YALNIZIZ

Bütün Romanları

Peyami Safa

ÖTÜKEN

ÖTÜKEN

Peyami Safa

YALNIZIZ

YAYIN NU: 76
EDEBÎ ESERLER: 36

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
1206-34-003178

ISBN 978-975-437-057-7

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12
Ankara irtibat bürosu:
Yüksel Caddesi: 33/5 Yenişehir - Ankara
Tel: (0312) 431 96 49
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Kapak Tasarımı: grataNONgrata
Dizgi - Tertip: Ötüken
Kapak Baskısı: Birlik Ofset
Baskı: Yaylacık Matbaası (0212)6125860
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul

PEYAMI SAFA; (1899 - 15 Haziran 1961): İstanbul'da doğdu. Meşhur şair İsmail Safa'nın oğludur. Düzenli bir öğrenim göremedi. Kendi kendisini yetiştirdi. 13 yaşında hayata atıldı. Posta Telgraf Nezareti'nde çalıştı. Öğretmenlik (1914-1918), gazetecilik (1918-1961) yaptı. Hayatım yazıları ile kazandı. İstanbul'da öldü.

Kardeşi İlhami ile *Yirminci Asır* adlı bir akşam gazetesi çıkardı. Bu gazetede ilk hikâyelerini imzasız yayınladı (1919), *Kültür Haftası* (21 sayı, 15 Ocak - 3 Haziran 1936) ve *Türk Düşüncesi* (63 sayı, 1953 - 1960) adlarında iki de dergi çıkardı. Öldüğü zaman *Son Havadis* gazetesi başyazarı idi.

Peyami Safa halk için yazdığı edebî değeri olmayan romanlarını "Server Bedi" imzası ile yayınladı. Sayıları 80'i bulan bu eserler arasında *Cumbadan Rumbaya* (1936) romanıyla, *Cingöz Recai* polis hikâyeleri dizisi en ünlüleridir. Ayrıca ders kitapları da yazdı. Peyami Safa'nın fıkra ve makalelerinde sağlam bir mantık dokusu ve inandırıcılık görülür. Romanlarında olaydan çok tahlile önem verdi. Toplumumuzdaki ahlâk çöküntüsünü, medeniyetin yarattığı bocalamayı, nesiller ve sosyal çevreler arasındaki çatışmayı dile getirdi. Zıt kavramları, duygu ve düşünce tezadını ustaca işledi.

Romanları: *Şimşek* (1923), *Sözde Kızlar* (1923), *Mahşer* (1924), *Bir Akşamdı* (1924), *Süngülerin Gölgesinde* (1924), *Bir Genç Kız Kalbinin Cürmü* (1925), *Canan* (1925), *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* (1930), *Fatih-Harbiye* (1931), *Atilla* (1931), *Bir Tereddüdün Romanı* (1933), *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* (1949), *Yalnızız* (1951), *Biz İnsanlar* (1959). Hikâyeleri: *Hikâyeler* (Halil Açıkgöz derledi, 1980). Oyunu: *Gün Doğuyor* (1932). İnceleme-denemeleri: *Türk İnkılâbına Bakışlar* (1938), *Büyük Avrupa Anketi* (1938), *Felsefî Buhran* (1939), *Millet ve İnsan* (1943), *Mahutlar* (1959), *Mistisizm* (1961), *Nasyonalizm* (1961), *Sosyalizm* (1961), *Doğu-Batı Sentezi* (1963), *Sanat-Edebiyat-Tenkid* (1970), *Osmanlıca-Türkçe-Uydurmaca* (1970), *Sosyalizm-Marksizim-Komünizm* (1971), *Din-*

İnkılâp-İrtica (1971), *Kadın-Aşk-Aile* (1973), *Yazarlar-Sanatçılar-Meşhurlar* (1976), *Eğitim-Gençlik-Üniversite* (1976), *20. Asır-Avrupa ve Biz* (1976). Ders Kitapları: *Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabesi* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Alfabe* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat* (I-IV, 1929), *Yeni Talebe Mektupları* (1930), *Büyük Mektup Numuneleri* (1932), *Türk Grameri* (1941), *Dil Bilgisi* (1942), *Fransız Grameri* (1942), *Türkçe İzahlı Fransız Grameri* (1948).

Yalnızız'ı Sunarken

Yalnızız Peyami Safa'nın, roman tekniğini en mükemmel şekliyle gerçekleştirdiği, büyük eserlerinden biridir. En son ve insanlığa sunduğu teklifleri bakımından da en olgun eseridir. Yayınevimiz bu romanı sunarken, Üstadın romanlarında dikkati çeken bir kısım özelliklere ve Yalnızız'ın yerine kısaca dokunmayı faydalı bulduk.

*
* *

Bildiğimiz gibi, Peyami Safa, "Sanatkâr ister istemez bir İçtimaî görüşün temsilcisidir. Romanda kahramanlarından biri romancının İçtimaî görüşünü açıklayabilir." görüşünde olmuştur. O, bütün romanlarında bazan birinci, bazan ikinci plândaki kahramanlardan birini seçerek kendi görüşlerini söylemiştir. Yalnızız'da da Samim romancı adına "Simeranya"yı kurar.

Bu tarzı çok kullanışını, Üstadın zaafı olarak değerlendirenler vardır. Aslında her sanatçı eserini verirken, hayat karşısında tasvibkâr, muhalif yahut isyankâr gibi aktif bir tavır almaktadır. Çünkü yazar, varlığının dışına çıkarak başkasını müşahade ve anlamak imkânına sahip değildir ve insan, kavradığını ister istemez değerlendiren bir mahiyete sahiptir. Romancı, hayatın sonsuzca ihtimalleri içinden romanın mevzuunu ve o kahramanları seçtiği, o tertip tarzı içinde verdiği için, zarurî olarak aktif bir tavır almış olmaktadır. Romanı, hayata tutulmuş sâdık bir ayna olarak anlayanlar bile, hayatı o tarz ve üslûp içinde aksettirmekle okuyucunun tercihlerini etkilemiş olmaktadırlar ki, hiçbir zaman tam bir tarafsızlık iddiasında bulunamazlar. Ancak, Peyami Safa gibi mütefekkir, hayat hakkında vazgeçilmez

tercihleri olan kavgacı bir mizaç için, romanın bütün olarak kuruluşu ve ön plâna çıkarılan tiplerin davranışları yoluyla sunulan teklif ve telkinlerle[*] yetinmek mümkün değildir. O, bu bütün içinde, ayrıca kendisini romanda bir kahramana temsil ettirmiş ve sözünü söylemiştir. Bu tutumun, sosyalist sanatçıların realizm anlayışı ile yakınlığı yoktur. Üstad, sosyal gerçekçilik anlayışını, sanatçıdan iktisat vekilinin görevini istemek diye vasıflandırır.

*
* *

Üstadın, bütün romanlarına hakim kıldığı hayat için vazgeçilmez tercihleri dediğimiz hususa dokunurken, yaygın bir kanaati de tavzih etmek istiyoruz. Peyami Safa, durmadan daha güzele, doğruya, hakikate doğru koşan büyük bir düşünce gücü, sanatkâr ve ışıklı bir zekâ idi. Sistemci değildi ve “izm”lerden hoşlanmadığını çok kereler yazmıştır. Ancak, bu üstün zekânın istinad ettiği bazı temel tercihler vardır ki, bunlar ilk romanı *Sözde Kızlar’dan* bu yana hiç değişmemiş, sapmamış, gittikçe güçlendirilerek inşa edilmiş ve aydınlığa kavuşturulmuştur. Müslüman-Türk olmak ve bu mensubiyet şuuru. Bütün romanlarına sindirilmiş ve yer yer roman tekniğini zorlayan açıklamalar halinde belirtilmiş olan bu tercihi tesbit için hiç de özel bir dikkat gerekmez. 9. *Hariciye Koğuşu*’nun “çocuk kahramanının Dr. Ragıp’la tartışmalarını, *Biz İnsanlar*’daki Necati’yi, *Sözde Kızlar* ve *Fatih Harbiye’nin* sonuçlarını hatırlayınız…

İşte, bir edebiyat tarihçimizin, *Bir Tereddüdün Romanı* ismini onun bütün romanlarına müşterek isim olarak vermek mümkündür, ifâdesini, yukarıda dokunduğumuz hususlar açısından tavzih etmek gerekir. Üstadın romanlarında kahramanlara, en az tereddüt kadar hakim olan tavır şüphedir. İki kavram arasındaki yakın ilgiye rağmen, tereddüt atalete sevkeder, şüphe ise temel tercihlerine bağlı kalarak arayışlara götürür, zekânın ışıldatıcısı olur. *Fatih-Harbiye* ve bir

Tereddüdün Romanı'nda olaylar ve ruh halleri olarak daha çok işlenen tereddüt, *Şimşek* ve *Yalnızız'da* ise şüphedir. Ancak, mesele yukarıda temas ettiğimiz, romancının hayat karşısındaki tavrı bakımından ele alınınca, *Bir Tereddüdün Romanı* hariç, diğer bütün romanlarında okuyucuyu çok açık tercihlere götürdüğü görülür. Romanlarda, bu açıdan görülen tereddütler şüphenin araştırmalarıdır ve hiçbir zaman askıda bırakılmazlar.

*

* *

Peyami Safa'nın romanlarında, değişik nisbetlerde[*] olmak üzere kendi hayatından belirli izler vardır. O, romanlarına düşüncelerini olduğu kadar gerektiğinde hayatını da koymaktan kaçınmamıştır. Acı ve tatlı yönleri ile pek renkli geçen bütün bir hayatı ona zengin bir malzeme kaynağı olmuş ve bu malzemeyi sanatkârca işlemesini bilmiştir. Ustad, roman ve romancı konusundaki bu tavrını *Bir Tereddüdün Romanı*'nda "Ve düşündü ki, en afakî zannettiğimiz romanlar bile, muharririn ruhunu muhayyel kahramanlar vasıtasiyle aksettiren bir otobiyografiden başka bir şey değildir." diye açıklar.

Çileli ve çetin şartlar içinde geçen hayatının şuuraltı tesirlerini ise Cahit Sıtkı Tarancı'ya şöyle anlatmıştı: "Benim şuurum bir facia atmosferi içinde doğdu. Ben iki yaşımda iken babam ve kardeşim on ay içinde öldü. Kısa bir fasıla ile hem kocasını hem çocuğunu kaybeden bir kadının hıçkırıkları arasında kendimi bulmaya başladım. Belki bütün eserlerimi dolduran bir facia beklemek vehmi ve yaklaşan her ayak sesinde bir tehlike sezmek korkusu böyle bir başlangıcın neticesidir." İlk romanlarından *Şimşek*'teki keskin facia atmosferi, vehim ve şüphe havası son romanı *Yalnızız'a* da yer yer mistik bir muhteva ve açıklamalar kazanarak intikal eder.

“Romanın konusu insandır.” diyen Peyami Safa, onun iç macerasını daima birinci plânda tutmuştur. “Romanlarımda insan ruhunun güneşsiz hatta, yıldızsız sahalarına nüfuz etmek için sarfettiğim gayretlerin arttığını biliyorum.” Bu sözlerin söylenmesinden sonra, bu nüfuz ceht ve kudreti daha da artmış ve edebiyatımız *Matmazel Noraliyanın Koltuğu* ve *Yalnızız* gibi unutulmaz eserler kazanmıştır. Üstadın romanlarında bu anlayış ve gayretin gelişimini takip etmek mümkündür. Bu gelişimin takibine kısaca girmeden önce bir noktayı belirtelim ki, Peyami Safa içtimâî cephesi çok kuvvetli olan bir yazardır. Romanlarında içtimâî meselenin büyük ağırlığı vardır. İnsan ruhunun problemleri çetin cemiyet meseleleri ile iç içe verilir. Ancak, içtimâî mesele insan ruhunun çözümlenmesi için sadece bir fon yahut vasıta olarak kullanılmaz, tartışılır, tahlil edilir, teklifler sunulur.

İlk eserlerinden olan *Şimşek*, psikolojik roman türündeki ilk denemesi olmuştur (1923). Bu eserde ruhî tahliller klinik müşahade ve tesbitleri andırır gibidir: Sonlara doğru iyice yükselen gerilime, yoğunlaşan ve çarpıcılığı artan olaylara rağmen romanın bütününe, daha sonrakilere nazaran yeterince sindirilebilmiş değildir. *Sözde* Kız/ar’dakinin aksine, romanın kuruluşu içinde içtimâî mesele tamamen arka plâna atılmış gibidir. Fakat, yine de romancı vardır ve sözünü söylemektedir. *Sözde Kızlar*’ daki Nadir’in yerini burada Ali almıştır.

9. *Hariciye Koğuşu* yetim, hasta ve bir âşık çocuk ruhunun harikûlâde şiiridir. Ruhî tahlillerde artık romancı değil sanki hastahane duvarları konuşur, kokular, renkler konuşur. Hasta bir çocuğun ümitlerinin, acılarının bütün derinliğini bulduğumuz bu romanda içtimâî meseledeki millîci Peyami Safa yine vardır ve esasen kahramanın kendisidir (1930).

Fatih-Harbiye’de (1931) içtimâî yan, diğer romanlarına nazaran daha ağır basar; konu, kültür değişmelerimizden doğan buhranlarımızdır. Garpla Şark arasında değerleri ve bütün bir yaşayış tarzıyla seçim yapmak zorundan doğan

bunalımlar, dengesizlikler romanın kadın kahramanına aksettirilerek verilir. *Bir*

Tereddüdün Romanında (1933) Fatih sahneden çekilmiş ve olaylar tamamen Beyoğlu'na taşınmıştır. Şark'ı temsil eden Fatih Mualla'dır; Beyoğlu'nu okur, düşünür ve *Fatih-Harbiye'deki* tereddüdü temsil eder. Fakat, asıl büyük kavga, tereddüt Beyoğlu'nu altüst etmektedir. Beyoğlu, yirminci asrın ilk yarısındaki Avrupa'nın Türk cemiyet ve insanına aksetmiş halidir. Ancak, cemiyetin bir aydınlar kesimi olarak alındığı unutulmamalıdır. Tereddüt ve bunalımlar şimdi Garb'ın kendi buhranından doğmaktadır. Bu romandaki şüphe ve tereddütler bütün bir insanlık çapındadır ve insan cinsiyle birlikte sahneye çıkan temel sorular, bütün bir dünyayı tedirgin eden meselelerle iç içe olarak kendi kendini ortaya koymaktadır. İçtimâî-ruhiyatçı Peyami Safa yine bütün ağırlığını koymuştur ama bütün meseleleri ferdin metafizik probleminde temellendirerek ve zekâsının olanca ışığı ile bu ebedî meselenin derinliklerine dalarak. Şimdi bütün kavgalar, bir düğüm noktası olarak iman veya imansızlık mihveri[*] etrafında dönmektedir. Daha önceki romanlarında da insanın iç macerası esastır. Ancak, bu iç macera, ilk romanlarından itibaren, insanın günlük yaşayış içindeki davranışlarının, kavgalarının, münasebetlerinin[*] ruhî tahlillerinden, bu çerçeve içinde insan ruhunun derinliklerinde yapılan gezintilerden, didiklemelerden, yavaş yavaş insanın metafizik problemine doğru derinlemesine bir yolculuk olmaya başlar. *Matmazel Norali*-yanın *Koltuğu*'nda insana ve insanın kavrayışlarına yeni boyutlar kazandıran bu yöneliş, *Yalnızız*'da kendi türünün aşılması güç bir doruğu olur. Bu romanda, içtimâî meselede de millî sınırlar aşılır ve belki bir gün, insanlığın kavuşacağını ummak istediğimiz "Simeranya" ülkesinin ölçüleri verilir.

Biz İnsanlar, ustaca örülmüş olaylar içinde, kudretli ruhî tahlilleriyle birlikte materyalizmi tartışır. O da, *Bir Tereddüdün Romanı* gibi tam çözümünü "Simeranya"da bulacak, Matmazel

Noraliya’nın muzdarip, yüce ruhu orada içtimâî muhitine kavuşacaktır.

Yalnızız, insanı ürperten, sapık bir şüphe motifi ile başlar. Sonra tereddütler, şüpheler, cemiyetimizin sınırlarını aşmayan değişik durumlar içinde mevzularını değiştirerek sürer gider. Mekân ve olaylar sınırlı ve yerli fakat gerek insan, gerekse cemiyette çözümlenmek istenen meseleler cihanşumûl ve ebedîdir. Romancının hayata sunduğu teklifler bütün bir insanlık içindir.

Samim bir yandan, içinde yaşadığı cemiyetin ve birlikte olduğu insanların meselelerini günün idrak ölçüleri içinde çözmeye çalışırken, odasına kapandığı zamanlarda da Peyami Safa’nın “Simeranya” ülkesini yazmaya ve hayatın problemlerini orada çözmeye çalışır.

Maddenin üstünde bir mânâ, fiziğin ötesinde bir metafizik gerçeği, dünyadaki bütün kıymetlerden başka ve onların üstünde bir ruh ve bir Allah vardır. Bu gerçekler bilinmedikçe, ilim ve teknik bu bütün içindeki yerini almadıkça insanlık buhrandan buhrana sürüklenecek, huzur ve sükûna[*] kavuşamayacaktır.

Sanatçı müttefikkirimiz insanlığı Tanrı’nın ipine sarılmaya, ona tutunmaya davet ediyor.

Maddecilikten kurtulamayan, her şeyi fizik kanunları ile laboratuvarlarda izaha kalkışan yirminci asır medeniyeti idrakini genişletmelidir. “İnsan ruhunu anlamadan atomu izah etmek mümkün değildir.” “Bir öksürükle gökte bir yıldızın düşmesi arasında sıkı münasebetler vardır ve bunlar bir büyük oluş prosesinin[*] ayrı ayrı görünüşleridir.” İnsan kavrayışına korkunç bir vüs’at, kâinata hakim bir bütünlük ve düzen fikri getiren düşünceleri ile Üstad, beşer idrakiyle İlâhî nizamın tasvirini yapar gibidir.

Yalnızız'da insanı laboratuvarlardan kurtarma, onu varlık bütünü içinde kavrama cehdinin ruh tahlillerine kazandırdığı büyük derinlik ve insana açtığı yeni ufuklar vardır. Romanda okuyacağınız bir pasajı buraya da almalıyım:

"Ey İnsan! Bu kitabı sana ithaf ediyorum. Başının üstünden büyük bir rüzgâr geçiyor. Yalancı bir fecirle başlayan asır kararıyor ve sana tek ümit ışığı olarak en kudretli kaynağı uranyum'da değil, senin ruhunda sıkışmış maddeden kopararak çıkardığın korkunç tahrip âletinin patlayışından yükselecek alevi bekletiyor. Ey bahtsız! Tarihinin hiçbir devrinde kendine bu kadar yabancı, bu kadar hayran ve düşman olmadın. Laboratuvarında aradığın, incelediğin, oyduğun, dibine indiğin, sırrını deştiğin her şey arasında yalnız ruhun yok. Onu beyin hücrelerinin bir üfürüğü sanmakla başlayan müthiş gafletin, otuz yıl içinde gördüğün iki muazzam dünya harbinin kan ve gözyaşı çağlayanlarında en büyük dersi arayan gözlerine bir körlük perdesi indirdi. Bırak bu maddeyi, boğ şu ölçü dehanı, doy şu fizik ve matematik tecessüsüne,[*] kov şu kemmiyet fikrini, dal kendi içine, koş kendi kendinin peşinden, bul onu, bul kendini, bul ruhunu, bul, sev, bil, an, gör, kendi içinde gör Allah'ını. Kendine dön, kendine bak, kendine gel. Aptalca bir konfor aşkından doğduğu halde herbiri daha korkunç bir dünya harbi hazırlayan teknik mucizelerinin yanında, senin iç zıtlıklarını elemeye yarayacak ve seni kendi kendinle boğuşmaktan kurtaracak ruh mucizelerini ara. İnan manevîlere ve mukaddeslere, inan! Onlar hakkında bu kadar küçükçe düşünmekten utan! Her sezilen derinliğin ifşa ettiklerini düşünmekten bile seni alıkoyan tabiatçı metodlarını fırlat ve bitlenmiş elbiseler gibi at. Ortaçağ papazında haklı olarak ayıpladığın darkafalılığın anlayış sınırlarını daha fazla darlaştıran beş duyu idrakinin kapalı dünyası içinde kalma:

Arşı geç, ferşi atla, sidreyi aş,
Gör ne var maverada[*] ibrethiz."

Nevzat Kösoğlu

Bir açıklama:

Yalnızız'ın ilk baskısında, romanın başında "prolog" diye bir bölüm vardı. Aynı yayınevi ikinci baskıyı yaparken bu kısmı çıkartmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı *Yalnızız'ı* Bin Temel Eser serisi içinde yayınlarken prologu yeniden ekledi.

Biz bu eseri Ötüken Yaymevi'nin ilk kitabı olarak yayınlamayı plânladığımızda, -Üstad rahmetli olmuş, ikinci baskı henüz yapılmamıştı- İnkılâp-Aka Kitabevinin sahibi Garbis Fikri efendi ile görüşmüş ve ikinci baskı hakkını bize vermesini istemiştik. Konuşmalarımız sırasında bu zat *Yalnızız'ın* ilk baskısından bir nüsha çıkartarak bize göstermişti; prolog kısmı katlanmış ve üzerine Üstadın el yazısı ile "Bu kısım girmeyecek" diye yazılmıştı. Araştırıcılar için, birinci ve üçüncü baskılarda prolog kısmının varlığını da düşünerek, Üstadın arzusuna uygun olarak bu kısmı romana almıyoruz.

Prolog, çevresindeki yalan ve çirkinlikler içinde bunalan Samim'in, bir anlık olsun içtenlik ve dürüstlük arayan ruh halini aksettiren, romandan müstakil bir parça gibidir.

N. K.

BİRİNCİ BÖLÜM

CESARETI yoktu. Kardeşi küçük ve yuvarlak bir francala diliminin üstünde saat camı takar gibi dikkatle yerleştirdiği jambona tereyağını sürerken hiçbir meseleyi ciddi konuşamazdı. Bir kaşı yukarı kalkmıştı. İri mavi gözlerinde parlayan iştahtan yüzünün niçin güldüğünü, onu hiç tanımayanlar da bir bakışta anlayabilirlerdi. Fakat söylemeliyim. Yoksa çıldıracağım. Dün gece uyumadım.

Yüksek sesle:

- Dün gece uyumadım, Besim, dedi.

Kardeşi dilimi ısırmadan evvel, ona gözünün kuyruğiyle fırlattığı bir bakışla, eğer büyük bir mesele açacaksa, fena bir an seçtiğini hatırlatmak istedi, sonra dilimi ısırdı. Yutkunurken bu İlâhî lezzet anının safiyetini[*] hiçbir düşünce ile bulandırmağa razı olmadığını anlatmak için de kaşlarını çattı. Bir iki kere daha yutkunduktan sonra, lokmadan evvel sordu.

- Niçin abla? Tavşan gibi korkak uykular vardır. En küçük bir endişe ruhta çıt çıkarsa dört nala kaçarlar. Senin de uykuların öyledir, bilirim.

- Değil Besim. Seninle ciddî konuşmak istiyorum. Küçük değil endişem. Bak, Selmin yine inmedi sofraya. Üç sabahtır böyle. Sabahları midesi bulanıyor ve başı dönüyor. Dün sabah kahvaltıda yüzü sapsarıydı. Dikkat etmedin mi?

Besim, konuşurken düşünmeyi sevmeyen adamların sür'atiyle cevap verdi:

- Henüz ona bir ebe gözüyle bakmadım. Anlamam da. Yalnız şüpheni anlıyorum. Olağan şeyler. Ciddî konuşulacak bir mesele değil.

- Besim, rica ederim.

Küçük çatalını yeşil zeytin tabağına uzatan Besim, yine bir kaşını kaldırarak:

- Vallahi Mefharet Abla, dedi, sen şu tombul zeytinleri nereden aldığını söylersen daha ciddî bir bahse girmiş olursun. İnsan vücudunda lüzumsuz bir organ yoktur. Selmin'in bunları istediği gibi çalıştırmasını niçin tabiî bulmuyorsun? Nefes alması kadar tabiî. Yirmi yaşını geçmiş güzel bir kızın, vücuduna beşinci derecede bir belediye memurunun tasdikinden sonra tasarruf etmesi âdetine elli sene sonra ne kadar gülecekler, bilmiyor musun? Bu yaşa kadar sabretmesi budalalık.

Mefharet kızardı. Besim'in fikirlerini bilirdi. Yazın balkonda şezlonglara uzandıkları zaman, kışın bitişik salondaki şöminenin önünde berjerlere gömülerek yaptıkları sayısız münakaşaların hepsi lâkırdıda kalırdı. Böyle, ev halkından birinin şerefi üzerine hiç konuşulmamıştı. Hele Selmin'in, Selmin'in…

- Besim, rica ederim. Selmin benim kızım, senin ablanın kızı. Başıma kan çıkıyor. Düşün ki, Allah vermesin, böyle bir şey varsa, büyük rezalet. Dört aydan beri nişanlısından ayrı bu kız. Herkes bunu biliyor ve herkes senin gibi düşünmüyor.

- Herkes… Herkes…

Besim francala diliminin üzerine tereyağdan sonra çilek reçeli sürerken, vereceği cevaptan evvel alacağı lezzeti düşünüyor ve yutkunuyordu.

- Herkes… diye tekrarladı ve dilimi ısırdı.

Daha sonra devam etti.

- İstanbul'da, hele bu züppe köyde herkes büyük bir mesele değildir. Bir Orta Anadolu köyünde herkes kızcağızın başına belâ kesilir. Zavallıyı babasına bile vurdururlar. Bir Macar köyünde kızın oturduğu evin kapısına zift sürülür ve başına lânet yağdırılır. Zavallıcığa Vilma Banki'nin "Seher

Vaktinde"ki cehennem azabı çektirilir. Fakat burada herkes, meseleyi tulumba tatlısıyla sade kahve arasında konuşur, bebeğin sarışın mı, esmer mi olacağını ve kime benzeyeceğini sorarlar, geçer gider.

Mefharet'in yuvarlak etli yüzü o kadar şişiyor ve kızarıyordu ki, plâtin saçları ağarmış gibi görünüyordu. Dudaklarının etrafı kabarmıştı. Besim buna dikkat etti ve sustu. Bir hafta evvel ablasının tansiyonu yirmi birdi.

Kadın ağzını yarı açarak derin bir nefes aldı.

- Kime benzeyeceğini evvelâ ben sana sorabilir miyim? dedi.

Besim çay ibriğine doğru giden elini birdenbire çekerek sıçradı:

- Hah! Bir bu eksikti. Tebrik ederim. İyi keşfettin: Bana benzeyecek.

- Sana değil, yanlış anlama.

- Bana, bana... İnan ki böyle bir şey imkânsız değildir. Çünkü Selmin'i çok güzel bulduğum ve senin kızın olduğunu unuttuğum anlar çok oldu. Hani şöyle bir karınçalandım. Kız kardeşim olsaydı yine benden şüphe edebilirdin. Ne çıkar ablacığım? İnsanın bütün felâketleri tabiata karşı gelmesindendir.

- Besim!

- Et, et, benden de şüphe et.

Mefharet gözlerinin ucuyle etrafı yokladıktan sonra bağırdı:

- Senden şüphe etmiyorum.

Yalanın kıstığı bir sesle ilâve etti:

- Kimseden şüphe etmiyorum. Benim, başka bir üzüntüm daha var. Ağabeyimin halini beğenmiyorum. Dün gece gelmedi. Seninle bir daha konuştuktu. Epey zamandır bir başkalık var onda. Odasına kapanıyor hep.

Besim çay yudumunu emerken, lezzetin dille damak arasında tad merkezine gidişinin hiçbir anını şuursuz bırakmak istemiyor ve gözlerini yumuyordu.

Dilinin ucuyla dudaklarını yaladıktan sonra başını salladı.

- Bu bir kromozom muammasıdır,[*] dedi, üçümüzün de aynı ananın ve aynı babanın çocukları olduğumuz muhakkak. 1923'ün ortasına kadar doğanlar bu emniyetle konuşabilirler. Üçümüzün arasındaki farklara bak. Sanki ağabeyim Corneille'in torunu, ben Moliere'in. Sen... sen... O! Büyük babanı aramak için Sofokles'e kadar çık. Samim'den daha trajik mahlûksun sen. Hiç olmazsa onun bazı gevşek ve mızmız hassasiyet anları var da, içindeki trajedi barutunu lakrimal[*] bezelerinde ıslatıyor. Üzüntüne gelince, o zaman da söyledim sana: Bizim birader âşık... Bu kadarı senin sahnede bir kolunu yukarı kaldırarak ve gerinen bir kedi yavrusu gibi elini havada zarif bir dalgalanışla kabartarak uzun bir tirad çekmen için kâfi değil. Biliyorum. Kime âşık, onu merak ediyorsun.

- Dün gece çıldıracaktım.

Besim başını geri attı:

- Buyur! İşte senin en çok tekrarladığın söz: Çıldıracağım, çıldıracaktım, çıldırmazsam, çıldırmaktan...

- Vallahi çıldıracaktım. Ben bu evin havasında bir ağırlık duyuyorum, Besim.

- Tabiî, acaip rüyalar da görüyorsun.

- Görüyorum. Evvelki gece perde gördüm, siyah perde. Sıkıntıdır.

- Ben de bu evin içindeyim. Hem de sizin gibi her kuşu baykuş sanan kâbus tiryakileri arasındayım. Keyfimi bozmuyorum.

- Aman! Sen! Çıldırtırsın insanı... Seninle hiçbir...

Başını arkaya çevirdi. Bir ayak sesi. Hafif bir öksürük. Selmin giriyordu.

Mefharet kalktı ve Besim'e gözleriyle bir işaret çektikten sonra, kızıyle yüzyüze gelmemek için, bahçeye bakan terasın merdivenlerine doğru yürüdü.

Selmin'in yüzü solgundu.

- Günaydın, dayı.

- Bonjur Selmin, otur.

Kız önüne bakıyordu. Besim yeşil zeytin tabağını ona doğru sürdü.

- Şimdilik insanı bundan başka bu eve bağlayan lezzet yok. Bir tane ağzına at ve bana cevap ver: Bu dünyada kendisiyle her şeyi rahatça konuşabileceğin adam ben değil miyim? Anlat bana... Selmin... Haydi... Seni böyle solduran mesele nedir?

Selmin çatalını zeytine soktu, fakat elinden bıraktı. Kıvrık ve uzun kirpiklerinin altın çerçevesi içinde buğulanan yeşil gözlerinin ucunda sivrilen keskin bir anlayışla cevap verdi:

- Tahmin ettiğiniz gibi.

- Tahmin ettiğimizi ne biliyorsun?

Selmin bahçeye doğru baktı:

- Annemin çıkışından belli. Anladığını iki günden beri anlıyordum.

Besim güldü:

- Peki. Mesele yok. Bahtiyar zatın adını da söyler misin?

- Söyleyemem, dayı, mazur gör.

Besim durdu ve başını salladı:

- O halde benden, meseleyi on dört dakikada halledecek ve seni bir sene sonra bir mecliste görüp de "Nasılsınız Selmin Hanım?" diye sorarken sesinin imalı toniyle sana geçmişi hatırlatmaktan çekinecek dost bir tabib-i hâzıkın[*] adresini soracaksın.

- Hayır, dayı, sormayacağım.

Alçak sesle ilâve etti:

- Doğuracağım.

Besim kızın fincanına çay koyarken başını salladı:

- Âlâ!... Demek bahtiyar zat ile evleneceksin ve bu onun son bahtiyarlığı olacak.

- Hayır evlenmeyeceğim.

- Hâ... Nesebi[*] meçhul ve gayr-i sahih[*] evlâd-ı vatanın sayısız miktarına bir de sen ilâve edeceksin. Mesele yok. Sahih veya gayrisahih: Bence müsavi.[*] Fakat annene bunu söyleyemeyiz.

Selmin omuzlarını kaldırıp indirdi.

- Bence de o müsavi, dedi, annem benim en büyük şansımın önüne dikildi. Bundan sonra onu hiçbir işime, hiçbir zevkime karıştırmam.

- Geliyor, dikkat!

- Buyursun.

Mefharet yaklaştı. Bir pençe gibi uzattığı elindeki öfke, yakaladığı sandalyeyi takırdatarak çekti. Yüzünde hâlâ kan ve şişkinlik vardı.

Dolgun ve gevşek yanakları sarkıyordu. Selmin'inkinden daha koyu yeşil, fırlak, az kirpikli ve gölgesiz gözlerinde, hiçbir istikamet beğenmeyen huzursuz bakışlarla derin bir nefes aldı.

Selmin önüne bakıyordu.

Mefharet'in kararsız bakışları, Besim'in yüzünde durdu. Kardeşi yine bir kaşını yukarı kaldırmış, hafif hafif başını sallıyor ve gülümsüyordu. Gözlerinin uciyle ablasına bakarak, alçak sesle,

- İtiraf ediyoruz, dedi.

Mefharet sofranın karşı tarafında oturan kızına doğru eğildi ve daha ziyade "Alçak" kelimesine yaklaşan bir tonla haykırdı.

- Kimden?

Selmin hiç kımıldamadı.

Dayısı cevap verdi:

- Ablacığım, müsaade et, benimle konuşacaksın, dur biraz.

Mefharet ağır vücuduna lâyık olmayan bir çeviklikle hemen ayağa kalkmak istediği için sandalyeyi devirdi. Arkaya doğru sendeledi ve bir düşmek tehlikesi geçirdi. Besim onu tutmak için ayağa kalkmıştı.

Kadın kızına haykırdı:

- Kimden? Söyle! Söyle diyorum!

Selmin kımıldamıyordu. Yüzü ve göz kapakları da hareketsizdi. Yalnız dudaklarının etrafında, karnının içindeki başlangıçtan ziyade annesini kudurtabilecek sinsi bir gülümseyiş vardı.

Mefharet titriyordu. Besim evvelâ onun elini tutmak istedi; fakat bu temasın bir patlama ile neticelenmesinden ürkerek

Selmin'e gitti, onu koltuğunun altından tutarak kaldırdı ve yemek salonunun kapısına kadar götürdü.

Kızı çıkarken, annesi, arkasından bağırdı:

- Alçak!

Sonra kardeşine döndü. Dişlerini kilitleyerek iki yumruğunu havada salladı.

- Siz beni çıldırtacaksınız!

Besim ellerini pantolonunun cebine sokarak yan tarafa doğru ayrık bacaklarla iki adım attı.

- Tamam! Tamam! Her zamanki sen!

Mefharet tekrarladı.

- Çıldırtacaksınız. Bu evde bir şey dönüyor, fakat anlayacağım ben. Gizleyemezsiniz benden.

- Tamam! Tamam!

- Çıldırtacaksınız.

Sesin bir perde alçalmasından, heyecanının zirveden aşağı düşmeye başladığını sezen Besim, telkin dozunu bu inişin derecelerine göre ayarlayarak ablasına yaklaştı.

- Benimle konuş, abla, beraber düşünelim.

İki eliyle boşluğu iten Mefharet bağırdı:

- Sen çekil, ciddî bir adam gelsin.

- Ismarlayalım. O gelinceye kadar hazırda ben varım. Otur şuraya abla.

Mefharet'in tecessüsünü uyandırarak alâkasının merkezini başka tarafa kaydırmak ve öfkesini azaltmak için ilâve etti:

- Benim bildiğim şeyler var, öğrendim, dinle beni.

Ve hemen tabakasını çıkardı:

- Al şu sigarayı, otur şuraya.

Kadının öfkesi tecessüsüne bir anda teslim oldu.

- Çabuk söyle.

- Otur. Hah. Dinle. Evlenecek.

Mefharet gerdanını şişirten bir gerginlikle başını arkaya doğru çekerek sordu:

- O oğlanla mı? İstemiyorum. Bana emrivaki[*] yaptı, değil mi? İstemiyorum.

- Değil, nişanlısiyle değil.
- Kiminle ya?
- Bana mahsus, çok orjinal bir şerefle seni temin ederim ki, abla, nişanlısiyle değil.
- Kimden? Kiminle? Çıldıracağım.
- Bu mesele tımarhanede halledilebilse ben de seninle çıldırırım. Bilâkis abla, sakin olman lâzım. Sakin olsaydın kendine gelirdin. Tansiyonun otuza fırlamıştır.
- Öldüreceksiniz beni zaten.
- Dur, dinle. Bahtiyar zatın adını sorma. Bilmiyorum. Fakat nişanlısı değil.

Mefharet yumruklarını sıkmış, meçhulü odanın içinde arıyormuş gibi etrafına bakıp soruyordu:
- Kim öyle ise? Nerede, ne çabuk! O oğlandan sonra kiminle tanıştı?

Kardeşinin iki elini birden yakaladı:
- Ben sana bir şey söyleyeyim mi, Besim, dedi, istersen çıldırdığıma hükmet.
- Anlıyorum. Söyleme. Kimden şüphe ettiğini anlıyorum.
- Çünkü sen de ondan şüphe ediyorsun, değil mi?
- Hayır ama buna bir vehim diyemem. Ancak, ablacığım, dün gece biri burada idi, öteki yoktu.
- Bilmem. Dün gece başka. Ne diyor? Söylemiyor değil mi kimden olduğunu?

Besim ablasına düşünmek için vakit bırakmak ister gibi durdu ve cevap verdi:
- Acele ediyorsun. İki dakika bile konuşamadık, Mermerleşmiş bir fırtına gibi karşımıza dikildin. Telâş etme. Anlarız.
- Sen ne dersen de, benim şüphem devam ediyor.
- Haklısın. Araştırırız, anlarız onu da.
- Şimdi, şimdi, odasına girelim.

Duvar saatine baktı ve ayağa kalktı.
- Trenin gelmesine bir saatten fazla var. Bir şeyler yazıyor geceleri. Bulalım. Okuyalım. Casusluk çirkin bir şey ama…

Besim de kalktı.

- Okuyalım, dedi, hiçbir şey senin şimdiki halin kadar çirkin olamaz. Yazıhanesi kilitli değil mi?

- Ben ona anahtar uydururum.

- Allah'ın indinde kasa hırsızlığı senin bu öfkenden daha makbuldür. Nizam-ı âlem[*] hakkı için sessiz bir cinayeti bu gürültüye tercih ederim. Simeranya kâşifinin[*] yazıhanesine anahtar uydurmakta benim ahlâkıma aykırı hiçbir nokta göremiyorum.

- Senin ahlâkın var mı, Besim?

- Ne kadar rahat yaşadığımı görüyorsun. En ahlâklı adamdan daha zararsızım. Benden bir fenalık gördün mü hiç?

- Fırsat bulamıyorsun da ondan.

Besim'in sevimli gözlerinden iki mavi kuş uçup Mefharet'in omuzlarına kondu.

- Fırsat bulamıyorum ha... Bir kızın daha olsaydı da sana gösterseydim...

Ablasının koluna girdi.

- Gel dedi. Simeranya'ya filan kulak asma. Her caninin içinde temiz bir dünya vardır. Oraya kaçış kendi kendinden nefret ifade eder. Banyoyu senden çok seven fahişeler tanıdım. Bu temizlik hasretinin sırrını şimdi bir yazıhanenin gözünde bulabiliriz. Benim de içime şüphe soktun. Dünya bu kadar meraka ve heyecana değer mi?

“SON vapur. Güvertenin ön tarafındayız. Yakınımızda kimseler yok. Başlarımız birbirine dayalı. Rüzgâr onun saçlarını benimkilerine, teninin kokusunu denizinkine karıştırıyor. Gözlerim kapalı. İki eli de avuçlarımda. Sıkıyorum. Başını hafifçe çekiyor ve yan bakışlarıyle gözlerimi arayarak gülümsüyor. Yüzünde; müşterek bir rüya anının dalgınlık izleri yerine, ağır düşüncelerden gelen bir dehşet intibaı[*] var. Bir korku sarayının simsiyah koridorlarında dolaşan yalnız ve mahpus bir kıraliçe gibi gözleri karanlığı emiyor, büsbütün irileşiyor ve güzelleşiyor. Ben onun münzevî[*] kalbine uzaklardan seslenmek için, kulaklarının içine en güzel hislerimi fısıldıyorum. Sonra dudaklarımı yanaklarının üstüne koyuyorum. Yüzü yanıyor, o kadar yanıyor ki, biraz sonra kül olup dağılmasından korkuyorum. Sonra ince bir ıslaklık. Hafif bir titreme. Gözlerinin içine bakıyorum. Karanlık; ve soruyorum:

“ - Ağlıyor musun?

“Gözlerini yumuyor.

*

* *

“Demin, penceremde, bu hazin ilkbahar sabahı gürgenler arasında dümdüz uzanan sisli yola baka baka…

*

* *

“İki tarafta da arzuyu gurura hesap vermeğe çağıran iç muhasebe anları olmasaydı, kendi kendini yiyen aşkın işkenceleri ne kadar azalırdı.

*

* *

“Seziyorlar mı? Bazan bu sırrı taşıyamıyacak hale geliyorum. Takatimi aşan bir yük. Sofrada artık donmuş bir sükûtum. Yan gözler beni tarıyor. Dün akşam Mefharet, radyo başında, sordu bana:

“ - Ağabey, size neşeli bir istasyon arayayım mı?

“Radyoda değil, kalbimde neşeli bir istasyon arıyordu. Cevap vermedim. Yalnızlık. İsrar etmedi. Birdenbire Besim’i özledim. Onun neşesi daima bu evi sessizliğin fırtınalarından kurtarmıştır. Geldi hemen. Elleri cebinde ve bacakları ayrık. Bana doğru yürüdü:

“ - Ağabey! dedi, bu sabah gayet mühim bir karar verdim. Daha doğrusu bir haftadır bu kararı veriyor, fakat tatbik edemiyorum.

“Ne olduğunu sormadım. Mefharet benim yerimi aldı. Besim ona dönerek cevap verdi:

“ - Yüzümü yıkamaya karar verdim.

“Her sabah vücudunu kolonya ile friksiyon yapan Besim’in su korkusu beni yıllarca düşündürmüştür. Dibindeki kompleksi hâlâ bulabilmiş değilim.

“Besim cevap alamayacağını bildiği halde sordu:

“ - Ağabey, Simeranya’da nasıl yıkanırlar?

“Tam o sırada Selmin içeriye girdi. Suali duymuştu. Bekledi. Cevap çıkmadığını görünce kendi cazibesinin, hiçbir erkek için istisna tanımayan dayanılmaz nüfuzunu benim üzerimde alenen denemek istedi:

" - Dayı, Simeranya’nın kızlarını ve aşklarını anlatınız, çok rica ederim.

“Sağırlığım devam etti. Besim Selmin’e doğru yürüdü ve beni gösterdi:

“ - Bu kuyudan avuçla su alamazsın. Boşuna yorulma. Simeranya’nın kızlarını tanımak istersen Ağniyet’ül-ağani’yi[*] oku: İşte güzelsin, sevgilim, işte güzelsin. Gözlerin güvercinler gibidir. Beni üzüm pideleriyle kuvvetlendiriniz. Elmalarla beni ihya[*] ediniz. Zira ben muhabbet hastasıyım. Sol eli başım altında olsun ve sağ eli beni kucaklasın. Ey! Orşelin kızları, size ceylânlar ve sahra geyikleriyle yemin veririm ki, sevgili istemedikçe anı uyandırıp kaldırmayasınız. Sevgilimin sesidir. İşte dağlar üzerinden sıçrayarak ve bayırlar üzerinden atlayarak geliyor.

“Durdu. Bir hatırlama gayreti içinde hafızasını kurcaladıktan sonra, ilk gençliğimizde beraber ezberlediğimiz parçayı okumaya devam etti:

“Sevgilim ceylâna yahut geyik yavrusuna müşabihtir.[*] İşte şimdi duvarın arkasında duruyor, pencereden bakıyor ve kafesten görünüyor. Zira işte kış geçti. Yağmur geçip gitti. Yerde çiçekler görünüyor. Budama vakti geldi ve diyarımızda kumrunun sesi işitiliyor. İncir ağacı tomruklanıyor ve asmalar çiçeklenip rayiha[*] veriyor. Kalk ey mahbubem,[*] Cemilem, gel. Ey kaya koğuklarında, uçurumun gizli yerinde olan güvercinim, yüzünü göreyim, sesini işiteyim. Zira sesin şirin ve yüzün güzeldir.

*

* *

“Dün gece az uyudum. Meseleyi halledebilmiş değilim. Sekiz ay evvel derinleşmemizin ilk anlarında, tercih edilen renkleri konuşurken, ben yeşili de söylemiştim. “Ben de bayılırım yeşile” demişti. Dün bindiğimiz taksi yeni ve güzeldi. “Rengi yeşil olmasaydı…” dedi. Mordan nefretimi de hatırlaması lâzımdı. Sordum: “Mor olsaydı daha mı iyiydi?” Tereddütsüz cevap verdi: “Tabiî…”

“Ya sekiz ay evvel yalan söylemişti: His birliği aldanışı vermek için. Ya dün yalan söylemişti: His kopuşu azabı vermek için. Yahut da hakikaten değişmişti. Birinci ve ikinci ihtimal: Fettanlık.[*] Üçüncü ihtimal: İsyan. Dördüncü bir ihtimal yok. Hepsi fena. Bütün aşk, önünde beni aptallaştıran bir seraba dönüyor. Zekâmın istikametinden gururuma sapladığı bu bıçağın acısı beni uyutmadı.

*

* *

“Fettanlık, fettanlık…

*

* *

“Sana bu satırları belki göndermeyeceğim. Bilmeni temenni ettiğim hakikat önünde beni güldürecek kadar gençsin, yanlış anlamandan korkarım. Sana içindeki demonu[*] keşfettirdiğim anlar oldu. Rengârenk ışıklar önünde şeytanca kıvrılışlarla oynayan ifritin bir bedeni, bir de hürriyetinin tarihi vardır. Bedeni tabiattır. Hürriyeti, bütün Ortaçağ boyunca üstün planlardan gelen sert baskılara ve tatlı telkinlere dört beş yüz seneden beri baş kaldırmasıdır. Bu serkeşlik senin felâketini hazırlıyor.

Bunu sana haber vermeye mecburum, fakat anlamayacaksın.

“Senin için mesele, (C...) nin tayyöründe belden kalçaya kadar inen zarif çizgi üstündedir, kumaşı aynı terziye verdiğim zaman, buna bir de kupu[*] yaratanın şöhret büyüsü katılıyor. İşte o kadar. Demonun sana hayrandır. Fakat ben?

“Ben o çizgiyi dizlerine, ayaklarına kadar indirdikten sonra, belki zarurî, fakat eksik bir tekâmülün izleri üzerinde evvelâ beş asır geriye, sonra da beş asır ileriye doğru uzatıyorum. Geride, ışık çağı sanılan bir yeniden doğuşun başlangıcında, senin yarınki felâketini hazırlayan karanlık istikametin hareket noktalarını görüyorum. Bu, mânevîliğin şimdiki bozgununu hazırlayan ahmakça bir tabiata dönüşün ilk devreleridir. Asırlar sonra, zamanımızda, şehirleri geceleyin nura boğan elektriğin ruhlarımızdaki karanlığı artıracağını sezemeyen bir çağın emekleme yıllarında, bu çizgi, varış değil, kalkış noktasını buluyor.

“Beş asır sonraya gelince...

*

* *

“Ne kadar, ne kadar annesi. Meşum bir irsiyet onda devam ediyor. Koketriyi[*] öldüremeyen bir aşkın kifayetsizliği anasını harap etti, kızını da bitirecek. Benim burnum büyük felâketlerin kokusunu alır.

*

* *

"Dün sabah rüyayı devam ettirdim. Uyanık olarak Simeranya'ya ilk gidişim. Yatak odamın balkonundaki şezlonga uzanmıştım. Görünmez bulutların kararttığı bir sonbahar akşamı. Çürümüş insan eti renginde bir gök yüzünün zemini üstünde ağaç dallarının siyah uçları hafif bir rüzgârla sallanıyordu. Gözlerimi kapadım. Rüyayı hatırlamaya çalışıyordum. Kendimi bir yelkenlide buldum. Yanımda bir de kılavuzum vardı. İki tarafı ağaçlıklı bir dereye girdik. Bu sefer daha ağır gidiyorduk. Suda ve kıyılarda bizden başka hiç kimse, hattâ canlı mahlûk yoktu. Yelkenlimizin hiçbir rüzgâr ve hava cereyanı olmadan yürümesine şaşıyordum. Suyun yırtılışından başka ses duyulmuyordu.

"Kılavuzumun yüzüne hâlâ bakmamıştım. Kadın mı, erkek mi, bilmiyordum. İçine girdiğim yeni âleme intibak[*] şartının, büyük zaruretler olmadıkça sessizlik ve hareketsizlik olduğunu hissettiğim için, kendimi yanımdaki kılavuzdan, hattâ aklımdan evvel içime doğacak ilhamların yol göstericiliğine bırakıyordum. İki taraf sık ormandı. Gündüz olduğu halde havada ebedî bir sabah loşluğu vardı. Ağaçların karartıları arasında, bazı bazı, garip bir ışık halinde anlaşılmaz işaretler görüyordum. Hava gittikçe hafifleşiyordu. Uzakta, Simeranya'nın, rüyada gördüğüm iskelesi belirdi. Sağ tarafta idi. Daha evvel uzun bir rıhtım vardı. Fakat bomboş.

"Kılavuzuma baktım. Kadındı. Şaşırdım. Çırılçıplaktı. Biraz dikkat edince, vücudunun üstünde, boynundan ayak bileklerine kadar bir deri gibi yapışık, ipekten daha ince, şeffaf ve mavi bir elbise gördüm. Kemiksiz gibi hafif, zayıf, uzun, hareketsiz halinde bile kıvraklığı belli, görülmemiş plâstik nispetleriyle insanı bir bakışta hayran edecek kadar biçimli bir vücut. Yüzünde peçeye benzeyen, örümcek ağından daha ince bir sis tabakası var. İri gözleri dosdoğru ruha bakıyor. Gözlerim zengin ifadeli ve küçük ağzının üstünde eski dünyamdan kalan arzuların verdiği dikkatle dururken, devamlı bir şimşek aydınlığına benzeyen keskin bir ışık beni sıçrattı. İskeleye doğru baktım.

“Yelkenli durmuştu. Kılavuzum nefes halinde bir sesle bana ihtar etti.

“ - Dikkat ediniz. Fizyonomi ve tavır yoklamanız yapılıyor. İçinizi okuyorlar. Eski dünya hislerinizden kurtulunuz. Yoksa kabul edilmezsiniz.

“Yüzüme vuran ışık çok keskin olduğu halde gözlerimi rahatsız etmiyordu. Allah’tan beni utandırmamasını içimden niyaz ederken, büyük ışık birdenbire söndü. Kılavuzum yoklamanın bittiğini haber verdi ve dedi ki:

“ - Şimdi karşıki büyük kulede bir ışık yanacak. Kırmızı ise reddedildiniz. Yeşil ise kabul edildiniz.

“Sakin bir dikkatle kuleye baktım ve beni utandırmaması için Allah’a tekrar yalvardım. Ne kadar zaman.

*

* *

Besim okurken Mefharet bağırdı:

- Tren geliyor!

Besim defteri kapadı, göze koydular, kilitlediler ve odadan çıktılar. Yemek odasının terasında oturdular.

Gözlerini bahçe kapısından ayırmıyan Mefharet’in yüzünde öfke ve endişe, söyleyeceği sözleri kelimesi kelimesine tahmin ettirecek kadar keskin ve açık bir ifade halinde idi. Besim ikame[*] hiylesiyle onun hislerine yeni bir istikamet verebilmek için saatine baktı:

- Trenin gelmesine daha otuz beş dakika var. Düdük sesi seni aldattı. Biraz daha okuyabilirdik. Aklım Simeranya’nın kulesinde kaldı. Ağabeyim bunları bize anlatmaz ki.

Mefharet büyük bir öfkeyi zaptetmeye çalıştığı zamanlarda yaptığı gibi dişlerini ve kelimelerini birbirine geçirerek süratle:

- Lüzum yok, dedi, benim şüphem kalmadı.

Simeranya kulesindeki ışığı bekleyen Besim, dalgın olduğu için yanlış anladı.

- Ha!... Çok şükür.

Mefharet kocaman göğsünü hoplatan bir sıçrayışla bağırdı:

- Hayır! Öyle değil! Şüphemin doğruluğundan şüphem kalmadı.

- Defterde isim yok, fakat…

- Hacet[*] var mı yavrum? “Seziyorlar mı?” diyor, bizden bahsederken “Ben bu sırrın ağır yükünü taşıyamıyorum” diyor. “Sofrada sükûtumdan donuyorum” diyor. Hacet var mı? Besbelli.

- Ağabeyim bildim bileli sır küpü ve sükût dondurmasıdır.

- Ayol, neden çekiniyor öyleyse? Hem Selmin için kullandığı tâbirlere dikkat etmedin mi? “Onun dayanılmaz cazibesi” diyor.

- Doğrudur. Ben de zor dayandım.

- Ya lâcivert tayyör? (C…) dediği Cahide. Selmin onun terzisine yaptırmadı mı tayyörünü?

- Bütün “C” harfiyle başlayan isimler Cahide ise ve İstanbul’da Cahide ile Selmin’den başka tayyör giyen kız yoksa şüphen yerindedir. Lâciverti de sen uydurdun.

- Ayol! Saçmalamasana! Benden de bahsediyor. “Annesi” diyor.

- Anasından doğan kız yalnız Selmin mi?

“ - Aşkının kifayetsizliği anasını harap etti” diyor. İşte o ben değil miyim? Kocamın erken ölmesini ima ediyor.

Besim yanaklarını şişiren sessiz bir kahkahanın havasını yuttuktan sonra, sesinde belirmesinden korktuğu incitici istihzayı[*] bir şefkat toniyle maskeleyerek cevap verdi.

- Ablacığım, ağabeyim koketriyi öldürmeyen bir aşkın kifayetsizliğinden bahsediyor. La Rochefoucauld’ya[*] göre aşkın koketriyi, yani işvebazlığı öldürmesi lâzımdır. Öldüremezse yarım kalır ve seven kadını tereddüdün iç mücadelesiyle harap eder. Kocası vaktinden evvel ölen kadınlarda aşkın değil, talihin kifayetsizliği vardır. Bilâkis şimdi seninle o karanlık sevgiliye başka bir ana aramalıyız. Muammayı öyle aydınlatabiliriz.

- O ana ben’im. Eğer bu kız Selmin değilse sana bu köşkteki hissemi veririm. Anladın mı? İşte sana mertçe söz. Girer misin

bahse?

- Şinasi geçen gün öz kızıyle altı sene münasebette bulunup iki de çocuk yapan esrarkeş bir babanın dâvasını aldığını söylüyordu. Acayip dünyamızda ahlâkın bu kerteye geldiğini iddia edersek, esrarkeşe de, sana da hak veririm. Fakat torunlarının hem babası hem de büyük babası olan orijinal adamın esrarkeşliği de, cesareti de ağabeyimde yoktur. Sevgisinde sadece esrar var, keşlik yok. Sen Selmin'i ona bu kadar münasip görüyorsan geç kaldın. Bahtiyar zat erken davranmış.

Mefharet, önündeki masanın üstünde duran sigara tablasını lüzumsuz yere eline aldı, havaya kaldırdı, mermer merdivenlere fırlatacakmış hissini veren bir tereddütten sonra tekrar yerine koydu.

- Seninle konuşulmaz, dedi.

Besim, büyük bir tehlike geçiren mavi kristale içinden bir "geçmiş olsun" dedikten sonra mırıldandı:

- Ben seninle de konuşmazsam ya çatlar veya Simeranya'yı boylarım.

- Bahtiyar zat dediğin, ağabeyimdir.

- Defterde çok bedbaht[*] görünüyor.

- Vicdan azabı çekiyor.

- Vicdan azabından eser göremedim. Bir azap çekiyor ama belli değil. Azap çekmek onun tabiatı. Benim güldüğüm şeylerin hepsine ağlar o. Yeşil hikâyesine şaştım, abla. Sekiz ay evvel kız ona yeşili sevdiğini söylemiş. Sekiz ay sonra aksini söylemiş. Al sana sekiz saatlik uykunun kanına giren bir mesele. Ya o zaman yalan söyledi, ya şimdi. Yahut da ağabeyimden de, yeşilinden de soğumuştur. Başka ihtimal var mı? Yok. Mademki yok, uyku da yok. Yeşillenmenin bu türlüsünü hiç görmedim.

Keskin bir tren düdüğü sesi duyunca, kulak zarına bir iğne batmış gibi sıçrayan Mefharet bağırdı:

- İşte geliyor!

Besim bir daha saatine baktı.

- Daha yirmi beş dakika var trenin gelmesine.

Mefharet havaya kalkan dirseklerini indirdi. Yüzü artık bir gelincik tarlasıydı. Bu kırmızılıkla dudaklarının keskin boyası bile kayboluyordu. Birdenbire iki elini birden Besim'e uzattı:

- Ya vapur? diye bağırdı.

- Hangi vapur? Burası Kadıköy değil, Yeşilköy. Bu saatte vapur işlemez buraya.

- Hayır, defterdeki vapur.

- Ha!.. Güvertede yanak yanağa vermişler. Orada benim anladığım aşka benzer bir şeyler var ama sonu yine gözyaşı çıkıyor. Sulanmanın bu türlüsünü sevmem.

Mefharet Besim'in bir elini kaptı ve tekrarladı.

- Vapur, vapur! Geçen sene ağabeyim Selmin'le Ada'ya gitmedi mi? Son vapurla dönmediler mi?

- İyi ama ben de onlarla beraberdim.

- Sen gece güvertede oturmazsın. Onlar oturmuşlardır.

- Hayır, hep beraber aşağıda oturduk.

- Seninle konuşulmaz.

- Öyle söyler, yine konuşursun. Biz birbirimize muhtacız. Senin öfkene ve benim kahkahalarıma bu evde benden ve senden daha sağlam müşteri yok. Ağabeyim konuşmaz. Selmin de bahtiyar zat ile başka türlü görüşüyor ve bizim yanımızda fazla ağız açmıyor. Sen ve ben, birbirimize razı olmaya mahkûmuz.

Gözlerini bahçe kapısından ayırmayan Mefharet sordu:

- Kaç dakika var?

- Yirmi bir. Nedir bu merak? Ağabeyim gelirse ne olacak? Soracak mısın ona?

Mefharet şaşırdı. Bu sual onun deminden beri duyduğu bekleme heyecanının sebepsizliğini kendisine de hissettirmişti. Besim'in yüzüne bir an bakakaldı, sonra ayağa kalktı.

- Ben ötekini söyletirim, dedi.

Besim de ayağa kalktı ve onu iki kolundan tuttu.

- Otur, abla. Üstüne varma. İnatçıdır, bilirsin. Otur Allahaşkına. Beni dinle. Otur.

Oturdular.

Besim, ablasına yine bir sigara tutuşturdu.

- Kaderinin şoförü sensin. Emin ol. Onu dram istikametinde sürme. Biraz gül, yahu! Değmez vallahi bu dünya. Bak, heyecandan yüzün pancar turşusuna döndü. Kendini düşün. Canına yazık. Ben sana bir şey sorayım: Selmin'in kıvır kıvır altın saçlı bir bebek doğurmasını kanser olmasına tercih etmez misin?

- Etmem. Bu şekilde Allah vermesin.

- Allah vermiş. Altın bebek doğacak. Onu okşamak mı daha iyi, öfkeden çatlamak mı? Ona münasipçe bir baba aramayı neşe içinde düşünelim. Aldırma. Bak, dinle beni. Sana bir hikâye anlatayım.

Fakat sustu. Başlarını çevirdiler. Aydın, bir elinin baş parmağını şakağına dayamış, öteki parmaklariyle alnını oğalayarak yanlarından geçti.

Hemen ayağa kalkan Mefharet, analık sezgisinin verdiği bir telâşla oğlunun arkasından koştu ve bağırdı:

- Ne var?

Çocuğun yüzü solgundu.

- Başım ağrıyor. Çok ağrıyor. Bir saat evvel iki aspirin aldım, fayda etmedi.

- Bırak artık çalışmayı.

- İmtihan yarın. Matematik.

- Bırak. Matematik kadar taş düşsün başlarına o hocaların. Bırak. Öldürecekler seni.

Besim çocuğa doğru yürüdü.

- Benden de al o kadar. İşte sana bir problem: Matematik kadar bir taşın buutlarının -pardon- boyutlarının ölçüsü ne olabilir?

TALAŞ kebabının huzurunda birdenbire susan Besim bir tapınma sessizliği içindeydi. Et ve yufka, ağzında eriyerek baş döndürücü bir macun haline geldikten sonra, midesine değil kalbine gidiyormuş gibi ona büyük aşkların sarhoşluğunu veriyordu. Hizmetçi onun önünde sarı benekli bir beyazlıktan başka bir şey kalmadığını görünce, kayık tabağını sol omuzunun hizasından uzattı. Kaşlarını çatan Besim için günün en ciddi anlarından biriydi. Tabağını yeni baştan tepeleme doldurduktan sonra, itiraf etti:

- Ben bu kebaba âşıkım.

Çıplak bir kadının üstüne serilmiş atlas yorgan gibi kebapların üzerinde parlayan yufkanın kehribar sarısını iştahlı gözleriyle yaladıktan sonra ilâve etti:

- Dünyada bundan daha sahici aşk yoktur. Üst tarafı edebiyat.

Mefharet gözlerinin ucuyle Samim'e bakıyordu. Ağabeysi çok yorgundu. Zayıf ve karanlık yüzünde kaşları, göz kapakları ve bütün çizgileri düşüktü. Gölgede kalan gözlerinin zeki parıltısı görünmediği için, onu yalnız geniş, gergin, aydınlık ve saltanatlı alnı çirkin olmaktan kurtarıyordu.

Mefharet Selmin'e de baktı. Kızının da gözleri Samim'in üstündeydi. Fakat şüphe vermiyordu. Besim konuştuğu zaman bile sofranın dikkatlerini kendisine çeken Samim'in her birinden ayrı ayrı mânâlar boşalan hafif kımıldanışları ve susuşu kardeşinin sözlerinden fazla düşündürürdü. Aydın da ikide bir gözlerini büyük dayısına çeviriyordu; fakat renksiz yüzünde hâlâ sancı kırışıklıkları vardı.

- Ağrıyor mu başın? diye sordu annesi.

Aydın göz kapaklarıyle cevap verdi. Parmaklarını alnına götürüp çekti.

Samim'in de gözleri ona çevrilmişti.

Çocuk alçak sesle:

- Çok ağrıyor, dedi.

Mefharet'in yüzüne keskin çizgiler halinde bir endişe yengeci ayaklarını geçirdi. Samim başını biraz uzatmış, Aydın'ı

süzüyordu.
- Nesi var? dedi, soğuk mu aldı?
Besim hizmetçiye dönmüştü.
- Şu sabahki zeytinlere bir davetiye gönderelim de sofraya buyursunlar!
Mehfaret ağabeysine cevap verdi:
- Hayır. Matematik imtihanına çalışıyor. Dün gece geç yattı. Sabahleyin erken kalktı, yine çalıştı. İstemiyorum. Kalsın sınıfta. Değil mi ağabey? Sen de söyle, rica ederim.
Samim'in kederli sesi tasdik etti:
- Tabiî. Matematik sıhhat kadar lâzım değil. Hattâ insanların yüzde doksanına hiç lâzım değil.
Besim ablasına işaret ediyordu:
- Zeytinleri hapse mahkûm etmen zulümdür. Kilerin anahtarını verir misin?
- Besim, çok hainsin.
- O zeytinlerden iki tane yesin, baş ağrısından eser kalmaz.
- Şakanın sırası mı şimdi?
- Asık suratla başağrısı tedavi edilir mi? Anahtarlar nerede, söyle.
- Büfenin sol gözünde.
Besim Samim'e döndü:
- Benden de al o kadar, dedi, insanların yüzde doksan dokuzuna bakkal hesabından fazla matematiğin lüzumu yoktur. Fakat ne çare! Tahsil denilen şey, hayatımızda on beş seneden fazla süren bir hastalıktır ve mektepten kaçmaktan başka ilâcı yoktur.
Mefharet yerinden kalktı, oğluna yaklaştı ve elini onun alnına koydu.
- Senin ateşin var galiba. Kalk, yat istersen. Yemek de yemiyorsun. İştahın yok. Sonra yersin, kalk.
Ana oğul çıktılar. Hiç konuşmayan Selmin, dalgın gözleriyle Aydın'ı takip ettikten sonra mırıldandı:
- Dün de rengi bozuktu onun.
Besim önüne konan zeytin tabağına parmağını uzatarak saydı:

- Bir, iki, üç, dört... On bir. Şimdi hepsini yerim ben. On birden on çıkar, sıfır kalır. İşte bana bu kadar hesap yeter.

Samim önüne bakıyordu. Yemeği birdenbire kesti ve bir sigara yaktı. Selmin de iştahsızdı.

Biraz sonra Mefharet geldi ve haber verdi: Aydın'ın harareti 36, 8.

- Fakat korkuyorum, dedi. İbrahim Bey'in kızı menenjit olduydu böyle. İmtihana çalışırken.

Besim ağabeysine baktı.

- Simeranya'da mektepler böyle midir?

Samim ayağa kalktı, terasa doğru iki adım attı ve bahçeye bakarak cevap verdi:

- Mektep yoktur orada.

- İnsanlar analarından âlim mi doğarlar?

Samim kardeşine doğru döndü ve gülümsedi. Elleri ceketinin ceplerindeydi. Vücudu gevşek duruyordu. Başı hafifçe sola ve öne doğru eğilmişti. Elâ gözlerinin devamlı bir şüphe ve dikkatle karışık, cesur ve gururlu bakışı, ince dudaklarının etrafındaki tatlı gülüşün verdiği tevazu[*] intihamda yumuşuyordu. Onun, kendisinden istenen şeyi anlatmaya razı olduğu zaman aldığı bu poz derhal alâka uyandırır ve yarattığı sessizlik ortasında bütün dikkatleri toplardı.

Kısa bir kahkaha ile başını salladıktan sonra cevap verdi:

- Simeranya'da her seviyeye göre okuma salonları, lâboratuvarlar, atelyeler, müzik, tiyatro, sinema ve spor evleri vardır. Her yaşta insanlar bunlara devam ederler. Her merak ettikleri mevzuu kendileri etüd eder ve öğrenirler. Çocuklar ve gençler için, araştırma metodlarını gösteren kılavuz-öğretmenler vardır. Bunların vazifeleri öğretmek değil, öğrenmenin yolunu öğretmektir. Çünkü Simeranya pedagojisi, insanın bütün hayatında öğrendiği şeyleri ancak kendi istediği zaman ve kendi araştırmaları neticesinde öğrendiğini bilir. Eski dünyada, yani Simeranya'ya göre bugünkü dünyamızdaki okullarda çocuklara ve gençlere öğretilen şeylerin, muayyen[*] istidat[*] ve ihtiyaçları karşılamadıkça, hayatta hiçbir işe

yaramadığı anlaşılmış ve klâsik mektepten eser kalmamıştır: Sınıf, kürsü, ders programı, nutuk söyler gibi ders veren öğretmen ve profesör yoktur. Diploma yoktur.

Besim bağırdı:

- Bravo! Fakat bunlar bizim dünyamız için meçhul nazariyeler değil. Bütün yeni terbiyeciler, Rousseau'dan beri böyle düşünürler.

- Burada nazariye olan şey orada hayata girmiştir.

Mefharet sordu:

- Nasıl oluyor, anlamıyorum. Sınıfsız, derssiz, diplomasız...

Ağabeyisinin yerine, Besim cevap verdi:

- Gayet basit. İş hayatından daha büyük mektep, tecrübeden daha büyük ders, ihtiyaçtan daha büyük mürebbi, tecessüsten daha büyük öğretmen, muvaffakiyetten daha büyük diploma olur mu? Dünyanın ve Türkiye'nin halen hiçbir büyük zengini Ticaret Mektebinden mezun değildir. Bazıları okuma bilmezler. Meşhur Amerikan milyarderlerinden kimi kundura boyacısı, kimi mağaza süpürücüsü, kimi gazete müvezzii[*] idi. Bizim Karamanlı milyonerlerin arasında ilkokul tahsili gören kaç tanedir? Size dünyaca meşhur bir Yahudi zenginimizin hikâyesini anlatmadım mı? Amerika'da, doğduğu günün yıldönümünde şerefine verilen ziyafette, bu milyonerimiz, kendisine çekilen tebrik telgraflarını kâtibine okuturken, davetlilere, okuma bilmediğini itiraf etmiş. Hâzırun[*] arasındaki Amerikalı sanayicilerden biri sormuş:

" - Okuma bilmediğiniz halde bu kadar muvaffak oldunuz, ya bilseydiniz ne olurdu?

Yahudi zenginimiz, gençliğinde işsiz kaldığını anlatmıştı. Bir tavsiye bulup Hahamhaneye başvurduğunu, fakat okuma bilmediği için oradaki münhal kâtipliğe tâyin olunamadığını da anlattıktan sonra:

" - Okuma bilseydim, şimdi, aranızda bulunmak şerefine sahip olmazdım. Çünkü hâlâ Hahamhanede kâtiptim!" demiş.

Besim ablasına doğru bir adım atarak ilâve etti:

- Bizim gibi mirasyediler için, geceleri kitap okumak, gündüzleri gevezelik etmek için lazımdır. Fakat züğürtlerin bütün felâketleri alfabeden başlar.

Selmin büyük dayısına baktı. Samim kıza döndü:

- Bence, bütün mesele, insanın umumî[*] kültürünü ve meslek bilgilerini ihtiyaçlarına ve istidadına göre hazırlamasının yolunu kendisine göstermek ve vasıtalarını vermektir. Müfredat programlarının ezici yükü altında bunalan şimdiki mekteplerde her çocuğun ayrı ihtiyaç ve istidadı hesaba katılamaz. Talebe derse çalışmaktan ve imtihana hazırlanmaktan şahsî araştırmalara da vakit ve enerji bulamıyor. Halis kültürü de, meslek bilgisini de bu şahsî araştırmalar verir.

Mefharet sordu:

- Küçük yaşta da mı?

- Tabiî. Ömür süren alışkanlıklar küçük yaştan başlar. Çocukken Galata'da çıplak ayaklarla sigara kâğıdı satan Seferoğlu'nun sonradan büyük zenginlerimiz arasına girmesi, müstehlikin[*] ihtiyaçlarını küçük yaşta müşahedeye[*] ve onları karşılamayı düşünmeye başlamasındandır. Mektebe gitseydi bu tecrübe ve müşahedelerin hepsinden mahrum kalırdı.

Selmin sordu:

- Simeranya'da nasıl oluyor bu?

- Çocuklar ve gençler, öğleden sonra istidatlarına göre, ayrı ayrı meslek şubelerinde staj görürler. Parazit değildirler. Büyüklere yardım ederler ve bir çıraklık devresi geçirirler.

- İstidatları değişirse?

- Mesleklerini de değiştirmek haklarıdır. Bu istidatları tayin eden mükemmel testler vardır. Daha ziyade iş hayatındaki davranışlarına bakılır. Öğleye kadar ve isterlerse geceleri nazarî araştırmalar ve incelemeler yaparlar. Fakat zorlama yoktur. Çünkü orada insan bir makina adam ve bir otomat değil, kabiliyetlerinin serbestçe gelişmesine her yaşta ve her meslekte imkân verilen mânevi bir şahsiyettir.

Kardeşine bakarak devam etti:

- Besim'in dediği doğru: Ben yeni hiçbir şey söylemiyorum. Bugünkü terbiyecilerin hepsi aynı kanaattedirler. Fakat eski dünyamızda köhne mektep telâkkisi yaşamaya devam ediyor. Bütün bir sosyal bünye değişmedikçe, yeni pedagoji, fikirlerine tatbik sahası bulamaz. Rousseau'dan Kerchensteiner'e ve John Dewey'e kadar, iki asra yakın zamandan beri bütün pedagogların çırpınışları nafile olmuştur. İnsanın kendi kendisi hakkındaki bozuk telâkkisini değiştiren bir dünyaya muhtacız. Dewey ne diyor? "Okul kitapları ve dersleri bize başkalarının bilgilerini ve keşiflerini gösteriyor ve gûya, bilgi yolunda en kısa yoldan götürüyor. Hakikatte bu öğretim usulü, bize gerçekleri ve fikirleri anlamak yerine, hazırlop bilgileri ezberlemekten başka bir şey olmayan bir papağanlık öğretiyor."

Çocuk zekâsının programlardaki sun'î tasniflere ve bölümlere zıt bir gelişme seyri takip ettiği bilindikten sonra, bugünkü okulların birer zekâ mezbahası oldukları anlaşılmıştır. Fakat ideal öğretim…

Samim gülümsedi ve Besim bağırarak tamamladı:

- Simeranya'da var. Bu dünyadaki mektep kaçaklarının hepsi soluğu orada alacaklar. Ben Galatasaray'da kafa patlatmadan evvel ağabeyim orasını keşfetmiş olsaydı, tahsil belâsından kurtulurdum.

Samim kaşlarını kaldırdı:

- Hayır, dedi, asıl tahsil orada. Talaş kebabına âşık olmaktan kurtulurdun. Çünkü orada, ikide bir değişen öğretim sisteminden ziyade pilâvı ile meşhur bir mektepte okumazdın. Hazım usarelerini ikide bir galeyan[*] ettiren tesirlerden uzak yaşardın ve mânevi hüviyetin daha ziyade gelişirdi. Eski dünyamızın bütün yeni terbiyecileri, bu samimî, bu gerçek ve yüksek kültürü bugünkü okulların veremediğinde müttefiktirler; çünkü hepsinde öğretim usulü baskı, zorlama, hayvan yetiştirme ve tıka basa doldurma usulüdür. Senin gibi zeki insanlar bile, talaş kebabına duyulan aşktan daha sahici

bir sevgi olmadığına inanmışlardır. Bazıları bunun farkında bile değillerdir. Sen bildiğin ve itiraf ettiğin için sevimlisin.

Besim yutkundu ve ağzını şapırdatarak cevap verdi:

- Vallahi ağabey, hakkın var. İkisi de doğru: Ben bir sevimli hayvanım ve bugünkü talaş kebabı da bir harika idi.

Mefharet Aydın'ı yoklamak için odadan çıkmak istiyor. Fakat iki kardeş arasındaki bu münakaşaya her zaman rastlamak imkânı olmadığı için ayrılamıyordu. Samim gidip koltuğa oturmuştu. Besim de, avucunu göbeğinin üstünde gezdirerek bir hazım zorluğunu geçirmeğe çalışıyordu. İkisinin de yorgunluk devresine girdiklerini gören Mefharet:

- Durun, dedi, Aydın'a bir bakıp geleyim. Konuşmanız çok enteresan. Ben gelinceye kadar susun.

Ablası çıkınca Besim Samim'e yaklaştı. Uzakta, dizlerinin üstünde bir mecmua açan Selmin'e bir göz attıktan sonra, alçak sesle sordu:

- Lâf aramızda, dedi, sen hâlâ plâtonik aşka inanıyor musun?

Samim, galiba bu suali işittiği veya sezdiği için, dizlerinin üstündeki mecmuayı yere atarak sessiz ve süratli adımlarla yaklaşan Selmin'e baktı, düşündü ve cevap verdi:

- Plâtonikten ne kastettiğini bilmiyorum; fakat cinsî tabiatımızı aşağıda ve uzakta bırakan üstün mânevi değerler sistemi içinde bir aşk olduğuna inanıyorum. Ne cinsiyete, ne menfaate, ne de gurura bağlanması mümkün olmayan bir aşk.

Besim'in hayreti sahiciydi:

- Çok şey, dedi, ikimizin vücut yapılarımız ayrı olduğu için mi, nedir, ben kafamı o kadar döndürüp dolaştırıyorum, bir türlü senin gibi düşünemiyorum.

- Belki bir iki ay kadar sıkı bir perhize girsen aşk hakkındaki fikirlerin değişir.

- Zannetmiyorum. Yemeklere karşı aşkımın artmasından korkarım.

- İlk zamanlar için belki öyle. Fakat az yemenin vücuda verdiği hafifliğin, zekâya verdiği çeviklik ve derinliğin, sende zevklerin mihverini değiştirmesi mümkündür.

Besim böyle bir inkılâba gönlü olmadığını söyleyecekti; birdenbire kulak zarına, ablasının, bir pençe gibi tırnaklarını geçiren, keskin sesini duydu ve sıçradı. Kadın bağırıyordu:

- Uyuyor, uyuyor ama çok ilaç aldı da ondan. Ben beğenmiyorum halini. Sıçrıyor uykusunda. Kaşları çatık ve yüzü buruşuk…

Kız kardeşine sözlerinin mânâsından ziyade toniyle sükûn telkin etmek isteyen Samim, şefkatin perdelediği alçak bir sesle:

- Uyusun biraz, dedi, akşama doğru düşünürüz.

Mefharet Besim'e, sonra Selmin'e baktı, kızının Samim'den ayrılmayan düşünceli gözlerinde şüpheye, öfkeye, meraka benzeyen tuhaf bakışlar uçuşuyordu. Annesi de ondan gözünü ayırmadı. Selmin kendisine dikkat edildiğinin farkına varamayacak kadar dalgındı. Belki biraz evvel konuşulan şeyleri de duymamıştı. Gözleri ağır ağır kırpılıp açılıyordu. Samim'e doğru yaklaştı, durdu. Uyanır gibi başını havada silkeledikten sonra, annesine bir göz attı ve Samim'e sordu:

- Dayı, dün gece nerede idiniz?

Bu sual Mefharet'in bir saatten beri başka meseleler arasında uyuklayan şüphesine bir iğne gibi saplandı. Kadın sıçramış ve Besim'e bakmıştı. Kardeşi de hayretle kaşlarını yukarı kaldırarak, yan gözlerle Selmin'i süzdükten sonra ağabeysinin cevabım bekliyordu.

Samim'in iki dudağı birbirine battı ve ağzının iki yanında bir heyecanı geriye iten enerjinin çukurları belirip kayboldu. Kendi mahremliğine bu tecavüzün Selmin'den gelmesine hayret edeceği yerde, fazla miktarda sıkılması Besim'in de şüphesini artırmıştı. Mefharet'in kardeşi hayretini gizlemek için önüne baktı: Galiba köşkteki hissemi kaybedeceğim.

Samim kıza cevap vermedi. Yavaşça yerinden kalktı ve bahçeye yürüdü. Yüzü kıpkırmızı kesilen Mefharet Selmin'i kolundan tuttu:

- Azıcık benimle beraber gel! dedi.

Kızın da yüzü kızarmış ve göğsüyle omuzları birdenbire gevşeyerek sarkmıştı. Mukavemeti uzun sürmedi. Annesinin

elindeki enerji galip geldiği için onu büyük salona çekti. Besim de ablasının canavarlaştığını görünce, onları takip etmek cesaretini kendinde bulamamıştı.

Ana kız büyük salona kadar gittiler. Mefharet, pencereye en yakın koltuklara kadar ilerledi ve kızına ışığın karşısındakini gösterdi:

- Otur şuraya.

Selmin isyandan itaate ağır ağır geçtiğini belli eden bir sallantıdan sonra oturdu. Annesi de oturdu. Titriyordu. Haykırmak ihtiyacında olduğu halde alçaldığı için boğulan sesiyle:

- Biliyorsun, dedi, benim annem de, babam da Arnavut'tu. Yanya'da annem ablamı bir gün boğuyordu. Anlatmışımdır kaç kere. Ben kurtardım elinden. O zaman böyle ağır bir mesele de yoktu. Tahrirat kâtibiyle sevişiyor diye bir dedikodu çıkmıştı. Biz böyle terbiye aldık. Bak yüzüme. Kıpkırmızıyım. Tansiyonum kimbilir ne kadar yükseldi. Bir yerime inecek. Vallahi elimden bir kaza çıkar. Selmin fena oluyorum. Bir gece uykunda kanma girerim senin. İnan bana. Fena oluyorum. Açık konuşacaksın benimle. Anladın mı? Açık!

Mefharet kızına baktı. Selmin'in çenesi, inadı tuttuğu zamanlarda olduğu gibi, boynunun etlerini kabartacak kadar geri çekilmişti. Görünmeyecek kadar incelen dudaklarının ucunda iki çukur ağzını yanlara doğru uzatarak büyütüyordu. Kaşları çatık ve gözleri donuktu.

Öfkesinin son haddine çıkan Mefharet, dişlerinin arasından:

- Cevap versene... dedi.

Selmin evvelâ başını arkaya doğru hafifçe salladı, sonra dudaklarını uzatarak:

- Böyle konuşursan cevap vermem, dedi.

Mefharet sesini yükseltti:

- Nasıl konuşacakmışım?

Selmin cevap vermedi.

Annesi iki yumruğunu sıkarak ona doğru eğildi:

- Söyleyeceksin bana. Söyleyeceksin. Boğarım seni, anlıyor musun? Vallahi boğarım. Kendimi de atarım kuyuya.

Söyleyeceksin.

Selmin başını önüne eğerek ayağının altındaki seccadeye sorar gibi:

- Ne söyleyeceğim? dedi.

Annesi kızgın yüzünü ona biraz daha yaklaştırıp zor duyulacak kadar boğuk bir sesle sordu:

- Ne zamandan beri? Ne zaman farkına vardın?

- İki ay evvel.

Mefharet büyük bir hayretle geri çekildi:

- İki ay!

- Evet. Bekledim, belki değildir diye, Seniye'nin ablasına gittim. O da beklememi tavsiye etti.

- Doktor Şükriye'ye mi? Ay çıldıracağım! Biliyor mu o?

- Biliyor.

Mefharet ağır vücudunu bir yere fırlatmak ister gibi çırpındıktan sonra tekrarladı:

- Çıldıracağım!

Selmin hiç kımıldamıyor ve bulanık bir sesle anlatıyordu.

- Geçen hafta muayene etti. Artık şüphe yok.

Mefharet iki elinin de baş ve işaret parmaklarını bir akrebin kıskacı şeklinde kıvırarak Selmin'in boğazına doğru uzattı.

- Söyle, çabuk söyle, kimden?

Kız çevik bir hareketle fırladı ve ayağa kalktı, bir müdahale gerginliği içinde yumruklarını sıkıp ileri uzatarak bağırdı:

- Onu hiçbir zaman öğrenemeyeceksin.

Annesi de yerinden kalkacaktı, doğruldu, fakat sapsarı kesildi ve koltuğa çöktü.

Salondan çıkan Selmin, yemek odasına geçti, terasın kapısında konuşan iki dayısına da yaklaşarak:

- Annem salonda bayıldı!

Dedi ve bahçeye giden merdivenin basamaklarını ağır ağır indi.

–ABLA, ablacığım, görüyorsun, hayatın tehlikede. Beynin kanayabilir, yüreğine inebilir, her şey olabilir. Bayıldın da tehlikeyi atlattın. Kan beyninden çekildi. Yüzünün rengi yavaş yavaş yerine geliyor. Demin yemek odasında kıpkırmızıydın. Korktum vallahi, arkandan gelemedim. Değmez bu kadar sıkıntıya. Bu dünya böyle işte. Kabul edeceksin. Çare yok. Bu çarpık iş düzelebilir ama, senin bir tarafın çarpılırsa düzelmez. Sabır lâzım abla. Şöyle derin bir nefes al. Ooo… h, kalbini ferah tut. Düzelir, düzelecek. Söz veriyorum sana. Göreceksin, şüphen boşunadır. Bak ağabeyim yeni yaptırdığı kostümü giydi, gitti. Selmin odasında. Peşinden gitmiyor. Bunlara dikkat et. Ne olmuş? Sorar ya "Dün gece nerede idiniz?" diye. Her şeyden şüphe edersen cehennem olur bu dünya sana. Öyle de olsa, kabul et yahu, kabul et, rahatlarsın. Bu kız elbette bir şeyler düşünüyor. Çocuk değil. Kendisine ne kadar hâkim, görüyorsun. Zekâsından şüphen var mı? Cin gibidir. Etrafa çaktırmaz, merak etme. Fakat sen böyle haykırırsan, ayılıp bayılırsan, evvelâ Hasibe farkına varır, sonra konu komşu, derken bütün köy, bütün semt, bütün İstanbul duyar. Radyo istasyonu haline gelme. Bu dünya o kokladığın limona benzer: Yuvarlak, ekşi… Fazla sıkmaya gelmez, tadı kaçar. Yahut şeker karıştırmak. Oğlana da üzülme. Ağabeyim, İstanbul'dan dönünce, köyden Doktor Sabri'yi alıp gelecek. Hemen kondurma. Menenjit böyle başlamaz. Hastanın gözleri ışığa bakamaz olur. Kırıklık fazla olur. Başağrısı kıvrandırır, haykırtır. Yok bunların hiç biri. Âlâ! Bak, rengin yerine geliyor. İstersen kalk, yine defteri karıştıralım. Bu sefer saatlerce vaktimiz var. Simeranya'da şöyle bir dolaşır, hava alırız.

*
* *

"Ne kadar zaman geçti, bilmiyorum. Kulede yeşil ışıkyandı ve kısa bir zaman içinde yelkenlimiz iskeleye yanaştı. Burada bina yerine, hava meydanı gibi geniş bir saha vardı. Yer,

asfalttan daha pürüzsüz, kauçuk gibi yumuşak bir maddedendi. Yeni ütülenmiş bir yatak çarşafı kadar düzgün ve temiz. Kılavuzumun hisli ve yere her temasının reaksiyonlarını zarif kıvrılışlarla belli eden çıplak ayakları bir dans neşesi içinde.

*
* *

"Aşktan başka hedef arayan bir aşkın kendi kendine ihanet ettiğini ona anlatamıyorum. Bu inadı kendi zaaflarına karşı isyanının bahanesine benziyor. Böyle değilse başka birinin hayali veya realitesiyle benim aramda tereddüdünün üstünde koyu bir sis perdesidir. Bu noktada konuşmuyor. Eğer böyle bir tereddüdü de yoksa, giyindiği sır elbisesi içinde kenarlarını gizleyip hudutsuzluğun hayaleti haline gelmek istiyor.

*
* *

- Besim, okuma buralarım. Bir vaka, bir isim, bir şey yok mu, onu ara.
- Dur abla. Acele etme. Vaktimiz çok. Tarih de koymamış.

*
* *

"En çok düşündüğümüz kelimeyi en az kullanmaya bizi mecbur eden gururumuzu aldatmak için, sevmek fiiline sözden başka ifade şekilleri ararız. Meselâ dün, o, masadaki yerlerimizi değiştirmemizi istedi. Öteki masada oturan güzel kadının tam karşıma düşmesine tahammül etmediğini hissettirmişti. Bense, onun bir aralık başının ağrısını geçirmek için aspirin almaya garsonu yollamak mümkün olduğu halde, eczahaneye bizzat gidip geldim.

“Gözleri, gözleri... onu doğduğu günden evvelki benliğime sımsıkı bağlayan, en yakın akrabadan daha yakın bir kan münasebetini kat kat aşan ve ruhlarımızın beraberliği hissini bir anda uyandıran bakışlarında kendimi ne kadar çok buluyorum. Sanki onun gözleriyle kendimi gören ben’im. Onun varlığını benimkinin şartı haline getiren bu ayrılık duygusunda, görme intibaları tek merkezde birleşen iki gözün beraberliğine benzeyen bir fonksiyon birliği var.

*
* *

Mefharet defterin üstüne eğilerek bağırdı:
- Gördün mü, Besim! Anladın mı şimdi? “En yakın akraba” diyor.
- Hayır abla. Bu bir ölçü. “En yakın akrabadan daha yakın...” Bu bir ölçü.
- Değil. Besbelli. Oku. Oku biraz daha, görürsün.

*
* *

“Doğduğu geceyi hatırlıyorum. Telefonla haber aldım. Daha ahizeyi yerine koymaya vakit bulmadan, kudurmuş bir şüphe denizi odama doldu ve beni kaptı. Olamaz, diyordum, olamaz! Annesinin itirafları bile beni inandırmıyordu. Olamaz!

*
* *

- Gördün mü Besim? Nasıl! Hatırlıyor musun? Ben hastahanede doğurdum. Ağabeyim evde idi. Telefon ettiler ona.
- Fakat bir itiraftan bahsediyor. Sen de var mı öyle şey?
- Canım işte, o söz gelişi. Ne demek istiyor. Belli değil. Oku bakalım. Oku da anlarsın. Vallahi benden bahsediyor.

*
* *

“Her zaman, her zaman, beni en utandıran farkın mevcut değilmiş kadar ehemmiyetsiz olduğunu söylemek nezaketini gösterdi. Yalnız bu noktada zalim değil. Bu utancımın ümidim için öldürücü bir tehlike olduğunu biliyor ve onu azaltmaya çalışıyor.

“Randevuya her gelişinde bir yığın meçhul, hareket halinde... Buluşma dakikaları yaklaştığı zaman, loş salonda, gözlerim giriş kapısının yaylı kanatları üzerinde parlayan buzlu camlara dikilir. Dışarıda dolaşanların gölgeleri bu camların üstünde uzayıp kısalmaktadır. İçeriye girecek olanın gölgesi, gittikçe büyüyerek ve aslına benzeyerek yaklaşır. O değildir. Fakat yanılmış olmak ihtimalinin temennisi içinde birdenbire açılan kapıya bakarım: O değildir. Gözlerim yine buzlu camların üzerindeki rüyaya dalar. Donuk parıltılar, koyuluklar, belirsiz şekiller kaynaşmaktadır. Uzun, uzun, çok uzun bir zaman geçer. Belki birkaç saniyedir, fakat saatler kadar uzar. Sayısız oluş sürprizleriyle görünüp kaybolan gölgelerin hiç biri gelişme ve bozulma anlarında onun şeklini sezdiren benzerliklere yaklaşmaz. Bu gölge o değildir, şu gölge de o değildir. Kapı açılır, kapanır; açılır, kapanır; kadınlar, kahkahalar, garsonlar girip çıkarlar. Ben büyük salonun karanlık dibinde, her birinin bana verdiği hayal kırıklığını gittikçe daha fazla çarpan kalbimde hazmetmeye çalışarak beklerim ve gözlerimi buzlu camların üstünden ayırmam. Uzun, uzun, çok uzun anlar geçer. Saate bakar ve ayağa kalkarım. On dakika geçmiştir. Gelmemesi ihtimalinin içine ölçüsüz bir hayalin doldurabileceği bütün felâketlerin toptan sezgisi içinde, onun gecikmesini tabiî gösterebilecek mazeretlerin hiç biri korkunç realiteyi izah edemez. Gelmesinden başka şifam yoktur. Gelmezse, yeryüzünde hiçbir güzel canlı ve enteresan şeyin beni oyalayamayacağını düşünmenin verdiği bir ümitsizlik dehşeti içinde yerime

oturur, gözlerimi buzlu camların yarı karanlık zemininde oynayan kaderin parıltılarına dikerim.

“Nihayet işte, o, onun gölgesi, hiç aldanmadım. Camın üstünde büyümeye başlar. O, muhakkak. Fakat gözlerin verdiği tam emniyete kavuşmak için, kanadın hiçbir hareketini kaçırmam. Evvelâ küçük bir aralık. Onun eli, bileği ve mavi robunun kolu. Mıhlanmışımdır. Vücudu benim görüş sahama dahil mekânın içinde bütünleşince, hâdisenin içindeki azametini ona sezdirip gururunu azdırmamak için, ruhumun kepenklerini indiririm: Önüme bakarım. Ancak yaklaştığı zaman gözlerimi kaldırırım. O, benim yüzüme değil, hiçbir şey görmeden sağ veya sol tarafa bakmaktadır. Kendimde tabiî bulduğum his büzülüşünü onda affetmem. Buluşma ânının en büyük ümitler ve korkularla dolu heyecanı, onun yüzünden benim üstüme bir aşk rahmeti gibi boşalmalıdır. Fakat yüzü ne kadar donuk! Sanki, arzusuna rağmen, kaderi tarafından bana doğru itilmektedir. Adımlarında ne ağırlık! Hemen geri dönüp gidiverecekmiş hissini veren bir isteksizlik zevahiri[*] altında, belki, iradeyi bunaltan bir zahmetle gizli tutulan müthiş bir heyecan vardı. Fakat bu “belki” o ânın sevincini bulandıran en korkunç emniyetsizliktir. Yaklaşır. Kalkarım. Önüne bakarak oturur. Benim gözlerim onun yüzündedir. Bu fark iki cinsin tabiatı arasında mı, yoksa hislerimizin dereceleri arasında mı? Buluşma ânının ilk muamması budur.

“Yüzüme bakar. Gözleri boş ve dolu gibidir. Gülümser, fakat bu da belirsizdir. Geç kalışını günlük hayatın basit arızalarıyle izah ederken, sesinin tabiîliği, aramızdaki münasebeti en âdi ruh temaslarının sadeliği içine düşürür.

*

* *

- Aman, Besim!

- Bırak yahu, okuyayım. Birkaç dakika içinde ortalık birbirine giriyor. Gazetede Üçüncü Dünya Harbinin çıktığını

okusam, ağabeyim kadar heyecan duymam. Sen hiç âşık oldun mu abla?

- Tabiî. Fazıl'ı deli gibi sevdim.

- Bu heyecanları duyar miydin?

- A! Elbet... Tıpkı, tıpkı... Akşam eve geleceği saat böyle olurdum ben de.

- Çok şey!

*
* *

" - Nasılsınız?

" - Mersi, siz?

*
* *

- Abla, kazandım.

- Neden?

- Birbirlerine "siz" diyorlar. Ağabeyim Selmin'le resmî konuşmaz böyle.

- Ayol, cilvedir o.

- Yok efendim.

- Vallahi cilvedir. Ben kocama herkesin içinde "sen" derdim. Yalnız kalınca "siz" derdim. Resmiyet hem erkeğin gururunu okşar, hem de tahrik[*] eder onu. Aradaki mesafeyi çoğaltır.

*
* *

" - Dün gece uyumadım.

" - Niçin?

" - Yeşil meselesi...

" - Yeşil?

" - Hatırlamadınız mı? Otomobilin yeşilini beğenmediniz.

“ - Hatırladım.
“ - Eskiden beri yeşili sevmez misiniz?
“ - Sevmem.
“ - Sekiz ay evvel seviyordunuz.
“Göz kapakları çırpındı.
“ - O yeşil başka. Çağla bademiyle tirşe arasında bir ton. Çok severim onu. Otomobilin yeşili değil.

“İzah mükemmeldi. Gülümsedim. Dün gece bu nüansı niçin kaçırmıştım? İçimdeki muhalefetin oyunudur bu. Kalbe karşı bu muhalefetin akıldan veya gururdan geldiği sanılır. Bence bu, kalbin kendi kendisine karşı müdafasıdır. Sevgilide kaybolmamak için nefret sebepleri arar, bulamazsa yaratır. İşte böyle, kendi kendini aldattığını anlayınca da utanır ve ona daha çok bağlanır. Kendi yalanlarını affetmeyen kalbin kendine verdiği ceza.

“Âşıklara haber vermek isterim. Kalbin bütün meseleleri yalnız kalbde halledilir. Çünkü bir hissin hakkından ancak başka bir his gelir. Ümitsiz bir aşkın panzehiri nefrettir. Fikirler ancak bu mukavemet hislerini yaratan tahrik ve telkin unsurlarıdır.

*
* *

“Elini öptüm.
“Belki sevgilinin büyü çemberi içinde olduğumuz için, yahut, belki de onunla konuşurken süratle değişen alâka dairelerinin içinde dikkatimizi bir tek nokta üzerinde merkezlendiremediğimiz için kavrayamadığımız teferruat[*] ondan ayrılır ayrılmaz bize yeni bir mânâ ışığı altında görünmeye başlıyor. Onu sokağının köşesinde bırakıp da dönerken birdenbire hatırladım: Sekiz ay evvel, sevdiğim yeşilin bir örneğini ona göstermek için ararken, gözlerim, elindeki şiir kitabının kapağındaki çizgiyi yakalamıştı. Bu çağla bademiyle tirşe arasında bir ton değildi. Otomobilin rengi ona

daha yakındı. Zevkime iştirak etmişti. Bunu hatırlayınca, mesele iki kat vahimleşerek beni sardı. Gözlerinin çırpındığı an içinde, yıldırım süratiyle işleyen bir yalan endüstrisinin bu "ton" izahını çarçabuk bulduğunu anladım. İçimde kederin uğultuları başlamıştı. Trende yanıma oturan Alâaddin Bey'in hikâyelerini...

*
* *

- Kazandım, abla, kazandım. Bak, kızı sokağının köşesinde bıraktı. Kendisi trene bindi. Demek ayrı yerlerde oturuyorlar.

- Selmin'in bazan İstanbul'da, yengesinde haftalarca kaldığını unutuyorsun. Tabiî o zaman buluşmayı tercih ederler.

- Seninle başa çıkılmaz. Kararını vermişsin. Okuyalım, bakalım.

*
* *

"... Dinlemiyordum. En iyi niyetle yorumlasam bile, beni incitmemek için söylediğini farzedebileceğim bu his yalanı aşkı en korkulan emniyetsizlikten kurtarmıyordu. Beraberlik aldanışı veren bu yalanın bir renk vesilesine inhisar[*] ettiğinden emin olmak mümkün değildi. Aramızdaki bütün fikir ve zevk münakaşalarını hatırlamak lâzımdı. Fakat Alâaddin Bey dikkatimi kontrol etmek için, hikâyelerinin tesirlerini arayan sualler soruyordu. Köye gelinceye kadar, onun beni rahat bıraktığı kısa anlar içinde bu münakaşalardan bazılarını hatırladım. Fakat üzerlerinde fazla düşünmedim. Eve gelince, sofrada, Besim'in gevezelikleri ve Mefharet'in son günlerde beni fazlaca göz hapsine alan sabit bakışları da rahat düşünmeme imkân bırakmıyordu. Yemekten sonra odama çekildim.

"Bu defterdeki ilk hatıralarımı okudum. Onların arasında dikkatimi çeken bir tanesi üstünde durdum. Bir yaz akşamı,

Mühürdar'dan denizi seyrederek Kadıköy iskelesi istikametinde yürürken, onunla birlikte, alçak sesle bir melodi mırıldanmışız. Bir aralık durmuş: "Ah, ne güzel!" demiş. Ben bu heyecanın sol tarafımızdaki denizde salkımlanan gurubun turuncusundan mı, söylediğimiz havadan mı geldiğini, düşünmüştüm. Bir şey sormamışım. Tahminen on gün kadar sonra -çünkü bu defterlere tarih koymuyorum- bir boğaz gezmesinde ben bu havayı tekrar mırıldandığım zaman, o, kendisinden hiç beklemediğim bir dikkatsizlikle bu his anını öldüren ehemmiyetsiz bir şey sormuş. Ben de Mühürdar'daki heyecanının daha ziyade gurup manzarasına ait olması ihtimalini düşünmüşüm. O zaman küçük bir üzüntü ile savdığım bu detayı yanlış mânâlandırdığımı sanıyordum. Yeşil meselesi kadar belli değilse de, bu da bir his yalanma benziyordu.

"Bu seriye dahil aldanışlardan örülmüş bir sevilme ümidinin boşluğunu ve tehlikelerini düşünmeye başlayınca derinleşen bir kederle koltuğuma uzandım. Onunla iki gün sonra bulaşacaktık. İzaha ihtiyacımın iki saatlik sabrı yoktu. Eve telefon etmeyi düşündüm. Kendisi çıkmazsa ötekiler sesimi tanıyacaklardı.

*

* *

- Gördün mü Besim. Ben sana demedim mi? Yengesinin evinde telefon var.

- Telefon yalnız orada mı var?

- Dikkat et; "Eve" diyor, "evine" demiyor. Daha fazla yakınlık var bunda, değil mi? Kendisinin de akraba olduğu bir ev.

- Ha!... Senin de ağabeyimden farkın yok. İğne ile kuyu kazıyorsun.

- Oku, oku, göreceksin.

*

* *

“Vazgeçtim. Gözlerimi kapadım. Simeranya’da böyle bir meselenin ne değeri olabileceğini düşünüyordum. Kılavuzumu açtım. Daha birinci cümlede bütün davayı kavramıştı.

“ - Sizi aşk enstitüsüne götüreceğim, dedi, orada bir “eski dünya problemleri” şubesi vardır. Meselenizi bilirler ve sizi aydınlatırlar.

“Kılavuzum beni ileride ayrıca anlatmak istediğim yepyeni şekilde caddelerden geçirdi. Bir bahçe içinde, bambaşka bir mimarî ile yapılmış, büyük bir binaya girdik. Alt katta, küçük ve boş bir odada, geniş bir koltuk vardı. Kılavuzum bana:

“ - Sizi şimdi yalnız bırakacağım, dedi. Bu koltuğa uzanınız, gözlerinizi kapayınız, meselenizi yüksek sesle düşününüz. Yanıbaşınızda gizli bir makine sesinizi zapteder. Sonra kalkınız, dışarı çıkınız. Ben koridordayım. Yarma kadar probleminiz incelenir. Sizi çağırır ve aydınlatırlar.

“Ertesi gün aynı binada, başka bir odada beni kabul eden yaşlı, ciddi ve sevimli bir adam, kılavuzumun tercüme ettiği şu sözleri bana söyledi:

“- Meseleniz incelendi. Tipiktir. Enstitümüzün “eski dünya problemleri” şubesi bu seriye dahil bir çok müşahedeleri toplamıştır. Hadiseyi sizin psikologlarınızın yaptığı gibi sadece bir ilmin, psikolojinin ışığında aydınlatmağa imkân yoktur. Eski dünya ilminin en büyük hatalarından biri de, ihtisas bölümlerine ayrılan ilimlerin “bütün”ü gözden kaçırdıkları için hiçbir hadiseyi esaslı ve doğru izah edemediklerini anlamamış olmalarıydı. Simeranya ilminde “fizik hadise”, “biyolojik hadise”, “sosyal hadise” diye birbirinden ayrı vakıa serileri yoktur. Bu hadiseler, “bütün”ün ışığı altında incelenir. Bir şeyin içinde her şey mevcut olduğu için bir mesele bir meseleyi bünyesinde taşır. Meselâ insan ruhunu anlamadan atomu izah etmek mümkün değildir. Dalga mekaniği ile hazım fonksiyonu, yahut bir öksürükle gökte bir yıldızın düşmesi arasında sıkı münasebetler vardır ve bunlar bir büyük oluş prosesinin ayrı ayrı görünüşleridir. Enstitümüz aşk hadiselerine ait müşahedeleri toplar ve “insan bütünü incelemeleri merkezi”ne yollar. Sizin meseleniz çoktandır

incelenmiş olduğu için, sadece vak'a hususiyeti bakımından dosyaya konmuştur. Hadise sizin dünyanızda göründüğü gibi sadece psikolojik, hattâ sosyal değildir. Her hadise gibi insan bilgisinin bütün şubelerini aynı plân içinde ilgilendirmektedir. Eğer böyle toplu bir inceleme metodu kullanılmazsa, tek cephesi içinde hiçbir hadise bize tatmin edici şeyler söylemez. Eski dünya ilminin mahiyetleri kavramaktaki aczi bundandı ve onları inkâra kadar varması bir çıkmazdan başka bir çıkmaza düşmesinin neticesiydi. Simeranya'nın ilim görüşü hakkında size bu iptidaî bilgiyi vermeye mecburum. Yoksa sevgilinizin küçücük bir his yalamyle bütün varlığın zıtlık prensibi arasındaki münasebeti kavramanız mümkün olmaz. Eski dünyada, bundan yüz elli sene evveline varıncaya kadar, bütün hayat şekillerini, sosyal müesseseleri ve meslekleri saran yalan, bir tekâmül zarureti olduğu kadar, "kutuplaşma dramı" adını verdiğimiz bir "dip zıtlık" gerçeğinin de zarurîsidir. Evvelâ bu gerçek hakkında Simeranya düşüncesini size anlatmamız lâzımdır.

*
* *

- A…yy!…

*
* *

- Ne var abla? Sıktı mı?
- Bırak bunları canım.
- Beni sardı abla. Sabret biraz.
- Bırak, bırak… sen başka bir gün gel, kendin oku bunları. Sahifeleri çevir.

*
* *

"Millî duygularının zayıflığı bende nefrete çevrilmek için fırsat kollayan bazı endişeler uyandırıyor. (F…) nin vakasını münakaşa ettik. Kızı müdafaa etti. Dame de Sion'da ikiye ayrılmışlar. Arkadaşlarının bir kısmı (F…) yi ayıplıyormuş. Ben

onları haklı buluyordum. Bir aile kızının bara düşmesi için, kimsesizliğin ve para ihtiyacının yeter mazeretler olamayacağını söylüyordum. Adeta öfkelendi. Onda pek az gördüğüm…

*
* *

- Besim! Anladın mı şimdi? Kes! Bitti! Dame de Sion! Bitti! Selmin! Selmin'in mektebi…

- Dur yahu!

- Bitti, (F…) dediği Feriha. Unuttun mu vakayı? Babası öldü kızın, annesi mektebin taksitlerini veremedi, hastalandı. Kız da oynakça idi biraz. Selmin'in arkadaşı. Feriha ayol. Hatırlamadın mı? Bara girdi. Hocaları o kadar nasihat ettiler, dinlemedi. Mektep de onu parasız okutacaktı, istemedi. Hatırlamadın mı?

- Hatırladım canım. Fakat Selmin onu müdafaa etmiyordu. Ayıplıyordu.

- Sen ona bakma. Selmin bizden fikirlerini gizler.

- Abla!

- Vallahi o… Feriha… Feriha… Selmin'in arkadaşı… isminin baş harfini yazmasaydı da anlardım ben… şimdi her şey meydana çıktı. Bak o Selmin'in benden emdiği sütleri burnundan getireyim de görsün!

AYAĞA kalkan Mefharet birdenbire durdu ve kulak kabarttı. Yukarıdan bir haykırış geliyordu. Oğlunun sesini hemen tanıyan kadın, kıpkırmızı kesilen yüzünde akları daha fazla beliren fırlak gözlerinin dehşetini kısa bir bakışla defteri yazıhanenin gözüne koyan Besim'in üstüne boşalttıktan sonra kapıya doğru koştu.

Aydın avuçlarını şakaklarına yapıştırmış ve yüzünü yastığa gömmüş, kıvranıyor ve bağırıyordu.

- Çok mu ağrıyor oğlum?

Başı kalkıp kalkıp yastığa düşen çocuk cevap veremiyor ve bağırmaya devam ediyordu. Besim, Selmin ve Hasibe de birbirlerinin peşinden odaya girdiler.

Ellerini saçlarının arasına daldıran Mefharet, "İmdat" diye bağırmak istiyormuş gibi pencereye koştu, geriye döndü ve Hasibe'ye yürüdü.

- Koş doktora, koş, anlat, gelip iğne yapsın, koş!

Hizmetçinin arkasından giden Selmin:

- Ben de telefon edeyim! dedi ve odadan çıktı.

Mefharet oğlunu kucaklamaya muvaffak olamıyordu. Kendini yataktan atacak kadar çırpınan Aydın annesinin kollarından kurtuluyor, avuçlarının içinde başını iki tarafa sallıyordu. Yüzü pencere tarafına geldikçe gözlerini kapattığına dikkat eden Besim, içinden: "Eyvah!" dedi. Mefharet bunun farkında değildi. Saçlarını tırnaklayarak oda kapısıyle karyola arasında ağır vücudunu savuruyordu.

Yatağın üstüne eğilen Besim çocuğa sabır telkinine çalıştı:

- Biraz daha sabret, şimdi gelir doktor, bir iğne yapar, hiçbir şey kalmaz.

Ve oğlundan ziyade anasını bir tansiyon fırlaması kazasından kurtarmak için, klasik yalanlardan birini aradı ve buldu.

- Galatasaray'da imtihana çalışırken bana da böyle bir başağrısı geldiydi. Hatırlamıyor musun? Doktor bir morfin yaptı, hemen rahatladımdı. O anın keyfini hiç unutamam.

Doktor gelinceye kadar ablasını teskin için bir yalan bombardımanına tutan Besim, zihin yorgunluğundan gelen

başağrılarının çok şiddetli ve çabuk geçici olduğuna inandıran vakalar uyduruyordu.

İhtiyar Nikolaides, ağır adımlarla karyolaya yaklaştıktan sonra, bir hastaya, bir de annesinin ve Besim'in yüzüne bakarak:

- Bu ne? dedi, ne oldu bu yavruya?

Mefharet'in kabarmış saçlarına da bakan doktorun dikkati, iki kat merdiven çıkmanın ilk yorgunluğunu dinlendirmeye de vesile oluyordu. Fakat bir ümit anı içinde susan kadın, ihtiyar doktorun şaşkınlığını görünce, elindeki küçük çantaya gözlerini dikerek bağırdı:

- Çabuk bir iğne yap doktor, çabuk!

- Yapalım. Fakat nedir, bir anlayalım bakalım.

Hastanın üstüne eğildi ve bir kolunu tutarak onun yastığa gömülü yüzünü görmek istedi.

Doktora yaklaşan Besim, ona vakit kaybettirmemek için izah ediyordu:

- Şiddetli bir başağrısı. Başka bir şikâyeti yok. Siz evvelâ bir iğne yapın da sonra muayene edin. Çok ıstırap çekiyor, görüyorsunuz.

Doktor etrafına bakındı ve masaya doğru yürüdü. Aydın'ın kitapları ve karalanmış rakamlarla dolu kağıtları arasında bir yer buldu, çantasını açtı ve hazırlığa başladı. Besim onun yanında hareketsizdi. Göz ucuyle Aydın'a bakıyordu. Çocuğun ruhunda, bu müthiş sancıyı, hattâ ölümü matematiğin çıldırtıcı rakamlarına tercih eden ve kendisinden bile gizli bir köşe bucak olup olmadığını düşünüyordu. Hastalığın böyle karanlık bir tercihten sonra başlamış olması mümkündü. Ablası, hekime yardımdan ziyade heyecanlarını hareket halinde boşaltmak için, masanın etrafında lüzumsuz dolaşıyor, kapıya gidip geliyordu. Selmin yatağın kenarına oturmuştu. Ayak ayak üstüne atmış, dizlerini sallıyordu.

İğne yapıldıktan sonra, tesiri beklenirken odanın havasını dolduran ümit, hastanın da iniltilerini azaltmıştı. Mefharet oğlunun üzerine eğilerek içinde öfke parçaları yüzen şefkatli

sesiyle tekrarlıyordu: "Şimdi geçer, bir şeyciğin kalmaz, biraz daha sabır, bitti, bitiyor artık."

Besim doktorun kolunu hafifçe sıkıp ona gizli bir işaret çektikten sonra:

- Matematikten ikmale kalmıştı, dedi, çok çalışıyordu. Zihin yorgunluğu değil mi bütün bunlar?

- Evet, tabiî sürmönaj,[*] sürmönaj...

Ve ihtilâçları gittikçe azalan hastaya yaklaştı. Aydın yüzükoyun yatıyordu. Doktor onun gözlerinde ışığın tesirlerini anlamak için arkası üstü dönmesini istedi. Çocuk soldan sağa doğru vücudunu çevirirken, pencereden gelen aydınlık istikametinde gözlerini sımsıkı yumdu. Besim de buna dikkat etmişti. Mefharet farkında değildi. Doktorun daha rahat muayene edebilmesi için yatağın başucundan çekildi.

Odadan çıktıkları zaman, Besim ablasının endişeli ve gergin yüzünden iki sapan taşı gibi fırlayan bakışların doktora saplandığını gördü ve klasik yalanı bekledi. Nikolaides bunun ustası değildi. Sesinde tereddüt vardı:

- Olabilir, zihin yorgunluğudur.

Besim ablasını çocuğun yanına yolladıktan sonra, doktoru aşağıya indirirken bir menenjit ihtimali olup olmadığını sordu ve beklediği cevabı aldı:

- Bir ponksiyon lâzım, ponksiyon lomber.[*] Çok benziyor. Işığa bakamıyor çocuk. Başağrısı da fazladır. Bir konjestiyon[*] değil. Çırpınmalar, bağırmalar filân tipiktir.

- Zihin yorgunluğu bir menenjit yapabilir mi?

- Söylerler. Ben de böyle iki vaka görmüşümdür. İmtihana çalışmaktan. Biz bir serebro-spinal baraj tasavvur ederiz. Menengoklar,[*] bu baraj yıkılırsa, beyine girer diye düşünürüz. Faraziyedir[*] bunlar.

Besim hastanın odasına döndüğü zaman onu uyumuş buldu. Ablası da bir koltuğa uzanarak başını arkaya doğru salıvermişti. Kırmızılığı azalan yüzünde huzursuz bir sükûn

vardı. Selmin odadan çıkmaya hazırlanıyordu. Dayısını görünce durdu.

Ablasına doğru yürüyen Besim alçak sesle:

- Sen de git yat, biraz dinlen, dedi.

Kadın gözlerini yumdu ve mırıldandı:

- Burası iyi.

Besim ve Selmin bahçeye indiler.

- Bu pembe güllerin niçin simsiyah kesilmediklerine şaşıyorum. Ablamın yüzünde bir dramın son perdesi gibi açılan gözkapaklarının altındaki acı bakışlar en neşeli çiçeklerin bile rengini soldurabilir. Bildim bileli öyledir. Saymadım, fakat ayda iki kahkaha ya atar, ya atmaz; ve haykırır gibi güler. Yüzü ekseriya bir cenaze davetlisi gibi kasvetlidir, daima bir felâket verir. Senin baban ölecek adam değildi. Çok neşeliydi. Sen onun kahkaha devirlerini hatırlamazsın. Çok neşeliydi. Tabiatı değişti adamcağızın. Sonra da işleri ters gitmeye başladı. Çünkü Mefharet'in gözleri hep menfiyi[*] görür. Cesaret kırmakta birebirdir. Baban o çiftlik davasını kaybetmezdi yoksa. Hep Mefharet'in menfi tesirleridir, inan buna. Mühürlü balmumu ile felâketleri davet eder. Sıkıldı adamcağız çok. Septisemi, verem, kanser, bunlar hep boş lâkırdıdır. İnsanı yalnız bir illet öldürür: Sıkıntı. Öteki hastalıklar bunun vücuttaki çeşitli görünüşleridir. Bu çocuk da çok sıkıldı. Bir yandan matematik, bir yandan annesinin yüz ton ağırlığındaki ruh baskısı. O dayanılmaz istibdat.[*] Sinemaya bile zor giderdi oğlan.

- Nedir o başağrısı, çırpınmalar? Doktor ne dedi? Fena bir şey mi?

Besim eğildi, iri bir gül koparak Selmin'e verdi:

- Bunu bir bardağa koy odana götür, karşısına geç, otur, zihnini boşalt, hiçbir şey düşünme, gözlerini buna dik, on beş dakika başka hiçbir tarafa bakma. İçine ummadığın bir ferahlık, bir bahtiyarlık dolacak. İnan bana. Bir tecrübe et.

Selmin gülü tutan elini aşağıya sarkıttıktan sonra, dayısına yan gözlerle baktı ve sordu:

- Menenjit değil mi?
- Senin zekâna en güzel güller bile mağlup olur. Henüz belli değil. İstersen öyle farzet. Alışmalısın. Analiz yapıldıktan sonra anlaşılacak. Benziyormuş çok. Artık düşünme.
Selmin çiçeği burnuna götürdü. Bu hareketi otomatikti. Ne koku duyuyor, ne de gülün rengini görüyordu. İçinde fena günlerin sıkıntısı vardı. Zihni bulanıktı. Aydın'ın ölümüne benzer acı bir hissin içine kırmızı bir renk karışıyordu. Annesinin yüzü belirip kayboldu. Orta kata çıkan merdivenlerin tırabzanları arasından alt kat sofadaki koltukta unuttuğu kitabın kapağını görüyor ve kapı gıcırtıları duyar gibi oluyordu. Birdenbire midesinde bir bulantı duydu ve avucunu ağzına kapadı. Yüzü sararmış olacaktı ki, dayısı ona dikkatle bakarak sordu:
- Ne oldun?
Selmin'in yüzü buruştu ve omuzları yukarı kalktı. Besim ona dikkatle bakmaya devam ederken, bu evde kendisinden başka herkesin birer problem haline geldiğini düşünüyordu. Ne oldu bu kıza birdenbire?
Tekrarladı:
- Ne oldun?
Selmin elini ağzından çekti. Yutkundu ve kendini toplamaya çalıştı. Rengi düzeliyordu. Sonra elini tekrar ağzına götürdü ve esnemeye başladı.
- Geçti, dedi.
Besim en karışık meseleleri bir kelime ile savmak ihtiyacını duyduğunun farkında olarak başını salladı:
- Sinir!
Ve bahçe kapısına baktı. Samim geliyordu. Selmin büyük dayısına doğru koştu. Besim de ağır ağır ilerledi. Ağabeyisi Doktor Sabri'yi bulamadığını söylüyordu. Besim olanları anlattı.
- Bereket ki ablam teşhisi sezemedi. Aptal Nikolaides güç belâ bir yalan kıvırabildi. Galiba bir ponksiyon yapılacak ama, bence, muhakkak. Galatasaraylı Nahid'i bilirsin. Sonra Şükran. Onlarınki de hep böyle başladı.

Bahçeye oturdular. Selmin yan gözlerle sık sık büyük dayısına bakıyordu. Samim gözlerini köşkte Aydın'ın yattığı odanın pencerelerine doğru kaldırdı, sonra önüne indirdi.

- Yalana lüzum yoktu.

- Sen ablamın halini görseydin, dedi Besim başını sallayarak. Yüzü kıpkırmızıydı. Teşhisi öğrenseydi beyninde bir damar çatlayabilirdi. Yalan o anda can kurtardı.

- Teşhis henüz konmamış. Bir ihtimal, kuvvetli bir ihtimal. Bunu Mefharet'e haber vermek lâzımdı. Yarın hakikati birdenbire öğrenir veya sezerse, işte o zaman bir beyin kanamasına uğrayabilir.

Samim alçak ve kederli bir sesle devam etti:

- Bizim hatamız budur. Kurnazlık denilen küçük zekâ ile büyük halleri karşılarız.

Selmin yerinden kalktı ve Samim'e yaklaştı. Elindeki gülü onun yakasına iliştirirken:

- Ben sizin gibi düşünmüyorum, dayı, dedi.

Besim bağırdı:

- Tabiî., yahu., bak şu gül bile yalan söylüyor. Öyle taze bir duruşu var ki, mânâsı: "Ben solmayacağım, ben ebediyim"den başka bir şey değil. Yarma kadar solacak halbuki. Yalan söylüyor.

Samim yakasını tutup gülü burnuna yaklaştırarak cevap verdi:

- Solacağını bilmiyor, dedi, istikbalinden emin.

Besim ayakta duran Selmin'i gösterdi:

- Fakat bu gül biliyor. Yine de solmayacakmış gibi bir gururu var. Değil mi öyle Selmin'ciğim? Güzelliğin sonsuz olduğuna kendi kendini de kandırıyorsun.

Kız cevap vermedi, yürüdü, bir sarı gül kopardı ve Besim'in yakasına taktı.

- Yalanı müdafaamın mükâfatı mı bu? diye sordu dayısı.

- Evet.

- Adı üstünde: Yalan dünya. Yalansız bir dünya tasavvur edilebilir mi?

Ve Samim'e dönerek sordu:

- Sizin Simeranya'da şifasız hastaların yüzlerine karşı öleceklerini hekimler dank diye söylerler mi?

Ağabeyisi cevap vermedi. Besim onun Simeranya hayalinde bu tarafın henüz eksik veya tamire muhtaç olduğunu düşünüyordu. Samim her parçası yerli yerinde bir makine gibi kusursuz bir dünya tasarlamış olamazdı. Besim bu emniyetin verdiği bir üstünlük vehimi içinde ayak ayak üstüne atarak:

- Sen bunu bir düşün ağabey, dedi.

Samim bir küçük sıçrayışla başını arkaya eğdi ve kardeşinin yüzüne baktı. Simeranya'sından bahsetmeye her hazırlanışında yaptığı gibi, hayalinin tuhaflığına gülmekte herkesten evvel davranmak için gülümsedi.

- Ben düşündüm onu çok, dedi. Simeranya'da yalan tamamiyle lüzumsuz bir hale gelmiştir; anlaşılmıştır ki bu, tabiatın ve hayatın içindeki zıtlıkları barıştıramayan insanın bir görünüş ahengi yaratmak için kutuplardan birini örtmek ihtiyacıdır. Bu zıtlıklar ortadan kalkar veya uzaklaştırılırsa yalana lüzum kalmaz. Yani prensibinde kutuplaşma bulunan olmak dramına karşı âciz insanın elindeki geçici silâh, yalandır.

Besim doğruldu ve bir kulağını avuçlayıp Samim'e doğru uzatarak bağırdı:

- Nasıl, nasıl?

Samim nefes halinde kısık bir kahkaha ile gülerek cevap verdi:

- Dur sana bir misal ile anlatayım: Yıldırım bir elektrik hâdisesidir, değil mi?

- Öyledir.

- İnsan fizik sahada müspet ve menfi arasındaki zıtlığı uzlaştırarak elektrik ışığını elde ediyor. Tabiatın bu yıkıcı kuvveti insanın elinde fayda vericidir. Fizik sahada böyle. Fakat içine insan ruhunun karıştığı sosyal hayat sahasında bütün zıtlıkların barışması mümkün olmuyor. Yalan o zaman müspet ve menfi kutuplardan birini muvakkat bir zaman için örtmek suretiyle zıtlığı ortadan kaldırır. Tabiî muvakkat bir zaman için.

- Buna da bir misal söyle.

- İşte zavallı Aydın. Bir yanda onun ağır bir hastalık tehlikesi içinde oluşu, öte yanda analık şefkatinin isyanı kutuplaşıyor. Sen bu zıtlığı ortadan kaldırmak için, doktorun kolunu dürtüyor ve tehlikenin üstüne yalanın yorganını örtüyorsun. Halbuki, realitenin hoyrat eli, bir gün o yorganı ansızın kaldırıverince, zıtlık en vahim neticeleriyle ortaya çıkacaktır.

- Başka ne yapabilirdim?

- Sen bu kutuplardan İkincisini yalansız ortadan kaldırabilirdin: Analık şefkatini isyan halinden müspet bir tevekküle[*] kalbedebilirdin.[*] Bak ben bunu yapacağım göreceksin.

Besim ayağa kalktı ve Samim'e doğru yürüyerek alçak sesli bir haykırışla:

- Sakın ha, ağabey, dedi, ablam çok fena bir halde.

Samim tekrarladı:

- Göreceksin.

Tekrar Aydın'ın yattığı odanın pencerelerine baktı.

Besim iki elini de ona doğru uzattı:

- Şimdi dur. Yukarı çıkma. Aydın uyuyor. Ablam da seni görünce heyecanlanır.

Samim arkasına yaslandı ve yine gülümseyerek dedi ki:

- Simeranya'da asıl mesele, hasta ile hastalığı arasındaki zıtlaşmayı ortadan kaldırmaktır. Bütün tedavilerin esası budur. Bak, bu çok enteresan, iyi dinle.

- Kulak kesildim.

- Bizim şimdiki dünyamızda iki nazariye ve tatbikatı vardır ki, Simeranya'da, yarınki dünya hekimliğinin esaslarını vücuda getirmiştir. Bu nazariyelerden birine göre, istisnasız her hastalık, uzviyetin,[*] kendi işleyişine zıt tesirlere karşı bir "hyperreaction"dur[*], vücudun öfkelenmesidir, isyanıdır. İkinci bir nazariyeye göre, ki bu daha meşhurdur. İsviçre'de Tournier'in nazariyesidir, bir çok hastalıkların sebebini hastanın vücudundan evvel hayatında aramak lâzımdır. Yani

hastalık çok defa kaderin aksiliklerine karşı ruhun ve onun peşinden vücudun isyanıdır.

Sandalyesine oturan Besim birdenbire canlanarak:

- İsyan değil, sıkıntı, dedi, demin Selmin'e ben bunu söylüyordum.

- Her sıkıntı bir isyan hazırlığıdır. Ruhta başlayan bu hazırlık vücudun hastalanması şeklinde organik bir isyana çevrilir.

- Tamam!

- İşte Simeranya'da tedavinin hareket noktası budur. Fakat şunu söylemeliyim ki orada tababet diye ayrı bir ilim ve teknik şubesi yoktur.

- Nasıl şey o?

- Zihnini karıştırmamak için bunu sonra anlatacağım. Devam edelim: Her hastalık evvelâ ruhta başlayıp sonra vücuda sirayet[*] etmiş bir isyandır.

Besim yine ayağa kalktı ve ellerini arkasına koyarak:

- Pardon, dedi, mikroplu hastalıklar da mı?

- Hepsi.

- Nasıl olur? Mikroplu hastalıklarda hastalığın âmili[*] mikroptur, sıkıntı filân değildir.

- Fakat mikrobun hastalığı vücuda getirebilmesi için vücutta kendine müsait bir zemin bulması lâzım değil mi? Bu zemini sinir sistemi vasıtasiyle ruh hazırlar. İsyan oradan vücuda geçmiştir. Yani insanda hastalık, çok defa, kaderin aksiliklerine karşı bir intibaksızlıktır. Simeranya'da her türlü hastalığın âmilini evvelâ hastanın hayatında ve ruhunda ararlar. Çok defa da hiçbir çaresi olmayan talihsizliklerden, hayat aksiliklerinden birini bulurlar: Ümitsiz bir aşk, çok sevilen birinin ölümü, namus lekesi, vicdan azabı gibi çaresizlikler… Ve bu ağır ıstırap yükünü kaldıramayan ruhun sıkıntısı ve isyanı. İşte o zaman, hastayı kaderinin aksiliklerine intibak ettirecek bir ruh tedavisi başlar ve mucizesini verir.

İtiraz cesaretini gittikçe kaybeden Besim sordu:

- Aydın Simeranya'da olsaydı ona nasıl bir ruh tedavisi yaparlardı?

- Orada herkes, hastalanmadan evvel, hayatın çaresizlikleri önünde sinirlenmemeyi, isyan etmemeyi öğrenir. Bütün ailelerde ve müesseselerde hergün yapılan ruh sporu budur. Kendine göre âyinleri vardır. Öyle ki, bütün Simeranya'yı derin bir sükûn ve tevekkül havası sarmıştır. Oraya ilk adımını atar atmaz, kendini her tarafa yayılmış bir umumî intibak ve ahenk atmosferi içinde bulursun. Herkes bu ruh sağlığının yollarını bilir ve hastalandıktan sonra, kendi kendisine, isyandan tevekküle giden yolu açacak telkinlere uygun bir hazırlık bulur. Aydın, inşallah değildir, menenjit olmuşsa, muhakkak ki bu, çalıştığı derse karşı duyduğu isyanın, sinir sistemi yoliyle, uzviyete sirayetinin neticesidir. Şimdi bu sıkıntı onda mevzuunu değiştirerek devam ediyor. Dün imtihana karşı isyandı bugün imtihana girememenin neticelerine, sınıfta kalmaya, arkadaşları arasında mahçup olmaya karşı isyandır. Ona hissettirmeli ki bu kaybın hiç ehemmiyeti yoktur. Kabahat kendisinde değil, onun ihtiyaçlarını, temayüllerini[*] ve kabiliyetlerini hesaba katmayan öğretim sistemindedir. Bunu daha evvel yapmış olsaydık hastalığı önlerdik.

Besim, biraz evvel doktorun "serebrospinal baraj" dediği şeyi hatırladı. Bu baraj, sıkıntı veya zihin yorgunluğu yüzünden yıkılınca mikroplar beyin zarına girerlermiş. Samim'in nazariyesi, bugünkü tıbbın hayal meyal sezdiği bir hakikatin daha vuzuhla[*] geliştirilmesinden ve tedaviye tatbikinden başka bir şey değildi.

Başını salladı:

- Pes! dedi, ben de aynı fikirdeyim.

Samim zaferini küçültmek isteyen bir tevazuun tatlı gülümseyişiyle:

- İstersen, dedi, şimdi sana neden Simeranya'da tababet diye ayrı bir ilim şubesi olmadığını ve bütün bilgilerin bir merkezden başlayarak, onun emrinde inceleme kollarına ayrıldıklarını anlatayım.

- Kuzum.

Fakat üçü birden başlarını Aydın'ın yattığı odanın penceresine doğru kaldırdılar. Mefharet bağırıyordu.

- Neredesiniz ayol? Bunun yine ağrısı tuttu, koşun!

İki kardeş hemen kalktılar ve yürüdüler.

Ayakta duran Selmin, gözlerini yere indirmiş, kımıldamıyordu.

Başını yukarı kaldırdı, gözlerini yumdu ve derin bir nefes aldıktan sonra, fena anlara doğru gittiğini çok iyi biliyormuş gibi, dayılarının arkasından, sürüklenircesine yürüdü.

EVIN en iyimser adamı bile, böyle kötü bir günden bu kadar ferah ve neşeli bir gece doğacağım ümit edemezdi. Orta katın arkadaki zerzevat bahçesine bakan geniş balkonunda, şezlonglardan birine uzanmış, gökyüzünü seyrederken, dikkatli yutkunuşlarla, biraz evvel yediği revaninin lezzet hatıralarını yıldızların pırıltılarına karıştırarak iki duyusu arasında nefis bir terkip yapmaya çalışan Besim, yanıbaşında, ayakta duran ablasının ilk kahkahasını duyunca bağırdı:

- Ha şöyle! Yaşa! Oh... Gördün mü? İşte, sağlığın, bahtiyarlığın, her şeyin sırrı bu kahkahada. Geç kaldın ama., iyi patlattın!

Mefharet bir elini kardeşinin omuzuna koydu ve göğsüne kaçan kahkaha artıkları arasında:

- Sana gülüyorum, dedi, sofrada söylediklerine... Keyfim yerine geldi vallahi... Gidip o doktor Sabri'nin elini öpeceğim. Penisilin ağrıyı bıçak gibi kesiverdi. Çok iyidir şimdi maşallah. Yüzü güldü çocukcağızın. Kalkmak istiyor. Ne kadar korkuttu beni. Neydi o kıvranışları, haykırışları? "Bir şeyim yok" diyor şimdi. Ağabeyim de ona ve bana ne güzel sözler söyledi. Ah, elimde bir kalem olsaydı da yazsaydım.

Besim bir elini omuzuna götürerek ablasının elini okşadı. Penisilinin bu kadar çabuk tesir edeceğine inanmıyordu. Samim'in telkinleri de böyle bir mucize yaratamazdı.

- Demek menenjit değilmiş, dedi, boşuna telâş. Sabri zaten bu ihtimalin uzak olduğunu söyledi ve ihtiyaten yaptı penisilini.

Mefharet de bir şezlonga uzandı.

Havada bir uçak pervanesinin uzaklardan gelen sesi gibi devamlı ve monoton bir uğultu vardı. Deniz tarafında bir motorun yaklaştıkça artan gürültüsü onu bastırıyor, sonra uzun ve keskin bir tren düdüğü bu seslerin üzerine ateşten bir çizgi çekiyordu. En sonra, arada bir korna sesleriyle yırtılan bu devamlı uğultu havayı tekrar kaplıyordu. Uykusu gelmeye başlayan Besim gözlerini yarı kapadı. Şöyle bir kestirecekti. Fakat ablası ona seslendi:

- Besim, senin gözün keskindir, baksana., şurada, kiraz ağacıyla duvar arasında bir insan gölgesi görüyor musun?

Besim doğruldu. Orada bir evliya türbesi olmadığını söylemeye üşenirken, balkonun geniş parmaklıkları arasından geçirdiği dikkatini ablasının söylediği yere dikti.

- Evet, dedi.

- Yine galiba o herif: Aç adam.

Besim bahçede köşke doğru çekingen adımlarla ilerleyen gölgeden gözlerini ayırmıyordu. İki ay kadar evvel mutfağın kapısına gelir gelmez bayılıp yere serilen bu meçhulün adı, herkesin ağzında aç adamdı. Hasibe onu doyurmuş ve ölümden kurtarmıştı. Fakat Mefharet'in kafasındaki şüphe fabrikası, iki gün sonra hemen işlemeye başladıydı. Aç adam haftada bir, sonra iki gün geliyor, Hasibe'nin yanında en aç midenin en bol yemeklerle dolması için geçmesi lâzım gelen müddetten fazla kalıyordu.

- Bakalım şimdi ne kadar kalacak, dedi Mefharet.

Besim, her mânâsıyla aç bir adam için, tombalak Hasibe'nin esmer ve yağlı teninde yabana atılmayacak lezzetler bulunabileceğini inkâr etmiyordu. Ablasının şüphesi mânâsız değildi. Fakat evin bütçesine dahil yemek artıklarının bu adama verilmesine ses çıkarmayıp da, doğrudan doğruya Hasibe'nin tasarrufu altında bulunan bir vücudun ona ikram edilmesine sinirlenmenin mânâsı yoktu.

- Nemize lâzım, dedi, birbirlerinden hoşlanıyorlarsa bize ne?

Mefharet ağır vücudunu şezlongun oynak bezi üstünde yukarı almak için nafile yere uğraşıp dururken, alçak sesle:

- Daha neler, daha neler! dedi.

Aç adam kuyunun yanındaki mutfak kapısına doğru alışkın ve pişkin adımlarla sekti. Besim mırıldandı:

- Artık herif aile efradından.

Arkalarından bir ayak sesi. Başlarını çevirdiler. Selmin balkon kapısına gelmişti. Mefharet ona, otoritenin çerçevelediği bir şefkatle:

- Kızım, dedi, aç adam yine geldi. Ben çok yorgunum, vücudumu yukarı alamıyorum. Sen şunları gözetliyebilir

misin? Ama hiç sezdirme. Bakalım saatlerce ne yapıyorlar, ne konuşuyorlar? İyilik yapalım diye evin içine haydutları almayalım.

Selmin balkondaki alçak ve yayvan tahta koltuğa doğru giderken cevap verdi:

- Ben biliyorum.

- Ne biliyorsun, nereden biliyorsun?

Selmin cevap vermedi. Mefharet kızına karşı şimdi ne kadar yumuşaktı. Besim Aydın'ın başağrılarına Selmin'in neler borçlu olduğunu görüyordu. Fakat en ince ruh meteorolojisi, neşe anları pek kısa süren Mefharet'in acaip ruh ikliminde yarın, hattâ beş dakika sonra ne fırtınalar kopacağını kestiremezdi. Selmin'in parlak zekâsı uyku bulutlarına henüz gömülmediyse, annesinin köpürmek için bahane arayan öfkesini aç adam istikametine sürmek için, fırsat bu fırsattı. Zekî kız hemen aşağı inip kulağına çalman dört beş kelimeden Mefharet'i çileden çıkaracak bir hikâye uydurmalıydı. Gidip koltuğa oturması bu fırsatı sezmediğini gösteriyordu. Besim onu uyandırmak için dedi ki:

- Kimdir bu herif sahiden? Açlığından ve adamlığından başka bir şey bilmiyoruz. Haftada iki akşam gelip karnını doyuruyor... Geri kalan günler hep aç mı? Bir iş gördüğü yok mu? Bari her akşam gelse... Dikkat ediyorum, hamur tatlısı veya revani olduğu akşamları kaçırmıyor. Hasibe ile aralarının çok iyi olduğu bundan da belli. Fakat ablamın hakkı var. Herif bir gece hepimizi kıtır kıtır kesebilir. Gidip bir kulak kabartmak lâzım. Ablama da yeni bir evham mevzuu çıkar.

Selmin anlamakta inat ediyordu.

- Öyle adam değil, dedi.

Sonra ilâve etti:

- Güzel adam.

Mefharet birdenbire başını kıza doğru çevirdi:

- Güzel mi? Ne biliyorsun. Yakından gördün mü sen?

Kız cevap vermedi. Selmin'in oyununu çakar gibi olan Besim içinden söylendi: "Bu daha parlak!"

Mefharet karanlıkta Selmin'in yüzünü görebilmek için başını ona doğru uzatarak sordu:

- Ne biliyorsun söylesene?

Kız muamma yüklü, dolgun ve donuk bir sesle tekrarladı.

- Biliyorum.

Besim içinden: "Bu da iyi, dedi, meçhul bırakmak". Ve ablasını evhamlandırmak için, yüksek sesle:

- Var, dedi, bu işin içinde bir esrar var. Demin dikkat ettim, herifin elinde ağır bir paket. Zor taşıyordu. Nedir acaba o? Bomba filân olmasın!

Mefharet iki ayağını yere basarak vücudunu öne doğru aldıktan sonra balkonun parmaklığına tutundu ve zahmetle kalkarak:

- Yoo! dedi, ben evimin içinde ne olduğunu bilmeliyim. Kendim giderim.

Ablası uzaklaşınca Besim kıza dönüp dedi ki:

- Annenin öfkesine yolunu şaşırtacak bir fırsat çıktı. Aşağı sen inip karışık bir hikâye uydurmalıydın. Dedikodusu aylarca sürer ve ablamın dikkatini senin üzerinden başka yere çekerdi.

Selmin, her meselede olduğu gibi, şahsiyetinin son haddine varan bağımsızlık inadı içinde kestirme cevap verdi:

- Böylesi daha iyi.

Mefharet alt katın sofasından zemin katının taşlığına inen dar merdivenin başında durdu. Basamaklar fazla çatırdıyacaktı. Hele birinci basamağın fişek patlar gibi keskin bir ses çıkarmak âdetiydi. Kadın, ağır vücudunu, aşağıdakilere duyurmadan sessizce bu merdivenden indirmenin imkânsız olduğunu düşünürken, yaklaşan bir düdük sesi duydu. Tren geliyordu. Biraz sonra onun gürültüsü basamakların çatırdısını bastırabilirdi. Bekledi ve aşağıya kulak verdi. Mutfaktan tabak sesleri geliyordu. Aç adam yemeğini yerken, Hasibe'nin de bulaşık yıkadığını tahmin etti. Biraz daha bekledi. Tren yaklaşıyor ve evi sarsıyordu.

Mefharet karanlık basamaklardan ağır ağır indi. İyi akletmişti. Trenin gürültüleri arasında basamakların çıtırtılarını kendisi bile zor duydu.

Taşlık da karanlıktı. Mutfağa giden aralığın lâmbası yanıyordu. Orada Hasibe yatardı. Mefharet yarı açık duran kapıdan baktı. Aralıkta mutfağa giden kapı ardına kadar açıktı. Fakat kadın da, herif de görünmüyordu. Mefharet kulak kabarttı ve bekledi. Konuşmuyorlardı. Epey zaman geçti. Birdenbire buraya geliverirlerse, Mefharet bir şey arıyormuş gibi görünmek için, elini sağ taraftaki komütatöre[*] yakın tutuyordu. Nihayet Hasibe'nin sesini duydu:

- Güzel olmuş mu revani?

Cevap veremeyen adam, ağzının dolu olduğunu belli eden homurtulu bir takdir sesi çıkardı. Yine uzun zaman konuşmadılar. Sonra adam sordu:

- Senin dolabının anahtarı yok mu?

- Yok. Şimdi karyolanın altına koyalım da ben sabahleyin onu saklayacak bir yer bulurum.

Herif yalvardı:

- Aman Hasibe, şakaya gelmez bilir misin?

- Merak etme sen. İlk defa yaptığım iş mi?

Sustular. Kısa bir zaman geçti. Konuşuyorlardı. Fakat bitişik köşkün kurt köpeği havlamaya başladığı için, Mefharet ne konuştuklarını duymadı. Havlama devam ediyordu. Köpek sustuktan sonra da Mefharet epeyce bekledi. Hasibe sordu:

- Şekerli mi istersin?

- Yok, istemem, ben hemen gideyim. Saat on birde kamyon gelecek. On iki ile bir arasında, Sirkeci'de Murat'la garın önünde buluşacağız.

Mefharet adamın bahçede ayak seslerini duydu. Yine bekledi. Hasibe iki eliyle zor kaldırdığı bir paketi aralığa taşıdı. Karyolası görünmüyordu. O tarafa doğru yürüdü. Aklı pakette olduğu için Mefharet'in bulunduğu tarafa bakmamıştı. Sonra tekrar mutfağa döndü. Yukarıdan Besim'in kahkahaları geliyordu. Aç adam hakkında ilk şüphesinin boşa çıktığını gören Mefharet hemen geri dönmeyi düşündü. Bir fenalık yokmuş aralarında. Fakat pek içli dışlı konuştular. Hem neydi o paket? Ne var içinde? "Aman Hasibe, şakaya gelmez". Kadının

cevabı da Mefharet'in midesini bulandırdı. "Merak etme sen, ilk defa yaptığım iş değil ki benim". Ne işi bu?

İlk şüphesinin boşa çıkmasından utanan Mefharet ikincisinin üstüne yürümekten çekiniyordu. Yukarıdakilere danışmayı düşündü. Besim alay edecek, paketin içinde bomba olduğunu söyleyecek.

Mefharet çok yorgun. Artık burada kalsın bu. Ne varsa var paketin içinde. Merdivene doğru yürüdü. Basamağa adımını atmadan evvel durdu. Pek içli dışlı konuştular. İki ay. Olur ya. Halk böyledir. Çabucak birbirleriyle teklifsizleşirler.

İki basamak çıktı ve yine durdu. Niçin saklamak istiyordu paketi? Asıl karının sözü mide bulandırıcı: "İlk defa yaptığım iş değil ki". Ne işi? Sormak? Çirkin. Ya basit, münasebetsiz bir şeyse?

İki basamak daha çıktı. "Merak etme. İlk defa yaptığım iş değil ki…" Herifin iki ay evvel mutfak kapısına düşüp bayılışı hep yalan mıydı? Sonra o kamyon, Murat filân nedir? Demek ki Hasibe biliyor bunları. Ne olur sorarsa? Kapı arkasından onları dinlediği meydana çıkacak. Olmaz. Çirkin. Çirkin de değil, şu sırada Hasibe'yi kaybetmek fena. Bir de hizmetçi derdi çıkmasın. Yarın onun ağzını ararım. Şimdi bir güzel uyuyayım. Çok yoruldum bugün. Fakat uyuyabilir miyim?

Uyuyamazdı. Zihni bir kere buna takıldı ya, uyuyamazdı. Her şeyi öğrenmeliydi.

Durdu. Yakındaki evlerden birinde el çırparak bir oyun havası söylüyorlardı. Elâlem keyfinde. Ne fena huyum var, Yarabbi! Niçin kendimi bu şüphelerden, kuruntulardan bir türlü kurtaramıyorum? Annem de böyle idi, rahmetli.

Arkasında bir ayak sesi vardı. Döndü. Hasibe taşlığın ışığını yakmış, dolaba tabakları yerleştiriyordu. Şimdi onu görecekti. Artık çare yok. Basamakları indi. Mutfak tarafına doğru giden hizmetçi geriye döndü, hanımı görünce durdu.

Bakıştılar. Hasibe'nin yukarı kalkan siyah kalın kaşları altında evvelâ bir hayret anı geçiren gözleri sola doğru kaydı. Sezmişti. Bir tehlikeden kaçmak istiyormuş gibi mutfağa doğru şöyle bir sallandı, fakat yürüyemedi. Mefharet ona

yaklaşıyordu. Hizmetçi korkmuş gibi ürperdi ve başını yukarı aldı. Gözlerini içine bir şey kaçmış gibi kırpıp açıyordu.

Mefharet biraz daha yaklaştı ve sordu:

- Gitti mi?

Hasibe, hanımının bu suali niçin sorduğunu anlamak arzusunun sertleştirdiği bir dikkatle ona baktı:

- Gitti.

- Ne söyledi sana?

Hizmetçi önüne baktı. Biraz düşündükten sonra omuzlarını yukarı kaldırdı:

-Hiç.

Mefharet aralığa doğru yürüdü, eşikte durdu. Hasibe’ ye dönerek kaşlarını çattı:

- Ne var o pakette?

Hizmetçi şaşırmadı.

- Bilmem ki, dedi, evrak varmış. Hadımköyü’ne götürecek. Sormadım. Beş on kuruş kazanmak için ayak işi yapıyor böyle. Öteberi taşıyor.

Mefharet bir tereddüt geçirdi. Soracağı şey kalmış mıydı? Düşündü, bulamadı. Aşağıya onları dinlemek için indiğini gizlemeye yarayacak bir yalan aradı ve birden hatırladı.

- Siyah kemerim gözüne ilişti mi? Ben galiba sabahleyin bu robumu ütülerken onu şuralarda bir yere çıkarıp koymuştum.

Hasibe tekrar şüphe verici bir heyecanla bağırdı:

- Evet, burada, burada!

Ve odasına koşup kemeri getirdi. Lüzumundan fazla sevinmişti gibi geldi Mefharet’e. Sorgudan kurtulduğuna mı memnundu?

- Pencerenin içine koymuşsunuz, dedi, gördüm, kaldırdım ben.

Mefharet bir şey söylemedi ve kemeri alıp yukarı çıktı. Bakalım onlar ne diyecekler? Fakat Besim çok heyecanlıydı; ağabeyisinin önünde, ayakta, ellerini sallayarak bir şeyler anlatıyordu.

- ...den de gelse ne faydası var? Bunların hepsi nazariyedir. Ben şimdiye kadar hayata uyan bir tek ekonomi nazariyesi

görmedim. Devletçilik yapmayan liberal bir rejim, az çok serbestlik vermeyen devletçi bir rejim, mülkiyeti kökünden kazımış bir komünist idare, programını harfi harfine tatbik eden bir sosyalist hükümet görmedim. Evdeki pazar çarşıya uymuyor. Hem efendim, anlamadığım bir şey var. Neden cemiyet, devlet ferdin ihmallerinden, tembelliklerinden, beceriksizliklerinden, kabiliyetsizliklerinden mesul olsun? Bizim mutfağa yanaşma kedi gibi dadanan aç adam, kendi hatalarının mı, İçtimaî nizamın mı kurbanıdır? İşsiz kalmak çok defa tembelliğin, ahlâksızlığın, beceriksizliğin cezası değil midir? Sendikalar veya sosyalist devlet bu cezayı mükâfata çeviriyor ve işsizi besliyor. İşte bunu anlamıyorum.

- Çünkü işsizlik kapitalist cemiyetin problemlerinden biridir; kütle halinde bile olsa, ekonomiden başka cepheleri göze görünmez. Aç adam iyi bir misal değil. Çünkü tek. Bir çok individual[*] hususiyetleri olabilir. Onu mutlaka yanlış kurulmuş sosyal bir nizamın kurbanı gibi alamayız. Kendi ahlâk veya irade hatalarının suçlusu da olabilir. Bırakalım onu. İşsizi değil, işçiyi alalım. Onun kazancı istihsaldeki[*] rolünün tam karşılığı mıdır? Ne dersin?

- Ölçü yok.

- Değildir, tam karşılığı değildir. Yahut bir çok liyakatli[*] işçiler için değildir. Çalışanlar ve sermayeciler arasında kazanç farkları nisbetsizdir. İktisadî huzursuzluğun bundan doğduğu bellidir. Kabul etmiyor musun?

Besim balkonun parmaklığı hizasında ağabeyisine arkasını dönerek bir kaç adım attı, sonra geri döndü ve cevap verdi:

- Evet, fakir-zengin âşikâr. Fark büyük. Haksızlık da belli. Ciğeri beş para etmez heriflerin milyoner, değerli adamların fakir oldukları görülmüyor değil. Bunlar malûm. Çare ne, onu söyle. Mülkiyetin kalkacağına inanmıyorsun.

- Buna lüzum da yok. Bir insanı istihsaldeki rolünün tabiî neticesinden mahrum etmeye lüzum da yok.

- Anladık. Çaresi ne? Tatbiki mümkün bir şey söylemezsen kafam almaz. Nazariyelerle başım hoş değildir.

- Çaresi kazancı ayarlamaktır. Herkese hakkını vermek. Müsavi miktarlarda değil. Çünkü insanların istihsaldeki rolleri ve cemiyete faydaları birbirinin aynı değil. Liyakatle kazanç birbirine uygun olursa, hasreti çekilen sosyal adalete kavuşulur.

Besim ellerini havada sallayarak bağırdı:

- Peki ama, nasıl, nasıl? Kim ayarlayacak?

- Sendikalar, meslek teşekkülleri, devlet... Kim olursa olsun... İnsanda teşkilât dehasının bu kadar ilerlediği bir dünyada bir paylaşma ve ayarlama sistemi bulmak o kadar zor mudur?

- Sen buldun mu? Tanrısı olduğun dünyada tatbik ediliyor mu?

Samim gülümsedi:

- Mükemmel! dedi, orada sermaye sahibi kâr değil, sadece bir riziko[*] hakkı alır. Eğer kurduğu işde çalışıyorsa, kazancı liyakatine göredir. Bilânçoları fabrikanın işçi mümessillerinden mürekkep bir idare meclisi inceler ve tasdik eder. Kazancı dağıtan da odur. Mevzuat buna göredir. Devlet "kazanç ayarlaması" kanununu büyük bir titizlikle tatbik ettirir. Vazifesi budur. İhtilâfları kazanç mahkemeleri halleder. İçtimaî sigorta işçiyi ömrünün sonuna kadar aksiliklere karşı emniyet altına almıştır. İşsizlik yoktur. Sermaye sahibi tarafından istismar edilmek de yoktur. Fakat herkesin kendi liyakatine göre mülkiyeti vardır. Fakir bugünkü dünyamızda olduğu kadar fakir değildir; zengin de prensler sınıfının şımarık çocuğu değildir. Kazanç farkları ayarlanmış ve azalmıştır.

- Bizim gibi mirasyediler ne yaparlar?

- Çalışmamak yasaktır. Her gelir istihsalde sermaye hizmetini görmeye davet edilir. Bankalardaki mevduatın yüzde sekseni asıl ve yedek sermayelerdir. Şahsî servetler muayyen bir haddi aşamaz.

Bir şezlonga uzanan Mefharet, aç adamın paketi hakkında fikirlerini almak için, iki kardeş arasındaki münakaşanın

sonunu bekliyordu. Fakat göz kapakları ağırlaşmıştı. Uykusu geliyordu. Arada bir Besim'in birdenbire yükselen sesi olmasa Mefharet dalıp gidecekti.

- Tamam! O başka! Kıymet fazlalarının mahdut ellerde birikmesine...

Mefharet üst tarafını duymuyor, kendinden geçiyordu. Gözleri tamamiyle kapanıp da uyumaya başladığı anda, yine Besim'in bir haykırışı onu uyandırıyor, fakat bu sefer başını saran uyku bulutlarının yarıkları arasından bazı kelimeler duyabiliyor, cümlelerin bütününe ait mânâları kavrayamıyordu.

- ... Kireç yığınından... olur... arkasından... bence değil, katiyen... Çin misali gösterir ki... bu suretle... istihlâkten...[*] pirinç tarlalarında...

Ses uzaklaşıyordu ve uyku bulutlarının gittikçe küçülen yarıkları arasında kelimeler de birer mânâsız hece haline geliyordu.

- Sanç... Yor... Cek... Şanrr... Di...

KARANLIKTA uyandı. Başında bir ağırlık. Ne zamandır böyle. Yatar yatmaz uyuyor, dört beş saat sonra uyanıyor. Belki tansiyondan. Sorsaydı keşki dün akşam Sabriye. Uyku ilâcı da fayda etmiyor. Uyumasına uyuyor da erken uyanmamanın çaresini bulamıyor. Sonra kulaklarında bir uğultu. Annesi de şikâyet ederdi bundan. İrsî demek.

Başucundaki düğmeye bastı ve kol saatine baktı. Altıya geliyor. Günler kısalmış. Ortalık hâlâ karanlık. Bir sigara. Korkuyor. Doktor günde beş taneden fazlaya müsaade etmedi. Hele aç karnına, katiyen. Kendini tuttu. Arzusu artıyordu. İçeyim bari, ne olursa olsun.

Başucundan bir sigara aldı ve yaktı. Aydın şimdi uykudadır. Onu düşünmüyor. Selmin'le dünkü kavgasını hatırladı. Ayıldıktan sonra ne diye ben o küstahın haddini bildirmedim? "Sen bunu hiçbir zaman öğrenemeyeceksin!" Son günlerde çok arttı cüreti. Niçin saklıyor? Nasıl şüphelenmem? İnsan gizlenecek şeyi gizlemez de gizlenmeyecek şeyi gizler mi? Demek ki isim söylemeye cesareti yok. Ne düşünüyor, yezit? Artık beni tamamiyle hiçe sayıyor. O sarı yılanı bu eve sokmak istemediğim günden beri bana düşman. Onunla da kavgalı imiş. Benim suçum ne öyle ise? Sırf bana inat için, gitti, birisinin koynuna girdi. Sırf bana inat için, beni kudurtmak için. Öyle domuzdur bu kız. Gizlediği ağabeyimdir muhakkak. Aman ne çirkin şey. Allah'ım, ne rezalet! Yine başıma kan çıkıyor. Yapamam ben, Besim gibi olamam. Aynı ana babanın evlâdıyız ama ben anneme çekmişim, yapamam. Havsalam[*] almıyor. Ölse bu kız, bir damla yaş çıkmaz gözümden. Ben sırf onun istikbali için evlenmedim. Sekiz sene dul kaldım, sekiz sene!

Aşağıdaki büyük salonda Memduh'un ona yalvarışlarını hatırladı. "Bedbaht olacağım. Mefharet, düşün ağzından çıkacak bir söz benim hayatımı cennete veya cehenneme çevirebilir. Düşün. Kaç sene sabrettim, kaç sene bekledim. Ayaklarını öpeyim..."

“Olamaz!” dedim. Hep bu yezit kızı düşünerek. Bu nankör için hem bir adamı bedbaht ettim, hem kendimi. Nah, bu kafa! Şimdi bana en sevmediğim, en istemediğim şeyleri yapıyor. Vallahi rezalet! Ağabeyim olsun, kim olursa olsun rezalet! Ben bunu katiyen hazmedemem. Yediği naneye bak. Utanmadan yüzüme karşı: “Sen onu hiçbir zaman öğrenemeyeceksin!” diyor. Vay, küstah vay! Ne olacaktı o meteliksiz çiyanla evlenecekti de? Seviyor mu o serseri sanki onu? Kendisi de anlamış da kesmiş alâkasını onunla. İyi ya işte, ben demek haklıymışım. Neden bana düşman oluyor? Var bir şey. Anlayacağım. İnat ederse vallahi boğarım onu.

Yüzü yanıyordu. Elini yanağına götürdü. Başındaki ağırlık artmıştı. Annem gibi benim de bir yerime inecek bir gün. Ben dayanamam. Bu kızı doğuracağıma Allah canımı alsaydı. Gider şimdi onu uyandırır, sıkıştırırım. Uyku sersemliğiyle her şeyi söyler. Söyletirim. Benim elimden kurtulamaz o. Anasıyım. Hakkımdır. Sekiz sene ben ona hem analık, hem de babalık ettim. Nankör! Nen eksikti senin, söylesene... Çiçek gibi büyüttüm seni ben. Bir dediğini iki etmedim. Köyde senin gibi giyinen kız var mı? Baksana bir kere şu zenginlere... Ecnebilere de bak. Romler kızını basma entarilerle dolaştırıyor. Zavallı Jannette’in bir zengin kızı olduğunu kılığından, kıyafetinden kim anlar? Kâmuran Bey’in kızı dersen öyle. İki senedir bir bisiklet istiyor da milyoner babası almıyor. Ben sana bisiklet, sandal, ping-pong masası, ne istedinse aldım. Fransız Mektebi dedin, gönderdim. Bir zamanlar “Paris” diye tutturdun, ona bile razı oldum. O çiyan çıktı ortaya da sen istemedin gitmeyi. Böyle bir ananın yüreğine indirecek şeyler yapıyorsun. Tüh sana, nankör! Şimdi görürsün sen.

Yataktan indi, terliklerini ve kimonosunu[*] giydi. Aynaya baktı. Saçları dağılmış ve kabarmıştı. Tarağını aldı, fakat hemen bıraktı. Beni böyle cadı gibi görsün de daha fazla korksun. Sabah sabah, tepeden inme bir tesir. Ondan istifade edeyim. Mışıl mışıl uyurken bir sıçrayış sıçrasın da aklı başına gelsin.

Oda kapısına doğru yürüdü, durdu. Başı kazan gibiydi. Ya birdenbire sinirlenir de yine bayılırsa? Tuvalet masasına doğru gitti, gözünde Seditol[*] tüpünü aradı. Bulamadı. Aşağıda, ecza dolabındadır. Sinirlenir mi acaba? Demin uyandığı zaman kalbi de hızlıca vuruyordu. Ne olacakmış? Giderim. Ne olursa olsun.

Sofaya çıktı. Karanlık. Çıt yok. Yürüdü. Selmin'in oda kapısı önünde durdu. Kilitli mi acaba? Elini kulpun üstüne koydu, çekti. İçeriye kulak verdi. Lüzumsuz. Ne duyacak? Cesareti yok. Niçin? Ben onun uğruna uykusuz kalıyorum ya. Patlasın, uyansın.

Kulpu çevirdi. Kapı kilitli değilmiş. Kanadı hızla iterek açtı. Durdu. Karanlık odada lake takımların beyazlığı ve gardrop aynasının pırıltısı. Pencerelerde koyu bir mavilik. Hafif bir lâvanta kokusu. Ne münasebet! Yatağa baktı. Yorgan açıkmış ve altında kimse yokmuş gibi ona fazla bir beyazlık göründü. Yatağında değil mi bu kız.

Hemen ışığı yaktı. A! Yok vallahi yok! Nereye gitti bu, sabaha karşı? Etrafa göz gezdirdi. Tuvalet masasının önündeki pufun üstünde kimonosu, yatağın ayakucunda pijamasının yalnız pantolonu, bir koltuğun üstünde dün giydiği basma entarisi vardı. Ne kadar çok sigara içmiş. Gece masasındaki tabla izmarit dolu. Uyumadı mı sabaha kadar? Nereye gitti şimdi? Gecelikle çıkmış. Ağabeyimin odasında olmasın? Ay, vallahi çıldırırım! Hem nedir bu lâvanta kokusu? Az buz değil. Adamakıllı sürmüş. Vallahi birinin odasına gitti bu kız. Aklımı bozacağım.

Sofaya çıktı. Durdu. Kalbi çarpıyordu. Karşı sıradaki odaların karanlıkta bile parlayan beyaz yağlı boya kapılarına baktı. Kulaklarının uğultusu artıyordu. Bir aralık "Selmin!" diye haykıracağı geldi. Kendini tuttu. Ağabeysinin oda kapısına gitmeye cesareti yoktu. Şüphesinin bu kadar canlı ve yakın bir realiteye yerini vermesi ihtimali onu bayıltacak kadar korkutuyordu. Samim! Aman Yarabbi! O lâvanta! Sabah karanlığı!

Hiçbir şey yapmaya kuvveti yetmediği için yürüdü. Ayaklarının ucuna basıyor, arada bir duruyor ve kulak kabartıyordu. Köşkün içi yedi kat yerin dibi gibi sessizdi. Karanlık azalıyordu. Kapıların beyazlığından sonra tavandaki avize de parlıyordu. Duvarlardaki levhalar belirdi. Uzakta tren düdüğü ve çan sesleri vardı. Birdenbire ağlayacak gibi oldu. Bu çan sesi onun şimdi içinde yaşadığı şüphenin çirkin vuzuhuyle ruh ve ahlâk temizliği arasındaki farkı dayanılmaz bir hale getiriyordu. Hemen bir camie koşup secdeye yatabilir, hüngür hüngür ağlayabilirdi. Yarabbi, bana kuvvet ver.

Yürüdü. Ağabeyisinin oda kapısına yaklaştıkça, kalbi zaptedilmez bir hale geliyordu. Göğsünden lâstik top gibi fırlayacaktı. Ayakları kendiliğinden sürükleniyordu. Oda kapsının önünde durdu ve kulağını kanadına yapıştırdı. Orada da ses yoktu. Fakat kulağının uğultusu belki ince sesleri ve gürültüleri duymasına mâni oluyordu. Anahtar deliğinden bakmayı düşünürken, sıçradı. Karşı tarafta, fazlaca açılan bir musluktan boşalan su sesi geliyordu. Anladı. Selmin banyoda. Utancı şüpheden kurtuluşunun ferahlığını bulandırıyordu. Şaşırdı. Yürüdü ve durdu. Odasına kaçmayı düşünüyordu. Fakat niçin? Şüphesini saklayabilirdi. Birkaç adım daha yürüdü. Lâvanta! Şimdi de yalnız onun mânâsını anlamıyordu. Hattâ banyo. Bu saatte ne işi var banyoda?

Gözlerini kapıya dikti. Bilmiyordu ne yapacağını. Bekledi. Birkaç adım daha sürüklendi. Şimdi banyonun kapısı biraz ötede idi. Suyun azalıp çoğalan şarıltısı yorgun dikkatini uyuşturuyordu.

Selmin çıktı ve odasına doğru koşarak yürüdü. Onu görmemişti. Kapısını açtı ve hayretle durakladı. Elektriği kapadığını hatırlamış ve kimin açtığını düşünmeye başlamış olacaktı. Mefharet yürüdü. Ayak seslerini duyan Selmin, başını çevirip de annesini görünce, bir tereddüt geçirdi, sonra odasına girdi ve kapıyı kilitledi.

Mefharet de bir tereddüt geçirdi. Şüphe ve tecessüsten ziyade öfkeye benzeyen bulanık bir hissin emri altında yürüdü, kapıyı

vurdu. Bekledi. İçeride bir hareket olmayınca kapıyı tekrar vurdu.

Selmin'in öfkeli sesi çıktı:

- Ne istiyorsun?

- Aç!

- Soyunuyorum.

Kapı açılmadı. Mefharet bu saatte çamaşır değiştirmenin etrafını saran karışık mânâları eşelemekten de korkarak bekledi.

Geçen zaman ona çok uzun göründüğü için kapıyı tekrar vurdu.

Cevap yoktu. Mefharet bu sefer kapıyı yumrukladı ve bağırdı:

- Aç, aç diyorum. Fena olur sonra!

Kapı açıldı. Selmin çıplak vücudunun üstüne kimonosunu geçirmiş, önünü ilikliyordu. Kaşları çatıktı. Annesine öfkeli bir hayretle baktı:

- Ne istiyorsun bu saatte?

Mefharet karyolanın ayakucunda kıvrılan iç çamaşırlarına bir göz attı, hâlâ kuvvetli bir lâvanta kokan havayı kızının gözüne çarpacak bir iç çekişle kokladı ve sordu:

- Bu saatte sende bu tuvalet nedir?

- Ne tuvaleti?

- Bu ne lâvantalar, banyolar, çamaşır değiştirmeler?

Selmin annesinin yüzüne kin dolu bir dikkatin yapıştırdığı bakışlarını oradan zahmetle kopararak tuvalet masasına doğru çevirdi ve yerde parçalanmış bir lâvanta şişesinin kırıklarını gösterdi:

- Bir damla sürmedim, dedi, şişeyi gözden alıp gardroba koyacaktım. Elimden düştü, kırıldı. Zaten içinde pek az vardı, döküldü. Banyo filân da yapmadım. Yüzümü ve boynumu yıkadım.

Mefharet odaya girdi ve bir sandalyeye ilişti.

- Öğle vakitlerine kadar uyuyan sen, neden böyle sabah sabah kalktın?

Selmin yatağının kenarına oturdu. Kimonosunun önünden çıkan dizlerini örterek cevap verdi:

- Ona da mı karışacaksın? Ne olmuş sabah sabah kalkmışsam? Dün gece uyuyamadım.

Annesi parmağiyle sigara tablasını göstererek:

- Belli, dedi, izmaritlerden.

- Belli ise ne soruyorsun?

- Sorarım.

Mefharet verdiği cevabın mânâsızlığını anladığı için, hücumunu yeni delillerle tazelemek ihtiyacını duydu. Kaşlarını çatmış, düşünüyordu. Selmin gardroba gidip çamaşır bohçasını çıkardı. Annesinin ona arkası dönüktü. Kimonoyu üstünden attı ve bir avucunu karnının üstünden geçirerek aynada çırılçıplak vücuduna baktı. Sonra süratle çamaşırlarını giydi ve üstüne kimonoyu geçirdi. Karyoladan pijamasını alamamıştı.

Gelip tekrar yatağına oturdu ve bir sigara yaktı.

Mefharet söze nasıl başlayacağını hâlâ bilmiyordu. “Ben senin için sekiz sene dul kaldım.” Hayır. Fena bu. Çok söylemişti bunu şimdiye kadar. Selmin’in cevapları malûmdu: “Kalmasaydın...” “Ben sana yalvardım mı?” “Babamın sende hiçbir hatırası yok mu?”, “Keşke bir daha evlenseydin de bana bu kadar karışmasaydın...” Hayır, inadı tuttuğu zaman, bu kızı minnet altında bırakacak bir şey söylemek mümkün değildi. Fakat Mefharet’in içinde “Nankör!” diye başlamak ve “Nen eksikti senin? Böyle ana nerede?” diye sormak ihtiyacı vardı. “Nankör! Nankör!” Yalnız bu kelimeyi söylese, içini tıkayan büyük bir his külçesini boşaltmış olacaktı. Fakat birdenbire, ne münasebet? Bir vesile lâzım. Şimdi Mefharet onu arıyordu. Bir Vesile. Ondan bol ne var, fakat, hemencecik, bu ana uygun bir vesile bulmak zor. Hiçbir şey hatırına gelmiyor.

Daha fazla susamazdı da. Kızı bu saatte onun buraya gelişinin sebebini anlamak isteyen küçük düşürücü bakışlar yağdırıyordu. Bir şey söylemesi lâzım, hemen.

Düşünmeden sordu.

- Niçin uyumadın bütün gece?

Selmin cevap vermedi, kalktı, sigarasının külünü uzakta duran tablaya silkeledikten sonra, karyolasının ayak ucundaki pijama pantolonunu aldı ve ayağına geçirdi.

Mefharet de bir sigara içmek istiyordu. Fakat Selmin paketi cebine koymuştu. Ondan sigara istemek, neresinden başlayacağını hâlâ düşünemediği bir kavganın hazırlık anında kızına küçük bir üstünlük fırsatı vermekti. Gözlerini dumandan ayıramıyordu. Selmin derhal sezdi, paketi çıkardı ve annesine uzattı.

- İçer misin?

Mefharet arzunun pençesinde kıvranan bir gururun boğduğu bir sesle:

- İstemem, dedi.

Selmin onun içindeki mücadeleyi gözleriyle görüyormuş gibi ısrar etti:

- Al, al! Sen buraya benimle kavga etmeğe geldin. Sigarasız yapamazsın.

Annesi kızardı. Arzusu ve gururu hep bir hizada yükseliyordu. Odasına gidip kendi sigarasını almayı düşündü. Gülecekti Selmin. Her şeyi anlayan bu kızın zekâsına karşı duyduğu hayranlık, inadına karşı duyduğu öfke, günahına karşı duyduğu kin, gururuna karşı duyduğu isyan ve bütün bir gece onu uykusuz bırakan ıstıraplarına karşı duyduğu analık şefkati, Mefharet'in içinde, karmakarışık hâtıraları ve duyguları öyle bir çalkalayış çalkaladı ki, kadın ne yapacağını şaşırdı, elini pakete uzattı, sigarayı almadan çekti, ayağa kalktı ve kendini birdenbire sandalyaya bırakarak hıçkırmağa başladı.

Selmin tablaya uzandı ve sigarasını söndürdü. Sonra, ayakta, başım eğip düşünmeğe başladı. Yüzü gergindi. Islak gözleriyle bunu gören annesi, onun da bir ağlama krizinden kurtulmaya çalıştığını farkediyordu.

- Bir mendil ver! dedi.

Gözlerini kurularken başını salladı:

- Görüyorsun ne haldeyim. Düşün bir kere: Anayım ben, ana. Elin bir gencini bana feda etmişsin, çok mu? Ben senin

saadetini düşündüm de onu istemedim. Seni sevdiğine inanmıyordum. Sen de sevmiyordun onu, söylediler, biliyorum, alâkanı kesmişsin, memnun oldum. Benim suçum neydi öyleyse? Neden bana düşman oldun? Neden bana inat olsun diye ailenin namusunu bir paralık edecek işler yaptın? Kiminle? Bari onu söyle de meraktan kurtulayım. Sonra icabına bakarız. Kimse duymaz.

Selmin dizlerini birbirine vuruyor ve önüne bakıyordu. Annesi tekrarladı:

- Söyle. İcabına bakarız. Kimse duymasın tek. Bak, nelere razı oluyorum. Seni öldürmediğime şükret.

Selmin omuzlarını kaldırıp indirdi. Alt dudağını ısırıyordu. Başını pencere tarafına doğru çevirerek yavaş yavaş içeriye giren sabaha dalgın gözlerle baktı.

- Ben icabına bakılmasını istemiyorum, dedi.

- Ne yapacaksın ya?

Kız tekrar önüne baktı ve alçak sesle cevap verdi:

- Doğuracağım.

Mefharet ağzım açtı ve derin bir nefes alıp kaldı. Büyük bir hava kütlesi yutan göğsü şişti. Sonra birdenbire nefesini boşaltarak bağırdı:

- Sen çıldırdın mı?

- İtalya'ya gideceğim; yahut Viyana'ya... Belki de Paris'e. Karar vermedim daha. Fakat gideceğim. Orada doğuracağım. Tarlabaşındaki dükkâna müşteri buldum, satacağım. Birkaç bin liram da var zaten. Satmasam da olur. Kararı verdim.

Yüzü birdenbire kızarıp şişmeğe başlayan Mefharet vücudunu yukarı aldı ve bıraktı. Boynunun etleri de kabarıyordu. Elini kalbinin üstüne koydu.

- Ayy... dedi ve yutkundu.

Başı dönüyordu. Allahım, bana kuvvet ver!

Derin bir nefes daha aldı:

- Sonra? Sonra ne olacak? Piçini alıp buraya mı geleceksin?

- Evleneceğim orada. İki sene sonra ayrılıp geleceğim.

Mefharet kızına sırtını yarım döndü ve başka birine hitap ediyormuş gibi:

- Vallahi bunun aklından zoru var, dedi, ne saçmalar yumurtluyor?

Ve Selmin'e dönerek devam etti:

- Ayol neler söylüyorsun? Sokakta mı bulacaksın kocayı?

- Ben bulurum.

- Ecnebi ile mi evleneceksin? Nasıl ayrılırsın sonra? Kolay mı ayrılmak?

Mefharet bu sefer de tavana bakarak:

- Vallahi bu kız çıldırdı! diye bağırdı.

Yerinden kalktı, Selmin'in cebinden paketi aldı. Kibriti çakarken elleri titriyordu.

- Bana inat mı yapıyorsun bunları hep? Nişanlınla evlenmene razı olmadım diye mi? Onu kovdum diye mi bu evden? İyi ettim. İstersen fena evlere düş, yine sokmam o oğlanı buraya ben.

Mefharet'in bütün vücudu titriyordu.

- Allah'ım, bana kuvvet ver! dedi, bir yerime inecek. Başım dönüyor. Bu kız beni öldürecek. Ölsem kurtulurum. Yatalak olacağım.

Selmin kalktı, annesinin yanına bir sandalya daha çekti ve üstüne sigara tablasını koydu.

Mefharet onu bileğinden yakaladı:

- Dur! Söylesene bana. Neden piçinin babasıyla evlenmiyorsun da başkasını arıyorsun?

Selmin bileğini kurtarmaya çalışıyor, fakat gayretine bir mücadele manzarası vermemek için son kuvvetini harcamıyordu.

- Evlenemem onunla, dedi.

Annesi kızının bileğini daha sıkı tutarak kendine doğru çekti:

- Neden? Evli bir adam mı o yoksa?

- Belki.

Mefharet bu sefer de kızının bileğini bükmeğe ve bağırmağa başlamıştı:

- Söyle! Belki ne demek? Evli mi, değil mi?

Bileğini kurtarmağa var kuvvetiyle çabalayan Selmin bir çığlık kopardı:

- Bırak anne! Bırak! Kolumu kıracaksın!

- Kıracağım. Kafanı da kıracağım senin. Kimdir söyle!

Kız avazı çıktığı kadar bağırmağa ve kıvranmağa başladı:

- Anne, bırak! Bırak!

Mefharet iki eliyle kızının bileğine yapışarak tırnaklarını etine geçirmişti:

- Söyle, bırakacağım.

Selmin kuvvetle silkindikten sonra:

- Bırak, söyleyeceğim, dedi.

Annesi bıraktı.

Bileği kurtulur kurtulmaz arkaya doğru sendeleyen kız yatağın kenarına oturdu ve kıpkırmızı kesilen tenini ovalamaya başladı. Ayağa kalkan annesi tekrarlıyordu:

- Söyle, kim? Evli mi?

Derin bir nefes alıp bırakan Selmin cevap verdi:

- Değil.

Mefharet uzun bir tereddütten sonra:

- Bu evin içinde mi? Diye sordu.

Selmin annesinin yüzünden uzaklara doğru kaçan bulanık bakışlarla cevap verdi:

- Evet.

Sonra, bir felâketi önlemek için hakikati müphem bırakmak istiyormuş gibi ilâve etti:

- Gibi bir şey.

- Gibi bir şey ne demek? Anladım. Bu evin içinde. Korktun da değiştirmek istedin. Zaten hissediyordum. Bu evin içinde. Zihnime fenalık geliyor. Bu evin içinde dayıların var yalnız. Hangisi? Söyle, boğarım seni. Hangisi? Ağabeyim mi?

Selmin başını silkeledi:

- Hayır!

- Kim öyleyse? Besim mi? Kim var bu evin içinde başka? Çabuk söyle! Yere yıkılacağım ve bir daha kalkmayacağım.

- Var!

- Kim var?

Selmin yerinden kalktı ve pencereye doğru birkaç adım attı.

Arkasından koşan annesi, onu omuzlarından tutup sarstı ve tekrarladı:

- Kim var?

Selmin geri çekildi. Yüzü bembeyazdı. Gözleri bir çıldırma başlangıcından şüphe ettirecek kadar büyümüştü. Soluk dudakları titriyordu. Annesinin yeni bir hücumundan korunmak istiyormuş gibi kollarını uzattı. Gözleri kırpılmıyor, kaşları yukarı kalkıp iniyordu.

Birdenbire kollarını bıraktı; önüne baktı ve cevap verdi:

- Aç adam!

Mefharet iki elini birden yanaklarının üstüne koydu, sonra kabarık saçlarının arasına daldırdı. Ağzı açık, gözleri kızarmış ve fırlamış, kaşları havada, bir an donakaldı.

Sallandı.

Yere yıkılmamak için bütün kuvvetini topluyordu. Pencereye doğru gitti. Elinden sigara düşmüştü. Farkında olmadı. Odanın ortasına doğru yürüdü ve bir sandalyeye çarptı.

Selmin korku içinde ona doğru bir adım attı.

Annesi oda kapısına doğru gitti. Kanada hitap ediyormuş gibi:

- Avazım çıktığı kadar haykırmazsam ölürüm, dedi.

Tir tir titriyordu. Bir elini başından çekti ve avucundaki bir tutam saçı yere attıktan sonra, âni bir kararın sıçrayışıyle odadan dışarı fırlayıp haykırmaya başladı:

- Ağabey! Ağabey! Besim! Hasibe! Koşun! Gelin buraya! Koşun! Fena oluyorum!

Arkasını duvara dayadı. Bayılmaya hazırlanıyordu, fakat bayılmadı. Yalnız, başına müthiş bir ağrı yapışmıştı. Şakaklarını avuçlarının içine aldı ve sıkmaya başladı:

EN şiddetli arzular bana en biçimsiz anlarda ve en münasebetsiz tahriklerle gelir. Ablamın ayaklarım lengerdeki sıcak suyun içinde kıpkırmızı kesilmiş görünce, sabah karanlığı, canım İstakoz istedi. Onun çığlıkları üzerine koşup geldiğim için henüz kahvaltı etmemiştim. Odasına götürüp onu yatağına yatırmak ve sıcak su hazırlanıncaya kadar sinirlerini yatıştırmak için, ağabeyim ve ben epey zahmet çektik. Aç adamın metresi kendi odasına kapanmıştı, yüzünü göremedik. Hasibe titreyen elleriyle ablamın ayaklarını kurularken, ağabeyim, bize arkasını dönmüş, pencereden bahçeyi seyrediyordu. Deminki kıyametin yanında şimdiki sessizlik dünyanın yaratılmadan evvelki haline yakışabilirdi. İçimden Hasibe'nin buradaki işini çabuk bitirip kahvaltıyı bir an evvel hazırlamasını istemeye başlamıştım. Kadıncağızın yüzünde fırtınalar vardı. Aç adamın Selmin'le macerası, ablam kadar onu da çılgına döndürmüştü. Herife tutkundu galiba. Fakat ablam gibi haykırmaya ve ayaklarını sıcak suya koymaya hakkı olmadığı için titremekle iktifa ediyordu. Bir hizmetçi için bu bile hatırı sayılır bir hürriyettir. Sonra ablamın bacaklarını ve dizlerini ovmaya başladı. Parmaklarında öyle bir kin vardı ki, elleri hanımının boğazına kadar çıksa onu boğabilirdi. Bu bir masajdan ziyade cinayet stajına benziyordu. Ablamın karnı üzerinde Hasibe'nin öfkeli elleri kudurur gibi oldu. Kadın Selmin'in dokuz ay on gün bu karında oturduğunu mu düşünmüştü?

Ablam bağırdı:

- Yavaş ayol.

Ağabeyim karyolaya yaklaşıyordu. Koyu kahverengi uzun robdöşambır içinde, zayıf vücudiyle, bir dağ manastırının dibi görünmeyen karanlık koridorunda, sessiz ve ağır adımlarla sabah duasına giden rahibin hayaletine benziyordu. Masaj bittikten sonra avucunu ablamın alnına koydu, durdu. Hasibe'nin yerden lengeri alıp odadan çıkmasını, kapıyı kapamasını ve ayak seslerinin uzaklaşmasını bekledi. Gözlerini bana çevirdi, enerjik bakışlarıyle gevezelik etmem ihtimalini

geriye ittikten sonra, biraz daha durdu. Sessizlik onun sihir ve telkin şartlarından biriydi. Dün Aydın'a da böyle yapmıştı. Ablamın üstüne biraz eğildi ve dışarıdan gelen horoz seslerinin ince çerçevesi içinde büsbütün ağırlaşan bir tonla ona emir verdi:

- Kapa gözlerini!

Oturduğum koltukta, ablamla beraber ben de gözlerimi kapadım ve dün, biz Aydın'ın tedavisiyle uğraşıp dururken, Alemdağı'ndan gelen tereyağının açılış töreninde, bu sabah, kaç dakika sonra bulunabileceğimizi düşünmekten kendimi alamadım. Belki Hasibe şimdi ekmekleri kızartıyordu. Soğursa bir işe yaramaz. Hemen odadan çıkmaya cesaret edemedim.

Ağabeyim ablama sordu:

- Şimdi biraz daha iyi misin?

- Değilim.

- "Biraz daha iyiyim" demeni rica ederim.

Ağabeyim bu cümleyi ablama birkaç kere alçak sesle söyledi. Eski usuldür ama ben faydasını kendi üzerimde çok görmüşümdür. İnsanın en kolay aldatabildiği budala kendi kendisidir.

Ağabeyim devam etti:

- Kendini denize düşmüş farzet. Çabalarsan boğulacağını düşün. Anladın mı? Çabalamak, çırpınmak fena. Tehlikeli. Gözünün önüne getir. Kendini, suyun yüzünde serbest bırak. Daha serbest. Daha serbest. Hiç sıkma kendini. Kollarını, bacaklarını tamamiyle rahat bırak. Korkma. Ben de senin yanında yüzüyorum farzet. Şimdi gözlerinin önüne bulutsuz, masmavi, sakin bir gökyüzü getir. Bulutsuz, masmavi, sakin. Bulutsuz, masmavi sakin... bulutsuz masmavi, sakin... Suyun yüzünde, arkaüstü, bir yatağa uzanmış gibi rahat, kıyıya doğru yüzüyoruz. Anladın mı? Bu emniyeti çırpınmaktan, çabalamaktan, haykırmaktan sakınmaya borçlusun.

Düşün bunu. İyi düşün: Çırpınmak ve çabalamak batmaktır; haykırmak boğulmaktır; sakin ol. Kendini bırak. Emin ol. Batmayacağına, selâmete çıkacağına emin ol. Bak, şimdi ne kadar düzeldi. Yine gözönüne getir. Bulutsuz, masmavi, sakin

bir gökyüzü. Tehlike geçti. Sahile yaklaşıyoruz. Teneffüsün derinleşiyor. Daha rahatsın, daha iyisin çünkü. Değil mi? Doğru söyle.

Ablam artık titrek sesle cevap verdi:

- Evet. Sahiden.

Ağabeyim doğruldu:

- Şimdi ağır ağır kaldır gözkapaklarını, dedi, aç gözlerini. Vücudunu daima serbest bırak. Hiçbir yerin düğümlü kalmasın. Ani hiçbir hareket yapma.

Ablam gözlerini açınca ellerini ceplerine koyan ağabeyim, hasta üzerinde kurduğu hâkimiyetin gururunu sezdirmeyen bir şefkatle dedi ki:

- Hayat da böyledir, Mefharet, hayat da böyledir. Çaresizlik ve tehlike anları vardır ki, o zaman çırpınmaya ve haykırmaya gelmez. Batar insan ve boğulur. Marifet[*] o anları geçirmektir. Sonrası gittikçe kolaylaşır. Kadere teslim olmak lâzımdır o anlarda. Menfi, miskin, âciz bir tevekkül değildir bu. Anlıyor musun? İsyanın tekniğidir. Yani sabırdır. Müspet, enerjik, hedefli, iyimser bir sabır. Dikkat et sözüme. Bu dünyada ölümden başka hemen her şeyin bir çaresi vardır. Mesele diye karşımıza çıkan zorlukların çoğunu kendi ruhumuzun içinde halledebiliriz. Ben sana dün Aydın için ne dedim? Bak. Mükâfatını ne çabuk gördün. Şimdi aynı şeyi söylüyorum. Kabul et ki aç adam - Selmin macerası doğrudur. Onu ruhunun hazmetmesi senin elinde. His bulantıların derhal geçer. Düşün ki yalnız da değilsin. Biz senin yanındayız ve derece farkıyle aynı his anlarını yaşıyoruz. İsyanın en faydasız olduğu bir vâkıa önündeyiz. Hiçbir haykırış Selmin'in talihini değiştiremez. Olan olmuştur. Fakat ben sana bir şey daha söyleyeyim: Hâdisenin mutlaka bir başka ve bir meçhul tarafı daha vardır ki, Selmin'in göründüğü kadar iğrenç olmadığını sana günün birinde kabul ettirecektir. Bunu görmek içinde sabır lâzım.

Nutkun bittiğine hükmettiğim için doğruldum. Fakat ağabeyim birdenbire canlanarak devam etti:

- Sana bir misal daha. Gençliğinde bir ara sen Sipahiocağına yazıldındı. Ata binerdin, bilirsin. Cins hayvan, binicinin sinirlenmesini, çırpınmasını, onu mahmuzlamasını affetmez. Hırçınlaşır. Üstündekini yere vurur. Evvelâ onun reflekslerine uymak, sonra ona sezdirmeden hâkim olmak lâzımdır. Kaderin aksilikleri karşısında intibaktan hâkimiyete giden sabır köprüsü üzerinde sakin olmalısın. Değil mi öyle? Bizim seni ne kadar sevdiğimizi bilirsin. Benim şeref mefhumuna* bağlılığımdan da şüphen yoktur. Eğer senin gibi isyan etmiyor, haykırmıyorsak, daha güzel yollar gördüğümüz içindir. Yoksa senin kederin bizim de kederimizdir, Mefharet'çiğim.

Ne yaman heriftir şu ağabeyim, ne büyücüdür! Ablamın ona çevrilen hayran ve minnettar gözlerinde iri yaşlar vardı. Benim de gözlerim nemleniyordu. Ne yaman heriftir ki, ona Selmin'i ve aç adamı, bana da ıstakozu ve Alemdağı'nın tereyağını unutturup ikimizi de ağlatır!

Ablama son telkinini yaptı:

- Sen uyu biraz, dedi, çok erken uyandın, sinirlerin de yoruldu. Şimdi güzel uyursun.

Ablam yorgun sesiyle:

- Bir uyku ilâcı alayım, dedi.

- Hayır, hayır, lüzum yok, ben söylüyorum, uyuyacaksın.

Ablamın ilaçsız uyuyacağı muhakkaktı, fakat Hasibe'nin kızarttığı ekmeklerin soğumadığı muhakkak değildi. Onu gözlerimle bile selâmlamayı unutarak soluğu hemen sofada aldım. Ağabeyim ağır ağır arkamdan gelirken, ben merdivenleri hızla iniyordum. Alt kat sofada Hasibe ile karşılaştım. Gözlerinde kara bulutlar, yüzünde şimşekler, başından acele geçirdiği için üstünde çarpık duran sokak elbisesi, elinde havaya savurmaya hazırlandığı bir el bombası gibi uzayan çantası, önümden geçerken durdu:

- Hah! dedi, Besim Bey, karakola gidiyorum ben.

Şaşırdım ve bağırdım:

- Ne karakolu? Ekmek kızartmadın mı? Kahvaltı sofrasını hazırlamadın mı? Karakolda ne işin var?

Elindeki çanta ile havada bir C harfi çizerek cevap verdi:
- Gidiyorum. Haydar'ı polise haber vereceğim. Komünisttir o. Aşağıda beyannameleri var. Bulgar hududundan alıp İstanbul'a sokuyor her zaman.
Büsbütün şaşırdım: Komünist. Aç adam, beyanname, Bulgar hududu, karakol, polis, tahkikat... Alemdağı'ndan hediye gelen tereyağının açılış töreni bu arada kaynıyordu. Otoritemi imdada çağırarak sert bir emir verdim:
- Bırak bu saçmalıkları! Onu biz düşünürüz. Senin karakolda işin ne? Git ekmekleri kızart.
- Ayşe'ye söyledim. Hazırlıyor hepsini o. Karakola kendim gitmeliyim. Sonra ona yataklık ettim diye ceza görürüm ben de.
Karı yürüyüp gitti. Arkasından bakakaldım. Ağabeyim merdivenleri ağır ağır inmişti. Konuşulanları duymuş olacaktı ki:
- Bırak, dedi bana, gitsin, karışmayalım.
Yemek odasına girdik. Besleme sofrayı kuruyordu. Ağabeyim önümde durdu ve gözlerimin içine bakarak:
- Hiç haberimiz olmadan, dedi, iki aydan beri, evin içinde bir ucu polise kadar giden bir macera hazırlanmış. Nedir bu hikâyeler?
- Anlamıyorum, dedim.
Gözlerimin ucuyla, sofranın tekâmülünde hiçbir ânı kaçırmadığım için, işini bitiren Ayşe'ye emir verdim:
- Haydi, ekmekleri çabuk kızart. Dün gelen tereyağ kutusunu getir buraya. Ben açacağım. Yeşil zeytin de getir.
Kız bön bön yüzüme bakıyordu.
- Kilerin anahtarı Hasibe ablamda, dedi.
- Sana vermedi mi?
- Hayır.
- Arkasından koş, çabuk!
Ağabeyimle sofraya oturduk. Neşemin kaçması için sebebler çoğalıyordu. Bir müddet sustuk. Nihayet dedim ki:
- Selmin'i görmedim ben. Anlamıyorum. Herif çok mu güzel? Aç mı, tok mu, komünist mi, zampara mı, nedir? Baksana,

Hasibe de ona tutkun. Meseleyi öğrenince ona diş biledi. Gidip haber verecek. Kadın kısmı böyledir. Aşkı daima birinci plânda, açlığın bile önünde görür. Bizim alt katta ne kazanlar kaynıyormuş da haberimiz yok. Şu herifi merak ettim. Gündüz göziyle göreceğim. Gelir mi bugün?

Ağabeyim dalgın gözlerini ağır ağır kırparak mırıldandı:

- Selmin'in halinde iki üç aydır bir başkalık vardı. Donuktu. Az konuşuyordu. Kendi kendine mıhlanmıştı. Nişanlısını ve annesini aynı zamanda çıldırtmak için böyle bir delilik yapmış olabilir mi? Aklım ermiyor.

Koşarak gelen Ayşe nefes nefese anlattı:

- Anahtar Hasibe ablamda değilmiş. "Bugün de tereyağ yemeyiversinler" diyor.

Tepem attı. Ağabeyimin yüzüme dikilen bir yan bakışı, Hasibe'yi yoldan çevirip buraya getirmesi için Ayşe'ye yeni bir emir vermeme mâni oluyordu.

Çare yok, büfede ne varsa ona razı olacaktık. Selmin'in münasebetsizliğine ilk defa kızar gibi oluyordum. Yoksa, bahtiyar zatın aç veya tok, işçi veya burjuva, komünist veya faşist olması benim gözümde tamamıyle farksızdı. Çünkü hâdisenin bir bardak ayran veya şampanya içmekten fazla ehemmiyeti yoktu. Tercih hakkı da Selmin'e aitti. Bize ne oluyor?

Bu düşüncemi ağabeyime çıtlatmak için dedim ki:

- Protoplazma'nın[*] arz üzerindeki iki yüz elli milyon yıllık uzun macerasından sonra bile insanın en basit tabiat hâdiseleri karşısında bir sürü boş itikat[*] hesabına telâşlanması saçma değil mi?

Ağabeyim yine yan gözlerini yüzüme dikerek bana cevap verdi:

- Aşağıdaki beyannameleri sen dağıt, ne duruyorsun. Tam komünist ahlâkı bu.

- Başka türlüsüne aklım yatmıyor, dedim.

- Tabiî, dedi, zoolojik[*] bir antropolojinin sana verdiği hayvanca bir insan telâkkisi içindesin. Kabahat sende değil.

Bütün şansını maddede arayan bugünkü ilmin, büyük idealistler müstesna, insana lâyık görmeye mahkûm olduğu ahlâk budur. Yıllarca seninle münakaşa ettik. Değişmedin. Bu ahlâk sende vücut yapısı haline gelmiş. Daima midenin emrindesin.

Yalan değildi. Ayşe'nin sofraya koyduğu çay ibriğinden çıkan dumanın kokusu burun kanatlarımı titretiyordu. Büfeden ne geleceğini de merakla bekliyordum. Ağabeyim yalnız bir çay içti ve ilk sigarasını tellendirdi. Ben kızarmış ekmeğin üstünde beyaz peyniri eziyor ve üstüne gül reçeli sürüyordum. Ağzımın iç ifrazlarıyla[*] fikirlerimin birbirine bağlı oldukları muhakkaktı. Fakat bu münasebeti bir delil olarak ileri süremezdim. Ağabeyim böyle bir beden yapısının teşekkülünde fikirlerimizin ve inançlarımızın birinci rolü aldıklarını ileri sürecekti. Ve üç bin senelik münakaşayı tekrarlamış olacaktık. İlk sabah lokmasının bâkir lezzetini buna feda edemezdim. Sustuk.

Neden sonra Hasibe ah al, moru mor geldi ve ağabeyimin önünde durdu.

- Beyefendi, dedi, aşağıya bir sivil memur geldi. Beyanname paketini çözüyor ve sizi görmek istiyor.

Üçümüz birden aşağıya indik.

Memur yere çömelmiş, paketi bağlıyordu. Bizi görünce doğruldu ve selâmladı. Genç bir adamdı; esmer ve sıska, fakat çatık kaşları altında keskinleşen gözleri, fırlak alnı ve ileri doğru çıkık sivri çenesiyle kavgacı ve zekî görünüyordu. Ağabeyime dedi ki:

- Haydar'ı ne zamandır arıyoruz. Edirne Emniyet Müdürlüğü'nden arıyorlar. Bütün tren memurlarına resmini verdik. Fakat bu kadından öğrendim ki kamyonla filân gidip geliyor İstanbul'a. Yarım saat sonra enseleyeceğim. Buraya gelecekmiş. Müsaade buyurursanız gizleneceğim burada. Bu gazetelerden bizde de var. Bulgaristan'daki Türkler için çıkıyor amma, fırsat buldukça bizim huduttan da içeriye sokuyorlar. Beyanname değil, gazete. Komünist propagandası tabiî.

Ben sordum:
- Kimdir bu Haydar?
- Aslen Bulgaristanlı, Razgratlıdır. Sık sık geliyormuş buraya. Görmediniz mi hiç?
- Gündüz gözüyle görmedim.
Memur cüzdanının içinde bir şey ararken anlatıyordu:
- Müthiş kurnazdır. Lise tahsili vardır. Her kılığa girer. İşçi ile işçi, zenginle zengin gibi konuşur. Resmini arıyorum., işte.
Ağabeyim çekingen durduğu için memur resmi bana uzattı. Kimbilir kaçıncı röprodüksiyon olduğu halde, fotoğrafta Haydar'ın güzelliği, kurnazlığı ve pişkinliği belliydi: Herhalde sarı ve kendiliğinden kıvrılmış parlak saçları, geniş bir alnı, açık yeşil, gri veya mavi gözleri vardı. Arslan gibi bir çocuktu doğrusu, Selmin'e hak verdim. Ben de kız olsaydım böyle bir tip karşısında başım dönerdi. Resmi ağabeyime uzattım. Şöyle bir göz attı:
- Evet, dedi, atletikten dejenere[*] astenik[*] bir tip. Zekî ve enerjik.
Başka bir şey söylemedi. Ben elinden aldığım resme tekrar bakarken dedim ki:
- Astenik veya arsenik, yakışıklı, güzel delikanlı değil mi? Bizim Galatasaraylı Altın Âdil'e benziyor.
Resmi memura iade ederken sordum:
- Çapkın mıdır?
Adam bir yeri acımış gibi bağırdı:
- Uff!... Müthiştir. Aleyhinde üç izale-i bikir[*] dâvası var. Yakalanmadığı için hep gıyap[*] kararları aldı.
Hasibe de bağırdı:
- Çapkın da söz mü? Körolası!
Hiç bu kadar yüksek sesli kadın itirafı duymamıştım. Zamane ahlâkı beni bile şaşırtıyordu.
Ağabeyim memura:
- Buyurun, dedi, nereye isterseniz saklanınız. Biz yukarıdayız.
Ben şüphemi adamcağızdan gizlemedim:

- Siz tek başınıza Haydar'ı zaptedebilir misiniz? diye sordum.

Memur elini arka cebine doğru götürerek:

- Evelallah! dedi.

Sanki Allah arka cebinde idi.

Ağabeyim önden yürüdü. Merdiveni çıkarken, ben içimden "Şu Haydar'ı bir görebilsem..." diyordum. Selmin bahtiyar zatın dördüncü bahtiyarlığı imiş. Daha bilmediğimiz kaç tane var kimbilir. Hepsi de burjuva kızları mı? Bu da bir nevi natürel komünist aşısı. Hâdiselere his karıştırmadan bakan rahat zekâlar için basit ve eğlenceli vakalar. Kahramanı görmek de istiyor insan.

Yemek odasına çıktık. Selmin orada idi. Aşağı katın son durumundan haberi yoktu galiba. Sakin görünüyordu. Bu kız hiç belli olmaz. Ona Haydar'ın adını söylemekten utanıyordum. İhtiyatlı olmak da lâzımdı. Selmin çocuğunun babasını müdafaa etmeğe kalkabilirdi.

Ağabeyim onun her şeyi öğrenmesinde mahzur görmemiş olacak ki, hâdiseden bahsetmeğe başladı. Çayını karıştırırken fincandan gözlerini ayırmayan Selmin hareketsiz durduğu için galiba onu bütün dikkatiyle dinliyordu. Ben de arzumu açığa vurdum:

- Nasıl etsem de görsem? Yirmi yirmi beş dakikaya kadar gelecek. Ben aşağıda durursam memurun işini bozarım.

- Yakalandıktan sonra görürsün, dedi ağabeyim.

Selmin çayını bitirdikten sonra, bize hiçbir şey söylemeden dışarı çıktı. İkimiz birden evvelâ ona, sonra birbirimize baktık. Aç adam hakkında konuştuğumuz şeylerin tesirlerini onun yürüyüşünde arayan gözlerimiz bomboştu. Ağabeyim önüne bakıyordu. Kendi kendine konuşuyormuş gibi kaşlarını yukarı kaldırıp indiriyor, dudaklarını büküyordu.

- Zannetmiyorum, dedi ve yüzüme baktı. Alnından dudaklarının uçlarına kadar inen keder ifadesi şüphesinin devam ettiğini ve bu sözün "İnanmak istemiyorum" mânâsına geldiğini hissettiriyordu.

Dedim ki:

- Bazı erkeklerde en mutaassıp[*] kadınların mukavemetlerini bir anda yıkan cinsî bir tesir olamaz mı? Hele Selmin gibi seksüalitesi her zaman dolgunluk ve canlılık halinde bir kızın, nişanlısından ayrıldıktan sonra İçtimaî konvansiyonlara[*] karşı duyduğu nefretle mücerret erkek arzusunun birleştiği bir anda böyle bir delilik yapması mümkün değil midir?

Ağabeyim böyle bir şeyin mümkün olabileceğini kabul eden derin ve sesli bir nefes alıp bıraktıktan sonra tekrarladı:

- Zannetmiyorum.

- Fakat bu ihtimal senin canını sıkar, değil mi?

Ağabeyim başını önüne eğerek bir daha içini çekti:

- Şüphesiz, dedi, Selmin'i çok severim; dediğin gibi, her kadını tehdit eden baş dönmesi halleri müstesna, onun en azgın hisleri üstünde bile saltanatını kuran ihtişamlı bir iradesi vardır. En tesirli çapkının dudakları onun topuklarından yukarı çıkamaz. Anlamıyorum. Selinin gibi bir kızda canlı ve dolgun bir cinsiyet, tahminlerin aksine olarak, bütün ayartıcı tesirlere karşı onu "frigide"[*] kadınlardan ziyade vereceği şeyin değeri hakkında büyük bir şuurla silâhlandırır.

Çaresiz, eski münakaşamıza dönmek ihtimaline boyun eğerek:

- Bu değeri sen gözönünde büyütüyorsun! dedim.

- Hayır, dedi, ahlâk bakımından söylemiyorum; yahut İçtimaî konvansiyon bakımından kızlığın değeri büsbütün başka bir meseledir. Hayır, erkeğe vereceği zevkin değeri bakımından söylüyorum.

- Karşılıklı değil mi?

- Şüphesiz, şüphesiz hattâ kadının alacağı zevk bakımından da öyle. Demek istiyorum ki cinsî muamele, vâdettiği hazzın müstesnalığından aldığı değerle kendisine lâyık hassasiyet, ruh, beden, şahsiyet, mekân ve an şartlarını kadına aratır. Balo tuvaletiyle kasaptan et almaya gidilmez. Değil mi? Dişi cins köpekler bile teslim olacakları eşlerinde soy değerleri ararlar. Görüyorsun ki ahlâk münakaşasına girmeden, sırf tabiat plânında bile namusun müdafaasını yapmak mümkündür. Yani

biyolojik zaviyeden namus, daha iyiye doğru tasfiye yapan bir seleksiyon[*] hareketinin insana verdiği yüksek bir tercih duygusu, bayağılıktan sakınma duygusudur. Biyolojik asalet ve kibarlıktır. Bir istifa[*] aristokrasisidir. Cins hayvanlarda da vardır. Onlarda da nadir şartlar ararlar ve cins olmayana teslim olmazlar. İnsan için bu şartların daha nadir, çünkü daha karışık olduğunu kabul etmez misin?

Gülümseyerek başımı salladım:

- Beni kendi sistemim içinde vuruyorsun, dedim.

Ağabeyim bileğine baktı:

- Yarım saati geçti, dedi, aşağıda neler oluyor acaba?

Sonra Kominform'un[*] Türkiye'deki faaliyetlerini konuştuk. Bir yarım saat daha geçti galiba. Hasibe yorgun ve şaşkın bir yüzle yemek salonunun kapısında göründü:

- Gelmedi! dedi, koku mu aldı acaba?

Ağabeyim sordu:

- Mutlaka gelecek miydi?

- Tabiî, tabiî... Paketi alacaktı. Bırakmaz hiç. Dakikasında gelirdi her zaman.

- Biraz daha bekleyin.

Hasibe gidince, ağabeyim sofada duran Ayşe'yi çağırdı ve ona Selmin'i aramasını emretti. Besleme küçük hanımın yarım saat kadar evvel sokağa çıktığını söyleyince, ağabeyim kaşlarını çattı. Anladım. Selmin buradan çıkarken böyle bir şey hiç hatırıma gelmemişti. Ağabeyimi, henüz benden sakladığı yeni şüphesinde haksız bulmadım ve başımı sallayarak tasdik ettim:

- Evet. Mümkün. Bize sezdirmeden gitti, yolda bekledi ve polisin tuzağım haber verdi ona.

Ağabeyim ayağa kalktı, evvelâ kapı, sonra pencere, sonra teras tarafına döndü, nihayet eski vaziyetine geldi; bu dünyada bir adım atacak hiçbir istikamet kalmamış gibi kendi noktasının ümitsizliğine mıhlanarak yüzünü buruşturdu ve mırıldandı:

-Acı!

ÇÜNKÜ Selmin'den ötekine giden kıyas[*] yolu alabildiğine açılıyordu. Samim aynı derecede acı ihtimallerin hayaline dalmıştı. Kardeşi anlamıyordu. Gözlerinde hayret. Anlamıyor. Nasıl anlasın ki, her şeyi kendisinin tek alâka mevzuuna çekmek için, türlü benzeyiş vesileleri arayan bir aşk obsesyonunun[*] böyle bir hâdisede bulabileceği istidlal[*] unsurlarından ne keder verici neticeler çıkabileceğini, ömürlerinde bir defa bile sevmemiş olanların hiç biri tahmin edemez. Besim de idrâkinin önünü kapayan duvardan uzaklaşmak için, ıslık çalıyor ve masanın etrafında dolaşıyordu.

Samim terasın kapısına gitti ve bahçeye baktı. Besim'e o hedonist[*] kardeşine değil, hiç kimseye, hiçbir ifade vasıtasiyle sezdiremeyeceği bir his ânının mutlak yalnızlığı içindeydi. Zekânın en üst kademelerinden ruhun dibine kadar, içinin her buudundan[*] ve her köşesinden yine içine o kadar çok mesele, heyecan ve his kırıntısı boşalıyordu ki, yıldırım gibi geçip giden bir şuur akışı içinde, bunları ayıklamak değil, yakalamak, yakalamak değil, bütün dolgunluğuyla yaşamak bile imkânsızdı. Şimdiye kadar Besim'i başkalarına, ona veya kendi kendisine anlatmaya sezdirmeye çalıştığı fikirlerin ve ruh hallerinin hepsi, savaştan sonra toprakta kalan cesetler gibi yaşanmış sayısız anların en kaba mânâlarını donduran ölü ruh selülleri, mikroskobun yakalayabildiği epitelyal hücreleriydi. Ondan evvelki meydan savaşlarının hepsi birden, hiç kimse tarafından okunmasına, sezilmesine ve bilinmesine imkân olmayan karanlık bir tarihe karışıp gitmişti. Kılı kırk yaran analizlerin bile bunların hatıralarını elde etmek yerine hayallerini yaratmak ve tarihlerini romanlaştırmaktan başka bir şey yapamayacağını bilirdi.

Dalgın gözleri, biraz ileride mavi bir parıltının sallanışına takılmıştı. Onu tam göremiyordu. Maviliğin büyüdüğünü ve yaklaştığını yarım yamalak farkedebiliyordu. Ne hayaller ve meseleler! Bir hafta evvel, dudaklarını verirken başını hafifçe

geri çekişinin uyandırdığı his şüphesi ancak şimdi doğuruyordu. Ona verdiği nefreti ve daha kimbilir ne cins nefretleri onun gizleyişindeki inceliğin ve yalancılığın, zekâsı hesabına bir hüner[*] değeri, ahlâkî hesabına bir hile çirkinliği gibi kaydedilmesi zaruretleri arasındaki çatışma ancak şimdi en dramatik ölçüsüyle kendini belli ediyordu. Selmin'in vakasiyle bütün bunların alâkası görünürde hiç yoktu. Hakikatte bu vaka, her kızın ve her kadının ruhundaki karanlık imkânların üstünden bir ışık dalgası geçiriyordu.

Mavi parıltı yaklaşınca Samim kendinden dışarı çıktı ve gördü. Selmin'di bu, geliyordu; yorgundu, sallanıyordu. Başı gevşekti, saçları dağınık ve kabarık, yüzü kederli ve solgun. Adımları isteksiz.

Samim birdenbire Selmin'i değil, onun ruhunda yakalayacağı donelerle[*] ötekini anlamaya doğru bir yol açabilmek için, kardeşine döndü:

- Selmin geliyor, dedi, konuşacağım onunla. Biraz ciddî olalım.

Kız yemek salonundan içeri girdiği zaman da yorgundu. Sallanıyordu. Samim'in bir işareti üzerine, omuzlarından iki el bastırmış gibi sandalyeye çökerek oturdu, mücadeleye takati olmayanların peşin teslim oluş hali içinde omuzlarını ve kollarını aşağıya bıraktı. Ne sorulacağını bildiği besbelliydi. Samim ağzını açar açmaz:

- Nereden geliyorsun?

Sualinin son hecesi tamamlanmadan, Selmin başının cüretli bir silkinişiyle cevap verdi:

- Tahmin ettiğiniz yerden.

Yine zaptolunmuş bir isyan hali içinde başı kısılmış ve boyun adaleleri kabarmış, dudakları uzamış ve kaşları çatılmıştı. Sorguya tahammül etmediğini gösteren bir gururla anlattı:

- Arka bahçenin kapısında bekledim onu. Hep oradan girer içeriye, geceleri. Ben demin buradan ayrılınca dosdoğru oraya gittim. Onbeş dakika sonra geldi. Haber verdim ona polisin beklediğini. Hemen gözden kayboldu.

Samim önüne bakıyordu. Bekledi. Selmin'in devam etmeyeceğini anlayınca hâdise karşısındaki bütün reaksiyonlarını gizleyen renksiz bir sesle sordu:

- Niçin yaptın bunu?

Kız cevap vermedi. Gözleri bulanıktı. Samim biraz daha bekledi. Dayı olmanın verdiği bir hakla değil, iki münevver arkadaş olmanın verdiği bir cesaretle bunları öğrenmek istediğini ona hissettiren bir dostluk tonuyla sordu:

- Niçin Selmin? Onu seviyor musun?

- Hayır.

Cevap tereddütsüzdü. Fakat seste gözyaşı bulutları vardı. Göğsü kalkıp iniyordu.

Tekrarladı:

- Hayır!

Ton daha kuvvetleydi bu sefer. Fakat ses alçaldı:

- Beğeniyorum yalnız. En büyük kuvvetlere karşı, hükümete filân karşı, gizli bir kavgası var. Bir ideali var. Çok zekî ve cesur.

Samim hiç değişmeden sormaya devam etti:

- İdealini de beğeniyor musun?

- Anlamıyorum onu. Fakirlerin müdafaası işte. Ben zaten hiç böyle şeyleri anlamıyorum. Sizin münakaşalarınızı da anlamıyorum. Bazan her fikir hoşuma gidiyor. Doğru gibi geliyor bana. Sonra düşünüyorum, bunlar birbirini tutmayan şeyler. İlerisine varmıyorum. Aklımın ermediğini anlıyorum. Cesareti, kavgacılığı, bir ideal sahibi olması hoşuma gidiyor onun. Beni kandırmağa çalıştı. Çok uğraştı. Ne derler ona? Marksizmi anlatmak için bana. Çok istiyordu beni kazanmak. Kazanamadı. İki şey istiyordu benden. Yalnız birini verdim.

Selmin'e yaklaşan Besim, her zamanki müsamahalı sesiyle sordu:

- Ne zaman bu kadar bol konuşabildin onunla?

Selmin burnundan sesli bir soluma halinde çıkan gizli bir gülüşle cevap verdi:

- Ben onu buraya gelmeden evvel tanıdım. Sirkeci'de, garda, tren beklerken. Burada, mutfağın önünde bayılması falan hep

ikimizin tertibi.

Sustular. Odaya Ayşe girip çıktı: Samim hep önüne bakarak sordu:

- Onu tanıdığın zaman Ferhat'la dargın miydin?

Selmin başını salladı, durdu, içini çekerek cevap verdi:

- Evet. Annemin Ferhad'a hakaretinden beş gün sonra Haydar'ı tanıdım. Daha evvel ben de kavga etmiştim Ferhat'la.

- Niçin?

- Hep o mesele işte. Arnavutluk filân.

İki kardeş hayretle birbirlerine baktılar. Böyle bir meselenin bir aile dramı hazırlayacak kadar ehemmiyet kazanmasına inanmak zordu. Selmin anladı. Başını sağa eğdi, kaşlarını kaldırdı ve gözlerini yumdu. "Böyle işte" der gibi bir hali vardı. Sonra doğruldu ve anlattı:

- Ben de bilmiyorum, neden oldu böyle. İnsan sevince kavga etmek istiyor. Ben böyleyim. Ferhad'dan aşağı kalmak istemediğim için, hep münakaşa ederdim onunla. Haklı mıyım, haksız mıyım, düşünmeden. Yalnız onu haksız çıkarmak isterdim hep. Malûmatım yetişmezdi. Okumağa da üşenirdim. Okusam da anlamam onun kadar. Ekseriya sizden öğrendiklerimi ona satardım. Kulaktan kapma hep. Maksadım onun bana bilgileriyle tahakküm etmesine meydan vermemekti. O ne iddia ederse ben aksini iddia ederdim. Her zaman değil. Anlamasın diye. Fakat esas meselelerle itiraz ederdim ona ben. Meselâ çok milliyetçidir o. Ben hiçbir şey değilim. Onun fikirlerini de kolayca kabul ederim. Ne olacak? Benim hiçbir iddiam yok ki. Söylüyorum size. Anlamıyorum. Fakat işte, sırf onu kızdırmak için, hırpalamak için, ondan aşağı kalmamak için, onu sevdiğim için velhasıl, hep aksini söylüyordum. Biliyorsunuz o Arnavut meselesini. Besim dayım da, siz de yoktunuz o gün. Ferhat bir aralık annemin yanında Arnavutların aleyhinde bulundu. Fena bir şey söylemedi. Unuttum. Yani onları küçük görür gibi bir şey. Unuttum. Annemin tabiatı malûm. Köpürdü. Çok ileri gitti. Ferhat sabretti. Annem daha ileri gitti. Biliyorsun canım. Ferhat da bir daha bu eve ayak basmayacağını söyledi, gitti. Ertesi gün

buluştuk. Ben bir gün evvel annemi çok haksız bulmuştum. Ferhata bunu söyleyip gönlünü alacağım yerde annemi müdafaa ettim. Haksızdım ben; haksızdım ama bu sefer de Ferhat ileri gitti. Annem için, benim için çok ağır şeyler söyledi. Öfkesi hoşuma gidiyordu. Biliyorum ki sevgidendir hep bunlar. Ama ben de kızdım. Çok kızdım. Öfkelenince onun gibi değilim ben. Çenem kilitlenir. Kızarım. Sözle öfkemi alamayınca bir hareket yapmak isterim. Yüzüğü parmağımdan çıkarıp suratına attım. "Ben Arnavud'um işte, anlıyor musun? Seninle anlaşamam" dedim.

Selmin biraz durdu. Sonra birdenbire hatırlayarak devam etti:

- Ha! bir de şey dedim, "Ben ana tarafından da, baba tarafımdan da Kavalalı Ali Paşa'nın torunuyum" dedim.

Besim bir kahkaha attı ve bağırdı:

- Hoppala! Adamakıllı saçmalamışsın Selmin. Bu kadar çocuk musun sen? Darılma. Bak sana söyliyeyim: Evvelâ "Kavalalı Ali Paşa" değil, "Kavalalı Mehmet Ali Paşa" senin annen de, benim annem de "Ali Paşa" der, çıkarlardı. Bu yüzden hoca benimle alay da ettiydi. Sen o hikâyeyi biliyor musun? Rüşdiyenin son sınıfında, tarih hocamız, bir gün hepimize sordu:

" - İçinizde tarihî bir aileye mensup olan var mı?

"Ben parmağımı kaldırdım. Ali Paşanın torunlarından olduğumu söyledim.

"Hoca sordu:

" - Hangi Ali Paşa? Tepedelenli Ali Paşa mı?

" - Hayır.

" - Çandarlıoğlu Ali Paşa mı? Hadım Ali Paşa mı? Semiz Ali Paşa mı?

" - Hayır.

" - Arabacı Ali Paşa mı? Kemankeş Kara Ali Paşa mı? Çelebi Ali Paşa mı?

Ben hocanın malûmat satmak istediğini anladığım için (Kavalalı) demiyordum. O devam ediyordu:

" - Sürmeneli Ali Paşa mı? Damat Ali Paşa mı?

" - Hayır.

“ - Hacı Ali Paşa mı? Çorlulu Ali Paşa mı?
“ - Hayır.
“ - Hekimoğlu Ali Paşa mı? Bıyıklı Ali Paşa mı?
“ - Hayır.
“ - Silâhtar Ali Paşa mı? Lâz Ali Paşa mı? Şahin Ali Paşa mı?
“ - Hayır.
“Çocuklar Osmanlı tarihinde böyle her biri tuhaf isimli Ali Paşalardan mürekkep bir ordu oluşuna gülmeye başlamışlardı. Fakat hoca bütün ciddiyetiyle sormaya devam ediyordu:
“ - Seyit Ali Paşa mı? Benderli Ali Paşa mı?
“ - Hayır.
“ - Şehit Ali Paşa mı? Hafız Ali Paşa mı? Hüsam Beyzade Ali Paşa mı? Nasuhzade Ali Paşa mı?
" - Hayır.
“ - Hangi Ali Paşa öyleyse.?
“ - Kavalalı.
“Hoca güldü:
“ - Oğlum, dedi, ona Kavalalı Mehmet Ali Paşa derler. Sen daha dedenin adını tam bilmiyorsun. Ceza olarak bütün Ali Paşaları yazıp ezberliyeceksin.
“Ve üşenmeden, bana o bütün Ali Paşaları, devirleri ve tarihleriyle beraber yazdırdı, vazife olarak verdi, ezberletti.
Besim vücudunu yukarı alarak dik durdu ve ellerini pantolonunun cebine sokarak göbeğini çıkardı:
- Kimseye söyleme ama, dedi bizim Kavalalı Mehmet Ali Paşa’nın torunları olduğumuz da rivayetten fazla bir şey değildir. Ali Emîri merhum' “olamaz” derdi. Paşanın yirmi dört çocuğundan yedisi sağ kalmıştı. Şecerenin hiçbir dalında biz yokuz. Kavala’daki çiftliklerin babama Derbent Ağası İbrahim Ağa’dan kaldığı da muhakkak değildir. Hepsi rivayet. Tapu kayıtlarında böyle bir şey yok. Babam Yanya Valisi iken bu rivayetleri tekzip etmemiş. Babıâli de aldanmış buna. Hikâyesi uzundur. Senin annene de bir türlü anlatamadık. İşte ağabeyime sor. Kavalalı Mehmet Ali Paşa’nın bizim dedemiz olduğu muhakkak olmadığı gibi Arnavut olduğu da doğru

değildir. Olmuş ne çıkar, olmamış ne çıkar? Bence müsavi. Fakat ablam Arnavut olmakla boşuna övünür durur.

Besim kızın gözlerindeki hayreti görünce Samim'e döndü:

- Anlat Allahaşkına ağabey, dedi, bak, ne boş yere meseleler çıkmış. Anlat: Kavalalı Mehmet Ali Paşa Arnavut mu, değil mi?

Selmin bir protesto hareketiyle doğruluyordu. Samim bir elinin havada martı uçuşunu hatırlatan zarif bir süzülüşüyle onu durdurdu ve dedi ki:

- Ferhat'la barışmanı istediğim için değil. Görüyorum ki sen çok radikal hareket etmişsin. Bir daha ona dönemezsin. Fakat Mefharet'in o saçma Arnavut gururuna senin vâris[*] olmanı istemem. Kavalalı Mehmet Ali Paşa ile karabet derecemiz ne olursa olsun, bil ki bu adam Arnavut değildir. Ben Rıza Nur'la konuştum. O bu meseleyi çok iyi incelemiştir. Kavalalı'nın Arnavut olduğu iddiası, Arnavut Nasyonalist Şemseddin Sami'den çıkıyor. *Kamus*'ta böyle bir ima var. Gûya babası İbrahim Ağa Görice'den Kavala'ya gelmiş. Bunun aslı yok. Eski Mısır takvimlerinde de böyle bir iddia yok. Sonradan İngilizler, Türkleri gözden düşürmek için, bu tarih yalanını *Kamus-ül-âlâm*'dan almışlar ve Mısır'da yaymışlar. Rıza Nur diyor ki: "Rahmetli Şemseddin Sami, Köprülü Mehmet Paşa'yı bile Arnavut yapmıştır. Kavalalı Mehmet Ali Paşa Arnavutça bilmezdi. Bütün memuriyetlere hep Türkleri getirdi. Mısır'a Arnavut askerini getiren Mehmet Ali değil, Arnavut Tahir Paşa'dır. Mehmet Ali'nin bütün, ailesi de hâlâ Türkçe konuşur. Arnavutça bilen yoktur. Prenses Nazlı Hanım sırası geldikçe "Biz Türk'üz. Arnavutluğumuzu da kim çıkardı? Babamdan ve yaşlı akrabamızdan hiç böyle bir şey duymadık" derdi. Mehmet Ali'nin babası da, amcaları da Türk Ağaları idiler. Kendisi Kavala'yı ihya etmiştir. Arnavutluğa, Görice'ye on para harcamamıştır. Sonra paşa sakallıydı. Hem de sakalı Türk sakallarının biçimindeydi. Arnavutlarda sakallı adam yok gibidir. Bir Arnavut 90 yaşına gelir, yine sakal bırakmaz."

Besim bir kahkaha atarak sordu:

- Bozayı rahat içmek için mi?

Samim, meseleyi Besim'in şakasına kaptırmamak için:

- Her ne ise, dedi, babam Yanya Valisi iken, bir gün bana açık söyledi: "Oğlum, sen daha çocuksun, büyürsen kulağında olsun, ben idare adamıyım: Arnavutlarla Arnavud'um, Lâzlarla Lâz'ım, Çerkeslerle Çerkeş'im, fakat aslen Türk oğlu Türk'üm."

Selmin şiddetli bir isyan hareketi yapınca, iki dayısı da hayretle durdular. Annesinin iddiasını mı tekrarlayacaktı?

Kız bağırdı:

- Bunları bana niçin söylüyorsunuz? Arnavut olup olmadığımı bir saniye düşünmedim. Ferhad'ı kızdırmak için söyledim ben. Çok pişman oldum sonra.

Samim onun yüzüne dikkatle baktı.

Selmin tekrarladı:

- Çok pişman oldum. Ferhad'ı...

Kızardı ve önüne baktı. "Seviyorum" demek istediği muhakkaktı. Bu kelimenin telâffuz edilmediği zaman daha doğru olduğunu bilmez değildi. Sonra, annesi gibi, iki dayısının da Ferhad'a hangi sebeplerle kırgın olduklarını elbette unutmadı. Selmin'in eski nişanlısı için bu evin bütün havası, teneffüs edilmez derecede ağırdı.

Besim kıza omuzunu değdirecek kadar yaklaşarak kulağına fısıldadı:

- Peki... Merak ediyorum... Ne yapacaksın?

Selmin kendini geriye çekerek dayısına uzaktan baktı:

- Söyledim size, dedi.

Ve eksik taraflarını tamamladı:

- Avrupa'ya gitmeyi düşünüyorum. Orada rastgele biriyle evleneceğim. Karar vermedim daha.

- Bahtiyar zatın her şeyden haberi var mı?

Selmin epey düşündükten sonra, yalan şüphesi uyandıran bir tereddüt içinde:

- Var, dedi.

- Ne diyor?

- Hiç. Böyle bir mesele yok onun için.

Selmin yan gözlerle büyük dayısına bakarak ilâve etti:

- Benim için de yok.

Sonra ayağa kalktı. Bu sefer dinç adımlarla odadan çıktı.
İki kardeş bakıştılar.
Samim başını salladı:
- Başka bir şey var, dedi, gizliyor.
Besim dışarıda gürültülü ayak sesleri duyduğu için, kapıya bakarak sordu:
- Ne olabilir?
Fakat içeriye Mefharet'le Aydın giriyordu. Ablasının aşağı kattaki hâdiselerden haberi olmadığı, gözlerinde hâlâ uyku mahmurluğu bulunmasından ve yüzünün tam bir huzur ifade eden tatlılığından belliydi. Aydın'ı göstererek:
- Şuna bir şey söyleyin, kuzum, dedi, rapor götürüp imtihana girmek istiyor. Yine hastalanacak. Bir sene kaybediversin, ne olurmuş?
Besim Aydın'a doğru yürüdü ve bir elini onun omuzuna koyarak:
- Dinle beni, dedi, hani şu bizim evde torunuyuz diye övündüğümüz Kavalalı Mehmet Ali Paşa yok mu? Mısır'ı bir yandan soyup sovana çevirmiş ama, oraya medeniyet de sokmuştur. Kusurları kadar meziyetleri de saymakla tükenmez. Harikulâde bir adam olduğundan kimsenin şüphesi yoktur. İşte bu harikulâde adam 45 yaşından sonra yazı yazmayı öğrenmiştir. 45 yaşından sonra! Hiç hesap tahsil etmediği halde pek güzel hesap yaparmış. Anladın mı? Sen ister bu adamın torunu ol, ister olma, bilesin ki, adam olmak için de, büyük adam olmak için de matematik imtihanına girmek şart değildir!

Bu “ne olabilir”in cevabını soğuk zekâ ile düşünebilmek için odama çıktım. Besim’le bunu konuşamazdım. En küçük parçamızı istihzaya emanet edemeyiz. Haindir. Oynar ve elinden düşürür. Merhamete hiçbir zaman vekâlet edememiştir. Dibe inemez. Fenomende[*] kalır. Zıtlıkların kavuştuğu noktadan uzakta, görünüşler plânında eğlenir ve oyalanır. Sevimli, fakat sadisttir istihza. Öperken ısırır. Bazan da koparacak kadar.

Evet, ne olabilir. Selmin’in Ferhat’la bozuştuğu günden beri halinde görülen donukluk, hemen hemen aynı tarihten beri Meral’deki anlaşılmaz değişiklikle paralel gidiyor. Şimdiye kadar bunları birbirine bağlamaya çalışan zihnimin bütün teşebbüsleri boşa çıkmıştı. Fakat kıyas ve istidlâl unsurları bu kadar zengin değildi. Şimdi, yeni hâdiselerin ışığı altında, bir şeyler sezer gibi oluyorum.

Evvelâ, Selmin’in iki aydan beri göze çarpan donukluğu, dışarı vereceği bütün hisleri, hattâ refleksleri sıkı bir lisansa tâbi tuttuğunu gösteriyor. Meral’de de aynı hal. ikisinde de, önceden çizilmiş bir plândan kaçabilecek bütün heyecanları ve his kırıntılarını kontrol altında bulundurmak arzusu besbelli. Müşterek midir bu plân? Onu araştırmadan evvel, meseleyi Selmin zaviyesinden yoklıyalım.

Bu kızın demin Haydar’ı kaçırdığı doğru. Ona teslim olduğu yalan. Besim suali tam zamanında sordu: “Onunla ne zaman bu kadar bol konuşabildin?” Ben yalan arayan zekânın gözlere verdiği ağır hareketi bilirim. Çok az yanılmışımdır. Bakış evvelâ sağa ve sola doğru kayar. Arama başlamıştır. Sonra gözbebeği yukarıya doğru bir kavis çizip aksi istikamete iner. Sonra tam karşı tarafa bakar. Donuktur. Bulamamıştır. İki üç defa kırpılır. Korku çırpınışı. Yalan aradığının sezilmesi ve aranan yalanın bulunmaması korkusu. Nihayet bütün yüzde, gergin çizgileri gevşeten bir kurtuluş hareketi. Yalan bulunmuştur. Gizlenen sevinç, dudakların ucunda belli belirsiz bir gülümseyiştir. Yarım saniye bile sürmeyen bu ruh macerası, bazan süjenin yorgun olduğu anlarda daha kuvvetli bir

kurtuluş işareti verir: Selmin Besim'in suali üzerine, burnundan sesli bir soluk halinde çıkan sinsi bir gülüşle güldü. Bunun iki mânâsı vardı. Birincisi küçük dayısının tam zamanında belli ettiği şüphesine karşı hayranlıktı. İkincisi yalanı çabuk bulmaktan duyduğu keyifti. Gözler pek kısa süren o kavis hareketinden sonra kırpılmadı. Yalan hazırdı. Onu buraya gelmeden önce, garda tren beklerken tanımıştı filân.

Bahtiyar zatın aç adam olmadığı da, kim olduğu da belliydi. Ben bunu düşünüyordum. Selmin'in maksadını ve plânını arıyordum. Maksadı evin içinde huzursuzluk yaratmaktır. Annesini ve beni zayıf düşürmek istiyor. Annesine kabul ettirmek istediği şey malûm. Bana karşı Meral ve Ferhat'la birlikte hareket ediyor. Nişanlısıyle bozuştuğu da yalan tabiî. Sık sık buluşuyorlar. Selmin'in dudaklarına ruj sürmek için Ferhad'dan müsaade koparmaya boş yere nasıl çalıştığını geçen kendisi bize anlatmıştı. Hâlâ ruj süremediğine göre, Ferhad'ın kurduğu kıskançlık disiplini berdevam.[*] Selmin onunla bozuşsaydı, eve gelir gelmez ilk işi aynanın önüne geçip hünerli bir makyaj yapmak olurdu. Bunu ne kadar sevdiğini hep biliriz.

Meral'i benden ayırmak istiyen Ferhat Selmin'i bu evin içinde bana karşı bir vasıta haline getirmiştir. İntikam almak istiyor. Çünkü ona karşı Mefharet'ten evvel ben menfî bir tavır aldım. Aramızdaki mücadelenin hedefi kalblerdedir. Ferhat kız kardeşinin, ben Selmin'in içindeki aşk âsilerini destekliyoruz. Her kalbin içinde aşka karşı, aşkla beraber doğan muhalefet, aradığı silâhları dışarıda her zaman bulur. İnsanlar arasındaki zarurî kutuplaşmalar bu imkânı daima hazırlar. Herkesin düşmanı vardır. Ferhad'a kızmıyorum. Mücadele ahlâkımız ve silâhlarımız aynı. Selmin'e de kızmıyorum, cephesi Ferhad'ın yanı başıdır. Meral'in aptalca telkin altında kalmaktan başka mazereti yok. Ferhad'ın kız kardeşi ve Selmin'in mektep arkadaşı olmak, küçük dostluk mücadeleleri için yeter sayılabilecek yakınlıklardır. Fakat aşkta böyle bir tercih, ya budalalık veya sevginin yetersizliği demektir. Bu son ihtimal beni heyecanlandırıyor ve meseleyi soğuk zekâ plânından

çıkarıyor. Deminden beri komşu radyosunun çaldığı ve duyduğum halde dinlemediğim la majör sonadına dalıyorum: Cesar Franck.

Ve hâtıralar.

Gözlerimi yumuyorum.

Roman.

Belki on cilt doldurur, belki incir çekirdeği doldurmaz. Ne istiyorsunuz? Aşkta musiki, sevgilinin vesika fotoğrafını kâinat ebadında bir agrandismana çıkaran muhayyilenin objektifini bir anda açıyor. Meseleye bir türlü dönemiyorum. Neydi? İki ihtimal: Aptallık veya aşkta yetersizlik. Veya ihanet ki, o demektir. Bunlar kestirme hükümler. Beni tatmin etmiyor. Fakat aralarındaki yakalanmaz inceliklerin sezilmesi için hareket üsleri hazırlıyor.

Daha doğrusu her aşkın köhne ve ebedî meselesi içindeyim: “Beni seviyor mu?” ve “Ne kadar?” Büyükanne, hala, teyze, koskoca insanlar bunun cevabını beş yaşındaki çocuktan bile istiyecek kadar zayıftırlar. Bambino küçük ellerini derece derece açar, “Beni ne kadar seviyorsun?” sualine “Oda kadar”, “Ev kadar”, “Dünya kadar” cevaplarını verir. Sevgisini adamına göre derecelendirmesini ve ölçmesini beş yaşında öğrenmiştir. Koketrisi de vardır. Her zaman doğruyu söylemez. Cevabını menfaatine veya merhametine göre ayarlandırır. Büyüklerden daha büyük olacağı ânı yaşamaktadır. Tahtından aşk ihsanları[*] dağıtır. Bu çocuktan daha küçüğüz.

Hayır. Besim’e hak vermiş olmayayım. Meseleyi gurura bağlayıp rahat etmek kolaydır. Yahut menfaate. Hayır. Bunu Simeranya’ya ait sahifelerde yazacağım. Dünden beri bu notları toplayıp “Simeranya” adında bir kitap çıkarmayı düşünüyorum. Onu parça parça ilhamlar ve düşünceler halinden kurtarıp bir plâna göre yeniden yazmak daha iyi olacak. Böyle bir kitap sayılı bir kaç adamı düşündürebilirse hedefine varır. Vaktiyle “Maldoror” şarkılarının tercümesi buna bile muvaffak olamadı ve muharririn de, mütercimin de adını yapraklariyle birlikte soldurdu. Bu tecrübem, benim gibi

kendisine sosyal bir varlık sebebi tedarik için, maddî ihtiyacı olmadığı halde, bir sigorta şirketinin ve bir bankanın idare meclisi âzalıklarından başka işi olmayan bir amatörün, yazı hayatına misafir olarak bile girip çıkamıyacağım göstermeye yeter mi? Türkiye'de Comte de Lautreamont'u[*] tadacak beş kişi bile bulunmayacağına inanmam. Tenkid yazanların o tercümeye lâkayt kalmaları, o beş kişinin de, benim gibi yazı hayatının dışında bulunduklarına delil olabilir; yahut bizde henüz tenkidin doğmadığını farzettirebilir. Bu defa tamamıyla benim hayalimin ilk çocuğu olan "Simeranya"yı iki yüz taneden fazla bastırmayarak her meseleyi dünya perspektifinde görebilen kimselere hediye etmek mümkündür. Önsözde, yirminci asrın ilk yarısını dolduran ve hepsi iflâsla neticelenen ihtilâllerin ve dünya harplerinin neden bir çağ sonu işaretleri olduğu, neden yeni bir dünya hasreti doğurduğu ve "anticipation"[*] romanlarını çoğalttığı izah edilebilir. Fakat "Simeranya" bir roman olmayacaktır. Sadece bugünkü insanın kendi kendisi hakkındaki telâkkisinden, bilgisinin temellerine, metodlarma ve bütün sosyal müesseseleriyle değer sistemine kadar baştan başa inkılâba muhtaç bir dünyanın huzursuzluğunu duyan bir adamın 150 yıl sonraki tekâmül imkânlarını düşünerek tasarladığı muhayyel bir ülkedeki hayat bir seyahatname şeklinde yazılacaktır. Bu kitap benim, içinde yaşadığım obsesyonun mevzuunu da değiştirebilir. Meral'e karşı tek müdafaam o olur.

Bana bir suikast hazırladığını farkediyorum. Ağlar evimin içinde ayaklarımın ucuna kadar gerilmiştir. Mera'lin budalalığı bu komploda âdi bir vasıta olduğunu sezmemektir. İçindeki âsi "İkinci"nin en az beş yüz yaşında olduğunu ve bugünkü soysuz cemiyette başkaldırmak fırsatını bulduğunu anlayacak seviyede değil. Anlasa, bir türlü tasfiyeye muvaffak olmadığı bu ikiliğin sonunu da görür, dehşete düşer ve delirirdi. Kadının şipşak -enstantane demek istiyorum- zekâsı kapalı "an"ların dışında anlayış kabiliyetinden mahrum. "Simeranya"nın ona her şeyi sezdireceği şüpheli. Şüpheli derken yine bir ümidim

var. Fakat bunun ikinci Meral'in dişinden ve tırnağından kurtarmağa belki de boş yere çalıştığım birinci Meral'e ait olduğunu biliyorum; bu ümidimin de onunla birlikte parçalanması ihtimali olduğunu biliyorum.

Şimdi o, yeni tayyörünün içinde geçirdiği şekil inkılâbının heyecanıyla mest, benden başkalarına ait dikkatler arayan görünüş kazancının onu yeryüzünün milyonlarca lüks tavuğunda müşterek bir koketri seviyesine ve terzi makasından çıkma kuklalar serisine düşüren bir kayıp olduğunu bilmiyor. Moda basma kalıbı yerine ferdi yaratmalarını koyan şahsiyetlileri bulmak için Simeranya'ya kadar gitmeğe lüzum olmadığını ona söyledim. Benim dostlarım arasında üç zengin kadın, biri Nermin Asal, ömrünün dörtte biri Paris'te ve Londra'da geçmiş kadın, eve çağırdığı mahalle terzisine kendi kreasyonlarını diktirir ve zarafet rekorunu kimseye vermez. Şükran ve Nebile de öyle. Simeranya'da giyim bahsi büsbütün ayrılır. Cildi muhafaza ettiği halde güneşin ultra-violet'lerinden mahrum etmeyen, vücuda yapışık, ince ve şeffaf bir kumaş, insanları süs ve çizgi yalanından kurtarmaktadır. Beslenme rejimi, şekil telkini ve musiki refakatinde hareketler ve hafif masajlar sayesinde her kadının kendi kendisine en güzel biçimi yaratabileceği anlaşılmıştır. Bu şekil telkini seanslarını kitabımda izah edeceğim. Vücut, bir insanın zihninde ısrarla tasarladığı sabit imaj levhalarına göre gelişir ve biçim alır. Hattâ gebe kadınlar, bu seanslarla, doğacak çocuklarının biçimleri üzerinde bile tesir edebilirler. Simeranya'da estetik ölçüler, sosyal bir arşetip[*] değerini kazanabilmek için, bugünkü dünyamızda olduğu gibi, üstün fertlerin yaratmalarından aşağı tabakalara âdi taklit yoluyla kendini kabul ettiren örneklerden doğmaz. Aksine olarak bütün Simeranyalılar, her biri kendi yaratma kabiliyetinin derecesine göre bir gayretle güzelliğin İlâhî arşetipini sezerek mekâna ve zamana uygun bir sosyal prototipin gelişmesinde âmil olurlar. Böylece moda, bir sınıfın estetiği halinden çıkıp bütün bir cemiyetin malı haline gelir ve derece derece herkesin

yaratıcılık hissesini taşır. Esasen Simeranya, herkesin her sosyal harekette samimî ve tam iştirakini sağlayan yeni bir cemiyet yapısının adıdır. Bu iştirak, şimdiki dünyamızda olduğu gibi, vatandaşın yalnız politika sahasında ve yalnız dört senede bir sandığa attığı bir oy pusulasıyla değil, bütün sosyal müesseselerde herkesin, hergün ve her an müşterek bir ideale doğru bütün davranışlarını âhenklendiren yeni bir cemiyetin bünyesinden ve normal işleyişinden doğar. Tamamıyla fonksiyonel bir bünye hareketinin tabiî neticesidir.

Meral'in bütün bunları kavrayabilecek bir sezgi dehâsına sahip olduğunu umdum. Beni onun büyük plânları kavrayabileceğini zannettirecek tarzda iri ve aydınlık gözlerine bağlayan bu ümittir. Aldanmış olabilirim. Yahut bir ucu beş asır önceden, bir ucu bugünkü dünyadan, bir ucu memleketten, bir ucu -gittikçe daha küçüldüğü için telkin şansları artan- mühitinden yağan tesirler onun ruh köklerine işleyebilir ve bana dâvamı kaybettirebilir. Bütün bu telkin kıyameti önünde ben neyim? Hiç ve her şey. Tek adam ve kendi kendimin elçisi olarak, hiç. Fakat bir küfeci çocuğunun kalbinde bile gizli hasreti yanan bambaşka bir dünyanın ve yepyeni bir çağın temsilcisi olarak, her şey.

Şimdi mücadelenin fiilî tarafını bir daha yoklayalım. Bu evde Ferhad'a karşı ilk muhalefet, Selmin'in annesinden evvel benden doğdu. Bu sefihe[*] karşı duyduğu alâkada Selmin'in felâketli istikbalini sezdim. Aldanmam. Ferhat da, karşılık olarak, benden kızkardeşini sökmeğe çalışıyor. Selmin onun cephesinde, Mefharet benim tarafımda. Fakat o da, Besim de benim Meral'e bağlılığımı sezmiyorlar. Ben gizliyorum, çünkü Mefharet'in patavatsız fevri[*] hareketleriyle ince muvazeneleri bozmasından korkuyorum. Selmin gizliyor, çünkü Mefharet'e karşı kullandıkları "ehveni şer" politikasının gizli muvazenesi de böyle icap ettiriyor.

Bu politika Selmin'in karnındaki çocuk için en az fena babanın Ferhat olduğunu Mefharet'e kabul ettirmektir. Asıl baba odur ve aç adam rezaletiyle kıyas edilirse, elbette bir

serseriye tercih edilir. Kızkardeşimi böyle düşünmeğe mahkûm edip Ferhad'a kollarını ve evin kapılarını açtırmak için kurulmuş bir tuzak. Selmin reşittir[*] ve gayrı menkullerde hissesi vardır. Fakat Mefharet'e annesinin hediye ettiği mücevher koleksiyonu, bir kuruşun hesabını bilen Selmin için aşka feda edilecek kadar az değerli değildir. Annesiyle bozuşmak istemez. Mücadelenin Selmin cephesi budur. Meral cephesinde Ferhat, kızkardeşinin kalbini benim avucumdan kendi avucuna almak için, onu benden daha genç arkadaşlarının tesir çemberi içine sokmağa çalışmaktadır. Kızın mukavemeti gittikçe azalıyor. Farkındayım. Bu tesirlere onun lüks ve macera temayüllerini de okşayan aşifte Feriha'nın Paris'ten yolladığı mektuplar da biniyor. Benim bütün zaafım aramızdaki -enerji değil- yaş farkının fazla olmasıdır. Karşı taraf bunu istismar ediyor ve zavallı Meral'in kalbini, içinde bütün bir çağın, bütün bir dünyanın, memleketin, yakınlarının, benim ve müşterek ideallerimizin çeşit ve yığın yığın tesirleri boğuşan bir harp meydanı haline koyuyor.

Anlamadığım nokta, Meral'de bana karşı iki aydan beri başlayan değişmenin on günden beri farklı surette artmasıdır. Benim ihtirasımın çapı önünde bu fark, günden güne kaçınılmazlığa mahkûm bir dramın tohumunu şişirir. İçimde böyle bir felâketin sıkıntısını duyuyorum. Rakibe karşı değil, her türlü gizliliğe ve suikaste karşı bir canavarım. Bu karanlık noktada gizlenen hareket veya his yalanının öfkesi ve nefretiyle dişimden tırnağıma kadar silâhlanıyorum.

Bütün bu sessiz ve şekilsiz -fakat biçimsiz değil!- mücadelede en masum tip Necile'dir. Meral'in annesi, hiçbir şey bilmiyor. Öğrendiği takdirde öteki taraf, bana karşı, atom bombası değerinde bir silâh kazanabilir. Fakat bu kadar ileri varamazlar; bilirler ki Necile her şeyi öğrendiği gün, Mefharet'ten kat kat çılgın, her şeyi bir anda havaya uçuran bir tahrip âleti haline gelebilir. Ve iki tarafa ait plânlar da, neticeleri de bir anda yok olabilir. Ne var ki, onların bu korkusu, Ferhat'la Selmin'in evlenecekleri güne kadar sürer.

Ondan sonra, kızını benden kurtarması için Necile'yi harekete getirmekte hiçbir mahzur görmezler. Tehlike o zaman başlar. Şimdilik Mera'li benden soğutabilecek tesirlerin koleksiyonunu yapmakla meşguldürler.

Meselâ, bak, işte şimdi hatırlıyorum. Geçen gün Selinin bana niçin "Dün gece nerede idiniz?" diye sordu? Onda böyle bir meraka ilk defa rastlıyorum. Maksadı ne olabilirdi? Bu bende garip şüpheler uyandırıyor. Bir tanesi açık. Selmin'in maksadı benden cevap almak değil, almamaktı. Bir şey gizlediğimi tesbit etmekti. Ferhat kanaliyle bunu Meral'e yetiştirecekti. Şimdi anlıyorum. Meral'e o geceyi dışarıda geçirdiğimi söylememekle hata ettiğimi de şimdi anlıyorum. Dün söylemeliydim ona bunu. Çok tereddüt ettimdi. Öğleden sonra evde olmadığını benden gizleyişinin intikamını almak zaafından kendimi kurtaramadım. Mânâsızdı bu. Fakat hakikati öğrenmesi ihtimalini düşünmedim. Şimdi Selmin'in bunu bana sorduğu ânın havası bulutlu bir hâtıra. Ben susmuştum. Etrafımda da, mânâsı şimdi gözümde büyüyen bir sessizlik vardı. Sualin garabetiyle[*] izah edilebilir bu. Fakat Mefharet gibi hislerini tutamıyan bir kadının, kızını paylayacağı yerde susması, sualden daha garip değil mi? Belki benim cevabımı merak etti. Besim de öyle. Şimdi hatırlıyorum. Mefharet âdeta sıçramış, Besim'e bakmıştı. Sıçraması kızının sualini mânâsız bulduğu için; Besim'e bakması ne için? Bir his ortağı aramak istedi belki. Fakat daha evvelden kalan birtakım sezintiler var içimde. Mefharet'le Besim'de bana karşı bazı dikkatler sezmiştim. Derin bir his hayatı içinde olduğumu anlıyorlar da ondan mı? Belki. Yalnız... dur., daha fazla bir şey... Mefharet Selmin'le ilk defa münakaşa edip de bayıldığı gün, evet, salonda, gözlerini -açar açmaz- bana dikmişti... Meral'le buluşmak için hemen giyinmek ve trene yetişmek istiyordum. Tamam. Mefharet kendine geldikten sonra garip bir şey söyledi bana. Şimdi hatırlıyorum. O gün ve o günden sonra niçin düşünmedim bunu? O gün, giyinirken, trende ve daha sonra, sevgilinin realitesine yaklaşırken, belki onun zihin

sahasından obje sahasına geçmek üzere bulunuşunun zarurî neticesi olarak, her zamanki gibi, ona ait hiçbir şey düşünmemenin ve düşündüğüm takdirde o güne kadar beni saatlerce, en küçük teferruat içinde oyalayan şüphenin yerinde anlaşılmaz bir boşluk bulmanın hayreti ve kayıtsızlığı beni sarmıştı. Artık ona ait olmayan teferruata da mânâ vermekten kaçmış olabilirdim. Bu büyük istihalenin[*] garabetine dikkatim yeni değil. Meral'i göreceğim an yaklaştıkça ona ait meselelerin teferruatı üzerindeki alâkalarının hepsini toptan kaybediyor, hatırlamaya çalışsam bile muvaffak olamıyordum. Adeta yaşanacak anların tasavvur çemberi içine girince, yakın bir geleceğin süngeri yaşanmışları siliyordu. Böylece daha sonraya yönelen dikkatim, Meral'e ait olsun, olmasın, daha evvele bağlı mânâların üstünden de şuursuzca kayıp geçiyordu.

Mefharet'in sözünü ancak şimdi hatırlıyor ve garip buluyorum; "Besim'in ahlâkını gittikçe daha çok beğenmeye başladım. Artık bu evin içinde yalnız ona itimadım kaldı. Fenalığı dilinde." O anda Besim'in şimdi daha iyi hatırladığım gizli bir telaşla bahsi değiştirmeğe çalışıp "Bu kolonya daha iyi değil mi? Öteki gibi barut kokmuyor ya..." demesi, Mefharet'in acı sitemini büsbütün, vahimleştiriyor. Kızkardeşimin Selmin'le münakaşa ettikten sonra bu sözü bana söylemeye lüzum görmesi çirkin bir şüphe ânı yaşadığını gösterir. Benden, benden şüphe, benden şüphe etmiş olacak. İğrenç.

Fakat sebepsiz mi? Tabiî, Mefharet'in şüphesi, kızının sualinden doğmasa bile, onunla kuvvetlenmişti. Selmin ona bu şüpheyi vermek istemiş de olabilir. Hep Ferhad'ı "ehven-i şer"[*] göstermek politikasının, artık alçakça diyebileceğim hislerinden biri. Selmin'i bu bataklığa indiremem. Yalnız, annesinin bu şüphesini sezmişse ve onu izale etmek istemişse, maksadı yine Ferhad'ın en az fena baba olduğunu hepimize birden kabul ettirmektir. Zekâsını korkunç bir hale getiren böyle bir oyunla bütün bir ailenin rezalet korkusunu kendi aşkının lehinde bir silâh olarak kullanıyor. Bunda şüphem yok.

Ve muvaffak olabilir. Mefharet Selmin'in Ferhat'la evlenmesini aç adamdan bir çocuğu olmasına tercih eder. Bu hikâyenin yalan olduğunu öğrenirse, sevinir ve Ferhad'ı sever bile. Kızın zekâsı yalnız bir noktada aldanıyor. Beni tam ölçümle anlamamak, her şeyin farkına varabileceğimi hesaplamamak. Bunun cezasını çok acı bir şekilde çekmesi mümkündür. Kendi aşkına benimkini feda edecek kadar ileri varmasını affetmem zordur. Onu Ferhad'dan ayıramam; fakat hülyasını kurduğu mücevherlerden -ki, günün birinde Ferhat onların en küçüğü kadar bile ehemmiyetli olmayacaktır- onu mahrum edebilirim. Mefharet şimdi bu oyunu anlarsa, benim direktiflerimle hareket ettiği takdirde, Selmin'in ve yardakçısının plânını fitil fitil burunlarından getirebilir. Kendine hâkim olduğu anlarda, Mefharet'in öfke krizlerinde ziyan olan müthiş enerjisi, kininin hedefi üstünde infilâk anını gayet iyi seçen tam isabetli bir bomba gibi patlayabilir. Presizyon[*] hesaplarını benim yapmam şartiyle.

Şimdilik duralım ve bu defteri kapayalım. Meral'i bugün görmeliyim. Evvelki geceyi ona izah etmeliyim. Ferhad'dan evvel -sonra da olsa olur- hâdiseyi benden duyması lâzım.

Bu defteri daha iyi muhafaza etmek de lâzım, galiba. Yazıhanenin gözüne uyan anahtar yok değil, Selmin'den bunu umarım. Kadının aşk ahlâkı bazan aşkın dışında ahlâk tanımaz. Hele derslerinin çoğunu Besim'den alan bir kız için (şimdi bahçedeki sarı gülü ve yalan münakaşasını hatırlıyorum) mübah[*] olmayan hareketlerin sayısı pek azdır. Ahlâk ,mevzuunda benim fikirlerimin Selmin'i balıkyağı gibi tiksindirdiğini, Besim'in fikirlerinin şampanya gibi onu mestettiğini biliyorum. Beni anlıyacağı gün gelip çattığı zaman, korkarım ki, iş işten geçmiş olacak. Tecrübeden sonraki idrak evvelkinden çok daha pahalıdır.

SAMIM defteri kapadı ve göze koydu. Ayağa kalktı. Elleri yazıhanenin kenarında, başını önüne eğmiş, Meral'e itiraf etmeğe karar verdiği gecenin hatıraları arasında, şüpheden ve doğruluk özleyişinden başka bir şey olmayan mazeretinin yerini alacak bir yalana ihtiyaç olduğunu düşünüyordu. O gece kadına söylediğini hatırladı: "Mâsumsa şüphem onu incitir, değilse daha ihtiyatlı olmağa sevkeder". Şüpheyi gizlememekle bir mazeret yalanı söylemek arasında fark azdı. Şu var ki, doğruluk özleyişi gibi bir mazeretin yerine bir yalan ikame etmek, aşk ahlâkı bakımından, Meral'in şimdiye kadar söylediği ve bundan sonra söyleyebileceği bütün yalanları, Samim'in, hiç değilse kendi vicdanına karşı tasvip etmek zorunda kalması demekti. Şimdi her zamankinden ziyade, Mera'lin o gün öğleden sonra evde olup olmadığını bilmeliydi. Hayır, onun bir şey gizlediği muhakkaktı. Samim'in kanaate değil, delile ihtiyacı vardı. Yoksa onu mâsum gibi karşılaması lâzım gelecekti.

Oda kapısının önünde ürkek ayak sesleri geziniyordu. Samim kulak verdi. Selmin'di bu. Her insanın olduğu gibi onun adımlarında da şahsiyet vardı. Samim daha fazla dikkat etti. Yere basan topuktan sonra, sıra ayak parmaklarına gelirken, Selmin'in gizleyicilik, inat ve hesaplı davranış gibi karakter vasıfları, o kısacık ânın yumuşak sesleri ve çıtırtıları arasında beliriyordu. Mefharet geçseydi, adımları daha tok, aralarındaki fasılalar gibi bir topukla parmaklar arasındaki basış anları da gayri müsavi ve bütün yürüyüş hırçın olurdu. Ayak sesleri uzaklaştı.

Samim oda kapısına doğru yürüdü, durdu. Ayak sesleri yaklaşıyordu. Bu sefer adımlar daha az çekingendi ve küçük bir tereddütten sonra verilmiş kararı sezdiriyordu.

Samim kapının vurulmasını bekledi ve aldanmadı.

- Giriniz, dedi.

Topuz dikkatli ve hesaplı bir el hareketiyle ağır ağır çevrildi ve kanat ağır ağır açıldı: Tâ kendisi, Selmin.

İçeriye girer girmez durdu. Bütün odayı dolaşan bakışları Samim'in yüzünü ve gözlerini aradı, buldu, fakat dikkatini gizlemek için hemen yere doğru kaydı. Kısa bir etüd ve kavrayış ânı geçirdiği ve aldığı neticeden çekindiği, yazıhanenin karşısındaki iki koltuğa doğru ilerliyen adımların inhiraflarından[*] belliydi. Vücut, içinden geçtiği boşluğa hâkim değildi ve mekân içinde, kendisine emniyet verecek noktayı sezmekte zorluk çekiyordu.

Samim ağır ağır yazıhanesinin koltuğuna gidip otururken, Selmin, onun karşısındaki iki koltuğun arasında durdu ve sol taraftaki pencerelerden gelen ışığa düşmanca baktı. Bu da, iki koltuktan birini seçmek için geçirdiği kısa tereddüt ânı içinde, yüzünü saklamak ihtiyacının kuvvetli bir tercih sebebi olmasına yol açan temayülün gayri ihtiyarî[*] bir bakışta kendini ele vermesiydi. Samim buna dikkat ettiğini belli etmemek için önüne bakıyor ve bir kâğıdı kıvırıyordu. Fakat Selmin'in ışığa arkasını vereceğinden emindi.

Yine aldanmadı. Kız pencereye arkası gelen koltuğa oturdu ve yine Samim'in tahmin ettiği gibi, ona en hünerli tebessümlerinden biriyle baktı.

- Sizden bir ricam var, dayı, dedi.

Ve mâsumiyet hasreti çeken günahkârın edepli duruşunu oldukça iyi taklit ederek gözlerini önüne indirdi.

Samim ona cesaret vermedi. Susuyor ve kâğıdı kıvırmağa devam ediyordu. Kız lâkırdıya başlamadan önce sesini ayıklamak istiyormuş gibi (hakikatte bir korkuyu savmak ihtiyacının uyandırdığı refleksle) öksürdü. Elini ağzına götürdü ve çekti. Dayısının yüzüne bakmağa cesareti yoktu. Hep gözleri yerde, boğazına takılan, yırtık ve tırtıllı bir sesle:

- Avrupa'ya gitmek istiyorum ben, dedi, üç bin yedi yüz liram var. Dükkânı da satıyorum. Gelecek perşembeye takrir vereceğim ve yirmi üç bin lira alacağım. Bu para bana iki üç sene yeter. Fakat döviz meselesi.

Öksürdü ve dayısına baktı. Samim'in başında hiçbir hareket yoktu ve yüzünde hiçbir şey değişmemişti. Geniş alnının

altında, önüne baktığı için bebekleri iyice görünmeyen gözlerinin kapakları, Selmin'in aradıklarını örtüyor ve cesaretini kırıyordu.

Kız kendini topladı. Büyük bir gayretin ancak bir perde daha yükseltebildiği sesiyle devam etti:

- Fransa'ya gideceğim. Karaborsadan yüzde on beş zararına frank buldum. Yüzde on beş... Çok. Yüzde on farkla bulmak da mümkünmüş. Siz., ki bankadasınız.

Dayısı birdenbire başını yukarı kaldırdığı için Selmin devam etmedi. Gözgöze geldiler. Kız bakışını kurtaramadı ve bir müddet gözünü kırpamadı. Samim, yüzü hiç kımıldamadan, yalnız dudaklarının hafif bir hareketiyle ve nefes kadar uçuk bir sesle:

- Kalk! dedi, şu koltuğa otur, ışığa karşı.

Selmin yerini değiştirirken, kendisi de kalktı, pencereye doğru ağır ağır gitti, geriye döndü ve Selmin'in karşısındaki koltuğun arkasında durdu.

Kız önüne bakıyordu.

Samim gözlerini onun yüzünden ayırmayarak:

- Bütün hesapların mükemmel! dedi, yalnız bunların arasında, benim zekâma çok az pay ayırmışsın. Şimdi sana, içinde yaşadığımız dünyanın, doğrudan doğruya seni alâkadar eden meselelerinden hiç birini açacak değilim. Anlamadığını söylüyorsun. Sabahki itirafın güzeldi. Her fikir seni büyüsüne takıp sürüklüyor. Bunu bildiğin için, dışarıdan gelen tesirlere kafanla değil, inadınla mukavemet ediyorsun. Bu inat nedir bilir misin? Şahsiyetsizliğin yerini alan kör ve karanlık bir benlik duygusudur. İnsanı saadete de, felâkete de götürebilir. Önünü görmediği için düzlükle uçurum arasındaki farkı, adımını attıktan sonra anlar. Sen bu eksiğini tamamlamak için daima hesaplı hareketi de seviyorsun. Kadınların hemen çoğu böyledir, fakat senin kadar değil. İdraklerine ve iradelerine ait noksanları hesapları ve hileleriyle telâfi etmek isterler. "Kadının fendi..." hikâyesi. Bu "fend" kelimesinin sonundaki lüzumsuz "d" harfi yok mu? Bu harf onların cehaletini ve sırf iç güdüleri ile elde ettikleri iptidaî hile tekniğini yüksek bir "fen"

zannettiklerini gösterir. En yüksek mekteplerde okumak onları mutlaka bu karanlıktan kurtaramaz, çünkü bilmek için bilgi kâfi değildir, anlamak da lâzımdır. Onun için, nazariyeleri burada kesip, senin anlayışını kolaylaştıracak bir iki hatıramı söylemek istiyorum.

Samim sigara tabakasını Selmin'e uzattı.

Kız hiç beklemediği bu ikram önünde bir şaşkınlık ânı geçirdikten sonra, hafifçe titreyen eliyle bir sigara aldı ve dayısının çakmağını bekledi.

Samim onun ve kendisinin sigaralarını yaktıktan sonra devam etti:

- Lisede ben arkadaşlarımın -o zamanki tâbirle- hâlet-i ruhiyelerini[*] anlamak merakında idim. Bu bende bir delilik halinde idi. Bahçeden sınıfa girdiğimiz zaman, yerlerine oturmak için yanımdan geçenlerin yüzlerine, dikkatimi sezdirmeden bakmak âdetimdi. Teneffüste, talebe grupları içinde susar ve söylenen sözlerden ziyade gizlenen temayülleri anlamaya çalışırdım. Arkadaşlarımı kendime göre birtakım mizaç, huy, karakter zümrelerine ayırmıştım. O zaman yazdığım şeyleri hâlâ saklarım. Bu dikkatlerin ve bu notların sonraları insanları daha iyi anlamak için bana çok faydaları olmuştur. Tabiî, çok çeşitli karakterler vardı. Bunların içinde iki tanesi gayet basit bir tarzda birbirine zıttı. İki arkadaşım vardı ki biri doğru söylemesini, öteki de yalan söylemesini bilmezdi. Tabiî, umumî olarak. Yani birinin her söylediği yalan, ötekinin her söylediği doğru idi demek istemiyorum, umumî olarak.

Yalanı seven arkadaş, ki adı Süleyman'dı, mübalâğayı da severdi. Sık sık "Şerefsizim, namussuzum" diye yemin ederdi. Meselâ: "Şerefsizim o kadar acıdım ki çocuğa, babamdan aldığım haftalığı olduğu gibi ona verdim", yahut "Namussuzum, o kadar hayret ettim ki, kalbim durdu, yere yuvarlandım". Sözlerinde ölçüden eser olmayan Süleyman'ın bütün hareketleri ölçülüydü, önceden hesaplıydı, meselâ sokakta koluma girer: "Aman, dostum, galiba caddeyi

süpürüyorlar, bu ne toz! Geriye dönelim. Saraçhanebaşına kadar yürür, oradan tramvaya bineriz.” Maksadı Saraçhanebaşı’nda bir dükkâna bıraktığı paketi almaktı. Bunu söylese, ben oraya kadar gitmez değildim. Fakat bir arzusunu yaptıran insanın küçük minnetinden kurtulmak istediği için, maksadını gizlerdi. Arkadaşlar arasında, yeni giydiğim elbiseyi büyük mübalâğalarla methettiği zaman, yahut bir münakaşada benim tarafımı hararetle tuttuğu zaman anlardım ki, yalnız kaldığımız zaman benden ödünç para alacaktır. Bir gün, yine bahçede, arkadaşlar arasında beni göklere çıkarıyordu. Yalnız kalınca, onu zahmetten kurtarmak için:

“ - Süleyman, dedim, kaç paraya ihtiyacın var?

“Suçüstü yakalanmaktan kaçarcasına inkâr etti:

“ - Hiç ihtiyacım yok.”

İsrar ettim:

“ - Süleyman, doğru söyle, çok memnun olurum.

“Bağırdı:

“ - Şerefsizim, ihtiyacım yok. Babam bugün bana açıktan beş lira verdi.

“Yalan söylediği zaman, leblebi gibi küçük gözleri çok oynardı. Hangi hareketleri yaptığını da bilirdim. İnanmadım. Israr edemezdim. Öğle teneffüsünde evine gitti. Döndüğü zaman bahçede beni bir kenara çekti:

“ - İşte şimdi ihtiyacım oldu, dedi, teyzem bizde misafirdi. Apandisit krizi tutmuş. Ameliyat olacak hemen. Ben de verdim cebimdekini. Üç lira eksik geliyor.

“İstediğini verdim. Doğruyu söyleseydi daha fazlasını alabilirdi. Bir hafta sonra, yalanını unutarak bir konuşma sırasında teyzesi olmadığını ağzından kaçırdı.

“Süleyman, aramızda, yalanı ve mübalâğalariyle meşhurdu. Dünya görüşü de mizacına uygundu. Hayatta her şeyin yalan ve palavra olduğunu tekrarlayan vecizeleri vardı. Samimiydi. Hileyi muvaffakiyetin en büyük şartı sanıyordu.

“Bu arkadaş üniversiteyi bitirdikten sonra bir çok mesleklere girip çıktı: Hocalık, gazetecilik, komisyonculuk etti. Hiç birinde muvaffak olamadı. Bir aralık parti hayatına girdi, kısa

süren bir şöhret yaptı, birdenbire söndü. Keskin hicivler yazdı. İhtiyar ve zengin bir kadınla evlendi, bir müddet onun parasını yedi ve jigololuğa[*] bile devam edemedi. İntihar etti, ölmedi. Şimdi saçlarının her teli bembeyaz, bütün neşesini, ümidini ve konuşma zevkini kaybetmiş, küskün ve âvâre, iki ağabeyisinin yardımıyla yaşıyor ve “kurtarıcı bir hastalık” bekliyor. Geçenlerde rastladım, itiraf etti. “Kurtarıcı bir hastalık” tâbiri onundur.

“Öteki arkadaş, ki adı Fahreddin’dir, dikine doğru söylemeyi severdi. Fakat onun hakikat sevdasına başkalarını hayrete düşürmek, üzmek, sinirlendirmek arzuları da karışıyordu. Kendi kendisini yemek için de bu kör kadıcılık yoluna sapardı. Hayret verici ve bazan onun hesabına insanı rahatsız edici itirafları vardı. Âdeta bu bir hakikat sadizmi[*] idi. Ufak tefek hırsızlıklarını itiraflarını, homoseksüel temayüllerini bir kaç kişi arasında açıkça söylerdi. Kendisinin ve başkalarının sırlarını saklamazdı. Tabiî, anlarsın ki, rahatsız edici derecede zevzek ve geveze idi. Çok tanıdığı vardı, hiç dostu yoktu. Bahçede, etrafında geçici alâka grupları toplanır ve dağılırdı.

“Tuhaftır, o da mektepten çıktıktan sonra, Süleyman gibi, hemen hemen aynı mesleklere girip çıktı. Hiç birinde tutunamadı. Ailevî bazı felâketler de geçirdi. Fakat bunların hepsinde onun hataları ve mesuliyetleri vardı. Hikâyesi çok uzundur. Klâsik âkibete düştü: Kendini içkiye verdi. Fakat kurtarıcı hastalığı çok beklemedi, bir kalp sektesinden öldü.”

Samim kızın karşısındaki koltuğa oturdu, onun gözlerini aradı, buluncaya kadar sustu. Bakıştılar.

Devam etti:

- Bu misallerden bir netice çıkaralım mı? Yalancılığa da, doğruculuğu da tahammül etmeyen bir dünyadayız. Sırasına göre yalanla doğruyu combine[*] eden bir cemiyet ve ruh yapımız var. İnsan realitesi tezatlıdır. Sen şimdi bunu anlamazsın. Bazan hakikat vahşidir, insanların arasına salıvermeye gelmez. Fakat o hakikatlere tasma takmak dururken yerlerine yalanları sürmek, neticeleri bakımından,

daha tehlikelidir. Emin ol buna. Belki henüz kavrıyamıyorsun, “Yaşamalıyım ki anlayayım” diyeceksin... Bunu anlayacak kadar yaşadın. Geçmişi düşünmek kâfi. Zihnini yor biraz. Benim seni sevdiğimden şüphen yok, değil mi? Senden fazla yaşadığımı da biliyorsun. Mutaassıp değilim. Beni böyle görürsen çok hata etmiş olursun. Dikkat et. Ben seni içinde çırpındığın buhrandan kurtaracağım.

Samim yazıhanesinin koltuğuna oturdu. Dirseklerini koydu ve ellerini kavuşturdu. Kaşları çatılan, dudakları uzayan, düşünceden ziyade hâlâ inadı içinde katılaşan Selmin’in bütün yüz ve beden ifadesinde bir inkılâp bekledi.

- Düşün! dedi ve sustu.

Biraz sonra:

- İyi düşün! dedi.

Fakat Selmin’in halinde bir inkılâba doğru gittiğini umduracak hiçbir hazırlık yoktu.

Samim onu muayyen bir suale cevap vermek zaruretinin sarsıntısı içinde uyandırmayı denemek istedi ve sordu:

- Düşündün mü? Hâlâ döviz istiyor musun?

Selmin derin bir nefes alarak başını ağır ağır yukarıya doğru kaldırdı. Yutkundu ve boğuk bir sesle mırıldandı:

- İstiyorum.

Samim bir müddet daha sustu. Sonra, öfkeye de, şefkate de çekilebilecek iki mânâlı bir sesle:

- Sen buraya döviz için gelmedin, dedi.

Selmin ümitsizliği kolayca sezilen bir ısrarla cevap verdi:

- Döviz için geldim.

Samim birdenbire sesini yükseltti:

- Hayır!

Ve tehlikeli bir hareket yapmak istiyormuş gibi ayağa kalktı:

- Hayır, diye tekrarladı, sen bize Ferhad’ı kabul ettirmek, onunla beraber kurduğun rezalet projesine bizi inandırmak istiyorsun. Aç adam hikâyesi de, Avrupa seyahati de yalan.

Selmin dayısına hayret ve korku dolu gözlerle baktı.

Samim gittikçe yumuşayan bir sesle devam etti:

- Sen iki cepheli bir inat ve isyan içindesin. Evvelâ annene karşı. Onu kendi arzuna râmettikten[*] sonra, Ferhat'la hesaplaşmak istiyorsun.

Selmin de ayağa kalktı:

- Ben sizin zekânızdan korkuyorum, dedi.

Sonra oda kapısına doğru bir adım attı, durdu ve dayısına döndü:

- Fakat biraz evvel söylediğinizi unuttunuz.

- Ne söyledim?

- Bazı hakikatler vahşidir.

Samim güldü.

- Korkma, dedi, göreceksin, benim hakikatlerim seni ısırmayacak. Gel, otur karşıma.

Selmin oda kapısına, hızla yürüdü:

- Hayır, gidiyorum.

Fakat kapının açılan tarafına değil, menteşe tarafına doğru giderek bir elini uzatmış, kör gibi kanadın üstünü yoklamaya başlamıştı. Birdenbire silkindi ve uyandı. Şaşırdı. Ağzından küçük bir hayret çığlığı koptu. Sonra, çıplak kolunun teninde bir sıcaklık duyarak sıçradı. Dayısı yanıbaşında, onu kolundan tutmuş, hafifçe çekiyordu:

- Gel Selmin.

Kız kolunu çekti ve dışarı çıkmak istedi. Fakat yürüyemedi. Sallandı. Geriye döndü. Sendeledi. Koltuğun yanına gelip durdu. Son bir tereddüt daha geçirdikten sonra, koltuğa kendini atarcasına oturdu ve sessiz hıçkırıklarla ağlamaya başladı.

Samim onun saçlarını okşadıktan sonra karşısına oturdu. Beklediği inkılâbı müjdeleyen bu gözyaşlarının serbest akışına mâni olmamak için hemen ayağa kalktı ve pencereye doğru yürüdü. Ona uzaktan bakıyordu.

Selmin'in ağlaması uzun sürmedi. Yüzünün yapısı çabucak yerine gelmişti. Kaşlarının ortasındaki inat buruşuğu dağıldı ve uzanmış dudakları toplandı.

Karşısındaki koltuğa oturan Samim ona bir sigara daha ikram etti.

- Benim arkadaşlığım senin bütün meselelerini halledebilir, Selmin. Şimdi sen, aşk mücadelesi değil, mücadele aşkı içindesin. Bundan ne anladığımı söyleyeceğim. Evvelâ annene karşı bir bağımsızlık savaşı açtın. Bu, senin vesayetten[*] kurtulmak isteyen ve tam gelişmesinin şartını hürriyette bulan şahsiyetin uzun yıllardan beri gördüğü rüyadır. Annene kendi arzunu kabul ettirdikten sonra, Ferhat'la başbaşa kalacaksın. Onunla mücadelen kendi kendinle mücadelendir. Buna aşk denemez. Çünkü aşkın muzaffer olduğu mücadelelerde artık mücadele yoktur. Bu mücadele uzun sürerse bir mücadele aşkı halini alır. Gururla arzu çarpışır. Ferhad'ın Don Juanlığı sende hem gururu, hem de arzuyu kırbaçlıyor. Annenin cephesinde serbest kaldığın gün Ferhat'la daha rahat mücadele edeceksin. Ben her ikisinde de sana yardım edeceğim. Biraz sonra öğle yemeğinde, annen Ferhad'ı reddetmeyecek. Emin ol. Hattâ benim nüfuzumu kullanmama lüzum kalmıyacak. Ondan sonra, Ferhat meselesinde, beni yanında bulacaksın.

Selmin dişleri kilitli, ağzının içinde yuvarlanan sesi kıvrak dudak hareketleriyle doldurarak:

- Benim ondan alınacak intikamım var, dedi.

Samim başını salladı:

- Alacaksın!

Selmin gözlerini dayısına kaldırdı ve uzun süren bir hareketsizlik içinde ona baktıktan sonra:

- Dayı, dedi, ben aylardan beri sizinle açık konuşmak istiyordum. Biliyordum ki, bu evin içinde, hattâ belki bu dünyada en anlayışlı dost sîzsiniz benim için. Fakat çekiniyordum sizden. Bir türlü anlayamadığım fikirlerinizden korkuyordum. Fikirlerinizden de değil, ruhunuzdan mı, nedir işte, siz onu daha iyi bilirsiniz. Siz çünkü, benim için daima karanlıktınız.

- Bunu anlıyordum. Fakat ben senin meseleni halledeli yarım saatten fazla olmadı. Hepsini defterime yazdım. Şimdi senden

de bir dostluk bekliyorum.

Selmin derhal anladı ve başını yukarı alarak:

- Şüphesiz, dedi, ben de size onu söyleyecektim. Artık Meral meselesinde bana güvenebilirsin.

Samim gülümsedi. Önüne baktı. Kızın beklediği itiraftan çekinmeyecekti. Bir sigara daha yaktıktan sonra:

- İlk endişemi üç gün evvel yaşadım, dedi.

Ve tütüncünün önünde başlayan ve kısa bir zaman içinde kanaat halini alan şüphesini anlattı.

- Biliyorsan söyle, dedi, bir gün evvel, yani geçen cuma günü, öğleden sonra, Meral evde miydi?

Selmin, bildiği pek çok şeylerin ilk kelimesi olduğunu sezdiren bir mânâ dolgunluğu ile cevap verdi:

- Değildi.

- Nerede olduğunu biliyor musun?

Selmin gülümsedi ve başını salladı:

- Tabiî, dedi, İstinye'de idi, otomobil kullanıyordu, yanında Cezmi vardı.

Başının döndüğünü ve yüzünün sarardığını hisseden Samim, bu vuzuha dayanamadı ve ondan kurtulmak ümidine tutunarak sordu:

- Emin misin?

Selmin dayısının sarardığını görünce, tereddüt etti; fakat Samim bu tereddüdün zaafı içindeki merhamete hemen isyan ederek sesini yükseltti:

- Söyle.

- Eminim tabiî, çünkü beraberdik. Ferhat'la ben arkada oturuyorduk.

Samim ayağa kalktı. Rengi yerine gelmemişti. Soluyordu. Boğazında bir kuruluk duydu ve yutkundu.

- Meral'in Cezmi ile ondan evvel kaç defa buluştuğunu da biliyor musun?

Selmin gecikmeden cevap verdi:

- Evet... üç defa.

- Münasebet ne kadar ilerlemiştir?

Selmin emniyet veren bir keskinlikle:

- Henüz korkulacak bir şey yok, dedi, Meral Cezmi'yi size tercih etmiyor, fakat otomobilini ona tercih ettiğine eminim.

Samim elini çenesine götürdü, uzun zaman, hiç kımıldamadan durdu, sonra ağır ağır kıza yaklaştı ve elini hafifçe onun omuzuna koydu:

- Haydi kalk, dedi, şimdi aşağı inebiliriz.

MEFHARET, Selmin'in doğru söylemiş olması ihtimalini kabul etmeye başlar başlamaz, onun yüzüne bakakaldı. İlkin: "Yalan" diye bağıracaktı. Fakat kızının çocukluğundan beri, doğru söylediği zaman, hiçbir izaha ve delile ihtiyaç bırakmadan, bir anda inandıran öyle tarif edilmez bir hali vardı ki, annesi yine bununla karşılaşınca, ona ve kendi kendine "Nasıl olur?" diye sormadan evvel, âdeta vücudunda bir noktaya değmiş gibi, hakikatle temasa geldiğini hissetti.

Bu ilk duygu geçtikten sonra zekâsı işlemeye başlamıştı. Evvelâ ona değil, kendi kendine sordu: "Nasıl olur? Ferhat'la bozuşmamış mıydı? Yalan mı? Şimdi yalan söylemediği ne malûm?"

Samim'in ve Besim'in yüzüne baktı. Onlar da susuyorlardı. Fakat ikisinde de hayret yoktu. Biliyorlar mı? Danışıklı döğüş mü? Üçü birden onu aldatmak için söz birliği mi ettiler? Nasıl olur? Besim deminden beri burada idi. Selmin büyük dayısıyle beraber girdi odaya. Bu ikisinin, aralarında anlaştıkları belli. Her şeyi bildiği Samim'in halinden belli. Fakat... Nasıl olur? Ağabeyisi yalan söylemez.

Mefharet gözlerini Selmin'in yüzünden ayırmayarak sordu:

- Nasıl olur? İnsan kendine bu kadar çirkin iftira atar mı? Nasıl olur? Nişanlın duyarsa ne der?

Selmin hep o sakin ve inandırıcı haliyle cevap verdi:

- Onun haberi var. Beraber tertip ettik. Sana bir rezalet korkusu vermek için. Başka türlü Ferhad'ı kabul edemeyecektin. Şimdi inanmayacak kadar sevindin, değil mi? Nihayet., iş bir nikâha kalır.

Mefharet öfkeye yakın bir heyecanla:

- Elâlem hesap bilir! diye bağırdı.

Besim ürkek ve neşeli bir kahkaha ile söze karıştı:

- Yedi ayda doğan çocuklar da var. Mesele kalmadı. Sen altın torununun kundağını hazırla, ablacığım. Ferhat aç adama göre zemzemle yıkanmıştır. Ne de olsa kızının nişanlısı, kocası demektir. Bugün değilse yarın olur.

Mefharet ağabeyisinin yüzüne baktı. Samim, gözleri yerde, kımıldamıyor ve susuyordu. İçeriye sofrayı kurmak için giren Ayşe'yi görünce, kederli bir sesle emretti:

- Çık dışarıya. Biz çağırmadan evvel gelme.

Bu kederin kaynağını bilmeyen Mefharet düşündü. Ağabeyim de Ferhad'ı istemez. Fakat... Aç adam rezaleti daha mı iyi idi?

Ona döndü ve sordu:

- Ağabey, sen ne diyorsun?

Samim bir sigara yakarak cevap verdi:

- Ben hakikatin göründüğü kadar çirkin olamayacağını sana söylemedim mi?

- Biliyor muydun o zaman?

- Hayır. Fakat senin gibi çarçabuk parlamam. Biraz evvel, yukarıda söyledi bana Selmin.

Mefharet kendi kendine sorar gibi:

- İnanayım mı? dedi.

Samim gülümsedi:

- Tabiî inanacaksın. Ortada Ferhat gibi bir şahit var.

Besim yine küçük bir kahkaha salıverdi:

- Hem şahit, hem fail.

Fakat hududu aşan bu nükte gayreti aralarından bir soğuk hava dalgası geçirdi. Samim'in oldukça sert bir bakışı karşısında susan Besim başını önüne eğdi.

Mefharet omuzlarını kaldırmış, teslim olmak için son mukavemet ânını yaşayan bir esir gibi ağabeyisinden beklediği imdadın yetişmediğini de görünce derin bir nefes alıp bıraktıktan sonra omuzlarını indirdi:

- Ne halleri varsa görsünler! dedi, zorla değil a, ben o Ferhad'ı sevmem, fakat seven varsa buyursun evlensin onunla. Ben ne karışırım? Koskoca kız.

Sonra iki kardeşine bakarak, gittikçe artan bir hayret içinde söylenmeye başladı:

- Ne yalanlar! Avrupa'ya gidecek, piçine baba arayacak, evlenecek, boşanacak, yumurcağı alıp gelecek!... Nasıl oldu da benim bir tarafıma inmedi?

Besim cevap verdi:
- Senin mukavemetini iyi hesaplamış.
Mefharet o ağır vücuduyla uçmak ister gibi bir hareket yaparak bağırdı:
- Aman vallahi bundan sonra kendimi hiç böyle şeylerle üzmeyeceğim. Bir canım var. Ne oluyorum? Ne halleri varsa görsünler. Fakat geç kalmasınlar. Nikâh çabuk olmalı. Doğumdan sonraya kalırsa, o da başka bir rezalet.
Selmin de bir sigara yaktı ve dumanlarını havaya savurarak:
- Ben Ferhat'la evlenecek değilim! dedi.
Mefharet bir omuzunu kaldırarak kızına yan baktı ve sol gözünün altından kıvrılıp dağılan bir nefret buruşuğuyla bağırdı:
- Haydi, haydi ben öyle çirkin şakaları sevmem. Artık sen benim safiyetimle fazla oynuyorsun.
Selmin bağırdı:
- Vallahi şaka değil, anne!
Yüzü kızarmaya başlayan Mefharet bütün vücuduyla kızına dönerek sordu:
- Evlenmeyecektin de bu oyunlar nedir? Yalanlar nedir? Karamdakini ne yapacaksın? Deli misin sen?
Selmin önüne baktı ve alçak sesle:
- O da yalan! dedi.
Mefharet'in vücudu Selmin'e doğru uzadı ve gözleriyle sesi bir anda alev aldı:
- Hangisi?
Selmin tekrarladı:
- Yalan.
Samim ve Besim de, büyük bir hayret içinde, evvelâ birbirlerine, sonra kıza baktılar.
Mefharet ayağa kalktı ve bağırdı:
- Ne söylüyorsun ayol? Çıldırtma beni. Neydi o sabahki mide bulantıları. O sapsarı yüzler?
Selmin elindeki sigarayı göstererek cevap verdi:
- Bundan. İzmaritleri gördün. Her gece sabahlara kadar sigara içiyordum. Birini söndürüp birini yakıyordum.

Mefharet kızının üstüne yürüdü ve iki elini de onun yüzüne doğru sallayarak bağırdı:

- Peki... Neden? Niçin? Sebep ne? O kadar yalana ne lüzum vardı?

Selmin oturduğu sandalyeyi geri çekti ve Samim'i gösterdi:

- Dayım biliyor, dedi.

Ağabeysine bakan Mefharet, ikisine birden sordu:

- Nedir, ne biliyor? Ne biliyorsun?

Selmin ayağa kalktı. Bir kelimeyi hatırlamanın zahmetinden yeni kurtulmuş gibi serbestçe:

- Artık benim de bir şahsiyetim var, dedi. Nişanlımı sevmek veya kovmak yalnız benim hakkımdır. Sen karışamazsın. Onunla ister evlenirim, ister evlenmem.

Annesi iki avucunu yanaklarının üstüne koydu, ağzını açtı, bir adım geri çekildi:

- A!... A!...

Dedi, durdu. Sonra ellerini indirerek Selmin'e yan gözlerle baktı:

- Sen, sen...

Dedi yine durdu. Kelimesini aradı ve birdenbire doğruldu:

- Sen görülmemiş bir münasebetsizsin. Yüzüne bakmam bir daha senin.

Oda kapısına doğru gidiyordu. Yerinden fırlayan Besim onun yolunu kesti:

- Dur ablacığım, yahu, ne tuhafsın vallahi... Bu kız bir günah işlese münasebetsiz, işlemese münasebetsiz... Ne var şimdi? Altın bebekten mahrum kaldın diye mi?

Mefharet kendisini kardeşinin kollarından kurtararak bağırdı:

- Çekil, Besim!

Kapıya en yakın sandalyeye oturdu ve hıçkırmaya başladı.

İki erkek kardeş yine bakıştılar. Besim, yüzünde afiş kadar büyük bir hayretle ağabeyisine yaklaştı. Selmin de hayretini onlarınkine karıştırmak istiyormuş gibi büyük dayısının sol tarafına geldi ve sessizce durdu.

İkisi de, Mefharet'i gözlerinin ucuyla süzen ve düşünen Samim'e bakıyorlardı. Kızının masum olduğunu öğrenen ananın bu kederine ne mânâ vermeliydi? Sevinç gözyaşları değildi bu. Sadece heyecan da değildi. Kadın bir felâkete uğramış gibi ağlıyordu.

Samim kardeşinin ve Selmin'in kendisinden bu muammanın istikametine sürükleyecek bir ışık beklediklerini anlıyordu. Endişe ile beslenen ruhların üzüntüye ne kadar muhtaç olduklarını bilirdi. Kız kardeşinde bu ihtiyacı her zaman görmüştü. Sinir hekimlerinin sempatikotonik[*] deyip çıkıverecekleri feveranlı[*] ruhlarda iç mücadele zevkinin şüphe, korku, hınç, öfke ve kuruntu gibi düşman hisleri kendi dinamizminin gıdalarını aradığını ve bulamayınca, ansızın bomboş kalan ruhun dayanılmaz bir sıkıntı içinde kıvrandığını, şimdi bir kere daha, fakat bu sefer en kuvvetli tecellisi[*] içinde görüyordu. Bu da Samim'in "Olmak dramı" adını verdiği dip zıtlığın, varlığın temellerini sarsan büyük ıstıraplarından biriydi.

Başını salladı ve mırıldandı:

- Bahtiyar olmak için bedbaht olmağa ihtiyacı var. Her insan böyledir. Fakat Mefharet gibi galeyanlı tiplerde bu daha açıktır: "Başının belâsını arıyor" der halk. Her insan arar bunu. Farkında değildir. Sanatkârlar hissederler. Fuzulî'yi hatırlayın: "Yani ki çok belâlara kıl müptelâ beni". Hamid de Makber'in önsözünde "Kederimin artması için sevinmek isterim" der. Aynı şeydir: Sevincinin artması için kedere ihtiyacı var, demektir.

Besim, ağabeyisinin alçak sesle söylediği bu sözleri duymayacak kadar sesli hıçkırıklarla ağlayan Mefharet'e bir göz attıktan sonra oturdu:

- Evet, dedi, acayip şeydir bu insan ruhu. Ne yapacağız şimdi? Bu kadıncağıza bir felâket ihsan etmesi için Allah'a dua mı edeceğiz?

Samim gülümsedi:

- Lüzum yok, dedi, o kendi kendine muhtaç olduğu felâketi yaratır.

Selmin de mırıldandı:

- Çok doğru.

Besim ablasına tekrar bakarak Selmin'in anlayışını kendi hayretinde devam ettirdi:

- Ve çok acayip, çok... Dün ablamı ağlatan felâket bugün ortadan kalkınca onu yine ağlatıyor. Ne iştir bu?

Samim'e dönerek sordu:

- Peki ağabeyciğim, ben hiç böyle hisler duymuyorum.

- Farkında değilsin.

- Etme.

- Değilsin. Düşünsene: Seni de sinirlendiren bazı haller, fikirler, insanlar yok mu hiç?

- Var tabiî.

- Saadetini ve neşeni onlara borçlusun. Sana mücadele zevkini veriyorlar. Ve aradığın şey zaferden evvel, bu zevktir.

Birdenbire hıçkırıkları kesilen Mefharet, kendisinden bahsedildiğini anlamış gibi, ıslak, şişkin, kızarmış gözleriyle Samim'e bakıyordu. Yavaş yavaş kalktı ve Besim'in masasının üstünde duran tabakasından bir sigara alarak yaktı. Öfkesinin geçmek üzere olduğunu saklamak ihtiyacından doğan sahte bir öfke ile bağırdı:

- Ne var? Ne olmuş? Beni mi konuşuyorsunuz?

Besim cevap verdi:

- Seni konuşuyoruz. Hayrete düşürdün beni. Anlatsana kuzum. İki ay evvel. Ferhad'ın kaynanası olmak senin için ölümdü. Küplere biniyordun. İki gün evvel altın bebeğin hanım ninesi olmak seni çıldırtıyordu. Biraz evvel iki felâketten de kurtuldun. Hiçbir keder, öfke, gözyaşı sebebi kalmadı. Yine küplere biniyorsun, ağlıyorsun. Nedir bu, söylesene.

Mefharet şaşkın gözlerle Besim'e bakarak:

- İstemiyorum, dedi.

- İstemediğin nedir?

Gözleri sağa sola, yukarı aşağı gidip gelen kadının cevap aradığı belliydi. Fakat bulamıyordu.

Besim ağabeyisine döndü:

- Vallahi hakkın var. Farkında değil. Peygamber gibi adamsın sen. Şaştım, kaldım. Simeranya'da nasıl hallediliyor bu mesele?

Kaşlarını kaldırıp indiren Samim isteksizlikle cevap verdi:

- Henüz orasını yazmadım. Sana anlatmak zor. Bu bir "dip zıtlık" problemidir. Uzun bir tarih vetiresi[*] vardır. Brahmanizm ve Budizm kültüründen zamanımıza kadar gelmek lâzımdır. Mefharet'in gözyaşlarından on cilt kitap çıkarmak seni güldürür. Fakat böyledir. Bir şeyin içinde her şeyin sırrı vardır.

Kaşları kalkan ve açık mavi gözlerinde masum görünmeye çalışan bir yaramaz çocuğun sabit bakışları parlayan Besim sordu:

- Ne imiş Allahaşkına o dip zıtlık? Dip koçanı gibi bir şey.

Samim, kısaca izah mecburiyetinin ümitsizliği içinde, aynı isteksizlikle cevap verdi:

- Bahçede anlattığım yıldırım misalini hatırla. Tabiatın elinde elektrik bazan kendi kendini yıkan bir tahrip aletidir. Ağaçları devirir ve yakar. İnsan elektrik ışığında olduğu gibi pozitifi ve negatifi hayırlı bir senteze kavuşturabilir. Bunu madde sahasında yapabilmiştir de mânevî sahada henüz kendi zıtlıklarının esiridir. Çünkü bilgisi ve kendi kendisi hakkındaki ölçüsü madde sahasını henüz aşamamıştır. "Madde" derken bugünkü mânâsını alıyorum. Yoksa Simeranya'da maddenin katılaşmış bir ruh ve ruhun beş duyumuzla idraki mümkün olmayan ince bir madde olduğu kabul edilmiştir. Bilgisi bugünkü mânâsıyle maddeyi aşamayan insan…

Büfenin üstünde duran telefon çaldı. Mefharet yürüdü ve aleti eline aldı.

- Anlamadım, diye bağırdı, kim? Meral mi? Peki? Anlamıyorum. Nenin altında kalmış? Sesiniz çok fena geliyor. Otomobilin altında mı kalmış? Alo… Alo… Ölmüş mü? Vallahi anlamıyorum.

Samim yerinden fırladı, koştu, ablasının elinden telefonu öyle hırçın bir el hareketiyle kaptı ki, kadın onun bu ani ihtiras hamlesinde bir şeyler sezer gibi oldu ve hayretle durakladı. Ağabeysi evin içindeki sakin tabiatına hiç uymayan bambaşka bir sesle bağırıyordu:

- Alo! Alo!

Fakat cevap alamıyordu. Yüzü kıpkırmızı kesilmişti. Besim de ona doğru koştu. Yalnız Selmin kımıldamıyor, önüne bakıyordu.

Samim cevap almaktan ümidini kesince, telefonu kapadı ve bir an hareketsiz kaldı. Sonra oda kapısına doğru, sandalyalara çarparak koştu. Mefharet de şaşkın bakışlarını onun peşinden koşturuyordu. Telefon bir daha çaldı.

Hemen geriye dönen Samim âhizeyi kulağına yapıştırdı.

- Evet… Benim… Samim… Evet… Ha… Ey… Neyse… Çok sever, malûm… Peki… Nerede şimdi kendisi? Peki… Güle güle.

Samim telefonu kapadı. Rengi yerine gelmişti. Masanın başına gitti ve bir sigara yaktı.

Gözlerini ondan ayırmayan Mefharet sordu:

- Ne imiş?

Samim biraz evvelki nafile heyecanının kalıntılarını, ağzındaki dumanla birlikte, şiddetli bir nefes halinde boşaltarak cevap verdi.

- Bir şey değil. Meral'in köpeği otomobilin altında kalmış. Baytara götürecekmiş onu.

Mefharet gittikçe artan şüphesinin keskinleştirdiği bir dikkatle Samim'e bakmağa devam etti:

- Bize ne Meral'in köpeğinden? Telefona ne lüzum var?

Samim cevap vermedi ve oturdu. Mefharet ona doğru ilerleyerek ısrar etti:

- Bize ne ağabey?

Samim yine cevap vermeyince, Mefharet, hayretten açılan ağzına avucunu kapayarak Besim'e döndü:

- Felâket! dedi, anladın mı şimdi meseleyi? Seninle düşünüp duruyorduk. Meral'miş meğer. Meral! Çıldırırım! Ayol, kızı yerinde ağabeyimin. Felâket!

Besim biraz evvelki hayretinin yerini çarçabuk dolduran bir neşe içinde cevap verdi:

- Fena mı? Allah'a şükret. Sana bir felâket ihsan etti!

Mefharet, ayakta sallanıyordu.

Samim'in yanında oturan Selmin onun kulağına eğildi:

- Bugün buluşacaktınız, değil mi?

Dayısı dudaklarının ucuyla cevap verdi:

- Evet.

Selmin gülümsüyordu. Biraz sonra kalktı ve terasa doğru yürüdü. Hemen arkasından giden Samim'le bahçeye indiler.

Kız dayısının koluna girdi ve arkasına dikkatle baktıktan sonra, alçak sesle:

- Bugün Cezmi ile buluşacak, dedi.

- Ne biliyorsun?

- Biliyorum.

Samim hafifçe sarardı. Gözleri kararıyor, yine ince bir is tabakası her şeyin üstüne sıvanıyordu.

- Yalan ha? diyebildi.

Selmin'in cevabını beklemeden, baygınlığa yakın bir iç çekişinde, birdenbire ruhunun dibine çöken kederin ağırlaştırdığı sesiyle tekrarladı:

- Yalan ha!

Ve kıza yüzünü göstermemek için, iyice görmediği bir istikamete doğru, gevşek adımlarla, rastgele yürüdü.

İKİNCİ BÖLÜM

YINE salon tenha ve karanlık. Yine gözleri yaylı kapının buzlu camlarında uzayıp kısalan gölgelere dikili. Yine onların arasında sağa sola kayan donuk pırıltılar. Yine ikide bir sallanan kanat, hafif bir gıcırtı ve beklenenin yerini alan yabancılar. Yine arzuyu fırçalayan ve gururu buruşturan bir sabırsızlık. Camda uzayan ve genişleyen gölgenin, tam ona benzemek üzere iken, anlaşılmaz hangi bulanık çizgi ve kımıldanış farkiyle ondan ayrılmasının verdiği hayal kırıklığı. Birbirinin üstünden kayıp giden sıkıntı anlarının bazan tükenmezlik ihtimalini düşündüren sonsuzluk vehmi ve dehşeti.

Yirmi yaş heyecanı otuz yıl sonra da farksız. Beklemenin küçüklüğünü bu hislilik ve enerji tazeliğinin verdiği gurur telâfi ediyor. Ayağa kalkan ve gözlerini kapıdan kurtarıp aynalardaki titrek ve karanlık aksine çeviren Samim, beklemenin arttırdığı zaafları yere dökmek istiyormuş gibi, vücudunu silkeleyerek doğruluyor ve ruhunu bu şekil sertliği içinde yukarı dikiyor. Fakat heyecan devam etmektedir. Sürekli hiçbir şeyi düşünemiyor. Her fikir, kapıya çevrilen gözlerin karşılaştığı boşluğun içinde nöbet bekleyen iki ihtimal tarafından kısaltılmış, bunlardan başka hiçbir fikre bağlanamıyor. Gelecek mi? Gelmeyebilir mi? “Herşey mümkün” cevabı onu ümide ve dehşete düşürüyor. Fakat asıl hayret ettiği şey, o anda bütün tahmin ve tahlil kabiliyetini tamamiyle kaybetmesidir. Aktüelin yere serici hâkimiyeti altında zekâ, her ânı bir ağaca benzeyen ihsanların ormanında yolunu kaybetmiş, toptan kavrayışlara imkân veren külli[*] mefhumları yerinde kullanmaktan âciz, hattâ en küçük seziş kabiliyetinden de mahrum, sabit bir fikrin peşinde sürükleniyor: Ya gelmezse? Ve bu tek sualin cevabını bile iyi kötü veremeyecek kadar, buzlu cama takılı gözlerin topladığı duyu muhtevalarını kaybetmekten başka zekânın yapabildiği şey yok.

Saatine bakıyor: Yedi dakika geçmiş.

Bu gecikmenin sebebi de öteki olamaz. Öyleyse hiç gelmeyecek. İşte kanadın aralığından yarısı görünen bir kadın vücudu. O değil. Arkasında ayak sesleri. Hayır, öteki salona geçiyorlar.

Samim kapıya doğru yürürken birdenbire durdu. İşte, camın üstünde onun gölgesi. Bu sefer muhakkak. Fakat sevinç yerine buradan çıkıp gitmek arzusuna benzeyen bir kendinden fırlayış heyecanı. Onu görmek istemiyor artık. Hattâ bu duygusunun üstünde sahte bir ebedilik cilâsı. Bir daha hiç, hiç istemiyor görmek.

Ve kapıya arkasını dönerek eski yerine ağır ağır gidip oturdu. Meral de küçük adımlarla, acelesiz geliyor. Gözleri onun üzerinden duvar saatine doğru gitti, sonra bütün boş masaların üstünden aynalara doğru kaydı. İki ay içinde en büyük farklardan biri de bu. Ondan evvel bakışları Samim'in bulunduğu istikametten bu kadar uzaklara gitmezdi. Yüzünün ifadesi bu kadar vuzuhsuz, adımları böyle gevşek değildi.

Üstünde eski elbiselerinden biri. Yaklaştı ve Samim'in bakışlarından kaçan gözleri, masa ile kanepe arasında, ince vücudunu kolayca geçebileceği boşluk üstünde lüzumundan çok fazla durdu.

Doğruldu ve elini uzattı:

- Biraz geciktim mi?

Samim'in karşısına oturduktan sonra da elindeki çantaya bir yer bulmakta gecikti. Hâlâ onunla göz göze gelmekten çekindiği belliydi. İnce yüzünde, gözlerinin altından yanaklarına doğru inen bir gölge vardı ki, dün geceyi uykusuz ve buhranlı geçirdiği zannını veriyordu.

Gözlerini Samim'e doğru kaldırdıktan sonra, hemen sağındaki pencereye doğru çevirdi, sonra önüne indirdi ve biçimli dudaklarının uçları sinirli bir gerginlikle uzamıştı. Samim bunun korkudan ihtiyata ve dirayete doğru bir geçiş işareti olduğunu bilirdi.

Meral onun her zamanki gibi hatır sormasını bekliyor ve Samim'in tehlikeli sessizliği önünde azalan cesaretiyle söze

başlamaktan çekiniyordu. Nihayet, endişesini, çantasından mendilini almak bahanesine sararak, onun gözünden kaçırabileceğini umdu ve elini uzatırken sordu:

- Ne var? Yine bir şeye canınız mı sıkılıyor? Geç kaldığım için mi?

Samim ağır ağır içini çekti ve cevap vermedi. Göz göze geldiler. Meral'de yine sabit bakış cesareti yoktu. Fakat Samim'in yüzünde, bildiği şeylerin vahimlik derecesini tahmine müsait bir işaret arıyormuş gibi korkusunu bastıran bir merakla ona baktı. Kıvrık ve uzun kirpiklerinde belli belirsiz çırpınışlar vardı. Samim'den cevap alamayınca, onu bu kadar susturan meselenin burada on dakika kadar beklemesinden ibaret olmadığını anladığı halde, konuşmaya mecbur etmek için, yolda Feriha'nın annesine rastladığını ve lâfa tutulduğunu söyledi.

Samim yine ağzını açmayınca, Meral korkunun incelttiği sesiyle tekrarladı:

- Neniz var? Bugün hiç konuşmayacak mısınız benimle?

O zaman Samim'in başında yukarıya doğru bir hareket oldu. Bu sual cevapsız bırakılamazdı.

- Çok müteessirim, dedi.

Meral daha cesaretsiz bir sesle sordu:

- Niçin?

- Siz daha iyi bilirsiniz.

Meral hayretin oldukça başarılı bir taklidiyle kaşlarını yukarı kaldırdı, bütün çizgilerini hareketsiz bırakmaya muvaffak olduğu yüzünde, yalnız göz hareketleri bir inkâr hazırlığını sezdiriyordu.

- Bilmiyorum, dedi.

Samim yine sustu. Meral tekrarladı:

- Bilmiyorum, bir şey mi duydunuz? Dedikodudur.

Samim kuru bir sesle cevap verdi:

- Dedikodu değil.

Meral ona doğru eğilerek sordu:

- Nedir? Söyleyiniz de izah edeyim.

Samim ağır ağır başını salladı:

- Bildiğim kadarını itiraf etmeye hazırlanıyorsunuz, değil mi? Fazlasından kurtulmak için soruyorsunuz.

Meral doğruldu ve cevap verdi:

- Dün gelmediğime canınız sıkıldı, anlıyorum. İnanmadınız mı? Baytara telefon ediniz, sorunuz. Nonok'u götürdüm ona. Arka ayakları ezildi hayvanın.

- Saat kaçta?

- Öğleden evvel, bilmiyorum saat kaçta. İngiliz Sefarethanesinin önünden karşıya geçiyorduk onunla.

- Hayır, saat kaçta baytara gittiniz.?

- Öğleden sonra. Nonok'u kucağıma alıp hemen eve getirdim. Telefon ettim baytara, üç buçukta gelecekmiş, götürdüm.

- Biz seninle dört buçukta buluşacaktık.

Kısa bir an -ki bir çok hakikatleri ihtiva edebilir- geçtikten sonra Meral cevap verdi:

- Evet, fakat hayvana benim bakmam lâzımdı. Emine'ye telefon ettirdim size.

Sustu; bu sözlerin Samim'i değiştirmediğini anlayınca, hareketleri çoğalan gözleriyle hiçbir şey görmeden her tarafa bakmaya başladı.

Samim bir daha sordu:

- Eve döndükten sonra bir daha hiç çıkmadınız mı?

Meral yine bir tereddütten sonra, kısaca:

- Akşama doğru, dedi.

- Kimseyi görmediniz mi?

- Hayır.

Bu inkârın, Samim'in omuzlarını ve başını hafifçe sıçrattığını görünce, birdenbire hatırlamış gibi:

- Ha! dedi, şeye rastladım. Cezmi'ye. Taksim'deki saatin altında. Ayaküstü birkaç dakika konuştuk.

- Rastladınız.

- Evet.

Samim'in gözleri kırpıldı ve burnundan aldanmaya niyeti olmayan adamın boğulmuş istihzasını taşıyan sesi bir soluk halinde çıktı.

- Size son bir sual daha sormama müsaade eder misiniz? Onu daha evvel ne zaman gördünüz?

Pek iyi bildiği bir tarih değil, bir yalan arayan kızın gözleri yine etrafı dolaştı.

- Hatırlamıyorum. İki üç ay evvel herhalde. Size söylemiştim.

Samim böyle bir inkâr karşısında ne söyleyeceğini ve ne yapacağını önceden tâyin etmişti. Cümlelerini hatırlamaya çalışıyordu. Fakat buradan hemen kalkıp gitmeye onu teşvik eden gururunun isyan hamleleri önünde hafızası dağılıyordu. Kendi kendine: “Kalk, dedi, hakikati daha fazla kurcalamana lüzum yok. Belli işte: Yalan söylüyor.”

Meral bu isyanı sezmiş gibi bir derece daha itirafa karar verdi. Ve yine birdenbire hatırlamış gibi sesini yükseltti:

- Ha! Bakınız, unutuyordum. Bir de., birkaç gün evvel... Söylemedim miydi size? İşte ben böyleyim, vallahi unutuyorum hep... Son zamanlarda çoğaldı bu bende. Birkaç gün evvel de rastladımdı ona.

- Yine birkaç dakika konuşup ayrıldınız değil mi?

- Galiba.

Tütüncünün önündeki “galiba”yı hatırlayan Samim gülümsedi. Bunu bir inanma ferahlığının ilk işareti sanan Meral, yalanında daha cesaretle ısrar etti:

- Evet, hatırladım. İşte o kadar: Birkaç dakika.

Samim kol saatine baktı ve hemen ayrılmak istiyormuş gibi doğruldu, derin bir nefes aldı, lüzumsuz bir şey söylemeye hazırlananların gevşekliğiyle biraz durdu. Sonra birdenbire enerjisi artmış bir sesle:

- Meral! dedi, son defa olarak, son haddine kadar samimî olmanı istiyorum. Çok az vaktim var. Tahammülüm son anlarını yaşıyor.

Meral Samim’in yüzüne bir bakışta onun kararını ve tehlikenin yakınlığını anladı. Böyle anlarda kızın yaşı büyürdü. Yuvarlak ve iri gözlerinin Samim’in adını bilmediği bir kehribar nev’ine çalan açık ve parlak elâsı donuklaşırdı. İnce, kanatları yapışık ve uzunca burnu biraz daha uzar, kalın ve son derece biçimli ağzı kenarlara doğru yayvanlaşır, sanki yakın ve

gizli keder levhalarının önünde yüzü, yepyeni bir hayat anlayışının doldurduğu mânalarla birdenbire zayıflar ve derin bir mahzunluk, rengi anlaşılmayan bir sıva halinde bütün cildini kaplayarak hafif şımarık ve neşeli anlarındaki çocukluk ifadesinden eser bırakmazdı.

Hiçbir çizgisi oynamadan gözleri yaşarmaya başlayan Meral'in itirafa yaklaştığını hisseden Samim, ona cesaret vermek için, bir derece tatlılaşan sesiyle:

- Tercihte serbestsin, dedi, fakat samimî olacaktın, değil mi? Aramızda, karşılıklı, hiç değişmeyen şart bu, değil mi?

Meral hafifçe kapadığı gözkapaklarına gözünün nemini emdirmeye çalışarak derinliğine incelmiş bir sesle cevap verdi:

- Sizi üzecek bir şey yok. Ağabeyim ve Selmin'le beraberdik o gün... Bir... otomobil gezmesi yaptık. Samim Selmin'i ele vermemek için, bu itirafı hayretle karşıladı ve bildiği şeyleri sordu:

- Nerede?

- Boğaz'da.

- Siz onun yanında mı oturuyordunuz?

- Evet, çünkü... biliyorsun... benim araba kullanmaya merakım var. Öğretiyordu biraz bana.

Samim onun bir elini aramak için elini uzatırken, bu zaafını yarı yoldan çevirmeye muvaffak oldu ve hareketsiz durdu.

Epeyce düşündükten sonra:

- Bence, dedi, bu hareketin kendisinden ziyade sebepleri mühim.

Meral, his teferruatının neticesini iyice kestiremediği itirafından kurtulmak için mırıldandı:

- Biliyorsun.

- Hiçbir şey bilmiyorum.

Samim bir sigara yakarak ilâve etti:

- Bildiğim bir şey var, ki sen iki üç aydan beri süratle değişiyorsun. Hele o gündenberi... Gizli bir isyan içinde gibisin. Bunu benden saklaman mücadelenin henüz neticelenmediğini gösterir.

Meral en masum tebessümüyle cevap verdi:

- Beni benden iyi biliyorsun. Niçin soruyorsun? Kendimi ben sana sormalıyım?

Bu cemile[*], Samim'in gurur yarası üstüne maharetle sürülen ve Meral'i hem itiraftan, hem de onun öfkesinden kurtarmaya yarayacak bir merhem şüphesi uyandırıyordu.

Samim biraz önüne eğdiği başının tevekkül ifade eden ve Meral'i daima büyüleyen hafif bir hareketiyle:

- Peki... dedi, ben anladıklarımı söyleyeceğim. Fakat bazı hakikat unsurlarına ihtiyacım var. Onları bana söyle. Kabul ediyorsun ki, iki aydan beri, bazı kuvvetli tesirler altındasın. Nereden geliyor bunlar?

Meral de elini Samim'e doğru uzattı, fakat onda bir hareket göremeyince masanın kenarını tutarak cevap verdi:

- Onu da biliyorsun. Muhitten, cemiyetten.

- Muhit ve cemiyet fertlerin ağzıyle konuşur.

- Evet, ağabeyimden. Biliyorsun ki istemiyor konuşmamızı. Evlenmemizi hiç doğru bulmuyor. Biliyorsun ki ben de doğru bulmuyorum. Hattâ sen de. Konuşmamızın böyle, sonuna kadar mâsum kalabileceğine inanmıyor.

Samim'in kaşları gözlerinin üstüne belli belirsiz yürüyerek çatıldı. Aralarındaki münasebetin başladığı günden beri en münakaşalı noktaya tekrar geliyorlardı. Aşkın gayesi meselesi: Kendisine aşktan başka bir gaye arayan aşkın kendi kendine yetersizliği. Evlenmenin, işte bunun için, çok defa aşkı öldürdüğü.

Meral ilâve etti:

- Bunun sonu yok değil mi?

Samim omuzlarını kaldırıp indirdi:

- Çok konuştuk bunu seninle, Meral. Son, eğer tamamiyle maddî ise, yok, evet; değilse, var. Bir mektubunda Goethe'nin şiirini de bana gönderen sensin. Aşka ait her mesele, yalnız onunla, onun içinde hallolunur. Aşk kendisine dışarıda ne hedef, ne de vasıta arar. Dışarıdan himayeye de ihtiyacı yoktur. Bir sömürge değil, muazzam bir imparatorluktur o.

- Goethe bunları söylemiyor.

- Bunlardan başka bir şey söylemek istemiyor. Mânâsı bu.

Meral tevekkül şekli alan bir gizli müdafaa içinde başını sol omuzuna doğru eğerek:

- Belki... dedi, fakat ağabeyim ve ötekiler, çok ağır basıyorlar.

- Ötekiler kim? Baban tarafsız.

- Bilmiyor o.

- Seziyor.

Meral başını birdenbire silkeleyerek yukarı aldı.

- Hayır, dedi, emin olunuz, sezmemek için sarfettiği irade kuvvetine şaşarsınız.

Samim gülümsedi.

- Meral, dedi, sezilmeyen bir şey, ki yok demektir. Ona karşı ne biçim bir irade kuvveti sarfedebileceğini lütfen bana anlatır mısın?

- Yani... Sadece bir ihtimale karşı.

Bu cevabı beğenen Samim bir nefes halinde ve omuzlarının hafif bir hareketiyle güldü:

- Güzel, dedi, eğer bu ihtimali düşünmemeğe çalışıyorsa, içinde gizli bir razı oluş var demektir.

- Zannetmiyorum.

- Emin ol. Hem böyle değilse, madem ki düşünmek istemiyor, onun tarafından bir baskı yok demek. Ötekiler kim o halde?

Meral cevap vermedi.

Samim o zaman elini onun masa kenarında duran elinin üstüne koyarak söyledi:

- Ötekiler malûm.

Meral "kim?" diye soramadı.

Samim devam etti:

- Biri ne kadar uzaklara gitse senin yanından ayrılmıyor. Mektup yazmasına da lüzum yok. Büyüsü devam ediyor: Paris. Birinci sınıf terziler. Çıldırtıcı lokaller ve eğlenceler...

Meral bir itirafın bin defa yerine geçen hayran, fakat keşfedilmenin kinini taşıyan yan gözlerle Samim'e baktı. İtiraz edemeyecekti. Bunu anlayan Samim, gururuna katılan büyük parçayı saklayarak devam etti:

- Ferah Paris'te bile -bile değil bilhassa orada- senin içindeki asi "ikinci"yi gıdıklamağa muvaffak oluyor.

Meral toplu bir jest yapmak ihtiyacıyle Samim'in elinin altındaki elini çekti, sonra bunun fena tefsirine yer bırakmamak için onun elini tekrar aradı ve tuttu:

- Fakat, dedi, biliyorsun ki, benim Paris'e karşı zaafımın bambaşka bir sebebi var. Piyanom için, değil mi? Konservatuvara girmek istiyorum.

Samim başını salladı:

- Biliyorum, Paris bunların hepsidir. İçinde konservatuvar da vardır. Binbir renkli meçhul de. Zengin bir hayal içinde meçhul, daima malûmun en korkunç rakibidir. Ben malûmum. Yani sayısız imkânlar arasında gerçekleşmiş ve donmuş bir imkânım. Ben bir şeyim, meçhul her şeydir. Fakat... unutma ki, ben, varım; meçhul, yoktur. O, sadece olabilir, fakat olmayabilir de! Ben bir realiteyim, o bir imkândır. Bu farkı anlamayan bir aşka sen beni inandıramazsın.

Sustu. Bütün dikkati, elini tutan Meral'in elindeki hassasiyetin üstünde toplanmıştı. Parmaklarda gevşemek ve sıkmak arasında belli belirsiz hareketler vardı ve iki Meral'in mücadelesini derinden derine hissettiriyordu.

Bu mücadelenin neticesini almaktan uzak olduğunu bilen Samim devam etti:

- Gelelim ötekine. O daha yakın. Babasının otomobil mağazası önünden senin ne hayallerle geçtiğini biliyor.

Birdenbire elini çeken Meral, yüzü kızararak vücudunu geri aldı.

- Oo! dedi, beni küçültüyorsun. Hiçbir zaman. Ben oradan geçerken başımı çevirip bakmam bile. Hiçbir zaman. Yok, Samim rica ederim. Hem o bana senden hiç bahsetmez. Kendi hisleri içinde kalır.

Bu galeyan anında ağzından bir itiraf kaçıran Meral, hatasını anladı, fakat düzeltmeğe çalışmadı. Hislerinin hesabını vermeğe hazırlanmış gibiydi.

Samim kendi kendine söylenir gibi mırıldandı:

- Demek onunla başbaşa kalıyorsunuz ve sana hislerinden bahsediyor.

Meral olanca sadeliğiyle cevap verdi:

- Evet, bir defa.

Samim hakikati kazımak istemediği için ısrar etmedi. Meral'in his köklerinde çalışmayı tercih ediyordu.

- Olabilir, dedi, benim için konuşmasına lüzum yok. Derin tesirler dilsizdir.

Meral, heyecan içinde, sordu:

- Kimden bahsediyorsun? Derin kim?

- Anlamıyor musun?

Meral güldü:

- Derin, dedi. Cezmi ve derin.

Bir daha ve yüksek sesle güldü:

Birdenbire müdafaaya geçmek zorunda kalan Samim, şaşırmadan izah etti:

- Derin o değil, tesirleri.

- Aynı şey.

Onun tesirleri de değil. Senin hatırına getirdiği macera ihtimallerinden gelen tesirler. Meçhulden gelen tesirler. Meçhul, diyorum. Cezmi de benim gibi bir malûm.

Meral bir daha güldü:

- Estağfurullah!

Fakat Samim'in bütün ihtimaller arasında yıldırım süratiyle dolaşan ve hiçbir insanda eşine rastlamadığı hassasiyetini bildiği için istihzasını hemen unutturmak istedi ve ciddileşti.

- Feriha'da da haksızsın, ben onun hayatına imrenmiyorum. Beni Paris çeker. Biliyorsun. Annemden, babamdan hep oranın lejandlarını[*] duyarak yaşadım. Benim en sevgili masalımdır o. Gidemedim bir türlü. Mektepte Feriha'nın cüretini beğenmiştim. Yalnız cüret olarak. Ahlâk meselesi başka.

Samim başını birdenbire geri çekerek öfke hazırlıklarıyla dolu, kabarmış bir sesle:

- Tamam, dedi, bu cüreti beğenmende imrenmelerin her çeşidi var. Meçhule atılışın hayranlığıdır bu. Senin

düşmanındır. Senin birinci ve seçkin benliğine saldıran İkincidir. Beni senin hesabına o korkutuyor. Öldürmelisin onu.

Meral, uzun düşünce gecelerinin mahsulüne benzeyen olgun bir fikri ilk defa ifade etti:

- Bana öyle geliyor ki, bizim İkincilerimize ihtiyacımız var. Birincilerimiz onlar sayesinde yaşıyor. Sen bir şeyin zıddiyle var olduğunu söylemez misin?

Samim bağırdı:

- Ah, çok güzel, iki benliğimiz arasındaki iç diyalektik hareketinin tam üstüne bastın. Tabiî. Biri olmadan öteki olmaz. Tabiî. Hem İkincilerimizin kökleri tabiata ve içgüdülerimize bağlıdır. Onları yok edemeyiz. Öldürmekten maksadım hapsetmek ve ziyansız hale getirmektir. Elimiz ve ayağımız gibi o da mutlak emrimiz altına girebilir. Ve onun bizi tokatlamasını, yaralamasını, öldürmesini imkânsız bir hale sokabiliriz. O zaman Feriha'nın daha iki sene evvel, mektepte iken, bütün ailesini ve cemiyetini teperek meçhule atılışındaki cüret, mahbus[*] İkincisinin isyanı olduğu için, hayranlık değil, nefret uyandırır. Sende bu nefreti görmeyişim beni ürkütüyor.

Meral şuhluğunun gizli edasıyle sol omuzunu hafifçe oynattı:

- Ne yapayım, dedi, ben böyleyim demek. Öldür beni, yeniden yarat ve kendi idealine göre bana bir ruh yapısı ver.

Samim derin bir nefes alarak geri çekildi, sonra nefesini birdenbire boşaltarak doğruldu:

- Aman Meral, dikkat! Sesin bir uçurumdan geliyor.

Kız kendini topladı:

- Şaka söylüyorum. Biraz şaka. Feriha'nın hareketinde beğenmediğim noktalar pek çok. Dün sabah bir mektubunu aldım. Hâlâ buhran içinde, fakat gizliyor.

- Yanında mı mektup?

- Getirmedim.

- Görmek isterdim.

- Getiririm tabiî. Paris'in binbir gecesiyle dolu. Güzel mektup, çok. Geliyor. İstanbul'a. Belki de gelmiştir. Mektubun tarihi 12 Eylül. Sekiz günde gelmiş. Dur bakalım. Ankara

vapuru ne zaman kalkıyor? Yazıyordu o. Şimdi zihnim karışık. Velhâsıl bugün yarın geliyor. Telefonla soracaktım bugün, unuttum. Karşılamak için.

Samim birdenbire kızın elini kaptı. Sıktı ve gözlerinin içine bakarak, olanca hassasiyetiyle:

- Meral! diye ihtar etti.

Kız önüne baktı ve mırıldandı:

- İstemezsen karşılamam.

- Hattâ onunla konuşmak isteyeceğini bile hiç zannetmiyorum.

Meral cevap vermedi:

Samim ısrar etti:

- Değil mi?

- Evet.

Samim onun elini dudaklarına götürdü.

Meral tercihinin sarhoş edici istikametine doğru kayarken gözleriyle mırıldandı:

- Cezmi'yi de görmeyeceğim artık.

Bir an bakıştılar. Barış tamamlandı. Samim onun elini bir daha öptü ve bir işareti üzerine garson yaklaşırken Meral'e bakan Samim:

- İki mi? diye sordu.

Kız mırıldandı:

- Vermut - votka.

Garson uzaklaşırken birdenbire hafıyeyi öğrenmek isteyen Meral sordu:

- Kimden öğrendin bunları?

Samim bütün ciddiyetiyle:

- Söyleyemem, dedi.

- Ölümü öp söylemezsen.

- Hissettim.

Ve tütüncünün önünde doğan şüphesini anlattı.

Meral onun iki elini de tutuyordu.

Sesi titreyen Samim devam etti:

- Nasıl hissettim! Emindim. İçimde kanaat vardı. Emindim. Sarartıcı bir keder içinde, ağır ağır caddeye çıktım. Yanımdan

geçen gözlere, yalnız gözlere bakıyordum. Dünyanın en çirkin, fakat en doğru kadınına rastlasam, onu derhal sevebilirdim, caddenin ortasında ayaklarına kapanabilirdim. İçimde yalan nefreti köpürüyordu. O kadar., müteessirdim ki…

Samim yutkunuyor ve gözlerini yumuyordu.

Biraz durdu.

Gözlerini açtığı zaman, Meral hayret etti. Samim'in ellerini kuvvetle sıktı ve kendine çekti. Küçülüyordu. Onun gözlerinde bu ıslaklığı ilk defa görmüştü. Kendi gözleri de gecikmedi.

Bir müddet sustular.

Yavaş yavaş parmakları gevşeyen Meral'in kalbi düğümleniyordu.

Ona doğru eğildi ve titrek bir derinlikten gelen sesiyle:

- Sonra?… diye sordu.

Ah mine'l-aşk ve'l-hâlâtihi"[*] diyor Arap. Yaşamışlar, yaşamışlar, hepsini biliyorlar. Aşkın halleri sayısız. Fakat en büyük ıstırap, galiba, inanmak zorunluğunda toplanıyor. Derece şüphesi. Elbette bana biraz bağlı. Sempatisi var. Buluşuyoruz. Her randevuya geliyor. Saatlerce konuşuyor, bazan geziniyoruz. Bu kadarı hangi dereceyi ifade eder? Sadece hoşlanmak mı? Daha yukarı ise kaç derece? Aşkın bitişik kaplardaki su gibi, sevişenlerde aynı hizayı bulduğu farzedilebilir mi? Böyle en kabalarından en yakalanmaz nüanslarına kadar sevginin anları o kadar sayısız meseleleri düşündürüyor ki, üç paket sigara ve sekiz saat uykusuzluk bunlardan hiç birini halletmeğe yetişmiyor. Simeranya'da aşkın tam psikografisini[*] elde eden bir alet keşfedilmiş olsun mu? Yüz elli yıl sonra bile böyle bir şeyin mümkün olabileceğini ummuyorum. Deminden beri, koltuğuma uzanmış, ilerleyen gecenin kulaklarımda ince ince vızıldayan derin sessizliği içinde, düşündüklerimin yüzde birini bu deftere kaydedecek kadar hatırlamama imkân yok. Bütün o teferruat kaynayışı içinde sabit kalan birkaç noktayı unutmadım. Biri "Feriha'nın cüreti". Sonra "İkincilerimize ihtiyacımız". Hele o "Beni öldür ve yeniden yarat". Güzel ve korkunç benliğindeki ikiliğin kaçınılmazlığını en sert imkânsızlık manzarası içinde göz önüne koyan itiraf.

"Feriha'nın cüretine hayranlığı, her insanın her cürete hayranlığından fazla bir şey değil mi? Elbette fazla. Onun altında, kendine ait, gizli ve açık arzular var. Paris'e karşı zaafı malûm. Cazibenin konservatuvardan ibaret olmadığı da muhakkak. Paris güzel bir dekor, bir masal şehri ve şans merkezi. Paris veya başka yer. "İkinci"yi gıdıklayan daha derin arzular var. Onların hepsini cinsiyete toptan bağlamak doğru değil. Zihnime bir vuzuh ziyafeti çekmek için, bazı inceliklerin feda edilmesi pahasına, bu arzuları saymaya çalışayım:

"1. Bütün şansları denemek imkânını veren bir hürriyete kavuşmak arzusu,

"2. Kendi kendisinin tam ölçüsünü bulmak arzusu,

“3. Kendi kendisini değiştirmek arzusu,

“4. Muhitini değiştirmek arzusu,

“5. İnsan temaslarını zenginleştirmek arzusu,

“6. Tecrübelerini zenginleştirmek arzusu (Hâdise olarak),

“7. Kireçlenmiş itiyatları[*] kırıp yeninin meçhulüne yönelen ruhta yaratıcı hamlelere serbest zemin hazırlamak arzusu,

“8. En son haddinde iyi giyinip güzelliğinin âzamisini kendi kendisinin hayranlığına arzetmek arzusu (narsisizm),[*]

“9. Başkalarının hayranlığını son haddine vardırmak arzusu,

“10. Kendi nefsine karşı bir şahsiyet ve irade zaferi kazanıp aşağılık duygusundan kurtulmak arzusu,

“11. Bu zaferi başkalarına da göstermek arzusu,

“12. Aşka ve benden gelen tesirlere isyan ve mukavemet imkânlarını çoğaltan yeni alâka ve cazibe merkezleri bulmak arzusu,

“13. Bu uzaklaşmanın bende uyandıracağı ıstıraptan heyecan ve acı duymak arzusu,

“14. Aynı zamanda benim ıstırabımdan keyif duymak arzusu (Sadizm),

“15. Benimle mücadelesinde sırf mücadele zevki duymak arzusu,

“16. Kendi nefsiyle mücadelesinde sırf mücadele zevki duymak arzusu.

“Şimdilik hatırıma gelenler, bunlar. İkinci Meral’in birinciye karşı sık sık yaptığı ruh baskınlarında bu arzuların bazıları hâkim. Ötekiler birinci Meral’in ve her insanın ruh yapısını vücuda getiren -Besim’in dip koçanı diye alay ettiği- dip zıtlıklardır, ki yine her insanda bulunan İkinciyi vücuda getirmektedir. “Simeranya” kitabının bu probleme ait fikir hazırlığını şimdiden yapmak için, dip zıtlıktan ne anladığımı, ikinci Meral’den ne kasdettiğimi ve aralarındaki münasebetle bunun tarih çağları içindeki gelişmesini biraz izaha çalışayım:

“Mantıktaki zıtlık prensibi (principe de contradiction)[*] malûm. “Bir şey aynı zamanda hem var, hem de yok olamaz.” Doğru-yanlış, aydınlık-karanlık, hazkeder ilh… Arasındaki

sayısız zıtlıklar da malûm. Bu zıtların, mevcut olmak için, birbirine muhtaç oldukları da anlaşılmıştır. Ruhî hayatta, bilhassa düşünce hayatında, bu zıtların diyalektik bir hareketle kaynaşarak bir terkibe (senteze) kavuştukları da Eflâtun'dan Hegel'e kadar gelen bir tarih içinde gittikçe daha fazla aydınlanmış bir fikirdir. Novalis, zıtları birleştirebilmek için üç düşünce tarzı kabul filer. Birincisi diyalektik, veyahut onun tabiriyle "lâstikli düşünce" veya ruh hareketidir ki, bir uçtan ötekine ve ötekinden yine berikine gitmektedir. Her hazzın kedere ve her kederin hazza gidişi veya iradî[*] ile gayri iradî[*] arasında gidiş geliş böyle bir iç diyalektik hareketinin neticesidir. Fakat bu zıtların gece ile gündüz gibi birbirini takip etmedikleri, iç içe ve aynı zamanda mevcut oldukları da düşünülebilir. Pasiflik ve aktiflik birer cepheleriyle aynı şeydirler. Bunlardan başka üçüncü bir hal daha vardır ki, orada ne diyalektik harekete, ne de zıtların aynı zamanda mevcut oluşuna rastlanır. Bir senteze varılır (ki Hegel'i hazırlayan asıl düşünce de budur).

Simeranya'da bu zıtlıkların, en umumî fikir ve en külli mefhum olan varlıkla yokluk arasındaki zıtlığa irca[*] edebileceği anlaşılmıştır ve "dip zıtlık" budur. Canlıların ve bilhassa insanın hayatında bu dip zıtlıktan "varlaşma" ve "yoklaşma" kutupları doğar. İnsanda, Bergson'un yaşama hamlesi dediği bir varlaşma, fakat aynı zamanda onun kadar gerçek ve kuvvetli bir yoklaşma hamlesi de vardır. Bunların arasındaki devamlı çatışmadan doğan bütün zıtlıkların sebep olduğu felâket ve kederlerin hepsi "olmak dramı" adını alır.

"İnsandaki varlaşma hamlesi, ölüm korkusu ve nefretiyle birlikte ebedîlik özleyişini vücuda getirir; yoklaşma hamlesi ihtiyarlığa ve ölüme götürür. Bu, Simeranya'da, insana gelen değil, insanın ona gittiği bir netice gibi görülür. Yani yoklaşma pasif değil, varlaşma gibi aktiftir. Fakat bu zıtlık birbirlerine göredir: Rölatiftir.[*] Yani varlaşma hamlesinin aktifi yanında yoklaşma pasif, yoklaşma hamlesinin aktifi yanında varlaşma pasiftir. Böylece, Heidegger'in tek taraflı tasavvurundan

uzaklaşarak yokluğu bir zemin “fond”* gibi değil, karşılıklı olarak, varlığı ve yokluğu birbirinin zemini gibi anlamak lâzımdır.

“İnsanın varlaşma hamlesinden ebedîlik hayali ve neşesi doğar. Bu özleyiş bütün cesaretini imkândan almaktadır. İnsan mümkün olmayan şeyi istemek için kendini yormaz ve paralamaz. Kendi fâni ve geçici benliğinin üstüne sıçramak, kendi kendini aşmak için yaptığı bütün fedakârlıklar (her türlü aşk ve kahramanlık), varlaşma hamlesinin devamıdır. Söylemeğe hacet yok ki, bu bir ruh hamlesi ve hareket halinde bir ebedîlik prensibidir.

“İnsanın yoklaşma hamlesinden fânilik* ve geçicilik duygusuyle birlikte onun büyük sıkıntısı doğar. İnsan bu sıkıntıya en büyük felâketlere karşı mücadeleyi tercih edebilir, çünkü bu çarpışma insanda varlaşma hamlesini kırbaçlar ve onu yoklaşma hamlesinin korkunç sezgisi içinde bunalmaktan kurtarır. Selmin’in gebe olmadığını ve Ferhat’la evlenmekte inat etmediğini anladıktan sonra, Mefharet’in ruhunu birdenbire dolduran boşluk, onu kendi içindeki yoklaşma hamlesiyle ansızın temasa getirdiği için, tahammül edilmez bir sıkıntı içinde hüngür hüngür ağlatmıştır. Bunu o dar zaman içinde Besim’e anlatamazdım.

“İnsanın yoklaşma hamlesinden doğan fânilik duygusu ya Pierre Loti veya ondan ilham alan Yahya Kemal gibi şairlerde bir geçicilik hüznü uyandırır, yahut da orta adam da “Bugün varız, yarın yok” “Bir günün beyliği beyliktir” tarzında hedonist, keyif ve kazanç temayüllerini azdıran bir yaşama telâkkisi içinde “Vur patlasın, çal oynasın” ahlâkı vücuda getirir. Yaşadığımız çağ bu ruh hali içindedir. Söylemeğe hacet yok ki, şiir tarafıyle bu bir geçicilik melânkolisi, hayat tarafıyle bir uzviyet hamlesi ve hareket halinde bir fânilik prensibidir.

“Bu iki zıt hamle insanda iki benlik yaratmıştır.

“Birincisi, aşk ve fedakârlık hamleleri halinde kendi kendini aşar ve ebedîlik değerlerine sarılır. Sevgili aşkından, aile aşkından, meslek aşkından, millet aşkından, insanlık aşkından

Allah aşkına kadar gider (Esasen böyle bir *transcendence*[*] olmadan varlığın mümkün olmadığı Simeranya metafiziğinin esasını vücuda getirir). İnsan fânilik sıkıntısından böyle kurtulur ve varlığının en dolgun halini yaşar. Her insan bu "birinci" türlü an ve dereceleriyle, pek az veya pek çok şuurlu olarak vardır. Bütün sosyal ve kutsal değerler oradadır; birinci Meral de oradadır.

"İkincisi, tabiate, uzviyete, biyolojik hayata ve içgüdülere bağlıdır ve fâni değerlere sarılır. Zamanımızda para ve lüks hırsı, kazanç ve keyif ahlâkı çok defa birinci benliğimizi baskı altında tutan "ikinci"mizin davranışlarından doğmuştur. Bütün kaba iştah ve şehvet, kibir ve gösteriş değerleri oradadır; ikinci Meral de oradadır.

"Zamanımızda bu İkincinin birinciye baskın çıkışı bir tesadüf değildir, uzun bir tarih gelişinin neticesidir.

"Eski zamandan bugüne kadar, insan sezgisi ve düşüncesi, kabaca üçe bölünen çağlar boyunca, Allah ile tabiat arasında sallanmaktan kurtulmamıştır. Adeta her çağa ve devrelerine, hâkim düşüncesinin karakterini veren tercih, bu sallantının bir ucudur. Eski Mısır'da ilim Allah'ın emirlerinden ibarettir ve rahiplerin elinde idi. Geldanîlerde ve İran'da da, aynı hal. Mukaddes kitapların dışında ilim yoktu. Hindistan'da Veda'lar her şeyi tabiat üstü ve bir bakıma İlahî kuvvetlerle izah eden metinlerdi. Çin'de Konfüçyüs bir felsefeden ziyade din kurucusuydu. Sallantının öteki ucu, eski Grek felsefesinin birinci devresinde, Thales'ten başlıyarak Sokrates'e kadar süren iki asır içinde, tabiatı ve her şeyin başlangıcını araştırmaya gider. Bu, Allah'tan tabiata doğru ilk rakkas[*] hareketidir. İnsanı anlamadan evvel tabiatı anlamanın imkânsız olduğunu düşünen Sokrates'ten sonra açılan ikinci devir, sallantının tekrar öteki uca doğru, fakat yeni anlayışlarla zenginleştirerek dönüşüdür. Dört asır süren bu devreden sonra, insan zekâsının İskenderiye okulunda, tabiattan yeni Eflâtuncu bir mistik düşünceye tekrar döndüğü görülür.

Öyle ki, ikili ve tezatlı hareketleriyle eski Grek düşüncesi, bir yandan tabiata ve dünyaya, bir yandan da tabiatüstü bir ilk prensibe ve Allah'a bağlı "kozmolojik" ve "teolojik" iki görüşüyle, Doğunun ve Uzakdoğunun tek görüşlü din felsefesinden ayrılmaktadır. Akdeniz kültüründe insan düşüncesi tek ayaklı değildir, tabiatı ve İlahî prensibi anlamak için iki istikametli bir idrak hamlesi yapmış, fakat zaman zaman birinden ötekine geçtiği için, iki ayağını yere tam basamamıştır.

"Ortaçağ boyunca insan düşüncesi yine tek ayak üstünde görünür. İlâhiyatçı görüş hâkimdir ve ilim yine bir din karakteri almağa başlar. İnsanın tabiat üzerindeki dikkati azalmış ve düşüncesinin yere (maddeye) basan ayağı kısalmıştır. Bin yıl topallayan bu düşünce, yeni çağın başında kapaklanır ve yerden kalkamayacak bir halde yıkılmağa başlar. Sallantının bir ucu tekrar tabiata ve akla dönmek üzeredir.

"Geçen asrın sonuna kadar, dört beş yüz yıl süren bu tabiatçı düşüncenin, bazı ruhçulardan ve din felsefecilerinden gelen mukavemetlere rağmen nasıl muzaffer olduğunu ve teknik mucizelerini verdiğini görüyoruz. Fakat insan düşüncesi bu sefer de öteki ayağı üzerindedir ve kendi kendisini yalnız tabiat yapısı içinde anlamaktan öteye geçemediği için, mânevî kudretinin tam şuurundan da, gelişmesi imkânlarından da mahrum kalmıştır. Bunun felsefedeki neticesi kaba bir pozitivizm, psikolojideki neticesi vatmanların[*] dikkatini ve hâfızasım yarım yamalak ölçmekten ileri gitmeyen bir faydacılık, sosyolojideki neticesi cemiyetlerin mahiyetlerini anlamaktan ziyade pratik ihtiyaçlarını araştıran monografi ve istatistiklerin ortaya döktüğü bir sürü yalan yanlış rakam, politikadaki neticesi, Ortaçağın din harpleri yerine ekonomik ihtilâflardan[*] doğan para harplerini getirmesi, ahlâktaki neticesi de "Bugün varız, yarın yok"tan ibaret bir fânilik endişesi içinde mahzunlaşan insanı, konfor, lüks, çılgınca macera, eğlence ve cinsî azgınlıklar peşinde gününü gün etmekten başka ideallerden tedirgin eden bir yaşama

telâkkisine sürüklemesidir. İnsanın hayvanlığını medenileştirdiği kadar, medeniyetini de hayvanlaştıran bu çağ da, beş asır tek ayağı üstünde topalladıktan sonra, yirminci asrın her biri iflâs eden büyük ihtilâlleri ve dünya harpleriyle yıkılmak üzere olduğunu gösteriyor. Yirminci asrın yalnız spiritualist[*] filozoflarında değil, tabiat âlemlerinde de tabiatı aşan metafizik prensiplere ve Allah'a doğru bir yöneliş görüyoruz. En büyük zekâlarda, artık iki ayağını da yere basan yeni bir dünya hasreti doğduğu seziliyor.

"Simeranya" kitabında, şimdilik fikir köklerini kaydetmek için kalın çizgilerini mümkün olduğu kadar basit ve açık olarak belirttiğim bu tarih prosesinin bütün safhalarını, tabiatı, kendi mânevi yapısını ve Allah'ı anlamak için insanın geçirdiği büyük buhranların çağlar ve devirler arasındaki mânâsı bakımından daha zengin teferruatiyle inceleyeceğim. Şimdilik insan ruhundaki ikiliğin tarih köklerini ve birinci Meral'i vücuda getiren mânevi özleyişlerle ikinci Meral'i vücuda getiren tabiat itişleri arasındaki mücadelenin, Feriha'da olduğu gibi, ikinci lehine çirkin bir zafer hazırlayan dünya şartlarının üzerinde fenerimin ışığını şöyle bir dolaştırmak istedim.

*
* *

"Bir gün Büyükada'da Meral'le yarım tur yapıyorduk. Arabamız madene girdi. Rüzgârlı bir sonbahar akşamıydı. Sağ tarafımızda, koyu kurşuniden lâciverde doğru kirli nüanslarla çırpman denizin rengi, yaklaşan geceyi emerek çürüyordu. Soğuk havada ruhlarımıza kadar giren bir kasvet vardı. Konuşamıyorduk. Aramızda his intikalleri gittikçe zayıflıyordu. Meral'in soğuk avucumdaki eli buz gibiydi.

"Biraz ileride, araba birdenbire durdu. İki atın biri, boşlukta uzun akisler yapan, tiz, tatlı ve dinç bir sesle kişnemeğe başladı. Bir şey bekliyor ve yürümek istemiyordu. Arabacı yere atladı ve bize:

“ - Çocuğunu istiyor, dedi, şuradadır, şimdi koşar gelir. Çocuğuna süt vermezse yürümez.

“Bekledik. At, yavrusu geciktikçe artan bir sabırsızlıkla eşiniyor ve gittikçe boğuklaşan bir sesle kişnemeğe devam ediyordu. Sol tarafımızdaki tarlanın dibinde ahırımsı bir kulübe vardı. Arabacı oraya doğru yürüdü. Biz de yürüyerek biraz ısınmak için yere indik.

“Okşamak ihtiyaciyle ata yaklaştım. Hayvan, yavrusunun hâlâ görünmediği tarladan ayrılmayan gözlerinde mahzun ve baygın bir şefkatle başını yukarı doğru atarak haykırıyordu.

“Yanma yaklaşan Meral’e tek kelime söyleyebildim:

“ - Ana!

“Sonra, ana ile yavrusunun birbirlerine, bir tabiat hâdisesinden fazla mânâlar taşıyan kavuşmalarındaki heyecan ve süt emzirme anlarını seyrettik.

“Düzgün, ağır düşüncelerin yükü altında susuyordum. Bu basit hâdise Meral’le benim aramdaki bütün meseleleri küçücük bünyesinde taşıyordu. Hayvanın bile yavrusuna doğru kendi kendini aşan bu sevgi ve şefkat hamlesinde neslin idamesi arzusundan fazla bir şey vardı. Fakat bu heyecanın sadece biyolojik tabiatı bile ferdin, nesli daha üst plâna yükseltmek için fedakârlık arzulariyle nasıl titrediğini gösteriyordu. Benimle evlenmek istemeyen, fakat aramızdaki yaş engeli yüzünden kendisini haklı bulduğum için bu düşüncesini benim de münakaşa etmek istemediğim Mera’lin bu sahne karşısında, onu birdenbire benden uzaklaştıran bir analık özleyişi duyup duymadığını merak ediyordum. Hiçbir şey sormadım. Hâdisenin reaksiyonlarını yüzünde aradım. Bütün çizgileri donuktu. Beni incitmek için sustuğunu veya mahrum olduğu hislerin utancı içinde ruhunun bomboş kaldığını farzettim. Bu çok karışık meseleye girmeğe cesaretim yoktu.

“Bir kaç ay sonra, bir gün, Avrupa dergilerinden birinde astrolojiye ait eğlenceli bir makale gözüme ilişti. Beraber okuduk. Bir insanın doğduğu aya göre kaderinin üzerinde

yıldızların tesirini belirten oriskop[*] tablolarında Meral'in karakterini aradık. Haziranda doğmuş ve yengeç burcunun tesiri altında imiş: Çok hassas, hülyacı, kolay intibak eden, sezgileri kuvvetli bir tabiatı, fedakârlık hissi ve zengin bir ruh hayatı varmış. Sakin ve utangaçmış. Başkalarının tesiri altında çok kalırmış. Ailesine bağlı imiş ama her günkü muhitinden kaçmak ve yeni ufuklar aramak temayülleri de kuvvetli imiş. Çocukları çok severmiş.

"Meral neşeli bir hayret içinde:

" - Bunların hepsi galiba doğru, dedi, fakat çocukları hiç sevmem.

"Klâsik suali sordum:

" - Başkalarının çocuklarını da sevmez misin?

" - Hiç, hiç.

"O zaman adadaki vakayı hatırladım; anladım ki Mera'lin üzerinde büyük bir tesir yapmayan hâdise, belki onun ruhunu boşalttığı için yüzündeki çizgilerin donmasına ve susmasına sebep olmuştur. Hayret ettim. Onun çocuk nefretini yeni öğreniyordum.

"Sebeplerini kendisinden öğrenmek istedim.

" - Bilmiyorum, dedi, hiç düşünmedim.

"Ve düşünmeğe başladı. Evvelâ estetik sebepler buluyordu:

"- Çocuk bana kirli bir şey gibi görünüyor. Onu karnında taşıyan anne, çirkin. Sonra doğum eziyetli, karışık bir şey. Gözüme kanlar filân geliyor. Sonra kundak, mânâsız haykırışlar…

"Sustuğumu görünce, kendini kurtarmak istiyormuş gibi nefretine daha kuvvetli sebepler aramağa başladı:

" - Ne bileyim, çocuk hep isteyen, başkalarını kendisiyle meşgul eden bir şey. Annesinin, kendi kendisinin olmasına müsaade etmiyor. İnsan kendinden çıkmadıkça bir çocuğu sevemez.

"Ben onun gururunu ürkütmemek için alçak sesle sordum:

" - Her sevgi öyle değil mi?

" - Fakat… karşılığı var. Çocuğun insana vereceği his nedir?

“Durakladım. Sevişmeyi bir his alışverişinden ibaret gören bu iptidaî düşünceyi ona yakıştırmadığımı sezdiren gözlerle yüzüne baktım. Anladı, sevmediği bu bahisten kurtulmak için, vücudunun üst kısmını silkeledikten sonra:

“ - Bilmiyorum, dedi, tuhaftır, hayvanları çok severim ama çocukları sevmem.

“ - Hayvanlar daha az fedakârlık istedikleri için mi?

“Sustu. Epey düşündükten sonra:

“ - Belki, dedi.

“Bu tereddüdün içindeki itiraf payının bana verdiği cesaretle, ona geçirdiği bütün buhranların iki Meral arasındaki çarpışmalardan doğduğunu anlattım. Beni dalgın ve sıkıntılı bir dikkatle dinliyordu.

“ - Fakat, dedi, benim fedakârlık hissim de kuvvetlidir.

“ - Evet, o, zaman zaman zaten kendini gösteren birinci Meral’in duygusudur. Fakat senin günlük hayatında İkincinin hâkim olduğu görülüyor.

“Tekrarladı:

“ - Belki.

“Sustum. Bu neticeden rahatsız görünüyordu. Hayırlı bir işaretti bu.

“Mırıldandım:

“ - Birincinin zaferine muhtaçsın.

“Yüzüme korku ile baktı. Bir şey sormak istediğini ve vazgeçtiğini tahmin ettim. Bekledim. Bir şey söylemedi. Benim sormak üzere kımıldadığımı görünce sordu:

“ - Nasıl olur bu? Ne yapmalıyım? Çocuk mu doğurayım?

"Güldüm.

“ - Hayır, dedim, insana kendi kendisinin üstüne çıkmak zevkini veren sevgi, yalnız analık aşkından ibaret değildir. Hürriyet ve menfaatlerimizi, başka ruhlarla kaynaşmak için de feda ederiz. Bunda nesli devam ettirmek gibi hayvanca bir gaye de yoktur. Cinsî olmayan bir aşk, bize, benliğimizi aşmayı ve sevgilimizin şahsiyetine dalarak, başka bir insanda sosyal ve universal[*] bir iştirakin ilk merhalesini yaşamayı gösteren bir

yükseliştir. Sen de bunu istemiyor değilsin. İçinde belirsiz arzular var. Sıçrayamıyorsun. Bunun için buhran içindesin.

“Gülümseyerek ilâve ettim:

“ - Eğer insan, gökten gelecek bir işaretle, kendi kendinin üstüne sıçramağa muvaffak olsaydı, o emir şöyle bir şey olurdu: “Arş, kendini aş!” Fakat bu bir gayret istiyor. Yıldırım sevgiler müstesna, normal seyrini takip eden aşklarda kalb, içinden, daha doğrusu serkeş İkinciden gelen isyanları bastırmak için gayret sarfeder.

“Ve devam ettim:

- Fakat dikkat et, bu “ikinci”nin, sefil menşeini[*] -sefil, yani biyolojik ve hayvani menşeini- birinciden gizlemek ve Hak suretinde görünmek için kullandığı bir çok yüz örtüleri vardır. Bunların başında Hürriyet maskesi gelir. Asi ikinci, birinciye karşı, totaliter bir devlete başkaldırmak isteyen mazlum bir halkın meşru haklariyle silâhlanır. Aşkın otoritesine karşı çıkar. Fakat bunu yaparken, mukaddesliğine dil uzatamadığı aşka değil, onu şahıslandıran âşıka hücum eder. Onun şüpheciliğini, en tabiî hak ve hürriyetleri sınırlandıran otoritesini ve müstebitliğini[*] suçlandırır. “İkinci”sini yenemeyen bir sevgili, âşıkına karşı, dibinde aşağılık içgüdüler kaynaşan bu sahte hürriyet davasını tazelemek itiyadındadır. Aşk disiplininin hareket serbestliğini hudutlandırmasından şikâyet etmekle kalmaz, heyecanlar ve şuur halleri üzerine koyduğu ambargoyu da başından atmak ister. Çünkü aşkın sevişenlerde bulduğu yahut yarattığı ruh beraberliği, her iki tarafta zevklerin, temayüllerin ve fikirlerin de mutlak iştirakini zarurî bir hale getirmektedir. İkinci maske meşru tenkit hakkıdır... Âşıkın meziyetleri küçültülür ve kusurları büyütülür. Kurnaz ikinci masum birinciye durup dinlenmeden bu kusurları sayar döker. Hattâ bunların daha açıkça belirmesine müsait şeytanca tahriklere girişir. “Birinci”yi sevgilide şüpheler uyandırmağa ve onu kıskançlığının çirkin yüzünü göstermek zorunda bırakmağa teşvik eder. Menfi tenkitlerini onun hatalariyle daha iyi emzirebilmek için onu

hatadan hataya sürükleyecek tuzaklar kurdurur. İşte Meral, nihayet., masum birinciyi baştan çıkarmağa uğraşan düzenbazın üçüncü maskesi de, halden daha parlak ve güzel bir geleceğin müjdecisi olmaktır. Sık sık, birinciye, aşk disiplininin mahrum bıraktığı eski zevkleri ve onlardan daha büyük haz ve saadet imkânlarıyle dolu geleceğin şans hâzinelerini ballandırarak anlatır. Dışarıda müttefikleri de vardır. Çapkın veya aşifte bir arkadaş, bütün ömründe hiç sevilmediği için sevişenleri kıskanan ve onları ayırmak için soğutma telkinleri yapan bir akraba, gittikçe daha fazla ihmal edilmekten muztarip bir dost, birincinin ruhunu şuurunun altından ve üstünden gagalayan İkinciye dışarıdan yardımlar koştururlar.

"Ne mi yapmalı? Şüphesiz, aşkımızı içimizden kemiren bu İkinciyi susturmak ve dışarıdaki müttefiklerine kulakları tıkamalıdır. "İkinci"sini emri altına alamayan ve susturamayan birincinin sevmeye kabiliyetinden ve sevilmeye liyakatinden şüphe etmeliyiz. Şüphe değil, emin olmalıyız ki, bir türlü sonu gelmeyen iç savaşlarla ikinciye karşı zaferini elde edemeyen o zavallı aşkın ferahlığından ve tarif edilmez bahtiyarlığından mahrum kalmağa ebediyyen mahkûmdur. Bütün ömrü kendi kendini yemenin çilesi içinde geçecektir. Bu, onun içindeki demonu yenemeyen ruhunun aczini, ebedî kürek mahkûmiyeti halinde bizzat kendi kendine ceza verdiren, âdeta bünyevî diyebileceğim, içeriden gelme bir adalettir. Böyle bir sevgiliyi sevenin işkencesi de, tercihindeki isabetsizliğin cezasıdır. Er geç o bunu anlar ve soğur. Fakat "ikinci"sinin dişlerinden ve tırnaklarından kurtulamayan öteki, sebep olduğu nefretin tezahürlerini gördükten ve artık sevilmediğini hissettikten sonra, bu defa âşıkına değil, içindeki şeytana kin beslemeğe başlar. Aldatıldığını anlar. "Esaret sandığı şeyden kaçan, sonra ona dönüp kafesinin çubuklarını ümitsiz bir hasret içinde gagalayan kuş gibi" nafile pişmanlıklarla çırpınır. Bu kuş hayali bende galiba bir Fransız şiirinin hâtırasıdır. Mısraı unuttum. Fakat ömürleri boyunca, kaybettikleri büyük bir aşka yananları, bu kuş kadar güzel sembollendiren hayaller azdır.

“Meral beni ümit verici bir dikkatle dinlemişti. Şimdi hatırlıyorum. Ve kendi kendime soruyorum. Buna rağmen son buluşmamızda İkincilerimize ihtiyacımız olduğunu niçin söyledi? Bu ısrarı şimdi bana endişe veriyor. Korkuyorum. Onu kıskacı içinde çırpındığı akrebin zehirlerinden kurtaramazsam bir sevgiliyi kaybedeceğim için de, isabetsiz tercihimin cezasını çekeceğim için de değil; onu insan tarihi boyunca devam eden bir ruh destanının muzafferleri arasında görmek imkânı varken, sırf dejenere muhitinin ve örneklerin tesiri altında ışığını kaybeden zekâsının ve yıkılan iradesinin, sayısız kurbanlar ve mahkûmlar kafilesi içinde, onu da azapdan azaba sürüklemekten alıkoymamış olmasına yanacağım.

*

* *

Meral telefonu kapadı ve düşündü. Yanına yaklaşan ve “Kim?” diye soran Ferhad’ın yüzüne dalgın gözlerle bakarak cevap verdi:

- Feriha.

- Gelmiş demek.

Samim’e verdiği sözü hatırlayan Meral, Feriha’yı hemen görmek arzusunun uyandırdığı hayaller arasında mırıldandı:

- Gelmiş.

Ferhad’ın yüzüne bakamadı. Onun içinden geçtiğini tahmin ettiği fena kelimeyi ağzından duymak istemediği için salonun kapısına doğru yürüdü. Bir koltukta ayak ayak üstüne atmış, gazetesini okuyan babasına yan gözlerle baktıktan sonra, dışarı çıktı. Koridorda ağır ağır yürüdü, yatak odasına girdi ve kapıyı kapadı. Işığı yaktıktan sonra, perdeyi indirmek için pencereye gittiği zaman, gecenin bu saatinde gürültüsü artan caddenin ara sokaklara ve bu apartmana kadar gelen sesleri arasında, Paris’e benzeyen büyük bir şehir hayali, sonra çok defa bu hayale yapışan ve zihnine nereden dadandığını bir türlü anlamadığı iki garip kelime belirdi: Buva-Mödon (Bois-Medon?) Pariii... Daha sonra, şak şak şak hecelerini andıran bir ses. Fakat alkış değil. Daha ziyade, hareket etmek üzere

bulunan bir trende vagonların acele kapanan dış kapılarının çıkardığı tok ve net gürültüye benzer bir ses. Şak-şak-şak. Buva-Mödon… Pariiiii… Şak; şak; şak.

Odanın ortasında bir an durdu. Nedir bu Buva-Mödon? Neden Paris'i düşündüğü zamanlar, hattâ bazan hiç düşünmediği ve beklemediği anlarda, apartmanın merdivenlerini inerken, bir otobüste yer bulup oturur oturmaz, çok defa da banyoda uzandığı zaman, ne ifade ettiğini bilmediği bu iki kelime ona musallat oluyordu? Buva, Bois olacak. Orman. Paris civarında bir Medon var galiba. Bois yahut Bas-Medon. Böyle bir şeyler işitmişti gibi. Fakat kimden duydu bunu? Annesinin ve babasının o bitip tükenmez Paris hikâyelerinde sık sık tekrarlanmış olsaydı hatırlayacaktı. Değil. Bir romandan hatırında kalmış belki. Fakat o vagon kapısının acele kapanmasına benzeyen ses, daha ziyade bir rüya hâtırasına benziyordu. Şimdi yok. Arıyor. Buva-Mödon… Pariii… Şak, şak… Hayır, benzetemiyor. Böyle değil o ses.

Odasına bir göz attı. Karmakarışık. Gardrobun kapısı açık. Yerde bir teki görünmeyen ve ilk bakışta beyaz bir kedi yavrusuna benzeyen soketi.[*] Divanın üstünde şapka kutusu, kapağı kopmuş eski bir Confidences[*], yanında, gündüz Samim'in randevusuna geç kalmamak için üstünden acele çıkarıp attığı ev elbisesi, divanın baş tarafında ve yerde, her birinde beşer onar sayfa okunmuş, sayfalarının hepsi açılmamış romanlar. Yatağının üstünde de bir yığın şey…

Bakamadı ve bir koltuğa oturdu. "Seni acele görmeliyim. Yarın otele gel. Anlatacak nelerim var. İhmal etme. Paris'e beraber gideceğiz" dedi, Feriha telefonda. Paris'e… Beraber… Şakir Bey meselesi olacak… Onu görmüş demek Paris'te… Birdenbire, ne Choc![*] Samim. Tuhaf. Onun da yüzü ne kadar canlı şimdi. Sanki burada, her şeyi seziyor. Park Otel'e inmişler. Belki Şakir Bey de geldi İstanbul'a beraber. Ferihan'ın sesinde, onun çok mes'ut ve neşeli anlarına mahsus parlak incelik vardı. Paris, ah… Zihninde bir uğultu. Işıklar savruluyor. Sonra bu oda. Ayağının biraz ötesinde eski

iskarpininin bir teki yan yatmış. Samim diyor ki… Hayır. Of… Ne yapmalı şimdi? Keskin bir korna sesi duvarları filân geçip içeriye girdi ve uzaklaştı. Ben seviyor muyum bu adamı?… Tuhaf, “Bu adam”. Çünkü Feriha’ya Samim’den bahsederken, onun gözlerinde küçümsemeye benzer bir bakış gördüğü için, gururunu “Bu adam” sözüyle kurtarmak istemişti birkaç defa. Seviyorsam niçin Feriha’ya gitmek istiyorum, sevmiyorsam niçin onu düşünüyorum? Yüzü bu kadar canlı. Eski mesele, hayır, çirkin, “Bu adam” değil o. Fakat “Samim’ciğim” mi? O da değil. Nedir? “Paris’e beraber gideceğiz…” Yalancıdır, fakat bu Feriha. Paris… Buva-Mödon… Pariii… Şak-şak-şak…

Birdenbire ayağa kalktı. Büyük bir hareket ihtiyacı. Meselâ bir samba? Hayır. Yürümek istiyor, sadece, yürümek. Feriha’ya telefon etse ve hemen gitse? Yorgundur kız. (Kız! Ağız alışkanlığı). Hem Samim… Biraz çarptı galiba alkol beni. Ne içtim? İki vermutvotka Samim’le. Yemekte de bir kadeh şarap. Çok mu? Alışık değilim içkiye. Ah, bu oda… Bir davransam ve toplasam mı?

Hizmetçiyi çağırmayı düşündü. Mutfakta meşguldü şimdi o. Toplamak değil, şu karışıklığı ortadan kaldırmak. Gözüm görmesin.

Yürüdü, yatağın ve divanın üstünde ne varsa hepsini tortop edip gardrobun alt gözüne soktu, ayağıyle soketini ve eski iskarpinlerini divanın altına itti, sonra üstüne uzandı ve ellerini başının altına koydu. Feriha’yı görmeliydi. Şakir’den bir teklif getirdi farzedelim. “Gelsin, diyor, Paris’e, her şey benden”. Babamı kandırmak kolay. Ferhat kudurur. Onu bırak. Boş ver. Kalır Samim.

Samimmmm… Benim nem o? Benim sen nemsin ey dilber? Ey dilber, başım dönüyor… İki kadehten fazlası fazla bana. Hiçbir şey düşünemiyorum. Ben bu muyum? Değilim. İçimde bir sürü “ben”ler kaynaşıyor. Kendimi hangisine bağlayacağımı şaşırıyorum… Samim’in “İkinci” dediğinden çok fazla: İkinci, üçüncü, beşinci, beş yüzüncü, o kadar kalabalığım. Fakat bunların çoğu, şimdi, İkinciye mensup gibi. Hakkı var Samim’in. Zaten onun en büyük kusuru haklı olmak. Beni

anlamayanlara karşı soğuğum; fakat bu kadar anlayanlardan da ürküyorum. Beni kendi gözümle hudutlandırıyor, içimde hürriyet sahası daralıyor. Hürriyet! "Ya aşk, ya hürriyet" demek istiyor Samim. İkisi birden olmaz. Ya gazi, ya şehit. Hakkı var. Hem tuhaf: Hürriyet içinde hürriyetin kıymeti yok. Bugün Samim benden ayrılsa ve beni hür bıraksa, nefret ederim hürriyetimden. Paris'e gitmek bile istemem. Sahip olmadığımız şeylere... Şeylere... Sahip olmadığımız şeyleri istiyoruz. Bazan türkçe kelime bulmakta zorluk çekiyorum. Hep fransızcaları hatırıma geliyor. Bazan tamamiyle fransızca düşünmek daha kolay oluyor. Tabiî, Fransız mektebinde okuduğum için. İl me semble, en affet, que la conversation que j'ai avec moimeme, en francais, me console parfois d'etre moimeme (Gerçekten bana öyle geliyor ki kendi kendimle fransızca konuşmak bazan, kendim oluşumun tesellisi oluyor.) Sonra? Zoraki olmuyor. Neydi? Samim... Beni ona bağlıyan hisse bir isim takamıyorum. Aşk değil bu. Dostluk değil. Dostluk ve ahbaplık gibi, zora gelince feda edilebilecek bir şey değil. Sevilmenin gururu var tabiî bu biraz da sevmektir. Aşka yakın bir sempati mi? Galiba. Çünkü aşk olsa, ona hürriyetimi feda ederdim; kuvvetli ve sempati olmasa, onu hürriyetime feda ederdim. İkisini de yapamıyorum. İşte bu sallanmak fena. Yine Samim haklı demek. (Of... Bu adam hak milyonlarını istif etmeğe doyamıyor mu? Ne olur, biraz da haksız olsa...) Haklı, çünkü birincimle İkincim arasında sallanıyorum. Haksız, çünkü bana sahip olabileceğim hiçbir hak bırakmıyor. Aşk disiplini içinde hürriyetimi de haksız buluyor. Öyleyse, mademki ben hep haksızım, haksızlık yapmağa mahkûmum demek. Yarın Feriha'yı göreceğim. Bitti. Samim'e söylemem. Duyarsa? Bilmem artık. Hâdiselere teslim olacağım. Belki öfkeli bir konferans dinleyip bunu da savuştururum. Ne yapayım başka? Feda edemem Feriha'yı. Paris'i feda edemem. Olamaz bu. Daha çok sevebileceğim bir adamı sevseydim de olamazdı bu. Hayır! Ne münasebet canım? Öyleyse ayrıl. Meral, şekerim, ne aldatıyorsun, üzüyorsun bu adamı? Neden ayrılmıyorsun? Bilmem. Elimden kaçırmak istemiyorum, sade

menfaat değil, gurur da değil. Tuhaf bir bağlılık işte. Fakat yarın Feriha'ya gideceğim. Şakir gelmişse İstanbul'a, kıyamet ondan sonra kopacak. Bu sefer, tamam, ağabeyim, Selmin, hep birden tutuşacaklar. Babamı kandırdım. Selmin Feriha'yı sevmez, kıskanır. Ferhad'ı kışkırtır. Samim'i de kışkırtır (O dünden hazır), babamı elimden alırlar.

Feriha'nın vaziyetine düşerim. Topuna birden isyan bayrağını açmak... Çok zor. Of, bilmiyorum. Kendimi kaderin denizine fırlatıp atmak ve hâdiselere teslim olmak... Biraz düşünürsem, karşıma Samim'in bir sürü teori orduları da çıkıyor. Küçülüyorum. Arzularım tadını, kıymetini kaybediyor. Fakat yarın gideceğim Feriha'ya. Şekerim, anlarsın, gizli geldim. Al beni götür Paris'e, bir yerlere de kurtulayım.

Yerinden kalktı, aynaya baktı ve kendini çirkin buldu. Gözlerinin o temiz aydınlığı yoktu. Sanki burnunun ucu uzamış ve yukarıya doğru kalkmıştı: "Çirkinim" dedi. Çirkinim, fakat gideceğim yarın Feriha'ya.

Aynaya arkasını döndü. "Demek ben bu kadar çirkin olabiliyorum" diye düşündü. Tekrar aynaya baktı. Bu, benim "İkinci"min yüzü. Ah, Samim ne kadar doğru anlıyor. Şimdi gözümde o bir Allah kadar büyüyor. Başını göremez oluyorum. Ayakları var gözümün önünde. Çıplak ve beyaz. Boyu uzun, uzun. Hâlâ sarhoşum galiba, yatmalıyım.

Yerdeki kitaplardan birini rastgele aldı: Rilke'nin yer yer güzel ve sıkıcı bir kitabı: "Male Laurdis Brigge'nin Notlan", Milli Eğitim klâsik tercümelerinden.

Yatağına girdi. Bu yeşil maroken ciltli kitap Samim'in hediyesiydi. Onun dikkatle okumasını istediği bazı sahifelerin kenarlarını kırmızı kalemle çizmişti.

Bunlardan birini tekrar okudu:

"Düşünüyor, mümkün müdür, henüz hiçbir hakikî ve mühim şey, görülmemiş, bilinmemiş, söylenmemiş olsun? Mümkün müdür, görmek, düşünmek ve yazmakla binlerce yıl geçmiş bulunsun da, binlerce yıl, tereyağlı bir dilim ekmekle bir elma yenen bir okul teneffüsü gibi kaybedilmiş olsun?

"Evet, mümkün müdür.

“Mümkün müdür, icatlar, terakkilere rağmen, insan hayatın sathında kalsın? Mümkün müdür, bilinmesi ne de olsa bir kazanç teşkil eden bu satıh bile, yaz tatillerindeki salon mobilyaları gibi, daima kitlelerin lâfı edildiği için, mazi yanlış olsun?

“Evet mümkün müdür.

“Mümkün müdür, bütün bu insanlar, aslâ mevcut olmamış bir maziyi tamamen bilsinler? Mümkün müdür; bütün hakikatler onlar için bir şey olmasın? Mümkün müdür, hayatları boş odalardaki saat gibi her şeyden alâkasını kesmiş geçsin?

“Evet, mümkündür.

“Mümkün müdür, yaşayan kızlar bilinmesin? Mümkün müdür, “kadınlar” densin, “çocuklar” densin ve bu kelimelerin…

Meral kitabı kapadı ve karyolanın kenarından yavaşça yere bıraktı. Bu kadar ihtilâlci bir düşüncenin Samim’i niçin okşadığını biliyordu. Dünyasından memnun olmayanlar ne kadar benziyorlar birbirlerine. Evvelâ bütün artistler ve entellektüeller… Hepsi böyle. Hepsi böyle mi? Meral birkaç kitap daha hatırladı. Var bir sıkıntı hepsinde.

Meral gözlerini kapadı. Uyuyabilecekti. Işığı söndürdü. Bir elini yastığın altına soktu. Yine gözlerini kapadı. Çok sürmeden uyudu.

Ertesi sabah garip bir hisle uyandı. Yatağın içinde, arkasında, ona sarılmış biri var gibiydi. Ürperdi. Hemen arkası üstü döndü. Garip ve tatlı bir illusion’du[*] bu. Nasıl şey? İlk defa böyle oldu. Bir rüya artığı mı? Hiç böyle bir rüya hatırlamıyor. Fakat ne tuhaf? İçinde yaşanmamış anların hatıraları var. Sanki o, gece uyurken, içeriye bir adam girmiş. Samim hissini veren bir adam. Sonra yatağına girmiş. Hiç böyle net bir hâtırası yok. Müphem birtakım., işte., his gibi bir şeyler. Hâtıra değil, his değil. Samim böyle şeylerin adını daha iyi bilir. Girmiş. Sonra ona sarılmış. Uykuda neler olmuşsa olmuş.

Fakat işte o hâtıra gibi, dumanlı karışık şeyden yine öyle dumanlı ve tatlı bir his, bir şey kalmış.

Meral düşündü ve anlamadı. Belki bir rüya idi de unuttu. Herhalde gece yarısı Samim girmedi ya bu odaya. Tuhaf bir şey işte. Belki bu, gizli arzuların geceden sabaha kalan artıkları. Fakat birdenbire kayboldu hepsi. Meral şimdi günün mânâsını arıyordu. Samim'le randevusu yok bugün. Feriha'ya gidecek. Feriha. Tuhaf, şimdi çekmiyor. Soğuk bir his var içinde ona karşı. Paris'i düşündü. Bruva-Mödon... Hayır, olmuyor, tutmuyor; istemiyor; hiçbirini. Garip değil mi? Samim'i görmek istiyorum. Bu da küçük bir his. Şimdi geçer. Ben ona karşı hiç böyle bir arzu duymadım. Duydum tabiî bir şeyler, bir çok defalar... Fakat bu türlüsü bir tuhaf. Erkek olarak Samim... Dur, garip bir şey. Anlamıyorum şimdi hiçbir şey. Feriha'ya gitmeyecek miyim? Ne tuhafım ben. Herkes böyle midir? Uykuda bütün arzuları değişebilir mi? Ne oluyor insanın içinde haberi olmadan? Bazı işte bunları anlamak için psikolojiyi merak ediyorum. Fakat kitaplarda yok böyle şeyler. Var da belki, ben sabrederek birkaç sahifeden fazla okumadığım için yerini bulamıyorum. Ruhumu çırılçıplak bir psikologun, meselâ Samim'in gözlerinin önüne yatıramam. Pek zora gelirsem, vücudum için buna razı olurum da... Bak, yine ürperdim. Psikolog olmaya lüzum yok, demek ki içimde arzu birikintileri çoğalmış. Dizlerim birbirine değince, hafif bir elektriklenme var. Ha... Dur şekerim... Bugün ayın kaçı? Tamam.

Zile bastı, kahvesini getirtecek ve ilk sigarasını yatakta içecekti. Geceki sarhoşluğunu hatırladı ve yutkundu. Ağzında bir kuruluk vardı. Çay, çay! Kahveden ziyade çay istiyordu canı. Kapı vurulmadan, birdenbire açılınca, Emine'yi paylamak için sıçradı ve karşısında Ferhad'ı buldu.

- Mimi sultan! Uyandın mı? Bak bana. Ben tüyüyorum. Faro'dan telefon ederlerse atlat. Tercümeleri öğleden sonra getirecek dersin. Bir kelime yazmadım dün gece. Şevket'i çağır telefona. Çıtlat. O Fazıl'ı atlatır.

Meral Ferhad'ın yeni gri elbiselerini giydiğini ve Şakir'in geçen sene Londra'dan hediye getirdiği kravatı taktığını görünce sordu:

- Selmin'i mi göreceksin?

- Sorma. Birini göreceğim işte. Selmin'i değil. Şık mıyım, onu söyle sen.

Meral'in mahmur gözleri, Ferhad'ın sağ tarafı biraz buruşuk yakasından, kocaman ayaklarındaki çiğ renkli spor papuçlara doğru, senelerden beri ağabeyisinin giyim zevki hakkında edindiği fikri değiştirebilecek bir mucizeye tesadüf etmeyeceğinden emin olmasının verdiği bir gevşeklikle düştü. Henüz yalan söyleyecek kadar dinç değildi.

- Haydi, işte, dedi, her zamanki gibi.

- Yani?

Meral zar zor bir yalan sadakası verdi:

- Şık, şık!

Ferhad'ı kendi elegansı hakkında şüpheye düşürmemek için de hemen bahsi değiştirmek istedi.

- Feriha'ya bugün…

Fakat kapıda Emine'yi görünce doğruldu:

- Aman bana bir çay. Limonu unutma. Kahvaltı istemem.

Hizmetçi uzaklaşınca, Meral gözleriyle sigara paketini arayarak devam etti:

- Bugün Feriha'ya gideceğim. Havadisler vardır onda.

Yatağın kenarına oturmaya hazırlanan Ferhat birdenbire dikildi, öfkesini çabuk savuşturduktan sonra, dudağının sağ ucunu bükerek başını sola attı:

- Boş ver, dedi, artık o karı ile konuşmak sana yakışmaz.

Meral dirildi:

- Karı deme kuzum. Benim yaşımda o.

- Yaşla mı bu? Karı altmış yaşında herife kaçtı. Bir vizon,[*] iki de pırlanta iğne için. Boşver. Anlamam öylesini. Karıdan daha kötüdür onun adı ama, ne de olsa işte, senin mektep arkadaşın diye nezaket ediyoruz. O herife şaşarım ben. Fare kuyruğu gibi

bir şey o Feriha. Sıska ve karartma bir vücut. Aptalların şeytanca bakışları. Öyledir o. Fırıl fırıl. Aptallarda olur.

Meral Ferhad'ın daha ileri gideceğini sezince, birdenbire başını ona doğru uzatarak:

- Ay! dedi, ne güzel o kravat maşası? Yeni mi aldın?

- Yok be… Hangi yeni? Üç ay var.

- Hergün takmıyorsun.

Ferhat başını salladı ve sağa doğru kaldırdığı dudağının istikametinde sol elinin dört parmağiyle havayı aşağıdan yukarıya kestikten sonra:

- Bahsi değiştirme, dedi, çakarız, Feriha'ya bugün gitmezsen iyi olur.

Ağabeyisinin bu muhalefeti karşısında Feriha'ya gitmek arzusunu duyan Meral:

- Bakalım, dedi, ben de pek istemiyorum zaten. Yapacak işim yok. Pek canım sıkılırsa giderim.

Ferhat başını iki defa arkaya doğru atarak tekrarladı:

- Gitme, gitme! Bütün ailesi, bütün arkadaşları ona boykot etti. Senin gittiğini duyarlarsa adın kötüye çıkar.

- Nereden duyacaklar?

Ferhat, ikinci bir öfke başlangıcını dağıttıktan sonra ısrar etti:

- Duyarlar. O duyurur. İşine öyle gelir. Beni dinle sen. Damgalanırsın. Gitme diyorum sana. İşte o kadar. Sonra bozuşuruz.

Ve selâm yerine bir elini havada sallayarak odadan çıktı.

Birdenbire hatırladığı bir şeyi Ferhad'a söylemeği unuttuğu için Meral'in canı sıkıldı. Tesir ederdi belki. "Samim de istemiyor Feriha ile görüştüğümü" deseydi, belki ağabeyisi fikrini değiştirirdi. Değiştirmezdi ama yumuşardı belki. Samim'i sevmez hiç. Söylemeliydim bunu. Nasıl unuttum? Sabah aptallığı.

Şimdi Feriha'ya gitmek istiyordu. Ağabeyinin tehdidi onda., nasıl diyorlar ona türkçe.. independant.. bağımsız.. bağımsız olmak arzusunu uyandırdı. Bir de mücadele arzusunu. Çünkü

ne yapabilir Ferhat? Babamı kandırırım ben. Şimdi kalkmıştır o. Dur bir de ona söyleyeyim bakayım.

Hizmetçi elinde tepsi ile içeriye giriyordu.

- Babam kalktı mı? diye sordu Meral.

- Evet, yemek odasında. Kahvaltı ediyor.

Emine çıkınca, Meral acele birkaç yudum çay içtikten sonra, hemen sigarasını yaktı. "Samim..." dedi kendi kendine ve sol omuzunu kaldırıp indirdi. Başka bir şey düşünmedi.

Yemek odasına girdiği zaman, babası kahvaltısını bitirmiş, yine gazete okuyordu. "Bonjur Baba" diyen Meral, onunla konuşmak için on dakikadan fazla bekledi. Gazetesini elinden bırakmadıkça ona bir şey söylenemezdi. Meral gözlerinin ucuyle onu süzüyordu. Babası gazetedeki yazılardan hiç birinin içine girmiyor, dalıp çıkıyor, sahifeleri acele çeviriyordu. Her zaman böyle idi. Hiçbir meseleye fazla bağlanmazdı.

Elinden gazeteyi attı ve kızına baktı.

- Beş tane takometre alacaklarmış. Bu da iş mi? Muhammen[*] bedeli 15 bin 200 lira. Eksiltmeye konur mu bu? Devlet işi işte. Nihai münâkaşalara[*] girmiyorum diye sinirleniyor. Kaç para kalır?

Meral babasının işlerine alâka göstermiş olmak için, cevabını hiç merak etmediği bir sual sordu:

- O Tekel işi ne oldu?

Nail Bey ağzına taktığı sigarayı eline almadan, dumanların arasında gözlerini kırpıştırarak:

- Eh... dedi, onda biraz ümit var. Ankara'ya gitmeye üşeniyorum.

Meral babasının en canlı hissini yoklamak için:

- Size de son zamanlarda bir depresyon geldi, biraz kımıldanın, dedi.

- Hakkın var, hiçbir şey beni çekmiyor.

Babasının bu gevşeklik ve alâkasızlık ânı Feriha meselesinde ondan ucu Paris'e kadar giden müsaadeler koparmak için çok müsaitti. Fakat Meral, en küçük projelerini bile, kapı yapmadan babasına açmazdı. Hafifçe dokundurdu:

- Bana da sizden geçti galiba. İçimde tuhaf bir arzusuzluk var. Meselâ... Feriha çağırıyor bugün, gitmek istemiyorum. Hani Paris'e bile götürseler canım çekmiyor.

Babası bu sözleri duymamış gibiydi. Gözleri sigara dumanları arasında kırpışıyor ve dikkati her şeyin üstünden kayıp geçiyordu. Meral kalktı ve ona doğru yürüdü.

- Halbuki, dedi, ne kadar istiyorum Paris'e gitmek, biliyorsunuz.

- Paris... dedi babası ve başını ağzındaki sigara ile beraber salladı.

Heyecanlanması lâzımdı. Yoksa bu anda ona söylenen şeylerin söylenmemiş olduğunu farzetmek lâzım gelecekti. Başını koltuğun arkasına dayadı, vücudu tembel anlarına mahsus bir gevşeklikle uzadı ve sigarasının külü robdöşambrının yakasına düşerek dağıldı. Uyur gibi bir hali vardı. Fakat elli sekiz yaşına, saçsız başına, kirpiksiz ve yorgun gözlerine, iri ve ortası çıkık burnuna rağmen hâlâ güzel adamdı. Güzel de değil, her şeye karşı zarif bir isteksizliği bir., indifference..[*] lâkaydisi[*] vardı. Ortaklarını kızdıran bu hal sevimliydi. Yahut Meral'e öyle geliyordu. Tembelliğin ve hiçbir şeye fazla bağlanmamanın ona verdiği kuvveti yahut işte, ne bileyim, o her şeyin üstünde görünüş, elegant[*] üstünlük, sebep olduğu para ziyanlarını unutturacak kadar güzeldi. Ben de galiba biraz babam gibi tembelim de onun için belki.

Meral biraz daha ileri gitmeyi denedi:

- Şakir Bey de beraber gelmiş galiba. Öyleyse, Feriha, ben, üçümüz Paris'e bir seyahat fırsatı çıkacak ama.

Sustu. Babası birdenbire doğrulmuş, vücudu öne doğru bükülerek sallanmış, sonra biraz dikçe durmuştu. Meral fazla ileri gittiğini anlayarak düzeltti:

- Bilmiyorum, gelmiş mi? Tahminim benim. Tabiî öyle kolayca kabul edemem bu daveti. Vakıa Şakir Bey'in de, Feriha'nın da Paris'te ayrı ayrı apartmanları var ama... Yol parası da o kadar fazla değil... Size yük olmam... Ben kendi

ekonomimden de veririm… Fakat… İşte. Dedim ya… Çekmiyor Paris bile beni.

Nail Bey kızının yüzüne şaşırtıcı bir dikkatle baktı. Kaşlarının ortasındaki buruşuktan kalkan bir endişe, dudaklarının etrafını karıştıran can sıkıntısı çizgileriyle buluştu. Sesi birdenbire parlamıştı:

- Kapat o bahsi. Ferhad'ın hakkı var.

Meral dün gece, Feriha'nın telefonundan sonra odasına çıkınca, Ferhad'ın babasını doldurduğunu anladı. Dikine gitmedi:

- Tabiî, dedi, haklı.

Sonra korkunun yumuşattığı daha diplomatik bir sesle ilâve etti:

- Fakat ağabeyim sizin gibi ince değil. İleri gider daima.

Babası dudağının bir ucunu bükerek sigarasını tablaya bastırırken başını sallıyordu.

- Hıı… dedi, ileri, geri, falan filân, o bahsi kapat.

Ve hiçbir şeyi fazla düşünmeye zihnini yormak istemeyen Nail Bey, iş adamlarının kestirme hükümlere bağladıkları meseleler önündeki otomatizmi[*] ile ayağa kalktı. Bitişik salona doğru yürüdü, durdu, kızına döndü:

- O Feriha'nın maksadı seni kendisine benzetmek. Paralı bir âşık aradı ve buldu sana. Fakat senin bu tuzağa düşmeyecek kadar zeki olduğunu bilirim. "İstemiyorum" diyorsun. Tabiî. Senin zekândan bunu beklerim.

Nail Bey salona giderken arkasından yürüyen Meral, onun radyoyu karıştıracağını biliyordu. Etajerde bir kitap arar gibi yaptı ve bekledi. Babası koltuğa oturdu, elini radyoya götürürken çekti ve kızına döndü:

- Meral, dedi, gel şuraya otur!

Karşı tarafında bir sandalye gösterdi.

- Bak, dedi, dinle beni. Kabul edersin ki ben dar kafalı bir baba değilim. Fakat bu memlekette rahmetli Leon Blum kadar da ileri düşünemem. Bu memlekette diyorum. Ben pratik adamım. İnsanın aile hayatı iş hayatına tesir eder bu

memlekette. Çünkü dedikoducu çoktur. Annenle niçin ayrıldığımızı bir kere daha düşün. Ona anlatamadım bunu. Sinsi ve serkeşti. Göz yummak meşeleşi ayrı. Bunları seninle konuştuktu. Havsalası en geniş erkek bile gizli tertiplere gelemez. Annen de böyleydi. Evvelâ kapı yapardı. Her erkek sinirlenir buna.

Meral zayıf bir sesle:

- Ben kapı yapmıyorum, baba, dedi.

- Biliyorum, yapmazsın sen, kabul, fakat şu Feriha meselesini bir daha açma bana. O karının yüzünü görürsen bir daha benim yüzümü göremezsin. Gidip Arnavutköyü'nde, annenin yanında oturursun.

Meral babasının Feriha için bu “karı" sözünü ilk defa kullandığını duyunca Ferhad'ı hatırladı ve sustu. Ağabeyisi dün gece babasına adamakıllı işlemişti. Meral kaşlarını çattı. İçinden: “Çatlasanız da, patlasanız da Feriha'ya gideceğim. Ruhunuz bile duymaz.”

Nail Bey kızının yüzünden mahiyetini az çok tahmin ettiği fena reaksiyonu görünce, mevzua balıklama girecekmiş gibi, omuzlarını kaldırıp başını yukarıdan aşağı garip bir tarzda sarkıtarak devam etti:

- Kiminle konuştuğunu söyle, kim olduğunu haber vereyim, derler. Bu kızın daha mektepte iken yaptığı rezaleti de müdafaa ediyordun sen.

Meral birdenbire sesini yükseltti:

- Baba! Müdafaa değil, merhamet.

- Ne merhameti? Anası kederinden ölüyordu az daha. Ona niçin acımadın? Maktule[*] mi merhamet edilir, kaatile mi? Sana tekrar ediyorum: Ben mutaassıp bir baba değilim. Fakat mektebinden kaçıp bara giren, sonra da ihtiyar bir zenginin metresi olup Paris'e giden bir aşifte yalnız anasının kanma girse, yine bir şey değil. Bu vakada bir sürü maktul var: Bir sürü iyilikler, fedakârlıklar, şefkatler, terbiyeler, hep maktul. Anladın mı? Bütün insanların haklarından birer parçası maktul. Sen onlara acımıyorsun da neden İstanbul'da barlarda,

Paris'te ihtiyar bir herifin kucağında fing atan o karıya acıyorsun?

Meral yukarı kalkan ince kaşlarının altında sönen gözlerini yere indirerek:

- Bilmem, dedi, ben öyleyim işte. Gözümün gördüğüne acırım.

Babası göğsünü ileri doğru çıkararak sordu:

- Sen şimdi beni görüyor musun?

Meral bu basitliğe cevap vermemek istedi.

Babası tekrarladı:

- Görüyor musun?

- Görüyorum.

- Öyleyse bana acı ve o Feriha'nın yüzünü göreyim deme. Anandan neler çektiğimi biliyorsun. Bir de senden çekmeyeyim.

Meral korkak bir müdafaa arzusu içinde eriyen sesiyle:

- Annem burada yok, dedi.

Babası bu müdafaayı hoş gördü, birdenbire daha yumuşak cevap verdi:

- Ben onun yüzüne de yüzlerce defa söyledim.

Babası kalktı, bitişik yemek odasından tabakasını aldı ve öteki kapıdan çıktı.

Onun boş bıraktığı koltuğa oturan Meral, elini radyoya doğru götürdü ve çekti. Annesini düşünüyordu. Şu anda ne yapıyor kadıncağız? Her biri türlü pişmanlıklar ve gözyaşlarıyla biten maceralarının bulutlu hatıraları arasında piyano mu çalıyor? Meral, babasının pek canı sıkıldığı zamanlarda üstü kapalı anlatıp geçtiği bu maceraların ne olduğunu bilmezdi. Hiçbir zaman da öğrenmek istemedi. En kaba ve dedikoducu insanlar bile ona annesinin hayatı hakkında fena bir şey söylememişlerdi. Yalnız bir defa, 6 numaranın ölen karısı…

Telefon çaldı, Meral kalktı. Feriha'dır. Koştu.

- Burası Faro. Ben Şevket, Meral hanım siz misiniz? Ferhat yok mu?

- Ben de şimdi sizi arıyacaktım. Ağabeyim çıktı. Tercümeleri öğleden sonra getirecekmiş.

Meral son kelimedeki bu “miş”i, Feriha’nın aleyhine babasını dolduran ağabeyisinden alacağı intikamın başlangıcı imiş gibi söylemişti. Telefondan uzun bir “Ooooff’ sesi geldi. Meral iki kelime daha söylese Ferhad’ı şirketten atabilirlerdi. Bu emniyetin verdiği gururla kendini tutabildi. Ağabeyisine en çok tolerans gösteren Şevket Bey’in bile tahammülü kalmamıştı.

Telefon kapandı.

Yine annesini düşünen Meral’in canı birdenbire piyano çalmak istedi. Fakat Rus akortçu bir haftadan beri hâlâ gelecekti. Kız telefona bir göz attı, sonra dışarı çıktı, koridorda durdu ve babasının yatak odasına doğru baktı. Galiba giyiniyordu o.

Meral telefon başına geldi. Tereddüt ediyordu. Kapıya baktı. Etrafını dinledi. Sonra rehberi açtı. Otelin numarasını buldu.

- Sen misin Feriha? Aman şekerim, dinle beni. Burada hava fena. Anlarsın. Bugün belki gelemem. Fakat yarın muhakkak inşallah.

“ - Ben geleyim.”

- Aman aman! Sakın ha! Moruğun heyheyleri üstünde. Ferhat da bir hoş.

“ - Şaka söylüyorum. Gayret et, gel bugün.”

- Çalışırım. Fakat gelemezsem diye. Anlarsın tabiî ne kadar merak içindeyim. Seninki de beraber mi geldi?

“ - Hayır. Ben yalnız geldim. On gün izin kopardım. Fakat şimdi sonbahar. Grip mevsimidir. Uzatırım ben onu bir hafta daha. Bol bol konuşuruz. Fakat sana çok havadisim var.”

- Biliyorum. Merak ediyorum çok. Biraz çıtlat kuzum bana. Yalnız... Fifi... Aramızda kalsın. Geldi mi Şakir?

“ - On gün sonra geliyor. Germaine’i kovdu. Bir yığın havadis sana. Aman efendim, neler söylüyor senin için. Âşıkmış sana. Nikâha da hazır. Telefonda anlatılmaz ki yavrum.”

Meral kendini tutamıyarak bulanık bir neşe içinde bağırdı:

- Nikâha da hazır mı? Öyleyse bizim moruk razı olur. Demin atıştık onunla. Fakat şimdi kandırırım onu ben, iş değişti.

“ - Pourquoi il est si mechant?*”

- Sais-je moi?[*]

“ - Haydi öyleyse, kandır da hemen kalk gel. Burada öğle yemeğini beraber yiyelim. Sıkıntıdan patlıyorum.”

- Çalışacağım.

Meral telefonu kapadı. Fakat eli hâlâ reseptör’ün üstünde başı biraz önüne eğilmiş, düşünüyordu. Babasına şimdi bu bahsi açmak tehlikeli değil miydi? Nikâh, iyi. Fakat Şakir, Feriha, Mefharet, Alfıeri, bütün o grup…

Başını ağır ağır yukarıya kaldırdı, sonra arkasına döndü. Birdenbire, yıldırımlanmış gibi sıçradı ve “Ah!” diye bir çığlık kopardı. Babası, iki adım geride, arkasında duruyormuş. Gözgöze geldiler. Hepsini duyduğu muhakkak. Nasıl bakıyor! Felâket! Aman felâket! “Moruk” dediğini de duyduysa…

Meral artık onun yüzüne bakamadı. Gözlerini önüne indirdi. Kımıldamadı. Babasının ayaklarını görüyordu, dizlerine kadar. Üst tarafı gittikçe bulanarak dağılan uzun bir gölge idi. Ayaklar kımıldadı ve geriye döndü. Kapıya doğru uzaklaştı. Meral hâlâ başını kaldıramıyordu.

Babası odadan çıktıktan sonra Meral kendini koltuğa attı. Çok fena. Ben bugün anneme gitmeli ve bir daha bu eve dönmemeliyim. Bir çuval inciri berbat ettim. Ne dikkatsizlik! Nasıl oldu da ayak sesini duymadım? Ne kadar dalmışım. Ses de iyi gelmiyordu telefonda, bütün dikkatimi hapsediyordu. Mon Dieu![*] Duydu muhakkak “moruk” dediğimi. Yoksa çıkıp gitmezdi. Çok gücenmiştir. Kalbini kırdım. Ah, çok fena, çok fena. Gidip “Pardon” demeliyim. Hemen, hemen.

Meral koştu.

Babası portmantonun önünde, şapkasını giymiş, pardesüsünü tutmak isteyen Emine’ye sert bir sesle:

- İstemez! dedi.

Mera’lin yüzüne bakmıyordu. Pardesüsünü koluna aldı. Çıkmak üzere idi. Meral atıldı. Babasının bir kolunu tuttu. Ağlama hazırlıklariyle titreyen sesine bütün pişmanlıklarını doldurdu:

- Baba! dedi.

Nail Bey kolunu çekti, kapıyı açtı, çıkıyordu. Meral bir daha atıldı. Bu sefer onun elini tuttu, dudağına götürmeğe muvaffak olamadan tekrarladı:

- Baba!

Sonra boğuk bir sesle:

- Pardon! dedi.

Babası onun yüzüne bakmadı, yürüdü. Merdivenleri indi.

Meral geriye döndüğü zaman, gözleri kararıyordu.

Emine'nin kapadığı kapıya arkasını dayadı ve gözlerini yumdu. Ağlayamayacaktı.

Gözlerini açtı.

Emine, karşısında ve gözleri merak içinde, ona bakıyordu.

Bir kelime söylemeden yürüdü, salona girdi ve koltuğa çöktü.

OTELIN holünde öpüştükten sonra, ayakta bir an bakıştılar. Feriha'nın başından ayaklarına kadar bütün görünüşünde Mera'lin ilk aradığı şey, Paris'ti. Paris, Mera'lin rüyası, Feriha'nın saçlarında başlıyordu. Ne merveilleux bir coiffure![*] Târif edilemez. Başın ortasında fevkalâde zarif bir şekilde toplanmış ve galiba rengi biraz koyulaştıran saçların biçimi Feriha'yı yenileştirmiş, âdeta bütün... Bütün., şahıs., -nasıl derler ona?- şahsiyetin mânâsını değiştirmişti. Ya o plâtin üzerinde işlenmiş hakikî incilerle İstanbul'un hiçbir kuyumcusunda görülmeyen zarafette klips küpeler? Fakat asıl Paris, Feriha'nın deux piece, beli sımsıkı ve kalçalardan süperde iki çizgi ile inen ceketin altındaki akordeon etekliğiyle insanın içini titreten siklâmen elbisede.

- Tam parisienne olmuşsun, Feriha.

Arka salonda kimseler yoktu. Bir köşeye oturdular. Yine bakışıyorlardı. Feriha, o malûm coşkunluğunun yolda olduğunu haber veren ilk heyecanlarla başını iki tarafa sallayarak:

- Ah, dedi, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral, Meral Meral... Bir kelime söylerim, başka bir şey söylemem: Paris!

Meral bitti.

Hayran gözleri buğulanıyordu. Paris... Ve şüpheli bir derinlikte mâhut ses: Bay-Medo gibi bir şey... Üff... Kimbilir onun bu hayali Paris'in ne budalaca imitationu[*]. İşte; sahici Paris, karşısında. Saçları kirli ve saçak saçak, esmer yüzünde küçük siyah ve yaramaz gözleri. Ancak fazla hareketliliği dikkat çeken, yanakları çökük ve çenesi basık, ecinni suratlı ve pasaklı Feriha'dan, şimdi Beyoğlu caddesinde kimbilir kaç yüz erkek ve kadın bakışını peşinden sürükleyeceğine şüphe olmayan bu güzel bebeği yaratıyor. İşte Paris, eseri meydanda!

Meral kaşlarını ve omuzlarını kaldırarak başını hafifçe yana doğru eğdi ve mırıldandı:

- Belli.

Feriha sıçradı:

- Aman şekerim, ben bir şey miyim? Belki oriental bir tip diye yolda tek tük yüzüme bakan oluyordu. İtalyan zannedenler de vardır. Sen elegance gör Paris'te. Bitersin.

- Ben şimdiden bittim.

- Yalnız o mu? Anlatamam. Haftalar sürer. Zaten neresinden başlayacağımı şaşırdım. Bırakalım şimdi. Aklıma geldikçe söylerim. Fakat bil ki anlatılamaz. Fotoğrafta ve filmde bile görülemez orası. Paris başka. Paris için ne düşünüyorsan, bil ki, hepsi yanlış, hepsi karikatür.

- Şimdi ben de onu düşünüyordum.

Feriha garsona çayları ısmarladıktan sonra:

- Dinle şekerim, dedi, her şey hazır, gideceğiz Paris'e. Samim'i, babanı, filânı, falanı bırak Allahaşkına. Sakın aptallık edeyim deme, hiç tereddüt etme, hepsini bir çuvala koy. Sarayburnu'ndan denize at. Paris'i görünce boynuma sarılacaksın, hem sen ki taşkınlığı sevmezsin, vallahi, zıp zıp sıçrayacaksın.

Meral, kendisi için, dinlemekten başka hiçbir fonction kalmadığını görünce, hiç olmazsa Türk tütününün vereceği gururdan başka, Feriha'nın karşısında küçülmekten onu kurtaracak bir şey kalmamış gibi, çantasından bir Uludağ paketi çıkardı, fakat Cezmi'nin calcium ampullerinin kutusuna benzettiği bu kaba ambalâjdan da utanarak, paketi Feriha'ya uzattı. Kız, iyi temizlenmediği için dipleri siyah kalmış, kenarı köşesi kırık, manikür süz eski tırnaklarını Meral'den başka herkese unutturabilecek kadar güzel cilâlanmış, hafif yaldızlı ve elbisesinin rengindeki tırnaklarının ucuyla bir sigara alarak devam etti:

- Şimdi Meral'ciğim, bak nedir, Şakir hazır. Sana bitiyordu zaten, biliyorsun. Fakat evlenmeğe niyeti yoktu. Germaine'i feda edemiyordu. Zaten onun için gitti Paris'e, apartman tuttu, malûm. Gidip gelecekti buraya gûya. Karı durur mu şekerim. Hakkı da var. Şakir'i düşün. Trabzon şivesiyle bir Fransızca. O da kaşını gözünü yararak. Gûya İsviçre'de okumuş. Yalan vallahi. Bize ne canım. O değil. Şakir İstanbul'a gittikçe Germaine tabiî rahat durmuyordu. Biz Nusret'le çaktık. Tabiî,

bizim efendi küplere bindi. Sıra bana gelir diye korkusundan. Halbuki, zavallı... Neyse, bunları da ayrı konuşuruz. Ben kadına hak verdim içimden, Şakir'i düşün: O karın, o ense, o kalın obur dudaklar... Fakat Paris'in de yemekleri Meral'cığım... Aman! Vallahi, İstanbul'da şu bildiğimiz patates kızartmasını bile yapamıyorlar yahu... Görme. O ne lezzet! Hani sen, ben de birkaç ay sonra Şakir'e dönersek şaşmam. Ne ise yıllar yılı onunla oturacak değilsin ya... Maksat senin Paris'e gelmen. Sonra fırsat ço...k anlatırım sana. Şimdi bu meseleyi konuşalım. Karı gitti. Kavgalar, kıyametler, filânlar... Şakir fena içerledi. Şimdi ona Germaine'i kıskançlıktan çatlatacak, senin gibi güzel, distinguee* bir kız lâzım. Hele Fransızca da biliyorsun. Aman! Şakir'in gözünde tütüyorsun. Çok konuştuk bunları. Bizim efendi tabiî nikâha aleyhtar. Arkasından sıra, bana gelmesin diye. Fakat ben senin namına dayattım şekerim.

"Nikâhsız katiyen razı olmaz Meral, dedim, benim gibi babasız kız değil o, Nail Bey öldürür onu vallahi" dedim. Bir gece Opera'dan çıkınca, Regence var Paris'te, güzel, tarihî bir lokanta, orada konuştuk uzun uzadıya. Razı oldu tabiî. Razı olmayıp da ne yapacak? Apartmanı bir seneliğe tutmuş, kafes boş kalmış. Paris'te onun yüzüne aşiftelerden başka kimse bakmaz. Parası için tabiî. Biliyor onu tabiî. Sen prensessin onların yanında. Hele Paris seni bir giydirsin, süslesin, vallahi Şakir'i değil, Fransız erkeklerini bile deli edersin. Fakat Meral'ciğim, öyle değil ama, hakikaten güzel kadınlar var Paris'te. Var ve çok. Her kahvede, hani öyle kadınlar işte, mutlaka güzellerine rastlarsın. Ben şaşıyorum bizim efendiye. O kadar güzel arasında beni ne diye tutuyor avuç dolusu masrafa giriyor. Tip meselesi, türkçe konuşmak rahatlığı, müşterek memleket hâtıraları, filân, bir şeyler... Sonra, arada bir o karılarla da kaçamak yapıyor ya, göz yumuyorum tabiî. Altmışlık adamı kıskanacak değilim ya. Fakat, arada bir sen bende kıskançlık rollerini görme. Ne yaparsın şekerim? Dünya bu. Cihangir'deki tahta evde, Tophane'nin yıkık damlarını ve

kırık kiremitlerini gören penceremde, annemin romatizma iniltilerini dinleye dinleye bütün ömrümü mü geçireceğim? Fakat...

Feriha'nın gözleri birdenbire mahzunlaştı. Sesi titremeğe başlamıştı.

- Fakat, çok özledim kadıncağızı. Ah, bir görebilsem... O kadar kincidir ki ne yapsam bir daha konuşmaz benimle. Bak, bu daha reel bir his. Açık söyleyeyim. Paris'te bazı anlarım oldu ki, annem beni affetse, ölünceye kadar Cihangir'deki evde mahpus kalmağa razı olurdum. Hani insanın kendi evinin bulaşık çukuruna bin tane Paris feda olsun! Sonra memleket, dostlar...

Başını pencere ve Boğaziçi tarafına çeviren Feriha'nın boynu şişti ve söndü. Orada bir hıçkırık dağılmıştı. Fakat gözlerinden yaşlar iniyordu.

Meral birdenbire Samim'i düşündü. İşte onun çok haklı olduğu an! Yine haklı, daima haklı. Demin konuşan ikinci, şimdi ağlayan birinci Feriha'ydı. Nasıl değişti birdenbire kızcağız. Tophane damlarının o kırık kiremitleri, ana sevgisi ve memleket hasretiyle karışarak onu ebedîliğin güzel plânına birdenbire nasıl çekiverdi. Tabiî, değil mi, insan, öldükten sonra bırakacağı bütün hâtıralarla, eserlerle, çocuklarla, ancak kendi memleketinde unutulmazlığın tesellisini bulabilir. Ölüme kadar gitme. Şimdi bile şu Boğaziçi'ndeki hâtıralar... Şu her birinde bizden bir parça yaşanmış evler, şu her taşı ve ağacıyla bizim olan, biz olan şehir, gök, memleket...

Hafif hafif başını salladı ve mırıldandı:

- Tabiî...

Feriha yaşlı gözlerini kurutuyordu. Meral onun Paris'te işlenmiş mendiline dikkatle bakmak istemedi. O anda istediği şey babasının gönlünü almaktı. Sonra güzel ideallerle içi yanan ve rahat yaşadığı halde kendisinden ziyade başkaları için, memleketi ve dünyası için bedbaht olan Samim'e koşmak ve onun da gönlünü almak...

Feriha, içinden birdenbire gelen bu itirafın gözyaşlarıyle, demindenberi Meral üstünde yapmağa çalıştığı telkinlerin

büyüsünü bozduğuna pişman olmuşsa ne diyecekti? Biraz evvelki ruh haline nasıl dönecekti? Meral bu merakın verdiği bir dikkatle ona bakıyordu.

Arkadaşı mendilini çantasına koyduktan sonra:

- Fakat, dedi, senin için vaziyet öyle değil. Şakir'le evleneceksin. Ailen seni reddetmez. Onları gelir görürsün. Zaten Şakir de kırk yıl Paris'te kalacak değil ya. Bir delilik etti, o apartmanı tuttu. Belki bir seneden evvel başkasına devreder, çıkar gelirsiniz. Darısı benim başıma.

Durdu, Meral'in yüzüne dikkatle baktı ve sordu:

- Değil mi öyle?

Cevap alamadı.

Meral, bir eli kaşının üstünde, düşünüyordu. Birdenbire elini çekti. Karşısında Samim varmış ve bu hareketinde bir mânâ arıyormuş gibi, neden elini kaşına götürdüğünü düşündü. Galiba, Feriha'nın incelmiş kaşları üzerinde Paris güzellik enstitülerinin ne maharetle çalıştıklarını görünce, şuurunun altında, kendi kalınca kaşlarına karşı, belki utanca benzeyen bir alâka doğmuştu. Şimdi bir aynada kendisini görmek istiyordu. Etrafına bakındı.

Onu süzmeğe devam eden Feriha dedi ki:

- Sende bir gevşeklik görüyorum, bir şeye canın mı sıkılıyor? Cevap vermedin bana.

Meral yine elini kaşına götürdü, sonra birdenbire çekerek doğruldu. Samimî olmak ihtiyacını duyuyordu. Şu anda biraz ferahlayabilecek başka hiçbir kıymet yoktu.

- Evet, dedi, babamın kalbini kırdım.

Ve telefon sahnesini anlattı.

Feriha onu iyi dinlemiyor, küçük hareketli gözleriyle salona girip çıkan ve yüksek sesle şakalaşan Amerikalıların bakışlarında kendisine karşı hususî bir dikkat arıyordu. Fakat hikâyeyi de atlamış değildi. İçinde ruhundan eser bulunmayan bir:

- Vah vah, dedi, ama üzülme, gönlünü alırsın. Kolay. Pratik adamdır o. Unutur çabuk.

Gözleri yine etrafı dolaşıyordu. Meral onun üzerinde yapacağı fena tesiri bildiği halde, en güzel hislerine karşı, yeter derecede alâka göstermediği için duyduğu küçük öfkenin verdiği arzu ile devam etti:

- Sonra... Samim, buraya geldiğimi duyarsa kızar, üzülür. O da muhalifti senin hareketine, biliyorsun.

Feriha birdenbire sıçradı ve bağırdı:

- Hâlâ mı Samim? Deli misin ayol? Nedir bu, seviyor musun onu?

Meral omuzlarının hafif bir dalgalanışı arasında derin bir nefesle şişen göğsünün boşalmasından sonra:

- Değil Feriha, dedi, sevmek değil. Başka bir şey. Ben de bilmiyorum. İçimde bir tarafım var ki senin gibi düşünüyor. Ayrılmak istiyorum ondan. Ayrılmak da değil, içimde ve hareketlerimde ona karşı kendimi serbest hissetmek. Fakat başka bir tarafım da var ki...

Feriha tizleşen sesiyle onun sözünü kesti:

- Ayrıl, ayrıl, ayrıl kuzum, durma, bırak, gitme onun randevusuna. Nedir o canım, papaz mı, âşık mı, filozof mu, bankacı mı, genç mi, ihtiyar mı, deli mi, akıllı mı, hassas mı, düzenbaz mı, nedir Allahını seversen, ne istiyor senden? Bir şey yok değil mi aranızda fazlaca? Hep o vaziyet mi?

Meral açılmak arzusunu kaybetmişti:

- Eh, dedi.

Feriha, mevzuun bu noktasında birdenbire parlayan tecessüsüyle başını ona doğru uzatarak sordu:

- Eh, ne demek? Yoksa oldu mu bir şeyler?

Meral inandırıcı bir ciddiyetle cevap verdi:

- Hayır. Birinci derecede mühim olan o değil Feriha.

- Nedir ya canım, vallahi anlamıyorum.

Meral gülümsedi:

- Ben de pek anlamıyorum, dedi, belki anlaşılmadığı için enteresan oluyor bu münasebet. Malûmundan ziyade meçhulü çekiyor. Kendi meçhulüm.

Feriha bir elini yelpaze gibi sallayarak yine bağırdı:

- Aman, aman, aman… Bunlar hep o Simera papazının lâfları. Simera mı, Simerya mı, neydi?

Meral düzeltmek istemedi. Feriha ile konuşurken değil, meselâ dün gece onu düşünürken bile, onun seviyesine inmekten kurtulamıyarak basitleşmeğe mecbur olduğunu hissediyordu… Bu noktada, Mera'lin muhitindeki insanların zevk, ahlâk, bilgi düşüklüklerinden tiksindiğini daima gizlemeye çalışan ve bazı öfke anlarında söylemekten kendini alamayan Samim ne kadar haklı. Feriha ile hiçbir karışık his meselesi konuşulamaz.

Garson onların çaylarını getirirken, gözleri dışarıdaki büyük salona giren genç bir kadın yanındaki tıkız ve kırmızı erkeğe takılan Feriha, başını birdenbire Meral'e çevirerek:

- Budalasın! dedi.

Ve alt dudağını bükerek devam etti:

- Ne olacak? Bu adamla evlenilmez. Genç değil, güzel değil, senin altına bir Chevrolet çekmiyor. Müstebit, ukalâ. Şakir'in parası bol hiç olmazsa. Sevimlidir de bilir misin? Hoş hoş hikâyeler anlatıp insanı güldürür. Ha!… Ayol, unutuyordum, en mühim mesele, senin konservatuarın da var, sahi, öyle ya, Paris'te sen konservatuara da gideceksin. Tamam. Bak bunu unutuyordum. Şakir Bey ona da razı. Piyanoya çalışıyor musun bari?

Meral hayret etti. Bu konservatuar hayalini o da unutmuştu. Çünkü Feriha Paris'in sanat taraflarını hatırlatan hiçbir şey söylememişti. Bilmezdi ki. Müziği şöyle böyle sever, o da çoğu caz havaları. Okumaktan hoşlanmaz. Resim, heykel, şu bu, hoşlanmaz hiç birinden.

Meral kendini bu düşüncelerden kurtararak cevap verdi:

- Bir aydır akordu çok bozuk piyanomun. Çalınmaz bir hale geldi. Akortçuyu bekliyorum.

- Şakir Bey sana Paris'te yepyeni bir Gaveau alır. Onların küçükleri de var. Görsen ne cici şeyler.

- Biliyorum. Filârmoni Derneği'nde gördüm.

Bu konservatuvar bahsinin bile Meral'i canlandırmadığını gören Feriha, kendi kendine söylenir gibi:

- Bu İstanbul böyledir, dedi, insanı miskin yapar. Artık İstanbul böyle olursa, düşün memleketi, hava yok burada, canlı bir hava yok.

Meral ona bu kadar büyük konuşmaya hakkı olup olmadığını düşündürmek için sordu:

- Paris'te konserlere gittin mi?

Feriha bir yalan tereddütü geçirdikten sonra, müzik bahsinde Meral'i aldatmanın kolay olmadığını anlamış gibi itiraf etti:

- Gitmedim. Gazino'ya, Tabarin'e filân gidiyorduk.

- Sergilere?

- Daha mevsimi değil. Sonbahar elbiseleri için expositionlar[*] biraz sonra başlar.

- Hayır, resim sergileri!...

Feriha bu sefer yalan söylemekte tereddüt etmedi:

- Gördüm bir iki tane, dedi.

Meral izahat isteyecek kadar ileri gitmedi. Bu kadarı kâfiydi. Sustular. Aralarında birdenbire soğuyan bu hava içinde ayrılmaları doğru değildi. Meral Feriha'yı canlandıracak bir mevzu aradı.

- Daha ne kadar kalacaksınız Paris'te, diye sordu.

Feriha biraz evvelki bahiste gururundan kaybettiği parçayı telâfi etmek istiyormuş gibi hemen cevap verdi:

- Ben ne kadar istersem. Nusret'in işi yok orada. Birkaç firma ile konuştu, bitti, para yiyoruz, eğleniyoruz şimdi. Sen de gelirsen çok hoş olur. Fakat ben seni bir tuhaf buldum.

- Söyledim Feriha. Babamla o hâdise oldu. Ferhat da kızacak bana. Hele buraya geldiğimi Samim duyarsa... Bak işte, görüyorsun, türlü çemberler içindeyim. Hepsini birden atlamaya kalkarsam, düşerim, kapaklanırım.

Feriha çayının son yudumunu aldıktan sonra çantasından aynasını çıkardı. Ve dudaklarının rujunu tazeledi. Çantası da çok şıktı. Fakat ne hasistir şu kız, galiba ona hiçbir hediye getirmedi. Meral bu düşüncesinin anlaşılmasından korkuyormuş gibi, Feriha'nın dikkatini öteki mevzua çekti:

- Haksız mıyım? dedi benim başımda çifter çifter müstebitler var.

- Babanı kandır kâfi. Ağabeyin ne karışır? Hele o Samim'e hiç aklım ermiyor. Affedersin.

Yine sustular. Feriha da başlangıçtaki canlılığını kaybetmişti. Paris'in mağazalarını kısaca ve isteksiz anlattı. Meral ayrılmak için kalktığı zaman, arkadaşı ona minnettar bir bakışla:

- Sana çok teşekkür ederim, dedi, koskoca memleketimde beni bir arayan sen oldun. Buraya gelmen de bir fedakârlık.

Meral'i kapıya kadar götürdü. Yine öpüştüler. Feriha onu bir akşam, yemeğe bekleyeceğini söyledi:

- Telefonlaşırız, dedi.

Meral caddeye çıktığı zaman, dalgındı. Ve mahzun. Mahzun da değil, belki birbirine düşman bir çok arzuların çarpışmasından doğan bir arzusuzluğun verdiği o is... is... istikâmet buhranı, o kararsızlık, o sıkıntı gittikçe içini karartmaya başlamıştı. Aradı. Hiçbir şey istemiyordu: Ne babasını görmek, ne piyano çalmak, ne Samim'le konuşmak, ne Paris, ne İstanbul, ne aşk, ne flört, ne tuvalet, ne sinema, ne dans... Yalnız, evet, hafif bir müzik, bir Valse de Chopin,[*] sade piyanoda, fakat kendisi çalmasın, bir divana uzansın, gözlerini yumsun, hiç biri bilinen yerlere ve insanlara ait olmayan hayallerin uzaklığı ve bulanıklığı içinde onu dinlesin. Babasının münasebetsizliği. Radyoyu salona koydurmakta niçin ısrar eder? Yakınında bir divan yok. Kendi odasına da bir küçük radyo alamadı Meral. Fakat evde kimse yoksa -babası gelmemiştir daha- koltukta oturup radyo dinlemek melânkolik yüzünü bu geniş kaldırımı dolduran kalabalığın dikkatinden kaçırmak için başını sağma soluna çevire çevire yürümekten daha iyi belki. Yahut Samim'le konuşmak. Fakat sevgili değil, arkadaş gibi. Çok açık. Hiçbir günah duygusunu ve hâtırasını saklamadan. Kaçamaksız ve oyunsuz. Ruh düğümlerinin kendi kendine çözülmesine yarayan serbest, serbest, serbest, oh, ve ılık bir., müsamaha havası içinde. Ne güzel şey bu. Sevilmenin

gururundan daha güzel değil mi? Niçin bunu anlamıyor Samim. Ona hiç görmediği bir yakınlıktan sormak isterdim:

- Niçin böylesin? Neden beni en yüksek emellerimden en çirkin arzularıma kadar, iki benliğimin müşterek bütünü ve tam realitesi içinde kabul etmiyorsun, Samim? Niçin beni hep ikiye bölüyorsun? Ve kendi kendimle mücadeleye mecbur ediyorsun? Ne olur işte, böyle, sana buhranlarımın bütün çıplaklığı içinde görünsem, dökülsem, hiçbir korku duymasam senin fikirlerinden. Senin o affetmez kanunlarından. O hiç mevcut olmadığı halde, aramızda bu memleketten ve bu dünyadan daha fazla mevcut Simeranya'dan.

Herhalde Samim şu cevabı verecekti:

- Ben olmasam, benim fikirlerim ve Simeranya'ın da olmasa, yine senin içinde bir başka sen, "birinci sen" olacaktı. Ondan korkacaktın ve Feriha gibi ağlayacaktın. İşte alabildiğine serbest ve bedbaht bir mahlûk. Kendi kendine nefretlerini senden saklayabilmek için Paris'in bütün kokularını sürünse nafile.

Bak işte, konuşurken, böyle birdenbire gözleri dalar, mahallesinin kırık kiremitlerini ve annesini hatırlar, gözleri yaşarır ve birinci Feriha'nın dargın sesini duyar. Değil mi Meral, yanlış mı?

Doğru, doğru. Yine haklı olacaktı Samim. Bir şey, bir şey, fakat bir şey vardı ki, Meral şimdiye kadar onu tecrübe etmemişti. Samim'in fikirlerine ve heyecan dalgalarına tam teslim olmak. Nereye götürür insanı bu baygın itaat?

Meral eve kadar yürüdü.

Salonda babası, ayakta ve sinirli, dolaşıyordu. Meral kapının eşiğinde durakladı. Geriye dönecekti. Babası ona doğru birkaç ağır adım attı. Yaklaştı ve sordu:

- Nereden?

Sesi vahimdi. Meral Feriha'ya gittiğini itiraftan kaçmak için, kederli gözlerle ona bakarak, titrek bir sesle:

- Babacığım, dedi, çok üzgünüm. Fakat yalnız sana karşı değil o. Biliyorsun. Şimdi gençler hep öyle argo konuşuyorlar. Biz mektepte de hocalar için, filân hep "moruk", "kokana" filan

deriz. İşte, bir nevi alay öyle. Çirkin, fakat ağzımız alışmış. Ferhat ağabeyim de söylemez mi hep: “Dalga geçtim. Boşver. Herif bir kazık attı ki sorma”.

Nail Bey daha sert bir sesle tekrarladı:

- Nereden geliyorsun?

Birdenbire Feriha’nın adını ağzına almaya cesaret edemeyen Meral:

- Ayaspaşa’dan, dedi.

- Orada ne işin vardı?

- Park Otel’e gittim.

Babası başını salladı ve kinin kıstığı tehlikeli bir sesle sordu:

- Feriha’dan geliyorsun, değil mi?

Meral hemen canlandı ve mazeretlerini ileri koşturan bir müdafaa gayreti içinde cevap verdi:

- Evet baba, Şakir Bey evlenmek istiyormuş benimle. Yakında gelecek ve sizinle de görüşecekmiş. Ben tabiî evvelâ sizin fikirlerinizi öğrenmek istediğimi söyledim Feriha’ya, zaten bir haftaya kadar...

Babası onun sözünü kesti:

- Şimdi, hemen şimdi annene telefon et, senin odanı hazırlasın.

Meral sallandı ve tutunacak bir yer arıyormuş gibi ellerini uzatarak:

- Baba! dedi.

- Ben baba değilim, moruğum. Benden yaşlı bir adamın kayın pederi de olamam. Annene git, sana hayatını anlatsın. Bütün o Paris maceralarından kendisinde sabahtan akşama kadar hergün akıttığı gözyaşlarından başka ne kaldığını anlatsın. O çehre, vücut ve ahlâk viranesini yakından seyret. Bir damla hissin ve zekân varsa anlarsın. Anlamazsan... Ne cehenneme gidersen git!

Nail Bey arkasını döndü ve yemek salonuna doğru yürüdü. Meral de döndü, yatak odasına doğru yürüdü. Karanlık koridorda, hiçbir şey düşünmediği için sebebini anlatamadığı bir ihtiyaçla duruyor, önüne bakıyor, sonra ağır ağır yürüyordu.

Odasına girince kapıyı kapadı. Boğazı düğümleniyordu. Kendini tuttu ve ağlamadı. Belki son defa gördüğü odasının her tarafına baktı. Yutkundu. Ağzında yine bir kuruluk vardı. "Çok mu heyecanlıyım?" diye sordu kendi kendine. Evet, bir isyan var içinde. Babasına karşı değil. Kime karşı olduğunu anlamıyor. Evden hemen çıkıp gitmeyi düşündü. Evden ve memleketten. Sabahleyin pasaport için teşebbüs etmek. Feriha ile beraber, on gün sonra, Paris. Artık tereddüte lüzum var mıydı?

Yatağının kenarına oturdu ve çenesi göğsüne değecek kadar başını önüne eğdi. Kalbinde ağırlığını ve baskısını hissettiği gizli heyecanların dolgunluğu ona başdöndürücü bir boşluk intibaı veriyordu. Zihninde hiçbir şey yoktu.

SAMIM onu görür görmez anladı ve söylendi:

- Sende bir şey var.

Tasdike de, inkâra da cesareti olmayan Meral sordu:

- Ne var?

- Onu ben sana sormalıyım.

Meral önüne baktı. Yolda bir şeyler hazırlamıştı. Hakikatin çirkin tarafını bir yarım itirafla örtmek için:

- Babamla kavga ettik, dedi.

Bu "kavga" kelimesinde, Meral'in her hangi bir münakaşayı haber vermek için Samim'in önünde kullanmağa cesaret edemediği bir ifade sertliği vardı. Onun uyandıracağı hayrete sığınarak Park Otel'e gittiğini daha rahat gizlemek istiyordu. Samim bu ihtimali düşündüğü için, kavga kelimesinin hâdiseye ne derece yaklaştığına dikkat etmeğe de kendini hazırlayarak sordu:

- Ne kavgası?

Meral'in yüzü çocuklaştı. Bu, onun ya şımardığı veya bir yalan söylemeğe davrandığı anlara mahsustu. Şimdi gururun şişmesi için bir sebep olmadığına göre, doğru söylemeyecek veya hakikati eksik söyleyecekti. O daha yaylı kapıdan içeriye girerken, Samim, büyük bir ruh yükü taşıdığını farketmişti. Uyanık bir dikkat için, Meral'in bütün hali deminden beri çıngırak çalıyordu. Samim'in gözünden kaçamazdı bu.

Meral'in yüzü, kökleri çocukluk hayatındaki yalan itiyatlarına bağlı şartlı reflekslerden kendini kurtaramayarak on beş yaş birden kaybederken, gözleri önüne eğiliyordu.

- Beni anneme göndermek istedi. Yani... İşte... Koğdu demektir. Son günlerde aksiliği var üstünde. Eksiltmelere girmiyor, çalışmıyor, canı sıkılıyor, kavga için bahane arıyor. Mânâsız. Dün ben öğleden sonra biraz çıkmıştım. Taksim'e doğru gidiyordum. Fransız Konsolosluğunun önünde Feriha'ya rastladım. Biraz konuştum tabiî. Tepebaşı'nda, bir otelde imiş. Şöyle yürüdük, bahçenin önüne kadar... Ve ayrıldık. Babama söyledim bunu, kızdı.

Samim ağır bir sesle sordu:

- Hepsi o kadar mı?

- Tabiî… Fakat babamı kızdıran bu değil sade. Ben sokağa çıkmadan evvel, Şükriye telefon etmişti. Şakalaşıyorduk. Ben babamdan bahsederken "moruk” dedim. Meğer o arkamda imiş. Farkında değilim. Kızdı bana. Gönlünü almak istedim, dinlemedi beni, çok kızdı. Fakat dün, akşama doğru barıştık.

- O halde? Şimdi niçin öyle durgunsun?

Yalanın ilk zorluk anları geçtiği için, Meral tabiîliğe doğru giden bir his rahatlığı içinde cevap verdi:

- Canım sıkıldı dün çok. Böyle hâdiselerin zehri kalır insanın içinde. Bazen ömrünün sonuna kadar unutmaz değil mi insan?

Samim cevap vermedi. Başını salladı. Her şüphenin ona verdiği tercih utancı içinde idi. İstemeyerek sordu:

- Ne konuştunuz Feriha ile?

- Hiç. Paris’ten bahsetti biraz. Kendisini otelde aramadığım için sitem etti. Bir şeyler işte. Ne konuşur Feriha. Basit kızdır, biliyorsun.

Meral’in sesinde, göstermeğe çalıştığı tabiîliği bozan bir titreklik vardı. Önlerindeki masa küçük ve yuvarlak olduğu için, Samim onun bütün vücudunu görebiliyordu. Dizleri birbirine yapışık ve bacakları ayrıktı. Eskiden beri Samim, gizlenmiş hislerin ve günah temayüllerinin dizlere tesirine dikkat etmişti. Bunun bir çok şekillerini biliyordu. Fakat o anda, Meral’in birbirine yapışan dizlerinin sembolleştirdiği iç mücadelelerin ve kasılmaların umumî ve kaba mânâsından fazla bir şey düşünemedi. Zaten onun dikkati Mera’lin derhal pozunu değiştirmesiyle neticelendi. Bir müddet sustular. Meral bu sefer daha samimî:

- Dün çok sıkıldım, dedi, seni düşündüm çok. Babamın hâdisesi… O telefon meselesi… Çirkin mi buluyorsun?

- Son zamanlarda senin fazla argo kullandığına dikkat ediyorum.

Meral, bahsin değişmekte olmasından duyduğu sevinci hayretinin altında saklamağa çalışarak sordu:

- Ne zaman kullandım başka?

- Bir kaç defa: “Dalga geçiyor kızla” gibi şeyler söyledin. Bunların kullanılması değil de, muayyen bir zaman içinde çoğalması beni düşündürebilir.

Meral Cezmi’yi hatırladı. Tesirlerin ondan geldiğini kendisi de şimdi anlıyordu. Ferhat her zaman argo konuştuğu için, onun değiştirebileceği bir şey yoktu. Gülümsemekten kendini alamadı.

- Ne düşündürür sana bu? dedi.

- Birtakım mânâsız insanlarla temaslarının arttığını.

Meral bu bahsin de tehlikeli bir istikamet aldığını görünce, konuşmasının direksiyonunu çevirmek istedi:

- Zannetmem, dedi, sen detayları, detayları... Nasıl derler türkçe?

- Teferruat.

- Teferruatı büyütürsün hep. Kılı kırk yararsın. Dün hava çok güzeldi. Hele Boğaziçi’nin görünüşü ne güzeldi buralardan. Otururken hep gözlerim daldı.

Meral bir tehlikeden kaçarken daha beterine düştüğünün farkında değildi. Samim derhal sordu:

- Buraları neresi? Buradan Boğaziçi görünmez. Nerede oturdun da Boğaziçi’ni seyrettin? Sizin evden de görünmez Boğaz.

Meral bir şaşkınlık ânını son derece çabuk atlattı:

- Seyrettim demedim, canım.

- “Boğaziçi’nin görünüşü ne güzeldi buralardan” demedin mi? “Otururken gözlerim daldı” demedin mi?

- “Ne güzeldi” demedim, “Ne güzeldir” dedim. Evde otururken hep şöyle deniz gören, Boğaz’ı gören bir apartman düşünüyordum. Gözlerim daldı. Bizim Beşiktaş’taki evi filân düşündüm hep.

Samim ısrar etmedi. Mâsumiyet ihtimali önünde şüphesini oymağa cesareti yoktu. Elini ceketinin sağ cebine götürdü. İnce uzun bir paket çıkardı ve Meral’e uzattı:

- Bakalım beğenecek misin? dedi.

Meral bu hediyeye olduğu kadar fena havanın sona ermesine de sevinerek paketi çabucak açtı ve altın kaplama, ince ve

uzunca bir kalem şeklindeki ruju görünce bağırdı:

- Çok güzel... Hayret... Feriha'nınkinin tıpkısı.

- Rujun bitmişti, değil mi?

- Tabiî... Ne kadar dikkatli ve incesin.

Meral bu tesadüfe hayret etti. Otelde dudaklarını boyayan Feriha'nın rujunu çok beğenmişti; fakat hediyeye ima olmasın diye onu yakından görmek istememişti. Onun içinden geçen her şeyi biliyormuş gibi Samim'in aynı ruju getirmesi bir telepati[*] değilse şaşılacak bir tesadüftü. Meral boyayı elinin üstüne biraz sürdü:

- Rengi de tamam, dedi, çok teşekkür ederim.

Hediyeyi çantasına koyarken, Feriha'nın Samim için söylediklerinden bazılarını hatırlıyor ve çirkin buluyordu. Gözünün ucuyla ona baktı. "Kıskanıyor Feriha Simera papazını" diye düşündü ve güldü.

Samim ona niçin güldüğünü sordu.

- Hiç, dedi Meral.

- Söyle rica ederim.

Meral tereddüt ediyormuş gibi görünürken yalan arıyordu.

- Güzel bir şey değil, dedi.

- Söyle.

- Hiç canım. Bu hediyeyi bana Feriha'nın getirmesi lâzımdı. Çok cimridir. Sanki sen içimden geçen her şeyi hissediyorsun. Telepati mi bu, tesadüf mü? Onu düşünüyordum.

- Şüphesiz telepati.

- İnanır mısın sen buna?

- Zannederim. İnsanların hayatında sık sık olan bir şeye inanmamak, inanmak değil, inanmamak, izahtan âciz kaldığımız her hâdiseyi hurafe sayan bir hurafedir.

- Hurafe ne demek?

- Boş itikat, Prejuge.[*] Daha doğrusu "superstition".[*]

Kitaplarda ve gazetelerde bu kadar çok geçen bir kelimeyi bilmediğine utanan Meral, bir terim kullanmak ihtiyacıyla sordu:

- Önseziye de inanır mısın? Pressentiment'a?[*]

Başıyla tasdik eden Samim, bu yeni türkçe “önsezi”yi

Meral’in ağzından ilk defa duyuyordu. Şüphelendi. Yan gözle kızın yüzüne bakarak sordu:

- Nereden öğrendin bu “önsezi”yi?

Meral düşündü. Bulamıyordu. Galiba Cezmi’den. Bir omuzunu kaldırdı:

- Bilmiyorum, dedi, galiba Ferhat ağabeyimden.

Samim yüzünü iki yana salladı:

- Zannetmem. O sporcu ağzıyla konuşur.

- Belki babamdan.

- O hiç olamaz. Nail Bey yarı tüccar, yarı münevver ağzıyle ve daha ziyade Osmanlıca konuşur, değil mi?

Meral birdenbire doğruldu; Samim’i utandıran ve sevginin tatlılaştırdığı bir isyanla canlanarak sordu:

- Niçin merak ediyorsun bunları? Dün bunu düşündüm. Niçin -son zamanlarda arttı bu sende- benim her sözümün, her hareketimin altında bir mânâ arıyorsun? Bilmiyorum kimden duydum o kelimeyi. Başka bir şey de derler ona. His kablelvuku[*] mu, nasıldır?

- Hissi kablelvuku.

Kelimeyi komik bulan Meral, her hecesini bir hata korkusuyla tane tane söyleyerek tekrarladıktan sonra devam etti:

- Dün işte bunu düşünüyordum. Ne olur, belki ben o kelimeyi bir adamdan, bir gençten duydum. Mutlaka bir fenalık mı var bunda? Senin fena mânâ vermenden korkarak büsbütün kilitleneceğim. Değil mi? İçimde bir korku freni gittikçe büyüyor ve bütün hislerimi sıkıştırıyor.

Samim bu nazik hücum karşısında, şüphenin psikolojisini açmaya mecbur etmeyen sade bir izah aradı. Düşündü ve kendini şöyle müdafaa etti:

- Ben senin her sözünde ve her hareketinde mutlaka fena bir mânâ aramıyorum. Eğer her hangi bir mânâ arıyorsan, bu, sana karşı dikkatimin normal ölçüleri aşan bir sevgi ve alâka işareti olduğunu gösterir. Bana şüphe verenleri de yok değil.

Dediğin gibi yeni başladı bu. On beş günden beri. Kabul et ki, sen de bu on onbeş gün içinde birtakım tereddütler yaşıyorsun. Ondan evvel bu şüpheleri duymuyordum.

- Fakat benim hayatımda senden başka kimse yok. Var mı, söyle.

- Var demiyorum. Tereddütler, arzular, projeler, bir şeyler... Bunların hepsi hareket istidatları, hattâ başlangıçlarıdır. Benden, bir hareket değilse bile, bazı yeni temayüllerini gizlediğini hissediyorum.

Meral tehlike nisbetinde kuvvetli bir red silkinişiyle:

- Yok, yok, hiç biri yok! dedi.

Sonra, onun elini tutarak bileğindeki saate baktı. Altıyı çeyrek geçiyordu. Sabahleyin Feriha telefon etmişti. Bu akşam ona yemeğe gidecekti. Şakir Bey'le evlenmesine bile razı olan babasından müsaade koparmıştı. Şimdi eve gidip elbisesini değiştirmeliydi.

- Ben bu akşam erken ayrılacağım senden, dedi, babam bir hoş. Yine kızdırmayalım onu.

Samim içini çekerek başını hafifçe sola doğru meylettirdi:

- Sen bilirsin, dedi.

Sustular. Meral hemen kalkmak istediği halde kımıldıyamıyordu. İşte, Samim'le bütün münasebetlerinde anlamadığı şey, âdeta bir sır, bu idi. Niçin kendini ona karşı daha serbest hissedemiyor? Bir şeyler var aralarında. Onu şimdi kırmamak istiyor. Neden bu? Hemen kalkıp gitse ya. Bir şeyler söylemek ihtiyacını duyuyor. Fakat şüphesini uyandırmaktan da korkuyor.

Tekrarladı:

- Babam bir hoş. Çabuk sinirleniyor her şeye. Seninle buluştuğumuzu da mı anlıyor? Kulağına bir şey mi gitti?

Samim cevap vermedi. Aşk münasebetlerinde randevuya geç gelmenin ve erken ayrılmanın çok defa tehlikeli safhaların başlangıcı olduğunu bilirdi. Meral'in bu ihtiyatı da -eğer söylediği doğru ise- aklın aşka yenilmediğini göstermek bakımından, kalbe hitap eden bir mazeret değildi.

Meral doğruldu ve Samim'e doğru eğildi:

- Beraber çıkmayalım buradan, e mi? Sen otur. Kalabalık burası bugün. Korkular var içimde. Olmaz mı?

- Peki.

Meral kalktı. Samim'in elini sıkan parmakları gevşekti. Onunla gözgöze gelmekten kaçınır gibi bir hali de vardı. Kendisini koparır gibi ayrılıp gittikçe sürati artan adımlarla yürümesi de Samim'in dikkatinden kaçmadı.

Gece odasına çekildiği zaman, akşamdan beri trende, yemekte, dışarının tesirleriyle ikide bir kesintilere uğrayan düşüncesini tam bağımsızlığına kavuşturan yalnızlığın ferahlığı içinde derin bir nefes aldı, koltuğuna uzandı ve bir sigara yaktı. Akşamdan beri, yüz defa tırnakladığı hâfızasım tekrar yokladı. “Dün hava çok güzeldi”. Bu cümle aynen böyle. Ondan evvel ne demişti? Hiç hatırlamıyor. Sonra: “Boğaziçi'nin görünüşü ne güzeldi buralardan”. “Ne güzeldir”, “Ne güzeldi,” “dir”, “di”. Bir “r” harfinin olup olmamasında büyük bir yalan gizlenebilir. Yoktu diyelim. “Boğaziçi'nin görünüşü ne güzeldi buralardan”. Sonraki cümle? “Gözlerim daldı hep otururken” gibi bir şey. Demek, buralarda bir yerde oturmuş, Boğaziçi'ni görmüş. Evinde oturup Boğaziçi'ni sadece düşünseydi, mekânı ve hayali tasrih[*] etmez miydi? “Evde otururken gözlerim daldı. Boğaziçi'ni düşündüm” demesi lâzım değil miydi? “Buralardan görünüş” tamamıyle lüzumsuz bir plân hayali. Yaşanmadıkça söylenmesine ihtiyaç duyulmaz. Kendi kendisi olarak Boğaziçi yalnız Beyoğlu taraflarından görünüşüyle mi güzel? Sonra Meral, vaktiyle Cihangir taraflarında bir evde oturmuş olsaydı, çocukluk hâtıralarına karışan böyle bir perspektifi Boğaziçi'yle beraber ona hatırlatan bir mazinin tesiri altında kalmış olabilirdi. Böyle bir şey de yok. Onu Boğaziçi'nin buralardan görünüşüne bağlayan fikir izahı açıkta kalıyor. Bu boşluğu doldurmak için kurulacak faraziyelerin başında Meral'in, dün Boğaziçi'ni gören bir evde, bir apartmanda, bir lokalde bulunması ve bunu saklaması gelir. Beyoğlu'nda Boğaziçi'ni gören semtler Cihangir ve Ayaspaşa'dır. Meral'in oralarda bir kız arkadaşı, akrabası, aile

dostu yok. Belki yeni bir çay daveti. Arkadaşlarından birinin tanıdığı. Olabilir. Fakat bunu saklamasının sebebi ayrı bir mesele olur. Daha fena ihtimaller: Bir... Garsonyer.*

Samim ayağa kalktı ve odada dolaşmağa başladı. Meral'in "r" harflerini nasıl telâffuz ettiğini düşünüyordu. Bilhassa "i"den sonra. Kendisi bir kaç defa "güzeldi"yi tekrarladı. Birincide "i" harfinden sonra, "r" ne kadar ihmal edilirse edilsin, "i"nin başka bir harfle çarpışmasından çıkan ve "ş"ye çalan bir ses, İkincide "i"nin boş kalan önünde yalnız kendi hafif aksinin çınladığı bir sessizlik meydanı vardı. Fakat birincinin sesi, uzak bir ihtimalle, Samim'in dikkatinden kaçmış olabilirdi. Sonra, Meral "güzeldir" dediğini söylemek için vakit kaybetmemişti. Kadın sezgisi ve yalan melekesi, o kadar kısa bir an içinde böyle bir izahı yakalayabilir miydi? Şuuraltı endüstrisinin bundan daha ne büyük hârikalara muktedir olduğu düşünülürse, yalanın cinsi de, sürati de imkânsız değildi.

Samim hatırladı. Meral daha sonra izahını şöyle tamamlamıştı: "Evde otururken hep şöyle deniz gören, Boğaz'ı gören bir yer düşünmüştüm". Samim, kızın İstanbul sayfiyelerinden birinde bir ev yaptırmakta hâlâ tereddüt eden babasından şikâyetlerini de hatırladı. Şüphesi uzaklaşıyordu. Onun yerini onun kadar ölçüleri yanlış bir emniyet hissi alabilirdi. Kendisini bu hata kutuplarından uzaklaştırmak için, bugün Meral'i gördüğü andan ayrıldığı âna kadar onun, hatırda kalan bütün sözlerini ve hareketlerini daha sakin bir dikkatin ışığında geçirmek istedi. Sıraya bir türlü hâkim olamıyordu. Onun kapıdan içeriye girişini hatırlarken, sıra oturuşuna ve ilk bakışına geldiği zaman, zihni süratle "kavga" kelimesinin sertliği ve argo bahsi, hattâ Boğaziçi meselesinin üstünden kaydı, geriye ve ileriye gitti, fakat muayyen bir noktaya nişan almış gibi muntazam bir ritmle sallandıktan sonra hediye üstünde durdu. Evvelâ Meral'in sevincini, sonra hayretini hatırladı. "Feriha'nın rujunun tıpkısı". Burada, belki şuuraltından gelen bir anlayışla, zihnin tuhaf bir ısrarı vardı. Samim'i düşünmeğe dâvet ediyordu. Fakat ne var bunda?

Tıpkısı olamaz mı? Olmasa ne çıkar? Meral aldanmıştır. Cümle nasıldı? “Hayret… Çok güzel… Feriha’nın…”

Samim birdenbire sıçradı ve ayağa kalktı. O zaman nasıl, nasıl dikkat etmemişti buna? Feriha’nın rujunu Meral nerede gördü? Bunlar Fransız Konsolosluğunun önünde birbirlerine rastlamışlar, beraber yürümüşler ve ayrılmışlar. Cadde ortasında Feriha dudaklarını boyamış olamaz… Rujunu çıkarıp Meral’e göstermiş de olamaz. O halde bunlar karşı karşıya bir yerde oturmuşlar. Nerede? Boğaziçi’ni gören bir yerde. Feriha’nın oteli Tepebaşı’nda imiş. Oradan Haliç görünür. Boğaziçi’ni gören otel… Otel… Ayaspaşa… Park Otel! Tamam. Feriha’nın orada oturmasına imkân yok. Taksim’de birbirlerine rastlamışlarsa oraya gidip oturmuş olabilirler. Fakat Meral’in Feriha’ya bir tesadüfle mi, önceden uzun bir tereddütün peşinden verilmiş karar ile mi gittiğinin de ehemmiyeti yok değil. Hele Feriha Park Otel’de oturuyor da Meral bir Tepebaşı yalanı söylemişse, bu ehemmiyet artar.

Kolay. Park Otel’e telefon.

Hemen zile bastı ve biraz sonra gelen beslemeye telefonu getirip prize takmasını emretti.

Sabırsızlıkla odada dolaşıyordu. Evet, telepati. Ben bu ruju alırken, içimde bulanık bir hisse karışan Paris hayalleri vardı. Belki müphem olarak Feriha’yı da düşünüyordum. Şimdi hatırlıyorum. Dükkâncı sana bir Sandee teklif ettiği zaman Fransız ruju istedim, onu verdi. Üstündeki markaya baktım. Dükkân biraz karanlıktı. Adam bana bir lup verdi. Stick rouge soi-France- Paris kelimelerini gördüm ve hediyeyi aldım. Saat altıya geliyordu. Belki Meral, aynı anda, yahut biraz evvel Feriha’nın elinde aynı ruju görmüş ve beğenmişti. Onun bu arzusu bana intikal etmiş olabilir. Çünkü daha evvel, on beş yirmi dakika evvel, Meral’e bir hediye almak hatırımdan geçmiyordu. Birdenbire içime doğdu bu arzu. Şimdi onun delâletiyle[*] Meral’in benden gizlediği bir şeyi yakalıyorum. Belki bunda da gizli bir kaderin tertibi var. Meçhulün

karnından istediğimiz çocukları doğurtabiliriz. Faraziyeden faraziyeye…

Besleme telefonu taktı ve çıktı.

- Alo… Neresi orası?

- Park Otel.

- Sizde Feriha… Feriha Hanım isminde bir müşteri var mı?

- Bir dakika.

- Kendisini çağırmayınız.

- Bir dakika.

Başka bir ses sordu:

- Buyurunuz?

- Sizde Feriha Hanım adında Paris'ten gelen bir hanım var mı?

- Evet, var, şimdi salondalar. Bir misafiriyle yemek yiyor. Çağıralım mı?

Samim, yine telepatiyi andıran bir hisle sordu:

- Misafiri kadın mı?

- Evet, bir hanım, genç. Dün de gelmişti kendisine.

- Öğleden sonra… Beraber çay içtiler değil mi?

- Evet, salonda oturdular.

- Tamam. O hanıma gidiniz, telefona gelmesini rica ediniz.

Samim, boş kalan elinin yumruğunu sıkmış, bekliyordu. Meral'in bu akşam niçin erken ayrıldığını da anlamış olacaktı. Telefonu tutan elinde bir titreme vardı. Dirseğini duvara dayadı. Kalbi çarpıyordu.

-Alo?

Meral'in sesi. Hiç şüphe yok.

- Kimsiniz?

- Ben… Meral… Siz kimsiniz?

- Samim.

Hiçbir şey ilâve etmedi ve telefonu kapadı.

VE bir sigara yaktı. Kalbi daha şiddetle çarpıyordu. Soğuk bir tahlil imkânsızdı. Hâfizasının karmakarışık noktalarında ışıklar yanıp sönüyordu. Gündüzkü sahnelerden ve daha evvelkilerden hâtıralar. Sırasız, fakat birbirine bağlı. Vakitsiz ayrılışı ve yaylı kapıdan ürkek, tereddütlü girişi birbirini tamamlıyor. "Bugün eve erken gitmeliyim. Babam bir hoş" derken Samim'e verdiği bulanık his içinde de şüphe, sislere bürünmüş bir ışık gibi kılavuzluk vazifesini yapmağa devam etmişti. O sezişin ve daha sonraki istidlâllerin zaferi, şimdi Samim'in başına vuran öfkenin önünde bir dalgakırandı. Fakat yalanın, örttüğü hakikatten daha çirkin oluşu, "ikinci"nin bir ihanetten daha vahim isyanının gittikçe azalarak devam ettiğini gösteriyordu.

Samim'in hayali bir anda onların oturdukları yere gitti. Masalarına yaklaşırken gözlerini Meral'den ayırmayacak, ötekinin yüzüne bakmayacaktı. Oturmayacaktı. Mera'lin karşısında, ayakta, gözünün ucuyla Feriha'yı göstererek alçak ve dolgun bir sesle ona soracaktı.

- Hangi ihtiyaç, hangi zaruret, hangi zaptedilmez arzu, hangi his ve kader birliği seni bu son basamağa itti? Daha aşağı bir kademe yoktur. Türk ve insan cemiyeti, karşına alıp konuştuğun bu mahlûku bir fahişe olduğu için reddetmiyor. Fuhşun İktisadî mazeretleri var. Bu mahlûk onlardan mahrum. Karnını doyuran evini bırakıp kaçmıştır. Aşk gibi ulvî[*] bir mazeretten de mahrum. Altmış yaşında kartoloz bir zamparanın kolları arasında, tirit olmuş bir ihtirasa yılışacak ve yaltaklanacak kadar, en hissiz ve haysiyetsiz bir kadının bile sahip olduğu insanlık duygularını bütün ailesinin, dostlarının ve memleketinin gözü önünde çiğnemekten utanmamıştır. Bu şıllıktan daha mâhzur bir genelev karisiyle Galata meyhanelerinden birinde karşı karşıya otursaydın, daha az iğrenç olurdun. Çünkü bulaşık suyunu kristal bir sürahi içinde saklayan bu sahtekârın, insanlık şerefinden zırnık nasibi olmadığı halde burada oturması, kendisine lâyık sefil bir dekor içinde bulunmasından daha çirkindir.

Ve daha bir çok şeyler söyledikten sonra ağır ağır salondan çıkacaktı. Fakat bu hayal, şu anda onların Park Otel salonunda konuşmaya devam etmeleri realitesinin yanında, faydasızlığının bedahetini[*] Samim'e daha çok hissettirdiği için, öfkesini büsbütün arttırıyordu. Saatine baktı. On buçuğa geliyordu. Şimdi, bir taksiye atlayıp on dakika sonra oraya gidebilir ve bunları söyleyebilirdi. Bu imkân onu biraz yatıştırdı.

Oturdu. Bir sigara daha yaktı. Yarın Meral'i görecekti. Bunları ona söylemeliydi. "Niçin, Meral, anlamıyorum, bu şıllığın sefil yaşama telâkkisinde biraz kendini bulmuyorsan, onun bu hareketine imrenmiyorsan, hangi his canım, tapındığımız kıymetlere bağlı alâkalarımızı tepen hangi cinsten bir temayül seni bütün cemiyetin lânetine uğrayan bu rezile koşturmuştur? Millet, insan, gurur, vicdan, aile, baba saygısı ve bana olan bağlılığın birdenbire nasıl yok olmuştur? Bu yıkılışın sırrını bul, kendini çöz, içini ayıkla, şuurundan utanan ve ruhunun izbelerinde[*] kaçacak delik arayan suçlu hislerini yakala, getir, ikimizin de gözümüzün önüne koy, onları ezmen için sana yardım edeyim. Kurtul, ferahla, günahının zevkini değil, çirkinliğini paylaştığın bir mahlûkun arkadaşlığından üstüne sıçrayan lekeleri temizle! Ve niçin, niçin, söyle, neden bana söz verdiğin halde ona gitmek ihtiyacını duydun?"

Mera'lin vereceği cevap belki şöyle bir şey olacaktı:

" - Acıdım ona, cemiyetin lânetine uğraması kâfi değil mi? Bütün dünya yüzünde onu kalabalıklar içinde yapayalnız bırakan bir günahın azabı içinde kıvranması kâfi değil mi? Hiç kimse onun yüzüne bakmıyor. Dün gece keşke otele gelseydin de onun yüzüne tükürseydin... Bu bile bir alâkadır. Şimdi onun etrafında hareketten daha müthiş bir lâkaydi var. Memleketin bir otelinde turist gibi oturuyor. Fakat bir turistin kendi memleketi var. Onun yok. Her şeyini kaybetmiş.

" - Kaybetmemiş, Meral, aşk gibi ruh depremi de geçirmemiş; kendi şuur ve iradesiyle, kendi ayaklariyle bütün kıymetleri

tepmiş. En çirkin merhamet, hedefini şaşırandır. Neden onun hasta annesine, bir ucundan âhengini bozduğu bütün bir cemiyete ve şimdi onun günahında hiçbir taksirleri[*] olmadığı halde ıstırap duyanlara acımıyorsun? La Dame aux Camelias'ya[*] merhametimizi çeken şey, onu içinde piştiği ve çırpındığı bataklıktan yukarıya tırmandıran aşkının müsamahasız geleneklere çarpmasıdır. Hattâ ona karşı duyduğumuz müsamahanın içinde bile, onun vaktiyle sebep olduğu felâketlerin tahminini ihmal ettiren ve gizli bir âhengin emrinden, hâdiselerin kendisinden doğan zarurî bir neticenin bir adaletten başka bir şey olmadığını bize unutturan derin bir gaflet payı var. Fakat senin arkadaşın altmışlık bir zamparaya sahte hislerle bağlanmayıp da, hattâ onu gerçekten sevseydi, Armand Duval ile bu herif arasındaki farkı bize az çok unutturarak müsamahamıza epeyce hak kazanabilirdi.

Samim ayağa kalktı. Bu münakaşa hayalinde eksik bir şey vardı. Meral'i Feriha'ya koşturan arzunun ailesi merhamet kadar basit -basit, yani tek ve muayyen- bir his olamazdı. Bu arzu daha başka bir temayülün merhametle evlenmesinden doğmuştu. Hattâ merhamet... Merhamet burada bir âmil olmak haysiyetinden bile mahrumdu. Başka temayüller aramak lâzımdı, başka... Başka...

“ - Anlamıyorum. Meral, çok zayıf bir izah bu... Feriha senin yakın bir arkadaşın da değil. Selmin olsaydı onun yerinde, müşterek hâtıraların mâzeretine tutunabilirdin. Böyle bir şey de yok. Mektepte sevişmediğinizi de söylersin. Başka bir şey var. Gizliyorsun.

“ - Başka bir şey? Belki... Evet... Tabiî... Var tabiî... Benim Paris'e karşı za'fım. Oradan gelen bir arkadaş, bana Paris'i getiriyor. Ondaki parçamla orada yaşamış gibi oluyorum. Gururunu ve zevkini duyuyorum bunun.

“ - Bu bir hayal fakat, hayal. Ötede muazzam, koskocaman bir gerçekler âlemi, gerçek sevgiler ve kıymetler âlemi var. Bu hayal onlara nasıl baskın çıkabiliyor?

“ - Bu bir ân. Bir sürükleniş ânı. Ayaklarım kendiliğinden gitti, sürüklendi. O za’fın kuyusu içinde, dikkati inhisar altına alan hayallerin cazibesiyle kısaltılmış bir ruhun bir ân süren büyü âleminde, başka değerleri hatırlamasına imkân var mı? Senin böyle sürüklenişlerin yok mudur, Samim?

“ - Canım, biz işte o anların içinde varlığımızın imtihanını geçiririz. O anlarımızın içinde varız veyahut yokuz. Şahsiyetimiz orada bütünleşir ve tam dolgunluğu içinde zıtlıkları karşılar. Sürüklenirsek hiçiz, dayanırsak varız. Çünkü saman çöpü değiliz. Sen o kadar iradesiz misin, şahsiyetsiz misin?

Samim odada dolaşıyor, karyolanın ayak ucunda duruyor, karşısına çektiği Meral’in hayaline soruyordu:

“ - Söyle, o kadar iradesiz misin?

Ve onun yüzünü donduran hislerin harrangürası[*] içinde, kuvvetli bir utancın kılavuzluğuyla doğacak idraki bekleyerek tekrarlıyordu:

“ - Sen o kadar şahsiyetsiz misin? İradesiz misin?

Ve tam bir nefrete çevrilmek için onun bir yanlış ve küçük jestini bekleyen öfkesinin olanca şiddetiyle devam eden fırtınası içinde soruyordu:

“ - Mecbur muydun? Söyle bana, gitmeğe mecbur muydun? Niçin… Hele niçin bana yalan söyledin? Beni üzmek istemediğini iddia etme. Bu his, beni seviyorsan, benim senin içindeki hayalimin bildiği bir hakikati benim realitemden gizlemen için bir sebep değildir.

“- Senin fikirlerinden çekindim.

“- Benim fikirlerim… Burada “benim” fikirlerim yok. Bunlar sosyal nizamındır, âhengindir. Bunlardan çekinseydin, gitmezdin ona.

“ - Gidiverdim işte.

Samim yumruklarını sıkıyor ve tekrarlıyordu:

“ - Sen o kadar şahsiyetsiz misin, iradesiz misin?

Sonra bu münakaşa hayalinde, onu kendi nefsine karşı küçülten ve her sevginin insandan ikide bir istediği değer

kontrolü ihtiyacına benzeyen karanlık bir duyguya doğru kayıyordu. Neydi bu? Unutmaya da benziyor. Galiba... Dur... Evet... Gururda bir isyan hazırlığı. Hesap istiyor. İzzeti nefis. Ve şimdi onun sufle[*] ettiklerini kendi kendine söylüyor: “Görüyorsun, bu kız senin onu çıkarmak istediğin kademeden çok aşağılara düşüyor. Anlamıyor, görüyorsun. İnat ediyor. Bu katılıkta sana en büyük ihtar var. Realite haykırıyor. Sen de bunu anlamıyorsun. Meral senin Meral'in değil. Onun sahicisi senin hayalinin yanında sahte görünüyor sana. Yalancı senin hayalindir. En büyük yalanı sen kendi kendine söylüyorsun. Kendi hayalinle kendini kandırmaya çalışıyorsun. Böyle bir Meral yok. Asıl Meral'in küçük realitesi seni bir saniye düşündürmeğe bile değmez. Sen onu bırak da benimle hesaplaş. Kendi ölçünü bu kadar nasıl şaşırabiliyorsun? Bana tanıdıkların ve tanıyabileceklerinin arasında en liyakatlisinin Meral olduğunu söyleyebilir misin?

Samim, ayakta, hareketsiz dururken, başını sağa eğdi ve omuzlarını kaldırıp indirerek içinden kendi kendine cevap verdi:

“ - Şimdi, hayır. Şimdi haklısın.

" - Uzun zamanlardan beri nasıl aldanabildin? Böyle bir hâdise olmasaydı bile, senin toz zerresi halindeki işaretleri bile mânâlandıran anlayışın, gerçek Meral'i kat kat aşan bir hayale çevrilmekten niçin alıkoyamadı? Bu bir aldanmak ihtiyacı ise, hayal kırıklığı daha hafif ve senin tarafından idealleştirmeğe daha lâyık mevzular bulamaz miydin? Bu, eski ruh meselelerini yeni bir tecrübenin ışığında yoklamak ihtiyacı ise, daha lâyık vesileler yok muydu?

Samim bu isyanın terkibine giren sayısız his kırıntılarının gururu etrafında nasıl kümeleştiğini, şimdi, bir kere daha açıkça görüyordu. Meral'dekinin tam aksine, burada köpüren duygular “birinci”ye mensupturlar. Gurur burada benliğin üstüne fırlayan ideallerin elçiliğini yapıyordu. Bir an için, şuurun sathında yüzen bütün arzufikirleri silip süpürdü ve diktatörlüğünü kurdu:

“ - Kes dedi, onunla münakaşayı ve alâkayı kes. Faydası yok. Ne söylersen, kendi kendisi olmaktan kurtulamayacak. Feriha’yı yine arayacak, ona mektup yazacak ve onun tiksindirici çirkinliğini görmekten âciz kalacak.

Samim oturdu ve ayaklarını uzattı. Yarın ona gitmeyeceğim. Selmin telefon eder. Gelmesin. Burada bitsin artık. Kaç defa söyledim ona, kaç defa. Bütün heyecanlarımla çağlayan halinde ruhuna boşaldım.

“ - Kaç defa yalvardım sana, Meral, beni yalanın mevzuundan, sebeplerinden ve neticelerinden ziyade kendisinin çıldırtabileceğim sana kaç defa anlattım. Aşkta mâsum yalanların suçlularından daha tehlikeli olduklarını, daha doğrusu, en iyi niyetli, fakat gizli tertiplere dayanan yalanın, masum veya suçlu hiçbir çeşidine aşkın tahammülü olmadığını anlattım. Bu gizliliklerin, ileride, samimî taraf lehine bir ayrılık hazırladıklarını, çünkü onun mahrum olduğu bir huzur ve emniyeti kaybetmekten pervası olmadığını, fakat aldatan tarafın emin olduğu bir sevginin bütün hazlarından ve gururundan mahrum kalmak işkencesine uğrayacağını anlattım sana.

Evet, yarın Selmin, yarın sabah, yarın sabah, Selmin ona telefon etsin ve bir daha beni göremeyeceğini haber versin. Çünkü bu defa, ileri sürebileceği mazeretlerin hiç biri, Feriha’ya merhamet veya Paris’e muhabbet, hiç biri münakaşaya değmez. Zıtlıklara perende attırmağa çalışan bir his mantığının çevikliğinden başka müdafaası olmayan Meral’in heyecan kıvranmalariyle kendisini ve Samim’i yormasına lüzum yok. Ayrılığın sebebi meydanda: “Kimsiniz?”, “Ben... Meral, siz kimsiniz?”, “Samim”. Çat. Bitti. Telefon kapandı. O kapanış bu kapanış. Artık ben bir rüya gibi kaybolmalıyım.

Samim başını arkaya dayadı ve ayaklarını biraz daha uzattı. Gözlerini kapadı. Verdiği kararın ferahlığını göz kapaklariyle emiyordu. Bu gece aylardan beri hasretini çektiği en güzel uykuyu uyuyacaktı. Oh, şimdi Simeranya’da istediği kadar kalabilirdi. Orada bir tek Feriha ve onun hiçbir arkadaşı yoktu.

Stratosfer[*] kadar temiz bir mânevîlik havası içinde nefes alanların şeffaf vicdanı…

Samim birdenbire doğruldu. Zihninin karanlığında, başka koldan ilerleyen fikir gölgeleri birdenbire şuurunun aydınlığına çıktı. Şüphesiz Feriha'ya merhamet ve Paris'e muhabbet bu yalanı izah etmez. Deminden beri niçin başka sebepler aramıyorsun? Ne olabilir başka sebepler?

Samim ayağa kalktı. Ne olabilir?

Ne olabilir?

Yatağının baş ucuna gitti ve düğmeye bastı. Ne olabilir? Odanın ortasına doğru geldi, durdu. Ne olabilir? Ne olabilir başka sebepler? Feriha'nın yanında âşıkının bir arkadaşı. Hayır, Paris'ten böyle bir adamla gelmiş olamaz. Otelde de çarçabuk onu bulamaz. Başka ne olabilir?

Eşikte görünen Hasibe'ye bir kahve emretti. Yalnız kalınca elini çenesine götürdü ve dirseğini göğsüne bastırdı. Ne olabilir? Feriha ona Paris'te bir paralı âşık bulmuş olabilir. Nusret gibi kart, hovarda ve zampara. Onun kadar iğrenç bir kızlık ve tazelik avcısı. Ve galiba vardı böyle bir şey. Meral bir kere bahsetmiş miydi böyle bir adamdan? Samim o grubu hiç tanımıyordu. Hafızasında uzak ve silik bir hâtıra gölgesi kımıldar gibi oldu. Sonra büsbütün silindi. Belki. Var öyle bir şey galiba. "Şükrü"ye benzer bir isim. Yahut "Şevket", "Ş" ve "K" daha belirli. "Şekip" değil. Bir "a" sesi de olacak. Hatırlamıyor.

" - Düşün ki, senin otelde Feriha ile yemek yediğini bana hiç kimse haber vermedi. Sezişimle muhakememi evlendiren müthiş bir tecessüs hamlesinden başka hiçbir yol göstericim yoktu. Ben bunu da anladım. Meral, saklama, bir felakete doğru gidiyorsun. Şimdi, "Psychodrame[*]" dedikleri bir ruh felâketi, ölüme kadar gidebilecek bütün neticeleriyle seni bekliyor. Saklama. Anlarım. Anlayacağım. İzah edemiyorsun bana. Hangi cazibe seni o Feriha bataklığına çekti? Söyle veya hemen, şimdi ayrılalım.

“ - Hepsi bu. Söyleyecek bir şey yok. Tanıdıklarım arasında hiç kimse, babam bile, Feriha’ya karşı müsamahasız ve hırçın değil.

“ - Çünkü senin tanıdıkların arasında hiç kimse, benim kadar, bu cemiyetin meselelerini kendi meselesi yapmıyor ve acılarını benimsemiyor. Çünkü hiç kimse benim kadar, seni bekleyen felâketin sezgisine mâlik değil; çünkü hiç kimse benim kadar seni kendisiyle karıştırmıyor; ve hiç kimse senin kadar benim içimin aydınlığında körleşmiyor.

“ - Anlamıyorum. Büyütüyorsun.

“ - Her mesele bizim ölçülerimizi alır. Sen bu kadar küçük değilsin. Meselenin buutlarını biliyorsun. Başka bir şey var fakat. Var, Meral, var diyorum sana.

“ - Yok.

“ - Var.

Samim doğruldu ve yüksek sesle:

-Var!

Dedi, sonra kapıyı vuran Hasibe’ye:

- Gir!

Emrini verdi. Hizmetçi ile göz göze gelmekten kaçındı ve onun dışarı çıkmasını bekledi.

Kahvesinden ilk yudumu aldıktan sonra başını salladı. Var veya yok, münakaşa faydasız. Her iki halde de Mera’lin realitesi değişmiyor. Sadece Feriha’ya gitmek bile, Paris’te bir ihtiyar zamparanın kolları arasına gitmek arzusunun hayalde başlayan ilk adımlarından başka bir şey değil. Ruhtaki değerleri eşit. İnsanın ölçüsü arzularıdır. Bunların en büyüğünde bütünümüzle varız.

Ararsa?

Ararsa yokum. Ben bir rüyayım artık. Arzu ile tekrar görülemem. Hafızasında yadigârım. Beni orada arasın. Arar mı?

Arar mı?

İşte aşk mücadelelerinin en büyük meselesi: Arar mı? Ben onun için neyim? İkimiz de bunu bilmiyoruz. Ayrılık -en müthiş test- bunu öğretecek bize.

Samim, Proust'un Albertine'den ilk ayrıldığı anları hatırladı. Orada muharrir, ayrılık psikolojisinin, hâdiseden evvelki ve sonraki ruh halleri arasında önce'den kestirilmesine imkân olmayan fark yüzünden kendi kendini nasıl uzaklarda bıraktığını izahtan başlar ve tahmin imkânsızlığının, yaşamadıkça bilinmesi mümkün olmayan meçhul unsurların çokluğundan ileri geldiğini anlatırdı. Orada terkeden taraf Proust değil, Albertine'dir. Fakat terkedilen tarafta ayrılıktan evvel ayrılma arzularının şiddetli oluşu ve ayrılıktan sonra bunların tam zıddı arzuların -daha evvel varlığından hiç şüphe edilmeyen gizli kaynaklardan- fışkırışı. Samim'in bir ayrılma kararı vermeden evvel hesaba katması lâzım gelen psikolojik istihalelere dikkatini çekiyordu.

Kitabı aradı ve buldu. Şöyle başlıyordu:

"Matmazel Albertine gitti!" Istırap psikolojide psikolojiden ne kadar daha ileri gider! Daha bir saniye evvel, kendimi tahlil ederken, sanıyordum ki birbirimizi görmeden ayrılmak tam arzu ettiğim bir şeydi ve Albertine'in bana verdiği zevklerin adiliği ile beni gerçekleştirmekten alıkoyduğu zevklerin zenginliğini mukayese ederken kendimi ince bulmuş, bir daha onu görmek istemediğimi ve artık onu sevmediğimi sanmıştım. Fakat şu kelimeler: "Matmazel Albertin'e gitti" kalbimde uzun zaman dayanamayacağım bir ıstırap uyandırmıştı. Böylece anlamıştım ki, bir hiç sandığım şey, sadece benim bütün hayatım imiş. İnsan ne kadar kendini bilmiyor!"

Fakat bu meçhulün kökünü alışkanlığa bağlayan Proust'un alabildiğine zengin bir tahlilin teferruat kıyameti içinde, bazan dikkatini tek istikametten kurtaramıyarak realitenin bütününü gözden kaçırdığı da olurdu. Samim'e göre, meselâ onun itiyada mutlak bir hükümranlık izafe[*] etmesinde böyle bir tahlil sapıtması vardı. Eskiden verdiği hükmü kontrol etmek için kitapta o pasajı aradı, buldu ve okudu:

“Evet, biraz evvel, Albertine’i sevmediğimi sanmıştım, hiçbir şeyi kenarda bırakmadığımı sanmıştım. En doğru tahlilde kalbimin dibini görebildiğimi sanmıştım. Fakat zekâmız, ne kadar büyük olursa olsun, onu vücuda getiren ve uzun zaman, içinde bulundukları uçucu halden ayırıp kendilerine bir hâdise çıkmadıkça varlıkları sezilmeyen unsurları göremez. Kalbimi apaçık gördüğümü sanmakla aklanmıştım. Fakat zekânın ince idraklerinin bana vermediği bu bilgiyi, kristalleşmiş bir tuz gibi sert, parlak, garip, kederin âni reaksiyonu bana getirdi. Albertine’in yanımda olmasına o kadar alışmıştım ki, birdenbire itiyadın yeni bir yüzünü gördüm. O zamana kadar ben onu (itiyadı), idraklerin şuuruna kadar her orijinalliği ortadan kaldıran yıkıcı bir iktidar sanmıştım; şimdi onu içimize saplanmış, mânâsız yüzü kalbimize kazılmış müthiş bir Tanrı gibi görüyordum, öylesine müthiş ki, gözümüzün seçemediği bu Tanrı bizden yüzünü çevirse, bize bütün ıstıraplardan daha dehşetli bir ıstırap verebilir ve o zaman ölüm kadar hain olabilir.”

Samim, Proust’un, bir yüzü tiryakiliğe kadar giden bir alışkanlık, öteki yüzü nefrete kadar giden bir bıkkınlık halinde, iki cepheli bir realite önünde olduğumuz kanaatine vardığını anlıyordu. Öyle ki, âdeta hiçbir gerçekliği olmayan veya bütün rolü, alışkanlığımızın esaretine karşı duyduğumuz utancı kendi kendimizden saklamamıza yaramaktan ibaret kalan bıkkınlık, alışkanlığın kısa bir zaman için bize arkasını dönüşüdür. Böyle bir düşünce, hiç değilse, aşkda usanmanın yerini daima alışkanlığa terketmeğe mahkûm ve onun emrinde bir his galatı[*] olduğu fikrinden başka bir şey ifade etmez. Oysa ki, her canlı varlığın kendi kendine müsavi kalmaya mahkûm tarafiyle değişmeyi özleyen tarafı arasındaki mücadelenin ruhtaki belirtilerinden başka bir şey olmayan itiyatusanç zıtlığı (ki bir cemiyet içinde gelenekinkılâp kutuplaşmasıdır) birbiri üzerinde karşılıklı tesirlere sahip ve yerine göre, itiyadın veya

usancın zaferiyle veya bazan da aralarındaki uzlaşmalarla sona eren bir karşılaşmadır. Albertine vakasında itiyadın usanca galebesi, Proust'un terkedilen taraf olmasındandır. Böylece, mülkiyet gururumuzu irademizin dışında kalan bir darbe ile elimizden alan sevgili, bizde o mâlik olduğumuz ve mâlik olduğumuz için kadrini bilmediğimiz nimetlerin hasretini uyandırmak yoluyle bizi kaybettiğimiz itiyatlara bağlamıştır. Yoksa -yani Proust terkedilen taraf olmasaydı- tam aksine, usancın itiyada zaferini görecekti, çünkü o zaman mülkiyet gururunun boş kalan yerini, bizzat elde ettiği bir hürriyet gururuyla doldurabilecekti.

Evet, Samim'in vereceği ayrılma kararında, terkedilen tarafta eski itiyatların hasretini uyandıran büyük acılara düşmek tehlikesi yoktu. Daha doğrusu bu zevklerin yerini alan taze kıymetler vardı. Her şeyden evvel, Meral'in Samim'e haksız yere verdiği ıstırapları ona fazlasıyla iade ederek adalete çok benzeyen bir mukabelenin cesaretini taşımak, sonra bu ıstırapların yenilerinden, hattâ daha büyüklerinden ve nihayet, liyakatsiz bir sevgilinin manyetik çemberinden kurtulmak arzuları, yarım ve karşılıksız bir aşkın bütün arzularını silip süpürebilirdi. Fakat ayrıldıktan sonra bu mücadelenin ne kadar süreceğini şimdiden kestirmek mümkün değildi. İşte burada Proust' un meçhul unsurlara verdiği ehemmiyetin mânâsı vardı. Şüphe verici ve usandırıcı bir bollukla herkesin kullandığı "gayri şuur" veya "şuuraltı"nın karanlık şebekesinden gelebilecek bir yığın nâhoş[*] sürprizler neticeyi değiştirmese bile geciktirebilirdi. Buna katlanmak lâzımdı. Mücadelesiz ve eziyetsiz bir zaferin değeri yoktu.

Samim, tahlilinin neticesinden olduğu kadar, onu biraz evvelki heyecanlarından kurtarıp hislerini soğutan düşüncelerinin sâkin bünyesinden de gelen bir ferahlıkla derin bir nefes aldı ve yatağına baktı. Artık uyuyabilirdi. Islık çalarak soyunmaya başladı. Pijamasının bir ayağını geçirdiği zaman durdu. Islıkla çaldığı hava, Meral'le beraber arada bir mırıldandıkları bir halk türküsüydü. Bir gün, Necip Bey

Korusunun tepesinde, birbirlerinin ellerini olanca kuvvetleriyle sıkarak, uzakta bir gramofonun çaldığı bu havayı dinlemiş ve beraber sevmişlerdi. Sonra bir çok tabiat gezintilerinde ve yalnızlık anlarında beraber mırıldandıkları bu melodiyi Samim'in şimdi hatırlaması, şuur altının, biraz evvel tahmin ettiği sürprizlerinden biriydi. Pijamasının ikinci ayağını geçiremeden, gözleri uzun müddet daldı. Ayrılma kararına hâtıralar tarafından gelen bu ilk isyanı bastırmak için yapılacak bir şey var mıydı? Otomatik mücadelesinde ruhu yalnız bırakmak daha doğru olmaz mıydı? Zekânın müdahalesi, deminden beri tecavüze uğradığı için şuuraltı siperlerinde bir karşı taarruza hazırlandığı anlaşılan ihtirası büsbütün azdırmaz mıydı?

Samim yorulduğu için daha fazla düşünemedi ve pijamasının ikinci ayağını da geçirdikten sonra, yıkanmak için banyoya gideceği yerde, oturdu ve bir sigara daha yaktı. Şimdi, ayrılmanın Meral üzerinde yapacağı tesirleri merak ediyordu. Bunu tahmin etmek zordu. Eğer Feriha onu Paris'e götürecekse, Samim'in bunu şimdiden sezip ayrılması, Meral'e ıstırap vermekten ziyade, kendisini en fena şekilde terkedilmenin ıstırabından kurtaracaktı. Fakat bu bir şekil zaferi olmayacak mıydı? Paris'e gitmeye daha evvel karar veren Meral, Samim'den ayrılmayı ondan evvel istemiş demekti. O halde ben, terkeden bir terkedilmiş durumunda olacağım. Şeklen terkeden, hakikatte terkedilmiş. Üstelik benim bu şekil zaferim, Meral'i Paris'e giderken bana karşı duyacağı utançtan ve vicdan azabından da epeyce kurtaracak.

Fakat Samim'in gururu, deminden beri biraz azalan otoritesiyle yine sesini yükseltiyor gibiydi:

" - Bütün bu tereddütlerin hepsi mânâsız. Senin ondan ayrılmaya karar vermen, artık senin için onun mevcut olmadığını kabul etmen demektir. Bir hiçlik önünde hiçbir mesele kalmaz. Düşünme. Kes.

Samim oda kapısına doğru evvelâ sert, sonra gevşeyen adımlarla yürüdü. Durdu. Birdenbire boşalmış bir kafa ile, hiçbir şey düşünmeden tasdik etti: "Doğru".

Odadan çıktı, yıkandı, geldi, yattı, fakat uyuyamadı. Hâtıralar ve meseleler zihnine kol kol hücum ediyordu.

NIÇIN, efendim, peki, merhamet, kabul, niçin, ben merhameti en çok anlayan insanım, niçin ona gideceğini benden sakladın? -Çünkü sen başka türlü düşünüyorsun onun hakkında. Çekindim senden. -Hayır, ne münasebet başka türlü düşünmüyorum ben, herkes gibi düşünüyorum, herkes ona lânet ediyor. -İyi ya işte, ben herkesten ve senden başka türlü düşündüğüm için çekindim. -Hayır, yavrum, biliyorsun ki her gizlinin altında muhayyileyi alabildiğine koşturan bir sonsuzluk vardır ve sen bir kere bu gizliyi yarattıktan sonra, artık onun derinliğine hudut çizmekten âciz kalırsın ve dört nala giden şüpheye dizgin vurmak senin elinde değildir. Bunları bin kere konuştuk seninle. Biliyorsun. Bildiğin halde bu yalanı söylemende başka sebepler olması lâzım. -Hayır, Samim, vallahi, gençliğimin hayrını görmeyeyim, annemin mezarını öpeyim ki hiçbir şey gizlemiyorum senden, ay çıldıracağım, başıma kan çıkıyor, inanmıyorsun. -İnanamam, Meral, çünkü ben...

Ansızın bir karanlık. Sesler ve görülmesiyle unutulması bir olan şekiller arasında kulağın içine bir fısıldayış: Vefat etti. Sonra göğüste müthiş bir sıkıntı ve başta bir ağırlık. Doğrulmak istiyor Samim. Çırpmıyor ve sola dönüyor. Bir uzun karanlık daha. Uyanır gibi oluyor ve tekrar dalıyor. Sürüklenmek. Sürüklendin. Ne demek? O kadar iradesiz misin sen?

Gözlerini açtı. Soluyor. Bu sıkıntı nedir? Derin bir nefes aldı. Gözkapakları düşüyor. Yine sesler. Çok net ve uzun bir cümle duydu ve hemen unuttu. Gözlerini açtı. Hatırlamaya çalışıyor. Mümkün değil. Cümle, hâlâ söyleniyormuş gibi zihninin bir tarafında canlı duruyor, fakat şuurundan kaçıyor. Sonra yine karanlık, uğultu, belirsiz şekiller, göğüste ve başta bir sıkılma, vücutta bir yanma. Diz kapaklarında bir silkiniş.

Sıçradı, uyandı ve yine derin bir nefes aldı. Günü hatırladı. İçinde bir acılık. Derin, derin, derin, bu dünyanın her tarafında, üstüne titrenen bazı değerler ansızın yokolmuş ve bazı büyük fenalıklar, şekillere bağlı olmayan görülmez,

anlaşılmaz felâketler vukubulmuş gibi, kâinatı saran bir yıkılışın sezilmesine benzer kederli bir dehşet ürpermesi.

Kalktı, büyük ışığı yaktı ve yatağın kenarında oturdu. Etrafına baktı. Bütün eşyadan, o uyurken birbirleriyle konuşmuşlar da uyanır uyanmaz birdenbire susmuşlar gibi şuurlu bir sessizlik intibaı geldi ona. Odanın her tarafından mânâlar yağıyordu. Kapı ona bir şey söyleyecek veya söylüyor gibiydi. Bu vehmin yabancısı değildi Samim. Yalnız bu gece onun şiddeti yeniydi. Saate baktı. On ikiyi on geçiyor. Ne kadar erken. Niçin uyuyamadı? Selmin telefon edecek ona yarın sabah. Gelmesin. Bitti. Mahut[*] şuuraltı razı değil mi buna?

Zihnini boşalttı ve dikkatini ruhunun karanlık atmosferine daldırıp çıkardı. Öfkesi devam ediyor. Nefretten başka ikinci his yok. Demek müsbet alâkalar, öfkenin yorulduğu ânı beklemek için, şuurun altına siniyorlar. Belki bu stratejik bir çekiliş. Sonra karşı taarruza geçecekler. Uykudaki faaliyetleri bunu gösteriyor. Olabilir. Âdi psikoloji. Bu gece belki beni uyutmazlar. İlk meydan harbi, belki, derinliğini kaybettiği için şeffaflaşan uykumun içinde olacak. Yazık ki bu benim yaptığım bir savaş olduğu halde onu ben göremeyeceğim. Sabahleyin neticeyi öğreneceğim: İçimde ya sevginin, ya tereddüdün veya nefretin galebesi. Fakat mücadele bitmez bir gecede. Yenilen duygular taarruza geçebilirler. Ne kadar sürer bu? Belki üç gün, belki üç yıl. Müddeti… ve neticesi meçhul.

Peki fakat. Olsun. İnsan meçhulün kahramanıdır. Muhakkak ki kaybeden ben değilim. O aptal, aptal, büyük bir kalb ve ömründe asla bulamayacağı büyük bir aşk sığınağı kaybediyor. Paris'e mi? Fakat ben seni götürecektim, biliyorsun. Sonra çok iyi biliyorsun ki, ben seni tercihlerinde serbest bıraktım. Bana haber vermen şartıyle. Bütün projelerini bana bildirmelisin ki rekabeti kabul veya mücadeleyi terkedeyim. Arkamdan bıçaklanmaya gelemem.

Yarın sabah telefon. Kararım değişmemiştir. İçimin içi, şuurumun altı filân, sıfır. Ehemmiyeti yok. Yirminci asır bunu mübalâğa ediyor. Gayri şuur ruhun uşak dairesidir. Bodrum

katı. Kendi derinliklerine inmesini bilen insan için orada da disiplin kurmak mümkün. Bu kadar. Fazla düşünemiyorum. Başımın içi uyku dolu. Yatmalıyım.

Yattı ve ışığı söndürdü. Zihninden Meral'e ait bütün fikirleri kovmak için, Ziraat Bankası'ndan gelen mektuba verilen cevap hakkında idare meclisinin mütalâası ne olmak lâzım geldiğini düşündü. Başbakanla hiç olmazsa telefonda konuşması lâzımdı. Ankara'ya gitmek daha iyi. Meral'den uzaklaşmak bakımından da. Tamam. Yarın değil öbür gün. Âlâ. Bir Ankara seyahati, evet... Zaten şimdi de... Tekrar içinde şekilsiz şekiller kaynaşan sisli bir karanlık, ve uğultular... Bir ses. Ve "ş" harfi Şe, şe, canım, "a" var dedim sana. Şar. Şa...

Birdenbire uyandı. Şakir.

Işığı yaktı. Muhakkak. Şakir. Evet. Hemen kalktı, paketini aradı ve bir sigara yaktı. Şakir. Meral ne zaman bahsetmişti ondan? Şimdi hatırlamıyor. O da gelir hatırına. Ehemmiyeti yok. Şakir, Nusret'in arkadaşı. Yaşlı. Altmış beş mi? Öyle bir şey. Şişko ve obur. "Allah vermesin, demişti Meral, sus, kusarım o tiplerden ben". Peki? Sözleri bir tarafa bırak. Feriha... Tamam, tamam, Şakir Paris'te. Bak, beğenmediğim şuuraltı. Paris'te Şakir. Feriha ondan bir teklif getirmiştir. Tuh, bu kadar âdi mi bu kızlar? Şüphe mi ediyorsun? Bu kadar mı? Bu kadar. Hepsi mi? Değil tabiî. Bunlar işte. Böyleleri. Bu kadar âdi! Bu kadar âdi. Ne istiyorsun daha? Feriha'ya gidiyor. Orada zımnî[*] bir müsavatı[*] kabul etmiyor mu? Kâfi değil mi? Şakir'lere filân ne lüzum var? Bu derece âdi mi? Şüphe mi ediyorsun hâlâ? Feriha için verdiğin hükümden onu esirgemeye niçin çalışıyorsun? Bu senin son za'fın. Anla çabuk. Bu derece âdi. Kabul et. Kabul ediyorum. Selmin yarın telefon edecek. Kararım değişmemiştir. Ve şimdi, bu Şakir'i hatırladıktan sonra daha rahatım. Eğer onun kaba şahsiyeti hakkındaki eksik bilgilerim, en ehemmiyetsiz kategoriden bile olsa muhtemel bir rakip için duyabileceğim tecessüsü gidermeye kâfi gelmiyorsa, onun hakkında öğreneceğim şeylerin öğrendiklerimden farklı olmayarak, onun değerini

şimdiden tâyin eden hükmümü değiştirecek hiçbir kıymet unsuru taşımadığına da eminim. Bu tecessüsüm, sadece Meral'in hangi çirkinliklere katlanacak kadar küçülmeye hazırlandığını anlamak ihtiyacından doğuyor. Telefon kararını verdikten sonra, beni artık hiç angaje etmeyen bir bayağılığın derecesi hakkında elde edeceğim kanaati, Mera'lin aleyhine köpüren hislerime kumanda edecek bir kuvvete sahip görüyorum. Fakat bu, yarın içindir. Dünün hesabını benden sormaya hazırlanan gururuma ne cevap vereceğim? Bu âdiliği vaktiyle anlamamış olmanın utancını zekâma veya sezinsediğim halde kabul etmiş olmanın utancını zevkime yüklemek gibi iki kaçınılmaz netice arasında sıkışmanın cezasını çekmeye mahkûm değil miyim? Buna ayağı kayıp diz kapağına kadar çamura batan bir adamın gafleti gibi zekânın geçici bir durgunluğu şeklinde yorumlamak tesellisinin dışında bir cevap bulamayacağım. Bir de, Mera'lin uzun zamandır devam eden yalanlarına karşı en şüpheci adamın bile taşımak zorunda olduğu iyi niyetin ve müsamahanın bu aldanışı uzattığını yahut suçluya bir kendini kurtarma şansı bıraktığını hatırlatacağım. Selmin'in yarın ona telefon etmesi şart. Bu kararım değişmemiştir.

Samim yattı. Bu sefer çabuk ve buhransız uyudu.

Bir zaman sonra uyandı. İçinde taze bir rüyanın tesirleri vardı. Hatırlamaya çalıştı. Kalabalık bir yer. Büyük bir gazino veya tiyatronun alt kat localarının arkası imiş hissini veren, uzun fakat daha geniş bir koridorda, uzun bir masanın iki tarafında, ölmüş akrabalarının hepsi oturuyor. Samim ayakta ve geride, gözlerini biraz ileride kaynaşan kalabalığa dikmiş, Mera'li bekliyor. İçinde onu sevdiği günlerin heyecanı var. Ve birdenbire Mera'lin başı görünüyor. Sonra, büyük salonun kapısına doğru, kalabalığın hareketli gölgeleri arasında bir görünüp kaybolarak uzaklaşıyor. Samim, kendisine sevgiden fazla hayretle bakan akrabasının önünden geçerek kapıya yaklaşıyor ve kontrolöre benzeyen bir adama Meral'in oradan geçip geçmediğini soruyor. "Şimdi" cevabını alınca, kalabalığa dalarken... uyanıyor.

Elektriği yaktı ve saate baktı: Bir buçuk. Nedir bu rüya? Besbelli: Mahut şuuraltında Meral'e bağlı özleyişler, öfkenin duyamıyacağı fısıltılarla aşk masalları söylemeye başlamışlardır. Fakat artık mert hislerin döğüştüğü şuurda değil, ürkek ve sinsi gölgelerin dünyasından başka bir şey olmayan rüyada görünecek kadar cesaretsizdirler. Onlardan korkulamaz. Yarın Selmin Meral'e telefon edecek. Kararım.

Samim dikildi. Oda kapısı vuruluyordu. Bu saatte, Selmin'den başka hiç kimse köşkte uyanık olamazdı. Kızın, fevkalâde bir sebep olmadıkça, Samim'in odasına gelmeye cesaret etmesi mümkün değildi. Yatağın içinde oturdu ve seslendi:

- Giriniz.

Kapı ağır ağır açıldı ve içeriye, sallanarak Besim girdi. Şapkasını o kadar önüne eğmişti ki, kaşları görünmüyordu. Yüzü kıpkırmızıydı. Lâcivert elbisesinin yakasında kocaman bir karanfil vardı. Durdu. İki elinin baş parmaklarını yeleğinin koldeliklerine taktı ve başını iki defa salladı:

- Pardon ağabey. Işığından cesaret aldım. Günün her saatinde vazifesini yapan bir posta katarı için buna da lüzum yoktur. Çünkü paviyonun viskilerinin nefasetinden, Şam fıstıklarının tazeliğinden daha mühim havadislerim olduğunu söylemeye mecburum. Bendeniz…

Sallanarak etrafına baktı, bir sandalye aradı, oturdu, bir sigara yaktı.

- Bendeniz… Dur, dur, lâkırdının alt tarafını bulacağım merak etme, bendeniz… Köleniz…

Samim merak etti:

- Nereden geliyorsun?

Besim başını öne doğru bir kere kuvvetle salladı. Sonra tekrar önüne düşen başını ağır ağır kaldırarak:

- Nereden! dedi, nereden, nereden! Sen filozofsun ağabey, insanın nereden geldiğini hiç kimse bilmez. Eğer ben… Sana… Park Otel'den geldiğimi söylersem, nereden geldiğimi değil, insanın beşyüz milyon senelik macerasından…

Samim kardeşinin sözünü kesti:

- Daha ciddî olabilmek için Jüpiter'in ve Semele'nin oğlundan müsaade al.

Besim'in başı tekrar önüne düştü:

- Hımm... Diyoginos... Canıma okudu bu akşam benim... Feriha da caba.

Başını yukarıya doğru, ağır ağır, iyice kaldırdıktan sonra, evvelâ tavana uzun zaman baktı, sonra gözlerini ağabeysine dikerek:

- Bak, dedi, vallahi, sayım suyum yok, ben... Âşık oldum o kıza. Dansettik. Ben alacağım onu.

Ayağa kalktı ve sallanarak karyolaya yaklaştı. Şapkasını arkaya doğru iterek tekrarladı:

- Alacağım efendim, parasıyle değil mi? Haydi bakalım Açık arttırma. Nusret 1000 mi veriyor, benden 1200. Alacağım.

Başından çıkardığı şapkasını, gözlerindeki hayrete öfke de karışmaya başlayan ağabeysine doğru salladı:

- Bakma öyle ağabey! Alacağım dedim ya, bitti. Parasiyle değil mi? Alacağım. Tutuldum diyorum sana yahu! Hoppala!... Tutuldum be ağabey.

Daha ince bir sesle tekrarladı:

- Tutuldum.

Cebinden cüzdanını çıkarıp açtı:

- Nah! Şu bir, şu da bir... İki... İki yüz lira. Alacağım. Bak ne kolay hallolunur aşk meseleleri! Sen... O nazariyelerini... Ama... Kuzum... Darılma bana ağabey... Görüyorsun... Fazlaca kaçırdım bu akşam... Vallahi... Tutuldum diyorum sana... O içirdi. Kâfir... Off... Sıska be... Fakat tutuldum. Sevdalandım be ağabey... Sen... Hoppala!... Kızma yahu... Dur lâfımı bitireyim: Sen... O nazariyelerini bir küfeye koy. Şurada, gazinonun önünden denize salıver... Kötü kötü ne düşünüyorsun burada? Mera'li mi?

Başını arkaya doğru atarak güldü ve devam etti:

- Meral... Vallahi, nah, beş yüz kâğıt... Gözlerim kör olsun ağabey, kızma beşyüz kâğıt... Hattâ, hattâ... Bak... Darılma... Ben sana hakikati söylüyorum... Hattâ...

Gidip yatağın kenarına oturdu ve elini Samim'in omuzuna koydu:

- Ağabeyciğim...Vallahi... O da beraberdi, Meral de... Bak sana yeminle söyliyeyim: Elle Marche[*]... Ben çakarım... Şimdi olmaz, yarın, iyice kafa ile anlatırım sana... Zavallı Nail Bey... Ve zavallı sen... Ağabey... Hattâ... daha az fiatla getiririm onu Anjel'in evine... Elli kâğıda kadar. Bende göz var mı ağabey. Sevda mevda, işte bu: Nah!

Bir elinde tuttuğu cüzdanının üstüne iki tokat vurdu:

- Nah! Aman ağabey, kestirme yolu bırakma. Hem sana bir şey söyliyeyim mi? Vallahi, yakıştırmadım sana. Aah. Bunlar... Ne bileyim... Feriha da öyle öteki de. Beni görünce evvelâ bir şaşırdılar. Sen telefon etmişsin ha?... Söyledi Meral. Fakat, aah. Değmez ağabey. Bende göz var, değmez. Benim gibi sevdalanırsan, o başka. Çünkü o Feriha'nın belinde var ne varsa. Dansettik. Anladın mı? Belinde var. Şöyle bir... Kıvılcımlanıyor. Tabiî... Sana söylemeye lüzum yok: Bel mühimdir. Yoksa karı, perdeden kopmuş saçak gibi bir şey. İpincecik. Belinde. O bel yok mu? Ha! İşte bütün kuvveti, dehâsı orada. Fakat, ağabeyciğim, bütün bu fikirler, huzurunuzda on dakika için muteberdir. Yarın sabah değişebilir, değişecek. Affedersin. Ben yarın sana raporumu vermeye mecburdum. Tesadüf. Olur a. Tesadüf ettim onlara. Ağabeyciğim... Mabaadi[*] yarın... Şimdi... Farkındayım... İleri geri... aah... Doğru değil. Kalbini kırmayayım. Yarın... Pardon... Seni rahatsız ettim... Allah rahatlık versin...

Besim kalktı. Oda kapısına doğru yürüyordu. Samim bir tereddüt geçirdi. Onunla konuşmaya devam etmenin mânâsı yoktu. Sabaha kadar ayılmasını beklemek lâzımdı.

- Sana da, dedi.

Ve Besim çıktıktan sonra, bir tereddüt daha geçiren Samim yataktan indi ve odanın içinde gezindi. Kardeşinin sözlerini bir sarhoşluk hezeyanı[*] gibi toptan mahkûm etmek imkânsızdı. Onun Meral için söylediklerinin uyandırdığı korkunç şüphe, Feriha ile dansedecek kadar lâübaliliği ileri vardırmasının

uyandırdığı öfkeyi yatıştırıyordu. Bu münasebetsizlik üzerinde düşünmeyi sonraya bıraktı. Daha doğrusu, alkolün tesiriyle olmuş bir şey üzerinde de artık zihin yormaya lüzum yoktu. Besim'in neşeli ve oynak tabiatı, ayıkken yaşama telâkkisi bakımından, isteyerek ve bilerek ihmal ettiği bir çok incelikleri, sarhoşken azan kaba içgüdülerinin silindiri altında ezip geçerdi. Bunu onunla münakaşa etmenin veya düşünmenin faydası yoktu. Onun Feriha için söyledikleri de, Samim'in bu kadın hakkındaki hükmünü değiştirecek hiçbir yenilik taşımıyordu. Fakat Meral'i de içine alan çirkin teşhisin Besim'e alkolün azdırdığı bir muhayyilenin bütün realite ölçülerini altüst eden çarpık hayallerinden mi, yoksa aklın katı ihtiyat ve tereddüt kabuğunu kıran sarhoşluğun serbest bıraktığı bir sezgi kabiliyetiyle elde edilmiş ince bir anlayıştan mı olduğunu bilmek lâzımdı. Besim'in aynı noktayı birbiri üstüne oyan ısrarı bir sarhoş ısrarı olabileceği gibi, bazan alkolün garip bir tarzda keskinleştirdiği dikkatin bir sürü küçük ve doğru müşahedelerin yekûnundan doğan sarsılmaz inancın ifadesi de olabilirdi. Besim bu gece, Park Otel'de bu iki kızla otururken ne konuşmuş, ne görmüş, ne sezmiş olabilirdi ki, Meral için bu kadar emniyetle hükmünü verebilsin? Yarın sabah bu söylediklerini hatırlayacak mıydı? Hatırlarsa, kendinden büyüğüne karşı saygının, bir kıza merhametinin veya daha bir çok sosyal endişelerin tesiri altında, geceleyin sezdiklerini veya öğrendiklerini gizlemeye karar verecek miydi? Bunları tahmin etmek faydasızdı. Sabahı beklemek lâzım geliyordu. Fakat Samim'i Meral'in randevu evlerine bile gittiğini (veya gidebileceğini -bu fark henüz meçhul) inandırmaya çalışan Besim'in bu ısrarının muhayyile üzerindeki müthiş tesirlerinden kurtulmak zordu. Mümkün mü bu? Meral! Paraya ihtiyacı yok. Babası cimri değil. Ailesi, ahlâk disiplini bakımından kasidelere lâyık olmamakla beraber, hattâ Nail'in bazan en mühim noktalar üstünde bile durmadan kayıp giden uçarı ve tembel dikkati hesaba katılmak şartıyle, Meral'i o sefil evlere koşturacak kadar soysuzlaşmış sayılamazdı. Hayır, Besim'in çirkin zevzekliği. Daha doğrusu,

maddeyi ve parayı tanrılaştıran dünya görüşüne, Samim'in üzerinde en fazla tesir yapabilecek canlı bir misal bulmak ihtiyacının sarhoşluk ânında ona verdiği bir yalan veya iğrenç ölçüde mübalâğalı bir iftira ihtiyacı. Besim'in nükte bulmakta zorluk çektiği zaman bu başarısızlığından doğan öfke ile yırtıcı bir hal alan istihzasının buralara kadar gittiği yeni bir şey değildi. Fakat ne kadar hafiflemiş olursa olsun, sesinde bir şaka tonu daima kalırdı. Fakat bu gece, alay ettiğini belirten hiçbir hali yoktu. "Affedersin, kalbini kırmayayım" gibi sözleri, meseleyi en ileri derecede ciddiye aldığını gösteren işaretlerdi. Fakat Meral hakkındaki hükmünde samimî olması hata etmesine mâni değildi. Sezdiklerini yanlış mânâlandırmış olabilirdi. Onunla teferruatlı konuşmadan, biraz evvelki sözlerinden kalan bulanık hisleri ruhun dibine kadar indirmek lüzumsuzdu. Fakat Samim'in bu gece uyanır uyanmaz içinde bulduğu acılık, sanki dışarıdaki büyük sebeplerden biriyle temasa geliyordu. Evet, bu dünyanın bir yerinde veya bir yerlerden bir yerinde fena bir şey, en aziz değerlerin yıkılışını andıran bir felâket oluyormuş gibi belirsizliği nisbetinde derin bir acılık; sonra, bu ağırlığı çekemeyen ruhun yorgun sinirlerdeki uyku ihtiyacını arttıran uyuşukluğu...

Öğleye doğru Samim, yine Meral'e ait bir rüyanın hâtırası içinde uyandı. Bu sefer küçük ve şık bir barda imişler. İki Amerikalı gençten biri, kızla dansetmek için Samim'den müsaade istiyor ve alıyor. Fakat modern bir dansın icaplarına göre erkeğin kadını öpmesi lâzım geliyormuş.

Amerikalı genç bu yeni figürü tatbik edince, Samim onları hemen ayırmak istiyormuş gibi ayağa kalkıyor ve delikanlı onun müdahalesinden evvel kızı bırakıyor. İki Amerikalının yüzünde, Samim'e karşı hayrete de, merhamete de, hürmete de benzeyen silik bir ifade var. Samim onlara: "Ben mutaassıp değilim... Fakat..." demek istediği anda uyanıyor.

Rüya devam etseydi, bu "fakat"ın arkası ne olacaktı? "Fakat... Mazur görünüz, ben bu kızı seviyorum ve hâlâ tarihteki aşkların büyük ölçüsü ve unutulmazlığıyla seviyorum. Siz bunu anlamazsınız." Hayır, rüyada bu kadar düzgün ve

sürekli düşünülemez. Bazan saçma bir kelime bütün bir ruh yükünün tam veznini, hattâ mânâsını verebilir. Uyanıkken bu sözü tahmin veya icat etmeye imkân yoktur.

Besim'in dün geceki çirkin imalarından sonra bu rüya, onun Feriha ile dansetmesinin uyandırdığı bir tedaî vesilesiyle, Meral'in bir randevuevine gidebileceğine inanmak şöyle dursun, Samim'in onu meşru sayılabilecek bir şekilde öpenlere bile tahammülü olmadığının işaretiydi. Şimdi de, aynı rüya sahnesi içinde Meral'in ona, mânâsı yavaş yavaş daha iyi anlaşılan sinsi bir dikkatle baktığını hatırlıyordu. Samim'in içine bu bakışın tercümesi şöyle doğdu: "Ah, sen benim daha neler yaptığımı bir bilsen, bir bilsen, böyle, senin gözünün önünde öpülmeme çoktan razı olurdun."

Samim birdenbire doğruldu ve zile bastı. Besim'i hemen görmek istiyordu. Kardeşinden bu defa milimetrelik hakikat çizgilerine bile dikkat edecek kadar ciddî konuşmasını isteyecekti. Gergin bir halde bekledi.

Ve Hasibe'ye emretti:

- Bana Besim Bey'i çağır.

- Besim Bey çıktı biraz evvel. Galiba bugün dersi var. Evet cuma. Öğleyin de gelmez.

Samim gözlerini yumdu ve düşündü.

Sonra başını salladı:

- Peki, dedi, Selmin?

- Odasında.

- Onu çağır. Bana da bir kahve.

Hasibe çıkınca Samim kalktı, robdöşambrını giydi, saçlarına bir tarak vurdu ve oturdu.

Selmin büyük dayısını hayretsiz dinledi. Samim, geceleyin Besim'in anlattıklarını tekrarlayıp bitirdikten sonra, hayretinde yalnız kaldığı için büsbütün artan bir şaşkınlık hissi içinde sordu:

- Neden hayret etmiyorsun? Bir sarhoşluk hezeyanı mı bu, yoksa… Meral'e yakıştırır mısın?

Önüne bakan Selmin yalvaran bir sesle cevap verdi:

- Müsaade ediniz de, dayı susayım.

Alnını avucunun içine alan Samim de:

- Olur mu? dedi, bu suale cevap vermemek mümkün değildir. Çünkü susmak cevapların en fenasıdır. Ya sen de, bana söylenemiyecek kadar ağır bir şeyler biliyorsun, yahut da Besim'in imalarını Meral'e yaraştırıyorsun.

Selmin sustu. Adeta Samim'i tasdik ediyordu. Birdenbire son derece sabırsızlanan dayısı yerinden fırlamak üzere iken, Selmin cevap verdi:

- Hiçbir şey bilmiyorum. Eskiden ufak tefek bazı şüphelerim vardı. Şimdi onlar canlandı. Siz bu mevzuda epey cesursunuz, değil mi? Hakikat istiyorsunuz, mademki. Fakat... Yemin ederim ki dayı, bir şey bilmiyorum. Yalnız... Mümkündür gibi geliyor bana. Çünkü Meral'in Feriha'ya gidişi... Değil mi... Nasıl anlatayım... Demek ki Feriha'nın seviyesine düşebilir bu kız. Düşmüştür, yahut düşebilir. Müsavi değil mi?

Samim başını şiddetle silkeledi:

- Hayır, değil. Biri realite, öteki imkân.

- O halde... Belki... Olabilir ki... Besim dayım bu... imkânı düşünerek öyle demiştir size.

Samim Hasibe'nin getirdiği kahve ile ilk sigarasını yakarak canlandı:

- Ben imkân olarak da böyle bir şey tasavvur edemiyorum. Çünkü, sırf zevk için *prostitution*[*] nadir bir şeydir. Var böyleleri. Fakat umumiyetle fuhuş para için yapılır. Meral'in paraya ihtiyacı yok.

Selmin yine sustu.

Samim gözlerini ondan ayırmıyordu.

- Değil mi öyle? diye sordu.

Selmin yine cevap vermedi.

Samim yine sorunca, Selmin kaşlarını kaldırıp dudaklarını bükerek:

- Değil, dedi, çok başka şeyler düşünüyor insan.

Ve ayağa kalktı:

- Müsaade ediniz, dayı, dedi, düşünmesini bile istemediğim şeyleri söylemeğe mecbur olmayayım. Ne de olsa benim

arkadaşımdır Meral. Müsaade ediniz.

Başıyle hafif bir selâm verdi ve odadan çıktı.

Samim birdenbire o kadar heyecanlandı ki, Besim'i telefonla arayıp ona dün geceki imalarının ciddî olup olmadığını sormayı bile düşündü. Bugün, Meral'le buluşmadan evvel, gecenin raporunu kardeşinden alması lâzımdı. Kalktı ve birdenbire hatırladı. Kapıya koştu, merdivenleri inen Selmin'i çağırdı; odaya giren kızın omuzuna elini koyarak:

- Unutuyordum az daha, dedi, senden bir ricam var. Hemen Meral'e telefon et ve ona söyle ki, bugün gelmesin.

Selmin durakladı. Biraz düşündükten sonra:

- Ne zaman buluşacağınızı söyliyeyim mi? diye sordu.

- Sen yalnız, bugün gelmesin, onu söyle.

Selmin gözlerini dayısından ayırmıyordu:

- İyi düşündünüz mü? dedi, sarardınız.

Samim telefonu gösterdi:

- Haydi, rica ederim.

BILIRKIŞI raporuna göre gayrimenkulün bugünkü durumu:

"1 - Aziziye Mahallesinde Dilâver Sokağında kâin[*] 426 ada 3 parsel ve eski 12, yeni 13 kapı No. apartman bahçe içerisinde ve yola yakın olarak yeni yapılmış bir binadır.

"*a*" bodrum katı:

"Birinci kattan 14 basamak merdivenle inildikte...

Nail Bey gazeteyi elinden attı. Satırlar birbirine karışıyordu. Avucunu gözlerinin üstüne kapadı. Başı dönüyor. Galiba üre yine arttı. Doktora gitmesi lâzım. Başında bir ağırlık da var bugün. Son zamanlardaki miskinliği ve isteksizliği ona yeni bir kan tahlili lâzım olduğunu hissettiriyor, fakat buna da üşeniyordu.

Salonun kapısını yumruklar gibi sarsarak açıp dinç adımlarla içeriye giren Ferhad'a bağırdı:

- Yavaş.

Sonra alnını baş ve işaret parmaklarının kıskacı içine alarak imrenilecek bir gençlik rüzgârıyle üstüne gelen oğluna öteki elini uzattı ve tekrarladı:

- Yavaş! Bugün benim bir hoşluğum var. Galibe üre yine yükseldi. Bir kan tahlili yaptıracağım.

Ferhat kabarmış saçlarının altında öfkeli yüzünü pek az değiştiren zayıf bir alâka ile babasına bir göz attı:

- Biraz perhiz et, geçer. Son zamanlarda yine ölçüyü kaçırdın.

- Hakkın var.

Ferhat babasına en yakın sandalyeye oturdu. Bacaklarım açtı, iki elini kalçasına koyarak ona doğru eğildi:

- Meral dün gece kaçta geldi, biliyor musun?

- Kaçta?

Ferhat iki elini birden havaya kaldırdı:

- Bir buçuğu geçiyordu.

Nail Bey ağır aile ve ahlâk münakaşalarına hiç tahammül edemeyeceği bir an içinde olduğunu gösteren bir gevşeklikle başını sallayarak yorgun bir nefes bıraktı:

- Ben müsaade ettim.

- Park Otel'e, Feriha'ya gitti, değil mi?

- Evet.

Ferhat ayağa kalktı; elleri arkasında, ayrık bacaklarla ve iki tarafa sallanarak birkaç adım yürüdü, sonra babasına döndü:

- İyi yapmadın ekselâns, dedi, bu kız bir felâkete doğru gidiyor, Paris'e değil. Konservatuar filân, hepsi bahane. Onu bırak. Sen kızını, gece yarılarına kadar, Feriha'ya nasıl gönderirsin? Yahu, baba, bu dünyayı bilmeyen adam olsan, canım yanmaz. Meral'in de ne kadar kuş beyinli olduğunu da bilirsin.

Babasının bir itirazını önlemek için, ona doğru bir adım daha atarak ilâve etti:

- Kendi arzularına ait meselelerde kafası işler. Gelgelelim, hareketlerinin neticelerini hesaplamak lâzım geldi mi, aptaldır, aptal!

Nail Bey girmek zorunda kalacağı münakaşanın isteksizliği içinde kestirme bir cevap aradı:

- Senin bildiğin gibi değil.

Ferhat kolayca ezebileceğinden emin olduğu bir fikir bekleyerek sordu:

- Başka ne var?

- Evlenecekmiş.

Ferhat birdenbire gözlerini açarak babasının sözünü tekrarladı:

- Evlenecekmiş!

Sonra hemen anlayarak başını salladı:

- O davlumbaz Şakir'le değil mi? Tamam! Yani herifin nikâhlı metresi olacak.

Bulanık gördüğü için gözlerini kısan ve kırpıştıran Nail, başını oğluna doğru uzatarak sordu:

- Ne demek o? "Nikâhlı metres" ne demek?

- Şu demek baba: İnsan aile kurmak için evlenir. Çoluk çocuk sahibi olur. Kendi küf... köf... nasıl derler ona? Kendi küfvile[*] evlenir. Meral yirmi iki, Şakir altmış iki. Niçin evlenirler bunlar? Herif keyfedecek. Meral de onun parasını yiyecek. Buna aile hayatı mı derler, metres hayatı mı?

Nail Bey münakaşayı kesmeye hazırlanmak için, yere attığı gazeteyi alarak Ferhad'a sordu:

- Para yemeye pek aleyhtar görünüyorsun. Bu ilham sana yeni mi geldi?

Ferhat yere bir şey atıyormuş gibi elini sallayarak:

- Hoppala!., dedi, öyleyse nikâha da lüzum yok. Maksat para yemekse... Hattâ Şakir Bey'e de lüzum yok. Senin bu teorinle Meral her gün yirmi kâğıt kıvırabilir. Sonra piyasası düşer ama, Şakir ölürse ne olacak? Borçtan başka bir şey bırakmaz o. Ben bilmiyor muyum? Taksim'deki apartman hacz-i ihtiyatî[*] altında, Suadiye'deki ev ipotek. Borçlarının faizini bile veremiyor. Paris'e kaçtı. Nusret'le o son binlikleri franka çevirip oraya kaçtılar. Germaine de şişkoyu soyacağı kadar soymuştur. Meral'e porsumuş bir balon kalır. İşin para tarafı bu. Ahlâk tarafı rezalet. Feriha'dan sonra Meral'in yüzüne tükürecek elâlem. Haydi bu kızda akıl yok, sana ne oldu baba? Allahaşkına şu tahlili yaptır, biraz perhiz et ve kendine gel!

Nail Bey gazeteye büyük bir gayretle kaydırmak istediği gözlerini Ferhad'ın enerji püsküren bakışlarından koparamadı. Uykuya teslim olur gibi, her hangi bir telkin altında kalmanın rahatlığına o kadar ihtiyacı vardı ki, hiçbir şey düşünmeden, oğlunu haklı buldu.

- Canım, dedi, ortada bir şey yok daha, ben onu bu şekilde Paris'e gönderir miyim hiç? Şakir gelsin buraya, konuşalım, vaziyetini anlatsın. Düşünürüz sonra. Hakkın var senin. Bir daha da göndermem onu Feriha'lara merihalara.

Ferhat rahatladı. Babasına doğru bir sandalye çekerek:

- Bak, dedi, çünkü...

Nail Bey bu sefer gözlerini gazeteye çevirmeye muvaffak olarak, başının usanç ifade eden yorgun bir hareketiyle:

- Anladık, dedi, uzatma. Sana ne oldu bugünlerde? Meral'le can ciğerdiniz.

- Tabiî... Anlamak için. Ben sana bir şey söyleyeyim baba...

Nail Bey gazeteyi kendisiyle Ferhat arasına bir perde gibi çekti:

- Kes artık.

"Bu katta 2 oda, 1 kömürlük, 1 çamaşır yıkama odası, 1 mutfak, 1 de helâ vardır. Çamaşır odasının zemini Malta taşı olup…

Ferhat sesini yükseltti:

- Elbet bir şeyler biliyorum ki bu kadar heyecandayım.

“Sofa, koridor ve mutfağın zeminleri karosiman, odaların… Bir şeyler biliyorum ki… Zemini tahta… Biliyorum ki…

Nail Bey birdenbire gazeteyi çekti ve oğluna baktı:

- Ne biliyorsun! Samim Bey meselesi mi?

Ferhat önüne baktı, yutkundu, ayağını sinirli sinirli yere vurarak başını salladı:

- Samim’i öp de başına koy. Bulutlarda geziyor o. Dünyadan haberi yok. Ben sevmem onu. Fakat, emin ol ki, o da olmasa Meral…

Dilinin ucuna gelen ağır kelimeyi savarak başka bir tâbir aradı:

- Büsbütün… dedi, büsbütün… Garsonyer süpürgesi olur.

Nail Bey’in başı yukarı dikildi ve gözleri büyüdü.

Ferhat bunu görmedi.

- Vallahi baba, dedi, bu Meral yüzünden bir gün elimden büyük bir kaza çıkabilir.

Birdenbire canlanan babası, gazeteyi elinde buruşturarak bağırdı:

- Neler söylüyorsun sen?

Sonra iki üç defa kaşlarını yukarı doğru kaldırarak indirdi. Arkasına bakan Ferhat Mera’lin içeriye girdiğini gördü.

Nail Bey hemen bahsi değiştirebilmek için, gazeteyi oğluna uzatarak:

- Şurada İcra Dairesinin bir gayri menkul satış ilânı var. Bir göz at. Gidip bir kere de görmek lâzım.

Fakat ağabeyisinin yanıbaşmdaki sandalyeye oturan Meral gözlerini ona dikerek sordu:

- Beni mi çekiştiriyordun?

Gözlerindeki ve sesindeki cür’et, onun babasına değilse Şakir’e veya birilerinden birine güvendiğini gösteriyordu.

Ferhat bu küstahlığı bir anda ayağının altına almak için dikildi; fakat babası hemen kızını payladı:

- Sesini kes. Ben hastayım. Münakaşa istemem.

Meral ayağa kalktı:

- Haydi, dedi, ben mâni olmayayım, dedikodunuzu yapın.

Kollarını iki yana açarak savruk bir eda ile salondan çıktı.

Ferhat arkasından koştu ve onu odasında yakaladı. Kapıyı kilitleyip anahtarı cebine attıktan sonra onun karşısında durdu.

Meral titriyordu. Yüzü bembeyazdı.

Ferhat ona doğru yürüdü ve yüzünü, bir derece sonra burun buruna gelecek kadar onun yüzüne yaklaştırdı:

- Sen bana baksana... dedi, bir daha o Feriha'nın, Zerrin'in ve Fil Nuri'nin yüzünü görürsen senin suratını dağıtırım.

Yumruğunu kız kardeşinin çenesine doğru uzatarak tekrarladı:

- Su-ra-tı-nı dağıtırım. Paris'te beş tane estetik ameliyatı yapsalar, seni ömrünün sonuna kadar çirkin ve maskara[*] dolaşmaktan kurtaramazlar.

Meral geri çekildi ve sesini çıkarmadı. Yere bakıyordu. Gözlerini korkunun ayarladığı ağır bir hareket ritmi içinde ağabeysine doğru kaldırarak cesaretsiz bir sesle:

- Fil Nuri'yi sen bana tanıttın, dedi.

Ferhat bağırdı:

- Sus, hayvan! Her şeyi biliyorum. Bir kelime daha söylersen, şimdi senin suratını tanınmaz bir hale getiririm. Sana seni kurtarmak için emrediyorum. Diz kapaklarına kadar bataklığın içindesin. Yalnız senin değil, kendi haysiyetimi kurtarmak için de elimden bir kaza çıkabilir. Aklını başına topla. Samim'le de konuşmayacaksın. Hiçbir erkekle. Cezmi ile evleneceksin, aşifteliği bırak. Cilve yapma. Kararını ver. Çocuk hazır. Yutacak. Saftır.

Meral yine önüne bakıyordu. Ağabeysi devam etti:

- Samim'le konuşmanı isterdim. Onun senin üzerinde iyi tesirleri var. Yoksa sen çoktan sinema kızı, Beyoğlu kızı, sokak

kızı olacaktın. Fakat herifle benim aramda, benimle Selmin arasında entrikalar çeviriyorsun. Düşman ettin beni ona. Çevirdiğin dolapların hepsini biliyorum. Samim'e melek gibi görünüyorsun. Fakat onu da uzun zaman aldatamazsın. Bu oyunlardan ne kazandığını düşünsene, ahmak!

Kapı vuruldu.

Ferhat seslendi:

- Kim o?

Besleme dışardan cevap verdi:

- Küçük hanımı telefondan istiyorlar.

Ferhat anahtarı cebinden çıkardı ve odanın ortasına attı.

Meral telefonda Selmin'in sesini duydu:

- Şekerim, bugün onunla buluşacakmışsın. Gelemeyecek.

Meral her şeyi anladı:

- Peki, dedi.

- Nasılsın sen?

- İyiyim, mersi.

Telefonu kapadı. Gazete okuyan babasına baktı. Onun yalnız belinden aşağısı görünüyordu. Eksiltme ilânlarına dalmış.

Meral korku içinde odasına gitti. Ferhat yoktu bereket. Kapıyı kapadı ve kilitledi. Odanın ortasında, gevşek ve şaşkın, durdu. Beyni karıncalanıyordu. Hiçbir şey düşünemiyor, hayalet gibi ağır ağır yürüyüp yatağının kenarına oturdu. Bir sigara yaktı. Ne kazandığımı düşünmeliymişim. Ben tüccar mıyım? Ne kazanacağım? Yaşamak için yaşıyorum. Fakat pek sayılı ve çok bulanık birkaç zevk ânı -çünkü onun içinde utançlar, vicdan azapları, ömre sürecek lekelenmeler, herkese söylediğim yalanların kirlilik hissi ve bir çok... Böyle... İç kasılmaları varişte böyle birkaç zevk ânı müstesna, mesut muyum ben?

Gözlerini yumdu. Kendinden iğreniyordu. Kendimden iğreniyorum. Niçin böyleyim? Böyle olmamak elimde mi? Samim... Samim... Gelmeyecek. Bir daha buluşmak istemez benimle. İstemez mi? Benim nem o? Niçin vardı hayatımda o? Şimdi bir dağ gözümün önüne geliyor. Samim... Şimdi çok iyi hisseder gibi oluyorum. O benim yükselişim. Ben onda, onunla

büyüdüğümü ve temizlendiğimi hissediyorum. Onsuz bana bir hiçlik geliyor. Onsuz bir sıfırım ben. Bir gün ona söyledimdi: "Sen beni bırakırsan, kötü kadın olurum ben". Yani... Daha kötü. Fakat bu "daha"yı söyleyemezdim. Kötü müyüm ben? Kötü. Kötü kadın. Ne sert ve derin kelime. Ben kötü müyüm? Nefret ediyorum kendimden. Demek bende hâlâ nefret edebilen temiz bir taraf kalmış. Samim'e hep o tarafımla görünüyor ve kendimi sevdiriyordum. Fakat şimdi öteki tarafımı görmeye başladı. Besim Bey'e rastlamamız da fena oldu dün akşam. Fakat Samim benim Feriha'ya gittiğimi nereden öğrendi? Babamdan başka kimse bilmiyordu. Telefon mu etti ona. Kabil değil. Hissetti belki. Ne adam! Korkuyorum onun zekâsından. Tanıdığım erkekler arasında aldatılması en zor olanı o. Müthiştir, Zerrin, şekerim, tanımadın sen onu.

Meral dizlerini birbirine sürttü. Baldırlarında karıncalanmaya benzer bir his vardı. Ayağa kalktı ve hatırladı: "Sen diz kapaklarına kadar bataklık içindesin." Ah bu Ferhat, Ferhat. Brütte. Ne duydu acaba? Fil Nuri'nin gevzeliği mi, Zerrin'in mi? Uff... Bu sefer de yine beynim karıncalanıyor. Yaklaşan bir felâket hissi içindeyim. Ferhad'ı yumuşatmak lâzım. Gevşer o da. Ne kadar benziyor erkekler bazı noktalarda birbirine. Öfkelendiler mi, kaçmalı. Yahut susmalı. İşte onların müsamahalı bazı anları var. Her şeyi görmemezlikten geliyorlar, yahut sahiden görmüyor, çocuk gibi aldanıyorlar. Samim'in bile var öyle anları. Samim ki, aman Allahım, şüphe canavarı. Haksız mı fakat, Meral Hanım! Uff... Nefret ediyorum kendimden.

Kapı yine vuruluyordu.

Meral gidip açtı. Babası. Yüzü sararmış. Sendeleyerek içeriye girdi ve bir koltuğa çöktü.

- Tüneldeki bakteriyoluğun adı neydi? Ona telefon et hemen, gelsin, kan alsın. Bak, herifin adını bile unuttum. İyi değilim ben, Meral. Yatacağım. Başım dönüyor çok. Hiç bu kadar olmadıydı.

Başını bir avucunun içine aldı, sustu. Oda kapısına doğru giden kızının ayak seslerini duyunca başını kaldırdı:

- Meral! dedi, gel buraya.

Ve karşısındaki sandalyeyi gösterdi:

- Otur şuraya. Dinle beni. Fenayım ben, görüyorsun. Yüzüm sapsarı değil mi?

- Hayır, o kadar değil.

- Sarı, sarı. Fenayım ben. Dinle. Bugünlerde evin içinde münakaşa, hırgür istemem.

- Ferhad'a söyleyin baba.

Nail Bey umulmadık bir şiddetle haykırdı:

- Dinle!

- Peki baba, dinliyorum.

- Bundan sonra Feriha'ya filân gitmek yok. Telefon edersin. Şakir Bey isterse İstanbul'a gelir, görüşürüz. Ben kız ihracatçısı değilim. Sipariş üzerine buradan Paris'e mal yollamıyorum. Sen de biraz kendini devşir. O Zerrin aşiftesiyle filân da konuşma. Adın çıkarsa bütün hayatın zehirlenir. Anneni gözönüne getir. Benim bir ayağım çukurda. Bak, fenayım. Üreminin merhameti yoktur. Üç beş günde alır götürüverir, insanı. Bu dünyanın kötü örneklerine bakıp da "Bu dünya böyle işte. Yalnız ben miyim?" deme. Ben yaşamış bir adamım. Mutaassıp da değilim. Ahlâk kaidelerinden evvel senin saadetini düşünürüm. Fakat bilesin ki, insanın içi rahat olmazsa hayatın zevki yoktur. Üç beş dakikalık geçici keyif, günlerce fitil fitil burnundan gelir insanın. Bunları vasiyetim gibi dinle. Vasiyet, nasihat değil. Üç beş kuruşumuz var. Ben ölürsem hepsi kül olur gider. Erkeklere filân güvenme. Güzelce bir kızsın sen. Sonun fena olur. Gözüm açık gitmeyeyim. Bana söz ver. Kendini toparlayacaksın.

Meral alçak sesle:

- Peki baba, veriyorum, dedi.

- Şimdi git, bakteriyologa telefon et. Hemen gelsin. Ben odama gidip yatıyorum.

Meral telefona gitti. Durdu. Bir an düşündü. Rehbere doğru giden elini çekti ve numaraları çevirdi.

- Alo... Nuri Bey... Ha. Sen misin Nuri... Ben Meral... Fenayım bugün çok... Saat üç buçukta, Galatasaray

Postahanesi'nde buluşabilir miyiz? İyi. Sinemaya filân gideriz. Anlatırım. Babam da çok hasta. Daha bir sürü biçimsizlikler... Anlatırım. Evet üç buçukta.

Telefonu kapadı. Yine bir an düşündü, sonra rehberde bakteriyologun numarasını aradı.

BESIM düşündü. Mevzu ağabeysi için bu kadar ciddî olmasaydı şöyle diyecekti: "Ben bugün gardrobumun önünde kostüm seçmek için tereddüt ederken, baktım ki bir tek siyah elbisem yok. Hattâ simokinim ve jaketatayım* bile. Sevmem, bilirsin. Siyah benim için resmiyetin, ciddiyetin, sun'iliğin, kasvetin, matemin, karanlığın rengidir. Sevmem. Resmiyeti ve ciddiyeti de sevmem. Yalnız bunu söylerken ciddiyim. Çünkü senin havanın içindeyim, ağabey. "Varım yoğum istihzadır" demiş kimse o. Benim için de öyle. Senin de hiç görünmeyen bir istihzan vardır, bilirim. İşte ben onunla kardeşim. Meral meselesini kurcalama. Ben senin bu…"

Samim iki kelime ile onun düşüncesini kesti:

- Susma, söyle!

Besim artık düşünmeden cevap verdi:

- Hemen kanunlaştırma. Bak ben sana sahneyi anlatayım. Teferruata sen mânâ ver. Beni affet. Çünkü dünyanın iki buçuk milyar nüfusundan yalnız bir tek insan üzerinde ısrarın bir monomaniden başka adı var mıdır? Ben bunu anlamam. Senden bir şey gizlemek için lâkırdıyı karıştırıyorum zannetme. Bak işte, şöyle oldu: Namık'la salonda oturuyoruz. Onlar karşıki masalardan birinde. Arada pist var. Uzaktan şöyle bir selâmlaştık. Namık bana kim olduklarını sordu. Bizim Selmin'in mektep arkadaşları olduklarını söyledim. Feriha'da öyle mektepli kız hali yoktu. Epeyce şıktı. Kendisine çok baktırıyordu. Fakat Namık'ın gözleri Meral'de idi. "Tuhaf, dedi, benim bu kızı gözlerim ısırıyor". Ben dedim ki: "Eğer güzellerin vücutlarında göz ısırıkları iz bıraksaydı, bütün yüzleri, boyunları, bacakları, ayakları çürük içinde kalırdı". Namık bir şeyler biliyormuş gibi başını salladı. "Öyle değil, öyle değil" dedi. Ve işte şu biçim konuşmaya başladık. Aşağı yukarı şöyle. Ben dedim ki:

" - Onu yalnız gözlerin ısırıyorsa, başka bir ısırma hâtıran yoksa mesele yok.

" - Benim yok, dedi, fakat bizim Nuri ile gördüm onu. Şimdi hatırlıyorum. Daha başka şeyler de var. Neyse, şimdi

çıkaramıyorum.

“ - Zihnini yorma, dedim, fazla takıldın.

“ - Eh hoşuma gidiyor biraz.

“ - Vazgeç, dedim, sırası değil, şimdi.

“ - Doğru. Burada konuşursam, bir sene yorar, üç bin liraya malolur. Yerinde elli kâğıda tamamdır.

“Muhakkak ki onlar da bizden bahsediyorlardı. Feriha’nın o oynak gözleri ikide bir bize takılıyordu. Seninki de bana tuhaf bakıyordu, ağabey. Hani, bak ne gibi? Senin gibi anlatamam ki ben. Bir kere, ne pahasına olursa olsun, beni kazanmaya çalışan bir bakış. Tabiî, ona rastladığımı senden saklamamı istiyor. Belli bir şey bu ama... Vallahi bak, açık söyleyeyim; içime doğan hissi söyleyeyim: Fettanca bir bakış... Hani, bu sırrı saklarsam beni mükâfatlandırmaya hazırmış gibi bir gizli gülüşü de vardı. Çünkü yanlış mı anlıyorum bilmem, onun bütün iç yüzü dudaklarının etrafında. O böyle, bir tuhaf, açık ve kapalı bir ağız. Anlatamadım. Bilhassa şuraları yok mu, dudaklarının ucu. İşte oralarda iki görünmez çukur var. Gayya kuyusu[*] gibi bir şey onlar. Çünkü, bilir bu mahlûklar ki, gözler tehlikelidir. Sırların oradan sızmamasına çok dikkat ederler. Fakat eter gibi uçucu bir şeydir sır. Kaçacak yer arar. İşte onun da dudaklarının ucunu bulmuş. Sen tabiî alâsını bilirsin bunların. Neyse, hikâyeye gelelim. Namık Meral’e kancayı taktı. Benden fazla içmişti. Tutturdu "şunlarla dansedelim” diye. Ben de Meral’in o bakışını merak ettim doğrusu. Namık’ın imaları, o bakış, filân sana havadis getirmek de istiyordum.

Besim birdenbire ayağa kalktı ve onu hareketsiz dinleyen Samim’e doğru gevşek bir adım attı:

- Vallahi ağabey, sana açık söyleyeyim, bak. Yakıştırmıyorum. Saçma bir şey bu. Plâtonik bir aşk bana, aç bir adamın önündeki piliç kızartmasına şiir söyleyip açlıkta ısrar etmesine benziyor. Al yahu kendi payını tabağına ve afiyetle ye. Başkaları da yerler. Sen ne yemek, ne de yedirmek istiyorsun. Soğuyor be piliç. Kadını başka türlü anlamıyorum. Ne

konuşulur bu mahlûklarla, prens hazretleri? Bir şey öğrenmek ve başkalarına satmak için ağzının içine bakarlar, başkalarından öğrendiklerini de sana satarlar. Bütün dünya tarihinde orijinal bir fikir söylemiş tek kadın tanıyor musun? Alman romantizmi olmasaydı, Mademe de Stael olmazdı. Misalleri sen daha iyi bilirsin. Anima ve Animus hikâyesi.

Samim bir sabırsızlık hareketi yaptı:

- Sen onu bırak da, kendi hikâyene devam et! dedi.

- Ha?... Neredeyim? Bak, galiba hikâyenin ötesinde küçük bir günah korkusu duyuyorum da lâfı değiştiriyor ve uzatıyorum... Evet, bu günahı işledik. Namık Meral'i, ben de Feriha'yı dansa kaldırdık. Nazlanmadı seninki. Hem korkak, hem cüretkâr. Tezatlarının maskarası o kız. Gücenme. Fakat iyi söyledim değil mi? Sen benden ciddî ve açık olmamı istedin. Vebali boynuna. Feriha yaman. Bir samba oynadı ki sorma. Bazı masalardan alkışladılar. Dedim ya, o kızın da varı yoğu belinde. Bütün zekâsı, ruhu, enerjisi oraya dolmuş. Nusret'i nasıl çıldırttığını anladım. Neyse, Feriha da ayrı hikâye. Danstan sonra masamıza geldiler. Feriha Paris'i anlattı. Meral artık neşesizdi, susuyordu. Fakat Namık ondan bir randevu koparmış gibi pek keyifliydi. Bizi pavyona davet etti. Meral istemiyordu. Namık çok yalvardı. Nihayet kabul ettirdi. Merdivende Meral yanıma sokuldu:

"- Çok rica ederim, dedi, bu gece... Aramızda kalsın, olmaz mı?

"İşte o zaman sinirlendim, ağabey. Seni düşünerek. Ve cevap vermedim. Pavyonda oturduğumuz zaman, Meral benim halimden anladı ve bir daha Namık'la dans etmedi. Ben bir biçime getirip dedim ki:

" - Kadınlar deve kuşuna benzerler. Sakladıkları şey, kumların içine soktukları başlarıdır. Her tarafları meydanda kalır.

"Ben âdeta orada senin fikirlerinin misyoneri idim. Kendimi senin yerine koyup şöyle bir hikmet yumurtladım:

" - İnsan ya geleneklere karşı koyup açık ve cesur yaşamalı, yahut da, inandığı bazı kıymetler varsa, onlar için fedakârlık

yapmalı. En çirkin şey ikisine birden sahip çıkan mürailiktir.[*]

“Tabiî bu lâkırdıları Meral’den başka anlayan yoktu. Kızın büsbütün neşesi kaçtı. Senden korktuğunu hissediyordum. Bu da bir şeydir. Henüz kızda her şeyin yıkılmadığını gösterir. Fakat ağabey... Neyse... O senin bileceğin iş. Hikâyenin sonu şöyle: Feriha otelde kaldı tabiî. Namık Meral’i evine yalnız kendisi götürmek istedi, kız kabul etmedi. Beni de istedi. Götürüp köşe başına bıraktık.

“Yalnız kalınca Namık’a sordum:

“ - Ne haber?

“ - Ta kendisi, dedi.

“ - Yani?

“ - Haydi hayırlısı, fazla sorma.

“Israr ettim, söylemedi. Fakat benim midem bulandı. İşte, hepsi bu. Belki ayık zamanında Namık’tan her şeyi öğreniriz. Fakat ağabey, içime doğan hissi söyleyeyim. Sen bir hayalin üstünde uçuyorsun. Bu kadar söylerim. Eğer bir de küçük -lâfız[*] itibariyle küçük- fikir ilâve etmeme izin verirsen, mütalâam şudur: Kes!

Samim bütün vücudunda, yalnız gözkapaklarının ağır hareketiyle cevap verdi:

- Kestim.

Besim iki elini de yukarı kaldırarak bağırdı:

- Bravo! Çünkü bak, ufak teferruat bunlar, fakat sen herbirinin yüksek fiyatını bilirsin. Bu kızın bütün erkeklere bakışını beğenmedim. Evvelâ çok tanıdığı var. Sonra da, herkesle tanışma arzusu var. Adeta herkesle bir göz âşinalığı tesisine çalışıyor.

Bu müşahedeyi de hayretsiz karşılayan Samim, kederli bir sesle mırıldandı:

- Tıpkı anası.

Besim sandalyesini ona doğru çevirerek oturdu:

- Ha!... Sans indiscretion...[*] Öğrenmek isteyip de bir türlü sana soramadığım nokta: Senin Necile ile münasebetin...

Samim kardeşini dinlememiş gibi devam etti:

- Anası da böyle idi. İyi dikkat etmişsin. Vaktiyle bunun tahlili beni çok yormuştur. Derinleşmeyelim. Çeyrek asrı ayağa kaldırma.

- Peki... Bir merak ettiğim şey de, bu Meral senin hayatına nasıl girebildi böyle?

- Basit bir tesadüf. Ben onu doğduğu günden beri tanırım. Fakat on yaşından sonra onu beş defa ya görmüş, ya görmemişimdir. Şimdi sana onun nasıl bir sır bulutu içinde dünyaya geldiğini anlatacak değilim. Necile o zaman Nail Bey'den boşanmamıştı ama ayrı yaşıyordu. Hep o Arnavutköyü'ndeki evinde. Benden üç yaş büyüktür.

Besim hayretle dikildi:

- Meral, babasıyla annesinin ayrı yaşadıkları zamanda mı doğdu?

- Evet, fakat karı koca arasında seyrek temaslar vardı.

Kaçan bir hakikati yakalamak istiyormuş gibi iki elini birden uzatan Besim sordu:

- Pardon, o zaman Necile senin metresin değil miydi?

Samim dişlerini birbirinden ayırmayarak cevap verdi:

- Evet.

- Peki, Meral'in Nail Bey'in kızı olduğu nereden çıkıyor? Bu noktada hiçbir şüphen yok mu?

Samim bir sigara yaktı. Sualin cesaretini hoş görmekte tereddüt ediyordu. Bütün hayatında Necile'den başka hiç kimse ile konuşmadığı bu bahiste ilk defa söz söyleyecekti. Fazla düşünmeden razı oldu.

- Bu çok ihtiyarlamış bir şüphedir, dedi. Doğum hesapları karışıktır, fakat Necile Meral'in Nail Bey'den olduğuna emindir. Bunu bir ana kadar hiç kimse bilemez, değil mi?

Besim'in cevap vermesini beklemeden devam etti:

- Beden ve huy olarak Meral, Nail Bey'e de, bana da benzemez. İki bakımdan da anasıdır. Kan realitesinin meçhul olduğunu farzedelim: Kızın anası Nail Bey'i gösterir, cemiyet de bunu böyle kayıt ve kabul etmiştir. Meral'i yetiştiren Nail Bey'dir. Şimdiye kadar aksine hiçbir şüphe ve iddia olmamıştır.

Meral benim annesiyle alâkamın derecesini de bilmez. Nail Bey ketum[*] adamdır.

Birdenbire heyecana düşen Besim ayağa kalktı:

- Fakat sen, Meral'e karşı duyduğun hislere gizliden gizliye, kan mırıltıları karışıp karışmadığını düşünmüşsündür.

Samim de ayağa kalktı ve gülümsedi:

- Hayır, dedi, böyle bir mırıltı duymadım.

İki kardeş bakıştılar.

Besim ağabeysine ait zaafların peşinde olmaktan gelen bir gururla ellerini pantolonunun cebine koyarak sordu:

- Peki. Başladın, devam etmedin. "Basit bir tesadüf' dedin. Meral senin hayatına nasıl girdi? Sonradan tabiî.

Samim kardeşinin bu üstünlük tavrını hükümsüz bırakan bir kayıtsızlıkla cevap verdi:

- Basit, evet. Bir ilkbahar Markiz'de oturuyordum. Dalgındım. Genç bir kız ayakta bana bakıyormuş. Farkında olmadım. Yaklaştı. Gözünde renkli gözlük vardı. Yüzüne dikkatle bakmadığım için tanıyamadım. Gözlüğünü çıkardı baktım: O. Yanıma geldi. Rica ettim, oturdu. Biraz konuştuk. Elhamra sinemasında çok sevdiği bir artistin güzel bir filmini seyretmiş. Onu anlattı. Artist güzel bir adam değilmiş, arkadaşları beğenmezlermiş, fakat o beğenirmiş. Çünkü "mânâlı bir tip".

Samim gülümseyerek devam etti:

- Sen bizim yaşımıza gelen erkeklerde kadınların mânâdan başka bir şey methetmediklerini bilirsin. Meral de o artistin bana çok benzediğini söyledi. Hattâ biraz evvel içeri girip de beni görünce aradaki benzeyişe çok şaşmış. Tesirli bir kompliman[*] değil mi?

Besim artık ciddiyetten yorulmuş gibi silkinerek birinci kısa ve gevrek kahkahasını attı:

- Eh, dedi, seni avlayabildiğine göre, herhalde. Bugün hangi erkek Hazreti Yusuftan ziyade Louis Jourdain'a benzemeyi tercih etmez? Hattâ Laurel'e veya Hardy'ye benzemeyi bile!

- Neyse, böyle birkaç kompliman daha; ve karşımda otururken, salona girenleri daha iyi görmek bahanesiyle gelip yanıma oturdu ve beni teninin manyetik ağı içine aldı. Hâdise olarak, başlangıç bu.

Besim bir sigara yaktı:

- His olarak, o gün ne duyduğunu sormam. On cilt kitap yazmalısın ki anlayayım. Fakat onun sana bu gelişindeki maksadı düşünmedin mi?

Samim basitliğe güldü:

- Bundan sonra düşünürüm. Hatırlattığın için sana teşekkür ederim.

Besim anladı:

- Canım, dedi, ağabey, şüphesiz... Kusura bakma. Ben bunları yaşayarak değil, tahminle biliyorum. Şüphesiz bu en basit nokta. Fakat merak ediyorum.

Önüne bakan Samim, uzun bir sessizlikten sonra:

- O kadar basit değil, hâlâ meçhul benim için. İki ihtimal görüyorum. Birincisi, demin senin Meral'de gördüğünü söylediğin karakter işaretiyle alâkalı. Öteki de başka bir sebebe bağlı. Yani eğer Meral'de, istisnasız her erkeğe karşı afinite[*]sinden doğan bir yaklaşma ihtiyacı varsa, başka bir sebep aramaya lüzum kalmaz. Yoksa, kendi izahı -çünkü ben bunu ona sordum- doğrudur: Sever gibi olduğu bir genç tarafından terkedilmiş ve bende tesellisini aramış.

- Kim o genç?

- Tanımadım.

Gözleri dalan Besim, şahsiyetinde geçici bir değişme istidadı peyda olmuş gibi derin bir hayret içinde:

- Ne tuhaf! dedi, sen benim ağabeyim olmasaydın, bütün bunları, pirinç tanesinin üzerine âyet yazan incelik tiryakisinin lüzumsuz marifeti sayardım. Fakat seninle beraber yaşar gibi oldum bunları ve anladım ki buralardan da bazı hakikatlere çıkılabilir. Hoş bir şey. Bir çerkez tavuğu kadar lezzetli de olabilir bu. Çerkez tavuğu diyorum. Çünkü Hasibe'den biraz evvel müjdesini aldım. Akşama var.

Bir müddet sustular.
Besim sordu:
- Demek kestin.
- Evet.
- Niçin?
Samim ona bir Boğaz manzarası ve ruj teferruatından Meral'in Park Otel'de olduğuna nasıl intikal ettiğini anlattı. Hikâyeyi hayretle dinleyen Besim bir kahkaha daha attı:
- Ben senin yerinde olsaydım, vaktiyle dünyaya bir av köpeği olarak geldiğimden şüphe ederdim. Müthiş adamsın ağabey. Fakat bana öyle geliyor ki, kadın bile, senin araştırma zevkinin bir vasıtasından başka bir şey değil.
- Hayır, ben her kadında bu kadar âdi cinsten bir tecessüs duymam.
Telefon çaldı.
İki kardeş de alete baktılar.
Samim Besim'e dedi ki:
- Bakıver, kuzum. Beni arıyorlarsa idare et…
Telefonda Meral soruyordu:
- Samim Bey orada mı? Kimsiniz siz?
Besim cevap verdi:
- Hürmetkârınız Besim. Ağabeyim hakkındaki mütalâam şudur: Yaşlanıp da hâtıralarınızı yazmaya karar vermeden evvel onu düşünmenizi doğru bulmuyorum.
- Evde yok mu?
- Cevabımı tekrar ederim.
- Lütfen ona söyler misiniz? Kendisini mutlaka, mutlaka görmek istiyorum.
- Hay ha…y!
- Bir de size dün geceki ricamı tekrar etmek isterim.
- Estağfurullah. Fakat hatırlamak lûtfunda bulunur musunuz? Siz ki, şüphesiz güzel bir kuşsunuz, fakat… Dün gece de söyledim, belki hatırlarsınız. Deve kuşuna benzemekte İsrar etmemelisiniz. Bu dünyada en bahtiyar ve zeki kadınlar kimlerdir, bilir misiniz? Hiçbir sırrı olmayanlardır.
Besim telefonu kapadı ve Samim'e döndü:

- Nasıl? diye sordu.

Selmin içeriye giriyordu. Durdu, iki dayısına da baktı. Bir şey söylemek istediği hissediliyordu. Büyük dayısı anladı ve ona sordu:

- Ne var Selmin?

- Size... Bir şey söylemek istiyordum.

- Peki. Odama çıkalım.

Samim önden yürüdü ve Selmin onu takip etti. Saatine bakan Besim de mırıldandı:

- Çerkez tavuğuna daha bir saat var. Ben de istasyona kadar gidip geleyim.

Samim odasında bir koltuğa uzanıp sigarasını yaktığı zaman, ayakta duran ve arkasını yazıhaneye dayayan Selmine dikkatle baktıktan sonra:

- Anlıyorum, dedi. Ferhat meselesi.

Kız gülümsedi:

- Evet, çok buhran içindeyim. Dün gece yine uyumadım.

Samim hafifçe başını salladı ve Selmin devam etti:

- Onu ya unutmak istiyorum tamamiyle; veya... İntikam almak istiyorum. Çünkü dün Süheylâ ile buluştuklarını biliyorum. Tahammülüm kalmadı artık. Emin olunuz ki, dayı, bakınız, ben Süheylâ'ya hiç kızmıyorum. Acıyorum hattâ ona. Çünkü aldanıyor. Fakat... Bazı anlarım var ki Ferhad'ı boğacağım geliyor. Emin olunuz ki aşk değil bu. Gurur da değil. Adilikten nefretim benim.

Dayısına doğru yürüdü ve karşısındaki sandalyeye oturdu:

- Bu dünyada hiç temiz bir his kalmasın mı? Ben kendimden de utanıyorum. Anneme yaptığım o oyun çirkindi, mânâsızdı. Birkaç günden beri çok değiştim ben. Sizin büyük tesirleriniz oldu. Daha evvel Besim dayımı haklı bulurdum. Anladım ki şimdi, onunkisi dünyaya kedi veya kuş gözleriyle bakmak. İnsan öyle düşünürse niçin insan olduğunu anlamıyor. Artık his entrikalarından iğreniyorum. Zaten sevmezdim dayı. Meselâ ben Ferhad'a hiç yalan söylemedim. Flört bakımından kredisi olmayan bir kız değilim. İstesem dört beş gençle birden fingirderim. Fakat bakınız, sözleri bile ne kadar çirkin bu

şeylerin. İstemedim, istemiyorum. Ferhat'ta ısrarım niçin? Biliyor musunuz, bu beni çok düşündürmüştür. Ferhat gibi basit bir tip. Nedir? Erkek olarak mı beni meşgul etmiştir o kadar? Çünkü anlaşılmaz bir şey. Bilhassa bunu konuşmak istiyorum sizinle. Ben Ferhad'ı sevmiyorum. Bunun kendime karşı bir ispatı var. Çünkü ben Ferhad'ı görmek istemiyorum. Evet onunla buluşacağımız gün bir sıkıntı basıyor içime. Böyle sevgi olur mu? Onun bende hiçbir estetik imajı yok: İnanınız bana. Zaaflarımı sizden gizlemem. Meselâ bakınız, itiraf ederim ki her gün, her saat onu düşünüyorum. Bu bir alâkadır değil mi? Ne mânâ verirsiniz buna? Ben anlamıyorum. Düşünürken fikirlerim karışıyor. Onu hem görmek istemiyorum, hem de düşünüyorum. Ne demektir bu? Adı nedir bu alâkanın? Fakat aşk değil bence. Bu muhakkak.

Selmin gülümsemeye başlayan dayısının yüzüne dikkatle baktı ve bekledi. Fakat Samim başını hafif hafif sallıyor ve bir şey söylemiyordu.

Selmin devam etti:

- Onu unutmak veyahut da ondan intikam almak. Birincisi nasıl olur, bilmiyorum. Fakat intikam almak da kolay. Ben Ferhad'ın herkesten gizlediği bir çok çirkinliklerini bilirim. Çok çirkin şeyler, dayı. Bunları ben aradım ve buldum. Bazılarını bildiğimi o da bilmez. Vesikaları da var bende. Rezil edebilirim onu. Sonra inanınız, öldürebilirim de onu. Siz ne derseniz deyiniz, bende Arnavut kanı var.

Samim, uzamasını istemediği için hemen zaptettiği tek boğumlu bir kahkahadan sonra dedi ki:

- O kan sence o kadar kıymetli ise, ziyan etme. Kanlı kavgalara lüzum yok. His münasebetlerinde, halkla bizim aramızdaki fark budur. Halk sevginin veya alâkanın objesini ortadan kaldırmakla meseleyi kestirme halledeceğini sanır ve sevdiğini öldürür. Biz meselenin dışarıda değil, içimizde halledilebileceğini daha çok anlarız. Çünkü dâvâ yalnız sevgili ile kendimiz arasında değil, hattâ senin meselende olduğu gibi hiç değil, asıl dâva kendimizle kendimiz arasındadır. Sevgiliyi dışarda öldürmek neye yarar? İçimizde yaşadığı müddetçe, biz

sadece bir şeklin kaatili olmakla kalırız. Onu içimizde öldürebilmeliyiz. Unutmak budur. Tereddüdün lüzumsuz. Rezil etmek veya öldürmek, yani mânen veya maddeten öldürmek, verdiği zafer gururu ne olursa olsun, meseleyi halletmez.

- Fakat benim sevgilim değil Ferhat.

- İsim ve sıfat münakaşasını bırakalım. Ne olursa olsun, hergün düşündüğün insandır ve bu obsesyon, itiraf et ki, ıstırap kadar zevk de veriyor. Bak işte, burada sevgilinin maddî prezansım,* vücudunu lüzumsuz bırakan garip bir alâka önündeyiz. Onu görmek istemiyorsun, çünkü sana lâzım olan şey onun kendisi değil. Aranızda esaslı bir cinsî temas yok; olduğu kadarı da -eğer varsaasıl mesele senin içindeki mücadeledir. Fakat kiminle? Düşman bir hayal var ve adı Ferhat'tır. Onu yenmek istiyorsun. Silahın kin ve nefrettir. Bunları besleyecek unsurları kudurmuş bir tecessüsle arıyorsun. Çirkinlik arıyor ve buluyorsun. Vaktiyle de bir kere söylemiştim sana galiba değil mi, bu bir aşk mücadelesi değil, mücadele aşkıdır. Gayesini kendi kendinde bulur. Ferhat veya bir başkası, bu gayeyi konkre* bir hale getirmekten fazla rolü ve değeri olmayan sembolik bir unsurdur. Onun kendisine değil, hayaline ihtiyacın var. Buluşmak istemiyorsun onunla; yahut da bunu arzu ettiğin zaman, sadece, zihin plânında hücum ettiğin bir hayalin konkre muhtevasıyle karşılaşmak ve onu kendi maddesi içinde de hırpalamak isliyorsun.

- Çok doğru. Çünkü buluştukça hep kavga ediyoruz.

- Hakikatte bu senin kendi kendinle kaygandır. Ucu ne kadar uzaklara gider bu mücadelenin, bilir misiniz? Anlattığım kadar basit değil. Fakat şimdi seni güç kavrıyabileceğin metafizik meselelere koşturup yormak istemem. Onu geçelim. Ferhad'ı sevmediğin halde ona bu kadar şiddetli alâka duyman, hakikatte, onu sevmek ihtimaline karşı yaptığın mücadelenin, ‘‘sevmek öncesi” diyebileceğimiz bir hal içinde, bir mücadele aşkının bahanesi olmaktadır. Yani Ferhad'ı sevebilseydin bu mücadele aşkı derhal sona erecekti. Sana kolay bir formül

vermek için diyebilirim ki, aşk iki kin arasında bir mütarekedir.[*]

- Fakat aşk hayranlıkla başlamıyor mu? Başlangıçta kin yok ki.

- Hayranlık mağlûp olmuş bir kıskançlıktır. Yani kıskançlık gıptaya, gıpta hayranlığa yerini verir. Dibinde kin vardır. Gitgide, hayranlığın zaafa uğradığı anlarda bu kin ortaya çıkar.

Selmin'in yüzü gevşedi. Çizgilerinde bir anlama ferahlığı vardı.

Mırıldandı:

- Evet... Sahi...

Dayısına doğru eğilerek sordu:

- Peki... Öyleyse... Dayıcığım, ne yapmalıyım onu tam unutmak için? Çünkü söyledim: Utanıyorum kendimden. Ferhat'la sevişir gibi olmak beni küçültüyor.

Samim başını arkaya doğru salladı:

- O kadar değil, o kadar değil... O kadar olsaydı çarçabuk nefret ederdin ondan ve mücadeleye lüzum görmezdin. Ferhad'ı hem beğeniyorsun, hem beğenmiyorsun.

Sana da bu lâzım. Mücadeleyi bu tereddüt besliyor. Unutmaya gelince, Selmin'ciğim...

Samim içini çekti. Sonra gülümsedi. Kaba bir şey söyleyecekti: "Kelin merhemi olsaydı..."

Sonra şöyle dedi:

- Selmin'ciğim, unutmak için en iyi çare unutmaya çalışmak değil, çalışmamaktır. Fakat onu görmemeni tavsiye ederim. Maddesiyle alâkanı kestikten sonra onu ne kadar çok düşünürsen o kadar çabuk unutursun. Elverir ki unutma arzun samimî olsun. Bundan emin misin?

Samim kendi kendine de sordu: "Meral için ben emin miyim?"

Bakıştılar.

Sual havada kaldı.

KOŞUYORDU. Cadde kalabalık olduğu için arka sokaklara sapmış ve yolu uzatmıştı. Saat dokuzu geçiyordu. Çoktan sofraya oturmuşlardır. Bir fırtına kopacağı muhakkak. Babasının hasta olduğu bir günde sinemadan geldiğini itiraf edemez. Filmi yalnız başına seyrettiğini Ferhad'a inandırmak da zor, babasına da. Her zaman ona zengin yalan ilhamları veren alkol şimdi nuhayyilesini kurutmuştu. Fena bir şarap mıydı? İstediği gibi tatlı, fakat buruk. Ayaküstü ve acele içmişlerdi. Nuri'nin münasebetsiz ısrarı. Lüzum yoktu hiç. Avundum mu sanki? Altı buçukta, sinemadan çıkar çıkmaz eve dönmeliydim. Aman o oda! O pis divan! Her türlü emniyet tedbirlerine rağmen korkusu insanın içine çöken o gizlilik! Dört duvar arasında herkesin beni seyrettiği vehminden bir türlü kurtulamıyorum. İllâki ışığı da yakacak. Bütün erkekler böyle midir? Kendimden iğreniyorum. Vücudumun her tarafı yapış yapış gibi. Hele o... Ayy... Fena oluyorum. Birisi beni öldürse dünya düzelir gibi geliyor bana.

Durdu. Nefesi tıkanır gibi olmuştu. Yanından geçen bir taksiye baktı. Boş olsaydı atlayacaktı. Yürüdü. Kalbi çarpıyordu. Bilhassa diz kapaklarından yukarıya doğru koyulaşan o yapış yapışlık hissi -ki ne kadar da dikkatle yıkanmıştı- azalacağı yerde artıyordu. İyi kurulanamamış mıydı? Hayır, bu bir günah sansasyonu.[*] İlk gün daha çok hissetmişti bunu. Fakat o zaman hâdisenin yeniliği... Bir de böyle eve geç kalmış olmak korkusu yoktu. Ayy... çok fena, çok fena. Ne kadar kirli hissediyorum kendimi. Şimdi bir banyo yapamam. Evdeki fırtınayı savmalı. Hem faydası yok hiç. Hafızamı koparıp çıkarmalılar ki temiz hissedeyim kendimi.

Yine koşmaya başladı. İkide bir sendeliyordu. Ferhat onu sıkıştırsa halinden bir çok şeyler anlıyabilirdi. Hele bir ağzını koklarsa felâket olacaktı. Biliyor mu, hissediyor mu, nedir onun da son zamanlardaki hiddeti, şiddeti? Zaten ortada herkes her şeyi biliyormuş gibi bir hava var. Hele Samim?... Aman!... Bayılacağım şimdi.

Apartmanın merdivenlerini çıkarken kalbi o kadar çarpıyordu ki, durdu ve arkasını duvara dayadı. Sonra, bir hamlede çıktı. Zile basarken başı dönüyordu. Kapı açıldı, fakat Meral içeri giremedi. Hizmetçinin yüzüne bütün dikkatiyle bakıyordu. Alçak sesle sordu:

- Sofraya oturdular mı?

- Hayır, dedi Emine, küçük bey gelmedi daha, Beyefendi de doktora gitti, o da gelmedi.

Meral birdenbire içeriye girdi ve saadetin bu kadar büyüğüne inanmakta acele etmekten korktuğu için Emine'yi omuzlarından tutup sarsmak, ona "Sahi mi söylüyorsun?" diye sormak istedi. Kendini tuttu. İki tarafına bakıp apartmanın sanki ebedî bir huzur vâdeden derin sessizliğini içine çektikten sonra yatak odasına koştu, kapıyı kapadı ve kilitledi.

Arkasını kapıya dayadı, gözlerini yumdu ve derin bir nefes aldı: O…h!

Ve hemen pardesüsünü, çantasını, eldivenlerini bir sandalyenin üstüne attıktan sonra baştan aşağı soyundu. Vücudunun bazı noktalarını kolonya ile ovaladı, kuruladı, öğleyin değiştirdiği çamaşırlarını yeniden değiştirdi, gündelik entarisini giydi, divana uzandı ve bir sigara yaktı.

Nefret sinmişti. Onu azdıran korku imiş. Kirlilik hissi de azalıyordu. Fakat biraz evvel duyduğu kurtuluş sevinci ilk berraklığını kaybediyordu. İçinde yeni ve meçhul korkular vardı. Günün zevke ait anlarını hatırlamak istemiyordu. Kalkıp oturdu. İçinde nereden geldiğini anlamadığı bir huzursuzluk başlamıştı birdenbire. Belki midesinden. Boğazında bir yanma var gibi. O kadar basit değil fakat. Aradabir o kirlilik ve yapışkanlık hissi kuvvetle bastırıyor ve kayboluyor. Sonra birtakım serseri ve belirsiz imajlar. Samim, Selmin, kalabalıklar, Feriha, Paris mevzularına bağlı imişler gibi, birbirleriyle alakâlı fakat şekilsiz bir şeyler… Ve şimdi de saçlarının dibi yanıyordu. Bir aralık Nuri yular gibi çekmişti onları. Fakat ondan değil. Bu da galiba vücudun ve ruhun neresinde ve ne şekilde belireceğini hâlâ tayin edemeyen huzursuzluğun verdiği yanlış hislerden biri. İşte şimdi de

oyluklarında bir kaşıntı ve yine o yapışkanlık. Bak işte, geçti birdenbire. Dolaşıyor. İçini bastıran sıkıntı da azalıp çoğalıyor.

Ayağa kalktı. Sebepsiz oda kapısına doğru yürürken, apartıman kapısının çalındığını duydu. Babası ise?... Onu hemen karşılamalıydı. Kapıyı açtı ve baktı. Babası. Pardesüsünü çıkarıp hizmetçiye veriyor.

Meral isteksizlikle yürüdü. Fakat babası onun tarafına dönünce, koştu.

- Doktora mı gittiniz?

Beraber salona girdiler.

Nail Bey hemen bir koltuğa oturdu ve soludu.

- Sen telefon ettikten sonra herif gelmedi, dedi, ben gittim. Bunadı o da. Unutmuş. Neyse, kan aldı. Bakacak. Raporu yarın akşam alacağız.

Meral babasının renksiz yüzüne bakarak sordu:

- Siz nasılsınız?

- İyi değilim. Yolda bir kaç defa başım döndü. Şahin Bey'e kadar gittim. Selâmı var. Onun da şekeri artmış. Perhiz, perhiz... Benim ilâcım bu. Yemek yemeyeceğim bu akşam. Şimdi yatacağım. Sen ne yaptın, çıktın mı?

Meral karışık cevap verdi:

- Buralarda idim.

Nail Bey sözün mânâsızlığına dikkat etmedi ve yine sordu:

- Ağabeyin gelmedi mi daha?

- Hayır.

Babasının öfkelenme istidadını başının geriye doğru bir hareketinden anlayan Meral, Ferhad'ın aleyhine çıkan bu fırsatı kaçırmak istemedi ve bekledi.

Babası homurdandı:

- Benim hasta olduğumu biliyor. Merak eder insan. Şirkete de uğramıyor galiba.

Meral hemen sokuşturdu:

- Evet, Şevket Bey bile geçen gün telefonda öyle bir "of' çekti ki.

Nail Bey zahmetle doğrularak etrafına baktı. Galiba sigara iskemlesini arıyordu. Meral getirdi. Sigarasını da yaktı.

- Ferhat ağabeyim bir hoş, sağ olsun, dedi.

Yan gözle babasının yüzüne baktı. Nail Bey başını arkaya dayamış, elinde sigarayı iğreti tutuyor, gözlerini yumuyor, sonra dünyayı görmekten iğreniyormuş gibi, gözlerini açtığı zaman yüzünü buruşturuyordu. Sigarayı tutan elini havada salladı.

- Şu tablayı uzat, dedi, hiç iyi gelmiyor sigara. Midemi bulandırıyor. Bu da iyi alâmet değil.

Sigarasını Meral'in tuttuğu tablaya bastırdı.

- Bu bir sıhhat ölçüsüdür, sigara, dedi. İyi gelmedi mi, bil ki iyi değildir insan. Bakalım rapordan ne çıkacak yarın. Son tahlilde kaç santigramdı üre, hatırlıyor musun?

- Bilmem, galiba bir grama yakındı.

- Yok canım, daha nesi! O kadar değil.

Nail Bey yine gözlerini yumdu. Uzun uzun düşündü. Sonra birdenbire kızına bakarak sordu:

- Nerelerde gezer bu Ferhat? Yine Selmin'le mi?

- Selmin'le olsa iyi.

- Kiminle geziyor şimdi?

- Süheylâ, Nezire, Leman... Kız mı ararsınız onda.

- Tuhaf şey. Ne yapar bunlar? Gezerler mi? Dans mı ederler? Bu saatlere kadar nerelerde kalırlar? Bu kızların anaları babaları yok mudur?

Meral hemen arkasını döndü. Öyle bir güleceği tuttu ki, sahte bir öksürükle kahkahayı zor boğabildi.

Babası ısrar ediyordu:

- Ne yaparlar, söylesene...

Meral omuzlarını kaldırdı ve mâsumiyetin çirkin ve başarılı bir taklidini yaparak cevap verdi:

- Bilir miyim ben? Sinemaya filân giderler.

- Bu saatte sinema olur mu?

Meral cevap vermedi. Kendi sesi ona çok çirkin geliyordu. "Ah baba..." dedi içinden. Hafifçe kızardı. Bahsi değiştirmek için sordu:

- Demek siz yemek yemiyeceksiniz.

Nail Bey doğruldu ve ayağa kalktı. Gerindi. Elini başına götürdü ve çekti. Kapıya, sonra kızına baktı.

- Ben yatacağım hemen, dedi, biraz gazete okur ve uyurum. Başımda hâlâ sersemlik var.

Odadan çıktı.

Meral yalnız başına yemek yedi.

Sonra radyonun başına geçti. Bir piyano konseri aradı, bulamadı. Radyoyu kapadı. Yatağına uzanıp kitap okumayı düşünüyordu. Fakat kitap hayalinin önünde bir rahatsızlık duydu. Küçülme hissine benzeyen bir büzülüş. Samim. Birdenbire zihninin karanlığı içinden ordu ordu çıkıveren kaideler. Kaideler de değil, bir... Ayrı cinsten... Ne demeli ona?... Kelimeyi bulamıyor... Böyle işte, bambaşka valörler,[*] kıy... Değer... değerler... Değil mi öyle? Değerler. Var gibi, yok gibi. Yok mu? Bir ahlâk nizamı, bu dünyada, ahlâk değerleri yok mu? İyi adam, kötü kadın diyorlar. Tiyatroda fenalık cezasını bulursa herkes alkışlıyor. Filmlerde hep iyilik, iyiliğin zaferi hoşa gidiyor. Ben bile böyle duyuyorum. Demek yaşıyor bu ahlâk değerleri. Canlı canlı. Ve ben onları teptim bugün. Evvelce de çiğnedim. Demek ben kötüyüm. Hiç kimse bunu bilmese Nuri biliyor ya. Daha fenası, ben biliyorum. Samim bilmiyor ama, bilmesinden daha fena bir his içinde. Hissediyor. Büsbütün fena bu. Kötülüğüme hudut çizemiyor. Ve iğreniyorum benden şu dakikada. Ve Samim değil yalnız. Ondan daha mühim bir varlık iğreniyor benden. Bu varlık, tuhaf, vücudu yok onun. Fakat hissediyorum ki vardır o. Samim'den, Nuri'den, Cezmi'den, Talât'tan, Şakir'den, babamdan, Ferhat'tan, annemden, benden fazla var. Her yerde var o. Allah mı? Değil. Ona yakın bir şey. Dur, dur. İsmini bulacağım gibi geliyor. Var bir ismi onun. Fa., fazilet. Fazilet derler değil mi? Yahut iyilik, iyi olmak. O iğreniyor benden. Ve ben bunu hissediyorum. Demek ben... Bende bir şeyler kalmış ondan. Ben -o kadar- fena değilim, "kötü" değilim. Diz kapağıma kadar batmışım. Daha doğrusu... Belime kadar. Kollarımın altından Samim tuttu ve beni kurtarmağa çalıştı.

Ne fedakârlıklar! Ne kadar çırpındı, çırpındı! Ve kurtaramadı. Az daha benimle beraber batacaktı. Ne kadar istedim onun da bana bir fenalığını görmek. Bana ihanet etmesini istedim. Hattâ teşvik ettim onu. Bir gün: "Niçin, dedim, çekiniyorsun, git o kadınlara, fena kadınlara". Gitmedi. Bir tek yalan söylemedi bana. Günahlarımın her çeşidi içinde beni yalnız bıraktı. Onu… İçine battığım kanalizasyona bir defa bile çekemedim. Şimdi her şey ne kadar aydınlık başımın içinde. Parlak bir…

Ferhat içeriye girdi ve Meral'in karşısında, babanın her zaman tercih ettiği koltuğa oturdu. Kaba sesiyle bir "Merhaba" dedi ve ayağını ayağının üstüne attı. Şimdi babasına benziyordu biraz. Belki onun taze hayalinin yerini aldığı için. Ayak ayak üstüne atışı tıpkı. Vücudu da daralıyor ve uzuyor. Halinde babasının isteksizliği ve gevşekliği. Yüzünde o her şeyden bıkkınlık ve kö.. kötümserlik. Canı sıkkın, belli. Süheylâ ile kavga ettiler galiba. İki kardeş arasında şimdi kandan daha yakın bir his akrabalığı var. Fakat bu hislerin buluşması o kadar imkânsız ki.

Ferhat ona dikkatle baktı. Galiba bu hisleri sezer gibi olmuştu. Bazı anlarda Meral'in yüzü her şeyi söyler ve bazı anlarda Ferhat -o kaba sporcu tipi- daha küçük işaretlerden daha büyük şeyleri anlar. İşte böyle bir an belki, şimdi. Ve şimdi soracak belki Ferhat: "Nen var? Sıkılıyor musun? Ne düşünüyorsun?" Ah, bu suale ne kadar ihtiyacı var. Samim sorar bunu yalnız. Ve ne güzel, ne tatlı sorar. Ferhat'ta da var galiba şimdi bu hal.

İki kardeş bakıştılar.

Ferhat Meral'in tahmin ettiği kadar kederli bir sesle sordu:

- Babam adamakıllı hasta galiba. Odasına girmedim. Lâmbasını söndürmüş. Uyuyor belki. Analiz yaptırmış mı?

- Bugün kanını aldırmış. Yarın akşam anlaşılacak.

Ferhat mırıldandı:

- Korkuyorum. Başı çok dönüyormuş. Emine söyledi. Bugün bir doktorla da konuştum. Affetmezmiş bu hastalık. Üremijen[*]

tansiyon yükseklikleri daima tehlike demekmiş.

Meral bir keder kasılışı içinde gözlerini yumdu.

Onun bu haline dikkat eden Ferhat sordu:

- Bugün çıktın mı sen?

Meral otomatik cevap verdi:

- Çıkmadım.

Ve hiçbir şey düşünmeden bu yalanını düzeltmeğe lüzum gördü:

- Çıktım, çıktım.

- Nereye gittin?

- Sinemaya.

Ferhat içini çekti, başını arkaya dayadı ve mırıldandı:

- Sinema.

Sonra, acılıkların derinliğinden gelen ve erkeklerde bir nevi kuru ağlamanın yerine geçen zayıf ve titrek bir sesle devam etti:

- Böyle işte. Hayat. Bazı bazı filozof olmalı insan. Düşünüyorum da... Evvelâ maliye tahsildarı. Sonra... "Tahakkuk[*] şefi" mi derler ona? İşte öyle bir şey. Gûya büyük tüccarlara defter tutma usullerini gösterirmiş de biner lira filân alırmış onlardan. Masal. Belli bir şey. Vergi kaçakçılığında yardım etmiş onlara. Ve birdenbire servet yapmış. Çünkü babamın içinde daima bir ekşilik vardır. Hiçbir şeyden tam memnun olmaz. Anladın mı? Çünkü bu konfora lâyık olmadığını biliyor. Haram para, anladın mı, haram. Üre müre hepsi bahane. Babamı zehirleyen, kendi de bilmez belki, budur işte. Bu., bu haram duygusu. İnsan çeker, Meral Hanım, ben gencim ama öyle görüyorum etrafımda hep. İnsan yaptığını çeker, bunu bilesin. Babamdır, acırım. Fakat annemin yoldan çıkmasına sebep kim? Hıı... Geç o tarafını. Valde hanım da az mı çekti? Hâlâ çekiyor. Çilesi dolmaz onun. Ne zannederler bu insanlar? Fenalık yanlarına kâr kalır mı zannederler? Hep görünüşe bakarlar. Karının vizonu var, Packard'ı var, göğsü Cumhuriyet Bayramı'nda Taksim Meydanı gibi elmaslarla donanmış. Bizim valdeyi söylemiyorum, her hangi bir kadın.

Evet, gördüler mi onu öyle, bahtiyar zanneder enayiler. Ayol, bütün o donanma, şatafat, karının kan ağlayan içini gizlemek için. Yoksa, hakikaten bahtiyar insanın bahtiyar görünmek için o kadar gürültü patırdıya ne ihtiyacı var?

Ferhat yüzünü ekşitiyor, dudağının sağ tarafını bükerek başını sallıyordu:

- Boş ver. Saraylı haklı imiş. Kocası Refik Paşa'ya, ikide bir, o çirkin kelimeyi hafifletip "Bükden, Paşiyindi, bükten" dermiş. Bükden. Ben bu eve ve hepimizin başına bir felâketin, babamın ölümünden daha büyük bir felâketin yaklaştığını seziyorum. İnsan böyle zamanlarda hayatın mânâsını düşünüyor. Alelâde günlerde, o…h, vız geliyor her şey. Fakat şimdi? Hıı… Allah'ın büyük hesap günleri bunlar… Yaptıklarımızı çekeceğiz, Meral Hanım. Nah! Parmağımı ıslatıp duvara basıyorum. Çekeceğiz. Müthiş günler geliyor.

Meral, ağabeysinin -böyle giderse- onu bayıltacak kadar zehirleşen sözlerini kesmek için sordu:

- Sen içtin mi bu akşam?

Ferhat kin dolu bir yan bakışla başını salladı:

- Hıı… Hakikat, realite hoşuna gitmiyor, değil mi? Alış, Meral Hanım, alış! Müthiş günler geliyor, diyorum sana, bunu bilirsen daha iyi dayanırsın, yoksa gafil avlanırsın. Müthiş günler… Bak, neden… Ölecek o bir gün, babam. Benim içim söylüyor. Doktorla konuştum. Dobrayım ben. Kabayım, küçük hanım. Fakat çakarım her şeyi. Meselâ sen bugün sinemaya gittin mi? Başka bir yere gitmedin mi sanki? Çakarım diyorum sana. Ve çekeceksin diyorum sana. Bak şimdi öfkesiz söylüyorum, hezeyan ediyorum sanma. Ben günün birinde seni öldürebilirim. İnan buna. Bir şeyler var senin halinde ki, beni Kudurtuyor. Asıl söylemek istediğim şey başka idi. Ha… Ölecek o. Mirasa konacağız sen, ben. Ve azacağız. Sen ver elini Paris, değil mi?

Ferhat kolunu uzattı, elini dik dik tuttu, beş parmağını açarak avucunu Meral'in istikametinde yürüttü ve bağırdı:

- Nah sana! İşte o zaman senin hayatın tehlikededir. Şuradan şuraya kımıldayamazsın. Daha neler olabilir, olacak,

hissediyorum. Çünkü ben fena oluyorum be Meral, vallahi, samimî söylüyorum sana, içime zehirler çöküyor, seni düşündükçe. Halkın ağzında en müthiş küfrü düşün "Kızkardeşini…" diye başlar. Halk! Halk efendimiz! Demek sen benim şerefimi taşıyorsun.

Ferhat birdenbire ayağa kalktı ve bağırdı:

- Ulan! Bunu anlamaz mısın sen?

Meral büzüldü.

Ferhat oturdu ve birdenbire yumuşayan bir tonla devam etti:

- Vallahi fena oluyorum. Ulan, siz hep züppe çaylarda, terzi salonlarında, Feriha gibi dejenere kızlar arasında, namussuzluk yapan kadınların hikâyelerini duyarsınız. Kâinatı böyle sanırsınız. Ulan, herkes böyle olsa bu hikâyeler anlatılır mı? Demek müstesna vakalar bunlar ki dile düşüyor. Neden efendim, Şemsi Bey'le Hacer Hanım dün gece evlerinde efendi efendi, hanım hanım oturmuşlar, radyo çalmışlar, çocuklarını okşamışlar, sonra yatmışlar, neden onlar dile düşmüyorlar? Çünkü onlar herkes. Herkes onlar gibi. Demek namussuzluk müstesna imiş ki namussuzluk dile düşüyor. "Herkes böyle" deme, küçük hanım. Herkes böyle olsaydı, namusluların hikâyesi dilden dile gezerdi. Onlar müstesna olurdu. Çok şükür, öyle değil. Neden kepaze bir azlık sana cesaret veriyor, örnek oluyor da, bütün o binlerce, yüz binlerce evi dolduran sessiz ve temiz insanları düşünmüyorsun.

Meral ürkek bir isyan çırpınışıyle bağırdı:

- Ferhat!

Ağabeyisi birdenbire susunca, Meral daha büyük bir cesaretle ilâve etti:

- Sen bu akşam az buz değil, çok içtin galiba.

Ferhat birdenbire doğrularak bağırdı:

- Yalan mı söylüyorum?

Meral diplomatça cevap verdi:

- Doğru söylüyorsun ama beni ne karıştırıyorsun?

- Ben kendimi de karıştırıyorum. Çekeceğiz diyorum sana çekeceksin demiyorum. Benim Selmin'e karşı yaptıklarım namussuzluktur. Anladın mı? Ben bunu anlıyorum ve bazı işte

böyle vicdanıma dokunuyor. Fakat o da bana çok naz etti. Çok cilve yaptı. Ben gelemem o nazlara. Dobrayım dedim a. Sonra ben Selmin'i aldatmadım. Yani ona sevda mevda lâkırdısı etmedim. Sonra o da bana bir şey vermedi. Hiçbir fedakârlığı yok bana karşı. Fakat sen?.. Ha!.. Pühü... Meral Hanım... Cezmi'nin fedakârlıklarını bir tarafa bırak. Ya Samim? Bak sevmem o adamı diyorum sana. Fakat hakkını teslim ederim. O adam!.. Allah'ım, o sana ne kadar iyilik ettiyse sen ona o kadar fenalık ettin. Vallah, billâh, sen benim kardeşim olmasaydın, ben Samim'e giderdim, apaçık söylerdim: "Ağabey, yazık değil mi canına, kafana, parana, yüreğine? Bu numaracı sokak sürtüklerini ıslah edeceğim diye ne uğraşıyorsun?"

Meral bir daha bağırdı.

- Ferhat!

Ferhat yerinden fırladı ve onun üstüne yürüdü:

- Ben Ferhat değilim, ağzını topla. Ben senin ağabeyinim.

Ferhad'ın yüzü kıpkırmızıydı. Öfke dar alnından geniş ve gergin çenesine doğru yağan mânâsızlığı siliyordu. Ancak şimdi enteresan, fakat vehimsizler için bile korkunçtu.

Meral büyük bir cesaret hamlesiyle ayağa kalktı ve sesinin en tatlı tonuyla yalvardı:

- Ağabey, rica ederim.

Ferhat ayakta sallanarak onun yüzüne uzun uzun baktıktan sonra, koltuğa oturdu ve alnını avucunun içine aldı. Sustu. Uzun bir müddet sonra başını kaldırdı:

- Bana içecek bir şey ver, Meral, dedi.

Kız alkolün onu nereye götüreceğini düşündü. Tehlikeli bir şans denemesi.

Ne istiyorsun? diye sordu. Şarap mı?

- Hayır, dur... Votka.

- Çok sert ağabey.

- Peki... Bir viski.

Meral ofise gitti ve buz dolabından viski ve soda şişelerini alarak bir kadehle birlikte tepsiye koydu, getirdi. Kadehi doldurarak Ferhad'a verdi.

Ağabeyisi ayağa kalkmıştı. Elinde tuttuğu bardağı dudağına götürmeden, bir avucunu Meral'in omuzuna koydu:

- Benimle açık konuşabilir misin? dedi.

Meral, kendisine Ferhad'ı kazandırabilecek bir entrika fırsatının kokusunu almaktan gelen bir sevinci, iyi ayarladığı bir ciddî görünüş altında saklayarak cevap verdi:

- Tabiî.

- Arkadaşça konuşacağız. Hiç kızmayacağım. Sualime cevap ver: Samimi ne zaman göreceksin?

Meral küçük bir tereddüdü ittikten sonra:

- Dargınız, dedi.

- Niçin?

- Feriha'ya gittiğim için.

Ağabeyisi viski kadehini dudağına götürdü ve bu itirafı hissiz karşılamış göründü.

- Başka bir sebep yok mu? diye sordu.

- Vallahi hiçbir şey yok, dedi Meral.

Ve büfeye doğru gitti. Fındık, fıstık tabağını getirdi ve Ferhad'a uzatırken tekrarladı:

- Hiçbir şey yok. Sen benim hakkımda çok yanlış şeyler düşünüyorsun, ağabey.

- Bırak şimdi. Arayacak mısın onu?

- Düşünüyorum.

Ferhat kadehini masanın üstüne ve ellerini cebine koyarak odada gezindi. Koltuğa oturan Meral'in karşısında durdu:

- Sen onunla niçin konuşuyorsun? Sever misin onu?

Meral önüne baktı. Bir müddet cevap vermek istemiyormuş gibi göründükten sonra:

- Bana hislerimi sorma, dedi, hesabını veremem. Ben de bilmiyorum. İster inan, ister inanma: Aramızda bir şey yok. Evlenecek de değiliz.

Ferhat avucundaki fındıklardan birini ağzına atarak elini kız kardeşine doğru salladı:

- Bundan sonra ne söylersen aklım almaz.

Meral gülümsedi:

- Peki, dedi, ben sana senin aklının alacağı gibi bir şey sorayım: Fazla mal göz çıkarır mı?

Ferhat kadehini yakalayarak bağırdı:

- Ha! Aşiftelik!

Meral hep önüne bakarak cevap verdi:

- Her şeye en çirkin mânâsını yapıştırma hemen. Ben genç bir kızım. Bütün imkânlara müsavi mesafelerin buluştuğu nokta üzerinde durmak istiyorum.

Ferhat tekrarladı:

- Bütün imkânlara müsavi mesafelerin buluştuğu nokta. Mühendis misin be mübarek? Nereden öğrenirsin bu lâfları? Peki, anladım. Her şansı denemekte hür olmak istiyorsun. Samim'de ne şansın var?

- Bir erkek bir erkektir.

- Ha... Şu mesele: Koleksiyon.

- Değil ağabey. Her erkek benim için bir kuvvettir. Mutlaka fenalık için mi? Meselâ Samim benim için bir destektir. Hiçbir erkeğe güvenmem, ona güvenirim yalnız. Çünkü o büyük seviyor. Bu büyüklüğün içinde bana sarsılmazlık hissi veren çok sağlam bir madde var sanki. Onunla beraber kendimi emniyette hissediyorum, bir de, en çok bana gurur veriyor. Çünkü...

Meral "Onun sevgisinde kirlenmiyorum" diyecekti, hemen cümlesini değiştirdi.

- Beni en çok seven o.

Ferhat yine kızkardeşinin önünde durdu:

- Peki, dedi, senin hiç evlenmeğe niyetin yok mu?

Meral, ağabeyisini kazanmağa başladığını hissetmenin verdiği nefse itimadın ölçüsünü tâyin etmeğe lüzum görmeden ayak ayak üstüne attı:

- Var tabiî, dedi, fakat ben gündelikçi kız değilim ki evlenmek için evleneyim. Çoluk çocuğu da sevmem, bilirsin. Hırçın bir kedi benim için daha enteresandır. Şimdi, kuzum, bana ahlâk dersi verme. Nüfus dâvası için filân da nutuk çekme. Sen de öyle değil misin? Niçin evlenmiyorsun? Ben kendimi kaybedersem evlenirim.

- Ne demek o?

- Başım dönecek kadar seversem. Şimdilik yok böyle bir şey. Ferhat sesinin uzaklıklarında yola çıkan bir öfkeli istihza ile:

- Ha!., dedi, şimdilik eğleniyorsun.

- Hayır, deniyorum, yokluyorum. Daha çok gencim. Vaktim var. Acelem ne?

Ferhat başını sallayarak tekrarladı:

- Deniyorsun, yokluyorsun. Ben sana bir şey söyleyeceğim.

Sağ elinin işaret parmağını yukarı kaldırarak ilâve etti:

- Daha doğrusu bir emir vereceğim.

- Buyur!

Meral'in sesindeki istihza ağabeyisinin dikkatinden kaçacak kadar hünerliydi.

Ferhat emrini verdi:

- Bir kere, bir kalemde bütün o tanıdığın hergeleleri sileceksin. Kızma. Ben hepsini tanırım. Öyledir işte. Bilesin. Topuna birden bir sünger çek. Ve bana şimdi söz ver. Samim'e gelince, onu ara. Bankaya git. Yarın ne? Pazar. Pazartesi günü öğleden evvel oradadır. Git ona ve samimî ol. Şu entrika huyunu bırak. Samimî ol. Çünkü, ben anlarım iki gözüm, senin frenin o. Yoksa bayır aşağı tekerleniyorsun sen. Farkında değilsin. Parçalanacaksın. Ahlâkın demeyeyim de, kafan bozuk senin kafan.

Ferhat ceketinin ve yeleğinin düğmelerini çözmeğe başlarken sordu:

- Anladın mı? Söz veriyor musun bana?

Meral birdenbire yerinden kalktı, oda kapısına doğru yürüdü ve Ferhad'a arkasını döndükten sonra:

- Peki, söz, söz... dedi ve çıktı.

SAMIM böyle bir teslim oluşun hangi duygulara veya gizli tertiplere bağlı olduğunu onun manzarasında değil, sözlerinin lojik yapısında aramayı tercih etti ve önüne bakarak içinden onun cümlelerini ezberlercesine tekrarladı: "Üç gündür hiçbir yere çıkmadım. Ne sinemaya gittim, ne Feriha'ya. İçim istemiyor. Sorma bana artık, hiçbir şey sorma. Şaşırıyorum. Günleri ve tarihleri birbirine karıştırıyorum." Samim bu masumiyet görünüşüyle sorgu fobisi[*] arasındaki uygunsuzluğun tahlilini sonraya bırakarak daha yeni izler yakalamak için, kabul etti:

- Peki.

Meral hemen masanın üstünden aldığı bir paketin ipini çözmeğe uğraşırken:

- Şimdi, dedi, buraya gelirken bir eşarp aldım. Bakalım beğenecek misin?

Samim derhal anladı. Tahlile lüzum yoktu. Meral'in büyük bir his mevzuundan bu pakete atlayışı, bahsin derinleşmesinden korktuğunu gösteriyordu. Bu kız, biraz evvel içinin hiçbir şey istemediğini söylemişken, bir saniye sonra bir süs heyecanına geçmenin garip bir tezat olduğunu düşünemeyecek kadar budala değildi. İçindeki korku, Samim'in dikkatini hemen başka yere çekmek ihtiyacını doğurarak onu, elinin pakete doğru birdenbire uzanmasıyle neticelenen otomatizmin ihanetine uğratmıştı. Bunun farkında değildi. Kırmızı bordürlü atkıyı çıkardı ve hemen boynuna sardı.

- Bu robuma iyi gidiyor, pardesüme de çok iyi gidiyor. Sen de beğendin mi? diye sordu.

Samim mırıldandı:

- Güzel.

Ve hemen sordu:

- Şimdi mi aldın?

- Şimdi, şimdi. Sana gelirken. Hattâ bunun için geç kaldım biraz.

Paketin kâğıdı Meral'in kucağında ve yere düşmek üzere idi. Samim dikkatle baktı. Kâğıt buruşuktu ve taze bir ambalâja inandırmıyordu. Meral Samim'de şüphenin devam ettiğini anlar gibi olmuş ve onun dikkatine yeni istikametler arıyormuş gibi, eşarpı boynundan çıkarıp şöyle bir açtıktan sonra kâğıda sararken:

- Fakat, dedi, geri vereceğim.

Samim bu diversion[*] oyununa düşmeyeceğini sezdiren bir gülüşle ve müstehzi bir sesle sordu:

- Niçin?

- Yeni tayyörüme uymuyor.

Samim onu yeni bir otomatizmin tuzağına düşürmek için, düşünmesine zaman bırakmayan bir süratle sormaya başladı:

- Bir dakika evvel bunu çok beğenmiş görünüyordun. Şimdi mi kararını değiştirdin?

- Hayır, baktım da söylüyorum, yeni tayyörümle de baktım bunu. Kırmızısı çok frapan.

Bu sefer de Samim, Meral'in farkında olmayarak yaptığı hatayı anlayıp yeni bir yalanla düzeltmesine imkân vermemek için onu başka mevzularda oyalamak istedi:

- Baban nasıl? diye sordu.

- Çok fena. Yatıyor. Üresi çok yükselmiş. Başı dönüyor, kulakları uğulduyor hep. Çok üzülüyorum. Başından ayrılmıyorum. Ferhat hain. Emine ne de olsa hizmetçi, yabancı. Kimsesi yok. Hep yatıyor ve canı sıkılıyor. Gazete bile okuyamıyor. Satırları birbirine karıştırıyormuş. Doktor dün onun halini beğenmediğini gizlemedi. Çok dikkat lâzımmış. Perhizden başka ilâcı yok ki. Ne yapayım? Başında oturuyorum hep işte. Benimle çok konuşmuyor ama memnun oluyor. Çünkü bir hasta kendisiyle beraber ıstırap çekilmesini ister, değil mi? Tabiî bir egoizm bu. Istırabı bölünüyor ve azalıyormuş gibi.

Göz ucuyle masanın üstündeki pakete bakan Samim bir ayağı çukura giren babasına karşı duyduğu hislerle bu süslenme gayreti arasındaki barışmazlığı son günlerin bir mecburiyeti

haline sokan zarureti artık anlamıyor değildi. Müthiş yalan da meydanda idi. Besim'in âdi teşhisi doğru: Devekuşu. Başı kumda ve gövdesi havada. Farkına varmadı. Düşünmedi ki bugün pazartesi. Eşarpı "Şimdi, şimdi" aldığını ve dosdoğru buraya geldiğini söylüyor. O halde ne zaman evdeki yeni tayyörüyle beraber taktı da ona uymadığını gördü? Demek eşarpı bugün değil, daha evvel almış. Kâğıdın buruşukluğundan da belli. Dün pazardı, dükkânlar kapalı. Cuma günü beraberdiler. Meral eve gideceğim diye erken ayrıldı. Feriha'ya gitti ve geceyi Park Otel'de geçirdi. Arada, bir cumartesi kalıyor. Eşarpı o gün aldığı besbelli. Demek bütün gün evde oturduğu yalan. O gün sadece bir atkı almak için sokağa çıksaydı, bunu gizlemezdi. Demek gizlediği şey başka ve çirkin bir şey. Fakat cumartesi günü birara sokağa çıkıp eve dönmüş, bunu da söylemeği unutmuş olabilir. Samim bu noktada vuzuh aradı ve dedi ki:

- Bravo Meral. Babanın başından ayrılmadığına çok iyi ediyorsun. Hattâ ona eğlendirici romanlar okuyabilirsin. Meselâ "Bir Çalgıcının Seyahati", "Cumbadan Rumbaya"... Okumuş mudur bunları?

- Hayır.

- Ben sana yollarım onları. Sen de sıkılmazsın. Dün pazardı, evde idin hep demek? Babanın başucunda.

- Tabiî.

- Evvelki gün, cumartesi. Hep evde miydin?

- Hep, hep.

- Hiç çıkmadın mı?

- Hiç. Banyo almıştım zaten. Vücudumda da kırıklık vardı. Babamın başucunda oturdum. O gün doktor gelip kan alacaktı. Telefon etmiştim. Gelmedi. Babam kalkıp ona gitmeğe mecbur oldu. Geç geldi. Ferhat yemeğe de gelmedi, daha geç geldi. Oturduk beraber gece. Çok içiyor. Hep kavga çıkarmak istiyor.

Samim kaşlarını çattı. Mâsumiyet ihtimali kalmamıştı. Şimdi cumartesi için sıkı bir soruşturmanın şaşkınlıklarında mutlak bir delil aramak lâzımdı. Birdenbire dedi ki:

- Şimdi Meral, sana tekrar soruyorum, iyi düşün ve cevap ver. Cumartesi evden çıkmadın mı? Hiç, hiç çıkmadın mı?

Meral şaşırdı. Evvelâ önüne, sonra etrafına baktı. Sonra küçük hareketlerden sızabilecek hakikatleri ele vermemek için hareketsiz durdu ve mırıldandı:

- Cumartesi... Cumartesi... Ne zamana düşüyor o?

- Gayet basit. Dün pazardı. Evvelki gün cumartesi. Daha evvelki gün biz seninle beraberdik. Benden ayrıldın ve Feriha'ya gittin. Geceyi otelde geçirdin. Onun ertesi günü.

Meral kaşlarını kaldırdı ve bir hatırlama zorluğunun taklidini yaparak cevap verdi:

- Çıkmadım galiba.

Samim, onun bir elinin üstüne parmağının ucunu dokundurdu:

- "Galiba"yı bırak, dedi. Evvelki gün. Bunu unutmuş olamazsın. İstanbul'un, hele Beyoğlu Caddesi'nin küçük bir yer olduğunu unutma.

Meral birdenbire hatırlamış gibi:

- Ha!., dedi, çıktım, çıktım.

- Nereye gittin?

Meral ağzının içinde yuvarlanan korkak bir sesle cevap verdi:

- Sinemaya. Ferhat ağabeyimle beraber.

Samim cümleyi tekrarladı:

- Ferhat ağabeyinle beraber!

- Evet. Daha evvel bilet almış. Sana söylemeği unuttumdu.

- Hangi sinemaya gittiniz?

- Hâle'ye.

- Ne filmi vardı?

- "Beni aldatamazsın".

Samim gülümsedi. Tuhaftır bu isim meselesi.

Ve tekrarladı:

- Tuhaftır bu isim meselesi.

- Çok güzel filmdi. Kadın, baş rolde...

Samim Meral'in sözünü kesti:

- Bırak onu. Sen o gün Ferhad'ın yemeğe de gelmediğini, çok geç geldiğini söyledin. Şimdi beraber olduğunuzu söylüyorsun.

Meral gecikmedi:

- Gündüz bir aralık gelmişti. Beraber çıktık. Sinemadan sonra ayrıldık. Ben eve geldim. O çok geç geldi. Şimdi hatırlıyorum. Ben böyleyim işte: Unuturum. Beni bir doktora götür. Hâfızam bir tuhaf benim.

Samim sesini çıkarmadı. Hâfıza. İçinden güldü. Bütün suçları yüklenir. Küçük hanımda zekâ, ahlâk, namus, şeref, kültür, vefa, samimilik ve kadirbilicilik…[*] Her şey tamamdır da bir hâfıza eksiktir. Doktordan bir reçete. Beynin yüksek merkezlerini tenbih[*] eden küçük bir aktedron komprimesi. O da tamam. Yalancılıktan mazeret aramağa gelince, bunamanın hâfızadan başladığını herkes unutur. Hattâ sahicilerinde bile hâfıza rezaletleri en kolay itiraf edilen zaaflar arasındadır. La Rochefoucauld'yu burada da hatırlamamak mümkün değil: "Herkes hâfızasından şikâyet eder, muhakemesinden şikâyet eden yoktur".

Deminden beri Samim, bir yalanın kendini saklamak için nasıl yuvarlandığını ve böylece, farkında olmadan ele geçme sahasını nasıl genişlettiğini seyrederken Agripin'i düşünüyordu. Oğlu tarafından öldürülen anaya hiçbir şey yalan kadar benzemiyor.

Mırıldandı:

- Hâfıza meselesi.

Meral sustu. Gözleri şimdi fazla hareketliydi. Nefes alışında bir fark vardı. Belli ki sıkılıyordu. Şimdi babasını yine bahane ederek erken çıkmak isteyebilirdi. Samim bunu tahmin etti. Saatine baktı.

- Bugün erken mi gitmek istersin? diye sordu.

Meral birdenbire derin bir nefes alarak doğruldu:

- Evet. Babam bekler. Artık hep erken gitmeliyim. Ne zaman buluşuruz?

Samim düşündü. Gelecek cumartesinin kontrolü lâzımdı.

- Perşembe, dedi.

Meral kalktı:

- Peki, saat üçte.

Samim'in elini sıktı ve bir kurtuluş ferahlığının verdiği süratle uzaklaştı.

Onun arkasından bakan Samim, kardeşinin devekuşunu bir daha hatırladı. Sahi devekuşu... "Deve"nin kuşu böyle olur: Bu kadar zavallı, bu kadar maskara.

Ve garsonu çağırıp hesabı ödedikten sonra kalktı.

Şimdi hemen eve gidip "Simeranya"nın ön sözünü yazmak istiyordu. Bu kızın yabancı bir beden mahfazası[*] içinde sakladığı bütün çirkinliklerden gelen boğucu nefret, bir darağacı ipinin yağlı ilmiği gibi Samim'in boğazını sarıyor ve sıkıyordu. Bu tıkanıklık içinde bir satır yazamazdı. "Simeranya" ve önsözü daha olgun bir kader gününü ve onun eşref saatini bekleyecekti.

Caddeye çıkarken elini boynuna götürdü ve yutkundu. Bu boğulma hissinde şuura fırlamak isteyen bir hakikat vardı. Nefretin ilmiğinde sıkılan şey can kadar azizdi. Aşka benziyordu.

Şimdi ne yapmalı? Çok defa kendi kendine, bazan çok lüzumsuz, bazan da yüksek sesle sorardı: "Ne yapmalı? Ne yapmalı?" Bu sual, bir ânın boşluğunu dolduracak meşgaleyi aramaktan başlayarak hayatın bütün meselelerine karşı en doğru ve canlı davranışın ne olabileceğini anlamak ihtiyacına kadar büyüyen bir endişeyi içine alırdı. Yalnız kendisi için değil, her insan için sorulan bir sual olurdu: "Ne yapmalı, ne yapmalı?"

En adî cevap hatırına geldi ve tiksindi: Sinemaya gitmek. "Beni aldatamazsın" filmi. Taksim istikametinde giderken birdenbire geriye döndü. Çok dalgın yürüyordu. Simeranya... Öyle bir dünyanın hasreti imkânının delili değil miydi?

Başını bir yere dayamak ve hülyalara dalmak istedi.

Birden hatırladı. Boş bir taksiye elini salladı. Bindi ve şoföre emir verdi:

- Yeşilköy.

Başını arkaya dayadı ve bir sigara yaktı. Boğazındaki ilmik gevşiyordu. Aman, gevşemesin. Onu boğuncaya kadar. O deve

kuşunun hayalini.

Gözlerini kapadı.

*

* *

Bahçeye girerken Selmin'le karşılaştı.

Durdu.

- Gel, Selmin, dedi, sana biraz ihtiyacım var.

Kız geri döndü ve beraber yürüdüler.

- Zor olacak senin için, dedi Samim, fakat mümkün mü, şimdi Ferhad'a telefon edebilir misin?

Selmin tereddüt etmeden cevap verdi:

- Sizin için her şeyi yaparım, dayı.

- Teşekkür ederim. Bak şimdi. Ferhad'ı evde veya şirkette arayacaksın.

- Peki.

- Onunla buluşmak istediğini söyleyeceksin. Ve... Sinemaya gitmek istediğini söyleyeceksin.

- Peki.

- Hâle'de "Beni Aldatamazsın" isminde güzel bir film olduğunu söyleyeceksin ve dikkat edeceksin. Bakalım, tasdik edecek mi? Görmüş mü o filmi?

- Görse de söylemez. Başkasıyle gitmişse.

- Doğru. Bütün zekânı kullanacak ve onun bu filme Meral'le beraber gidip gitmediğini anlayacaksın.

- Ne günü?

- Cumartesi.

- Peki.

- Ben seni odamda bekliyorum.

Samim odasına çıktı.

On dakika sonra gelen Selmin, içeriye girerken, başını arkasına doğru sallıyordu.

Samim alacağı cevabın tahmin ettiği gibi çıkacağından emindi. Sordu:

- Ne haber?

- Cumartesi günü beraber değilmişler. "Ben belki bir ay var, Meral'le beraber sokağa çıkmadım" diyor Ferhat.

Selmin'e teşekkür eden Samim ağır ağır yürüyerek odasına çıktı. Kapıyı kapadı, durdu ve uzun zaman kımıldamadı. Mahzunluğun baygınlık derecesini bilir misin? Evet, eşyanın üzerine ince bir sis çöker. Peşinden bir utanç. Bu defa çok şiddetli. Boğucu ve haykırtıcı. Nasıl? Bağırmak istiyor: Nasıl? Ben bu mahlûku anlamakta nasıl bu kadar geciktim? Nasıl, evvelâ onu nasıl en seçme hislerimin mevzuu olmaya lâyık görebildim? Nasıl ve ne biçim bir körlükle, nasıl nasıl, hangi zaaflar tarafından itilerek, nasıl, hangi idraklerin felci içinde, nasıl, derece derece ve bir çok uyandırıcı işaretlere rağmen nasıl, zaman zaman içimi altüst eden keder fırtınalarının mânâsına karşı tasasız kalabildim? Ve nasıl, -haykırmak istiyorum- nasıl, fakat nasıl... Canım benim, Samim, Samim'ciğim, benim bir tanem -bırak bu santimantalizmi,[*] bırak ve cevap ver- nasıl diyorum, nasıl, çıldıracağım, nasıl, nasıl ona kadar yuvarlandım? Bu kız, Yarabbi, bu kadın, nasıl, bu karı, of, bu mahlûk nasıl benim İlişlerimin tarihine ve içimin en mahrem galerisine, sonunda kovulmak için bile olsa, nasıl, nasıl girebildi? Nasıl, ben onu nasıl, hayatımın hiçbir anında inmediğim bir aşağılık çizgisinden tanımaya razı oldum? Nasıl, Allah'ım, nasıl, onu hayalinin bile erişemeyeceği mertebelerin, süzülmüş mânevîliklerin kızı olmaya doğru götürebileceğimi sandım, çırpındım, çırpındım. Ve nasıl -hayvan!-Nasıl -Affet beni, ey aziz içim, affet- nasıl fakat, ruh radarlarının ve sayısız his intikallerinin ince delâletlerine ve hele nasıl bazan en haykıran işaretlerin şakağımdan itercesine ihtarına rağmen, şüphesiz derinden derine anlamadığım, anlar gibi olduğum halde, nasıl ve niçin ona düştüm? Boğuluyorum, haykıracağım, dur bak, sakin ol...

Ve odada dolaşarak yüksek sesle mısraları okudu:

Sen bak nasıl donup düşüyor nağmeler yere
Sen bak nasıl benizler uçuk, nazreler melûl,[*]
Sen bak sitâreler[*] nasıl âmâdei ufûl![*]

Sonra koltuğuna oturdu. Fakat hemen kalktı, durdu, başını salladı ve odada yine gezinmeye başladı. Ona karşı bu alâkanın kin, öfke veya nefret şeklinde devamından da utanıyordu. Bu feveranı durdurmak için ne yapabileceğini düşündü. His deliklerini tıkamak doğru muydu? Selmin'e söylediği gibi, unutmanın en emin çaresi hatırlamaktı. Sonra kalbin bütün meselelerini bizzat kendisinden daha iyi halledecek bir kuvvet olmadığını eskiden beri çok iyi biliyordu. Bütün enerjisini ihtirastan alan aşk iradesinin yine ihtirasla yıkılabileceği muhakkaktı. Zekânın bütün rolü, menfi ihtirası besleyen delilleri tedarikten, fazla bir şey değildi. O, vazifesini mükemmel yapmış ve yalanları yakalamıştı. Yalancının elinden bütün sahte, fakat makûl mazeretleri alabilmiş miydi? Bu noktada yine bir şüphe ısırganı Samim'in kalbine yapışıyordu. Meral sinemaya Ferhat'la beraber gittiği yalanını mazur gösterebilecek psikolojik sebepler ileri sürebilirdi. Onu müdafaasız bırakacak ve itiraftan yahut hakkında verilecek hükme razı olmaktan başka çaresi kalmayacak bir hale getirmek lâzımdı.

Samim, bütün bir gece, yatağına hiç girmeden, yalnız bunu düşündü.

"ARTIK bu defterin ona ait faslını tamamiyle kapıyabileceğimi sanıyorum. Son ve kesin delile de sahibim. Yarım itirafa mecbur oldu. Bu hakikatin öteki yarısı üzerinde zihin yormama hiç lüzum bırakmayacak kadar açık bir ihanet delilidir. Daha fazlasını zaten aramış değilim. Bu kadarı tastamam kâfi.

"Ferhat'la birlikte sinemaya gittiğini söylediği günden sonraki buluşmamızda, tahmin ettiğim gibi bu yalanını benim haksız şüphelerime karşı duyduğu korku ile izah etti. İnanmış görünmek için önceden verilmiş kararımı tatbik ettim. Rahat ve neşeli konuştum. Yalnız ayrılırken, buluşacağımız günü tesbiti anında çok dikkatli olmak lâzım geldiğini önceden düşünmüştüm. Aramızdaki konuşmayı aynen kaydediyorum:

" - Ne günü buluşalım? diye sordum.

" - Pazartesi, dedi.

" - Pazar olmaz mı?

" - Olur.

" - Pazar günü buluşalım, dedim.

"Fakat sonradan hatırlamış gibi ilâve ettim:

" - Hayır, o gün bana misafir gelecek. Cumartesi veya pazartesi buluşabiliriz.

" Ağzını aramam ihtimalini düşündüğü için zeki cevap verdi:

" - Sen bilirsin.

"Ben tereddüt eder gibi yaptım ve telkine müsait bir ruh anı içinde olduğuma onu inandırdım.

" - Pazartesi, diye tekrarladı, çünkü babam hasta, belki cumartesiye evden çıkamam.

"Bunu söylerken, babasının, hastalığı bakımından cumartesi, pazar ve pazartesi günleri arasında hiçbir fark olmayacağını düşünmeye vakit bulamamıştı. Telkin anını kaçırmamak için acele ediyordu:

" - Hayır, dedim. Cumartesi buluşalım. Baban çok hasta olursa gelme. Ben seni yarım saat beklerim, gelmezsen sana telefon ettiririm Selmin'le. Vaziyeti anlarım.

“Bahanesi kalmamıştı. Pazarteside biraz daha ısrar ederse benim bütün şüphelerimi kudurtabileceğini anladı ve razı oldu. Fakat neşesinin kaçtığını hissettim.

“Cumartesi gününü merakla bekledim.

“Benden evvel gelmişti. Oturuyordu. Yüzünde, hiçbir buluşma anımızda görmediğim sinirli bir gülüş vardı. Beni anormal bir heyecanla karşıladı. Fevkalâde anlar içinde olduğunu derhal sezdim.

“ - Bugün beraber olamayacağız, dedi, anneme gideceğim. Babamın hastalığını duymuş. Telefon etti. Beni mutlaka görmek istiyor.

“Beraber gitmeyi teklif etmem ihtimalini de evvelce düşünmüş olacaktı ki, hemen ilâve etti:

“ - Buraya gelirken dayıma da rastladım. Beraber gideceğiz onunla. Hattâ hemen gidelim, dedi, fakat ben sana söz verdiğim için ona “Siz eve gidin, ben gelirim” dedim. Şimdi Fazlı Paşa’ya gideceğim, saat üç buçukta söz verdim. Kaç saat şimdi?

“ - Üçü on geçiyor.

“ - Hemen gitmeliyim.

“Yüzüne her şeyi anlayan adamın gözleriyle baktım:

“ - İstediğin yere gitmekte serbestsin! dedim.

"Şüphemin boyunduruğundan kurtulmak için sinirlendi ve çırpındı:

“ - Hâlâ mı şüphe ediyorsun? dedi, aman vallahi, çıldıracağım, inanmıyor musun?

“ - Beraber gidelim annene.

“Bağırdı:

“ - Olmaz. Deli misin? Senin için dayımla kavga ettiğimi biliyorsun. Hem aile meseleleri konuşacağız. Olmaz katiyen.

“ - Peki, seni Fazlı Paşa’ya kadar otomobille götürürüm.

“ - Olmaz Samim, ben tramvayla giderim.

“Güldüm:

“ - Bunu niçin istemiyorsun? Tramvayla geç kalırsın.

“Razı oldu. Fakat otomobilde çırpınıyordu:

“ - Keşke tramvayla gitseydim… Senin bu şüphelerin çok fena, çok manasız. İnanmıyorsun hâlâ… Bir hafta uyku uyumam ben şimdi.

“Sükûnetle cevap verdim:

“ - Hayır, inanıyorum, emin ol, seni Belediyenin önünde bırakacağım. Orada bir kahve var. Yarım saat kadar beklerim orada. Dayın belki gelmekten vazgeçer. O zaman bana gelirsin, beraber gideriz.

“ - Hayır hayır, dedi, gelmez olur mu? Gelir mutlaka. Bekleme sakın.

“Yan gözle baktım. Onu ilk defa böyle, muhtevası yüzünden bayağılaştıran bir heyecan kıvranışı halinde görüyordum. Dizleri birbirine yapışık ve ayakları ayrıktı. Vücudunun üst kısmı öne doğru eğilmişti ve sancı çekiyor gibiydi. Çantasını lüzumsuz yere, birkaç defa, bir elinden ötekine alıyordu. Geçtiğimiz yollara bakan gözlerinde ve hareketli kaslarında endişe çırpınışları vardı. Otomobilin, onun istediği istikametin tam zıddına koştuğunu anlıyordum. Başkasına verdiği randevunun yerinden ve zamanından uzaklaştığı için kıvrandığı muhakkaktı.

“Belediyenin önünde indi. Takibe lüzum görmedim. Beni bu çirkinlikten kurtaracak daha emin bir kontrol çaresi vardı. Yalnız arkasından şöyle bir baktım. İsteksiz, sallanarak, aşikâr bir telâş muvazenesizliği içinde yürüyordu.

“Şoföre:

“ - Arnavutköy! dedim.

“Annesine böyle bir vesile ile gitmek, heyecanı son haddine çıkarıyordu. Necile’yi senelerden beri görmemiştim. Onunla akşama kadar oturup konuşabilmek için vesile bulmam lâzımdı. Yolda bunu aradım. Aramızdaki eski his meselelerini deşmek ve beni arada bir düşündüren bazı meçhuller için, ayrıca bana karşı hiçbir hesabı ve gizlisi kalmamış olmak lâzım gelen Necile’den aydınlık istemek öteden beri düşündüğüm bir şeydi.

“Otomobilde bir çok hatıraların hücumuna uğradım. Bunları yazmayacağım. Her biri beni çok uzaklara götürür.

Arnavutköyü'ndeki evin bahçesine girdiğim zaman titredim. Binanın sağ tarafındaki çam ağaçlarına doğru gözüm kayınca, sonsuz bir derinlik hissi içine yuvarlandım ve kulağıma "Rina, Rina..." diye bağıran ince bir ses, ince ve neşeli ve şımarık bir ses geldi. Bir kere daha ürperdim. Meral, dört yaşında iken, dadısı Renginaz Abla'yı bu sesle çağırırdı. Ben bunu bir veya iki defa duymuş, tamamıyle unutmuştum. Onsekiz seneden beri böyle bir şeyi bir defa bile hatırladığımı hatırlamıyorum. Rina, Rina... Şimdi ne kadar canlı bu ses: Rina...

"Kapıyı bana, Rina, Rina, Renginaz Abla açtı. Kaç senedir onu görmedim, bilmiyorum. İçimde zaman duygusunu maskara eden bir zıtlık sarsıntısı duydum. Öyle ki, Renginaz Abla'yı yirmi seneden beri hiç görmemiş ve kendisinden daha dün akşam ayrılmış gibiydim. Onun kendi kendisiyle münasebetinde benim bu iki çatışık duygumu da besleyen bir garip ikilik vardı. Bir tarafıyle o kadar değişmişti ki, aramıza giren dört seneyi yedi sekiz misli uzatıyordu. Bir tarafıyle de kendi kendine o kadar sadık kalmıştı ki, ondan dün akşam ayrıldığıma hükmeder oldum. Fakat bu ikiliğin bendeki tesiri, gözlerinin etrafındaki adalelerin dört sene içinde haddinden fazla buruşmasıyle bakışlarındaki tazelik arasında göze çarpan adi farktan gelmiyordu. Sesi, sesi... Beni görür görmez, iki avucuyle birden elimi kaparken "Samim Bey, Samim Bey, Samim Bey" deyişindeki heyecanın ses perdesinde hem en aşağı çeyrek asır hayali veren bir derin hasret, hem de bu uzun zaman illüzyonunu silen bir... Yenilik veya körpelik... Hayır, işte, bir şey vardı ki, ondan dün akşam ayrılmış olduğum hissini bana veriyordu. Galiba iyi anlatamadım. Neyse, geçeyim.

" - Ah, dedi. Necile bir saat evvel çıktı. Ne kadar üzülecek sizi göremezse... İstanbul'a gitti. Sizi de arayacaktı. Rüyasında görüyor hep sizi. Aman, buyurunuz, buyurunuz.

"Elimden tuttu ve beni galeyan halinde bir arzu ile visale[*] doğru koşturan sabırsız bir sevgili gibi çekti. Orta yere çıktık. Oturma odasına götürdü. Senelerden beri hiçbir aşk macerası

yaşamadığı bir bakışta göze çarpan divana oturttu ve kendisi de, bacaklarımın arasında yere oturarak iki eliyle ellerimi tuttu, gözlerimin içine baktı:

" - Samim... Samim Bey, Samim Bey! diye tekrarladı.

"Bütün hayatımın unutulmaz hayretlerinden biri içinde onun yüzüne bakakaldım. Şimdi, galiba otuz beş yaşını süren bu bâkirede, bana karşı böyle bir sevgi ve arzu fırtınasına ilk defa rastlıyordum. Çok adi izahlardan fazla bir şey düşünemediğim için bu anlaşılmaz psikolojiye giremedim. Renginaz basit bir Çerkez kızıdır. İlk izahım bu eski hükmüme göre oldu. Fakat satıhta kaldığımı hissettim. Daha fazla düşünmeme meydan bırakmadı. Başını karnımın üstüne koydu:

" - Samim Bey, dedi, ben de sizi hep rüyamda görüyorum.

"Gözlerimin içine bakıyordu. Hayretim son haddine vardı; gözlerinin yaşardığını gördüm. Şaşırdığımı belli etmeden bir elimi onun birkaç teli ağarmış, fakat hâlâ parlak ve canlı sarı saçlarının içine daldırdım; istemediğim halde, aşk anlarına mahsus o., işte o sesle:

" - Renginaz... dedim.

"Ve hemen kendimi topladım. Yaşlı gözlerinden gözlerimi, yanan avuçlarından ellerimi, yeleğimi ve pantolonumu öpen dudaklarından elbisemi kurtararak ayağa kalktım. Bu zavallı ihtiyar kızın senelerden beri taşmak için belki yalnız beni veya benim gibi evin tarihine girmiş bir erkeği bekleyen komplekslerini tatmin ve tedavi edemezdim. Ona hayattaki rolünü hatırlatmak için hemen en otoriteli sesimle emir verdim:

" - Bana şekerli bir kahve pişir.

"Kalktı ve önüne bakarak odadan çıktı. Hayretim devam ediyordu: Bu ne? Bu ne? Bütün muhakemem kekeliyordu. Hâlâ anlamıyorum. Bunu başka bir zaman düşünmeliyim. Bütün izahlar kaba ve kifayetsiz. Başka bir şey var.

"Kahveyi getirdiği zaman ciddiydi.

"Bu sefer oturmadı, ayakta durdu. Kederli bir gülümseyişi vardı.

“ - Otur, dedim, anlat.
“Bir sandalyeye oturdu ve önüne baktı.
“ - Necile beni aramaya mı gitti? diye sordum.
“Dargın bir sesle cevap verdi. Dargın ve mahcup:
“ - Evet, dedi, dün geceki rüyası onu... Üzdü.
“ - Ne rüyası?
“ - Meral denizde çırpınıyormuş. Siz onu kurtarmak için esvaplarınızla atılmışsınız suya. Fakat birdenbire bir tabutun içinde göğe yükselmiş Meral.
“Ürperdim. Eğer Necile, Meral’le benim aramdaki münasebete ait hiçbir şey bilmeden bu rüyayı görmüşse, hâfızasımn bir muzipliği önünde olduğuna hükmetmek beni de kandırabilecek bir teselli değildi. Renginaz’ı konuşturmak için mırıldandım:
“ - Tuhaf şey, ne münasebet!
“Birdenbire başını kaldırdı ve yüzüme baktı. Hemen hükmettim: Biliyorlar! Ve bu sefer ben başımı önüme eğdim.
“Kısa bir sessizlikten sonra Renginaz açıldı:
“ - Her dedikoduya inanılmaz ama... Hanım... İşte... Tabiî. Kurt düştü içine.
“ - Ne dedikodusu? Ne kurdu?
“ - Dilin kemiği yok, söylüyorlar.
“Biraz sinirlendiğimin farkında olmadan sordum:
“ - Ne söylüyorlar?
“Fakat sesimin benim için bile yabancılaşan tonuna Renginaz’ın mavi gözlerindeki hayret karışınca heyecanımın süratle artmaya başladığını anladım. Cevabı merakla bekliyordum.
“Renginaz cevap verdi:
“ - Bir gün biriyle, başka bir gün ötekiyle...
“Anlamamış gibi sordum:
“ - Kim bu?
“ - Meral.
“Renginaz önüne baktı ve içini çekerek başını iki yana salladı. Peşinden bir daha içini çekti.
“- Ah, dedi, dilim yok ki söyleyeyim.

“Ayağa kalktım ve ona doğru yürüdüm. Bu sefer onun içgüdülerini gıcıklamak niyetiyle tonunu ayarladığım hünerli bir yumuşaklılıkla:

“ - Söyle Renginaz, biliyorsun ki benden çıkmaz.

“Biraz daha yaklaştım. Fakat Renginaz bu sır ticaretinin bedelini peşin isteyecek kadar açıkgöz davrandı. Sustu. Tekrar onun saçlarını okşadım. Kâfi gelmedi. Arzudan kıpkırmızı kesilen yüzünü öpmek zorunda kaldım. Bu da kâfi gelmedi. Dudaklarımı onun dudaklarına kaptırdım. Sonra çektim, doğruldum ve öfkeye doğru kayan bir sesle:

“ - Haydi, dedim, söyle.

“Renginaz etrafına bir göz attıktan sonra:

“ - Anasına bak, kızını al, dedi.

“ - Ne demek istiyorsun? diye sordum.

“Fakat serttim. Korktu. Hak verdim.

“ - Doğru. Fakat ne olmuş? Anlat. Kimlerle dolaşıyormuş?

“Renginaz alnının üstüne düşen saçlarını, başını silkeleyerek arkaya atarken:

“ - Aman!... dedi, pek iyi yapıyor. Benim gibi aptal değil.

“Ayağa kalktı ve gidip divana oturdu. Sırrı daha pahalıya satmak istediği anlaşılıyordu. Bu kadarına razı olmazdım. Tecessüsümü gizlemeye karar verdim:

“ - Peki onu geç, dedim, Necile geç mi gelecek bu akşam?

“Renginaz pencerelere doğru bakarak:

“ - Geç kalmaz herhalde, dedi.

“ - Çok mu oldu çıkalı?

“ - Epey oldu.

“Meral’i kurtarmak ümidi kalmamıştı. Nail Bey’in hastalığından da bunların haberi olmadığı belliydi. Fakat hiçbir noktayı karanlıkta bırakmamak için sordum:

“ - Nail Bey’in hastalığından haberiniz var mı?

“ Renginaz dalgındı. Suali geç duymuş gibi uyandı:

“ - Hayır, dedi, nesi var?

“Anlattım. Kızın mavi gözlerine kederli bir felsefe doldu. Meral’i düşündüğünü hissediyordum. Yine başını iki yana salladı:

“ - Artık büsbütün… dedi, kimse tutamaz o kızı. Ferhat da nafile. Perişan olur onlar. Necile de almaz yanına Meral’i. İstemez.

" - Niçin istemez? diye sordum.

“Renginaz’ın başı mânâsını anlamadığım bir hareket yaptı. Bir müddet sustuk. Bana Necile’nin çok sıkıldığını anlattı. İki defa evlenecek olmuş, vazgeçmiş. İsteyenler varmış onu. Renginaz anlatırken hep kapıya ve pencerelere bakıyordu. Sonra Çerkez gevezeliği tuttu. Mevzudan mevzua atlayarak, Necile’nin günlük hayatından en uzak tanıdıkların bir sürü mânâsız hareket ve sözlerine kadar, bir çok şey anlattı. İkide bir duruyor, belki beni bugün karşılayışındaki gayritabiîliğin utandırıcı anlarını hatırlayarak susuyor ve kızarıyordu. Saate baktım. Altıyı geçiyordu.

“Necile altı buçuğa doğru geldi. Odadan içeriye girdiği zaman şıklığına hayret etmekten kendimi alamadım. Uzaktan İstanbul’un güzel kadınlarından biri olmaya devam ediyordu. Yaklaşırken, geçkin kadınların en büyük dostu olan mesafeden mahrum kalmanın üzüntüsü içinde imiş gibi, yürüdükçe artan bir telâşı var gibiydi. Elimi acele sıktı. Galiba avucumdan kaçırmak istediği bir hakikat vardı. Sonra çabuk arkasını döndü ve kapıya doğru yürüdü.

“ - Şimdi gelirim, dedi.

“Karşı karşıya oturup yalnız kaldığımız zaman, göz göze gelmekten çekindiğini de hissettim. Halinde anlamadığım bir huzursuzluk vardı. Sinemaya gittiğini ve filmi beğenmediğini söyledi. Mevzuu anlattı. Canının sıkıntısından, rüyasından, beni aradığından hiç bahsetmedi. Benim böyle umulmadık bir zamanda kendisini ziyaretimin sebebini de merak ettiği halde, sormuyordu. Yüzüne dikkatle baktığımı hissettiği zaman sinirleniyor, yerinden kalkıp sigara veya mendil arama bahaneleriyle gözlerimden kurtulmaya çalışıyordu. “Yine karşıma bir mesele halinde çıkmak mı istiyor?” diye düşündüm. Bu, onun hiç değişmeyen koketrisidir. İki defa elini lüzumsuz yere boynuna götürmesinden anladığım şey hazindi. Saklamaya çalıştığı şeyi ilân etmiş oluyordu. Makyajın âciz

kaldığı vücut bölgelerinden biri ve belki de birincisi üzerindeki hassasiyeti belliydi. Başının her parçasına yalan söylettiği halde boynunun gevezeliğine mani olamamanın azabı içindeydi. Yaşı oradaydı. Ellerinin üstü de, en iyi kremlerin yardımına rağmen, her şeyi söylüyordu. Nüfus cüzdanı kadar açıktı. Ona ait her şeyi bildiğim halde, niçin benim karşımda kendi realitesine razı olmuyordu? Aramızdaki sıkıntılı hava ile mücadele etmektense gitmeyi düşündüm ve dedim ki:

“ - Ben seni çok bekledim. Nihayet gördüm işte. İyisin. Yine gelirim.

“Ve kalktım. Hemen benimle oda kapısı arasındaki boşluğa doğru giderek:

“ - Olmaz! dedi, bırakmam. Beraber bir çay içelim. Akşam yemeğine de kal.

“Benim itirazımı önlemek için itiraf etti:

“ - Seni görmek istiyordum zaten. Otur. Rüyamda gördüm seni. Ben bugünlerde bir tuhafım. Doktora gitmeyi bile düşünüyorum. Halimden anlamıyor musun? Bende bir şey var, değil mi?

“Oturdum ve cevap verdim:

“ - Sen her zaman kendinde anlaşılmaz bir şey olmasını istersin.

“ Eski his münakaşalarımızı hatırlayarak gülümsedi:

“ - Bu sefer o anlaşılmaz şeyi ben de anlamıyorum, dedi.

“Gözleri daldı ve bir kaşı yukarı kalktı:

“ - Sinirliyim, dedi, canım sıkılıyor çok, sen söylerdin ya eskiden. Canımı sıkacak bir şey olmadığı için canım sıkılıyor. Ben hadisesiz yaşayamam, bilirsin. Demin sinemada onu düşündüm. Filimi de zaten beğenmedim bunun için. Onu düşündüm. Kendimi, filimdeki kadının yerine koydum. Hiçbir heyecan duymadım. Mesele mi bunlar? Zaten bana bu filimler, tiyatrolar filân çok sun’î görünür. Bilirsin. Sevmem. Aldanmam da onun için. En fena şey bu, değil mi? İnsan romantik olmalı biraz. Bunun için ben kimseyi sevemedim. Tuhaf bir şey oluyor. Ya erkek beni seviyor, üstüme düşüyor, o zaman ben onu sevemiyorum. Ehemmiyeti kalmıyor onun.

Yahut bana alâka gösteriyor, o zaman da gururum onu itiyor. Uzaklaşıyorum ondan. İkisinin de ortası olmuyor. Anlamıyorum kendimi.

“Düşündüm ve onunla konuşmak istediğim şeylere yaklaşmak için dedim ki:

“ - Sana heyecan vermenin zor olduğunu biliyorum. Fakat bir şey sorayım: Nail’in ölümü seni kaç dakika düşündürür?

“Yüzüme dikkatle bakarak sakin bir sesle:

“ - Hasta mı? diye sordu.

“Anlattım.

“İçini çekti. Hareketsiz durdu. Sonra birdenbire sıçradı:

“ - Bir şeyler hissediyor içim. Belki sıkıntım ondan. Bak çıktı. Bu adam ölürse Meral evlenemez. Ya benim yanıma gelir, yahut gider, en münasebetsiz herifle yaşar. Rüyamda boğuluyordu denizde. Sen onu kurtarmaya çalışıyordun. Ne münasebet! Rüya işte. Fakat bak. Sen geldin bugün. Nail’in hasta olduğunu söylüyorsun. Var bir şeyler. Hissediyorum. Dur, dur, aman, çay içelim.

“Odadan çıktı ve geldi. Kapıya bakarak, alçak sesle:

“ - Renginaz’a da bir şeyler oluyor, dedi, gece uykusunda sıçrıyor, bağırıyor. Bir gece ne oldu, biliyor musun? Ben uykuda idim. Birdenbire uyandım. Karanlıkta yatarım, bilirsin. Odada biri var gibiydi. Hemen başucumdaki lâmbayı yaktım. Baktım: Renginaz. Odanın ortasında, ayakta dimdik duruyor. Gözleri yere bakıyor gibi.

“ - Ne var Renginaz? diye sordum.

“Cevap vermedi, ağır ağır döndü, çıkıp gitti. Şaşırdım. Fakat çok uykum vardı. Evvelâ üşendim, kalkmadım. Sonra merak ettim. Kalktım, odasına gittim. Yatmıştı. Üstüne eğildim. Gözleri kapalıydı. Fakat yüzü ıslaktı. Ağlamıştı. Hafifçe bir iki defa seslendim. Cevap vermedi. Uyuyordu. Ertesi gün sordum. Hiçbir şey hatırlamadı.

“İçinde ısrarla kaldığı cinsî perhizi ima ederek sordum:

“ - Hâlâ öyle mi?

“ - Tabiî... Ne yapsın? Hiçbir erkeğe sokulmaz. Belki de ondan. Bilmiyorum. Bir erkek ahçım vardı. Savmaya mecbur

oldum. Şimdi yenisini arıyorum. Çünkü, Renginaz'a bakarsan tecavüz etmiş ahçı ona. Ahçıya sorarsan başka türlü söylüyor. Bizim evin havası bir acayip. Hele Renginaz çok değişti. Onu da götüreceğim doktora. Ne faydası var diye de düşünüyorum. İlâcı malûm, değil mi?

" - Ahçıyı saymamalıydın, dedim.

"Necile ayağa kalktı:

" - Düşündüm onu, dedi, fakat öyle değil. Renginaz istemedi. Çok şikâyet ediyordu.

" - Bu onun kendi kendinden şikâyetidir.

"Duvara doğru gidip ışıkları yakan Necile, bana doğru gelirken mırıldandı:

" - Çıldıracak diye korkuyorum.

"Yüzüme dikkatle baktıktan sonra, biraz evvel oturduğu sandalyeden daha uzaktaki kanapeye, hemen kalkacakmış gibi ilişti. Odada aydınlığın artması ona bu mesafe ihtiyacını vermiş olacaktı. Eskiden beri böyle ilişir gibi hafif otururdu. Yaş onun çizgilerinin üslûbuna dokunamamıştı. Serpinti halindeki ince kımıldanışlarının ahengi bakımından Meral'i hatırlattığı kadar da unutturan bir zarifliği vardı. Uzaktan onunla daha iyi rekabet edebiliyordu. Bir anda çözülmesine imkân olmayan hislerin ve şekilsiz hatıraların hücumuna uğradım. Yirmi iki sene içinde, birbirinden çok uzak anlar arasında gidip geliyordum.

"Ayak ayak üstüne attı. O anda Meral'in nerede, kiminle ve ne halde olduğunu düşündüm. Necile'ye her şeyi itiraf etmek ihtiyacı, bazı korkularımı yenmeye başlıyordu. Necile'nin heyecan arayan ruhunda böyle bir itirafın koparabileceği fırtınaları tasavvur ettim. Cesaretim kırıldı. Sustum. O da bir şey söylemiyordu. İkimizi de susturan tereddütler arasındaki farkı merak ediyordum. Bakışlarımız, bir an, birbirini sıyırıp geçti. Ani bir hareket ihtiyacıyle ayağa kalktım. Tekrar gitmek istediğimden şüphelendi:

" - Otur, dedi, seninle bazı şeyler konuşmaya ihtiyacım var.

"Oturmadım.

" - Hissediyorum, dedim.

“Bir sigara yaktım ve odada dolaşmaya başladım. Sonra oturdum. Bir şey söylemedim ve bekledim.

“ - Biliyor musun? dedi, seni niçin görmek istiyorum? Son zamanlarda ben sana benzedim. Ehemmiyetsiz gibi görünen küçük şeyler beni çok düşündürüyor. Bak meselâ... On gün var... Bana Semiha geldi. Öteden beriden konuştuk. “Meral’i görüyor musun?” diye sordu. Ben daha cevap vermeden, “Samim’i görüyor musun?” diye sordu. İkisine birden “hayır” dedim. Şöyle bir tuhaf gülümser gibi oldu. Bir şey değil bu, değil mi? Sonra bahis değişti. Semiha birdenbire bana Meral’in yaşını sordu. Söyledim. Arkasından senin yaşını sordu. Onu da söyledim. Fakat anlamadım. “Niçin soruyorsun?” dedim. “Geçen gün bir yerde bahsi geçti de...” dedi. “Nerede?” diye sordum, cevap vermedi. Ben de ısrar edemedim. Üç gün sonra Nezahat’in küçük kardeşi Oğuz geldi. Lâkırdı arasında: “Ben Meral ablamı bir gün otomobilde gördüm: Yanında biri vardı, galiba Samim Bey’di” dedi.

“Necile önüne bakıyor ve sesi titriyordu. Birdenbire gözlerini bana doğru kaldırarak sordu:

“ - Sen benim yerimde olsaydın, bu iki küçük detay üzerinde ne düşünürdün?

“Önüme baktım. Biraz evvelki itiraf arzumun ihtiyariliğini ortadan kaldıracağı için ahlâk değerini sıfıra indiren bir itiraf zorunda olduğumu anlıyordum. Ona ve bana yalanın verebileceği yalancı rahatlığa tenezzül etmedim.

“ - Ne mi düşünürdüm? dedim, senin yerinde olsaydım, kızımla Samim arasında bir münasebet bulunması ihtimalini düşünürdüm; Samim’in bende arayıp da bulamadığı kalbi Meral’de aramış olması ihtimalini düşünürdüm; düşünürdüm ki kızım benim ebedîliğe doğru uzanışımdır ve ben onda devam ederim; ve düşünürdüm ki Samim’de benim söndüremediğim bir ihtirasın kızımda benim tekâmülümü araması tabiî bir şeydir. Fakat çabucak hüküm vermek istemezdim. Sorardım, soruştururdum.

“Necile göğsüne doğru kaçan titrek bir sesle:

“ - Ben de öyle yaptım, dedi, bir haftadan beri sordum soruşturdum epey şeyler öğrendim.

“Ve birdenbire ayağa kalktı:

“ - Samim! diye bağırdı. Çok fena, fena bir his, fena bir., his havası, fena bir buhran içindeyim.

“Ben de ayağa kalktım ve ona doğru yürüdüm:

“ - Necile! Ben de aynı haldeyim, dedim. Onun için birbirimizi aramışız. Fakat sen bu meselenin bilmediğin taraflarını hayalinde doldurursun. Onun için sana her şeyi anlatmak istiyorum.

“Sigara paketimi ona uzattım ve sordum:

“ - Sakin olabilecek misin?

“Sigarasını yaktım. Oturdu:

“ - Dinleyeceğim, dedi.

“Ben de oturdum. İlk cümleyi arıyordum. Renginaz elinde bir tepsi ile içeriye girdi. Çay servisini yapmaya başladı. Önüme fincanı koyan elleri titriyordu. Yüzü kızarmıştı. Necile de buna dikkat etti:

“ - Nen var? dedi, titriyorsun.

“Renginaz işini bitirinceye kadar cevap vermedi. Her zaman böyledir: Çalışırken dikkatli, titiz ve sessizdir. İşini bitirdikten sonra doğruldu:

“ - Birdenbire aşağıda geldi bu titreme, dedi. Korktum da ondan.

“Necile sordu:

" - Neden korktun?

"Renginaz cevap vermedi. Kaşları çatılmış ve dudakları uzamıştı. Oda kapısına doğru yürüdü ve bir sandalyeye oturdu. Bütün vücudu, uzaktan görünecek kadar titriyordu.

“Necile tekrarladı:

“ - Neden korktun?

“Renginaz yine cevap vermeyince Necile ona doğru yürüdü ve bağırdı:

“ - Söylesene!

“Yine cevap yoktu. Renginaz kalktı ve odadan çıktı. Necile de arkasından gitti. Ben itirafımın ilk cümlesini arıyor, fakat

kendimi Renginaz'ın uyandırdığı garip hayallerin tesirinden kurtaramıyordum. Odada gezinmeye başladım.

"Necile odadan içeriye girdi. Bakıştık.

" - Fena! dedi, korkuyorum, çıldıracak. Hangi doktora götürsek bunu bilmem ki. Mutfakta çayı hazırlarken başı döner gibi olmuş, sonra birisi kucaklamış onu. Arkasından kucaklamış. Göğsünü avuçlamış. Bağıracakmış az kalsın. Dönüp bakmış ki kimseler yok. Titremeye başlamış. İnsan böyle oynatır değil mi aklını?

"Cevap vermedim. Oturduk. Necile derin bir nefes bıraktıktan sonra:

" - Seni dinliyorum, dedi.

"Meral'e ait hâtıralarımın yalnız hâdise kısımlarını anlatmaya başladım. Hislerimi hiç açmıyordum. İlk tesadüfümüz ve sonraki buluşmalarımız... Şüphe sahneleri, Meral etrafındaki dedikodular ve nihayet bugünkü yalanı.

"Necile beni dinlerken sigaranın birini söndürüp ötekini yakıyor, hiçbir şey sormuyordu. Rengi hafif uçuktu. Dizleri sallanıyordu. Ben hikâyemi bitirince bir müddet sustu. Birkaç defa içini çekti. Sonra, boğuk bir sesle:

" - En mühim noktayı kapalı geçtin, dedi.

"Sustum. Tekrarladı:

"Ben bu noktada da bir yalan söylemeye razı olmadığım için susmaya devam ettim.

"Anladı ve artık sormadı.

"Bir sigara daha yaktı. Susuyorduk. Düşündükçe heyecanının arttığını göğsünün hareketlerinden anlıyordum.

" - Bugün her şey bitti, dedim.

"Elini göğsünün üstüne bastırdı. Müthiş bir sıkıntıyı itmek istiyor gibiydi. Omuzları yukarı kalktı. Yüzünde sancı kırışıklıkları vardı. Büyük bir zahmetle:

" - Her şey...

"Dedi ve yutkundu. Yüzü gittikçe daha fazla buruşuyordu. Yeni bir gayretten sonra:

" - Benim için... diyebildi.

"Sonra, bir hamlede cümlesini bitirdi:

“ - Bugün başlıyor.

“Hiç bir şey sormaya cesaret edemedim. Fenalaşıyordu. Rengi tamamıyle uçtu. Kalktım ve yanına gittim.

“ - Yardım edeyim, dedim, gel, şu divana uzan.

“İtiraz etmedi. Kollarının altından tuttum ve onu yarı kucaklayarak divana götürdüm. Uzandı. Üst üste esnemeye başladı. Eski krizlerini bildiğim için bir yenisine girmek üzere olduğunu anladım. Yumurtalıkları üzerine masaj yapmak iyi gelirdi. Fakat bu sefer ben yapamazdım bunu. Kapıya gittim ve Renginaz’a seslendim. Tekrar ona döndüğüm zaman, kriz başlamıştı. Nefes alamıyor, kıvranıyor ve kendini divandan aşağı atmak istiyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

"SEVGILI oğlum". Yazı titrek, "g" nin üstünde aksan yok. "Telgrafımı almışsındır". Çok titrek yazı. Bazan harfler birbirinin üstüne biniyor. Karanlıkta yazılmış gibi. "Mersin'e gelinceye kadar iyi idim. Fakat yol yorgunluğu mu nedir, biraz da galiba deniz tuttu, buraya gelince başım fazlaca dönmeye başladı. Agerin... Agapim..." Nedir bu kelime? Alt tarafını okuyalım: "Beni bugün Memleket hastanesine götürecek" Ha... "Ağabeyim". Yazı gittikçe daha okunaksız: "Burada havalar çok güzel. Yol yorgunluğum geçerse düzeleceğimi ümit ediyorum. Bu musibet[*] hastalığın panez... panzam...pan... panzehiri sıkı perhiz. Herhalde buraya geldiğime çok memnunum. On gün kadar kalacağım. Ağabeyim ve yenge aylardan bahsediyorlar. Tabiîdir ki imkân yoktur. Sizleri o kadar yalnız bırakmak istemem. Ber.. bur., burka.. barka..."

Ferhat mektubu yere atacakmış gibi elini bir salladı ve bağırdı:

- Okunmuyor be. Yazarken eli çok titremiş. Neyse biraz orada dinlensin. Yenge hanım ona iyi bakar.

Mektubu katlayıp ceketinin dış cebine soktu, pardesüsünü çıkardı ve Emine'nin omuzuna attı:

- Meral gelmedi daha, değil mi?

- Neredeyse gelir.

Ferhat bağırdı:

- Ne biliyorsun hemen geleceğini? Sen de onun evin içinde yardakçısısın değil mi? Bana bir kahve yap.

Koridoru hızla geçti ve salona girdi. Koltuğa oturmasıyle kalkması bir oldu. Sinirli adımlarla dolaşmağa başladı. Saat yediyi geçiyor. O kadar tembih ettim ona ben, eve erken gel

diye. Ne işi var müdüriyette Feriha ile? Pasaport mu çıkarıyor? Paris'e mi kaçacak? Babası Mersin'de. Fırsat bu fırsat. Yapar mı yapar. Turgut onları görmüş, onlar görmemişler. Koridorda bekliyorlarmış. Bir kere o Feriha ile hâlâ konuşması, müdüriyetlere gitmesi filân kâfi. Tepeme kan çıkıyor. Selmin de alt üst etti asabımı. Az daha selâm vermeden geçecekti. Ne bakıştı o. Zehir doluydu gözleri. Lütfen konuştu birkaç kelime benimle. Fakat hakkı var. Biz yüzüne bakılacak insanlar değiliz. Samim de on gündür Meral'le kesmiş selâmı sabahı. Ben olsam vururum be. Ne kahpelik! O ne çirkin yalan! Kulaklarımın dibine kadar kızardım.

Ferhat kahveyi almak için elini uzatırken durdu:

- Bu ne be? dedi, ne biçim kahve? Köpüğü yok, zifirî karanlık.

- Bir daha pişireyim.

- İstemez. Ver.

Ferhat fincanı alırken kahveyi tabağına ve biraz da eline döktü. Bir küfür savurdu. Emine göz ucuyle ona bakarak sordu:

- Mektuba mı üzüldünüz, küçük bey?

Kahve fincanını piyanonun üzerine koyan Ferhat bir sigara yaktı ve bağırdı:

- Mektuba, Selmin'e, Meral'e, sana, ona, buna, kahveye, kendime, kadere, her şeye, kâinata sinirleniyorum. Çığırından çıktı bu ev. Dünya çığırından çıktı. Ne dünyası be? Kendimiz bir haltettik mi dünyayı da beraber suçlandırırız. Ne dünyası? Bu evin temeli bozuk zaten. Babammm... Tövbe estağfurullah... Şimdi hasta adama ağzımdan bir küfür çıkacak. Aldı başını, gitti Mersin'e. İsabet. Bu evde bir tarafına inecekti. Anam rahibe gibi çekilmiş bir köşeye. Onun gözünde biz yokuz. Asıl benim cinlerimi başıma üşüştüren o domuz kızdır. Müdüriyette görmüşler onu bugün. Şimdi gelsin, soracağım. Gizlerse hapı yuttu. Çakarım ben. Hazırlanıyor. Gidecek o kaltakla Paris'e.

Emine'nin üstüne yürüdü ve bir elini onun omuzuna koyarak vücudunu sarstı:

- Bana bak. Bu evin yıkılmamasını istiyorsan doğru söyle, Emine, dinin, imanın hakkı için söyle. Bir şeyler biliyor

musun? Yahut da seziyor musun bir şeyler?

Emine önüne baktı. Sol omuzu belli belirsiz bir hareketle yukarı doğru kalktı ve başı hafifçe sağa yattı.

- Hiçbir şey bilmiyorum, vallahi, küçük bey... dedi. Konuşmaz benimle zaten küçük hanım. O da çok sinirli son zamanlarda.

- Hiç şüphelenmiyor musun bir şeyden?

- Ne gibi? Hiç bilmem ki... Yalnız şu üç gün içinde bir şey... Sokağa çıkarken bir paket götürüyor, büyük bir paket.

Ferhat elini çekti, doğruldu ve tekrarladı:

- Büyük bir paket!

Biraz daha doğruldu ve kaşlarını çattı.

- Ne zamandan beri bu? diye sordu.

- Üç... Üç günden beri... Hergün çıkarken büyük bir paket var elinde.

Ferhat başını salladı:

- Elbiselerini taşıyor, dedi, kaçacak. Hazırlanıyor. Ya bavulunu bir arkadaşının evinde hazırlıyor, yahut da satıyor elbiselerini. Öyle ya, Paris'te yenilerini yapar. Babasının yüreğine indirecek. Şeytan gebert şu kahpeyi diyor. Yahu, Emine, bak, ben çapkınım, külhanbeyim, hergeleyim, filân falan ama yüreğim temizdir. Yahu ben utanmasını bilirim be. Yerin dibine geçtim bugün Selmin'in önünde. Kız üç beş lâf etti, ok gibi ciğerime işledi. Ağır bir söz söylemedi. Fakat mânâsına bak sen lâfın. Zehirdi zehir. Ömrüm oldukça unutamam. Haklıdır bu kız. Samim de haklıdır. Bizim suratımıza bakılmaz, Emine. Düşün. Anamızdan başlıyor terslik. Babam nedir sanki? Ben neyim be? İçim temizmiş. Ulan, içim temiz olmuş da ne olmuş? Selmin'e karşı yapmadığım münasebetsizlik kaldı mı? Çiğnedi geçti kız beni. Şimdi ben ona vurgunum. Öyledir bu dünya. Ötekiler gözümde değil şimdi. Bu da ayrı mesele. Bak, senden başka bu evin içinde dert ortağım yok. Kız kardeşimle konuşamıyorum da sana açıyorum kalbimi. Her işi ters bu evin. Kahvesi de bozuldu.

- Bir daha pişireyim, küçük bey.

- Yok yahu. Kabahat sende değil. On defa pişirsen yine budur. Ev bir kere çığrından çıktı, diyorum sana. Öyledir. Artık istesen de iyi kahve pişiremezsin sen. Havagazı kesilir, elin titrer, bir şey olur. Öyledir. Çünkü tılsımı bozuldu bu evde her şeyin.

Ferhat durdu. Kulak verdi.

- Geldi, dedi, kapı çalınıyor. Ağzından bir şey kaçırayım deme ha!

Emine salondan çıktı ve Ferhat pencereye doğru yürüdükten sonra kapıya doğru gitti, koridora baktı. Meral yatak odasına doğru gidiyordu.

Ferhat saate baktı: Yedi buçuk.

Bekledi. Meral görünmüyordu.

Koridora çıktı, biraz yürüdü, durdu ve seslendi:

- Meral!

Cevap alamayınca, kız kardeşinin odasına doğru birkaç adım daha attı ve bağırdı:

- Meral!

Kız kardeşinin sesi geldi:

- Ne var?

Ferhat dişlerini sıktı. Ne var! Elinin körü var. "Efendim" diyemez. Küstah. Ne var! Yani "Sana ne oluyor, ne karışıyorsun, ben senin halayığın mıyım?"

Ferhat bağırdı:

- Gel buraya!

Salona döndü ve bekledi.

Biraz sonra Meral geldi. Ferhat onun yüzüne bakmak istemiyordu. Yumuşamaktan mı, daha fazla öfkelenmekten mi çekiniyordu? Ona doğru yürürken gözleri yerde idi.

- Saat kaç? diye sordu.

Meral cevap vermedi. Onun yanından geçti ve radyonun başındaki koltuğa oturdu.

Ferhat ona doğru ağır ağır yürüdü, karşısında durdu. Hep yere bakıyordu.

- Bugün nerede idin? diye sordu.

Ve kız kardeşinin yüzüne baktı. Göz göze geldiler. Meral'de cesaretini toplamaya çalışıyormuş gibi bir hal vardı. Kaşları çatıktı. Yüzü kızarıyordu.

- Ne oluyorsun Ferhat? dedi, Perihan'da idim. Bırakmadı beni.

- Başka bir yere gitmedin mi?

- Hatırlamıyorum.

- Hatırla.

Ferhat ona arkasını döndü ve yürüdü. Piyano iskemlesine oturdu. Başını önüne sarkıttı. Dizleri birbirine vuruyordu. Bekledi. Titremeye başlamıştı. Yalan söylerse şimdi? Kendini tut, Ferhat, elinden bir kaza çıkacak.

Dişleri birbirine geçiyordu. Hapsedilmiş bir öfkenin boğuk sesiyle sordu:

- Hatırlayamadın mı hâlâ?

Meral ayağa kalktı, oda kapısına doğru yürürken, Ferhat yerinden fırlayarak bir sıçrayışta onun karşısına dikildi ve yolunu kesti.

Bakıştılar. İkisinin de yüzü bembeyazdı. Meral'in dudakları uzuyor, yanakları çöküyor ve burnunun üstünde, kaşlarının ucu yukarı kalkıyordu. İsyan etmek isteyip de cesaret bulamadığı zaman yüzünün bu hali aldığını Ferhat iyi bilirdi.

- Kaçamazsın, dedi, hiçbir kuvvet seni benim elimden kurtaramaz. Bak, haber vereyim: Suratının iki dakikalık ömrü var. Doğruyu söylemezsen ağzını, burnunu dağıtacağım. Bağırayım deme, gebertirim. Git otur oraya.

Meral sallandı. Geriye döndü, sendeleyerek yürüdü ve eski yerine oturdu.

Ferhat da eski yerine oturdu ve birbirine vurmaması için dizlerini tuttu. Dişlerini de sıkıyor ve soluyordu. Gözlerini Meral'e doğru kaldırıp indirdi. Kız kardeşi donmuş bir tereddüttü. Kımıldamıyor, gözleri bile kırpılmıyordu.

Ferhat bekledi. Ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordu. Yalan söylerse çok fena. Kendini tutamayacak. Dişlerini sıkmaktan çenesinde hafif bir ağrı vardı. Ayağa kalkmak ve dolaşmak istiyor, fakat hareket haline geçmekten korkuyordu. Kendi

kendinden, Meral kadar korkuyordu. Bir daha onun yüzüne bakmadı. İçinde biriken yıldırımları zaptetmek için derin bir nefes aldı.

Nihayet Meral'in titrek sesi çıktı:

- Feriha'ya gittim.

- Sonra?

- Sonra… Perihan'a gittim işte.

Ferhat ayağa kalktı:

- O kadar mı?

Meral susuyordu.

Ferhat ona doğru bir adım atarak tekrarladı:

- O kadar mı?

Kız kardeşi elini kalbinin üstüne koydu ve başını arkaya salıverdi:

- Ayyy… dedi, bayılacağım ağabey, şimdi bayılacağım vallahi… Ne oluyorsun? Eşber piyesi mi oynuyoruz? Söyledim işte. Feriha'ya gittim diyorum sana.

Ferhat üçüncü defa sordu:

- O kadar mı?

Ve Meral'e doğru bir adım daha attı.

Kız kardeşi büyük bir korku içinde büzüldü. Başını önüne eğmiş, gözlerini yukarı kaldırarak ağabeysine dikmişti. Dudakları titriyordu. Mırıldandı:

- Sonra söylerim.

- Sonra ne demek? Şimdi istiyorum.

Meral başını bir avucunun içine aldı:

- Şimdi çok fenayım, dedi, su., su içmek istiyorum.

- Demek söylemekten korktuğun bir şey var.

Meral yine başını arkaya attı ve yalvardı.

- Ağabey… Rica ederim… Bana… Yarım bardak su.

Ferhat bitişik salona geçti ve yemek masasının üstüne sarkan puvara bastı. Biraz sonra içeriye giren Emine'den su istedi. Kadın yan gözle Meral'e baktı ve koştu, suyu getirdi. Ferhat bardağı elinden alırken ona:

- Sen burada durma! dedi.

Kadın çıkarken, Ferhat salona döndü ve bardağı Meral'e uzattı. Sonra dolaşmaya başladı.

Belki daha fena bir şeyleri var. İtiraf etmekten korkuyor. Fakat söyleteceğim.

Yan gözle baktı. Meral bardağı radyonun üstüne koyuyordu.

- Ben bu evde boğuluyorum, dedi.

Sonra Ferhad'ın, taşmasından korktuğu öfkesini yatıştırmak için, yine yalvardı:

- Ağabey, dedi, biraz anla beni, ne olursun? Ben bir kızım nihayet. Bana karşı bu kadar sert olman doğru mu?

Ferhat ona doğru yürüyerek bir elini salladı:

- Şimdi yeni meseleler çıkarıp lâkırdıyı karıştırma. Söyle, Feriha'dan başka nereye gittin?

- Vallahi Perihan'a gittim.

Ferhat durdu ve ayağını yere vurdu:

- Kaçamaklı cevap istemem. Ben sana Perihan'a gidip gitmediğini sormuyorum. Feriha ile ondan başka bir yere gittin mi, gitmedin mi?

Meral önüne baktı, biraz tereddütten sonra:

- Feriha ile biraz çıktık, dedi.

- Nereye gittiniz?

- Dolaştık biraz.

- Nerede?

Meral derin bir nefes alıp bıraktı.

- Polis müdüriyetine kadar gittik, dedi, Feriha'nın pasaport muamelesi vardı. O kadar vallahi. Başka bir yere gittimse gözüm çıksın.

Ferhat öksürüğe benzeyen kısık ve çatlak bir kahkaha ile gülerek sormaya devam etti:

- Müdüriyete yalnız Feriha'nın pasaport muamelesi için mi gittiniz?

- Tabiî.

- Bu kadar basit bir şeyi benden saklaman için baygınlıklar geçirmene lüzum yoktu, değil mi?

Meral üstünden bir yük atar gibi iki kolunu havaya kaldırarak doğruldu:

- Tabiî, dedi, sen o kadar üstüme yürüyorsun ki... Fenalıklar geçiriyorum.

Ferhat bağırdı:

- Saçmalama! Sen benden bir şey gizlediğin için üstüne yürüyorum senin. Evvelâ Perihan'dan başka bir yere gitmedim dedin. Sonra Feriha'ya gittiğini söyledin. Sonra yine başka yere gitmediğini iddia ettin. Saklıyorsun.

- Tabiî. Şaşırtıyorsun beni.

Ferhat birdenbire atıldı ve iki eliyle Meral'in saçlarına yapıştı:

- Bağırayım deme, gebertirim seni. Çabuk söyle. Müdüriyete niçin gittiniz?

Meral küçük ve ürkek bir çığlık kopardıktan sonra:

- Bırak saçlarımı, dedi, söyleyeceğim.

Ferhat bıraktı ve doğruldu.

Meral saçlarını düzelterek bir isyan hamlesiyle bağırdı:

- Boğuluyorum diyorum sana bu evde.

- Sonra?

- Sonrası bu işte: Paris'e gideceğim.

Bu itiraftan sonra omuzları yukarı kalkan Meral, göğsünü tamamiyle boşaltan uzun bir nefes bıraktı.

Ferhat ona arkasını çevirdi ve pencereye doğru gitti. Bu evde boğuluyormuş. Çünkü bu ev onun namuslu olmasını istiyor. Onu boğan bu ev değil, bu., bu., cemiyet, bu memleket.

Geriye döndü ve Meral'in karşısında durarak aynen tekrarladı:

- Bu evde boğuluyorsun, çünkü bu ev senin namuslu olmanı istiyor. Seni boğan bu ev değil, bu cemiyet, bu memleket. Paris'te seni kimse tanımayacak. Orada Nail Bey'in kızı, Ferhad'ın kızkardeşi Meral değilsin. Sürü sürü aşifteler arasında bir Matmazel Meral... Seni kimse tanımayacak, kimse senden hesap sormayacak. Yanındaki o şıllıkla istediğin gibi fıng atacaksın.

Ayağının ucuyla dalgın duran Meral'in diz kapağına dokundu:

- Şimdi... Dikkatle dinle beni. Yarın sabah müdüriyete beraber gideceğiz ve pasaport muamelesini iptal ettireceğiz. Bir daha sana yalnız başına sokak da yok. Yanına bir adam koyacağım. Bir uşak. İki adım arkandan gelir. Her sabah bana nereye gideceğini haber verirsin, müsaade alırsın, başka hiçbir yere gidemezsin. Evleninceye kadar... Yoksa ben seni vuracağım, bilmiş ol. Eğer bizden gizli Paris'e kaçsaydın babamın yüreğine inerdi. Öldürecektin o adamı, namussuz! Ben bugün tesadüfen senin müdüriyete gittiğini haber almasaydım, öldürecektin. Sen bunu da düşünmüş ve göze almışsındır. O kadar alçaksın sen. Anladın mı?

Meral ayağa kalktı:

- Peki, peki…

Dedi ve kapıya doğru yürüdü.

Ferhat bağırdı:

- Dur, gitme!

Meral durdu ve ona yarım döndü.

Ferhat kız kardeşine yaklaştı ve işaret parmağını onun yüzüne doğru salladı:

- Vururum seni, anlıyor musun?

Meral geri çekilerek zayıf bir sesle cevap verdi:

- Anlıyorum.

- Bundan sonra, benden müsaade almadan, köşebaşındaki bakkala kadar gidemezsin. Yarın sabah bütün elbiselerini ve iskarpinlerini kilitleyeceğim.

Meral cevap vermedi ve salondan çıktı.

Yatak odasına koştu, kapıyı kilitledi ve pencereye doğru gitti. Camı açıp avazı çıktığı kadar haykırmak istiyordu. Elini şiddetle çarpan kalbinin üstüne koydu. Bir sandalyeye oturdu. Aman, bu Ferhat! Aman, bu vahşi! Aman, aman, aman! Boğulacaktım az daha. Ne fena oldum. Bittim, bittim. Her tarafım titriyor. Aman! Duramam artık bu evde ben. Bir dakika duramam. Ben bu deliye, hislerimin ipince ve karmakarışık hesabını nasıl veririm? Kendim bile içinden çıkamıyorum. Hayvan! Ne anlarsın sen bir kızın ruhundan? Kalbimin içinde balta ile ameliyat yapmak istiyorsun: Vahşî! Ben seninle ne

konuşabilirim? Çıldırtacak beni. Duramam bu evde ben. Duramam bu memlekette. Hemen, hemen, hemen gitmeliyim. Banka defteri, birkaç elmas, ne varsa küçük bir çantaya doldurup gitmeliyim. Perihan'a gider yatarım bu gece. Sabahleyin erkenden pasaportumu alırım. Hazırdır. Perşembeye kadar saklanırım bir yerde. Ne yapacak? Hava meydanında boğazıma sarılamaz ya. Hemen fırlayıp gideyim.

Ayağa kalktı. Elbise dolabına doğru gitti ve durdu. Kalbi daha şiddetli çarpıyordu. Kaçmak. Buradan apartman kapısına kadar sessizce gider ve çıkar. Ya duyarsa? Şimdi o tetiktedir. Belki de salonun kapısından koridoru gözetliyordur. Farkına varırsa kıyamet o zaman kopar. Çıldırmış herif. O ne vahşi bakışlardı! Gözleri havlıyordu âdeta. Yüzü insan yüzüne benzemiyordu. Her şeyi yapar o deli. Şimdi olmaz. Beklemeli, uyusun. Birkaç saat beklemeli. Birkaç saat, birkaç saat, nasıl beklerim? Bir dakika durmak istemiyorum.

Tekrar oturdu, bir sigara yaktı ve hemen söndürdü. Çarpıntısı artıyordu. Divana uzandı. Vücudunda öyle bir hareket arzusu, bir agitation[*] vardı ki, yatmak onu büsbütün fenalaştırıyordu. Oturdu. Elini kalbinin üstüne koydu ve çekti. Ayağa kalktı. Kapıya doğru gitti, dışarıya kulak verdi. Şimdi o yemek yer ve şarap içer. Alkol büsbütün çıldırtır onu. Gözüne görünmemeli. İçsin, zıbarsın, sızsın, ondan sonra. Fakat sinirlendi o da. Kolay kolay uyumaz. Sabaha kadar bu odada, uykusuz, oturacak mıyım? Çıldırırım.

Gidip yatağına oturdu. Birkaç derin nefes aldı. Çarpıntısı azalıyordu. Her şeyden evvel şu kalbim düzelsin de ondan sonra. Telâş etme. Bir çaresini bulursun sen. Ne yapabilir? Ne hakkı var? Senin yaşında bir insana kim karışabilir? Kimse karışamaz. Marifet onunla yalnız kalıp da pençesine düşmemek. Başkalarının yanında hiçbir şey yapamaz. "Vururum" diyor. Lâf. Kolay mı adam öldürmek. Aptal. Senin kahramanlığın hep dilinde. Evvelki sene, Yörükali'de İhsan'la kavga ettiğin zaman nasıl korktun? Anladın değil mi,

tepeleyecekti seni oğlan. Hemen yelkenleri suya indiriverdin. Hiçbir şey yapamazsın bana sen.

Meral biraz ferahladı. Kalktı, bir sigara yaktı ve divana uzandı... Ferhat onu sokakta yakalıyor ve saçlarına yapışıyordu: “Yürü eve, yürü!” Meral haykırıyordu: “Bırak beni, karışamazsın bana sen, bırak bırak!” Ahali toplanıyor, pencerelerden başlar uzanıyor ve herkes onları lâkayt seyrediyordu. Sonra neresi olduğu belli olmayan karanlık bir yerde, Ferhat onun boğazını parmaklarının içine almış, sıkıyor, sıkıyordu. Sıçradı ve oturdu. Bir rovelverim olsa. Fakat hiç, hayatımda hiç elime silâh almadım. Tutmasını bile bilmem. Elimden alır hemen.

Sonra, yüzleri görünmeyen insanların kalabalığı ortasında Meral, subay üniformalı bir adama doğru sığınarak, üstüne yürüyen Ferhad’a bağırıyor:

- Ne hakkın var? Ben yirmi iki yaşındayım. Reşidim ben. İstediğim yere giderim. Sen ne karışıyorsun? Çekil, çekil. Karışamazsın, gideceğim.

Meral bir sigara daha yaktı. Ferahlatıcı bir hayat arıyordu. Uçak hava meydanından kalkıyor. Feriha ve o, ikisi de sevinç içinde. o...h, serbest, serbest! Paris, Paris! Dünya onun artık. Ferhat aşağıda, gittikçe küçülen hava meydanında noktalaşarak çırpınıyor. Bir böcek gibi ufalıyor ve çırpınıyor. Yumruklarını sıkıp havaya mı sallıyor? Gömleğinin yakasını ve kravatını mı çözüyor? Öfkeden boğulmamak için ağzını bir karış açıp derin derin nefes mi alıyor? Ne haltederse etsin, patlasın, Fificiğim, bilsen ne kadar mesudum, boğuluyordum bu memlekette. Ama...n şimdi göklerin hürriyeti içindeyiz değil mi? Uçuyoruz. Rüyada sanıyorum kendimi. Paris’e gidiyoruz ha?

“Babanın yüreğine indireceksin. Bunu sen düşünmüşsündür ve göze almışsındır, alçak!”

Babam! O benim kaçtığımı duyarsa ne yapar? Ferhat olmasa çabuk geçer öfkesi. Çünkü babam realisttir. İş adamıdır. Onun gözünde, her hangi bir şeyin olmuş olması bütün excuses...[*]

Bütün mazeretlerini de beraber getirir. Mademki olmuş, demek öyle lâzımmış, diye düşünür o. Hayatı öyle kazıklaşmış fikirlerle, sipsivri ahlâk kaideleriyle filân karşılamaz. Annemi hazmetmiştir o. Düşün artık. Benim günah dosyam anneminkinin yanında bembeyaz kalır. Pişkindir babam. En sevdiğim tarafı da odur. Ferhat onu kudurtuyor. Ne fena adam. Kendisi her haltı eder. Çapkınlık, içki, kumar. Her zevk ona... Ona... Şey işte... Ha... Her zevk ona mübah. Bana gelince, kızım ben. Yasak. Hemen yapıştırırlar: Ahlâksız, kötü, oros... Aman. Evlenirsem, tepemde Ferhat yerine kocam. Aman istemem, istemem.

Birdenbire gözünün önüne Samim geldi. Boyu biraz daha uzamış ve gözleri irileşmiş. Alnı daha geniş, daha beyaz ve garip tesirler yağdıran bir aydınlık içinde Samim'in... Hiçbir şey söylemiyor. Bakışları sabit, vücudu hareketsiz, edası donuk. Bir şey geliyor ondan. Ağ gibi sarıcı bir şey. İnsanın her tarafına dolanan bir tesir dalgası. Ve duruyor hayali. Sımsıkı, fakat yumuşak. Duruyor, gitmiyor. Ve Meral'de bütün hareket arzularını kurutuyor.

Dışarda birtakım sesler. Ferhat biriyle konuşuyor. Misafir mi geldi? Misafir... Kim? Şimdi? İyi mi? Apartmanın kapısı kapandı. Oda kapısına doğru ayak sesleri yaklaşıyor. Koridorun taşları üzerinde bir terlik sürtünüşü. Emine galiba, Emine olacak.

Kapı vuruldu.

Meral kalktı, ağır ağır yürüdü ve sordu:

- Kimsiniz?

- Ben'im küçük hanım.

Meral anahtarı çevirdi ve kapıyı açtı. Emine onun yüzüne dikkatle bakarak soruyordu:

- Yemek yemeyecek misiniz?

Meral koridora baktı. Kimseler yoktu.

- Kiminle konuşuyordun demin?

- Küçük beyle. Yemek yemeden gitti.

Meral sevinçle doğruldu:

- Anahtar aldı mı?

- Hayır. Dışarda yemek yiyecek galiba. “Rakı var mı?” diye sordu bana. "Yok” dedim, düşündü ve gitti. “Ben geleceğim biraz sonra” dedi.

Biraz sonra. İçip içip gelecek. Ne zaman? Meral hemen kaçmayı düşündü. Odaya bir baktı. Zihni o kadar karışıktı ki, yanına neler alabileceğini hemen akledemedi. En mühim şeyleri unutabilirdi. Sonra, tam kapıdan çıkarken Ferhat’la karşılaşmak ihtimali onu ürküttü.

Emine onun yüzünden dikkatini ayırmıyordu.

Meral sordu:

- Ne var yemek?

- Gündüzkü.

Meral hiçbir şey hatırlamıyordu.

- Gündüzkü... diye mırıldandı.

Emine hatırlattı:

- İzmir köftesi var. Zeytinyağlı barbunya fasulyesi. Börek de var.

- Peki sofrayı hazırla.

Meral odasından çıktı ve salona geçti. Hâlâ buranın havasında biraz evvelki münakaşanın karanlığı ve ağırlığı vardı. Bütün mobilyalar, kendilerini Meral’e bağlayan hâtıralardan sıyrılarak yabancılaşmışlardı. Piyano bile artık onun değildi. Paris’e giderse bu eve bir daha ne zaman döneceği belli değildi. Babası hayatta kalacak mıydı? Bu salonun eşyası yerli yerinde duracak mıydı? Bir anda her şeyin yalnız geçmişte ve haldeki değil, gelecekteki perspektifleri içinde de var olduğunu ve zamanın bu üç ayağından biri, hayalin ufkunda kırılır veya sakatlanırsa bizden uzaklaştığını hissetti.

Sofraya oturduğu zaman, biraz evvelki korkularının yerini derin bir keder almıştı. İçinde mahiyetini anlamadığı halde sezer gibi olduğu bir mücadele vardı. Karanlık, fakat ruhun köklerini sarmış hisler çarpışıyordu. Ferhad’ a karşı biraz evvel duyduğu öfke azalmıştı. İçinden bazı sesler geliyordu: “Senin iyiliğin için. Başka ne menfaati var? Ona ne?” Meral kendini bu sese karşı müdafaa etmek ihtiyacını duyuyordu: Benim iyiliğim için... Neme lâzım... Fenalık ediyor ya bana... Hakaret

ediyor, bu evin havasını teneffüs edilmez bir hale getiriyor, beni kendi kendimden büsbütün iğrendiriyor. Ölümü arzu ettiriyor bana. İrade filân hiçbir şey kalmıyor bende. Üstüme yürümese öyle, belki daha başka türlü olurum. Şimdi sakinim işte. Başka türlü görüyorum her şeyi. Bu evden kopmak bana kendimden ayrılmak gibi geliyor. Çünkü ben bir anın içinde bütün varlığımla var değilim. En büyük parçalarım geçen zamanın içinde. Onları Paris'e götüremem. On üç seneden beri bu apartmandayım. Hatıralarımın çoğu bu eşyaya çengellenmiş, yapışmış, onlarla kaynaşmış âdeta. Şu kapının topuzunu kimbilir kaç bin defa tuttum ve çevirdim. Benim avucum onsuz kendi kendisi olamaz gibi geliyor bana. Günlük yemeklerimi bu sofradan başka nerede yersem…

- Size biraz şarap vereyim mi küçük hanım?

-Ver.

Fakat evlenirsem de böyle olmayacak mı? Değil, değil… O zaman bu evle benim aramdaki karşılıklı his bağları kopmayacak. O zaman bu eşya benim içimde tek taraflı kalmayacak. Yani onlar, ne bileyim, küsmeyecekler bana. Tuhaf bir his bu. Şimdiden darılmışlar gibi. Fakat Allah'ım, nasıl bu yaşımda ben, bir mahpus gibi Ferhad'ın emrinde yaşar ve dört duvar arasında koca beklerim. Olacak şey değil bu. Ve hep kavga, kavga, kavga. Çünkü ben duramam. Nihayet isyan ederim. Artık yalana güvenmiyorum. Kendi yalanlarım başkalarından evvel beni aldattılar. Samim'e rezil oldum, rezil. Gitmiş o gün anneme. Selmin Feriha'ya rastlamış ve anlatmış. İnsanın böyle bir yalanı yakalandığı zaman ahlâkiyle beraber zekâsı da maskara oluyor. Demin de öyle.

Ağabeyimi kudurtan, eminim ki, benim Paris'e gitmemden ziyade yalan söylememdir. Demek olmuyor işte. Yalan da, yalansız da olmuyor. Kaçacağım. Başka çarem yok. Şu anda Paris'i ve hürriyetimi o kadar sevmiyorum artık. İnsanın içinde ne kadar başka başka insanlar var. Ne çabuk değişiyor insan.

Fakat içindeki büyük sıkıntı devam ediyordu. Anlıyordu ki, bu evden ayrılmayı da, burada kalmayı da istemiyor. Sade, içinde bir başkalık ihtiyacı var. Artık Paris'e Paris için değil,

şimdiki müthiş sıkıntıdan kurtulmak için gitmek istiyor. Paris'e, yahut da nereye olursa olsun.

Bir yudumda içtiği şarap onda yeni arzular uyandırıyor. Sırası mı? Kucaklanmak istiyor meselâ. Ve öpülmek. Fakat öyle değil de biraz da şefkatle. Baba gibi bir âşık. Öyle bir şey. Samim, Samim meselâ. Ah, şimdi burada olsa o. Her şeyimi, her şeyimi veririm ona. Kollarının arasında ve ruhunda eririm. Ne aptalım ben, ne aptal, aptal.

Birden hatırına geldi. Hazır Ferhat yok. Telefon şurada. Feriha'yı arasa ve ona vaziyeti anlatsa... Belki pratik bir şey düşünür, bir çare bulur o. Ferhat gelmeden evvel.

Kalktı, oteli buldu. Feriha salondaymış. Çağırttı. Anlattı:

- Fificiğim, dedi, görüyorsun, ben şimdi mahpus gibiyim. O burada yok ama neredeyse gelir.

- Dur bir dakika.

Meral bekledi.

Feriha biraz sonra, onun hesabına telâş eder bir sesle:

- Meral, dedi, burada sana bir oda buldum. Hemen kalk gel. Söylediğin gibi banka kâğıtlarını, elmaslarını, ufak tefeğini ve bir iki elbiseni al gel. Üst tarafına karışma. Cesur ol biraz. Ne yapacak? Burası koskoca otel. Onun kabadayılığı evin içindedir. Sen iradene sahip bir kızsın.

Meral düşünmeye başladı. Yine kalbi çarpıyordu.

- Ya ben buradan çıkmaya hazırlanırken... Dur, dur... Bir ayak sesi var.

Emine yemek getirdi ve çıktı.

Birdenbire apartman kapısının çalındığını duyan Meral:

- Aman, dedi, kapı çalmıyor, kapatmaya mecburum. Şimdi sana gelmeye çalışacağım.

Hemen telefonu kapattı ve piyanoya doğru yürüdü. Notaları karıştırıyordu. Fakat kulağı dışarda idi. Ayak sesleri salonun aksi istikametinde uzaklaştı. Ferhat odasına gidiyordu galiba. Meral biraz daha bekledi, salonun kapısına gitti ve baktı. Koridorda kimseler yoktu. Ağır ağır yürüdü. Portmantoda ağabeysinin şapkasını ve pardesüsünü görünce, biraz evvel gelenin o olduğunu ve odasına gittiğini anladı. Bir rahatlık

duydu. Ayaklarının ucuna basarak yürüdü, yatak odasına girdi, kapıyı kapadı ve kilitledi.

Kaçmak düşüncesinin heyecanı içinde kalbi yine çarpıyordu ve başında bir ağırlık vardı. Odanın ortasında, sebebini bilmeden ve hiçbir şey görmeden etrafına bakıyordu. Kaçmak. Şimdi hiçbir şey düşünemiyordu. En küçük seslere karşı hisliliği artan kulakları uğuldamaya başlamıştı. Yatağın kenarına ilişti. Yumruklarını sıkıyordu. İleri doğru uzattığı bacakları gerilmiş ve sertleşmişti. Ayak parmakları terliğinin içinde kasılıyor ve yumuluyordu. Kaçmak. Hepsi birkaç hareketin süratli temposu içinde olup bitivermek. Küçük çantasına en lüzumlu şeyleri dolduruncaya kadar Ferhat da uyur.

Birdenbire hatırına geldi. Acaba Emine ona telefonu haber vermiş midir? Keşke tembih etseydi... Şimdi çıkıp söylese... Fakat... Hayır... Eğer Emine Ferhad'ın hafıyesi ise, tembih etmenin faydası yok; değilse, kendiliğinden söylemez zaten... Birkaç hareket. Evet: Çantayı doldurmak, kapıyı açıp koridora bakmak, sesleri dinlemek ve yürüyüvermek. Apartmanın kapısını gürültüsüzce açar ve kapar. Merdivenler. Sokak. Uçuyormuş gibi koşar. Caddeye kadar. Bir taksi. Bitti, tamam. Sonra? Otel. Oh... Ne yapabilir, Ferhat otele gelip de? Feriha da var orada. Büyük bir kuvvet... Başkaları da var. Orada bir şey yapamaz. İki gün sonra tayyare. İki gün. Meral Beykoz'da, Nebile'nin evinde de saklanabilir iki gün. Bütün mesele, şimdi, şimdi buradan çıkabilmek. Yarın pasaportu adam gönderip aldırır. Biletler de kolay. Zaten kapatıldı. Hava meydanına gelir mi Ferhat? Gününü, saatini ne bilecek? Acentalara sorar belki. Sorar mı?

Sorabilir mi? Dur. Bunun da bir çaresi var. Ankara vapuru ne gün kalkıyor? Cumartesi mi dedilerdi? Pazartesi galiba. Herhalde Perşembeden sonra. İki üç yüz lira feda edip üçüncü mevki bir bilet alırım. Birisi vasıtasıyle Ferhad'ın kulağına duyururum. Filân acentadan biletini almış diye. Gidip sorar oraya o. Benim Ankara vapuruyle gideceğimi zanneder. Cumartesi veya Pazartesiyi bekler. O bekleyedursun, ben

Perşembe günü uçağa binip gitmiş olurum. Meral heyecanla ayağa kalktı ve dimdik durdu. Mükemmel.

Hemen gözleri çantayı aradı. Elbise dolabının üstünde idi. Oda kapısına gitti ve iyice kilitli olduğuna emniyet getirdikten sonra dolabın önüne bir sandalye çekti ve çantayı indirdi. Neleri götürebileceğini düşündü. Bir mesele daha var. Yarın bankadan parasının hepsini çekecek. Karaborsadan frank almak lâzım. Feriha biliyor bunları. Konuşmuşlardı. Fakat ağabeysi onun bankaya gideceğini düşünerek bekler mi onu acaba? Hayır, sabahleyin erkenden, Feriha ile beraber gider, çekerim parayı. Bütün iş buradan çıkmakta. Ferhat aklından geçirmez bunu. O sabahleyin beraber müdüriyete gidip pasaport muamelelerini geri bıraktırmayı düşünüyor. Cesaret lâzım. Davran şekerim. Telâş etme.. Yavaş yavaş. Sabaha kadar çok vakit var. Aceleye lüzum yok. O da iyice uyusun ve uykusu derinleşsin.

Fakat şimdi kalbi daha şiddetle çarpıyor ve o, bir türlü acele hareket etmek ihtiyacından kurtulamıyordu. Gardroptaki kutudan pırlanta yüzüklerini ve kolyelerini alırken elleri titriyor ve gözleri kararır gibi oluyordu. Nedir bu helecan? Sinirlerim ne kadar bozulmuş benim. Çok fena, Meral, yavrum, hâkim ol kendine. En mühim şeyleri unutabilirsin. Mektup kutusu, aman mektup kutusu. Ellerine geçmesin. Başka ne var?

Tuvalet masasının gözünden de ufak tefek bazı iğnelerini aldı, çantaya koydu, dolaptaki paralarını, banka defterini, mektuplarını, çamaşırların yenilerini, ipekli pijamalarını ve kimonosunu da, titreyen elleriyle çantaya tıktı.

Ayağa kalktı. Artık hiçbir şey düşünmüyordu. Bir sigara yakmak istedi. Çakmağında benzin bitmişti galiba. Fitili güç alev aldı. Sigarasını içerken, gittikçe daha fazla uğuldayan kulaklarıyle, gecenin gizli seslerini yakalamağa çalışıyordu. Uyudu mu acaba Ferhat? Kolay sandım bu işleri. Hareket olarak basit, kolay. Fakat beni bu kadar telâşlandıran şey mânâlar, mânâlar...

İçini çekti. Kalbini şişiren hislerin dayanılmaz derecede çoğaldığını duyuyordu. Sık sık babası ve Samim gözünün önüne geliyordu. Vazgeçmeyi düşündü. Gidip divana oturdu. Bir sigara daha içmek istiyordu. Bu sefer çakmak hiç yanmadı. Elleri daha fazla titriyordu. Benzin koymaya üşendi. Çakmağı bıraktı. Yumruklarını ve dişlerini sıkarak tereddüdünü ezmeye çalışıyordu.

Birdenbire ayağa kalktı: Gideceğim. Dolaba koştu... İki elbise aldı ve çantaya tıktı. Kürkümü giyerim. Bu havada... Münasebetsiz. Fakat gece ehemmiyeti yok.

Çantayı kapadı. Şimdi de anahtarını bulamıyordu. Zararı yok. Yarın başka bir çanta alırım.

Artık duramadı. Kapıya koştu. Anahtarı yavaşça, sessizce çevirdi. Kanadı ağır ağır, gıcırdatmadan açtı. Koridora baktı: Karanlık ve boş. Birkaç adım attı. Solda, ikinci kapının önünde durdu. Orada Ferhat yatıyordu. Kulağını kanada dayadı. Kendi kalbinin çarpıntısından başka bir şey duymuyordu. Uyumuş olacak. Eğildi ve anahtar deliğine gözünü uydurdu. Işığa benzer bir şey göremedi. Doğruldu ve biraz daha içerisini dinledi. Sonra hemen odasına döndü. Kürkünü giydi ve çantayı aldı. Apartman kapısına kadar geldi. Kalbi o kadar çarpıyordu ki sokakta nasıl yürüyeceğini düşündü. Apartman kapısını açıp kaparken Ferhat uyanırsa, koşup onu sokakta yakalayabilirdi. Ah, kapıda bir taksi olsa... Birdenbire hatırına geldi:

Feriha'ya telefon edip kapıya bir araba yollamasını istemek. Çabuk, çabuk... Fakat... Dur... Ay ne kadar çarpıyor kalbim. Ne yapayım? Telefon edeyim mi? Haydi, yavrum, düşünme, aç şu kapıyı, çık. Durma.

Fakat eli bir türlü kapıya gitmiyordu. Çantayı yere bıraktı, yemek odasına doğru yürüdü. Son bir tereddütten sonra telefona koştu. Feriha'yı odasında buldu. Alçak ve telâşlı bir sesle:

- Fificiğim, dedi, her şey hazır. Geliyorum. Şimdi çıkacağım. Uyuyorlar. Sen soyundun mu? Bana bir taksi yollayabilir misin? Apartmanı tarif et. Gelip kapıda dursun.

- Ben soyunmadım daha. Şimdi geldim odama. İstersen ben bir taksiye atlayıp gelip seni alayım.

- Ah... O çok daha iyi olur. Haydi.

- Peki. Beş, nihayet on dakika sonra oradayım.

Meral telefonu kapadı, koştu, çantasını kaptı ve odasına döndü. Kapıyı kapadı. Oh... Bu daha iyi. Feriha'nın gelmesi büyük bir kuvvet. Hem bir de otomobil. Ferhat onu sokakta yakalayamaz artık. Her şey hazır. Bir kapıdan çıkmak kaldı. O da kolay.

Bir sigara içmek istedi, fakat çakmak yanmadı. Vazgeçti. Ayaklarının ucuna basarak odada dolaşıyordu. Saatine baktı. On biri yirmi geçiyor. Beş dakika daha bekler. Kapıdan ve apartmandan çıkıncaya kadar da birkaç dakika geçer. O zamana kadar da otomobil gelmiş olur.

Fakat bu beş dakikayı geçirmek zordu. İçinde hep koridora fırlamak ve kendini bir an evvel apartman kapısından dışarı atmak arzusu vardı. İkide bir kol saatine bakıyordu. Pencere ile oda kapısı arasında birkaç defa gidip geldi. Eşyaya hele içinde gençlik rüyalarını yaşadığı karyolasına gözleri iliştikçe ürperiyordu. Bir daha bunları görmeyecek hiç, hiç. Babasını da görmeyecek belki.

Yatağının kenarına oturdu ve hemen kalktı. Ağırlığının örtü üzerinde bıraktığı hafif çukura bir göz attıktan sonra, oda kapısına gitti, kanadı gürültüsüzce açtı ve dışarıyı dinledi. Aynı sessizlik. Artık sabredemeyecekti. Otomobil yoldadır. Çantasını aldı ve apartman kapısına yürüdü. Ayaklarının ucuna basıyordu.

Kapının önüne gelince, sinirli bir el hareketiyle kulpu çevirdi ve şaşırdı. Kapı kilitliydi ve anahtar üzerinde değildi. Nerede anahtar? Kilitlemişler kapıyı ve anahtarı almışlar. Hemen portmantonun kenarına baktı. Bazan oraya asarlar. İyice baktı, yok. Ferhad'ın pardesüsünün bütün ceplerine baktı, bulamadı. Felâket. Eğer ağabeyisi anahtarı saklamışsa dışarı çıkmak mümkün değildi. Kıramaz ya kilidi. Ferhat uyanır. İmkânı yok. Anahtarı bulması lâzım.

Emine'yi uyandırayım mı? Aman. Ferhat da uyanıverir. Ne yapacağım şimdi? Kaldım, kaldım içeride. Feriha da aşağıda, kapıda boş yere bekleyecek ve telâş edecek. Anahtar! Anahtar! Çıldıracağım!

Portmantonun bütün çengellerine bir daha baktı. Terliyordu. Üstündeki kürk birdenbire ağırlaşmıştı. Kalbi o kadar çarpıyordu ki böyle giderse, anahtarı bulmanın da faydası yoktu. Şaşırdı. Büyük bir korku içinde Ferhad'ın oda kapısına bakıyordu. Çantayı aldı ve yemek odasına doğru yürüdü. Belki anahtar büfede veya etajerlerden birinin kenarında idi. Koştu. Yemek odasına girince, sokaktan gelen bir klâkson sesi duydu. Hah! Geldi işte Feriha. Fakat yavrum, şekerim, Fificiğim, bilsen ne haldeyim, çıldıracağım, anahtar yok, anahtar!

Büfeyi ve etajerleri aradı. Yok musibet. Herhalde sakladı onu Ferhat. Her ihtimali düşündü yezit. Ne yapmalı şimdi? Klâkson bir kere daha çalmıştı. Bu sefer daha uzun. Herhalde ışığı gördü Feriha. Dur şekerim, dur. Sen de yüreğimi hoplatma. Dur. Bir çare... Ay bayılacağım şimdi.

Kapının aralığına bir bıçak soksa, manivelâ kuvvetiyle kilidi bir çekişte sökebilir mi? Çok tehlikeli. Gürültü çıkar, Ferhat uyanır. Bir çekişte sökeceğinden emin olsa, cesaret eder. Kapı açılır açılmaz çıkar, hızla aşağıya iner ve otomobile atlar. Ferhat uyanıp gelinceye kadar çok geç kalır. Fakat ya birinci hamlede kilit sökülmezse?

Evde kalmaya razı olmak! Aman, şimdi bunu hiç istemiyor. Kendini pencereden atacağı geliyor. Şimdi, şimdi, sokağın hürriyeti gözü önünde tütüyor. Feriha'nın yanında ve otomobilde olmak. Ah, Yarabbim, kalbim duracak.

Artık başı dönüyordu. Hiçbir şey düşünemedi. Odadan çıktı. Apartman kapısının önünde durdu. Şurada şuracıkta, bir adım ötede, hürriyet, hürriyet, Feriha, Paris...

Ne olursa olsun. Ne olursa olsun, keseri bulacaktı. Kapının aralığına sokar, olanca kuvvetiyle asılır ve kilidi parçalar. Mutfağın yanındaki ofise koştu. Raftaki büyük teneke kutunun içinde keser vardı. Hemen sandalyeyi çekti, üstüne çıktı. Titreyen elleriyle kutunun kapağını açtı. Elini içeriye soktu.

Fakat keser dipte idi. Eli yetişmiyordu. Kutuyu indirmesi lâzımdı. Başka çare yoktu.

İçinde hep demir gibi şeyler olduğu için ağırlaşan kutuyu evvelâ rafın önüne doğru çekti, sonra kendine doğru biraz devirdi, iki eliyle sımsıkı tutup aşağıya indirirken, yerde müthiş bir şangırtı koptu. Kutuya takılan ağır bir şey, raftan yerdeki boş şişelerin üstüne düşmüştü. Meral sandalyenin üstünde sallandı. Kendisi de yuvarlanacaktı şimdi. O ne müthiş gürültü! Ferhat uyanır muhakkak.

Hemen sandalyeden indi ve kutuyu elinden bıraktı. Saniye kaybetmeden yatak odasına kaçması lâzımdı. Koridora çıktı ve çantasını aldı. Hızla yürürken, bir gürültü duydu. Odasının kapısını açan Ferhat, bir sıçrayışta onun karşısına dikildi.

Birkaç defa, ağır ağır başını salladı.

Dişlerinin arasından ıslıklı bir ses çıktı:

- Ahlâksız!

Sonra, bir adım geri çekilerek, Meral'e yatak odasının kapısını gösterdi:

Meral önüne bakarak yürüdü ve odasına girdi.

Anahtarı içeriden alan Ferhat kapıyı dışarıdan kilitledi ve bir kelime söylemedi. Ayak seslerinin uzaklaştığını duyan Meral çantayı elinden attı, ayaklarını yerden kesmeden yatağına yüzükoyun kendini bıraktı, iki eliyle saçlarını tuttu, çekti, çekti, yatağın örtüsünü ısırdı, arkası üstü döndü, haykırmak istedi, sonra yüzükoyun döndü. Ağlayamıyor ve tıkanır gibi oluyordu. Ayağa kalktı.

NECILE koltuğunun altından dereceyi çıkardı. Ateşi yok. Bu kırıklık nedir öyleyse, bütün vücudunda? Soğuk almış olacak. Bir ıhlamur. Zile bastı. Canı kahve istiyor. Saate baktı. On ikiye geliyor. Uyumuş mudur Renginaz? Gelip otursa burada. Biraz dizlerini oğsa. İçinde bir sıkıntı var. Kalbinin üstünde sanki bir yengeç yapışmış. Rahat nefes alamıyor. Son günlerde hep böyle. Fakat bu gece çok fazla...

Bekledi. Renginaz gelemiyordu. Uyudu galiba. Son zamanlarda ona da bir şeyler oldu. Yattığı kalktığı belli değil. Uyku saatlerini şaşırdı. Gözleri bir tuhaf, çakmak çakmak. Acayip bakıyor, deli gibi. Sapıtıyor ikide bir. Neydi dün akşam? Ben eve gelince sordum: "Telefon eden oldu mu?" diye. Cevap vermedi ve şarkı söylemeye başladı. Korktum. Bu sabah da, kahvaltı sofrasını kurarken söyleniyordu kendi kendine. Saatte bir kahve içiyor ve kendi falına bakıyor. Yüzü kıpkırmızı kesiliyor. "Fena, fena!" diyor. "Nedir fena olan?" diyorum, cevap vermiyor, içini çekiyor, yine: "Fena, fena!" diyor. Aşağıya inip bakayım.

Necile yataktan indi, terliklerini giydi ve gerindi. Uykuya benzemeyen bir baygınlık vardı içinde. Sallanarak yürüdü. Sofanın elektriğini yaktı. Birkaç adım daha yürüdükten sonra durdu ve arkasına baktı. Evham. Renginaz'dan bulaşıyor ona.

Tırabzanlara tutunarak merdiveni indi.

Renginaz yatağında dimdik oturuyordu. Yüzü yine kızarmıştı. Sarı saçları bir gözünün üstüne düşmüştü. Göğsü açıktı ve bir memesi gömleğinin dışında duruyordu. Mıncıklanmış gibi yer yer kızarıktı.

Necile içeriye girince, Renginaz'ın yüzünde ve duruşunda hiçbir değişiklik olmadı. Âdeta onu görmemiş gibiydi. Yalnız kaşlarını kaldırdı. Necile gözlerini ondan ayırmayarak ağır ağır, ona doğru yürüyordu.

Renginaz bir elinin işaret parmağını havaya doğru kaldırarak, alçak sesle sordu:

- Duyuyor musun, hanım?

Necile durdu:

- Ne var?

Renginaz kulağını biraz daha yukarı vererek, daha alçak ve boğuk bir sesle:

- Biri ıslık çalıyor! dedi.

Bütün dikkati kulaklarında toplandığı için, havaya dikili gözleri bulanıktı. Sesin, devam ettiğine emin olduktan sonra Necile'ye baktı. Şimdi gözlerinde en sakin ve makûl zamanlarının duru, parlak ve devamlı berraklığı vardı. Bakışları kadar sakin, içe işleyici ve inandırıcı bir sesle sordu:

- Duyuyor musun? Bak, iyi dinle!

Kulak çınlamasıyle ıslık arasında bir sesi uzaktan uzağa duyan Necile başını silkeleyerek bağırdı:

- Aman! Deli olma yine. Zaten benim de heyheylerim iisiiimde, sinirlerimi büsbütün oynatma. Kalk, bana bir kahve pişir.

Renginaz göğsünü kapattı, karyoladan inecekmiş gibi yorganın kenarlarını tuttu ve durdu. Kırpılmayan gözlerinin uslu mavisiyle Necile'ye bakıyordu.

- Korkuyorum, dedi.

- Neden korkuyorsun? Mutfağa gitmekten mi? Ben de beraber gelirim seninle.

Renginaz karyolanın sağ tarafında, üç dört adım uzaktaki pencereye bakarak cevap verdi:

- Hayır. İnan olsun ki değil. Bak, Necile aklımı oynattım zannetme. Deminden beri cama vuruyorlar. Sen odaya girince kesildi. Fakat ıslık çalıyorlar hâlâ.

Necile pencereye doğru korkak adımlarla yürüdü, cama burnunu dayadı, bir avucunu gözlerine siper ederek dışarıya baktı. İkinci kata ve daha yukarıya doğru yükselen çamlarla pencere arasında, odadan gelen ışığın hafifçe aydınlattığı boşluğa bir göz attıktan sonra, Renginaz'a döndü:

- Kalk sen de bak. Hiçbir şey yok. Bahçeden ikinci kata tırmanmak kolay mı? Evham bunlar, evham. Sapıttın sen bu günlerde.

Ayaklarını karyoladan indirip terliklerinin içine sokan Renginaz, yatağın kenarında otururken en akıllı zamanlarının

şimdiki delice sözlerine hiç uymayan sakin sesiyle cevap verdi:

- Evham değil vallahi. Neşle, burada olsaydın, sen de duyardın. Bir kuş gagalar gibi vuruyorlar cama.

- İyi ya işte. Kuştur belki. Ben gelince uçmuştur.

- Değil, kuş değil. Bak. Neden anladım biliyor musun? Tuhaf bir şey. İnanmayacaksın, fakat inan Neşle. Ben içimden bir türkü söylüyordum. Camda tempo tutuyorlardı.

Necile bağırdı:

- Haydi, kalk, kalk, sen adamakıllı sapıtmışsın. Yalnız bana pişireceksin kahveyi. Sen içmeyeceksin. Aklına dokunuyor senin kahve. Sabahtan beri kaç fincan içtin? On mu, on beş mi?

Renginaz yine o sesi dinliyormuş gibi bir kulağını yukarı kaldırıp ağzını yarı açarak durdu.

- Kalk! diye bağırdı Necile.

Renginaz kalktı. Üstünde yalnız gömleği vardı. Uzun, biçimli ve çıplak bacaklarının tazeliği iri ve buruşuk ayaklarında iflâs ediyordu. Necile karyolanın ayak ucunda duran pijamaya bakarak sordu:

- Ayol, neye böyle çıplak yatıyorsun? Pijamanı niçin giymiyorsun?

Renginaz kapının arkasında asılı hırkasını giydi. Kenara çekildi. Necile onun dışarı çıkmaktan korktuğunu anladığı için, yürüdü, öne düştü. Sofaya çıktılar. Arkada kalmaktan da korkan Renginaz hanımının yambaşında yürüyor ve onun kolunu tutuyordu.

Alt kata inen merdivende yukarıdan gelen ışık gittikçe zayıfladığı için Renginaz Necile'ye daha fazla sokulmuş, onun kolunu iki eliyle tutuyordu. Son basamaklarda karanlık arttı. Durdular. Renginaz titriyordu. Necile de ürperdi. Islık sesini şimdi o da yukarıdakinden daha net duyuyordu. Korkusunu Renginaz'a hissettirmemek için, son basamağa da indikten sonra, vücudunu içeriden kırbaçlayan bir cesaret hamlesiyle sağ taraftaki duvara doğru koştu, iki elini birden, avuçlarının ince derisini karıncalandıran soğuk ve pürtüklü kirecin üzerinde, yukarıdan aşağı ve sağdan sola dolaştırarak komütatörü aradı. O-muzlarında bir kesiklik vardı. Kolları

kopup yere düşecekmiş gibi uyuşuyordu. Işığı yaktı. Renginaz'ın yüzünü görünce, tüyleri bir daha ürperdi. Kızın saçları dimdikti. Gözleri büyümüştü. Ağzı yarı açık ve burun delikleri kabarıktı. İki elinin de tırnaklarını onun koluna geçirmiş, soluyordu.

Necile yürümek istedi, fakat Renginaz kımıldamıyor ve onu bırakmıyordu. Nereye baktığı belli olmayan gözleri de hareketsizdi ve iki çakıltaşı gibi sert görünüyordu.

Necile kolunu bir kere daha çekti, kurtarmaya muvaffak olamayınca, bir eliyle onun omuzunu tuttu ve sarstı:

- Hişt! Renginaz! Ne oluyorsun?

Kız cevap vermedi. Başı sallandı ve hareketsiz kaldı. Yüzü de hiç değişmiyor ve gözleri kımıldamıyordu. Necile'nin kalbi çarpmaya başladı. Öldü mü bu kız, birdenbire? Ne oldu buna? Kaskatı duruyor. Fakat tırnaklarını gittikçe daha fazla bastırıyor Necile'nin koluna. Islık sesi de çoğalıyor. Fırtına mı var dışarıda?

Necile Renginaz'ın çenesini tuttu, iki yana doğru kuvvetle sarstı ve bağırdı:

- Kız! Hişt! Renginaz! Renginaz!

Renginaz birdenbire silkindi, gözlerini kırpıp açtı, Necile'nin kolunu bırakarak iki elini de boğazına götürdü ve derin bir nefes aldı. Sonra omuzlarını kaldırarak etrafına baktı.

- Biri beş geçe, diye mırıldandı.

Necile bir eliyle acıyan kolunu tutarak sordu:

- Ne diyorsun Renginaz? Ne oldu birdenbire sana? Açıldın mı şimdi?

Renginaz, belki bir şey söylemek için ağzını açtı, fakat alt çenesi o kadar titremeye başladı ki, dişleri birbirine vuruyor ve konuşmasına imkân bırakmıyordu.

Necile onu kolundan tuttu.

- Haydi, çıkalım yukarıya, dedi.

Renginaz yürümek istemedi, kolunu çekti, dalgın gözlerini önüne eğerek sordu:

- Saat kaç?

- Saati ne yapacaksın?

- Bire geldi mi?

Necile kol saatine baktı. Eli o kadar titriyordu ki, kadranı görebilmek için öteki eliyle bileğini tutmaya mecbur oldu.

- On ikiyi on geçiyor, dedi.

Renginaz gözlerini yumdu, içini çekerek mırıldandı:

- Biri beş geçe.
- Ne var biri beş geçe?
- Öyle dediler.
- Kim dedi?

Renginaz'ın bütün vücudu sallandı ve zangır zangır titremeye başladı. Necile'nin hayreti korkusunu tâdil[*] ediyordu.

Tekrarladı:

- Ne var biri beş geçe? Kim dedi? Ne var, ne oluyorsun Renginaz?

Kız mutfak istikametinde yürümeye başladı:

- Kahve... Kahve içelim.

Necile de onunla beraber yürüdü. Telefon. Bir yere, bir doktora, yakın komşulardan birine telefon etse... Bu imkân ona biraz ferahlık verdi. Daha olmazsa telefon var. Islık sesi de uzaklaşıyordu. Evham bunlar hep. İkisinin de sinirleri çok bozuk demek. Hele bu kızın. İçmesin kahve. Sinirlerini o bozuyor belki.

Yürüyorlardı. Artık eski parkelerin çıtırtısından başka ses yoktu. Necile onu kolundan tuttu:

- Gel, dedi, ben vazgeçtim kahveden. Sen de içmeyeceksin. Ihlamur pişirelim. İlâç da alır, uyuruz.

Renginaz durdu ve sordu:

- Saat kaç?

Necile onu geri çevirmek için kolundan çekti:

- Haydi, şimdi de saatle bozma. Yürü. Ihlamurdan da vazgeçtim.
- Kahve içelim.
- Olmaz. Yürü. Gel.

Renginaz kolunu kurtardı ve mutfak tarafına doğru yürüyerek tekrarladı:

- Kahve.

Necile'nin onunla didişmeye takati yoktu. Mutfağa girdiler. Yüzlerine serin bir hava çarptı. Hemen elektriği yaktı Necile. Etrafına bakındı. Bahçe kapısı açıktı. Yürüdü, kapıyı kapadı ve kilitledi, Renginaz'a dönerek:

- Aklın başında değil senin, dedi, açık bırakmışsın kapıyı.

Arkasına korku ile bakarak ona doğru yürüyen Renginaz, kısık bir sesle:

- Vallahi kapadımdı ben.

- Sus. Kahve takımı ve elektrik ocağını al, benim odamda pişirelim kahveyi.

Renginaz yine kımıldamıyordu; Necile'nin kolunu tutmuş, onun vücudunu kendine siper ederek bahçe kapısına bakıyordu.

- Ben kapadımdı vallahi onu Neşle, diye tekrarladı.

İkisi de titriyordu. Necile ıslık sesinin çoğalmaya başladığını duydu. Korku ile etrafına bakıyordu. Sonra gözleri bahçe kapısının üstünde durdu. Korkunun boğduğu bir sesle:

- İyice kapamamışsın öyleyse, rüzgâr açmış, dedi.

- Hayır, kilitledimdi de.

Necile hemen, yukarıya, odasına çıkmak istiyordu. Sağ tarafındaki rafa doğru yürüdü, titreyen elleriyle oradan büyük bir tepsi çekti. Renginaz'ın eline verdi:

- Haydi, dedi, sen cezveyi ve fincanları da al. Ben de elektrik ocağını…

Sözünü bitiremedi. Bahçe kapısına vuruluyordu. Elini şiddetle çarpan kalbinin üstüne koydu ve baktı. Evet, bahçe kapısına vuruluyordu. Fakat garip bir sesti bu. İnsan yumruğunun çıkardığı yuvarlak ve tok ses değil. Yayvan, yumuşak, ucuna pamuk sarılı bir sopa ile vuruluyormuş gibi hafif ve dağınık bir ses.

Renginaz iki eliyle birden Necile'nin kolunu sımsıkı tutarak alçak ve titrek bir sesle:

- İşte o, dedi.

Yan gözlerle Renginaz'ın bembeyaz yüzüne bakan Necile "O kim?" diye sordu içinden; fakat sesi çıkmadı. Bu sefer kapıda, bir köpeğin tırnaklarıyle tahtayı kazımasına benzeyen başka türlü bir gürültü vardı.

- Köpek galiba... diye mırıldandı Necile.

Onun kulağına eğilen Renginaz:

- Köpek değil, dedi, o. Bak, şimdi...

Ve alçak sesle: "Ağzı burnu ufacık" türküsünü mırıldanmaya başlayınca, kapıda tempolu vuruşlar duyuldu.

Necile kendini mutfak kapısına doğru attı:

- Yürü!

Elektrikleri açık bırakarak merdivene doğru koştular. Renginaz hanımının kolunu bırakmıyordu. Arkalarına bakmadan merdiveni çıktılar. Necile orta kattaki odadan telefonu alıp yukarı çıkarmak istediği halde bir saniye duramadı. Bir solukta üst kata vardılar.

Necile'nin yatak odasına girdiler, kapıyı kapadılar ve kilitlediler. Islık sesi devam ediyordu.

Birbirlerine baktılar. İkisi de bembeyazdı.

Renginaz yine Necile'nin kulağına eğilerek sordu:

- Saat kaç?

Bu sual kadını büsbütün dehşete düşürüyordu.

Renginaz tekrarladı:

- Saat kaç?

Sonra, Necile'nin bileğini tutup yukarı kaldırarak saate baktı ve mırıldandı:

- On ikiyi., on., onsekiz geçiyor.

Necile iki elini de kalbinin üstüne koydu. Odanın her tarafına korku ile bakıyordu. Telefon. Telefon etmeli artık.

Kendi kendine tekrarladı: Telefon etmeli artık. Bu düşünceyi yüksek sesle söylediğinin farkında değildi. Renginaz iki elini de yukarı kaldırdı:

- Yo...k! dedi, telefon etmek olmaz.

- Niçin?

- Fitil bir kere yanacak. Biri beş geçeden evvel hiçbir şey yapamayız. Emir öyle. Etekten başlayıp yukarıya doğru.

Renginaz boğulur gibi içini çekti, ellerini yüzüne kapadı ve bağırdı:

- Görüyorum, görüyorum, çok fena Neşle, görüyorum, çok fena, çok fena...

Ve hıçkırmaya başladı.

Necile oda kapısına doğru koştu. Telefon. Hemen. Yoksa ya düşüp bayılacak, ya çıldıracak. Telefon. Fakat birdenbire durdu: Kapıya vuruluyordu. Hep öyle: Yayvan ve yumuşak...

Korkunun felci içinde hareketsiz kaldı.

Birdenbire sesler kesilmişti. Necile kendini ümitsizce bir uçuruma fırlatıp atar gibi kapının kanadına doğru savurdu. Anahtarı, sonra topuzu çevirdi. Renginaz onun kolunu tutmuş, boğuk bir sesle:

- Açma! diyordu, açma. Neşle, açma! Çok fena!

Necile topuzu çekti ve kanadı araladı. Fakat daha fazla açmaya muvaffak olamadı. Dışarıda bir kuvvet buna mani oluyor gibiydi. Aralıktan bakmaya cesaret edemedi. Topuzu bıraktı. O zaman kapı kendiliğinden biraz daha açıldı.

İki kadın da birbirine sokulmuş, tir tir titreyerek bekliyorlardı. Uzun zaman yerlerinden kımıldayamadılar. Islık sesi uzaktan uzağa devam ediyordu.

Necile yarı açık duran kapıya doğru bir hamle daha yapmak istedi, fakat hiç takati yoktu. Renginaz da hâlâ onun bir kolunu sımsıkı tutuyor ve bırakmıyordu.

Biraz daha durdular. Renginaz'ın parmakları gevşedi. Pencerenin yakınındaki lâke iki koltuğa oturdular. Necile Renginaz'ın yüzüne bakmağa da cesaret edemiyordu. Tekrar elini kalbinin üstüne koydu. Allah'ım... -Yalnız böyle zamanlarda Allah'ı ararsın değil mi?- Beni affet...

Islık sesi uzaklaşıyordu. Odanın renkleri açılmaya başladı. Renginaz onun bileğine bakıyordu.

Şimdi soracak.

İşte:

- Saat kaç?

Necile ondan makul bir cevap almak ümidiyle sesinin en tatlı tonunu aradı:

- Niçin., niçin., soruyorsun hep., saati?

Ağzı o kadar kuruydu ki, bu cümleyi çok zor bitirebildi. Renginaz'ın yüzüne bakamadı. Cevabını bekledi. Müthiş bir şey söyleyecek diye korkuyor, fakat merak ediyordu.

Renginaz mırıldandı:

- Biri beş geçe.

- Ne var biri beş geçe, Renginaz?

Renginaz ellerini yüzüne kapadı ve tekrarladı:

- Çok fena, çok fena.

Islık sesi birdenbire o kadar yakınına geldi ve şiddetlendi ki Necile kulaklarını tıkadı. Allah'ım... Allah'ım... Gözleri Renginaz'a doğru kaydı. Kız başını sallıyor ve alçak sesle bir şey söylüyordu. Yüzünün ifadesinden ve dudak hareketinden, Necile onun yine "Çok fena, çok fena", diye tekrarladığını anladı. Saate baktı: On ikiyi yirmi geçiyor.

Gözleri karyolasına doğru kaydı ve yastığının beyazlığında, yorgun bakışları, geçmiş gecelerin derin uykularına hasret uyandıran bir sükûn vaadi bulur gibi oldu. Esnemeğe başladı. Uyku, derin bir uyku, ah, onu bir anda kapıp sabaha ulaştıracak, sabaha, ışığa, insan seslerine, hayatın gürültüsüne ve herkesle beraber olmanın emniyetine kavuşturacak bir uyku uyuyabilse... Hemen uyku ilâcı almayı düşündü. İki tablet üstüste. Dolabına koştu ve Dial tüpünü buldu. İradesini Renginaz'ın meşum tesirlerinden korumak için, onun yüzüne hiç bakmadan, iki tablet yuttu. Bardağı tekrar doldurdu ve ona doğru yürüdü:

- Sen de al, dedi, uyku ilâcı... Gardrobun üstünde ince battaniye de var. Onu üstüne çek, şu kanepede uyu. Haydi!

Renginaz bir elini ağır ağır uzattı, bardağı aldı, fakat eli havada, birdenbire donmuş gibi kaldı. Necile bir avucuna koyduğu tabletleri ona doğru uzatarak bağırdı:

- Al, haydi, şunları da, haydi, iç.

Renginaz'ın gözleri yine büyüyor ve kırpılmıyordu. Bütün varlığını görünüşüne doldurup kendisi kayboluyormuş hissini veren bir hareketsizlik içinde kalıplanıyordu. Necile yine onun çenesini tuttu ve sarstı:

- Renginaz! Kendine gel! İç şunu!

Kız dudaklarının ucuyla, bir fısıltı halinde:

- Görüyorum! dedi.

Bütün çizgileri birdenbire savrulduktan sonra gerilen yüzünde, şimdi, korku ile merhamet arasında bir mânâ sallanışı vardı. Yine dudakları kımıldadı. “Alevler” gibi bir kelimeyi zar zor üfüren bir nefes çıktı ağzından.

- Ne alevleri? İç şunu.

Necile onun bardağı tutan elini ağzına doğru itti, epey uğraştıktan sonra ilâcı zorla ona içirdi. Dolabın üstünden battaniyeyi çekti. Renginaz’ı tuttu, kanapeye doğru sürükledi.

- Haydi uzan, dedi, örteyim seni.

Onun yine kaskatı durduğunu görünce, son günlerde artan başka hislerini harekete getirmek için, dikliğine her zaman şaştığı göğsünü gıdıkladı ve tekrarladı:

- Haydi!

Renginaz sıçradı ve boğazında kahkaha haline gelmeden dağılan boğuk bir ses yuvarlandı.

Necile onu kollarından sımsıkı tutup kanepeye çökertti.

- Haydi, uzan!

Renginaz itaat etti ve Necile onun üstünü örttükten sonra, koştu, oda kapısını kapadı ve kilitledi.

Tavandaki lâmbayı söndürmeden yatağına girdi ve yorganı başına çekti. Islık sesi çok uzaklarda idi. Necile gözlerini yumdu. Uyumalıydı hemen. Uyuyacağım. Bunların hepsi vehim. Bu kızdan geçiyor bana. Azdı son günlerde, aman evlense de gitse başımdan. Erkek. Onun ilâcı erkek. Fakat beğenmez ki kimseyi. Gençliğinden beri gözü hep benimkilerdedir. Birine yalvarayım da bari, ona iltifat etsin.

Uyur şimdi. İki Dial tabletine dayanamaz. Ben de uyurum. Biraz ferahladım zaten. Yine var, var bir sıkıntı. Ama deminki kadar değil. Son günlerde bir şey oldu bana da. Hele evvelki gün Meral’e telefon ettikten sonra. Bu yalanı söylemiyecektim ona. Anlamadı galiba. Kapalı söyledim. Anlamadı, anlamadı. İsabet ileri gittim çok. Hazmedemez bunu Meral. Artık o kadar da bozulmamıştır ahlâkı.

Necile arkası üstü döndü ve birkaç defa esnedi. Uğuldayan kulaklarında, uzaktan uzağa o ıslık sesi hâlâ vardı. Renginaz uyudu mu acaba? Nefes alışı bile duyulmuyor.

Bu ışık çok fazla. Necile başucunda sallanan puvara bastı ve tavan lâmbasını söndürdü. Şimdi de çok karanlık. Başucundaki gece lâmbasını yakmak için sola döndü. Karanlıkta elini uzattı. Lâmbanın kenarındaki düğmeyi ararken bir çığlık kopardı ve elini çekerek bağırdı:

- Kim o? Sen misin Renginaz?

Elini başka bir el tutup sıkmıştı.

Necile sıçradı ve oturdu. Tavan lâmbasını yakmak için, elini başucundaki puvara uzatınca yine başka bir el onu bileğinden yakaladı.

Necile haykırdı:

- Renginaz! Renginaz!

Fakat cevap alamadı. Ellerini kaçırdı ve bacaklarının arasına sokarak yorganın altında büzüldü. Tir tir titriyordu. Nedir bu? Evham mı? Olamaz böyle evham. Ne kadar reel! Tuttu bir el onun elini. Evham değil, olamaz, nedir, ay yine fena oluyorum.

Yorgandan başını bile çıkarmaya cesaret edemiyordu. Işık! Işık! Renginaz kalkıp elektriği yaksa... Niçin cevap vermiyor o da. Uyudu mu?

Necile yorganın altında boğulan sesiyle haykırdı:

- Renginaz! Renginaz! Uyudun mu? Renginaz! Kalk! Kalk! Elektriği yak, Renginaz, kalk!

Başını yorgandan biraz çıkardı ve hemen yine içeriye soktu. Renginaz cevap vermiyordu. Ne oldu bu kıza? Uykusu hafifti. İlâç bu kadar çabuk tesir eder mi?

- Renginaz! Renginaz! Renginaz!

Ağzı kuruyordu ve boğazı düğümleniyordu. Artık bağıramayacaktı. Korku, simsiyah bir alçı gibi onun her tarafını sarıyor ve donduruyordu. Yutkunmağa çalıştı ve muvaffak olamadı.

Birdenbire vücudunda bir kesiklik duydu ve bütün vücudunu kaplayan rehavete hemen teslim oldu. Saçlarının arasında parmaklara benzer bir şeyler dolaştığını hissettiği halde, içine

daldığı uyuşukluğun derinliklerine doğru inerken hiçbir şey duymaz oldu.

Uyuyordu.

Biraz sonra uyandı. Karyola sarsılıyordu. Şuura dönüşünün ilk anında hiçbir şey hatırlayamadığı için, zelzele korkusuyle elini uzattı. Puvarı buldu ve tavan lâmbasını yaktı. Odada hiçbir şey göremedi. Yatağında doğrulup oturdu. Renginaz'ın yattığı kanapeye baktı. Kız da ellerini kabarık saçlarının içine daldırmış, dehşet içinde ona bakıyordu.

Birdenbire elleriyle gözlerini kapadı ve haykırmağa başladı. Boğuluyormuş gibi, fakat çırpınmadan, bu vahşî ve uzun çığlığın kendisinden koptuğuna inandırmayacak kadar sakin bir duruşla, avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Birdenbire sustu ve hıçkırmaya başladı. Odanın içindeki ıslık sesi de hemen kesilmişti.

Necile kalktı, etrafına bakındı ve Renginaz'a doğru yürüdü. Kız şimdi yüzükoyun kapanmış, sarsıla sarsıla ağlıyor, anlaşılmayan bir kelimeyi tekrarlıyordu.

Necile ona yaklaştı, başucunda durdu, kulak verdi. "Meral! Meral, Meral" diyordu, Renginaz.

Necile ürperdi.

Renginaz'a doğru eğildi:

- Ne var? Meral mi? Nedir? Renginaz, hişt!

Ve onu omuzlarından tutup sarstı.

Renginaz kızarmış ve pişmiş gözlerini ona doğru kaldırdı:

- Saat, saate bak Neşle... Saat!

Necile saate baktı ve içini çekip kaldı: Biri beş geçiyor, altı geçiyor.

- Biri altı geçiyor, dedi.

Renginaz oturdu. Başını önüne doğru salıverdi.

- Bitti. Görmüyorum artık. Bitti. Gittiler.

- Ne görüyordun? Niçin bağırdın?

Renginaz, parmağını dudaklarının üstüne koymuş, başını iki yana sallıyordu:

- Suss... Biri beş geçe.... Simsiyah kesildi... O alevler... Fakat bitti. Sus... Gittiler... Ev boşaldı.

- Hangi ev?
- Bu ev, bizim ev. Gittiler.
Renginaz yana doğru kendisini salıverdi ve gözlerini kapadı. Bembeyaz yüzüne yavaş yavaş kan geliyordu.
Necile karyolasına baktı. Uyuyamazdı artık. Bütün korkularını bastıran bir idrak sıkıntısı duymaya başlamıştı. Nedir bunlar? Bu kıza ne oldu? Ne oldu bana? Bütün bu haller... Fakat odanın havasını dolduran, cam gibi şeffaf, kaya gibi ağır, yılan gibi kıvrak, ölüm gibi şekilsiz, boğazı sıkan parmaklar gibi sert, hiçlikten daha hiç, fakat her şeyden daha fazla varlığını hissettiren, isimsiz, cisimsiz, kâbustan daha beter şeylere benzeyen o ağırlık şimdi yoktu. Necile'nin bütün korkularını iten bir hayret, onda, etrafındaki her şeyin mânâsından şüphe ettiren yeni bir ruh hali hazırlıyordu. Uyuyamazdı artık. Fakat böyle duramazdı da, oturamazdı da. Korkunun yerini alan hayret boğabilirdi, çıldırtabilirdi onu. İnsan istiyordu görmek. Ve insanlar. Ve konuşmak.
Telefon hatırına geldi. Telefon! Kime? Bu saatte? Her şeyden evvel Mera'lin sesini duymak istiyordu. Kabilse Ferhad'ı alsın, bir otomobile atlayıp gelsinler. Hah, bu çok iyi. Gelsinler. Yarım saat sürmez yol. Yarım saat de giyinmeleri falan. Nihayet bir saat sonra buradalar.
Necile bir sigara yaktı. Renginaz uyuyordu. Battaniyeden dışarı çıkan ayaklarında, ikide bir, silkinişler vardı. Ne derler ona? Refleks mi? Galiba... Uyusun aman. Onun evhamları hep. Fakat o ıslık sesi, o el, o sarsıntı... Ne kâbus, Allah'ım, ne kâbus! Şimdi neden ve nasıl hepsi birdenbire geçti. "Gittiler" dedi, Renginaz. Neler görüyor o? Yarın doktora inşallah. Bu kızın sonu iyi değil. Ya oynattı, ya oynatacak.
Necile sofaya çıktı. Durdu ve kendisini yokladı. Korkmuyordu. Ağır ağır orta kata indi. Mavi salona girdi. Telefonun başına oturdu. Evvelâ Meral.
Numarayı çevirdi. Zil çalıyordu. Necile sayar ve yedinci çalıştan sonra ümidini keser. Gündüz beşinci çalıştan sonra. Şimdi de sayıyordu: Dört, beş, altı, yedi, sekiz... Cevap yok. Sabretti. Artık saymıyordu. Zil belki bir sekiz defa daha çaldı.

Yine cevap yok. Koridorun kapısını kapamışlarsa yatak odalarından telefonun zili duyulmaz. Faydasız.

Telefonu kapadı. Samim. Evet, en iyisi o.

Numarayı çevirdi. Zilin ikinci çalışında telefon açılmıştı. Necile Hasibe'nin sesini tanıdı ve ondan Samim Bey'i çağırmasını istedi. Çok beklemedi.

- Samim, yatmış miydin? Sana çok ihtiyacım var. Hiç olmazsa sesini duyayım. Bilemezsin. Bu gece ne müthiş anlar yaşadım. Bildiğin krizle değil. Hayır, hayır... Basit onlar, malûm.

Değil onlar. Bak, sakın aklımdan şüphe etme. Hantise hikâyelerini bilirsin. İskoçya şatolarını düşün. Kapılar gece yarısı kendi kendine açılır kapanır, camlara vurulur, havada eller dolaşır. Klâsiktir bunlar. Gülme. Hepsini gördüm bu gece ben. Çıldırıyordum az daha. Nedir bunlar? Evham mı? Hele Renginaz'ı görme. Şimdi ağlıyor yukarıda. Bir şeyler gördü. Söylemiyor. Fena şeyler. Samim, anlatamıyorum ki sana, dilim dolaşıyor.

- Biraz anlıyorum, Necile. Korkma. Bu hadiseleri az çok bilirim. Telekinezi[*] vak'alarıdır bunlar. Korkma. Başından anlat bana. Teker teker.

- Başından mı?... Başından... Dur. Ha... Büyük bir sıkıntı vardı içimde. Renginaz'ın odasına gittim.

Necile hepsini anlattı. Arada bir vak'aları birbirine karıştırıyor, sonra düzeltiyordu.

Bitirdikten sonra dedi ki:

- Şimdi hiçbir şey yok. Geçti hepsi. Fakat yalnızlık beni yine korkutuyor. Bir insan sesi duymak istedim. Anlayışlı bir insan. Nedir bunlar? Galiba Renginaz'dan geçiyor bana. Onun yanında oluyor hep.

- Doğru. Onun tesis ettiği "aura"[*] içinde olur bunlar. Sana şimdi anlatamam. Yalnız, korkulacak bir şey olmadığını söyleyebilirim. Hadiseler başladığı zaman, Renginaz'ın yanından ayrılırsan hiçbir şey olmaz. Islık sesini de duymazsın. Duysan da ehemmiyeti yok. Daha yeni okudum Avrupa

gazetelerinde. Hollanda ilim akademisi bu hadiselere ait müşahedeleri ve anekdotları toplamak için bir anket açtı. İstersen sen de yaz ve gönder. Şimdi âlimler bunlarla fazla meşgul oluyorlar. Yalnız, bak, bu hadiselerin "premonitif[*]" denilen yani geleceği haber veren çeşitleri de var. Meral'e telefon etmeliydin bir kere.

- Ettim. Cevap vermedi telefon.

- Yatmışlardır. Neyse. Aklıma geldi de söylüyorum. Ben de sana garip bir şey anlatacağım. Seninki kadar zengin değil. Küçük bir hâdise. Bu gece bize misafirler geldi. Ben odama çıktım. Yazı yazıyordum. Ha... Ondan evvel benim de içimde büyük bir sıkıntı vardı. Trajik bir his. Etrafımda her şeyin, bir maddenin normal duruşunun, meselâ aynanın hareketsiz duruşunun bile içimde trajik bir telâkkinin karanlık havası içinde bambaşka bir mânâ alışı vardı. Zaten bu garip hissin dâveti üzerine yazı yazmak istedim. Bunun ehemmiyeti yok. Sübjektif şeyler. Asıl mühim olan, yazıyı yazarken duyduğum bir koku.

- Korku mu?

- Hayır, koku koku. Evet, bir yanık kokusu duydum. Hafif değil fakat. Çok kuvvetli. Odamın içinde bir şeyin tutuştuğu ve duman salıverdiği muhakkak gibi geldi bana. Fakat duman yoktu. Kalktım, her tarafı aradım. Sonra dışarı çıktım. Sofada da aynı koku. Alt kata, salona indim. Misafirler gitmişlerdi. Mefharet, Besim, Selmin oturuyorlardı. Evvelâ bir şey söylemedim. Aynı kokuyu aynı şiddetle salonda da duydum. Nihayet söyledim onlara. Besim alay etti. Onlar duymuyorlardı bu kokuyu. Sonra Mefharet bağırdı: "Şimdi ben de duyuyorum" diye. Tam bu sırada sen beni telefona çağırdın. Şimdi koku yine var, fakat çok hafif. Yanık kokusu. Renginaz'ın alevlerden bahsettiğini söyledin ya demin, o anda ürperdim biraz. İkisi arasında bir alâka tesis eder gibi oldum. Büyük mesafeleri kaplayan bir polipsişizm...[*] Bunlar yeni tâbirlerdir. Eskisiyle söyleyeyim: Belki telepatik[*] birtakım duyumlar... Hâlâ tesiri altındayım hadisenin. Fakat geçiyor

bende de. Seninkilerle aynı zamana rastlaması da biraz garip. Meral'e bir kere daha... Hayır, bırak artık. Sinirlerin çok yorgundur.

- Bittim, Samim, bittim.

- Tahmin ediyorum. Koskoca evde yalnızsın. Renginaz seni büsbütün korkutmuş. Hakkın var. Fakat uyu artık. Herhalde o buhranlı "aura" dağıldı. Bir daha olmaz. Olsa da korkma. Cin peri masallarıyle karıştırma bunları.

- Şimdi de korku değil, merak var içimde. Nedir bunlar...

- Sana telefonda anlatamam. Mânâlarını bilmediğin grekçe ve lâtince birtakım yeni terimler duyacaksın. Faydası yok. Yakınlarda gelirim sana bir gün. Konuşuruz.

- Yarın gel, yarın. Öğle yemeğini bende yersin, olmaz mı?

- Peki. İstersen sana bazı kitaplar da getireyim. Ciddî eserlerdir. Orada bu hadiseler kategorilere ayrılmıştır. Okursun.

- Ah, çok memnun olurum.

- Haydi öyleyse. Yat şimdi hemen ve uyu. Gecen hayrolsun.

- Senin de. Çok mersi. Ferahladım çok. Yarın mutlaka beklerim. Bonne nuit[*] ruhum.

Telefonu kapadı. Bir an hareketsiz durdu. Ruhum. Bu kelime onundu. Daha ziyade, nasıl işte, hani, sitemlerinin acılığını azaltmak istediği zaman kullanırdı bu sözü Samim. Bazan da, öyle, sakin bir ruh sathının altında hisleri kaynadığı zaman, santimantal olmaktan kaçmak için kendi kendini kapattığı ve sıktığı anlarda, âdeta, işte öyle, taşmaya başlayan içi o kelimenin deliğinden istim salıverirdi gibi bir şey. Ve senelerce Necile, onun bu hassasiyetini cevapsız bırakmıştı. Bir kere bile ona bu kelimeyi söylememişti o zaman. Bir koketri değildi bu. Sevemedim ben hiçbir erkeği. Ve bütün hayatım bunun için bomboş akıp gitti. Ne tuhaf fakat şimdi işte. Seviyorum gibi şimdi Samim'i. Görmek istiyorum. Şimdi kapıdan içeri girse dünyanın en bahtiyar kadını olurum. Ve başka hiç kimse onun yerini dolduramaz.

Bir sigara. Kutuda yok. Odasına çıktı. Renginaz da pencerenin önündeki koltuğa oturmuş, ayak ayak üstüne atmış, sigara içiyordu. Yüzü ve bakışları sakindi, fakat endişesiz değildi. Gözleri ona ağır düşüncelerin aralığından baktı.

Necile de bir sigara yakarken Renginaz soruyordu:

- Telefon ettin mi Meral'e?

- Bulamadım. Yatmışlar. Samim'le konuştum.

Renginaz sigarasının külünü avucuna boşalttıktan sonra durdu. Biraz düşündü ve mırıldandı:

- Telefon et ona.

- Yatmışlar diyorum sana. Telefon cevap vermiyor.

- Bir daha et. Beraber gidelim.

Renginaz kalktı. Kapıya doğru yürüdü. Durdu ve Necile'ye baktı:

- Gel haydi. Bir daha.

- Niçin ısrar ediyorsun?

Renginaz, muvazenesini bulduktan sonra tatlılaşan sesinin kadife kılıfı içinde sertliği hissedilen inadından vazgeçmiyordu:

- İşte öyle. Gel haydi, gel!

Necile'ye doğru yürüdü, onu elinden tuttu ve çekti.

MERAL ayağa kalkar kalkmaz kürkünü çıkardı ve karyolanın üstüne attı. Kapıya ve pencereye baktıktan sonra, onu hürriyetine kavuşturacak bir tek şansın hâlâ mevcut olduğunu düşündü. Pencereyi açıp haykırabilirdi. Komşular, bekçi ve polis gelirdi. Ferhat oda kapısını açmaya mecbur olacaktı. Meral de, kalabalığın himayesinde, çantasını kaptığı gibi soluğu dışarda alabilirdi. Belki Feriha da kapıdadır hâlâ. Gitmemiştir. Gitmez. Merak içindedir kız. Belki de dayanamaz, şimdi gelir, çalar kapıyı. Ferhat açar. Kovar tabiî onu. Fena bir şey söyler ve kapıyı vurur yüzüne.

Bir tek şans. Meral pencereye doğru ağır ağır yürüdü. Haykırmak. Skandal. Ferhat kuduracak, babası duyacak. İşte o zaman adamcağıza bir hal olabilir; ve bütün günahın yükü Meral'in sırtında kalır. Ne müthiş. Aman... Şimdi bu apartmandan çıkması için hayal... Hayalen babasının kadavrası üstüne basmaya razı olması lâzım. Kuvvet işte bu. İnsan bunu da gözüne alabilse önünde durulmaz. Fakat -Samim'in gözüyle- cemiyet var. Ergeç o çıkar insanın karşısına. Mahkemelerinden ziyade onun nefreti korkunç. Ve öfkesi. Gizli, dilsiz, hiçbir şekle bağlı olmayan öfkesi. Ne yapar? Müthiş bir tatouage.[*] Damgalar insanı. Kötü kadın. Bitti.

Peki, bu odada mahpus kalmak? Meral gittikçe yorulan bir isyanla kapıyı yumruklamak istiyor. Tırnaklarını avuçlarına geçirerek odanın ortasında duruyor. Böyle, sıfır olmaya karşı biraz evvel duyduğu öfkenin de sıfıra doğru indiğini ve kendisine bir şahsiyet değeri verebilecek iç hamlelerinin de gittikçe tükendiğini hissediyor. Bu hale razı olmakla lâyık olmanın tek mânâda birleştiğini anlıyor. Fakat her şey bitmeyecek ki bu gece, Meral. Yarın var. Güneşle beraber yepyeni şanslar doğacak. Yarın Ferhat'la müdüriyete giderken, sokakta birdenbire ondan ayrılıp kaçabilirsin. Ne yapabilir? Sen mahpus değilsin. Aptalca bir inadın içinde kendi kendini o hapsediyor. Yarın anlar. Sabret biraz.

Meral bir sigara içmek istedi, fakat çakmağında benzin olmadığını düşündü. Yürüdü, tuvalet masasının üstünde ve

gözlerinde şişeyi aradı. Bulamayınca, aseton şişesine baktı. Dibinde bir iki damla kalmıştı. Çakmağın fitilini bununla ıslattıktan sonra sigarasını yakabildi.

Divanın kenarına oturdu. Dizlerini birbirine değdirerek bacaklarını açmıştı. Ayakları da, uçları içeriye doğru dönük ve çarpık duruyordu. Annesinin buna çok sinirlendiğini hatırladı. Daha birkaç ay evvel o, jestlerin kadın vücudunu elbiseden fazla süslediğini ve zarafetin ayaklardan başladığını söylemişti. Meral düzeldi hemen. Birdenbire içini çekti. Annesi. Neden şimdi onu hatırlamak, zifirî karanlık bir yerde, içi iğneli ve zehirli böceklerle dolu bir kutunun kapağını açmak gibi, çirkin ve tehlikeli olmalarından başka kendilerine ait hiçbir şey bilinmeyen müphem fikirleri ve hayalleri zihnine üşüştürüyordu? Samim de bu yayvan ve şekilsiz gölgelerin arasına batıp çıkıyordu. Annesi... Samim... Perşembe günkü telefon... "Samim senin baban yerinde, Meral. Yalnız yaş değil düşündüğün şey. Ben sana her şeyi söyleyemem" demişti annesi. Meral o zaman bu telmihin arkasında kaç türlü ihtimal saklanmış olabileceğini düşünmeyecek kadar dalgındı. Şimdi, birdenbire, en çirkin mânâya doğru koştu. Gözlerini sımsıkı yumdu ve yüzünü buruşturdu. Göğsünün içine boğazının arkasında saklı bir delikten bayıltıcı bir gaz doluyordu sanki. Bütün vücudu gevşedi. Divana uzandı. Şimdi kapıyı açıp onu serbest bıraksalar yerinden kımıldamak istemezdi. Uykuya çok benzediği halde uyumasına imkân vermeyen ve hislerinin dibini kemiren bir iç ezikliği gittikçe artıyordu. Bunun biraz daha fazlası ona ölümü sevdirebilirdi. Hattâ şimdi, dibinde yokluğun başladığı bir ılık suya vücudunun ağırlığını teslim etmeğe razı olabilirdi. Gittikçe zayıflayan şuur derecelerinin birinden ötekine doğru kayarak sonsuz bir boşluğa ağır ağır inmek ve kaybolup gitmekte bu gece dayanılmaz işkencesini çektiği sıkıntıların en büyük mükâfatı var gibiydi. Zavallı Mehlika'yı düşündü. İntiharından evvel yazdığı mektupta sükûn ihtiyacının insana mezarın bütün dehşetini nasıl unutturduğunu yazmıştı kızcağız. İki gün uyudu ve uyandıramadılar. Yirmi tablet uyku ilâcını bir anda almıştı. O

zamandan beri Meral'in bu ölüm tarzına imrendiği bazı anları vardı. Hattâ hiç ummadığı zamanlarda, Fil Nuri'nin garsoniyerine gittiği son gün divana böyle arkaüstü uzanınca, mahut el hareketlerinin gıcıkladığı arzuların galeyana doğru gittiği anda, birdenbire, nereden geldiğini o zaman da, şimdi de anlamadığı bir nefretle gözünü yummuş ve ölüm uykusunun hemen başlamasına razı olmuştu. Mehlika... Mehlika idealci bir kızdı. İdealci de değil, başka bir şey. Nasıl... Meselâ... Formların güzelliği onu tatmin etmezdi hiç. Zarifti çok. İyi giyinirdi ama, yeni bir elbise rahatsızlıktı onun için. Söylerdi. İnce kızdı, canım. Bu şekil estetiğinin içini doldurmak isteyen başka türlü bir ruhu vardı. Ben onu şimdi en çok anlıyorum. Turgut'un hainliği değildi onu öldüren. Böyle bir şeyin mümkün olmasına müsaade eden bir dünya içinde olmağa tahammül edemezdi. Benim içimde o zaman Turgut'un çirkinliklerine doğru kayan büyük his parçaları vardı. Tabiî buluyordum onları. Şimdi çirkin buluyorum. Sanki benliğimin pozitifi ve negatifi arasındayım. Samim'in birinci ve ikinci Meral'i. Şimdi İkincim, kalbimin kenarında büyüyen bir kanser uru gibi ağrıyor. Onu acısız kesip atmak kabil olsa, kalbimin, hayatımın da beraber yok olmasına razı olacağım âdeta. Çok sıkılıyorum.

Gözünün önüne yine annesi geldi. Saate baktı. Bire yirmi beş var. Doğrulup oturmak isterken bu arzusu hemen kaçtı. Hareketler arasındaki mânâ ve zevk farklarını duyamaz bir hale geliyordu. Bütün ruhunda, her his kımıldanışını karşılayan derin, derin bir uyuşukluk. Nedir bu? Samim... Samim anlar bunu yalnız. Bir gün ona, şimdi hatırlıyorum, bazan içimde bir boşluk -fakat şimdiki gibi değil- bir arzu paralizisi,[*] arzular, arzuların hepsinin eriyişi gibi bir şey duyduğumu söylediğim zaman, gözleri daldı, bir şey söylemedi ve iki gün sonra ondan bir mektup aldım. Ha... Bak onu unuttum çantaya koymağa. Divanın altında, kitaplarımdan birinin içinde olacak. En sevdiğim mektuplarından biridir onun. Şimdi okumak isterim bir daha.

Fakat arzusu onu yerinden kaldıracak kadar kuvvetli değildi. Biraz doğruldu ve başını yine yastığa bıraktı. Ölüm bundan daha iyi. İnsan aczini bilmez. Ne oluyorum? Kalkamaz mıyım ben yerimden?

Bir daha davrandı, bu sefer mektubu bulmak arzusu, iradesinin sefaletinden duyduğu utançtan kurtulmak isteğinden de kuvvet almıştı. Kalktı. Divanın kenarında biraz oturduktan sonra yere diz çöktü ve divanın altındaki kitapları dışarıya çekti. Mektubu buldu, kalktı ve yine uzandı. Fakat bir satır okuyamadı. Hisleri birdenbire karıştı ve müthiş bir sıkıntı duydu. Mektubu elinden attı. Boğazında bir tıkanıklık. Nefes alma zorluğu. Nedir bu birdenbire? Esnemek istiyor ve muvaffak olamıyordu. Bazı olur böyle. Fakat şimdiki kadar değil. Şimdiki boğulmaya benzer bir his. Bir eliyle boynuna hafif bir masaj yapmaya başladı. Sonra ayağa kalktı. Bağırmak istiyordu. Bu sefer sebepsiz. İçinde bulunduğu hâle bir saniye bile tahammülü yokmuş gibi haykırmak. Ve ne olursa olsun bir hareket yapmak ihtiyacı. Kapıya koştu. Fakat elini topuza götürmedi. Geriye döndü. Sıkıntı artıyordu.

Pencereye doğru bir adım attı ve şaşırdı. Kendisini birdenbire onun önünde bulmuştu. Kapı ile pencere arasında altı yedi adımlık bir mesafe vardı. Şaşkınlığı devam ediyordu. Nasıl oldu da, ilk adımda, uçmuş gibi bu pencerenin önüne gelebilmişti? Hatırlamaya çalışınca, birinci ile son adım arasında, hâfızasının baygınlığa benzer bir hal geçirdiğinin hayal meyal farkına vardı. Şimdi de biraz başı dönüyordu. Pencerenin önündeki koltuğa oturdu. Gözlerini kapadı. Kendinde biri çok ağır, altında bir filin ezilebileceği kadar ağır, öteki de onu taşıyamayacak kadar hafif iki hal vardı. Taşıyamayacaktı, taşıyamıyor. Ah, şimdi ölebilse birdenbire. Yokluk hissi ne kadar tatlı geliyor ona. Bayılır gibi ölmek, fakat ölmek.

Elini alnına götürdü. Buz gibi. Eli mi, alnı mı? Başını sağa çevirerek gardrobun aynasına baktı. Yüzü beyazdı. Üstüne gölge düştüğü için rengi kararan gözleri simsiyah göründü ona. Yanakları çukurdu. Kendini hiç bu kadar çirkin görmemişti.

Ayağa kalktı. Sallanıyordu. Divana kendini attı. Ağlayamıyordu. Taşıyamayacak kendisini. İnsan bu hale düştükten sonra, ondan kurtulsa bile, ileride, hâtırasına katlanamaz. Böyle bir an, hiç, hiç yaşanmamış olmalıdır. “Rezil!” Ferhad’ın sesi kulağında şimdi. Rezil, tek kelime. Onun tek oluşu müthiş. Eğer peşinden bir küfür sağnağı gelseydi, yalnız Ferhad’ın öfkesini ifade ederdi. Fakat bu tek kelime, onu, bu evi ve Meral’in etrafındaki herkesi aşan bir üst., basamaktan., bir üst., plândan gelen bir hükümdü. Doğru olduğu için doğruluğu besbelli olduğu için, kendi kendine yettiği için, peşinden hiçbir söz gelmemişti. Meral şimdi bunu gayet açık olarak anlıyordu. Ferhat ona bu sözü söylememiş olamaz ve doğru söylemişse, artık bu söz doğru olmamış olamaz. Ağırlık bundan geliyor. Bütün bir cemiyetin ağırlığı. Affetmiyor insanlar. Sokak kızlarını affedebilirler. Fakat beni affetmiyorlar. Okutmuşlar beni. Zekâma güvenmişler. Onlar affetseler bile ben isyan ediyorum kendime. Ben tahammül etmiyorum. Ben kendimi cezalandırmakta herkesten daha âdil ve kuvvetli olmak istiyorum.

Nasıl? Kulağına dışardan değil, içinden bir ses vuruyor gibi. Fakat hiç düşünmediği için hayale benzemiyor. Çok canlı. Yaklaşıp uzaklaşıyor ve yakından tanıdığı halde, bir türlü kime ait olduğunu anlayamadığı bir ses. Bazı yorgun gecelerinde, başı yastığa gömüldüğü zaman, tam uykuya dalacağı sırada, kulağında belirip kaybolan, günün canlı anlarından kalma ses hâtıraları gibi net ve kaçak. Fakat şimdiki haliyle ısrarlı. Gidip geliyor. Hah, galiba, evet, belki, dur. İşte, tamam, muhakkak, muhakkak. Renginaz’ın sesi bu. Kayboldu şimdi. Uzaklarda, çok uzaklarda, uğultulara ve çınlayışlara karışıyor. Gitti. Artık büsbütün yok. Şimdi yalnız bir vınlayış.

Ben, rezil. Muhayyile koşuyor. Ferhad’ın karyolasını sarstı. Ağabey! Sil bu damgayı alnımdan. Yarın herkes okuyacak. Sil bu damgayı. Fena oluyorum.

Meral sol ayağını silkeledi. İskarpini sıkıyordu. Çıkardı onu, ötekini de. Bir anda beliren Nuri’nin hâtırası Ferhad’ın karanlıkta siyah görünen fes rengi yorganının üstünde eridi.

Sil diyorum bu damgayı. Sil. Alnımda kalmasın ağabey? -Silemem. -Niçin? -Ben vurmadım onu. -Kim? -Cemiyet. Cemiyet mi? Hayır, Ferhat söylemez bu kelimeyi. Ellerim, ayaklarım buz gibi. Yüzüm ateş. Çünkü erkek o değil mi? Erkeksin sen. Kızlarla istediğini yaparsın. Fakat rezil değilsin. Namus bayrağısın. Şahikalarda[*] sallanan muhterem ağabey, rezil ben'im değil mi?

Ağzının içi yapış yapış. Yutkunurken boğazında bir kuruluk. Nefes alışı zahmetli. Dizleri ağrıyor. İskarpinden çıkan ayaklarının parmaklarına kadar uzanan bir sancı. Vücudunda da yaşamaya karşı toptan bir isyan. Çünkü rezil. Göğsü, karnı ve bacakları hep rezil. Bana gelince öyle, sana gelince, şahikalarda sallanan namus bayrağısın sen. Erkeksin çünkü. Değil mi Samim Bey? Siz de aynı fikirdesiniz, değil mi? Hayır, siz daha mahirsiniz, kelimelerin dar angajmanları[*] içine girmemek için, susuyorsunuz... Beni müdafaa etmez misiniz, ağabeyime karşı? Sizi aldattım Samim Bey. Hem kaç defa. Ve size keşfettiğinizden fazla, tahmin ettiğinizden fazla yalan söyledim. Şimdi o mektubunuzdaki cümleyi hatırlıyorum. Belki bazı yerlerini bozacağım. Affedersiniz. Şöyle bir şeydi: "Sevgilinin hayaline, onun realitesinden daha büyük düşman olmadığını bilirsin, değil mi Meral? Çünkü en büyük rakip odur. Bu hakikati kendine mesele yap ve deş. Göreceksin ki, Meral, sevgilinin hayali sandığımız şey, onun bütününden tecrit edilmiş bir realite parçasıdır." Üst tarafını aynen hatırlamıyorum, Samim Bey. Galiba demek istiyordunuz ki, fakat bu parça sevgilinin birincisine aittir. Realiteyi kendisinden ibaret gördüğümüz öteki parça da İkincinindir. Sonra çok hoş bir netice çıkarıyordunuz. Şimdi toparlayamayacağım. Yani... Durunuz. Şöyle bir şeydi galiba... Sevgilinin birinci realitesini hayal gibi, ideal gibi görüp onu -sevgiliyi- ikinci ve kaba realitesi içinde mahpus görüşümüz insan hakkındaki aldanışımızın bir galat... Nasıl diyorsunuz? Galatı... Bir kere de konuşurken sormuştum bunu size... Eski bir söz Fransızca "illusion optique"[*] karşılığı... Galat rüyet,

galat-ı rüyet[*]. Tamam, değil mi? Yani insanı hep yarım görüyoruz. Ya onu seviyoruz, birinci realitesi içinde; ya nefret ediyoruz ondan, ikinci realitesi içinde. Fakat nefretimiz esas. Çünkü onun birinci realitesini kendi hayalimiz sanıyoruz ve aşkta hayal kırıklığına uğrayınca, bunun, hakikatte, ikinci realiteye çarpan birincinin kırıklığı olduğunu anlamıyoruz. Bu da tamam mı? Bakınız, şimdi birdenbire nasıl zihnim, içim açıldı. Ne güzel! Mademki susuyorsunuz, ben Ferhad'a karşı müdafaamı bu fikrinizden çıkaracağım. Ona diyeceğim ki, niçin, beni yalnız ikinci realitem içinde damgalıyorsun? Ben sana hiç, gripten ateşler içinde yattığın bir ıstırap gecesinin sessizliğinde ıhlamurunu getirmedim mi? "Ağabey, dur, arkandaki havluyu değiştireyim" ve hiç, açılan omuzuna yorganını çekmedim mi? Teyzemin ölümüne beraber ağlamadık mı? Ferhat? Ve ben bir gün, seninle Zeyrek Yokuşu'nu çıkarken, bir çöplükte bulduğu kuru, bayat ekmek kabuğunu hemen ağzına götüren sıracalı çocuğu görünce hıçkırmaya başlamadım mı? Sonra koşup o çocuğu bulmadım mı, kucaklamadım mı, ceplerini para ile doldurmadım mı? Yine de o gün, akşama kadar dalgın ve mahzun durmadım mı? Niçin beni merhametlerimin tarihini hatırlamak çirkinliğine düşürüyorsun, Ferhat? Niçin ben… Beni… Bana…

Meral birdenbire hıçkırmaya başladı.

Anlamaz ağabeyim, anlamaz, anlamaz, anlamaz, çünkü bir tarafımı görüyor ve doğru. Emin, ki doğru, öteki tarafımı görmek istemiyor. Birincinin hakikatine yazık olacak sanıyor. Aldanmaya razı olmamak istiyor. Fakat Samim? Bana kendimi bu kadar öğreten adam niçin… Erkek çünkü değil mi? Nedir öyleyse, peki, susma, nedir, söyle, Samim. Başında hafif bir sallanış olacak. Derin bir nefes alacak. Önüne bakacak. Şimdi nasıl her hali gözümün önüne geliyor. Fakat niçin hem istiyorum cevap vermesini, hem de korkuyorum. Çok korkuyorum. Ne söyleyeceğini bildiğim için tabiî, işte ondan korkuyorum. Gayet basit. "İkincilerimize hâkim olduğumuz nispette insanız" diyecek. Ne kadar çok tekrarlamıştır bunu

bana. Ve şöyle bir şeyler de söylemiştir: “Hepimizin ruhumuzda en az bir kaatil, birkaç hırsız, bir sürü yalancı, iftiracı ve sayısız can, mal, ırz düşmanı var. Bunları hapsediyoruz. Yoksa kim adam öldürmez, çalmaz, iftira atmaz, ev bark yıkmaz? Ve şimdi de ilâve edecek; “Niçin ben sana, Meral, sevgilinin içimizdeki hayalinin de bir realite olduğunu yazdım? Niçin seni ben hakikatin içinde sever gibi oldum? Onun zaferini bekliyordum. Karşıma senin birincini teslim alan İkincin çıktı. İğrendim ve kaçtım.”

Meral büzüldü. Ne cevap verecek? “Fakat Samim... Zaman zaman öyle... Sen niçin benim bir ânımı ebedîlik boyunca donduruyorsun?” O da soracak bana: “Zaman zaman... Öyleyse niçin bütün insanlar, mahpus imkânlarını zaman zaman salıvererek, zaman zaman katil, zaman zaman hırsız, zaman zaman dolandırıcı olmuyorlar? Aptallıklarına doymasınlar mı?”

Samim’le münakaşa edilmez. Onu yalnız ummadığı bir büyüklük ölçüsü şaşırtır. Hakkın var. Ben birincim pahasına da olsa İkincimi öldürmeliyim, değil mi Samim? -Ben sana böyle bir telkinde bulunamam, Meral. Çünkü artık sen benim için yoksun. Var olabilmen için, belki tamamiyle ve kendi kendin için de yok olman lâzım. Bunu bilmem. -Fakat ben anlıyorum, Samim. İşte yine boğuluyorum şimdi. Bütün ağırlığım yine üstüme çöktü ve beni eziyor. İçimde bir hamle doğuyor fakat. Kapıyı açıp çıkamadım, İkincimin hürriyetine kavuşamadım, fakat şimdi şu pencereyi açabilirim, kendimi üçüncü kattan aşağı atıp birincimin hürriyetine kavuşabilirim.

Meral pencereye baktı ve gururiyle bir anda gözleri büyüdü. Nedir hepsi, topu topu? Birkaç adım, bir el hareketi, boşluğa doğru bir fırlayış, yere bir çarpış... Hepsi on beş, yirmi saniye.

Birdenbire vücudu gerildi.

Doğrulup oturdu. Bazan insan yokolduğu zaman mı var olur? Ondan evvel, bir kâğıdın üstüne iki satır: “İntihar ediyorum. Kendi kendimden nefretimin sardığı bir dünyada yalnızım.” Başka hiçbir şey istemez. Kendi -kendimden - nefretimin - sardığı - bir - dünyada - yalnızım. “Sardığı fena. Kendi

kendimden nefretimin çevrelediği. Hayır. Kendi kendimden nefretimin çevrelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada. Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada. Evet, galiba daha iyi bu. Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım."

Yazayım mı hemen? Hiçbir şey düşünmeden karar verebilirim, tatbik edebilirim. Yoksa gülünç. Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım. İntihar ediyorum. Yahut sizi size bırakıyorum. Fena. İntihar intihardır ve başka hiçbir şey değildir. Birinci cümle o olsun: İntihar ediyorum. Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım.

Bu kâğıdı aldıkları zaman... Hayır, dur, bunu düşünmeye başladığım anda caymaya doğru koşacaksın. Hayır, bu kâğıdı yazacak veya yazmayacaksın.

Yazacağım.

İyi düşün.

Düşünürsem yazamam. Yazacağım.

Övünüyorsun.

Yazacağım.

Ayağa kalktı. Çantasından stilosunu[*] aldı. Niçin titriyor elim? Titremeyecek. Bir kâğıt. İşte. Masanın üstünde mektup bloku var. İşte. Buyurunuz Ferhat Bey, Samim Bey, cemiyet bey, ahlâk bey, namus bey, buyurunuz yazıyorum işte:

"İntihar ediyorum. Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım."

Şimdiye kadar söylediklerimin çoğu yalan, fakat bu doğru. Buyurunuz.

Meral kâğıdı yatağının başucundaki dolabın üstüne koydu ve pencereye baktı. Bir sigara. Aman bir sigara. Son arzu. Başka hiçbir şey istemiyor. Bir sigara. Fakat çakmağında benzin yok. Aseton da kalmadı. Benzin şişesi bu odadaydı. Nereye gitti?

Meral karyolanın, divanın altına baktı. Kalbi şiddetle çarpıyordu. Kalktı. Gardroba doğru giderken, gözleri ürkek bir

yarım bakışla pencereye doğru kaydı. Hah, işte, köşede, pencerenin içinde benzin.

Sevindi ve yürüdü. Şişeyi aldı, divana oturdu. Elleri daha çok titriyordu şimdi. Ölümü hiç düşünmediği halde. Fakat içi hep onunla dolu belki; ve belki biraz evvel verdiği kararın önüne çıkmaktan utanan hayat aşkı sigara içmek arzusunun içine doluyor; siniyor ve saklanıyordu. Hemen farkına vardı: Galiba değişiyorum. Samim'in bir kere sorduğu gibi, hangi anımın içinde varım ben?

Benzin şişesini iki dizinin arasında sıkıştırdı ve çakmağının haznesini açtı. Küçük huniyi aramaya üşeniyordu. Kimbilir nerededir. Şişenin ağzı dar olduğu için, bir çok defalar yaptığı gibi, benzini taşırmadan damlatabilirdi. Fakat elleri titriyordu. Sabırsızlık onu tecrübede aceleye götürdü. Şişenin ağzını çakmağa yaklaştırdı ve elini ayarlamadan benzini boşalttı. Hazne taştı ve çakmakla beraber eli de, eteği de ıslandı. Şişeyi yine dizlerinin arasına sıkıştırdıktan sonra, fitilin kapağını açtı ve çakmağı kurutmak için, havada birkaç kere salladı. Dizleri de titriyor ve şişe, kendisine doğru yatarak oynuyordu. Dördüncü, beşinci çakışta fitil alev aldı, fakat iyice kurumayan çakmakla beraber ıslak parmakları da tutuşunca, üflemek için yaptığı ilk hamlede dizleri anî bir refleks hareketiyle açıldı ve kucağına devrilen şişeden dökülen benzin eteğinin geniş bir parçasını ıslattı. İlk üfleyişte alev sönmemişti. İkincide yalnız elini kurtarabildi. Birdenbire kızan maden, parmak uçlarını da yakınca, Meral fitilin hizasındaki ince oluktan mavimsi alevler fışkıran çakmağı elinden bırakmak zorunda kaldı. Fakat hemen tehlikeyi anladı. Kucağına düşen çakmağı yere atmak için hızla ayağa kalkarken, eteği, oyluklarının biraz aşağısında ansızın tutuşuverdi.

Ne yapacağını şaşıran Meral, alevi elleriyle söndürmek için etrafına ümitsiz bir göz attıktan sonra, etekliğini hemen çıkarmak için ayağa kalktı. Fakat oyluklarından ve karnından arkaya doğru geçip kalçalarından beline doğru sıçrayan acı, bir anda o kadar dayanılmaz bir hale geldi ki, avazı çıktığı kadar haykırmaya başlayan Meral, oda kapısına doğru koştu. Bu

hareketinin rüzgârında, külotundan sonra kombinezonu ve iki parçalı ince yün elbisesinin ceketi de tutuşmaya başlamıştı.

Meral kapıya zor gidebildi. Omuzlarına kadar vücudunun derisini haşlayan bayıltıcı yanma acısı ve dehşeti çok sürmedi. Bütün hisleri bir anda uyuştu ve alevler içinde kalan vücudun iniltiden sonra haykırışları da kesildi.

Ferhat birdenbire gözlerini açtı. Uykusunun içinde duyduğu haykırışın, bir dikkatle sesini ve geldiği istikametini aradı, bulamayınca gözlerini kapadı.

Emine de uyandı. Uykusu çok hafif olduğu için, sesin bir rüya olmadığını hemen anladı ve yatağının içinde oturup kulak verdi. Hafif bir uğultudan başka bir şey duymuyordu. Gözlerini uğuşturdu.. Rüya değil. Bağırdı, çok bağırdı birisi. Küçük hanımın sesine de pek benzemiyordu. Küçük beyin de değil.

Bismillâh. Kalktı ve koridora çıktı. Ferhat Bey'in oda kapısı da kapalı. Çıt yok apartmanın içinde. Kim haykırdı öyle? Meral Hanım uykusunda fena bir rüya mı gördü?

Emine iki üç defa burnunu çekti. Yanık kokusuna benzer bir şey duyuyordu. Koridorun elektriğini yaktı. İnce bir duman da mı var ne? Hayır. Evet, galiba, tuhaf şey.

Etrafına bakındı ve mutfağa doğru yürüdü. Oranın da elektriğini yaktı ve biraz evvel Mera'lin yere indirdiği teneke kutuya hayretle baktı. Kim koymuş bunu buraya? Hiçbir şey düşünemedi, karanlık bir sezginin verdiği merakla hemen küçük hanımın oda kapısına koştu. Yanık kokusu artmıştı ve kapının kenarından ince bir duman sızıyordu.

Emine Ferhad'ın oda kapısını vurdu ve cevap almadan içeriye girerek bağırdı!...

- Küçük Bey, küçük bey!

Ferhat bir daha uyandı. Kısa bir şuur anı içinde, Emine'nin sesini biraz evvel duyduğu çığlığın hâtırasına bağlayarak ne olduğunu ilk anda hiç tahmin edemediği bir felâket hissi içinde yataktan kalktı ve çıplak ayaklarıyle koridora fırlayarak etrafına bakındı:

- Ne var? Demin birisi mi haykırdı?

Emine Meral'in oda kapısına bakarak cevap verdi:

- Evet, sizde mi duydunuz? Bir yanık kokusu da var değil mi? İnce bir duman da var.

Ferhat bir hareket ihtiyacıyle sıçradı ve durdu. Elini alnına götürdü. Mırıldandı:

- Anahtar, anahtar?

Sonra iki yumruğunu da sıktı. Anahtarı nereye koyduğunu hatırlamıyordu. Kız kardeşinin kapısına koştu ve kanada vurarak bağırdı:

- Meral, Meral, Meral, Meral!

Cevap alamayınca Emine'nin büyümüş gözlerine ve açık ağzına baktı. Anahtarı nereye koyduğunu hatırlamıyordu.

- Kıralım kapıyı, dedi.

Mutfağa koştular.

Ferhat tenekenin içinden keseri aldı.

Telefon çalıyordu.

Meral'in oda kapısına koşan Ferhat, yemek odasına doğru yürümek ister gibi bir hareket yapan Emine'ye bağırdı:

- Bırak şimdi telefonu, gel buraya.

Keserin ağzını kanadın kenarına geçirdikten sonra, bütün kuvvetiyle sapa asıldı. Kanat esnedi, fakat kilit mukavemet etti. Ferhat omuzuyle de kapıya abanarak hamlesini birkaç kere tekrarladı ve kanat birdenbire açıldı.

Koyu bir yanık kokusu içinde, ikisinin de yüzünü duman sarmıştı. Gözleri yanıyordu. Bir adım geri çekildiler. Odanın dumanı biraz boşaldıktan sonra Ferhat içeriye girdi. Yere bir göz atınca, ellerini yüzüne kapadı, boğulurcasına içini çekti, haykırmak istedi, fakat tıkandı. Sendeledi ve kapının kenarına dayandı. Emine de, yerde Meral'in saçlarına varıncaya kadar her tarafı yandığı için simsiyah kesilen başı, yüzü, kolları ve ayaklarıyle, alevler söndükten sonra bir marsık gibi tüten vücuduna baktı ve haykırarak dışarı fırladı. Apartmanın kapısına doğru koştu.

Telefon hâlâ çalıyordu.

Ferhat da odadan çıktı. Koridoru dolduran dumanlar içinde, sendeleye sendeleye salona kadar girebildi ve koltuğa çöktü. Kendini kaybetti.

Gözlerini açtığı zaman etrafında apartman halkına benzeyen bir kalabalık gördü, yine kendini kaybetti.

Bir daha ayılınca, karşısında doktor Necati'yi gördü. Arkasında karısı, daha ötede piyanonun etrafını alanların ve salona girip çıkanların gölgeleri. Koridorda küçük haykırışlar, ayak sesleri.

Salonda hiç kimse kımıldamıyor, ona bakıyordu.

Keskin bir eter kokusu.

Doktor Necati elindeki şişeyi alçak masaya bırakarak Ferhad'ın nabzım yokladı:

- Metin olacaksın, dedi, hayat böyle işte. Her şey var içinde. Metin olacaksınız.

Ferhat hıçkırmamak için dişlerini sıktı.

Doktor onun kolunu tutarak:

- Sizi bizim daireye götüreceğim şimdi, dedi, orada istirahat edeceksiniz. Haydi, biraz gayret.

Kızına işaret etti.

Ferhat kollarına girilmesine meydan bırakmadan kalktı, sallanarak yürüdü ve doktorla beraber yedi numaraya çıktı. Necati'nin salonda kalan kızı Nevin yemek odasına doğru yürüdü. Telefon çalıyordu.

Açtı. Telâşlı ve boğuk bir ses:

- Meral, Meral'i istiyorum, diyordu.

Nevin sordu:

- Kimsiniz? Arkadaşı mısınız?

Boğuk ses yükseldi:

- Siz kimsiniz? Meral'i istiyorum.

- Ben... Nevin... Arkadaşı... Meral'in başına bir felâket geldi. Yandı Meral. Kimsiniz siz?

- Annesiyim ben. Ne diyorsunuz? Yan...

Ses birdenbire kesildi ve telefon yuvarlanmış gibi bir gürültü duyuldu.

Nevin birkaç defa "Alo" diye tekrarladıktan sonra, telefonu kapadı.

“DIYONIZOS’un cazibesi içine girer girmez, yorgun medeniyetimizin karanlık çölünde, birdenbire ne değişiklik! Yıllanmış, kurtlanmış, kırılmış, bücür kalmış her şeyi bir kasırga yakalıyor, kızıl bir toz girdabı içinde savuruyor ve göklerde bir akbaba gibi onu sürüp götürüyor. Şaşkın bakışlarımız o kaybolan şeyleri arıyor, zira şimdi gördükleri, bir uçurumdan altın ışığa yükselmiş gibidir, her şey o kadar bereketli ve yeşil, canlı ve bol ve sonsuz bir hasretle şişkindir. Bu hayat bolluğunun, haz ve keder bolluğunun ortasındaki ulvî coşkunluğun içinde, trajedi saltanat sürüyor; varlığın, Boş, Hayal, İrade, Istırap adındaki Analarından bahseden uzak ve hazin bir şarkıya kulağını veriyor. Evet, dostlarım, benimle beraber diyonizosvari bir hayata ve trajedinin doğumuna inanınız. Sokratesvari insanın devri geçmiştir. Başınıza sarmaşıklardan bir taç oturtunuz, elinize Bachus’un değneğini alınız, kaplanla panterin, izlerinizin önüne yatıp, sizi okşamalarına şaşmayınız. Trajik insanlar olmak cesaretini taşıyınız, çünkü böyle kurtulacaksınız! Hindistan’dan Yunanistan’a kadar Diyonizos’un kafilesine yoldaş olacaksınız. Çetin bir savaşa hazırlanınız ve Tanrımızın mucizelerine inanınız!

Nietzsche - Trajedinin Doğumu.”

“Vaktim olsaydı, bütün kitabı tercüme etmek isterdim. Mânâsız bir tesadüfle Nietzsche öldüğü gün, ben doğmuşum. Onun ruhundaki hidayetsiz[*] dehşet ve cürete vâris olmadığım halde, fikirlerinin barutunda, benim özlediğimin zıddı bile olsa, bambaşka bir dünyaya hasret çeken zekâların ihtilâlci soyundan olduğumu bana haber veren bir dinamizmin içimdeki isyan kaynaklarına tıpatıp uygunluğu var.

“Bu gece, sebepsiz bir trajik sıkıntı içindeyim. Sofradan kalkar kalkmaz odama koştum. Trajik, evet, mübalâğasız. Bu kitaba sarıldım. İki saat fikirlerin kendisine değil, dibinde akan vahşî musikiye teslim oldum. Çünkü bu fikirler -meselâ trajedinin, karanlık hayatı, kâinat enerjisini, dünyaları yaratan

ve yok eden gizli kudreti sembollendiren, musikinin ve coşkun sarhoşlukların tanrısı Diyonizos'la ışığın, hülyanın ve plâstik şeklin tanrısı Apollon arasındaki çiftleşmeden doğduğu fikri-cevherine irca edilince basit bir ikilik tasavvurundan öteye geçemez.

"Karanlığın ve gizli kaynaşmaların bu müdafaası, Nietzcshe'den sonraki felsefe ve sanat hareketlerinde, akla karşı isyanların menşelerinden biri sayılabilir. Tesirleri bakımından, Allahsızlığa ve nihilizme[*] olduğu kadar mistik düşüncenin tazelenmesine de yol açmıştır. Tezatlarına kendisinden ziyade peşinden gelenleri kurban edecek bir sihri vardır. Fakat halis fikir olarak beni kazanamamıştır. Yalnız, çağlayan üslûbunun dinamik prensibinde, yerine getirmek istediği değerler ne kadar yanlış olursa olsun, mevcudu yıkmak isteyen hayırlı bir inkılâp öfkesinin ihtişamlı bir fikir musikisi halinde akan dolgunluğu sezilir ve beni çeker. Fakat, yine de, iki saat süren bu teslim oluştan her hangi bir teselli elde edebilmiş değilim. Bilâkis, içimdeki trajedi duygusu, beni ürkütecek kadar büyüdü. Geceye derinlemesine girmekten korkuyorum. Saat on ikiyi geçiyor. Aşağıda misafirler var. Yatağa girmek istemiyorum. Okumaya devam edemeyince, defterimin başına geçtim ve yukarıki parçayı tercüme ettim.

"Şimdi, inanılmayacak şey, burnumda, bir yanık kokusu var. Odamın içinde bir şey tutuşmuş gibi. Sanki her taraf duman. Fakat bakıyorum, hiçbir şey yok. Bir vehmin beni daha fazla ele geçirmesinden utanmasam, kalkıp mobilyaların altına ve arkasına bakacağım. Koku artıyor gibi. Dur, çare yok."

Samim kalktı. Odayı bir gözden geçirdikten sonra çıktı. Koku sofada da vardı. Aşağıya, salona indi. Misafirler gitmişlerdi. Besim, alçak masalardan birine eğilmiş, gidenlere ikram edilen çaydan kalma bisküvileri atıştırmakla meşguldü. Selmin, ayakta, sigarasına kibrit arıyor. Mefharet bir gazete kâğıdına tablaları boşaltıyordu.

Samim birkaç defa burnunu çekti. Koku orada da vardı. Hepsine birden sordu:

- Bir yanık kokusu duyuyor musunuz?

Besim doğruldu:

- Bunu ben söyleseydim, canımın kazandibi istediğine hükmederdiniz, kurtuldum. Fakat senin burnunu ağır bir şüphe altında bırakır bu ağabey.

Selmin yalnız omuzlarıyle cevap verdi. Mefharet Samim'e doğru yürüdü, göğsü kalkıp indi ve burun kanatları titredi.

- Ben biraz duyuyorum şimdi, dedi, evet, yanık kokusu gibi bir şey.

Samim onun yüzüne dikkatle bakarken, Hasibe içeriye girdi:

- Beyefendi, dedi, sizi telefondan istiyorlar. Galiba Necile Hanım.

Meral'in annesi, telefonda, kapıların kendi kendine açıldığını, camlara vurulduğunu, havada eller dolaştığını anlatıyordu. Samim, Fransa'da ve İsviçre'de, otorite ve fikir haysiyetine sahip şöhretlerin çıkardıkları iki büyük dergide, bu hadiseleri, bizzat yaşayanların müşahedelerine tahsis edilen son nüshaları hatırladı. Necile'den gördüklerini baştan ve sırasıyle anlatmasını istedi. Dinledi. Metagnami ve telekinezi vak'aları birbirine karışıyordu. Animik[*] merkezin Renginaz'da olduğunu anladı. Necile'nin tecessüsüne birkaç bilgi lokması attı. Kendisinin de bir yanık kokusu duyduğunu söyledi. Fakat Arnavutköyü'ndeki hadisenin premonitaire[*] karakteri endişe vericiydi. Necile'yi telaşa düşürmeden, ona, Meral'i telefonla aramasını tavsiye etti. Sonra onun ısrarlı daveti üzerine, ertesi gün ziyaretine gideceğini vadederek telefonu kapadı.

Salona döndü ve Necile'nin söylediklerini anlattı.

Mefharet hemen tutuştu:

- Ayy fena oluyorum. Bu gece uyuyamam ben. Nedir bunlar?

Besim atıldı:

- Ben senin namına uyurum, abla. Ne kadar cinlerin varsa bana gönder, rüyalarıma dolsunlar. Uykumun içinde eğlenceli bir gece geçiririm. Fliç senin yanında böyle şeyler anlatılır mı? Şimdi odana gidince rüzgârdan kapı gıcırdarsa, cin padişahı öksürüyor zannedeceksin.

Ağzını birkaç defa açıp kapadı ve yediği bisküvilerin son lezzet kırıntılarını şuuruna malettikten sonra ağabey sine döndü:

- Hem de inanıyormuş gibi anlattın. Psikoz,[*] mikroplu hastalıklardan daha bulaşıcıdır. Renginaz'dan Necile'ye geçmiş. Bir telefon teliyle oradan buraya sıçramak üzere. Bu evde herkesin sığınağı senin aklın. Sen de yanık kokuşu duyar ve Necile'nin karakoncoloslarına[*] inanırsan hepimiz tehlikeye gireriz.

Selmin küçük dayısını gülümseyerek dinledikten sonra büyük dayısına doğru yürüdü ve sordu:

- Sahi dayı, bunlara inanıyor musunuz?

Samim oturdu ve bir sigara yaktı:

- Eğer, dedi, hayatımda ilk defa olarak, bir gece yarısı bana telefon eden buhranlı bir kadının ağzından bu hâdiseleri duysaydım, tıbbın işine karışan bir hüküm vermekten sakınırdım. Eğer bütün hayatım boyunca, bana bu seriden vak'alar anlatanlar Renginaz gibi sapıklar ve Necile gibi histerikler olsaydı, yine bir saniye düşünmezdim… Fakat yarım asırdan beri, bu supra-normal[*] denilen hâdiseleri müşahede ettiklerini söyleyenlerin kalabalığı arasına dünyanın en şüpheci ilim adamlarının, filozoflarının ve sanatkârlarının da karıştığını görürsem, kendi hayatımda da "tesadüf' gibi tek ve ayrıca münakaşaya muhtaç bir kelime ile izahı mümkün olmayan bazı harikulâdelikleri yaşamışsam, toptan inkârın kolaylığını insan zekâsına yakışmamam, değil mi?

Besim bağırdı:

- Zaten zamanımızın en büyük tehlikesi de bu: İlmin çıldırması. Sıra ona geliyor. İşte, senin dediğin o yarım asırdan beri, akla yapılan hücumlar da bu tehlikeyi haber veriyor.

Besim'le beraber Mefharet ve Selmin de oturdu.

Bir konferans vermek istemeyen Samim sustu. Böyle bir bahiste, klâsik insan bilgilerinin donmuş alçısını kırmak zordu. Mevzuun karakteri, görünmezin tecrübesinden uzak kalanlara başkalarının müşahedelerini daima bir efsane

şüphesi vermeye mahkûm edecekti. Hiçbir meselede gülünç, ulvî ile bu kadar yanyana düşmez. Gerçeğin alışılmamış yeni nisbetleri komik bir mübalâğayı da aşar. Modern ilmin şüpheci ve kontrolcü zekâsı, inanmadıklarından evvel şimdiye kadar inandıklarından şüphe etseydi, yirmi senede bir bilgisinin prensiplerini altüst eden inkılâplar karşısında şaşırmazdı.

Ağabeysinin sustuğunu gören Besim, onu konuşturmak için başını salladı:

- Bütün bunlar farelerin intikamıdır. Lâboratuvarlarda katliama uğrayan kardeşlerinin öcünü almak için, ilim adamlarının odasında gizli sesler çıkarıyor, kapıları açıp kapıyorlar. İnsana ait meselelerin çoğunda bir kadın parmağı arandığı gibi, senin o supra-normal dediğin hâdiselerin çoğunda da bir fare parmağı aramalı.

Samim yine ağzını açmadı.

Besim'e doğru yan bakarken sağ gözünün kuyruğu uzayan ve sol kaşı yukarı kalkan Mefharet:

- Aman, dedi, sen bana söylesene, alaydan başka neyi seversin? Kocası ölmeden evvel, on gün evvel, Azize nasıl gördü rüyasında? Hasta değildi adam. Otomobilin rengine varıncaya kadar gördü rüyasında Azize; lâcivert araba. Sonra kalabalık meydan. Şoför sağ kalıyor, Hamdi Bey ölüyor. Aynen çıkmadı mı? Bu kadar şey tesadüf olur mu? Otomobil kazası tesadüf, lâcivert tesadüf, meydan tesadüf, kalabalık tesadüf, şoförün sağ kalması tesadüf, Hamdi Bey'in ölmesi tesadüf. Rüyada bu kadar tesadüf bir araya gelir mi?

Besim sordu:

- Peki, öyleyse her rüya niçin çıkmıyor?

Mefharet başını yukarı aldı, aradığı cevabı bulamayınca kızardı. Onun yerine Samim kardeşine sordu:

- Sen söyle: Neden her zaman zelzele olmuyor?

Besim ayağa kalktı ve kutudan bir sigara alıp yaktı:

- Gayet basit, dedi, kendine mahsus şartları var.

Samim sormaya devam etti:

- Bunun da kendine mahsus şartları niçin olmasın?

Oda kapısına doğru yürüyüp geriye dönen Besim'in gözleri, zihninde aradığı şeyi yerde bulacakmış gibi, önüne bakıyordu.

Samim'in karşısında durdu:

- Olabilir, dedi, fakat zelzele başka. Ondan şüphemiz yok. Olduğu zaman tam oluyor. Fakat her rüya çıkmıyor.

- Her zelzele tam olmuyor. Bazan da ancak sismografların kaydedeceği kadar hafif geçiyor. Hem bizim konuştuğumuz bu değil. Her şey olabilmek için, kendine mahsus şartlara muhtaç. Rüya "premonition[*]"ları da niçin böyle olmasın? Tecrübe iradesinden kaçan hâdiseleri inkâr etmek lâzım gelirse, lâboratuvarların emrinde olmayan bir çok tabiat ve cemiyet hâdiselerine de inanmayalım. Tarihe inanmayalım. Çünkü her hâdisesi ancak bir defa olmuştur ve ilmin arzusuyle tekrar edilemez. Premonition hâdiseleri ise bir değil, milyarlarca defa olmuştur. Sen geçen sene, hiç aklından geçirmediğin halde, Şinasi'den telgraf alacağını bir gece evvel rüyanda görmedin mi? Sonra Şinasi'ye sordun. Bir gece evvel sana telgraf çekmeyi o da hatırından geçirmiyormuş. Çünkü umum müdürün değiştiğini o da ertesi gün öğrenmiş.

Mefharet de ayağa kalktı ve iki kardeşinin arasına girerek bağırdı:

- Ayol, hangi birini sayayım? Ben Naciye'nin kocasiyle kavga edip Adana'dan İstanbul'a kaçtığını rüyamda görmedim mi? Hem de iki ay evvel gördüm. O zaman model karı koca idi onlar. Sonra Nazan'ın ölü çocuk doğuracağını, sonra...

Samim onun sözünü kesti:

- Pek çok. Yıllanmış münakaşalara dönmeyelim. Besim bu rüyaları da bize farelerin gördürdüğünü söyleyecek.

Besim tekrar kapıya doğru yürüdü, döndü, fakat olduğu yerde durdu:

- Farelerin bizden daha zeki olduklarını zannediyorum, dedi, karın doyurmaktan başka bir şey için zihin yormuyorlar. Bize rüya gördürmekle uğraşıp vakit kaybetmek istemezler. Kendi rüyalarıyle hayat arasındaki benzerliklere de boş yere mânâ vermezler. Meselâ, bu gece rüyasında şu bisküvilerden birini

yiyen fare, yarın hayaline kavuşursa, bunun arzu ile irade arasındaki normal münasebetten başka bir şey olmadığını hisseder ve bunun üzerinde düşünmeye lüzum görmez.

Besim hemen kapıdan çıkmak istediği halde, cesaretle yanaşamadığı bu mevzuda nüktesini zayıf hissettiği için, aradığı zafere doğru gitmek hayaliyle geriye dönüp oturdu.

Samim kardeşinin dünyadaki yeni fikir istikametlerinden uzak yaşadığı için, klâsik şöhretlere daha fazla inanacağını düşünerek Bergson'un meşhur misalini tekrarladı. Harpte bir Fransız subayının karısı, evde, kocasının cephede nasıl vurulduğunu sahnenin bir çok teferruatıyle birlikte görmüş. Sonra bu trajik hayal, noktası noktasına doğru çıkmış. Bir mecliste, kadının ağzından bu hikâyeyi dinleyen bir doktor şöyle demiş: "Bir hayal bize yakınlarımızdan birinin öldüğünü haber verirse bu ya doğru veya yanlıştır. Eğer doğru çıkarsa, burada bir tesadüf olup olmadığını anlamak için, buna benzer hâdiselerde doğrularla yanlışların sayılarını mukayese etmek lâzımdır." Aynı mecliste bulunup kadını dinleyen Bergson, eğer onun gördüğü hayal, gerçeğin tıpatıp aynı ise, tesadüfün burada hiçbir rolü olmayacağı mütalâasındadır. Ezberden bir harp sahnesinin tablosunu yapan ressamın, gerçek bir harp sahnesinde döğüşen askerlerin resimlerini ve tavırlarını tesadüf olarak aynen çizmesine imkân yoktur. Bu kadın da o ressamın durumundadır. Muhayyilesi bir tablo yapmaktadır. Eğer bu, harp sahnesinin aynı ise, mutlak olarak kabul etmek lâzımdır ki ya kadın o sahneyi evinde otururken görmüş veya gören bir şuurla temas halinde bulunmuştur. İstatistiğin burada ne işi var?

Besim'in dudağının ucunda şüphenin ince bir bükülüş haline geldiğini gören Samim daha yeni misalleri hatırlattı:

- Londra'daki "Ruhî Araştırmalar Cemiyeti"nin İkinci Dünya Harbi'ndeki müşahedelerinden birini anlatayım sana. Biliyorsun ki, 1942 Haziranında, Rommel orduları İskenderiye'ye 100 kilometre yaklaşmışlardı. Tariflere dikkat et. İngilizlere takviye kıtaları geliyordu. 1 Temmuz 1942'de El Alâmeyn savaşları başladı. Ağustosta General Montgomery

8'inci ordunun başına getirilmişti. Ekimde büyük İngiliz taarruzu başladı. Kasımdan sonra Rommel orduları darmadağınık bir halde rıcate mecbur olmuşlardı ve bu bozgun onların Afrika'dan tamamıyle atılmalarıyle neticelendi. Bu ricatten aylarca evvel, yani 30 Haziran 1942'de, İngiliz âlimi Drayton Thomas, medyum Osborne Leonard vasıtasıyle babasının ruhundan 28 ve 29 Ekim günlerinde ricatin başlayacağını haber alıyor. Düşün ki tecrübenin yapıldığı tarihlerde henüz 8'inci İngiliz ordusundan eser yoktur ve askerî şefler bile taarruzun hangi gün başlayacağını bilmiyorlardı!

Besim gittikçe zayıflayan itirazlarından vazgeçmedi ve münakaşa uzadı. Samim fonografın (gramofonun) ilk icat edildiği devirde bunu gören bir doktorun gözlerine bile inanmadığını ve yanındaki adamın karnından konuştuğunu iddiaya kadar vardığını hatırlatarak:

- İşte sen bu doktorsun, dedi.

Besim bağırdı:

- Hah! Bence bir karın gurultusu yüz felsefe dersinden daha büyük bir hakikattir.

Ve bu esprisinin himayesinde odadan çıkarken, içeriye Hasibe girdi ve telâşlı bir sesle, Samim'e haber verdi:

- Sizi acele, çok acele telefondan istiyorlar.

Samim koştu.

Besim salonda kaldı. Mefharet'in gözlerindeki hummalı tecessüs ve endişe, bir müddet Samim'in peşine düştükten sonra, kardeşine çevrildi:

- Boşuna inat ediyorsun Besim. Var bir şey, var, ben de her zaman içimde hissediyorum.

Besim'in çekingen bakışları, uzaktan, bisküvi tabağı üzerinde küçük bir tereddütle çırpındıktan sonra Mefharet'in gözleriyle karşılaştı.

- Ne hissediyorsun yahu, abla, senin hissettiklerin hakikat olsaydı, bu ev felâketten felâkete düşerdi. Aydın çoktan sizlere ömürdü.

Mefharet yine kızardı, cevap bulamadı ve ancak:

- O başka... O başka... diyebildi.

Samim'i arayan gözleri salonun kapısında idi. Selmin de merak içinde, ayağa kalktı ve mırıldandı:

- Ne var acaba?

Üçü de kapıya bakıyordu. Besim omuzlarını kaldırıp indirdi:

- Necile'dir, dedi, yine bir karakoncolos hikâyesi anlatmıştır.

Fakat birdenbire başı dikildi ve boynu sertleşti. İçeriye giren Samim'in yüzünde bir felâket haberi vardı.

Mefharet ağabeyisine doğru koştu:

- Ne oldu, ne var?

Samim önüne baktı ve mırıldandı:

- Felâket!

Kendiliğinden Selmin'e doğru giden gözlerini boşluğa doğru kaydırarak devam etti:

- Necile haber veriyor. Meral intihar etmiş. Hem de kendi kendini yakarak. Eteğini tutuşturmuş ve cayır cayır yanmış. İmdad-ı sıhhî* ile hastaneye taşımışlar. Fakat...

Mefharet iki avucunu da yanaklarına yapıştırarak bağırdı:

- Kendi kendini mi yakmış? Ay çıldıracağım. Meral! Yakmış mı? Aklım duracak. Nasıl şey bu?

- Evet. Bir kâğıt bırakmış. Ben de intiharın tarzını anlamıyorum. Ellerim buz kesildi. Hemen gideceğiz. Alâaddin'e telefon ettim, şimdi otomobilini getirecek. Sen kal burada Besim'le, abla. Selmin Ferhad'a gitsin. Ben de Necile'ye gideceğim. Telefonda kadının sesini beğenmedim. Yalvardı hemen ona gideyim diye.

Bir müddet hiç birisi kımıldamadı ve çıt çıkmadı. Sonra bir hıçkırık duyuldu. Selmin bir koltuğa çökmüş, boğulurcasına ağlıyordu. Peşinden Mefharet.

Samim yaşaran gözleriyle kardeşine baktı.

Besim de önüne bakıyor ve başını sallıyordu:

- Dehşet!

Samim akşamdan beri içini dolduran facia hissini düşündü. Fakat sustu. Ağzından bir tek hecelik ses çıkabileceğinden

emin değildi. Boğazı kuruyordu. Kapının aralığında duran Hasibe'den su istedi.

Selmin odada olanlardan ziyade boşluğa hitap ediyormuş gibi, yaşlı gözlerini belirsiz bir istikamete çevirerek sordu:

- İnsan... İnsan nasıl yakar kendisini? Hele Meral! İçim çekiliyor. Gözlerimin önüne getirdikçe tüylerim ürperiyor. Ölmüş müdür acaba? Ne dedi annesi?

Samim daha fazla titrememek için dişlerini sıkıyor ve Hasibe'yi bekliyordu. Kapıya bakarak ezik bir sesle cevap verdi:

- Bilmem. Belki de., yaşıyor. Fakat....

Hemen hizmetçinin getirdiği bardağa titreyen elini uzattı. Besim kıza doğru iki ağır adım attı:

- Ölmemiştir, dedi, böyle tamamiyle yandıktan sonra iki üç gün yaşayanlar bile var. Sen hatırlamazsın. Annen bilir. Bizim bir...

Mefharet bağırdı:

- Ben de şimdi onu hatırladım. Nazmiye. Nazmiye... Hüsnü Beylerin beslemesi... Mutfak kapısının önünde, bahçede, mangal yakarken etekleri tutuşmuş, bağırmaya başlamış. Hanife Hanım görmüş pencereden. Aşağıya ininceye kadar kız yanıp kül olacak: "Koş Nazmiye, kendini havuza at!" demiş. Kız evvelâ alevleri elleriyle söndürmeye çalışmış. Bakmış ki olmayacak. Haykıra haykıra havuza koşmuş. Çok fena bu. Rüzgârda bütün iç çamaşırları da saçları da tutuşmuş. Bütün bunları görürmüş pencereden Hanife Hanım. Kadıncağızın diline bir ağırlık geldiydi. Nazmiye gidip kendini havuza atmış ama fayda etmedi. Bir gün mü, iki gün mü ne yaşadı. Sonra öldü.

Mefharet ellerini saçlarına daldırarak bağırdı:

- Aman! Aman! Aman! Allah vermesin! En korktuğum şey! Hemen ölse daha iyi. Bence ölmüştür.

Besim'e döndü:

- Nâsır'ın karısını hatırlıyor musun? O da böyle, eteğine bir kibrit çakarak intihar ettiydi. Fakat onun aklından zoru vardı. Her tarafı tutuştu böyle. Hemen düşüp ölmüş.

Samim konuşulanları dinlemiyor, sofaya gidip geliyordu. Bir aralık ortadan kayboldu. Gözleriyle onu arayan Mefharet, kızına bakarak:

- Çok fena oldu ağabeyim, dedi, Selmin! Sen onun yanından ayrılma hiç.

- Olmaz ki, Arnavutköyü'ne gidecek o.

- Ayrılma ayrılma!...

Hasibe içeriye girdi ve otomobilin geldiğini haber verdi. Hep birden sokak kapısına gittiler. Hasibe Selmin'in pardesüsüne koşturdu.

Direksiyonda şoför, yanında da Alâaddin bey vardı. Hemen pencereye yaklaşan Mefharet:

- Ne iyi! dedi, siz de mi gidiyorsunuz beraber?

Alâaddin yere indi ve kadının elini öptü.

- Beynimden vurulmuşa döndüm, dedi, Nail benim mektep arkadaşımdır. Meral elimde büyüdü. Müthiş bir felâket!

Mefharet arabanın köşesine büzülen Samim'e bakarak Alâaddin'e yalvardı:

- Kuzum, ağabeyimi yalnız bırakmayınız, yanında oturunuz.

Ağabeysine dönerek bağırdı:

- Bana telefon etmeyi unutma. Meraktan uyuyamam sabaha kadar.

Otomobil hareket etti.

Selmin'le Samim'in ortasına oturan Alâaddin ikisine birden sordu:

- Ne var? Nasıl olmuş bu felâket? Böyle korkunç intihar olur mu? Sebebi nedir?

Samim cevap vermedi.

Selmin de köşeye gömülmüş, yaşarmaya devam eden gözlerini kurulayarak, Meral'e ait hatıraların titrek ve devamlı sahneleri zihninde birbirine karışırken cevap verdi:

- Biz de bilmiyoruz. Öğreneceğiz.

Samim'in dişleri birbirine o kadar geçmişti ki, çenesinde hafif bir ağrı vardı. Boğazı kuruyordu. Bir sigara içmek istedi, fakat yaşamaktan utanmaya benzer bir his beyninin hareket merkezlerini uyuşturmuş gibi, onda kımıldama iradesi

bırakmıyordu. Gözlerini kapadı. Mera'li intihara sürükleyen his kıyametinin içine dalmak isteyen muhayyilesinin ilk tasavvur anında, birdenbire o hayallerini silen alevler ortasında, onun çocukluğundan vücudunun kömür kesildiği saniyeye kadar, hangi münasebetle zihninin sahnesine fırladığını anlamadığı süratli, kısa, bazan çok silik, bazan da şuuru kamaştıracak kadar parlak hatıraların kuşattığı bayıltıcı bir kederin derinliğine iniyordu. "Evet, dostlarım, benimle beraber diyonizosvari bir hayata ve trajedinin doğumuna inanınız." Niçin? Nasıl? "Başınıza sarmaşıklardan bir taç oturtunuz, elinize Bachus'ün değneğini alınız, kaplanla panterin..." Niçin fakat? Anlamıyorum. "Trajik insanlar olmak cesaretini taşıyınız, çünkü böyle kurtulacaksınız." Neron gibi mi? Gözümün içini dolduran alevler önünde? Felsefenin hayalleri gerçeğin şu dehşet anı karşısında ne kadar sefil! Çok uzaklarda onun adı ile başlayan bir ses geliyordu: Samim... Ve otomobilin gürültüsü içinde kayboluyordu. Samim kulak verdi. Gözlerini açmıyordu. Kim onu çağıran? Meral'de bu trajik irade! Ne inanılmaz ve korkunç sürpriz! Bu müthiş kudreti ruhunun hangi tabakasında giz...

- Samim, yahu, sana soruyorum.

Ses şimdi kulağının dibinde. Alâaddin soruyor:

- İşitmiyor musun? İntihar ettiği muhakkak mı?

Samim birdenbire gözlerini açtı.

- Evet, dedi, herhalde. Bir kâğıt bırakmış. Annesi okutmuş, telefonda, yazmış. Bir satır. Hatırlayamam şimdi. İki defa okuttum ben de Necile'ye. "Çirkinleşen bir dünyada..." Hayır, dur, hatırlayacağım. "İntihar ediyorum" diye başlıyor. "Derin bir nefretin çirkinleştirdiği..." Hayır. Öyle değil. "Derin..." Derin yok. Dur. "Kendimden" yahut "Kendi kendimden nefretimin çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım." Evet, böyle bir şey. İntihar muhakkak, fakat benzemiyor da hiç.

Alâaddin bir sır düğümünü tırnaklamak istediği hissini veren bir tecessüsün her heceye verdiği ayrı bir tonla mırıldandı:

- Yal...nı...zım.

Samim birdenbire doğruldu ve deminden beri içine biraz daha fazla gömüldüğü silik hâtıraların ve mahreksiz[*] fikirlerin mezarından dışarı uğradı:

- Tamam, dedi, Alâaddin, sen hukukçusun, fakat sertleşmiş zihin şemaları içinde rahat etmeyen ve daha geniş kımıldama sahaları isteyen bir ruhun vardır. Kelimenin üstüne bastın: Yalnızım, yalnızız. Bak, bu infirat[*] romantizmi, anladın mı? Geçen asrın şairlerini isyan ettiren bu infirat romantizmi, daha önceki asrın insan haklarına temel yaptığı bir infıratedeolojisine karşıdır. Bu, işte, yakıcı ve boğucu yalnızlık korkusu, bu müthiş fobi, ferdiyetler nizamı üstüne kurulmağa doğru hergün biraz daha fazla giden yeni nizamların Ben'ler arasındaki mesafeleri açarak ruhların birbirlerine intikallerini ve kaynaşmalarını mümkün kılan polipsişik bir havadan onları mahrum etmesidir. Yani, bak, büyük kalabalıkların ortasında, insan denilen sosyal mahlûk kendi., kendi iç dünyasının mahbusu halinde, şifasız bir yalnızlığa mahkûm. Anlatabiliyor muyum? Bu., bu egosantrik[*] insan telâkkisi, bütün aşkları anlaşmazlığa düşüren ve kine çeviren ters bir disiplin doğurmuştur. Yalnızım, evet, herkes yalnızdır, yalnızız. Bunun geçen asırdaki edebiyatı çok zengin. Hattâ unutulmuş bir temdir, artık. Fakat unutulması halledildiğini göstermez. Bütün ihtilâflarımızda yalnızlıklarımız çarpışıyor. Hattâ kendi kendimizle mücadelelerimizde bile kendilerimiz -Çünkü bak, "kendi" var içimizde- birbirine karşı yalnızdır.

Alâaddin elini Samim'in dizine hafifçe dokundurarak:

- Müsaade et, dedi, ben daha konkre düşünmek istiyorum. Niçin intihar etmiş? Yalnız olduğu için mi? Sence hepimiz yalnızız, fakat hepimiz intihar etmiyoruz.

Samim hemen cevap verdi:

- Bir kâğıt bırakmış. "Kendi kendimden nefretimin çirkinleştirdiği..." Ha... Evet... Bir kelime daha var, şimdi hatırladım: "Kendi kendimden nefretimin çerçevelediği ve çirkinleştirdiği bir dünyada yalnızım." Bu cümle her şeyi söylüyor. Şaşıyorum. Meral'in kendi kendisini bu kadar kısa

bir ibare içine sığdırabilmesindeki başarıya hayret ediyorum. “Kendi kendimden nefretimin...” Bak, burada da iki “kendi” var. İnsanın benliğindeki bu ikilik en az yarım asırdan beri malûmdur. Birine “sosyal ben”, hattâ “resmî ben”, ötekine “asıl ben”, “temel ben” dendiği olmuştur. Daha bir çok Ben’ler düşünülebilir. Fakat kökleri iki tanedir. Ancak bunların şuur mekanizmasındaki yerleri ve fonksiyonları karanlıktır. Bir “gayrişuur” veya onun tam anlamdaşı olmayarak bir "şuuraltı” tasavvur edilir. Bence, bunun belirtilerine göre, üç tabakası vardır. Biri ruhîdir ve hâtıraları saklar. İkincisi vücuda bağlı, somatiktir,[*] içgüdüleri ve refleksleri taşır. Üçüncüsü atavik[*] veya genetiktir, atalardan intikal eden, kromozomların beden ve ruh üzerine gizli tesirlerini taşır. Fakat bu üç tabakadan hiç birine sosyal benimizi yerleştiremeyiz. Yung’un “kollektif şuursuzluk” dediği arşetipler ambarı yersiz kalmaktadır. Sayısız belirtilerine göre bir de “şuurüstü”, tâbir caizse bir “hyperconscience”[*] tasavvur etmek de lâzımdır. Bundan da üç tabaka görünüyor. Biri sosyaldir, bizi cemiyetin polipsişik yapısına bağlar ve sosyal benimizi vücuda getirir. İkincisi daha yüksek bir derecedir. Parapsişik[*] diyebileceğimiz bu tabakada, zamanı ve mekânı aşan bu daha yüksek şuursuzluk hali, geleceği ve uzağı görmek hassalarının mihrakıdır[*]: Önseziler, telepatiler, metagnomiler, kehanet ve kerametler bu tabakaya girer. Dördüncü buut ve altıncı duyu nazariyelerinin burada kendilerine mesnet aradıklarını görürüz. Nihayet üçüncü ve en yüksek tabaka mistiktir. İnsanın ruhunu Allah’la temasa getirir. Meral’in kendi kendinden nefreti, bu “şuurüstü”nün sosyal tabakasıyle “şuuraltı”nın somatik tabakası arasında bir mücadelenin işaretidir. Yani klasik ifadesiyle ahlâk ve beden arasında bir çatışma.

Samim’le beraber Alâaddin de sustu ve biraz sonra:

- Peki, dedi, bu “sosyal ben” nasıl yalnız kalıyor? Mademki sosyaldir?

- İşte, insanın bütün dramı buradadır. Çünkü onun bu yüksek şuur tabakaları somatik yapısının tesirlerinden kurtulacak kadar gelişmemiştir. "Sosyal ben", ötekinin, yani biyolojik ben'in emri altındadır. Tamamiyle kendi kendisi, yani sosyal olamadığı için yalnızdır, köleliğinden iğrenir. Meral'in nefreti budur. İnsanı intihara veya haberi olmadan bir çok hastalıklara hazırlayan günah kompleksi böyle bir iç mücadelenin düğümüdür. Eğer Meral kendini öldürmek istemeseydi, bir ay veya on beş sene sonra hastalanabilirdi. Nevrasteni,[*] verem, safra kesesi iltihabı veya kanser, ne olursa olsun, bu hastalığın kökü şuuraltında saklanan günah kompleksi olacaktı.

Alâaddin mırıldandı:

- Nerelere kadar gidiyorsun!

Samim yorgun bir sesle cevap verdi:

- Basit bir dünyada değiliz.

Biraz düşündükten sonra ilâve etti:

- Ben sana acele ve üstünkörü anlattım. Bir kitap yazmağa hazırlanıyorum.

- Simerya mı?

- Simerya veya Simeranya. Adının ehemmiyeti yok. Anlatmıştım sana biraz. Yüz elli yıl sonraki dünyayı tasavvur ediyorum. Tam sırası. Önsözü bir iki güne kadar yazmaya başlayacağım. Bahtsız insan hesabına başka hiçbir şey beni avutamaz.

Selmin Alâaddin'e Meral'in, dadısıyle annesinin felâketten evvel başına gelenleri ve Samim'in duyduğu yanık kokusunu anlattı:

- Neler söylüyorsunuz? Dedi, Alâaddin.

Ve vücudunu öne doğru aldı, ellerini birbirine kenetleyerek başını öne sarkıttı, sonra ağır ağır arkasına yaslandı:

- Garip... dedi, küçük bir şey amma, şimdi hatırladım, benim de başıma geldi geçen hafta. Evde, yazı masama doğru yürüyordum, tam kenarında, yerde, seccadenin üstünde yusyuvarlak, büyük bir mürekkep lekesi görür gibi oldum.

Hemen eğildim, baktım ki bir şey yok. Biraz hayret ettim, geçti. Ertesi sabah, aynı yerde, aynı mürekkep lekesi. Eğilip baktım, bu sefer doğru. Kedi -kedi olacakmasanın üstünden şişeyi yere devirmiş, buna benzer şeyler çok olur bende. Ne diyeceğiz şimdi buna? Yüksek bir şuur veya şuursuzluk sergisi mi?

- Eski mefhumlarımız içinde bu şuurüstü hallerimize en uygun ismi bulmak zordur: “Superconscience”[*] tarzında yeniden yapabileceğimiz terimlerle idare ederiz. İleride bu yeni psikolojinin zengin ve bambaşka bir terminolojisi[*] olacaktır. Şimdilik en mühim noktayı unutmadan söylemek isterim: Bizim ebedî kalmaya namzet tarafımız, herkese, her şeye, her zamana, her mekâna şâmil[*] ve Allah’a bağlı olan bu “şuurüstü” ruh bölgemizdir. Onu geliştirdiğimiz nisbette yalnızlık dramımızdan kurtuluruz. Her şeyle, herkesle, her zaman ve her mekânla, nihayet Allah’la beraber -bir seviyede değil, birlikte- oluruz. Goethe (Faust) ne diyor? “Sen bir parça olduğunu söylüyorsun, oysa ki işte, karşımda tastamamsın!” Yeni ilim müşahedeleri, amipten insana kadar, sinir sistemlerinin dışında fertleri birbirine ve eşyaya bağlayan sımsıkı, mahiyetleri henüz bilinmeyen gizli bağlar olduğunu gösteriyor. Simeranya’da insanın ruhu, bugün sanıldığı gibi bir “iç dünya” değildir; havayı dolduran ve gizliliği kalmayan bir mânâ kesafetinin fertler tarafından massedilişi ve bütün varlıkların birinden ötekine intikali hadisesidir. Orada insan devamlı bir mânâ atmosferi içinde yaşar. Sanki her an bizi her şeye bağlayan sessiz bir musikinin ritmi içindeyiz. Bütün zıdlıklarımızı tasfiye eden bir ahenk. Şimdi sana izah değil, sadece biraz olsun sezdirebilmek için ancak bu kadarını söyleyebiliyorum.

Alâaddin gözlerini yarı kapayarak:

- Anlar gibi oluyorum, dedi, ve beni sarıyor.

Epeyce sustuktan sonra, Nail Bey’in hastalığından ve bu felâketin ona yapabileceği ağır tesirlerden bahsettiler. Selmin hiç konuşmadı.

Otomobil apartmanın önüne geldiği zaman üçü de indi. Pencerelere baktılar. Salonda ışık vardı.

Samim içini çekti:

- Ben gelemeyeceğim, dedi.

Selmin onlara arkasını döndü ve elinden ayırmadığı mendille gözlerini kuruladı.

Alâaddin sordu:

- Niçin?

Samim alçak sesle:

- Arnavutköyü'ne gideceğim, dedi, dönüşte sizi, uğrar, alırım. Yahut da arabayı yollarım. Bir saatten fazla sürmez. Orada da annesi müthiş buhranlar geçiriyor. Burada Selmin Ferhad'ı benden iyi teselli eder. Sen de varsın.

Samim otomobile girdi ve eski yerine oturdu.

Araba hareket ederken gözlerini kapadı.

Sanki hafızası patlamıştı. Hâtıralar fışkırıyordu. Onların akışına teslim oldu. Hiç biri yaşanırken şimdiki kadar tesirli olmayan eski hayat anlarının bu dirilişinde hayatın kendisinden fazla bir canlılık vardı.

Neden Meral, intihar çeşitleri arasında en korkuncunu ve onu öldürmeden bütün ömrü boyunca sakat ve çirkin bırakabilecek olanını seçmişti? Telefonda Necile "Vücudu tepeden tırnağa kadar simsiyah olmuş" diyordu. Yokluğa doğru kendini fırlatıp atmanın bu şiddeti, Mera'lin hiçbir zaman büyük bir ihtiras derecesine varmayan çukura kaçmış ve ürkek hislerinin sakin tabiatına yakışmıyordu. Belki intihar değil, kaza. Fakat nasıl? Kâğıdı yazdıktan sonra tereddüt mü etti? Belki vazgeçti ve sigarasını yakarken titreyen elindeki kibritin alevi pijamasının yakasını tutuşturdu. Yahut buna benzer bir şey.

Samim daha fazla düşünemedi. Bir sigara yaktı ve Arnavutköyü'ne kadar köşesinde kımıldamadı.

BAHÇE kapısının önünde indi, yüzünü demir parmaklığa yaklaştırdı ve içeriye baktı. Çam ağaçlarının arkasında kalan evin sol tarafında karanlık iki pencereden başka bir şey görünmüyordu. Gök hafif bulutlu, hava kuru ve rüzgârsızdı.

Bahçeye girdi. Ayaklarının altında ezilen kuru yaprakların çıtırtısından başka ses duymuyordu. Hızlı yürümek istediği halde, bir hâtıra hücumuna uğramanın korkusu içinde, gevşek adımlar atıyordu. Sağ taraftaki harap kameriyenin önüne gelince, onun eski, çok eski heyecan günlerine ait hayaller saklayan karanlığa, bir hâtıra kuyusuna düşmemek için gözlerini kaçırdı ve bu sefer hızla yürüdü. Fakat Meral'in sesinden kurtulamadı. Şurada, şu çimlerin üstünde, önünde küçük bebek arabasıyle duran ve pencerelere bakıp "Rina... Rina..." diye bağırarak dadısını çağıran beş yaşındaki Mera'lin sesi.

Ürperdi. Evin önüne gelince başını kaldırdı. Bütün pencereler karanlıktı. Necile yatak odasında olacaktı. Çeyrek asır evvel de, bazan gece yarısından sonra buraya gelirdi. Pencerelere bakardı. Aydınlık göremeyince binanın arka tarafına yürürdü. Başını yukarı kaldırır, Necile'nin yattığı odadan çam dallarına vuran ışığı arardı.

Bahçe yine bu bahçe, ev yine bu evdi. Sanki aradan bir saniye geçmemişti.

Kapıya baktı. Yarı aralıktı. Niçin? Yaklaştı. Korkuya benzer küçük bir tereddüt. Niçin? Kanadı itti, içeriye girdi, alt kat sofaya giden dar ve uzun koridorda, pardesüsünü ve şapkasını çıkarmadan yürüdü. Ara kapı da açıktı ve sofada ışık vardı. Renginaz'ın oda kapısı da açıktı. İçeriden aydınlık geliyordu.

Samim bir kaç adım attıktan sonra seslendi:

- Renginaz! Renginaz!

Cevap alamayınca kapının önüne geldi ve tekrarladı:

- Renginaz!

Başını uzattı. Odada kimse yoktu. İçeriye girdi. Renginaz'ın karyolası boştu. Yorganının ucu yere değecek kadar sarkmıştı.

Samim ortadaki yuvarlak masaya yaklaştı.

Biraz ileride, elbise dolabının kapağı ardına kadar açıktı. Yerde kırmızı bir ceket, siyah bir eteklik ve yüzüstü dönmüş bir terlik vardı. Her tarafa bir göz attıktan sonra dışarıya çıkan Samim, Renginaz gibi tertipli bir kızın odasında bu karışıklığın büyük bir telâş ifade ettiğini düşündü. Necile'nin ilk telefonunda haber verdiği buhranların elbise dolabıyle alâkası olamazdı. Bahçe kapısı da yarı aralık bırakıldığı için, Renginaz'ın bu dolaptan acele bir manto alıp giyerek dışarı fırladığı anlaşılıyordu.

Samim merdiveni süratle çıktı. Birinci katın sofasında da ışık yanıyordu. Bütün kapılar kapalıydı. Samim kulak verdi. Yakınlarda uzun fasılalarla damlayan bir su şırıltısından başka bir şey duymuyordu. Yukarı katın merdivenini çıkarken sahanlıkta durdu ve bağırdı:

- Necile! Necile!

Cevap alamadı. Kalbi çarpıyordu. Son basamakları ağır ağır çıktı. Üst kat sofada da ışık yanıyor. Necile'nin, kapısı açık duran yatak odasından da aydınlık geliyordu.

Samim koştu. Odaya baktı. Orada da kimseler yoktu. Geriye döndü, merdiven başına gelerek daha yüksek sesle bağırdı:

- Necile! Renginaz! Necile!

Cevap alamadı. Beklemekten başka ne yapabilirdi? ı-kisi de pürtelâş, sokağa fırlamış olacaklar. Elektrikleri ve kapıları açık bıraktıklarına göre kısa bir zamanda dönecekler. Belki bir komşuya gittiler. Dayanılmaz bir hale gelen buhran anlarında yalnız kalmamak için. Yahut en yakın doktora.

Beklemek lâzım.

Samim Necile'nin yatak odasına doğru ağır ağır yürüdü. Bu köşke her gelişinde aşağıdaki salona alındığı için, yirmi iki seneden beri bu odaya ilk defa girecekti.

Girdi.

Bir adım attı ve durdu.

Eşyanın yerleri hiç değişmemişti. Karyola yine sağ tarafta. Yastık öne doğru kaymış. Yorgan, biraz evvel altında yatan vücudun buhranlı çırpınışlarının sırrını ilk bakışta ifşa edecek kadar buruşuk. Gardrobun kapısı kapalı. Yerde ve karyolanın

altında terlikler yok. Necile sokağa çıkmışsa, iskarpinlerini bu odada giymedi mi? Samim, onun ayaklarına verdiği ehemmiyeti bildiği için, en telâşlı anında bile terlikle sokağa uğramıyacağından emindi.

Geniş kanapenin üstündeki battaniye, orada -herhalde Renginaz olacak- birinin uzandığını gösteriyor. Odada hiçbir karışıklık yok.

Samim bir koltuğa oturdu ve sigarasını yaktı.

Nasıl, bu kadın, nasıl, yirmi... Evet, yirmi altı sene evvel, bir gün, ikisi beraber, Hollandalı kocası öldüğü için memleketine giden Viyanalı bir kadının apartmanında mezattan satın aldıkları bu yatak odası takımının gençliğini, kendi vücudundan esirgemediği bir titizlikle nasıl muhafaza edebilmişti? Her şey pırıl pırıl. Ve yine odanın havasında o koku: Lâvanta çiçeği ile zencefil arasında, uçuk ve keskin, bir anda his köklerini saran ve içinde çıplak bir bakirenin uzun gövdeli ağaçlara tırmandığı vahşi bir ormanda sıcak bir yaz gecesi hayali uyandıran bu gurbet ve şehvet kokusu. Nereden sızıyordu bu? Necile'nin teninden mi? Vücudu da biraz böyle kokardı onun. Samim hep sorardı ve birbirine benzemeyen bu kokudan daha anlaşılmaz cevaplar alırdı.

Çeşitli hâtıralara bağlı, fakat birbirleriyle ilişiği olmayan hayal unsurları teker teker ve yüksek bir yerden uçarak düşen kâğıtların üzerindeki resimlerden alınan intibalar kadar silik, yarım bir süratle zihninde belirip kayboluyordu. Tuvalet masasının önünde, nefesini kesecek bir dikkatle dudağını boyayan Necile'nin aynanın içinden ona bir an şuh, süzgün ve şeytanî bir yan gözle bakışı; gardrobun önünde parmaklarının ucuyle alt dudağını hafifçe tutarak elbise beğenmek için geçirdiği bir tereddüt anı; ayakta, bir yumruğunu avucunun içine alarak ve dirseklerini vücuduna yapıştırarak, başı önde, bir çare araştırması; şu koltukta çırılçıplak ve ayak ayak üstüne atarak oturup sigara içişleri (bütün vücudunda, bilhassa dizlerinde ayaklarının baş parmağına kadar çizgilerindeki zarafet); şurada bir kahkaha; yatağının yanında bir kıvrılış; pencerenin önünde gevşek ve dalgın bir duruş; o zamanki ipek

çorapların üzerindeki bagetin[*] mânâsı için aralarında geçen ve saatler süren garip bir münakaşa; yataktan atlarken kalçasının bir parlayışı; şu kanepede yan yana oturup birbirlerine yaslanarak kitap okudukları anlar...

Samim içini çekti, doğruldu ve saatine baktı. Üçü üç geçiyordu. Sigarasını tablaya bastırdı ve ayağa kalktı. Nerede bunlar? Gelmeyecekler mi? Kapıya doğru gevşek bir iki adım attı. Evin başka odasında olmasınlar? Belki aşağıda telefonun bulunduğu arka odada oturuyorlar. Kapılar kapalı olduğu için onun sesini duymadılar belki. Fakat bahçe kapısı niçin açık? Belki unutulmuş.

Samim evi dolaşmaya karar vererek sofaya çıktı. Bu katta Necile'nin yatak odasından başka aranacak yer olmadığı için hemen merdivene doğru yürüdükten sonra durdu, başını kaldırarak etrafı dinledi. Sessizlik tamdı. Merdiveni ağır ağır indi. Kalbinin çarpıntısı biraz hafifleyerek devam ediyordu. Alt kat sofada da biraz durdu. Yine uzun fasılalarla damlayan su, derin sessizliği yumuşak ve tutuk bir çınlayışla deliyor, bu gece trajik bir süratle koşan hâdiselerin ritmine aykırı bir temkin, ağırlık ve sükûn hissi veriyordu. Samim bu sesi uzun bir an dinledi ve sevdi. Beyazları parlayan kapılara bakarak hangi odaya gideceğini düşündü. Hatırladı. Küçük salona, telefonun bulunduğu oturma odasına.

Yürüdü, kapının topuzunu çevirdi, kanadı araladı, içerinin aydınlık olduğunu görür görmez, girdi ve şaşırdı. Etajerlerin yanındaki koltukta Necile oturuyordu. Arkası kapıya dönüktü. Koltuk yüksek olduğu için kadının yalnız bacakları görünüyordu. Samim ona doğru bir adım attı ve seslendi.

- Necile!

Hiçbir hareket göremeyince, koştu.

Necile'nin başı arkaya dayalı idi ve sağa doğru kaymıştı. Gözleri önüne bakıyormuş gibi yarı kapalıydı. Gözbebekleri görünmüyordu. Bir eli karnının üstünde gevşemiş bir yumruk halinde duruyor, bir kolu dışarda sarkıyordu. Yerde cildinden fırlamış, sahifeleri açık bir telefon rehberi vardı.

Samim eğildi ve elini Necile'nin göğsüne koydu. Teni soğuk değildi, fakat kalbi çarpmıyordu. Bir eliyle de nabzına baktı. Hiçbir hayat emaresi göremeyince, kadının çenesini hafifçe tuttu ve başını sola doğru çekip bıraktı. Galiba. Fakat? Hayır, başın bu mukavemetsiz ve gevşek sallanışı, bu uçuk renk, bu., bu…

Samim birdenbire doğruldu. Titriyordu. Yere basmanın emniyetini kaybettiren bir boşluk hissi içinde etajere dayandı. Muhakkak, muhakkak. Yok artık. Necile de yok artık. Telefon etmeye hazırlanırken ve rehberde bir numara ararken, birdenbire gitmiş. Zaten kalbinden bir şikâyeti vardı son senelerde. Belki bayılmış… Bayılmış olamaz mı? Başını aşağı almak lâzım. Titremesi gittikçe artan Samim cesaret edemedi. Hemen doktora telefon. Kime? Arnavutköyü'nde hiçbir doktor ismi hatırlamıyor. Eskiden… Dur… Eskiden, şuralarda bir Rum doktoru vardı. İhtiyar değildi. Orta yaşlı. Belki sağdır. Fakat adı? Adı… Ko… Komnino… Komninos gibi bir şey.

Samim hemen rehberi yerden aldı ve ismi aradı. Yanılmamış.

Etajerin üstündeki telefona yaklaştı, numarayı çevirdi ve bekledi. Gözleri Necile'de idi. Ölümünde bile zarif. Bu ne harikulâde kimono! Mavi sire. Terlikler de aynı renk. Telefon cevap vermiyor. Uykudadırlar. Biraz daha beklemeli. Yaka ve kollar, tekmil krem renginde "incruste"[*] dantel. Benim için mi giydi bunu? Hayır, daima böyle idi o.

- Alo!… Doktorun evi mi? Tamam. Çok acele, çok, Lütfen uyandırır mısınız? Nafiz Paşa'nın köşkü burası. Kızı Necile Hanım. Çok fena hasta. Çabuk lütfen…

Samim gözlerini Necile'den ayırmadan bekledi. İnanmıyordu onun öldüğüne. Yüzü ne kadar gençleşmiş. Hele bu istikametten bakılınca ne kadar benziyor Meral'e.

Samim'in gözleri kararır gibi oldu. Kalbinde durur gibi bir hal. Sonra bir çarpıntı.

- Alo!… Siz misiniz doktor? Necile Hanım'dan telefon ediyorum. Necile. Çabuk koşunuz. Giyinmeden de

gelebilirsiniz. Çok fena Necile Hanım. Nefes almıyor. Ha! Biliyorsunuz. Nasıl? Peki... Rica ederim... Çabuk.

Samim telefonu kapadı. Necile'nin karşısında gerisin geriye gitti, bir sandalyeye ilişti.

Ömründe ikinci defa koltukta oturan bir ölü görüyordu. Birincisi, harpten evvel Perapalas'ın cadde üstündeki salonunda, sivri beyaz sakallı bir ihtiyardı. Başı biraz öne düşüktü. Elinde bir puro. Yarım saat öyle kalmış ve kimse farkına varmamıştı. Ah Necile, uyansan da kalkıp bir aynaya baksan... Ne kadar güzelsin. Ölümün sana, hele benim karşımda, bu gençliği vereceğini bilseydin, Meral'den evvel intihar ederdin.

Samim ona dikkatle baktı. Saçları başının üstünde toplu idi. Fakat bir çırpınma anında, buklelerinden bir kaçı ensesine ve omuzlarına doğru sarkmış, küçük İncili tarağı yere düşmek üzereyken, onlardan birine takılı kalmıştı. Koltuğun ön tarafına doğru, yine ilişir gibi oturduğu için, hafif duruyordu. Yine ayak ayak üstüne atmıştı. Çizgilerinde gözleri bir rüya belirsizliğine götüren zarif bir., bir uçukluk vardı ve mavi sire terliğinin içinde, havada duran ayağı bir nilüfer gibi duru beyaz, topuğu gergin, pürüzsüz ve hâlâ biraz pembe idi. Ne garip, ne garip! Bu kadın ölümünden ziyade zarafetiyle hayret veriyor, çizgileriyle düşündürüyor, duruşiyle hâlâ insanı kendisine çekiyordu. Samim'de onu kucaklamak arzusu, ölümün ters istikametinde, en son hayale doğru alabildiğine gitmeye başladı. Eğer bu hissin, akşamdan beri içinde yaşadığı büyük sıkıntı ve dehşet anlarını artık öğütemeyecek hale gelen ruhunun onlardan kaçmak için yarattığı bir aldanış olduğunu bilmeseydi, kendinden iğrenecekti. Bu bir kaçıştı. Ölünün kendisinde, onu da beraber alıp ölümün tam zıddına, hayata ve şehvete doğru kaçış.

Bir zil sesi duydu ve kalktı.

Aşağı katta doktoru karşıladı.

Hemen yukarı çıktılar.

Doktor Necile'yi görür görmez, muayene etmeden, ellerini yanaklarına kapayarak: "Pa, pa, pa..." dedi, Samim'in yüzüne

ümitsiz gözlerle baktıktan sonra yaklaştı, Necile'nin sarkan elini havaya kaldırıp bıraktı ve çantasından çıkardığı âletle kalbini dinledi. Gözkapaklarına biraz dokunduktan sonra ayağa kalktı:

- Evet. Yarım saat olmamış daha. Spazm.

- Nedir bu? Nasıl olmuş?

Doktor oda kapısına bakarak sordu:

- Evde kimse yok muydu? Siz yok muydunuz?

- Ben yeni geldim. Bir emekli kız vardı yanında, onu da bulamadım.

Doktor başını salladı:

- Koroner kifayetsizliği. Spazm. Vardı esasen. Ben bakıyordum. Birdenbire gelmiş kriz. Bir şeye canı mı sıkıldı?

Samim gülümsedi; ve biraz durduktan sonra, bütün geceyi, yorgun gözleri hayretten gittikçe büyüyen ihtiyar doktora anlattı. Arada bir, elini çenesine götürerek "Pa, pa, pa..." diyordu o. Meral'in yandığını öğrenince bağırdı:

- Meral!

Samim başını önüne eğdi ve doktor sustu. Kımıldamadı. Hayret ve dehşet kuklası halinde, uzun müddet kaldı.

Sonra doğruldu, kapıya bakarak:

- O Renginaz da öyle ha... Necile Hanım söyledi bana geçenlerde telefonda. Fakat bakınız neler... Anlatsanız inanmazlar. Bizim madama da neler olur böyle. Nerede şimdi bu kız? Siz yalnız kalacaksınız burada? Yatırmak lâzım Necile Hanım'ı. Sertleşmesin.

- Ben... Yatırırım. Fakat... Buna bir iğne yapamaz mısınız?

Başını ağır ağır sallayan doktor kaşlarını kaldırdı:

- Hiç ümit yok, dedi, yazık... İkinci defa bir insanı yaratanlayız. Samim onu bahçenin sokak kapısına kadar uğurladı. Şoföre de onu eve bıraktıktan sonra Nail Bey'in apartmanına dönmesini emretti.

Yukarı çıktığı zaman, oda kapısı önünde durdu. Onunla sabaha kadar... -Başka bir odada otursa?- Hayır, bir şey çekiyor onu. Girecek.

Ona doğru yürüdü. Sarkan elini tuttu, kaldırdı ve öptü. İşte şimdi dudaklarında ölümün serinliği vardı. Necile soğuyordu.

Samim odada dolaşmağa başladı. Realite bu kadar sadedir. İnsan kendini onun önünden silebilse, işte, gerçekleştiği zaman trajedi bile bu kadar sadedir. İnsan kendini değil, ölçülerin bozguncusu yalancı ve yaygaracı, boşuna ümitlerin, kuruntuların, dehşetlerin yaratıcısı ve mevcut olmayanların Tanrısı muhayyileyi silebilse, her şey, kendi kendisi halinde, ne kadar sade. İşte. Şurada oturan kadın, yaşlı fakat her zamankinden ziyade tesirli; soğumaya ve çürümeğe başlıyor, fakat güzel, her zamankinden ziyade güzel; ölü fakat canlı, ne kadar canlı, hayatın gösterişlerinden uzak, hayatın özünü içinde taşıyor, hayatın cevherini dondurmuş ve ebedileştirmiş. Ölüm onu çirkinleştireceği yerde, o ölümü güzelleştiriyor. Değil mi Necile?

Samim onun karşısına geçti. Evet, Necile, yavrucuğum ben seni... Dur bakayım... Yirmi sekiz sene evvel, mütarekede, Faik Beylerin evinde tanıdım. Şimdiki kadar güzel değildin. Şık da değildin. Az ve mânâsız konuşurdun. Fakat bu derinliksiz görünüşün altında, hareketli ve tehlikeli yarınlara doğru bir hazırlanış olduğu, iri ve o zaman daha açık renkli gözlerinin bazı anlara mahsus ihtiras çakışlarından, başkalarının meselâ benim, ancak senin yüzünde karar kılan ısrarlı dikkatlerimizin üstüne sıçrayan arzu kıvılcımlarında beliriyordu. Sonra, üç dört sene içinde, üç dört neticesiz tesadüf. Daha sonra Tokatlıyan'ın bir danslı çayında birbirimize daha çok yaklaşma. Nail Beycik yoktu o gün. Yine Mersin'e gitmişti galiba. Dansettik seninle. Can sıkıntılarından şikâyet ediyordun. Avuçlarımız birbirini emerken ben senin durgun ruhuna daldım ve onu karıştırdım (Bu senin tâbirindir.) Heyecanlandın. İki akşam sonra, yine orada, masonların balosu vardı. Seni götürmemi istedin. Götürdüm. İçtik. Çok neşelendin o gece. Şuhtun. Cüretin artmıştı. Benim olmak istediğini gizlemiyordun. Sabaha doğru bu eve geldik. Ben ilk defa geliyordum buraya. Ve bu odaya, bu, bu. Divan yine bu köşede idi. Ben senin cesaretine şaşıyordum. Hayretimi gördün

ve çeneme küçük bir tokat vurdun. Şu elinle, karnında gevşek duran şu elinle. Ve demek istedin ki: “Bu bir şey mi?” Sonra bana şarap ve elma getirdin. Her şeyin evvelden hazırlandığını anlıyordum. Divanın üstündeki yastıklar bile, o geceki vazifeleri için daha evvelden emir almışlardı. Evet, Necile, şu divan. Aramızda her şeyin orada nasıl başladığını hatırlıyor musun? Elektriği de sen söndürdün. Kapıyı da sen kilitledin. Sabah oluyordu. Necile! Biraz sonra yine sabah olacak. Yine sen ve ben bu odada yalnızız. Necile, çeyrek asır! Bu arada neler, neler oldu! Meral o zaman dünyada yoktu, şimdi de yok. Fakat iki zaman arasında bir Meral var ki…

Samim’in başına birdenbire müthiş bir ağrı yapıştı. Şakakları zonkluyordu. Elini saçlarına götürürken, şapkasının başında olduğunu ilk defa hatırladı. Hemen onu ve pardesüsünü çıkarıp bir sandalyenin üstüne attı. Deli edici bir hatıra hücumu. Ölünün yüzüne bakamıyordu artık. Bu odada da duramazdı. Fakat kalbinde bir fenalık hissediyordu. Oturdu. Başı dönüyordu. Gözleri ölüden kaçtıkça ona takılıyordu.

Ayağa kalktı. Telefon. Bir yere telefon. Müthiş tedailerine[*] yeni bir istikamet verecek bir dost sesi. Kim? Saate baktı. Dört buçuğa geliyor. Ev. Eve. Yatmışlardır. Fakat Besim’i uyandırır. Hasibe açacak telefonu.

Numarayı çevirdi ve çok bekledi. Bu telefon, bu gece, ne kadar meş’um haberler alıp verdi. Korkuyorum.

- Alo!… Hasibe sen misin? Besim Bey’i uyandır çabuk. Hanım duymasın. Uyuyor mu? İyi. Besim Bey, Besim Bey.

Epey bekledi. Ağırdır Besim’in uykusu.

- Alo!… Besim!…

- Emret ağabey.

- Arnavutköyü’nden telefon ediyorum. Burada da bir felâket var. Renginaz kaçmış. Nereye gittiği malûm değil. Şimdi ben, bu odada, bir ölü ile beraberim. Hayal görüyorum zannetme. Necile. Ben gelinceye kadar bir koroner spazmından ansızın ölmüş. Demin doktor gelip gitti. Şimdi Necile, karşımda, hareketsiz oturuyor. Ben koca evde yalnızım. Sabahı

bekliyorum. Onu bırakıp gidemem. Son vazife. Kaçamam. Fakat bana da bir defaillance[*] gelmek üzere. Daha ziyade ruhî. Bir insan sesi duymak için sana telefon ediyorum.

- İstersen hemen geleyim ağabey.

- Hayır. Telefonu odana götür. Sıkılırsam yine seni ararım. Çünkü bu hareket beni kendi kendimde boğulmaktan kurtarıyor. Gerçekle temas ediyorum ve hafızamdan kaçabiliyorum. Ferahladım biraz senin sesini duyunca.

- Ben uyumam sabaha kadar. Telefonu beklerim. Hattâ sabaha kadar konuşalım böyle.

- Teşekkür ederim. Beni anladın. Fakat lüzum yok. Bir ağırlık çöküyor üstüme. Uyuyabileceğim galiba biraz. Şuraya uzanacağım elbisemle. Sabah oluncaya kadar. Sen de uyu. İcap etmedikçe ben seni uyandırmam.

Samim telefonu kapadıktan sonra, divana doğru giderken, Necile'yi oraya yatırmayı düşündü. Ölüyü kucaklayıp iki üç adım kadar taşımak hayalinde, çeyrek asır evvel yine bu divanda onu kollarının arasına aldığı ilk temas anının hâtırasına çarparak iki zaman arasındaki sayısız jestlerinin her biri içinde Necile'yi mezar heykelleri gibi donduran soğuk, vahşî, soğuk ve sersemletici, vahşî ve tüyler ürpertici bir sertlik vardı. Hayır, başkaları gelmelidir, onu yukarıki yatağına götürmelidir. Ömrünün sonuna kadar, her hatırlayışında ona bir nebbaş[*] heyecanı verip soğuk terler döktürecek tedaî çekirdeğinin zihninde kökleşmesine meydan vermemelidir. Rilke. Meral'e verdiği kitap, Malt Laurids Brigge'nin notları: "Bir mısra için insan kuşların nasıl uçtuğunu hissetmelidir." İnsan... İnsan... Küçük... "Küçük çiçeklerin sabahları hangi kımıldanışlarla açtığını bilmelidir". Ve insan, meçhul, meçhul... "Meçhul semtlerdeki yolları, beklenmedik tesadüfleri ve uzun zamandır gelmekte olduğu görülen vedaları düşünebilmelidir: hâlâ anlaşılmamış çocukluk günlerini..." O kadar çok, derin ve müphem... Nasıldı? Hatırlamıyor orasını. Sessiz. "Sessiz, kapanık odalarda geçen günleri ve deniz kıyısındaki sahaları, üstümüzden esen ve bütün yıldızlarla

uçan yolculuk gecelerini düşünebilmelidir. Bu da yetmez." Bu da... Bu da... Ha... Evet... "İnsanın birbirlerinden farklı bir çok sevda gecelerine ait hâtıraları olmalıdır; doğuran kadınların haykırışlarına ait, içine kapanan, hafif, beyaz, uyuyan lohusalara ait hâtıraları olmalıdır. Hem de can çekişen kimselerin yanında oturmuş bulunmalıdır. Kesik kesik gürültüler duyulan, penceresi açık odada ölülerle durmuş olmalıdır. Ve insanın hâtıraları..."

Divana oturdu. Ensesinden iten ve başını öne doğru çökerten bir ağırlık. Akşamdan beri kalbinin içinden geçen heyecan yıldırımlalarının topladığı, baygınlığa yakın bir iç çekilişine benzeyen derin yorgunluk. Her şey, odanın aydınlığı ve Necile, sarımtırak bir duman içinde rüyalaşıyor. Dik tutamıyor başını artık. Nefesini her bırakışında gözkapakları düşüyor. Onu kucaklamak. Hiç. Bir kibrit çöpünü bile kaldırmağa mecali yok şimdi. Başkaları gelmelidir. Yıldızlarla uçan yolculuk gecelerini düşünebilmelidir. Doğuran kadınların haykırışlarına ait, içine kapanan, hafif, beyaz...

Başı yastığa düştü. Hafif, beyaz... Kesik kesik gürültüler... Penceresi açık odada ölülerle beraber...

Ayaklarını yukarı aldı ve bacaklarını uzattı. Gözleri kapanıyordu. Yatırmak lâzım onu. Biraz dinlenip kalkmalıyım. On, on beş dakika kadar. Gelir biraz kuvvet o zaman. Gözlerini iyice kapadı. Şimdi, burnunun içinden geçen ve sür'atle derinleşen nefesinin sesi onun dikkatini emerek yorgun zihnini uyuşturan bir monotonluk içinde kendi kendinden başka her duyu izini siliyordu. Uykudan bir an evvelki anlarda olduğu gibi, yakın tedai münasebetlerini kaybeden hâtıralar şuura kaçak olarak dalıp çıkabilirlerdi. Henüz bu kadarını düşünebiliyor, küçük zihin kımıldanışlarına doğru kayan dikkatini burnunun içindeki sese doğru itiyordu. Ama ancak başkasını sevindirebilecek bir sürpriz yüzünden, anlamayıp incittiğimiz... O kadar çok, derin ve müphem değişmeleriyle... Derin ve müphem değişmeleriyle.... Değişmeleriyle acayip ve tuhaf başlayan çocukluk hastalıklarını... Bir kemer uzuyor, delikleri kâfi değil. Kayışın üzerinde tokanın sivri demirini

bastırıyor, bir delik açmak için, bastırıyor, bastırıyor. “Rica ederim” diyen bir ses. “Rica ederim, doktor, çabuk!” Kendi sesi, başka birinin ağzında.

Gözlerini açtı ve başını yukarı aldı. Uyumamalıyım. Sertleşmesin. Onu kucaklamak. Hıh... Bütün hayatında ilk, ilk ve son defa, onu bir vazife olarak ve haberi olmadan kucaklamak. Sertleşmesin. İşte bileğimde bir gedik. Ne kadar zamanda sertleşir oynak yerleri bir ölünün? Ve nasıl? Açılmaz mı sonra zorla? Bu kadar sür’atli bir ankiloz[*] olamaz. Hiç değilse yarım saat uyumalıyım.

Necile'ye bir göz attıktan sonra yüzünü yastığa doğru çevirdi. Tıkanacak gibi oluyordu. Tekrar doğruldu. Ona baktı. Göz çukurları ve dudakları mı siyahlanıyordu?

Bir sigara yaktı. Başı önüne sarkık. Uyuyamaz, uyuyamaz artık. Uykunun meçhulüne emniyeti yok. Odanın boşluğunu büyük bir sır şişiriyor. Sır, sonsuzluğun prensibi. Gözlerini hafifçe kaldırdı. Onun ayakları ve kimonosunun eteği. Sonra bacakları, dizi ve kucağı. Sonra karın, el, göğüs ve yüz. Hep böyle. Dudakları siyah değil, hayır. İstersem, gülümsüyor. Çünkü müthiş dinamizmini faciadan alan şimdiki muhayyilem için donmuş bir yüze dilediği ifade maskesini geçirmek işten bile değil. Ve hayret! Bu ölüde, bütün ömrünü kendi kendini yağma etmekle geçirmiş bir kadın hali var mı?

Ayağa kalktı ve Necile’nin önünde durdu. Hayret ki hayret! Seninle her insan arasında müşterek hakikat, şimdi içimde öyle bir parlayış parlıyor ki, defterim burada olsa bütün Simeranya’yı bir nefes boşalışı halinde yazabilirim. Ey insan! Bu kitabı sana ithaf ediyorum. Başının üstünden büyük bir rüzgâr geçiyor. Yalancı bir fecirle başlayan asır kararıyor ve sana tek ümit ışığı olarak en kudretli kaynağı uranium’da değil, senin ruhunda sıkışmış maddeden koparak çıkardığın korkunç tahrip âletinin patlayışından yükselecek alevi bekletiyor. Ey bahtsız! Tarihinin hiçbir devrinde kendine bu kadar yabancı, bu kadar hayran ve düşman olmadın. Laboratuarında aradığın, incelediğin, oyduğun, dibine indiğin, sırrını deştiğin her şey

arasında yalnız ruhun yok. Onu beyin hücrelerinin bir üfürüğü sanmakla başlayan müthiş gafletin, otuz yıl içinde gördüğün iki muazzam dünya harbinin kan ve gözyaşı çağlayanlarında en büyük dersi arayan gözlerine bir körlük perdesi indirdi. Bırak şu maddeyi, boğ şu ölçü dehanı, doy şu fizik ve matematik tecessüsüne, kov şu kemiyet fikrini, dal kendi içine, koş kendi kendinin peşinden, bul onu, bul kendini, bul ruhunu, bul, sev, bil, an, gör, kendi içinde gör Allah'ını. Kendine dön, kendine bak, kendine gel. Aptalca bir konfor aşkından doğduğu halde her biri daha korkunç bir dünya harbi hazırlayan teknik mucizelerinin yanında, senin iç zıtlıklarını elemeye yarayacak ve seni kendi kendinle boğuşmaktan kurtaracak ruh mucizelerini ara. İnan mânevilere ve mukaddeslere, inan! Onlar hakkında bu kadar küçükçe düşünmekten utan! Her sezilen derinliğin ifşa ettiklerini düşünmekten bile seni alıkoyan tabiatçı metodlarını fırlat ve bitlenmiş elbiseler gibi at. Ortaçağ papazında haklı olarak ayıpladığın dar kafalılığın anlayış sınırlarını daha fazla darlaştıran beş duyu idrakinin kapalı dünyası içinde kalma:

Arşı geç, ferşi atla, sidreyi aş,
Gör ne var maverada ibrethîz.[*]

Odada dolaşıyordu. Birdenbire gelen bir ihtiyaç, heyecanlarının fikir zincirini kopardı.

Sofaya çıktı. Su damlayışlarının sesi istikametine doğru yürüyerek ince uzun bir koridoru geçti, sola döndü, bir kapıdan içeriye girdi. Biraz sonra, uyku sersemliğinden kurtulup sabaha fırçalanmış bir enerji ile kavuşabilmek için ceketini, yeleğini ve gömleğini çıkardı. Musluğu açtı ve gündüze giden zamanı doldurmak ümidiyle başını, boynunu ve kollarını dikkatle ve ağır ağır yıkadıktan sonra, koridora döndü. Fakat içine galiba sabun kaçan kulaklarında bir uğultu vardı.

Sofaya çıkınca donakaldı. Elektrik sönmüştü. Pencerelerde sabah. Yarım saat evvel kapısını açık bıraktığı odadan da ışık gelmiyordu. Korkuya teslim olmayacak kadar büyük bir hayret içinde ağır ağır yürüyüp odaya girdiği zaman, sendeledi.

Koltukta Necile yoktu.

Yaklaştı, baktı ve kalkan omuzları arasında başı kısıldı. Necile yok. Yok! Necile yok!

Hemen başını kapıya çevirdi. Dışarıda bir ayak sesi.

Nefesi tıkanmış, bekledi.

Ayak sesi yaklaşıyordu.

Kapıda, beyaz başörtülü, ihtiyar bir kadın.

Yeni başlayan sabahın koyu mavi, uçuk ve baygın ışık tonunda rengi belli olmayan kısık ve yorgun gözler, yanak çukurlarında mürekkep lekeleri gibi keskin gölgelerin oyduğu ve buruşturduğu çentikli, soluk ve abraş bir yüzde onu görmek ve tanımak zahmeti çekiyordu.

Samim de onu tanıyamadı.

Kadın birdenbire bağırdı:

- Ay, Samim Bey! Siz misiniz? Burada mıydınız? Biz onu demin komşularla yukarıya, odasına taşıdık, yatağına yatırdık.

Bu ses, bu ses...

Bir gece içinde bütün Renginaz, yalnız bu seste kalmıştı.

KELİMELER

1. afinite: İlgi, uygunluk.
2. agitation: Çalkalanış, sallanış.
3. ağniyetü'l-ağanî: Şarkıların şarkısı.
4. ah mine'l-aşk ve'l-hâlâtihi: Ah bu aşktan ve beni düşürdüğü hallerden.
5. âmâde-i ufûl: Kaybolmaya hazır.
6. âmil: Sebep.
7. angajman: Yükümlülük, taahhüt.
8. animik: Ruhla ilgili, tinsel, ruhi.
9. ankiloz: Bir eklemin hareket yeteneğini tamamen veya kısmen kaybetmesi.
10. anticipation: Öne alma, önceleme.
11. arşetip: Kendisine dayanılarak eser verilen ilk model.
12. astenik: Doğuştan ince uzun ve zayıf kişi, zayıflık-güçsüzlük.
13. atavik: Atalarda bulunan bazı karakterlerin torunlarda gözükmesi.
14. aura: Esinti, öncü belirti.
15. baget: -Çoraplarda- yan fitilli.
16. bedahet: Açıklık, şüpheden uzak oluş.
17. bedbaht: Talihsiz, derin üzüntü içinde olan.
18. berdevam: Sürüp giden, devam üzere.
19. bonne nuit: İyi geceler.
20. buud: Boyut.
21. cemile: Birinin gönlünü hoş etmek için yapılan iyilik.
22. choc: Şok, şaşırmak, büyük sarsıntı.
23. combine: Birleştirmek.
24. Comte de Lautreamont: Uruguay asıllı Fransız şair. Asıl adı İsidore Ducas'tır. En önemli eseri "Maldoror'un Şarkılaradır. 24 yaşında intihar etmiştir.
25. confidences: Açılma, sırrını söyleme.
26. defaillance: Bayılma, güçsüzlük.
27. dejenere: Yozlaşmış.
28. delâlet: Yol gösterme, kılavuzluk, aracılık.
29. demon: Şeytan.

30. distinguee: Seçkin, kalburüstü, kibar.
31. diversion: Şaşırtma hareketi, oyalama.
32. done: Veri, bilgi.
33. egosantrik: Ben-merkezci, kendisini evrenin merkezi sayan.
34. ehven-i şer: Kötünün iyisi.
35. elegant: Mükemmel, nefis, zarif, şık.
36. elle marche... O yürüyor...
37. emrivaki: Kabullenmek zorunda kalınan durum.
38. excuses: Mazeret.
39. exposition: Sergi.
40. fânilik: Kalıcı olmayan, gelip geçici.
41. faraziye: Bir olayı veya olaylar dizisini açıklayabilmek için gerçek gibi kabul edilen ilke, hipotez.
42. fenomen: Olay, görüngü, gözlenebilen olay.
43. fettanlık: Karışıklık çıkararak insanları birbirine düşürmek, gönül alıcılığı ve çekiciliği ile insanın gönlünde karışıklık yaratmak.
44. feveran: Öfke yüzünden bağırıp çağırma, köpürme, taşkınlık.
45. fevrî: Zorlu bir duygunun etkisiyle düşünmeden yapılan, birdenbire yapılan.
46. fobi: Bazı hallere ve nesnelere karşı duyulan hastalık halindeki korku.
47. fond: Dip, arka.
48. frigide: Soğuk.
49. galat-ı rüyet: Renkleri yanlış görme, renk körlüğü.
50. galeyan: Kaynama, çoşma.
51. garabet: Yadırganacak bir durum, gariplik, yadırgatıcılık.
52. garsonyer: Bekar odası.
53. gayr-i iradî: İrade dışı, istemsiz.
54. gayr-i sahih: Doğru olmayan, düzeltilmemiş.
55. gayya kuyusu: Karmaşık işlerin döndüğü yer, içinden çıkılamaz durum.
56. gıyap: Kendi yokken orada olmaksızın, bulunmadığı sırada yapılan.

57. hacet: Gereklilik, lüzum, ihtiyaç.
58. hacz-i ihtiyatî: Tedbirli haciz.
59. hâlet-i ruhiye: Psikolojik durum.
60. harrangüra: Gürültülü ve düzensiz biçimde.
61. havsala: Zihnin bir şeyi anlama ve kavrama yetisi, anlayış, akıl.
62. hâzırun: Bizzat huzurda olanlar.
63. hedonist: Dünyayı sadece zevk ve sefa yeri sayan.
64. hezeyan: Anlamsız ve yersiz söz söyleme veya böyle bir davranışta bulunma.
65. hidayet: Bir kimseye Allah tarafından ilham edilen doğru yolu bulma sezisi; hak yol.
66. his galatı: Duyu yanılması.
67. hüner: Beceriklilik, ustalık, maharet, marifet.
68. hyperconscience: Aşırı bilinç.
69. hyperreaction: Aşırı tepki.
70. istifa: Bir şeyin iyisini, temizini, katkısızını seçip alma.
71. ibrethîz: İbret verici.
72. ideoloji: Siyasi ve toplumsal bir öğreti oluşturan, bir partinin, bir sosyal sınıfın veya hükümetin hareketlerine yön veren düşünce ve görüşler sistemi.
73. ifraz: Salgı.
74. ihsan: İyilik yapma, bağışta bulunma.
75. ihtilâf: Aykırılık, ayrılık, uyuşmazlık.
76. ihtiyarî: Zorunlu olarak değil de isteğe bağlı biçimde olan.
77. ihya: Diriltme, canlandırma, hayat verme.
78. ikame: Yerine koyma.
79. ilham: Yaratıcı bir eyleme iten coşku veya içe doğuş, esin.
80. illusion optique: Göz yanılması.
81. illusion: Yanılma.
82. imdad-ı sıhhî: İlk yardım, acil yardım.
83. imitation: Taklit etme, taklit.
84. incruste: Kakma.
85. indifference: İlgisizlik.
86. individual: Bireysel.

87. infirat: Topluluktan ayrı durma, tek ve yalnız bulunma.
88. inhiraf: Doğru yoldan çıkma, azma, sapıtma, değişme, bozulma.
89. inhisar: Bir şeyle sınırlanmak, tekel.
90. intiba: Zihinde iz bırakma, izlenim.
91. intibak: Değişen şartlara ve durumlara uyum sağlayabilme.
92. iradî: İradeli olarak yapılan, istençli, istemli.
93. irca: Eski biçimine getirme, geri döndürme.
94. *irsî:* Kalıtımla ilgili olan, soya çekime ait.
95. istibdat: Despotluk, baskı, keyfi yönetim.
96. istidat: Eğilim, yetenek, yetkinlik, kabiliyet.
97. istidlal: Bir konuda delil, belge veya verilere dayanarak sonuç çıkarma.
98. istihale: Bir durumdan başka bir duruma geçme, biçim değiştirme.
99. istihlâk: Kullanma yoluyla tüketme, boş yere harcayarak mahvetme.
100. istihsal: Üretim.
101. istihza: Biriyle alay etme, eğlenme.
102. itikat: İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.
103. itiyat: Alışkanlık.
104. izafe: Bir şeyi başka bir şeye veya bir nedene bağlama, yakıştırma, mal etme.
105. izale-i bikir: Bekareti bozma.
106. izbe: Kuytu, loş ve nemli yer.
107. jaketatayım: Resmi ziyaret ve davetlerde giyilen, uzun ceketi ön köşelerde yuvarlak, arkası yırtmaçlı erkek elbisesi.
108. jigolo: Geçimi yaşlıca metresi tarafından sağlanan genç erkek.
109. kablelvuku: Olmadan önce, meydana gelmeden önce.
110. kadirbilicilik: Değerbilir olma durumu, iyilikbilirlik.
111. kâin: Bir yerde bulunan, var olan, mevcut.
112. kalbetmek: Bir durumdan başka bir duruma çevirmek.
113. karakoncolos: Çocukları korkutmak için uydurulan hayali yaratık, umacı.

114. kâşif: Bilinmeyen bir şeyi veya yeri bulan.
115. ketum: Sır saklayan, ağzı sıkı.
116. kıyas: Bir şeyi başka bir şey ile karşılaştırma.
117. kimono: Geniş kollu sabahlık.
118. koketri: Beğenilme merakı.
119. Kominform: Rus haber alma örgütü.
120. kompliman: Bayanlara söylenen zarif, övgülü söz.
121. komütatör: Bir veya daha çok elektrik devresinin bağlantısını sırayla değiştirmeye yarayan aygıt.
122. konjestiyon: Kan veya su toplanması ile ilgili.
123. konkre: Somut, müşahhas.
124. konvansiyon: Anlaşma, uzlaşma.
125. kup: Elbiseye kesimle verilen biçim.
126. küfüv (küfv): Birbirine denk olan.
127. külli: Bütüne ait, genel umumi.
128. La Dame aux Camelias: Kamelyalı Kadın. Alexandre Dumas tarafından yazılmış, ilk baskısı 1848 yılında yapılan roman.
129. La Rochefoucauld: Özdeyişler yazarı.
130. lâfız: Ağızdan çıkan söz, kelime.
131. lâkaydî: Kayıtsızlık, ilgisizlik, aldırış etmemek.
132. lakrimal: Gözyaşı kesesi.
133. lejand: Zamanla şekil değiştirmiş içine hayali unsurlar karışmış tarihi olay.
134. liyakat: Layık olma, uygunluk.
135. mabad: Henüz bitmemiş şeylerin devamı, devam, son, arka.
136. mahbub, mahbube: Sevgili, sevilen.
137. mahbus: Hapsedilmiş.
138. mahfaza: İçine bir nesne konulan ve o nesnenin biçiminde olan özel kutu.
139. mahrek: Yörünge.
140. mahut: Bilinen, sözü geçen, belli olan.
141. maktul, maktule: Öldürülmüş, katledilmiş.
142. marifet: Beceri, hüner, ustalık, uzmanlık.
143. maskara: Haysiyetsiz, aşağılık.

144. mavera: Bir şeyin ötesi, görülen alemin ötesi.
145. mefhum: Kavram.
146. *melankoli:* Hüzün veren, hüzün belirtisi olan.
147. melûl: Üzgün, kırgın, garip, mahzun.
148. menengoklar: Menenjite yol açan bir bakteri türü.
149. menfi: Olumsuz, negatif.
150. menşe: Bir şeyin çıktığı yer, kaynak, köken.
151. mihrak: Orta nokta; esas, merkez.
152. mihver: Konunun en önemli noktası.
153. mon dieu!: Allahım.
154. muamma: Anlaşılması güç olan şey.
155. muayyen: Kesin olarak belirlenmiş.
156. muhammen: Önceden tahmin edilen, oranlanan.
157. musibet: Uğursuz, baş belası.
158. mutaassıp: Bağnaz.
159. mübah: Meşru, sakıncasız.
160. münâkaşa: Eksiltme, indirme.
161. münasebet: Topluluklar veya bireyler arasındaki karşılıklı ilişki; sebep, vesile.
162. münzevî: Bir kenara çekilip topluluktan uzak duran, yalnızlığı tercih eden.
163. mürailik: İki yüzlülük, samimiyetsizlik, riyakarlık.
164. müsavat: Eşitlik, aynı durum ve derecede olma.
165. müsavi: Eşit, denk.
166. müstebit: Diktatör, despot.
167. müstehlik: Tüketici.
168. müşabih: Aralarında benzerlik o-lan.
169. müşahede: Bir şeyi gözle görme.
170. mütareke: Ateşkes.
171. müvezzi: Kitap, dergi, gazete, mektup dağıtan kişi.
172. nâhoş: Hoşa gitmeyen, çirkin, kötü.
173. narsisizm: Kendini aşırı beğenmişlik.
174. *nazire:* Bir davranışa, bir söze benzer biçimde karşılık olarak yapılan davranış veya söz.
175. Ne merveilleux bir coiffure!: Ne harika bir saç tuvaleti.
176. nebbaş: Mezar soyucu, kefen soyucu.

177. neseb: Soy, baba soyu, şecere.
178. nevrasteni: Sinir yorgunluğu.
179. nihilizm: Bütün inançların inkarı şeklindeki doktrin.
180. nisbet: Karşılaştırılan iki şey arasındaki oran.
181. nizam-ı âlem: Dünya düzeni.
182. obsesyon: Saplantı, kişinin hastalık derecesinde düşünsel saplantısı olması.
183. oriskop; bugünkü dilde horoskop: Doğum günü, ay, yıl, saat ve doğum yerine göre çıkartılmış yıldız haritası.
184. otomatizm: Dıştan bir etki olmadan, kendiliğinden hareket etme.
185. paralizi: Vücudun bir tarafında hareket ve duyumun kalkması.
186. parapsişik: Geleneksel kural ve bilgilerle ya da bilinen fizyo-kimyasal kanunlarla açıklanamayan fenomenler bütünü.
187. polipsişizm: İnsanda birçok ruhlar bulunduğunu ya da insan vücudunda birçok akıllar bulunduğunu öne süren öğreti.
188. ponksiyon lomber: Bel suyunun incelenmesi veya ilaç verilmesi amacıyla yapılan, belden özel iğnelerle girilerek uygulanan tanı / tedavi yöntemi.
189. Pourquoi il est si mechant?: O niye bu kadar kötü?
190. prejuge: Peşin hüküm.
191. premonitaire: İlk belirti.
192. premonitif: İçe doğuşla ilgili.
193. premonition: İçe doğuş.
194. presizyon: Kesinlik, belirginlik.
195. pressentiment?: Önsezi.
196. prezans: Hazır bulunma.
197. principe de contradiction: Çelişki ilkesi.
198. proses: Süreç.
199. prostitution: Fuhuş.
200. protoplazma: Hücreyi meydana getiren ve çok defa içinde çekirdek bulunan albüminli madde.
201. psikografi: Kelime unutma, yazıda kendini belli eden bir zihin rahatsızlığı.
202. psikoz: Zihinsel hastalıkların tümüne verilen ad.

203. psychodrame: Psikodrama.
204. rakkas: Sarkaç.
205. râm: İtaat eden, boyun eden, kendini başkasının emirlerine bırakan.
206. rayiha: Güzel ve hoşa giden koku.
207. reşit: Medeni hakları kullanabilme bakımından yasanın öngördüğü yaşa gelmiş olan.
208. riziko: Zarara uğrama tehlikesi, risk.
209. rölatif: Bağıntılı, göreceli, izafi-.
210. sadizm: Başkalarına acı çektirmekten hoşlanmak.
211. safiyet: Samimilik, temizlik, hakikilik.
212. Sais-je moi?: Ben mi biliyorum?
213. sans indiscretion: Patavatsızlık olmadan.
214. sansasyon: Kendinde bir durumun varlığını anlama; duyum his, birçok kişi üzerinde uyandırılan heyecan.
215. santimantal: Aşırı duygusal.
216. seditol: Uykuya dalmayı kolaylaştıran bir ilaç.
217. sefih: Akılsız, malını mülkünü zevk ve eğlence yolunda harcayan.
218. seleksiyon: Ayıklanma, bir şeyin arasından beğenerek seçme.
219. sempatikotonik: Sempatik sinirin baskın olması hali.
220. *serap*: Hayal, düş.
221. sirayet: Yayılma, dağılma, bulaşma, genişleme.
222. sitâre: Yıldız.
223. soket: Kısa konçlu çorap.
224. somatik: Vücutla ilgili, vücuda ait.
225. spiritualist: Ruhçu
226. stilo: Mürekkepli kalem, dolma kalem.
227. stratosfer: Atmosferin üst tabakası.
228. sufle: Körük.
229. superconscience: Üst bilinç.
230. superstition: Hurafe, batıl inanç.
231. supra-normal: Normal üstü.
232. sükûn: Sakinlik, hareketsizlik.

233. sürmönaj; bugünkü dilde sürmenaj: Yorgunluk eşiğini aşan zihinsel ve bedensel çalışma sonucu ortaya çıkan bozuklukların tümü.

234. şahika: Doruk, zirve, bir şeyin en üst noktası.

235. şâmil: İçine alan kapsayan.

236. tabib-i hazık: Uzman, operatör doktor.

237. tâdil: Doğru hale getirme, düzeltme.

238. tahakkuk: Hak kazanma, gerçekleşme.

239. tahrik: Kışkırtmak, harekete geçirmek.

240. taksir: Suç, günah, kusur.

241. tasrih: Hiçbir kuşku bırakmayacak şekilde açıklamak.

242. tatouage: Dövme.

243. tecelli: Görünme, ortaya çıkma, belirme, zuhur etme.

244. tecessüs: Bir şeyin iç yüzünü öğrenmeye çalışma, öğrenme merakı.

245. tedai: Çağrışım.

246. teferruat: Ayrıntı, detay.

247. telekinezi: Nesnelerin dokunulmaksam hareket ettirilişi.

248. telepati: Uzaklardaki bir olayı oluşu anında duyma hali.

249. telepatik: Telepati olayı ile ilgili.

250. telkin: Bir duygu veya düşünceyi söz ve öğretme ile bir kimsenin belleğine yerleştirme,

251. *tem:* Tema, belirti, iz, işaret.

252. temayül: Eğilim.

253. tenbih: Uyarma, ikaz.

254. terminoloji: Bir uzmanlık dalma ilişkin terimlerin tümü.

255. tevazu: Alçak gönüllü olma, gösterişsizlik.

256. tevekkül: Her işi Allah'a güvenerek yapma, işin sonunu Allah'a havale etme.

257. transcendence: Aşkınlık, yücelik.

258. ulvî: Yüce, yüksek, ilahi.

259. umumî: Herkesle ilgili, genel.

260. universal: Evrensel.

261. uzviyet: Canlılık, organizma.

262. üremijen: Ağır böbrek yetersizliğiyle ortaya çıkan belirtilerin tümü.

263. valör: Değer.

264. Valse de Chopin: Şopen'in valsi.

265. vâris: Ölen kimseden kendisine miras kalan kimse.

266. vatman: Tramvay sürücüsü.

267. vesayet: Yaş küçüklüğü ya da kısıtlama nedeniyle bir veli gözetiminde olma durumu.

268. vetire: Süreç, yol, üslup, tarz.

269. visal: Ulaşma, kavuşma.

270. vizon: Samurun kürkü.

271. vuzuh: Belirgin ve anlaşılır olma durumu.

272. zevahir: Görünüm.

273. zımnî: Dolaylı olarak anlatılan, gizli.

274. zoolojik: Hayvan bilimiyle ilgili.